

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR G'HOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar leiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURMIS AR LEIZ.
Sant brezonog eo deut ar feiz,
Sant ar galleg eo ay a Vreiz.
FURMIS AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prezongez.
Tet au duz ved ha kialonek.
Yes ar feiz eo ; ma eo trec'het,
Ouspan ar Vez, e vo Puched !
MILIN.

Aluzennou da "Groaz ar Vretoned"

An dimezell Nagard 7 Iur.
Trugare, a greiz kalon, d'hon lennen z
evit he derou-mad ken madeleus!

Bloavez mad

Setu aman eur zon goant a vloavez mad a zo bet kaset d'imp diwar dachen ar brezel gant eur c'heulabourer da « Groaz ar Vretoned », hon mignon ker. an aotrou Querou. a Blougouver, na ankoua ket e gelaouennig karet beteg é-kreiz tan an emgannou Mil bennoz-Doue d'ezan ha ra zigemero diouz e du gwellan hetou holl lennerien ha skrivagnerien « Kroaz ar Vretoned » !

Pedomp Doue hag hon zent Breiz - Izel, en derou-man-bloaz, da viret a bep riskl ha da zigas endro d'ar gér, yach'ha divac'hag, hon c'henvroiz ker a zo er brezel.

Pell eus a Vreiz-Izel,
Diouz tachen ar brezel
E pedan ar « Groazig »
A greiz ma c'halonig
Da zigemero ervaad.
Ma menoziou breizad.

Me 'het d'he renerien
Ha d'he skrivagnerien
Bloavez mad hag evrus,
Yec'hed digant Jezuz,
Da genderc'hel ervaad
Gant o labour breizad.

Ha d'he lennerien ger,
En arme pe er gér,
E kasan war ar dro
Ar memes menoziou
Dre ma karont da vad
O chelaouen vreizad.

Ne fell ket d'in ankouât,
— Ze ne veft ket mad, —
« Breuriez ar Brezoneg »
A labour kalonek,
A zesk d'ar bugel kék
Skriwan ervaad e yez.

Goude bezan grêt mad,
Pep-hini en e stad,
Labouret 'vit ar Vro.
'Vit Doue war an dro,

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

Doue 'n e varadoz
'Roy d'imp plas da repoz.
Eur soudard
diwar dachen ar brezel.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

War harzou Bro Veljik ha Bro-Chall o vez stank ha start bepred ar c'hogadou diouz an daou gorn eus talbenn ar brezel, da laret eo war aochou ar Veljik ha war-zuar stér Meuse. Er Veljik. an armeoñ unanet, Fransizien Saozon ha Beljed a valz'h da c'honit tachen tam'm-ha tam'm dreist-oll en dro da gér Nieuport. Ar Veljed o deus kemeret eno, e diben ar miz diwezan eul linennad fosiou-difenn alaman ha prizoniet en eun taol 2000 u zoudarded alaman, a oa enne. War zu ar Meuse ha diouz an holl duz e betek kér Thann en Alzas ar Fransizien a gas bepred war o c'his an Alamaned ouz o fellaat diouz Verdun, hag an holl gériou krenv all eus ar Reter en dije bet c'hoant a-walc'h an impalaer Gwilherm da la kat ar zeziz warne.

E Bro Bologn ar Rusianed o deus kemeret o c'hiren da vad ouz an Alamaned ; ar re-man, argaset a bep tu, a zo bet tremen d'é ar c'hoant da vont da Varsovie, kér-benn an darn eus ar Bologn a zo dindan ar Rusi. An Aotrichianed o doz klaskest mont d'ar Rusianed dre odoeu ar menezoñ a ra eur seurt kloued vras etre o bro Hongri ha kériou Cracovie ha Przemysl en sell di c'zic'hounnou diwar ar gér diwezan-laket ar zeziz warni gant ar Rusianed. Nemet, ar wechman e vo chomet d'é... o fri war ar gloued, pa n'o deus ket gallit difourka da vad diouz an odoeu ha m'o deus ranket tec'hel war o c'his buhanoc'h eget ma oant deut.

En Azi-Vihana an Turked hag ar Rusianed a zastum bepred armeoñ en-dro da Erzeroum kér-benn ar vroze ; an trech a zo gant ar Rusianed betek-hen daoust d'ar skoazell a ro an Alamagn d'an Turked o kas d'ezifiserien da ren o zoudarded. Ken rok eo an ofiserien-ze, war a larer m'o deus an Turked kalz a boan o c'houzv an.

Ar brezel war vor hag en aer

Hon Jennerien o deus dalc'het sonj eus ar gwall-dao a o bet graet gant ar Alamaned war aochou Bro-Zaoz gant o listri-brezel : kanoliet o devoa tri borz-mor dizifenn : Hartlepool, Scarborough ha Wilby, ha lazet dre ganchou enne Bourc'hizien dinosaiz.

Goude mont evel-se dre vor da borziou ha da gériou Bro-Zaoz, o deus klaskest mont d'é ive dre hent an aer,

Deiz gouel Nedelec, unan eus o njerez a zeus da c'hournijal a-us da gér Douvres hag a lezas da goueza warni eun darzerez. Den ne voe tizet, a dragure Doue. En hevelep deiz eun njerez all a rae he hent war-zu Londrez. Gwelet e voe gant ar Zaozon ha kaset d'he dizarben diou njerez armet mat. Tec'het a renkas ha ne voe ket gwelet aboue.

Evit talvezout d'an Alamaned an holl vestaoliou-ze, ar Zaozon o deus kaset ouz listri-brezel an Alamagn a zo heoriet e Cuxhaven, a-drenv da enez Heligoland e-lec'h e o bet c'hoaz eun emgann war vor e derou ar brezel, eur skouadrenn listri-skany ha njerez-mor Ar seurt njerezad a zo stummec a doare ma c'hellont neuil war c'horre an dour pa renkont diskenn. Gallout a rejont tostaat ouz an aod ha chom epad teir eur a-wel d'ezan. An njerez-mor a c'hournijas a-us da Guxhaven hag a laoskas tarzerezed gant listri-brezel an Alamaned Daoust ma naç'h ar reman o dije graet droug, ez eus da gredi er c'holtral, e voe freuz ha dismantar war al listri alaman gant e tarzerezed-ze. An Alamaned a gas-sas neuze ouz ar Zaozon daou Zeppelein listri-splujerien ha njerezed nemet miret e voe oude da dostaat gant tennou kanol al listri zaoz. E-keit-se, an njieren saoz graet o zo gante, a zistroas davetar skouadren, holl yac'h ha salv — sez a oa ane — nemet unan anvet Hewlett a voe tizet hag a gouezas er mor. Ar Zaozon a zo stad enne gant an taol-kaer-ze a ziskouez n'eo ket an Alamaned e surentez oude betek war aochou o bro.

KLEZIER BUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

Kelou mad a zeu d'imp eus hon mignoned en em gav war dalben ar brezel. Hon lennerien o deus lennet uheloc'h sonig Bloavez mad hon c'henksrivagner Erwan Querou a Blougouver ha zon kaer « An Eün » ; kelou mad hon eus ive eus an aotrone Loeiz Herrieu ha Duchauxix, « Laouik », diouz e du, a gas d'imp da heta ar bloavez mad da Groaz ar Vretoned ha d'he renerien al lizer-man. Trugare d'ezan ha d'ezan ive, a greiz kalon, bloavez mad ! Hon holl vignoned a bedo evitan hag evit ar re eus hon barzed a zo eveltan e-kreiz risklou ar brezel.

Aotrou ha migon ker,

En despet da bep tra, pan eo gwir e tosta d'an de kentan eus ar blos, e fell d'in kas d'ez'h ha da « Groaz ar

EMBANNOU-KONVERZ HA KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charnier, zigemer ané

Vretoned » ma gwellan gouc'hement nou a vloavez mad. Ar bloavez-man a ach'a e-barz ar glac'hag hag an dristidigez. Plijet gant Doue rei d'imp ar peuc'hag eun tamm frealzidigez ar blos a deu, Penôs eman ho kont ? Ha « Kroaz ar Vretoned » ? Pemp miz 'zo n'em eus ket he gwelet ha mankout a ra d'in... Gouzout a ret emichans, em eus kollet ma breur Jozef; pebez glec'hag evidon ! Doue en deus ma diwallat betek bremman ; arc'hoaz a zo etre e zaouarn ; e volante bezet grêt ! Bloavez mat, eur wech c'hoaz, d'ez'h ha da « Groaz ar Vretoned » ha d'he holl vignoned ! Pedet holl, mar plich, evit ar re a zo er brezel...

P'emomp o vont da voula Kroaz e tigouez ganimp lizerou all Bloavez mat digaut Olier Vallée, breur hoa Rener koz, ha Loeiz Herrieu. Trugare d'ezo !

Ya, pedomp evit ar vignoned a zo en tan, hag ive evit arre ané a zo kovezel, evel breur karet Laouik, oc'h ober o dead betek ar peun.

KAN D'HOR ZOUDARDED

MARVET ER BREZEL

War don : Breudeur ni 'lev ho klemmou.

DISKAN

Enor d'an dud a galon
Kouezet evit ar Vro,
D'ar re 'zo set d'Aonaon,
Enor, gloar d'o hanou !
En em rentet ker skouerius,
El laront d'eomp uhel
Dre o maro gloriou :
« N'ho pet aon da verval ! »

M'he deus ar Franz he frankiz,
Ha ma sav c'hoaz he fenn,
Eo de ma stourment hardiz
Hag hep aon d'he difenn,
D'ezo kerent, mignoned,
Er glac'hag, en anken
Kuruneu 'deus pourchaset,
Ha laret eur beden.

Bez' e vezint diwarvel
E koun o c'heuvoirz,
E tro-war-dro d'o c'havel
Hag e pron an iliz ;
Peurachet ar sturmard,
Trec'het ar vourrevien,
Hor bezo envor dalc'hmad
Eus hon difennourien,

Sked ar bannou eus o gloar,
Dre embann an istor,
A baro war an douar
Kerkent hag ar viktor,
Eus o feiz, o c'harterez
'Vit Doue hag ar Vro,
Dre zoujans, anaoudegez,
Hor Breiz en em skouerio.

Tud a galon hag a feiz,
Stourmet ho peus kalet
'Vel stourmed gwechall e Breiz...
Dreizoch'omp saveté !
E-kreiz trubuilh ar brezel
Trec'homp d'an enebour
Hor c'hondaone da vovel
En e gomzou treitor.

En deiz ma klevec'h duze
Ar c'hanol o krozal,
Gant kabiten hoc'h arme,
E savec'h souna ho tal,
Hag evel gwir Fransizien,
Ho peus diarbenet
Ar c'hrisa enebourien.
D'hor bro muia karet.

D'eoc'h holl, stourmerien, enor !
Ho skouer, ho nerz-kalon
A vevo en hon envor,
Rak ni ho kar gwirion.
Dizamant war an dachen,
D'bon tro ni a boanio,
A galon evit difenn
Gwir Doue, Gwir ar Vro !

J. C.

BLOAVEZ MAD !

Aboe ma skriwan er Groaz, ez eo bet digouezet ganioù meur a wech heti d'am leannerien « Bloavez mad ».

Tra brijadur hag ive tra freatzus, dreist-oll pi ve d'ober gant tud bag o deus etreze, pelli a zo, darempredou a spered hag a galon !

Evit ar bloaz poanies-man, e karfen c'hoaz kas hetou mad d'an holl, met ne gredan ket hen ober. Kement a dreou, siouaz, a zo etre an evurusted ha ni, ma kavan fraîlhus digas sonj hepken eus ar gouelioù a garantez hag a unaniez a dremene gwechall d'ar c'houlz-man, e-barz pep tiegez, en-dro da bep oaled.

Ne gavan ket dereat, koulskonde, daoust d'an aon am eus da boanian katz, tremen hep larat gir pe c'hir, da vihanan evit frealzi ar te ankeñiet, evit kennerz ar re fall-galon. Hag, a-hend-all, ive, dilectoc'h eo, moarvard, kas hetou en amzer drubuilhet eget en amzer a brijadur. A-viskoaz ar brijadur, he deus barzet an dud da datva ar gwella menoziou, en-kichen ar reuziou, an trubuilh a digor dalc'hmad ar c'halonou da bep komz a spi.

—o—

Pa oa gwechall, en-pad eur pemzek pe c'housk bloavez, evel eur wall-avel a zizunaniez o c'houza war ar vro, ha lezennon kasaüs, s+vet da heul, o heskina, o harlui ar pep gwella eus hon c'henvroiz, o tiframma mestrou-skol kristen diouz o bugale-skol, o vernia oberou kasoüüs a bep seard... neuze, en-kreiz ar gwalennou niverus-se a chachemp bep bloaz war hon c'hein dre zotoniou ar « politikach » milliget hag ar votadegeun diboell, e heltemp an eil d'egile Nedeleg laouen ha Bloavez evurus.

Hag an eil hag egile a zigemere, hep muic'h a van, hetou kaset alies diwar veg an teod, ha ne zont-jent ken enne adalek ma veze tremen mogeden ar ban-ac'hou louket.

Da betra, evit gwir, sonjal enne hiroch ? Hetou bloavez mad a oa eur c'his ha netra ken. Buhan e teuent, buhanoc'h e tremenent !

Ha neuze, an treou a gerze ken mad ! Ar c'henverz dreist : Pinvidik hag evurus an darnvian, sikouret ar beorienn, ha me'oar ouspenn ! Ne vanke netra da zen ; koulz lavaret, ar baradoz a oa war an douar. Meur a dra avat ne oant ket re zerez, evel hiniennoù eus oberou ar « bolitikerien ». Met, ma Doue, daoust da gement-se, ar « bevan » a oa mad, ha n'eo ket, sur, hetou ha menoziou bloavez neve a c'halle cheach netra. Perak neuze pleal gante na zoken o selauz ?

—o—

Ar « bevan » a oa mad... Ya, ha re vad ive marteze ! Setu perak, hep mar, e welomp chenchant evit ar bloaz : ar c'henverz branskellec dat, an evurusted bag ar bividigez tec'hel digant an darnvian, ar beorienn war var da vezan dilezet, an diez o c'chedal pep-hini. Eur walen spontus, ar brezel, he deus, en 5 mis hepken, helpennet pep tra. Adalek m'eo straket, hon eus gwelet bloavezou pinvidigez, bloavezou evurusted, bloavezou plijadur, hag ive bloavezou dibolellerez sionaz ! ha dizurz zokén... o tec'hel dirazi ken buhan ha buhannoc'h ive eget an noz dirag an de. Serret kerkent ar « bevan » mad ha digor an amzer a binjen ! Hag an dud, war zigare n'anavezont ken talvoudegez ar menoziou « Bloavez mad », ne c'houlerent bogozik mui belou bloavez mad an eil d'egile.

Ac'hanta, gwaz eo ze ! Biskoaz n'hou doa bet muic'h ezom a hetou gwirion, a vennoziou uhel ha kristen. Biskoaz bloavez ne oa bet gwelech' da dostaat kalonou, ha pinvidikoch, mar karomp, en delitoù puuh, en grasou t'lvoudus... Petra laran ? Biskoaz bloavez, mar teurvezomp kemper kentel dioutan, ne zigoras dirazomp kaeroc'h dremwel a beuch'.

—o—

Ni bon-unan a zo kiriek d'ar wahlen a c'houzanvomp. Tennen hon eus anei warnomp. Pell a oa e oamp o tastum anez, bag boil vadelezou an Aotrou Doue en hon c'henver a lake ac'hanoinp dalloch-dall. Hon evurusted, herve hon lorzh hag hon dallen, a duec diouzimp hon-unan ha, dre-ze, ne dileomp netra da Zoue, na doujouz na trugare !

Hag ar pez a dice c'hoarvezout a zo c'hoarvezet.

E vadelez disprizet, an Aotrou Doue skwizas. Breman eman o kastiza ac'hanoimp ! E vrec'h a zo pouner hu seiul bounnroc'h m'eo bet e zorn, en-pad pell amzer, madelezous. Na glemmont ket ! Anzavomp hon feched hag, an dorn war boull hon c'halon, kasomp war-zu d'Ezan, hep damant, eur beden druezus, eur c'halvaden glemiss.

—o—

Bloavez mad !
Ar bloavez 1915 a vo eur bloavez mad...

War-lere'h ar reuz spontus-man, ar peuc'h, ha n'eo ket hepken ar peuc'h a ziavéz, met ar peuc'h a ziabarz, — a denioù en dro hag a vez padus.

Ne oa mui poell er sperejou, hag ar sperejou en em gavo poellec. Ar vro, hini ar Frans, rak hon Breiz a chom gwelloc'h hag a c'houzanvou siouaz, abalamour d'eben, hep mar evit he zalyvi ! — ar vro, ankoant ganti he badiziant, ne c'houle mui anjav Doue, met, badezet ar wech-mañ en he gwad, e tizroio ouz ar Mestr, hag Heiman en koun be finjent, he daerou hag he glac'h, a roio d'e adarre hag evit pell, nerz evit adsevel peuc'h da vevan evurus dinan e lezennou skanv da zougen, hag ouspenn ar chras dispar da chom dinoc'h a bep enebour.

Ar bloavez 1915, a beurwalc'h pep droug e-barz ar gwad hag a dremeno fallenteziou ar vro dre an tan, a vo eta eur bloavez a frouez puuh hag a zellidou bras evidomp. Gouzav a refomp da gentan, a dra zur, met di'haouet mad e refomp ive goule.

True ouzimp eta, o ma Doue, hañni ho ped, en hanou ar verzerien gêz a skulh bemde o gwad evit paea dle ar vro, roit da bep-hini ac'hanoimp eur Bloavez mad, eur Bloavez a Beuc'h.

AR CHOADOUR.

PINIJEN AR FRANS

Gwechall ma zelen a zone
Gwerziou, kanaouennou neve,
Soniou seder, soniou fentus
Hag a-wechou soniou flemmus.

Gouelet em eus bet a-wechou
War ma bro, war he digurzou,
Hag a-wechou-all e skeud farz,
Laret ar wirione da galz.

Kreiz ar brezel, war an dachen,
Ne zavken nemet ar beden ;
Kana seder ne zere ken
E-kreiz kastis ha pinijen.

Evit terri droukrans ho Tad,
Ma Jezuz, c'houri skuillhas ho kwad ;
Pec'højou ar bed c'houri 'walc'has
Dre hoc'h oferen war ar groaz.

Evit terri droukrans he Zad,
Bro-Frans breman a skuill he gwad,
Evit gwalc'h diuzuriou bras
Bro-Frans ive a zoug eur groaz.

He hent ar Groaz a zo poanies,
Poaniou garo, poaniou skrijus !
Pignat a ra gant ar c'halvar,
Gant hent an anken, ar glac'h.

Distag an eil diouz egile,
An tad, ar vamm, ar vugale,
C'hoarez, breudeur, mignonned,
Nag a galon dener fraihet !

Ar gwrage a labour noz-de
Da c'homit boued d'o bugale ;
Labour kalet 'kreiz an anken,
Doue, na pebez pinijen !

Enor ar Frans, he zoudarded,
A v he gwir redemptored !
Hed an henc'hou louz, hir ha tenn
Kouca ra stank-stank o c'houezon !

Noz-de en deun ar f'ziou don,
An tennou bep tu o ti-ton !
An noi zo bir, ar goanv 'zo yen ;
Doue, oa pebez pinijen !

Gouliou kri, poaniou skrijus,
Korfou brevet, gloazion spontus !
Ar gwad a red a bouliadou,
Ruziet an dour 'barz ar stêriou.

Nag a zeo a zo diskaret !
Nag a vuhe a zo falch'et,
Faic'h et en fleuren o brud bras,
Pebez kanv en hon bro, allas !

Nag a wreg a chom hep he gwaz,
Nag a vuget hep tad, siouz !
Nag a dad en kany, nag a vamm !
Evit an holl pebez estlamm !

Jezuz er Chalvar pa varvas,
Ar peuc'h war ar bed a reus,
Rak Done 'glevas e beden
O tigemer e oferen.

Ma tigemer ar binijen
A ginnig d'ban ar Fransizien,
Tre a Aotrou Done hag o bro
Ar peuc'h da viken a reuo.

An Eun.

Diwar dachen ar brezel.
Beijik, ar ir a viz Kerdu, 1914.

Ma o an Itron Clarke

Eur vuhez hag eur skouer disper

Eur gwall-gelou a zeu d'imp : maro an Itron Clarke, eun Itron vad a Iwerzon, mignonez da Vreiz, hag a zo bet, war eun dro, eur skouer a vuhez kristen hag a garantez-vro.

Ganet a ouenn gatolik bag uhel, an Itron Clarke, hervez m'eman ar c'hi gant noblañs Iwerzon, a oa laket ez yaouank war he studi e « Kouent an Evned » e Pariz. Enou, pa c'houlenne outi ar merc'hedigou all : « A be vro out ? » e respote, stad enni : « A Iwerzon. Eun Iwerzonniadez a zo ac'h hanoun ! » — « N'eo ker gwir, a zistroe ar r-all en eur c'hoarzin gwap outi. Ma vijes eur wir Iwerzonniadez, e komzies iwerzonieg, e lec'h na deu ganit nemet galleg ha saozneg ». Diwar neuze, a lavare alies an Itron Clarke, e tigoras he daoulagad d'ez hag ec'h anavezas skler penaos « er Yez eman ar Vroadelez », ha penaos kenta dlead Iwerzoniz, — evel Breiziz ivé, — eo diskri Yez o Bro.

Pa vœ distro da Zublin, kér-benn Iwerzon, an Itron Clarke a zevezen he mennad hag a zeskas Yez he Bro. Skoazell a roas eus he gwella d'ar vro-garerien a venne adsevel Iwerzon, neket war zijen horjellus ar politikez, hogen war he zreid natur, ar Yez hag ar Spered keltiek. Douglas Hyde, a zo deut aboue da veza brudet dreist, a oa e pean an Emzav-ze. N'oa anezan n'uze nemet eur studier paour ha diazat eus Dublin, en-dro d'ezan studieren all, seziz an, ken paour ha ken diazat hag hen. Da staga gant ho labour tenn, o devaø savet eur gest evit dastum eun nebeut gwenneien. Nemet e voent argaset dre-oll ha gwapaet eus ar gwasa gant bours'hizien lor'hus Dublin. Pa glevas kement-se, an Itron Clarke a yeas d'o diambroug gant he gwetur, dre greiz ru yras ar Gér-benn, a wel d'an holl a zelle a-bann outi. Komz a reas gant ar gesterien en iwerzonieg ha, goude o meuli, e roas d'e eur c'haer a brof. Hennez e vœ lusk kenta war-raok an « Unaniez gaelech » pe « Gaelic League » he deus advevet Iwerzon dre renta d'ez hag he Spe-red-Bro.

Pa fallas d'an aotrone Castletown ha Fournier d'Albe boda an holl Gel-ted eus ar bed, Iwerzoniz Skoiz, Kambreiz ha Breizik, an Itron Clarke o skoazies eus he gwella da gas da benn ar mennad kaer-ze. Rei a reas en he zi ar c'harantezusa digemer d'hou Rener koz hag e reas lid d'ar Vretoned all a yeas gantan, e 1903, d'ar c'henta kendalc'h holl geltiek e Dublin.

Diwarzatoc'h, pa renkas an aotrou Vallée kuitaat Breiz evit eur pennad, da heul torridigez « Strollad Mirerienn ar Brezoneg » pe « Comité de préservation du Breton », e ti an Itron Clarke eo e kavas repu. A zo gwelloc'h, kentel a gavas ivé, ha kentel disper ! Gwelet a reas eno « Feiz Blackrock », eur sort breuriez stivet evit diskri d'ar vugale lenn ha skriva o Yez hag ober d'e anaout hag e karet o Bro, evel « Breuriez ar Brezoneg » aman ; Oberou a zisoltegez (tempérance) a-enel d'ar vezventi, labouradegou a bep doare da rei harp d'an ijinou-kaer ha da vicheriou ar vro, ha da bouchlas labour d'an dud kuit d'e da renkout divroa. An holl Oberou-ze a oa bet savet gant an Itron Clarke ha gant he mignonned. Diwar o c'heleñou eo e reas hon Rener koz eul levrig galleg « Les petites industries » a dalvezas da hencha hon micherourien, re an arrebeuri hag ar podevez dreist-oll, war studia an « ard keltiek » ha heuñh skouer Iwerzoniz.

(Da heuñh.)

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — L'Imprimerie St-Guillaumes

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNESS AR GIZ.
Gant brezoneg eo deut ar feiz,
Sant ar gallig ez ay a Vreiz.
FURNESS AR GIZ.
Jad'ou breur d'ho brezoneg
Tet en oñi vost ha klesmok.
Tet ar feiz no ; ma ve trez'net,
Gwespenn ar Vreiz, = vo Puch'net !
MILIN.

Bloavez a Beuch

Ar brezel yud war ar bed holl
A c'houez evel eun avel folt :
An duda vern a ya da goll.

Above pemp miz ar walen griz
A lak kanyou ha klemm iskiz ;
Den ne oar pegouls e vo skuiz.

Ar Vretoned ive 'zo act
Da heul arme ar Challaoued,
An dekvet korf, an unekvet.

Daon c'hang mil Breton pe ouspenn
Er gwasa lec'h, er c'henta penn
A harz al Lano da astenn.

Meur a hini ané, siouaz !
Gant o es'tern a demzo c'hoaz
Eus ar Frans ar parkeier glas.

Dar re-ze da viken kouezet,
D'o zud paor er gér enkrechet
'Kasan ma menozou keuziet ;

Dar re 'zo beo e-kreiz ar gad,
Dirak ar mindraill, 'touez ar gwad.
Ra chomo gante archans-sav !

Ra vo ar bloaz-man a zigor
Evite eur bloaz a enor ;
Ra welint adarre Arvor !

Ra welint o zud lag o c'hér,
O gwage, o bugale ger,
Hep dienez hag hep mizer.

Ra reno c'hoaz ar peu c'hantel
War ar bad, gwariet e ahel ;
Ra vleunio c'hoaz hon Breiz-Izel !

Ha me, ra 'm bo ar joa dispar
Da alkavout em c'horn-douar
Ar re 'garan, ar re am c'har.

F. JAFFRENNOU (Taldir)
soudard bleiner kirri-dre-dan, en
33vet armé, war dal ar brezel.

**KELZIER KUY HON MIGNONED
A ZO KR BREZEL**

Hon lennerien o deus gwelet e
bann kenta « Kroaz ar Vretoned » ar
ganaouen gaer a vloavez mad a zo

bet kaset d'imp gant hon mignon,
an Aotrou Jaffrennou, eus talben an
emgann. Emañ breman an aotrou
Jaffrennou o vleina kirri-dre-dan
evit an arme war harzou ar Veljik.
D'ezan iveau, bloavez mad digant
Doue ha ra en devo, evel ma c'hou-
len en e ganaouen, ar c'hras da zis-
trei heb dale da Vreiz-Izel, goudé ar
peuc'h, d'en em gavout c'hoaz ga-
neomp-ni e vignoned !

Jul Gros, eus Tredrez, ar pôtr
yaouank disket-kaer-ze ha leun a ga-
rante-vro a gase da Groaz gwechall
pennadou-skrid brao da lenn ha ken-
telius kenan war eun dro, a oa cho-
met pell pell, — aboue miz gwen-
golo, — hep rei eus e gelou, kea e
krede d'heoll vignoned e oa kouezet
war an dachen-emgann. Setu en
deiz keonta'r bloaz oc'h en em ga-
vout ganimp. e b'reo ar Groaz, ar
pennadig lizer da heul, o laret eman
salv hag e yec'hed. Doue da vez-
meulet ha ra dalc'ho sant Erwan ha
santez Anna d'e viret betek fiu ar
brezel !

An 29 a Gerzu 1914
Bloavez mad a zouhetan d'ec'h,
Yec'hed ha prosperite.
Ar Baradoz fin ho puhe ;
Ar brezel d'achuo hebdale !

Evit an deiziou, aotrou ha mignon
doujet, e kasin eul linen bennak evit
ar Groaz. Beo ha yaç'h oun bepred,
a drugare Doue ha gant sikour san-
tez Anna ha sant Erwan. Kenavo ar
c'henta gweled. D'ec'h a galon !

Jules Gros, caporal, Cie H. R.
41ème régiment d'infanterie,
Secteur 74

Breur yaouank an aotrou Vallée
en em gav war lineu an tan a-unaou
gant meur a Vreizad mat all, en o
zouez Loeiz Herrieu, rener « Dihu-
nam » ; en em welet a reont gwech
ha gwech all ha, n'eus ket pell, Loeiz
en devoa gallet mont da gement eur
bannac'h te tomm, a-gevret gant
mignonned all, e karr-dre-dan Ollier
Vallée. Kaset o deus d'hon Rener
koz bep a lizer da beta d'ezan ha da
Groaz ar Vretoned ar bloavez mad.
Setu aman lizer Loeiz :

28 a viz Kerzu,

Bloavez mat d'ec'h, mignon ker.
Ra vezoo Deoue ha sent koz hor bro a
du ganeoc'h ha gant « Kroaz ar Vre-
toned » ar bloaz a zeu !

Doue ivé da roio d'emp ar peuc'h
evit ma c'hellimp c'hoaz labourat a-
gevret gant gred evit hon Breiz ka-
ret.

Ha hini breur hon Rener koz :
Ma breur ker,

Bet eus « Kroaz ar Vretoned »
ha lennet gant plijadur ar pennal a
teos grêt diwar-benn ma lizer. Gwe-
let em eus Loeiz Herrieu aboue hag
e yec'hed mat e oa.

Dre aman n'eus netra a-nevez lag
ar brezel a zo stummet da badou
pell amzer c'hoaz, rak diés eo kas ar
Brusianed er-maez eus an « tran-
cheou ».

C'hoant am boa da ganan d'ar vi-
gnoned a zo ganin aman kanaou-n
ar « Bloavez mad » evel e ye kanet
e Benac'h, met n'ouvean ket anei er-
vat. Bezan epij ar vadelez da skri-
van d'in ar c'homzou anet war eun
tamm paper, mar plich.

Eur bloavez mad a hetan d'it ha
da « Groaz ar Vretoned ».

Kenavo, ma breur ker, ha bloavez
mad eur wech c'hoaz, a greiz kalon,
d'it ha d'an holl vignoned !

Hon mignon Klaoda a gas d'imp
al lizer-man :

Landi, 30 a viz Kerzu 1914.

Aotrou Vallée ger,

An aotrou L. mestr-skol kristen e
Landi, o vrezelli breman war-dro
R... en deus skrevet d'im al lizer
a ziskrivan larkoc'h da gas d'ec'h.
Kredi a ran plij da lennerien « Kroaz
ar Vretoned ». Mignonned ar Brezoneg,
int-i, du vihana, a weo pegelement e
tal'h ar Vretoned d'o yez, ha pe-
bez eurusded eo d'ezo gellout kana
e Brezoneg, dreist-oll p'emaient pell
dionz o Bro. Kasomp kanaouennou
brezoneg d'hor c'heuvroiz, an dra-
ze a vo rei kalon d'ezo. Ha bremen,
setu aman lizer va mignon (skrevit
e Brezoneg penn-da-benn !) Kaerat
skouer ! An dro genta eo d'ezan,
marvat, mes fizians am eus na vez
ket an hini diweza !

— o —

R..., 22 Kerzu 1914.

Va mignon ker,

P'eo gwir em eus kalz amzer hi-
rio ez an da skriva d'it e Brezoneg.
Gwele a ri n'eo ket ankounac'haet
ganen va yez abaoe pemp miz a zo
oun eus Landi. Aman, ganeomp-
ni e savarer (e prezeger) muioc'h
e Brezoneg eget e galleg, rak gou-

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

Au aotrou H. Milard, 27, bali Chacquer, zigemer an

zout a rez penòs tud. Kerne a zalc'h
muioc'h d'o yez eget ma ra Leoniz.

Da genta, e livirin d'it ez oun
yac'h ato... E R.., ez oun lojet en
eun ti-skol laïk ; ar skoliou dre a-
man a zo serret abaoe ar brezel.
En eur vont da ober « trancheou »
e tremenan ive e-kichen eur skol
gristen evit ar bôtred, met serret
eo ive ; n'oun bet Morse enji, rak
eun tamm eman pell diouz hor c'ha-
zarn.

Abaoe m'emoun e R... n'em eus
gellel mont nemet eur wech d'an of-
feren da zul, ba c'hoaz em b'a gou-
lennet atore.

Dac'h edon e gward e-tal an nor,
pa deus ar c'habiten da dremen ;
ha setu me d'e gaout da c'houlen ou-
tan aotrei d'ia mont d'an of-
feren banter-noz, d'in ha d'ar re-
all ive. Respont a eure na c'helle ket
asuri an dra-ze d'in, hoger, ne
c'houlle ket gwell (ar c'habiten a zo
eun den a relijon eus ar re wella ;
mont a ra d'an oferent zoken war ar
zün ; e bater a lavar en e gampr, ha
memes en eur vont gant an hent).

Er gampr e-lec'h emaomp o kous-
ket ez eus eun tammig harmonium
henvet a-walc'h ouz da hini. Laket e
vez da labourat eur wech an amzer,
dreist-oll pa vez eun dra bennak
« tomm » d'an dud ; neuze ez a en
dro ar c'histikou brezonek ! Eur
marc'hadour gwin eus Brasparz a
vez o c'hoari gant an ograou bihan,
ha mont a ra an traouen-dro gantan,
betek ma vez zoken re a drouz a-
wechou. Dech'h hon doa kanet ar
« Gredo ». « Ni ho salud gant kar-
antez », « Eürus an hini », « Pa-
tronze 'dous ar Folgoat », ha kalz
reou-all, mes, siouaz ! n'ouzomp
mat hini ebet penn-da-benn, netra
nemet daou pe dri boz eus pep kan-
tik. A-wechou ive pep-hini a gan
ar zoniou a oar. Evel-se en deiz-all
em boa kanet « P'edon war bout an
Naon ».

Pa skrivi d'in eur wech-all e laki
er goleou eun toullad kanaouennou,
p'eo gwir ne goust etra digas an-
zo. Me 'lavar d'it e ri plijadur ha
mad ! Ar brezel en deus gwellaet an
dud, me 'oar eundra bennak war ge-
ment-se.

Echui a ran, rak aon am eus da
skoiza ac'hanout.

Kenavo. Da vignon.

L.

Ha ne gav ket d'ec'h, aotrou Val-
lée, eo eun dlead d'emp rei dourn
d'ar c'henvroz këz-ze ? Kaset em
eus d'ezo meur a drea. Karet em bije

kaoot mui c'b. Mar ho pes kana-
ou-niou ko-n', me .. c' asse.

Bloavez mat d'eo'h ha d'ho tud !
Bioavez mat da « Groaz ar Vretoned »
ha d'he lennerien ! Gras d'eomp da
w let dizale ar b ezel križ-man oc'h
echui...

Kenavo, Aotrou ha kenveur ker,
Ho kenvroad leal
Klaoda'r Prat
• Pluenzir •

—o—

Diouz e du, hon mignon mad, Per
Guédés, eus ar c'hlavndi e-lech'm'e-
man o prederia soudarder ar Vro, a
skriv d'imp al lizer karantezus-man
da hetan ar bloavez mad. Trugarez a
greiz kaon ha blo vez mad d'ezan
ivez !

Mignon ker,

Pell 'zo n'em eus ket kaset d'eo'h
eus va c'helou. Nebeud a amzer ehan
am eus eur pennadig 'zo. Bez'ez eus
bremen er c'hlavndi war-dro 150
klanvour hag, a dra zur, n'eo ket
labour a vank da bleut outo.

E derou ar bloaz nevez-man e
an d'eo'h va gwella gourc'h-e-
menev a vloavez mad, hag iverz da
holl lennerien « Groaz ar Vretoned ».
Doue da echuo ar brezel !
D'eo'h a wir galon.

Per Guédés.

TOLEM AR BREZEL

Ar br zel wa zouar

War dalben ar brezel, er Veljik
hag e Bro-C'hall, an armeou unanet,
Fransizien, Saozon ha Beljed, gerz
bepred war-raok, o kemer a hini da
hini foizidifenn an Alamaned. En
daou gora eus an talben-ze e t alc'hont
bremen daou lech emza evit ar brezel :
Sant-Jorj, er Veljik, war aod
mor an Hanternoz, ha Steinbach en
Alzas.

Ar Zaozon o deus savet en o bro
c'houaz ar armad neve eus ar c'hrena-
va ; e sell emsaint da gas anè war an
Dour-bras er Miz a zeu. Neuze sur e
renko an Alamaned diboufa da vat
er-mae eus o zoollou !

Ar Rusianed, diouz o zu, goude
trech'i war an Aotrichianed, o deus
treizet ar meneziou Karpat a ra har-
zou etre o bro hag an Aotrich-Hongri.
Setu bremen digor an hent d'è da
gerz war-zu Buda-Pest, kér-benn
Bro-Hongri ha Vienn, kér-benn an
Aotrich. An Alamaned, a zo e Bro-
Bologn, o welet kement-se, o dije
gréti o menoz da waskedi en toulou-
denn e-barz an douar, evel m'o deus
graet en Frans, eun darn eus o zoudar-
dard, a chomje da zerc'hell penn
d'ar Rusianed war barzou ar Bologn,
e keit ma vije kaset ar re-all war-zu
Vienn da zikour an Aotrichianed.

En Azi-Vibana iverz ar Rusianed
a zo trech'. Pladet o dije zoken an
Turked en eun emgann vras e Sary-
kamisch ha prizoniet eno, en eun taol,
eur c'borf-arme a bez.

Ar brezel war vor hag en aer

Ar zùn diwezan hon eus diskleriet
aman an taol-kaer a oa bet gréti gant
al listri-brezel hag an njerez-mor
saoz ouz skouadren an Alamaned a zo
heoret e porz Cuxhaven. An nijer
Hewlett, a laemp e oa kouezet er
mor, a zo bet savetaet gant eur vag-
peskeze.

An deiz kenta 'r bloaz, er mor
Breiz, al lestr hobregonet saoz, ar
a Formidable 15.000 tonnel, a voe
tarzet, n'ouzer ket tre penaos, pe gant
listri-splujiereun alaman pa gant unan
eus ar boestlou-poultr laket a-hed an
aod da viret ouz al listri-brezel da
dostaat. Mont a reas d'ar strad en eur
ober eun nebeut munutenou ha ne
voe savetaet nemet 20 den war ar
781 a oa er bouz.

Emo Adriatik, listri-brezel an
Aotrich a zo sorret striso'h-strisa e
pleg-vor Pola gant an amiral Boué de

Lapeyrière. Ar zùn all, ar « Curi »,
eul lestr-splujiere gall a zavas c'hoant
gant e gabiten d'ober diouz skouer al
lestr saoz-ze a yeas ar miz all, dre
striz-vor an « Dardanelles », betek e
porz-mor an Turked da darza o listri-
brezel. Dre vont dre zindan ar dour,
ar « Curie » a zeus a-benn d'en em
zila e porz Pola bag e oa o vont da
c'houalediar « Viribus unitis », gallou-
dusa lesta ar Aotrichianed, pa en om
luias e rod-vins en eur roued houarn
a oa bet astennet, d'o miret, dirag al
listri brezel, aer en devoe ober d'en
em cirouestia, ar « Curie » a renkas
chom ampalarzec eno, evel ar zardine
ned pa vezont tapet e rouejou peske-
taerien Douarnenez. Divoret e voe
gant an Aotrichianed a bakas an holl
martoloded da brizonerien. Nemet,
war a lavar kelouennou an Itali, o
deus klevet kelou gant an Aotrichianed
o-unan, a-raok bezan paket elev-
se, ar « Curie » en dije losket eun
darzerez, pe « torpili », gant ar « Vi-
ribus unitis » ha gwall-gzéz anezan
Darn a lavar zoken e vije bet tizet
daou lestr all, ar « Radesky » hag ar
« Franz Ferdinand ». Gant-se, hon
martoloded daoust d'è da vezan bet
pesketet e rouejou d'ar fin, n'o deus
bet graet re fall labour !

Nijerien an Alamaned o deus losket
tarzere/ed war Dunkerque « ha la-
zetz, evel m'eman o giz, eun nebeut
bourz'hien difizenn.

C'houec'h njerez eus an armeou
unenet, peder gall ha diou saoz, a zo
deut a-benn da darza karr-di ar
« Zeppelin » e Metz.

An Intanyez

Vita mutatur, non tollitur.
Ar re varo n'eo ket mervel a
reont, met chenj buhe.

(Offeren an Anaon.)

N'eus ket eiz de c'hoaz, — pegen
hir amzer aboue ! — e tigoueas gan-
ti ar c'hoelou : Erwan ar penn-tiegez
tad ar pemp bugel a zo aze bodet endro
d'o mamm ; Erwan, al labouet
kalonek a c'honeze frank o bara d'e
dud ; Erwan, an tad hag ar pried a
garze an ti ha kalonou ar holl gant
a garante a oa evitan ; ... Erwan a
oa lazet !

Lazet ? Da genta, ne oa ket e
spred evit entent ar girze. Memes
tra evel pa oa laret d'ei e oa diskli-
riet ar brezel. Ar brezel ? Ze n'
halle ket bezau ! ... Memes tra
vel pa oa aet kuit Erwan hag hen èt
koulskoude war e 43 vloaz. Erwan
mont kuit ? Ze ne grede ket ! Ha
bremen n'eo ket evit kredi eo lazet !
Eun tol horz eo bet an draze
eviti ... Neuze 'ta ne welo ken
Erwan, mar deo lazet ? Ne deuio
ken d'ar gér, da lakat e ed, d'ober
diouz e gezeg, da bleal gant e vuga-
le, da frealzi e diegez ? Tec'het eo
vel eur vogedan a welet o tibradan
us d'ar chimalin, a ya du-hont
kaset gant an avel hag a zo kerkent
teuet. Daoust 'ta, mi Doue, ha n'eo
ket eun huavre eo kement-man ?

Eun devez, an intaneyz a zigoue-
zas ganti eus paper all eus ar c'ha-
zarn.

Warnan e oa laket pegouls ha
penôs e oa bet lazet he fried : eun
tenn n'e galon 'n eur gerz et a-benn
herr d'ar Brusianed. Ar c'habiteo
a skrive d'ar mér'n halloje ket Erwan
beut bet kaeroc'h maro.

Ar wech-man e oa mouget en he
c'hoiz pep esperans. Ne oa netra ken
da c'hdal... Adalek bremen, 'vit an
holl e oa intaneyz. Oh ! ar girze ken
c'houero d'ar galon ! Intaneyz, da
laret eo emzivadez, Gwasoc'h 'vit
emzivadez ! He bugale emzivad, hi a
oa dileur d'è a harp hag a skoazzel,
met hi n'eo dije harp ebet eus a neb
lech ! He holl nerz a oa lemest
digant hag he zamz a oa pouenne-
rat !

Ha da betra bezan diframmet Er-
wan digant e dud ? Hennez, bepred,
a dleje bezan deut d'ar gér ! Piou a

ga gwelloc'h pried, gwelloc'h kris-
ten ? Biskoaz droug n'eon devoa
graet da zen, bepred ovezick oval
ma oa da zenti e pep tra ouz mouez
e gonsians. Ha bepred n'eo ket
esporet ! Unan eus ar re geant eo
bet skoat, vel pa vijar gwasan eus
ar gwasan, henvel ouz ar vezvieren,
an douerien-Doue-ze a zismant
skiant-vad o zud, a zun a bugale,
a lakt dre o gwall-skoueriu ar bed
da vont da goll...

En novez, dreist d'ar re-all, he
fem skuiz gant an drubuilh ha gouli
he c'halon flammoch' ha kizidikoc'h
eget biskoaz, an intaneyz a lavaras
d'he mere'h hanan, plac'hig skol
daouzek vloaz :

Tenn eur gentel 'barz levr an
Aviel ! —

Ar verc'hig a daspas al levr, a oa
boaz da lenn hogos bep noz hag a
ginnigas anezan d'he breur yaouan-
kan, d'eun da dennan ar bajen.

Ar bugelig a daspas e viz etre diou-
delien.

— En tu-man, emean ! —

Ar c'hoar a zigoras hag a grogas
da lenn gorrek elein ar bajen.

— Martha, emei, a glevas e oa
Jezuz o tant, hag ec'h eas da benn
hent d'ezan. Mari a chomas er gér :
« Aotrou, a laras Martha da Jezuz,
ma vijec'h bet amu, ne vije ket
marvet ma breur ! ... »

Pebez hekleo gant ar c'homzou-ze
e kalon an intaneyz !

— O, ma Doue, emezi, gwir eo
ze ! Mar karjec'h, ne vije ket bet
lazet ma fried ! —

Ar bugel a lenne bepred war he
gorregez :

— Ha Jezuz a respontaz : « Da
vreur a deuio eu buhe c'hoaz Neb a
gred ennon, ha pi vo maro, a veyo.
Ha neb a vey hag a gred ennon ne
varvo ket evit mad. Kredi a rez
ze ? »

Eur sklérijen a skoas 'vel eur
bann-heol tomm kalon an intaneyz,
hag en he genou e teuas ar respont a
reas gwechall Martha :

— Ya, Aotrou, emezi, kredi a ran
ez o'ch Mab Doue deut war an douar
evidomp ! Kredi a ran n'eus m'nn re
galet evidomp p'eo gwir ez o'ch
marvet er groaz, ha c'houi Doue !
Kredi a ran e refet d'an tad, d'ar
vamm ha d'ar vugale en em welet
c'hoaz er Baradoz ! —

An daerou a rede puilh war he
dioujou. Met bleuen an dristidigez
he devoa kollet evit biken he c'hou-
erdyer ; eul luc'heden eus an Nenv
he devoa paret warni.

X...

Maro an Itron Clarke

Eur vuhez hag eur skouer disper
(Penzid imeran)

D'he feiz katolik, kerkouls ha d'he
bro Iverzon, he devoa an Itron Clarke
gouestlet he buhe. Harpa a rae an
holl obecou katolik, o rei d'ez, en tu-
hont d'hec'h aluzennou, hec'h amzer
hag he foan. Mad kenan e oa ouz ar
beurien he devoa savet evite eun ti-
repu ma kavent ennan goudor, didua-
mant ha bevans, nemet argaset e
veze dioustan an evachou mezzus. Ar
gianvourien a gave enni an denera
advokadez. Eun novez gouany eus
ar c'hrisa, ma skoae barradou glao hag
avel foll ouz prenestrou an ti, e voe
sebezet hon rener koz ho welet amezi
o prienti mont er-maez meur a leo
ac'hane. — Eur vodadeg a zo bet
deizat hoz evit klanvdi ar beo-
rien, emezi ; aon am eus na vez se-
laouet re ouz mad remeren an ti pe
azeamant ar vedesined, ha ro nebeut
ouz ezommu ar beurien. Evit difenn
ar re-man e renkan mont. — Ha
mont a reas.

Pa veze achi he dervez, e chome
pell en noz gant he c'hoar ger a dal-
veze d'ez da zegreteouz, c' skriva
lizerou, o'ch ober pakadou, o kas ke-
louennou, o stumia a bep sort labou-
iou nadoz hag all evit an obecou

kristen. En nozveziou-ze eo e vrou-
das, evit he mignoned a Vreiz, ar-
ouez-ien-envor gant skeuden ar Galon-
Sakr, a zougont holl en koun anez-
i. Kent en em rei d'he labouriou noz,
an Itron Clarke he devoa bodet en
he chapelig holl dud an tiegez hag
eno, diouz eur c'hi'z kristen o ren
c'hoaz en Iwerzon, e oa bet laret a
vous uhel ar Rozena. Nag a rozera a
zo dinjet eus an ti benniget-se da
vraava en Neav kurunen ar Werc'hiez
ha da deneraat kalon he Mab ouz hon
gwir vamm-vro « elta !

Ra bedo kement lenner evit an
Itron vat-se, ha ma c'houlenno digant
Doue ar c'hrs d'ho Breiz da gaout
ivez d'he difean merc'hed sanctel
evel, entanet o c'halon gant an diou
garantze ma oa an Itron Clarke en
em oestlet d'eo : ar garantze-Doue
hag ar garantze-Vro !

A. B.

Ar Vretoned laket war daolen-enor an arme

Ar 87 vet rann-arme « territoriale » a zo bet laket war daolen-enor
an arme. Ean enor eo evit Briez, o
veza m'eman o'ch ober ar rann-arme,
pe « division » - ze, ar 73vet eus
Gwengamp hag ar 74vet eus Sant-
Brieg. Setu aman komzou ar jeneral
meur d'Urbal diwar-benn hon zoudar-
died el lizer an deus skrivet da
ministr ar Brezel : « Ar 87vet rann-
arme, emezan, a zo bet fiziet ennan
d'he difenn epad taer sizun, eun
darn vateus an talben en Hanter-
noz ; sevenet he deus he c'hefridi
eus ar gwella o'ch ober d'an enabou-
rien kollou bras hag o tiskouez, en
holl stourmadou ha krogadou a zo
bet, beza kalet-tre ouz ar skuizder
ha kalonek dreist »

Enor d'ar Vretoned !

BIEL LANNUZEL

Nag a Vreizad, evel kustum, a
skuillio ar wech-man c'hoaz o gwad
evit silvidigez Bro-C'hall ! Hag en o
zouez e vo stank adlar, hep mar,
difenourien hon c'horrig-douar, ar
varzed, a oar dale'hmad harpa o
c'homzou gant ar gwella skoueriu,
gant ar c'haeran obouer...

N'eman ket ar c'halon c'hoaz na da
ziskuillio na da zisplega kennebeut ar
pez a dleo ar Frans da Vreiz er reuz
sponstus-man. Kement-se a deuio
diwezatoc'h. Pluenou lemmoc'h eget
ma hini ha skrivagnerien gouizi-
ekoc'h evidon a c'hallo neu'e skléri-
jeni o c'henvroiz war galonder ar
Vretoned. Eur yec'hed e vo goude
lenn kement-se, eur blijadur e gonta
d'ar vugale hag, ousspan, eur c'hen-
nerz evidomp holl sonjal er verzerien
niverus a stlabezomp war an ta-
chenou-brezel, pa fell difenn ha
herzel ouz an dud goue da flustra ar
Fe ha ar Zevenidigez.

Laret em eus merzerien niverus....
Ya, Breiz ha deus merzerien niverus,
niverus'ch eget ar broiou all pell
Perak ? Abalamour e fell dalc'hmad
gwad yac'h evit distan buhaneg ar
Aotrou Doue, hag en Breiz eman
c'hoaz ar gwad yac'h, an dud reisan !

Daoust n'eman ket c'hoaz ar c'houz
da gizelat en lizeneriou aur, war ar
benerez hag er c'halonou, hano ar
c'henvroiz lazet e-kreiz emgann, ma
c'hoant e vije hirie, koulskoude, en
eur gas ma doujusan gourc'hemen-
nou a gengav d'e dud paour, laret
eur gomz bennak diwar-benn eur
c'henvroiz ar gwella, anaverz ganin
bloaveziou a zo, Breizad rik, Barz
kalouek, Kristen dispond, diwar-benn
Biel Lannuzel.

(Da heulih.)

KROUZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezonieg hag ar feiz,
A zo breur na c'hoar en Breiz.
FUNKEZ AR FEIZ.
Want brezonieg eo deut ar feiz,
Want ar galleg et ny a Vreiz.
FUNKEZ AR GALEZ.
Dalc'ant begred d'ho prezoung.
Yez an dud vad ha kalonek.
Fer ar feiz ou : me vrec'het,
Goupen ar Ves, e vo Poc'het!
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

Er Veljig, dreist-oll war an aod en-dio da Ostende ha da Zeebruges, an Alamaned a zav difennou bras. E sell emaint d'en em harpa warne pa rankfink kila da vad Martzevez n'o deus ket dilezez o menoz da vont ac'hane d'ar Zaozoen e Bro-Zaoz. Ar brud a zo o dije prientet Ghiselles, tost di Vruzelles, eur skouadren « zeppelinou » d'o c'has a-us da Londres ha da Bariz.

Dilun diwezan, 11 eus ar miz, o deus kaset unan eus ar « zeppelinou » -ze, ha gantan c'houezek mijerez, da dreuzi mor Breiz etre Calais ha Douvres. Nemet e tistrojont, goude-ze, war o chiz, hep kredi mont pelloch. En eur dremen, eun mijerez a laoska da goueza war Valo, eur gérig war rribl ar mor, tarzerezed a lazas pemp den gag a c'hoazas pemp all.

E Londrez hag e Pariz emeur e gortoz anezo ha prientet eo pep tra d'o diarbenn.

A-hed holl linennad an harzou-difenn ez eus bet krogadou ar zün dre-menet, dreist-oll war ar stér « Aisne », diouz an hanternoz da gér Soissons. An Alamaned o dije kanoliet iliz-veur ar gér-ze, evel m'o doa kaset iliz vrudet Reims. Ar seurt torfedou ne dennont ket warne bennoz Doue, er c'ontrol! Ar gonid a chom, hogozik e pep lec'h, gant an armeou unanet a gemit diwar an enebourien a-hini-da-hini o holl difennou hag a lak ame da gila tam-ma-tamm.

•••

Diouz tu ar Rusianed e c'hallfe an traou mont war domma heb dale pell. Eman ar Rusianed o vont da dreuzi menezi Karpat gant pemp armeed da gemit ac'hane penn o hent war zu Buda-Pest, kér-benn an Hongri. Tud ar vro-ze, stag ouz an Aotrich, a zo dishevel a ouenna hag a vez diouz an Aotrichianed, — a zo Alamaned evel ouzoch'. Klemm a reont start ouz ar re-man, dre m'o deus o stlejet d'o heul en eur brezel a vo ken drastus da Vro-Hongri, hag e kinnigont en em zisramma hag ober ar peuch'en o feurz o-unan. Eur gwall-dial e vije evit an Aotrichianed? An Alamaned, diouz o zu, a rank daou-hanteri an

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bld Charnier, zigener ad

arme vras o doa digaset er Bologn dindan remadur ar jeneral Interburg, da gas skoazel da Vro-Hongri. Ha c'hoaz, war a laverer, kaer o devo hasta, e tigonezfont re ziwezat, o vea m'o deus ar Rusianed, da vibana, dek dervez kerzed en a-raok.

An holl draou-ze o deus skoet war spered an Italianed a oa betek-hen etre daou venoz : pe chom dizarm, pe gemer an armou, a du gant ar Frans ha Bro-Zaoz da vont d'an Aotrichianed. A-viskoaz et'l eo bet an Aotrich enebourez d'an Itali lag, oussenn, c'hoant he dije houman da gemer he zu diouz ar brezel evit adkavout d'gant an Aotrichianed eur rann-vro, anvet Trentin a-hed mor Adriatik, hag a oa d'ez i gwechall. Ar zün dre-menet, daou eus douwarent Garibaldi, hag en em ganne en armes Bro-C'hall, a zo bet lajet. Graet e voe d'ez eo enorion dispar ha kement-se en deus tommet c'hoaz ar sperejou en Itali euz kaoz ar broiou unanet.

Da heul an Itali e kerfiz, sur a-walch', ar Roumani. Houman, anez eur bobl briz-latin evel an Itali, a zo iveau enebourez-natur d'an Aotrich. C'hoant he dije da adkemer eur rann-vro, anvet Transylvani, a zo bet a-loubet d'gant an Aotrichianed.

•••

Ma teufe an diou vro-ze, an Itali hag ar Roumani, da gemer peurz ar brezel, gant ar armeeu eman Bro-Zaoz o vont da gas war an Douardras hag a bouezf'e iveau diouz o zu, e c'halje an traou dont da vad heb dale pell.

Doue da zeveno an holl diouganou mat ze!

KELBIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Eus talben an engann « Laouik » a gas d'imp al lizer-man a ray plijadur d'e holl vignoned. Eman o paouez beza anvet da ofiser, hag e holl galonsou a zo bet gonezet gantan en engann dre daoliou-kaer evel an hini a reas, pa oa kaporal, o kemer gant e bevar zoudard eur vereri dalc'het gant an Alamaned. An taol-kaer a zo bet kontet war « Groaz ar Vretonez ». Hon gwella gourc'hennou d'ezan hara zalc'ho hon zent Breiz d'e ziwall e kreiz tan ar brezel!

X...., er sez a Genver,

Aotrou Rener,

Nag a blijadur en deus graet d'in kaout an niverennou a « Groaz ar Vretonez » hoc'h eus kaset d'in hag

a zo digoueet ganin dec'h. Pegen mat em eus kavet lenn ane ! Trugare mil gwech ! Eur wech lennet e tremenan ane d'ar Vretonez a anavezan hag a zoniverus er rejmant. Hon letant-kolonel a zo a Landreger e-unan, ha n'en deus ket ankouet tre ar brezonieg c'hoaz en despet ma n'en kuitaet e vro aboue e yaouankiz.

Pebez buhe iskis houman ! Bevan ergouanv en garidennou, evel kounfled, — garidennou leun a dour hag a fank gant ar giao a ra bemde, — ha kousket en tolloù dindan an douar ; pa haller kousket, tra an tennou kanol ha fuzuill en em garg da droc'h an ar c'houesk d'an den.

Me ne gouskan ket er garidennou dres c'hras Doue. Ma micher a zo mont d'ober eur valeaden en noz en diavaez eus hon linennou vit gouzoug hag hen ne glask ket an Alamaned c'hoari eun dro fall bennak d'imp.

Eur c'hollo poanies houez graet disut da noz evel-se. Hon adjudant,

eur pôtr yaouank 23 bloaz, a voe la-zet, hag ive eur pôtr 17 vloa da heul. Taer novez dioustu ec'homp bet o klask kaout o c'horlou hag, an dervet gwech, hon eus bet ané. Dech d'ar heur e oa oferen evite 'n eun iliz hanter dispennet tost anan, ha biniget eo bet o be gant aluzenner ar vrigaden.

Aboe Nedelec e ve oferen evi-doump en iliz-se bep sul hag alies war ar zün. Nag a vad en deus graet kement-se da galz ac hanomp ! Meur a himi a zizro war-zu Doue e-kreiz enkreziou ar brezel. Ze o ziskoue penaos eo ret e teufe ar boan d'hon gwaskan evit ma tistrofemp war an heut mat pe ma chomfemp enna. Plijed g'nt Doue distrei e vuanegez diwarnomp heb date ba rei d'imp, gant an trech', ar peuch', ar gwir beuc'h a zigasas Jezuz d'an den pa zeuz war an douar...

Gwerz neve war zujed ar brezel

War don : *Glac'h ar Werc'her*.

Er werz kaer-man hon mignon mat, Julian Godest eus Kallak, en deus dastumet eun teskad skouerioù, dibabet dreist-oll diwar an Istor-santel, hag o tiskonez skler hag anat brec'h Doue o ren pep tra er bed. Kemeromp diwar ar skouerioù-ze muic'h a fizians c'hoaz da c'houlen digaat e Wadelez

Ma vo fin d'ar brezel-man ha reit an trech' d'imp-ni !

'N em unanet holl ganin, m'ho ped, holl Gristenien, Evit ober da Zoue a galon eur beden : Goulomp dre hano Jezuz hag ar Werc'her Vari Ma vo fin d'ar brezel-man ha reit an trech' d'imp-ni.

Ma Doue holl-c'halloudek, Krouer, Mestr kement zo, C'houi hoc'h eus graet a netra an douar, an nenvo ; C'houi zo mestr holl-c'halloudek ! Ya, hag en gwirione, Pa gomzet, pep tra ve graet herve ho polonte.

Gwechall, Sodom ha Gomor 'voe gant an tan lonket, Pompei, Herkulaneum, kériou 'oa bras meurbet ; Ha kér Is ha Babilon, ha c'hoaz meur a gér vrâ, Dre forz dont d'ho tisprizan, o c'hasjoc'h da netra !

Jozef, mab da Israel, gant e vreudear gwerz, Hep m'en devoa graet d'ez e droug en feson ebet, Ho skoazell holl-c'halloudek a oa ganta hep mar, Rak laket e voe da vestr en palez Puntifar.

Jozef, den reiz ha gwirion, gant eur wreg 'voe temte, 'Vit e lakat da bec'hia ha da gall e c'hlande ; Pa ne hellas ket gonit kalon an den gwirion, Hen tamallas d'he fried, hen stlapas er prizon.

Er prizon, vel e lec'h all, Jozef ho servije... Evel-se, c'houi 'pos outan bepered gwir garante ; C'houi 'lakas mestr ar prizon da zonet d'e garet ; Mestr d'an holl brizonerien gantañ e voe laket.

Jozef trijbloa er prizon a voe disenore...
D'hen sevel en enoriou au tu c'houi 'poa kavet ;
Dre sklerian da Faraon e huvre vurzudus.
'Voe laket da eil-roue war eur vro c'halloudus.

Goude-ze, pobl Israel gant Faraon gwasket,
Dalc'h et evel sklavourien, o bugale lajet,
C'houi a lakas da c'henel ar bugel a dilee.
Tenan a-dre e zaouarn an dud reuzeudik-se.

C'houi a reas d'ar bobl-ze, dre ho kras, ho vertu,
'N em denna eus an Ejipt ha treuzi ar mor Ru :
Hep dont da c'helebian o zreid 'int er mor tremenet
Hag armeou Faraon 'voe gant ar mor lonket !

Hag en-pad daou-ugent vloa, e-kreiz an dezerz bras,
En eun doare burzodus d'o magan C'houi 'bleustras :
C'houc'h de hep zün, d'an douar baro-gwe d'ar re-man !
Ar zeizvet hoc'h eus miret, d'ar bobl d'ho servijan.

En tro Jeriko e oa sez mur vras simantet,
Ao dud a veve er vro a oa kreuy 'vel ramsed (1) ;
Gant trouz trompilhou ho pobl ar zeiz mur o gouezas ;
An enebour 'voe spontet, eus ar vro 'n em dennas.

Jedeon 'oa gouarner war ar bobl Israel
Pa voe d'ê gant gwall-dud kri diskleriet ar brezel ;
'Hed an de gant daou-c'hat den e ra tro eur meue,
Hag ar gwall-dud stravilhet en em dennas neuze.

David, ar mesaer denvet, en devoa emgannet
Ooz ar rams bras Goliat, den galloudek meurbet ;
Gant eun taol mén en e dal en deus e ziskaret,
Gant kleze e enebour en deus e zibennet.

Gwechall da vro Babilon 'n Hebreed 'voe kaset
'Hed dek vloa ha tri-ugent 'balamour d'o fec'hed.
'Met eur plac'h dister, Esther, a lakas ar roue
Da leuskel he fobl d'o bro do vont en surente.

Ar pagan Holofernes, roue bras ha den kri,
A os o vont da zismantr ar bohl a Vetuli.
Met dre ho kras gant Judit ec'h eo bet dibennet :
Evel-se pobl Israel 'poa dreizi diboaniet.

Goude-ze, eun den anvet Judas ar Makabe
Stourm ouz ar Siriæn er brezel a ranke...
Met C'houi a lakas tri ael da vrezelli gantan,
Ar Siriæn a voe trech'het gant ar re-man.

•••

Dre Jenovefa C'houi 'poa diboaniet kér Bariz,
En eur lakat Attila d'en em denn war e giz ;
Dre ar plac'h dister Jan Ark C'houi 'poa ive ouspen
Dizammet gwechall ar Frans eus hec'h enebourien.

Breman, siouaz, 'vel gwechall, ni a zo gwall-wasket
Dre eur brezel, 'zo skrijus, gant an Alamaned !.../
Gant ho prec'h holl-challoudek, m'ho ped, hon difennet
Ha reit d'imp breman an trech' war ar Bruslaed.

Gwir eo, ni hon eus tennet warnomp ar walen-ze
Dre bec'hejou diniver graet 'n hoc'h enep bende !
Anzav a reomp hon pec'hed, goulen reomp pardon ;
Roet d'imp, eta, an trech', ni ho ped a galon.

Gwir eo n'omp ket dellezek eus ar c'hras-se ken kaer ;
Met hen goulen a reomp are Jezuz, hon Zalver.
Dre Vari, sent hag aele, dre wad an dud zantel
A zo bet betek breman skuilhet holl er brezel.

Ni ho ped, Gwerc'bez Vari, sent, aele, tud zantel.
Goulennet d'imp ouz Doue an trech' 'kreiz ar brezel,
Bevan en peuch' ha kristen, er hed-man de ha noz.
Ha gras, gonde hon maro, mont holl d'ar baradoz.

Julian GODEST.

(1) Jeanted.

Eur c'hany

E tiegez « Kroaz ar Vretoned »

Aman e reomp eur gwir diegez
kenetrec'omp, lennerien, skrivagne-
rien, ha micherourien « Kroaz ar
Vretoned », ha netra a gement a ra-
levenez pe boan da hini pe hini
ac'hanoamp n'halfe lezel ar re-all di-
gas ha dizeblant.

Setu eman ar brezel o paouez sam-
ma unan eus izili hon tiegez « Kroaz
ar Vretoned », Jul Delante. Ganet e
Saint-Brieg ha micherour e ti-mou-
lerez Sant-Gwilherm, Delante a oa
bet tennet e zellou gant eur mekanik
neve, al « lizerennerez » a heller
mont gantan pemp gwech bubanoc'h
egant gant an dourn d'ober moullou-

lizerennet eur gelouen. Bezan 'oa e
ti-moulerez Sant-Gwilherm eur
seurt mekanik, bet prenet dre zigou-
ez, nemet n'oa den ebet d'e lakat endro.
Delante a yeas da Baris, en eun
ti bras, da ziski ar vicher hag a-benn
eun nebeut zünveziou, evel ma oa
speredet ha dourniet dreist, e oa
deut akuit mat war al lizerenna gant
ar mekanik.

Diwan neuze e voe karget d'ober
en-dro da Groaz ar Vretoned. A
drugare d'ezan eo e voe gallet war-
ne gwealaet hon c'healaouen garet dre
astenn anez, ouz he moula gant lize-
rennou munutoc'h a veze chenchet,
graet gant re neve, bep gwech,
Daoust d'ez da vezan bet kresket
evel-se ha gwealaet souezus, n'oa ket
koulksoude Kroaz ar Vretoned re
goustus gant aketus e oa Delante en

e labour. Ken aketus hag hen n'hon
doa bet biskoaz ! Pa guitaas, e lava-
re d'imp e oa e sell da c'hallout
astaga hep re dale gant e labour
lizerenna a gare kenan. Doue n'hen
deus ket ben aotreet d'ezan. Tizet e
voe gant pemp boled fuza hag eun
tamm houarn diwar eur boled kanol
en unan eus an emgannou-ze ma
redas enne ken puilh gwad ar
Vretoned. Kaset d'ar c'hanvdi e
kér Sant-Stefan, e varvas eno ar zün
all.

D'e dud glac'haret, en o zouez
hon c'henvroad, an aotrou Gware-
ger a Blounevez-Moedec, e vreux-
kaer, e kasomp hon gwella gour-
c'hennennou a gengany, hag e c'hou-

lennomp ouz hon lennerien en em
unani ganimp da bedi evit ma vo an
Aotrou Dene gan t e ene.

OBEROU KLAODA 'R PRAT

1er MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Bar-
zoniezu, Kanouennou, ha Traou-all, Kens-
krid gant an Ao. Dubourg. Arc'heskob ar
Vretoned. 1 fr.

2° NOSVEZIOU AN ARVOR, eil Lev-
Marvaillhou evit ar Vretoned, Kenskrid gant
Jos Dirlem Ar Braz : 1 fr. 75.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Briec. — Imprimerie St-Guillaume

Kenavo eur zoudard "territorial" d'e varc'h "Laou"

Da Ixon Genver, Huelgoat.

Bannac'hous 'm boa evet 'n eur laret kenavo...
Penaos eta kuitât heb ober giz ar vro,
Hep mond da zaludi ha trinka da yec'hed
Mignonned halkerent, amezeien garet ?

Klevet 'meus alies 'man ar wirionez wenn
Nan e spered an dud met e deun eur werenn ;
Kemerit ar fizians, em fluen 'man ive
Ar pez a dremenias, ar pez a ris neuze.

Diouz an abardaez, a-raok dibri val'choan,
C'hæn da welet va marc'h, d'eun tammig kraou balan ;
Ad nec'h a oa, siouaz, skignet war va ene
Evel eur goumoulen war griben ar mene.

Vit netat va c'herc'hen, 'vel 'n eur gador govez,
Raktal me'zisklerias hervez ar wirionez :
« En dervezioù da zont marteze n'hellfomp ken
Mont da drajou ar stêr, da barkou ar porz-mén ;

Ogedi douarou, arat gwaremou koz,
Bale aman, du-hont, kouls an deiz hag en noz ;
Teila ar c'hriennou, ludua 'r prajeier,
Kerc'hat maerl ha temzou, fal'hat ar foenneier ;

A-gevret (1) dastum ést, rei tro d'an dornerez,
Tenna legumachou ha gwaskellat ar frouez,
Hep heug ha gwarizi skoazia ar pinvidig,
'Vit diboania ar paour 'c'hoantek d'en em ginnig.

Mar 'teus bet a-wechou niver a ehanou
P'edon puchet er c'hleuz oc'h ober kornadou,
Ganen 'teus gouzavet re a bevar-amzer :
Da bliadur 'zo bet kemmesket a vizier.

Me 'meus en diskennou re wech da wall-gaset,
Hag alies iveau er c'hrec'hiou re garget...
Oh ! pardon ac'hanoù, o va c'henseurt kér Laou !
Piou a zo atao fur ? piou n'ez a ket e gaou ?

Neuze e tostaan ha d'am marc'h e jokan ;
E krogan en e voue, e c'houg a vriatan ;
Va loen, 'vel pa ouje, gant e lagad tener,
'Zellas ouz va c'hostez, a zeus a d'am c'henver.

Dilavar, sebezet, en em zalc'homp hon daou,...
Ar sioulded, ar peoc'h a rene 'barz ar c'hraou,
Pa zeus va maouez d'am c'hlask ha d'am gervel :
An nor 'brennan buan ; er-méz e oa tenvel...

En despet d'am c'halon, antronoz pa zavis,
Va glac'h ar oa bras, ba dreist-oll pa glevis
Kejer ar pentier o kana war o c'hlud,
El feuriou, er porziou o c'houeza 'n avel-yud.

'Vel eun danvat kollet, eur paotrig leun a son,
En uoz en e wele pa zonj en trist Anaon,
Me a oa ken euzet ma ris ear youc'hadeu :
Ma marc'h a respondas dre eur c'hrisilhadou.

Krena 'reas va c'horf, va ene a rannas,
Va daouarn a groazas, war va glin me gouezas...
Pa 'n em gay gwall-anzer kalz a wazed dife
A anzav eul loen, a zistro da Zoue !

Y. PICARD.

Sant-Brieg, ar 15 a viz genver 1915.

(1) Asamblez.

KROZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezonieg bag ar feiz,
A zo breur ba c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GZH.
Gant brezonieg en deut ar feiz,
Gant ar galleg ox ny a Vroiz.
FURNEZ AR GZH.
Dalehit bepred d'ho prezoneg.
Yer an dud vad ha kalonek.
Yer ar feiz so ; ma ve truc'het,
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charuer, zigemer an

evez ; savet o deus en-dro d'ar ganol
difennou eus ar c'hrenva.

War striz-vor an Dardanelles, etre
ar mor Kreidourek ha Konstantinoply,
kér-benn an Turked, eul lestr
splujer gall, ar « Saphir » a vije bet
gouelet.

Ar meurz, 19 eus ar miz, diouz ar
beure, cur skouadren « Zeppelinou »

ha nijerez, n'ouzer ket ped a oa
anezo, a zo aet da c'hournjal a-us da
Vro-Zaoz bag o deus taolet tarzerez
war gériou Yarmouth, Sheringham,
King's Lynn ha Sandringham e lec'h
en em gav palez roue Bro-Zaoz. Dis-
mantrou bras o deus graet ha lazet
kalz a dud dinoaz.

Diwar-benn
eul lezen vat
graet fall

Ma vijen bet barz, em bije graet
eur zon hag a vije bet savet diwar-
benn eul lezen vat graet fall, lezen
arzikourou 'vit gwragé ar zoudar-
darded ezommek, hanvet e galleg
« allocations ».

Eul lezen vat ?... A drazur, n'ball
ket bezau gwelloc'h eviti. Ar gouarnamant
en eus lavoaret evel-hen :
Setu aze micherourien eus kér, la-
bourerien diwar ar maez, ha n'o
deus nemet o diou vrec'h da vevan
ha da vagan o zud, hag a ya d'ar
brezel. Penos e vo doare ar wreg
hag ar vulgade chomet er gér ? —
Trist, a dra zor, mar na deuer d'o
zikour. Ha piou a dle sikour ané ?

— An hini a lem digante o zud, da
laret eo ar Vro, ar Gouarnamant.
Votoimp evit ar gwragé hag ar vu-
galez eun tamm arc'hant ma
c'hellfont beva evel pa vije o fried,
o zad, er gér, hag ar pried, aet d'an
tan, a hello pleal dinech gant ar
brezel ha difenn ar Vro kalonek, pa
vo ar Vro o vevan e dud. »

Ya, eur zojo mat sur e oa ze !
Red e oa votan sikour da wrage ar
zoudarded ezommek !

Pegment a arc'hant a vo votet
ha penôs e vo rannet ? Pemp real
beinde a vo roet d'ar wreg pe d'ar
vamin ha dek gwenneg da bep bu-
gel.

Pebez boaz arc'hant ! Yann a oa
devejer hag a c'honeze pemp real
bemde hag e voued. Aet eo du-hont,
trezek Arras, o lez-l er gér eur
wreg ha pemp bugel yaouank din-
dan trizek vloa. Herve al lezen eo
dleet d'ar vamm touch pemzec real
bemde, da laret eo 105 lir ar miz.
O vezan ma 'z eus c'hoaz tri eus ar
vugale war bansion (sikour d'an tie-
geziou niverus), setu daou-ugent
skoed ar miz e dora ar wreg e lec'h
pemp lur ha tregont he devoa a-
raok eus he den. Unan beznak a la-
vare d'in an deiziou tremeton :
« Gant-se, emezan, n'eo ket souezus
a vefe gwragé hag a garje e padfe
ar brezel kant vloa ! » — Ne larin
ket se, rak ar priejou en hon bro a
zo karante etreze. Memes tra, eun
tamm arc'hant evel-se a zo 'vit meur
a hini eul louzou c'honek hag a distan
brao o glac'hag hag a ra d'e
gortez gant pasianted an egr ma ti-
gouezo o zud er gér,

TAOLEN AR BREZEL

Ar zizun diwezan e lavaremp e oa
bet tomm an traou diouz tu an hanter-
noz da stêr Aisne, en-dro da gér Soissons.
Eus an eizvet d'ar bevarzekvet
eus ar miz en deus padet an engann :
an eizvet, an navet hag an dekvet eus
ar miz, e vee trech' ar Fransizien hag
e kemerejont zoken eur grec'hien em-
zao kenan, diouz an tu biz-reter da
Soissons, nemet an Illet eus ar miz e
tigouezas gant an Alamaned soudar-
ded e leiz d'o skoazia. Darn a laver
e oa an impalaer Gwilherm gante hag
e tiskennas en eur c'hastel en em gav
er vro-ze da zellec ac'hane ouz an em-
gann. Ar Fransizien a gendalc'h has d'ob-
ber penn, en gortoz e vije kaset d'ê
skoazel eus tu ar c'hesteiz d'ar stêr
dre ar ponchou a oa bepred en o
dalch'. Gwaz a ze, e oa bet ar stêr
kresket gant ar glaoeier hag ec'h eus
ar ponchou gant an dour. Kila a rank-
jod ober o lezel gant an Alamaned
daou bez kanol hag eun nebeut prizo-
nerien. Daoust da ze, ar c'holl, war a
lavarer, n'eo ket gwall-vras o vezan
m'en em gav armead ar Fransizien
difeniet eus ar c'hrenvan gant ar stêr
« Aisne ». Ma klasfa an enebour mont
d'ê o treuzi an « Aisne », e tigouezas
gantan, moarvat, evel pa glaskas
treuzi an Yser : koll a rafe tud a vil
vern hep gallout mont war-raok !

A-hend-all, a-hed holl linenn an
talben, an armeou unanet a vir an
dachen genezet gante pe a c'honez
zoken tachen nevez, dreist-oll war
ribl dehou an Yser, e lec'h o deus
kemeret kér Saint-Georges, hag e
Perthes e-kichen Reims.

Ar Rusianed, diouz o zu, o dije
kemeret odo Kirlibara, a dreuz ar
meneziou Karpath hag a roio hent
d'ê da vont en Aotrich, nemet emaint
harzet gant ar wall-amzer hag an
er'ou o ren war ar meneziou, da vont
tre war-raok.

En Azi-Vihana, ar Rusianed o deus
trech'et an Turked e Karaourgan ; an
Turked, diouz o zu, o deus kaset eun
arme e Bro-Bers, eur vro ar-maez ar
brezel, met tuet kentoc'h evit ar Ru-
sianed ; e sell e vijet ives da gas eun
arme all en Ejipt da gemer kanol
Suez, etre ar mor Kreidourek hag
ar mor Ru, hag e tremeñ drezi ar
zoudarded a denn ar Zaozon eus an
Indez. Ar Zaozon, avat, a zo war o

BLOAVEZIAD 1916

N'ez eus ket c'hoaz gwall-bell, pa edomp bugale
O c'hoari el leur-gér, o tigech B, A, BA,
En hor c'halonigou tener e vragez
Eur fleurennig mignon eus an talvoudeka :
An esperacs d'hellout harpa eun de hor Bro,
Hor Breiz-Izel ar Frans ganemp meurbet karet.
Neuze e lavaremp bag e kanemp faro :
« Hor Bro ni 'zifeno ! Bevet ar Frans bepret ! »

Setu ar bloaz nevez digouezet en hon tonez
War-lerc'h pemp miz brezel kalet bag hep ehan
Ouz ar Brusianed trubard ha digernez !
N'hellomp ket chom pelloc'h da evesat a-ban...
Darn eus hor c'henvroiz 'zo fal'het en dachen ;
Ni hon deveus yec'hed, a zo deut hirio bras,
Youl hon deveus d'ober hon dead penn-da-benn
Eus hon holl c'halloud, rak ni hon eus triouez'h vloaz.

Bez'omp bet o pedi 'vit hor breudeur hena
Merzeriet er stourmad o tifenn mad ar Vro,
Ni ives a gerzo d'hon tro heb argila
Da ober hon dead heb aon rak ar maro.
Santet hon eus ennomp hor c'halon entanet
Gant eur garantiez-vro, eun nerz-kalon ker krenv,
E-kreiz m'amp o pedi evito er vered,
Ma na hell, moavat, dont d'emp 'met eus an Nenv.

J. C.

D'an armou hag a-raok !

Setu ar bleiz d'emp o tonet.
Ar fuzuill war ar skoaz, paotred !
Dond a ra evit hon taga,
Ret hen diskar, kenta gwella !

E skeud baniel ar wir frankiz,
E serr kana 'tre kenvroiz,
Ni 'zo o vont evit ato
D'e gas da vad diwar hon tro !

Ah ! Prusian, laer milliget,
Dirak hon armou e tec'hiet !
Ar c'hezit 'vel eur prenv direiz
A grigno ho kalon n'ho kreiz.

Hor Breiz he deus he bugale :
Ar re yaouank sounn 'vel ar gwe,
Ar re gosa paotred kaled
'Vel reier bro ar Vretoned !

Distal eta, pobl trubardus !
Distal, fallakr ha dizeur Prus !
Breman pa zav d'an enor c'hoaz
Soudarded Breiz 'koulz ha biskoaz.

O klevet son skilir ar c'hleron
E redez, soudard a galon.
War-raok ! War-raok ! Krozar c'ha-
A lar : « Ar Brus 'zo en argoll ! » nol

J. C.

Met, daoust ha vad tout a reio an arc'hant-man skuilhet ken frank etre daouarn ar paour ? Gortozet ma lavarin d'ec'h. An deion-man, eun ozac'h mat diwar ar maez, 50 vloa d'ezan, aet e vevel hag e zaou vab d'ar brezel, a duec d'ar c'het da douch erc'hant vit unane gwragez d'ar gouarnamant. Ha setu an damantaden a reas, dre ma tigouezas eno gwragez da glask arc'hant o zikouriou :

— « Ah ! emean, hirie, ar pep disteran hag ar pep divaloan eo ar brava d'ê ! Me iveau eo aet ma holl dud da vrezeli ; n'em eus gwenneg ebet evite, daoust d'ar labour da vezan chomet ganin d'ober. Koulskoude, n'e ket war ze e klemman ; met an tammoù tud-man, hag a oa devejerien a-raok, breman n'houlont ken labourat ; ezom a oa anê muioch evit biskoaz, krennared, gwragez, abalamour rei dorn e-lech ma vank an dud.... Aet eta d'o c'hlask ! Janed a ve bemde o vale, o vont d'ar vourc'h da gerc'bat tra pe dra ha da lipat banneou kafe.... 'Deus ken amzer na c'hoant da labourat, pa n'e ket red d'ez ! Aet eo da itron ! Ya, kalz muioch itron eget ma gwreg hag ho hini !.... Ha ne gav ket d'ec'b, pa 'z eus kement ezom a dud, e vijem bet barrek, ni perc'hennet, da vevan ar gwragez man hag o bugale evit o labour ?.... Lakomp o dije bet digant ar gouarnamant etre pemp ha seiz real bemde. Trawalc'h e oa ! Gant-se, marteze, o dije c'hoaz prizet labourat, ar pez a vije bet gwelloc'h evite, evidomp, evit ar yalc'h hag evit ar vro.

Ha n'e ket a-walc'h ! Adalek ma 'z eus bet gwelet stlepel arc'hant evel-se gant an dud, an holl a zo deut c'hoant d'ê da gnout, ha bejini kas goût piou a erruo e ti ar « persepteur ».

— Bean 'meus, gwir eo, daou c'chant, tri c'chant skoed leve, eur verri vat.... Bevan frank am eus graet betek breman, rak an treou a ya mat, met ouz se n'eus ket da zellet ! Bean 'm eus bugale, ha ma fried a zo er brezel !.... Peadra da zachan 80 lur pe 100 lur ar miz d'am yalc'h... Red eo ober eur goulen ; an aotrou maer a zino hag ar miz a deu marteze e kouezo paper melen em godell, kaeroc'h evit klujiri rostet em genou ! —

Hag evel-se e weler tud en o aez o tapout ar bisac'h war o skoa ha da di ar « persepteur » gant dilhad toull hag eur fas skoanet : « En han Doue, mar plich, me zo paour, hag em eus pemp a vugale hag o zad er brezel ! »

Lezennou graet fall !.... An tan en daou benn ar c'houlaouen ! Dienez ha mizer danzeet a-benn diwezaoc'h !.... Ar paour o vont war c'horre ar mor hag an den etre o vont d'ar strad !.... Setu eno tenor al lezen.

Penôs e oa ober da lakat enei eo he flomin ? — Eun dra hepken : rei d'ar parouziou eul loden da baean e-barz ar pansionno. Sonj am eus, pa voe bodet ar c'hzul en ti-kér ha diskleriet gant ar maer an nevezentiman, an holl a c'houlennas : « Pe loden a baoe ar barouz ? » — « Lodan ebet, eme ar maer ! An hollzikouriou a wo war ar gouarnamant ! » — « Oh ! neuze, riskl ebet ! » — Hag an holl d'ober o goulen, ha dio war raox ! Ewel pa na gouezve ket ze war hon choug da baean diwezaoc'h, kenkous ha pa vije bet paet eul jol den gant ar barouz !

Ab ! eme an ozac'h-mau, en eur

dastum arc'hant e aneval en e yalc'h, seul-vui ec'h eer ha seul-vui e welan an holl lezennou graet evit an dud distier diwar goust an dud etre.... Hag ar gouarnamant o kemer war e gont kant tra hag a-wechou na zel-lont ket anezan.... Setu aman, aotrou « persepteur » ! An hini a glevio ac'hanoù a lavaro e vo oroung ennon abalamoor na douchan ket. N'em eus graet goulen ebet c'hoaz ha, moarvad, ne rin ket. Met klanv on o welet evel-se an treou en

Arigrap,

Neb a dap a dap !

Kenavo !

AN TREMENER.

KELEIER EUS AR VRO

LANVELLEG. — Kanv

E dibenn miz kerdu diwezan e varve e Lanvelleg eur Breizad hag eur christen mad, Yann-Badezour ar Merrer, galvet gant Doue d'an oad a 89 bloaz. Eun skeudenner kristen dorniet-dispar a oa anezan hag, evel skeudennerian an Amzer goz o deus lezet en hou Breiz-Izel kement a des-tenu eus o ijin hag o fe, Yann ar Merrer a dremen a vuhe en-dro da chapelieu ha da ilizou e vro, dreist-oll en-dro da iliz Lanyelleg e-lech e c'heller gwelet c'hoaz labouriou diwar e zorn kizellet eus ar c'haeran. Mignon mat e oa da « Groaz ar Vretonec » hag en devoa kemeret ar gang aboue pell amzer d'he c'has da bep ti e Lanyelleg, eul labour hag a blije d'ezan kenan ! D'e holl vigno-nell a Lanvelleg ha d'e holl gerent, — dreist-oll d'ar re anê o deus goustlet eveltan o spred bag o ijin da Zoue ha d'ar Vro, — « Kroaz ar Vretonec » a gas he gwella gourc'hemennou a gengany, hag e c'houlen digant he holl lennerien pedi, a greiz o chalon, evit ma vo digem-remet gant Doue en e di eus ar Baradoz ar skeudenner mat-se en doa roet e vu-he da gaeraat an ilizou, tier an Aotrou Doue war an douar !

BREST. — Tan-gwall

Dilun diwezan, war-dro taer eur diouz ar beure e krogas an tan en unan eus tier an arsanal e Brest. Di-zolet e voe kerhent ha mouget buhan. Losket eo bet eur rann-di e-lech e saved an tresou evit ar mekanikou lag al listri. Evit 100 000 pe 150 000 lur a goll a zo.

Kren-douar en Itali

An 13 eus ar miz, war-dro sez eur hanter diouz ar beure, an douar a grenas en-dro da gêr Rom en Itali. Daoust na badas ar grenaden nemet eur momend, nebeufoc'h egat eun hanter-vunuden, e voe krenv a-walc'h da ziskar kérion en o fez, evel kér. Avezzano ne chom anezu nemet eun ti hepen war zav. Tud a-verna zo bet douaret dindan an dismantrouz ; 30 000 a zo bet lazed ha kalz muioch c'hoaz gwall-c'hoazet.

Ar c'hardinal Mercier prizoniet gant an Alamaned

Ar c'hardinal Mercier, arc'heskob Malines er Veljig, en doa skrivet da gristenien e arc'heskopti eul lizer ma lare d'ê e bleant chom feal d'bo ha d'bo roue, daoust d'ê da vezan gwasket gant an Alamaned. Ar re-man, droug enne, o deus prizoniet an arc'heskob kalonek en e balez. Ar c'hardinal Mercier eo a renas ar c'hendalec'h holl-geltiek a voe dalc'h et Bruxelles er bloaz 1910 ; goulen a reas neuze hag en devoe digant an Tad santel ar Pab eur bennoz ispisial evit ar Geited a zifenn, evel me recomp aman e 'roaz ar Vretonec, gwirou o vez hag o broadelez. Kas a reomp d'ezan, evel Bretoned ha Kristenien, hon gwella ha doujusa menozi.

Eur skouer-vad !

(Tennet eus an *Union Agricole et Maritime*).

E eul lizer kaset gantan nevez-so eus talben an engann, an aotrou L. H... a larvar penaos ez eo bet en eun oferen e-lec'h e oa dreist-oll Basked (da laret eo tud eus ar Pirineou, hag o deus eur yez diouzo o-unan evel-domp-ni Breiziz). Kanet e vee e-pad an oferen e vez ar Vasked. — « Ar-re-ze, eme c'hoaz an aotrou L. H... a gomz, a lenn hag a skriva lizerou en o yez. Eur vez eo d'in, Breizad, pa welan n'ez eus war an 2000 Bre-ton a zo aman en arme en-dro d'in, nemet a vec'h tri be bevar a gement a vije goust da skriva d'o zud e brenzog ! »

— Da heul, e ro an « Union », eul lizer all digant eun den brudet a Bariz a c'houlen ma vo troet pean d'ar vaz ar bubanna ar gwella ha desket d'ar Vretonec ned er skoliou ; 1° o istor a zo enor-rus-tre hag ez eo mezus pegen diouziek ez int warnan ; 2° lenn ha skriva o vez keltiek, evel ma vez graet er broiou keltiek all — Skos, Iwerzon pe « Irlande », Karbre pe « Pays de Galles », — a zo e dalc'h ar Zaozon.

Ar wirionez a zo gant an « Union ».

BIEL LANNUZEL

(PENNAD DIWEZAN)

Ar c'helou eus e varo am mantras, da gentan. Bezan ez eus, er vuhe, keleier evel-se bag a lez ac'hano'h poanet evit pell amzer. Maro Biel Lannuzel, unan eus ar vignoned yaouank-se kavet ganin war ma heat, hag a skriva d'in gwechall p'am boa goustlet, o c'hortoz gwell, ma buhe ha ma c'harante da Vreiz ?.... Ne greden ket ha, koulskoude, ar c'helou a oa re wir, siouaz !

Biel Lannuzel, ar c'henvroad ar gwellan, ar Breizad rik, ar Barz kalonek, ar C'hristen dispont, a oa maro, lazet er brezel, skuilhet gantan e wad war douar Bro-C'hall evit miret ouz tud fallakr da labeza douar e Vreiz-Izel.

Ha, hep goût d'in, 'koulz laret dre bliadur hag iv'e dre geun evit miret dounoc'h en c'breiz an envor anezan, e tizroen a-drevy eun nebeut bloavezio hag e tigasen war o c'his, a-hini-da-hini, an holl bennadou evurus dastumet el lizerou stank ha hir am boa bet digantan en-pad hon darmpredou, darempredou a badas betek ar brezel.

• • •

Sonj mad am eus c'hoaz eus al lizer kentan, lizer eur pôtrig abaf, lizer dereat ha doanik, a digemer gant kement a levenez. En Montroulez e oan neuze. Meur a dammig krog dre skrid em boa bet diwar-benn ar c'hredennou diboell ha diskiant, kondaonet aboue, a drelle neuze pennou eur c'halz a dud yaouank. Biel ne gare ket ar c'hredennou neye. N'o devoa ket a ziaze. Re a drouz a gasent. Re a gasoni a vagent. Re a frouez dispac'h a zougent. Hag ar gwasan, ober o raent o ffe war gement reoleun goz, reolen-nou a urz, a oa anavezet heuilhet ha ketek betek d'e.

Hag e skrife d'in e sonj diwar o fenn. Ha, war an hevelep tro, e tis-kulhe ar menozioù breizek a vleunie, kuzet en e ziabar. Pebez evurusted o lenn e lizer ! An hevelep sonj hon devoa war al loden gentan ane-an hag, evit an eil, e oamp adalek neuze daou vignon, daou vreur. Meur a lizer a deus goudre ha, bep gwech

brasoc'h evurusted ouz o lenn ! Fraez ha zoken lugernus e vezent peuvuian, menoziou eun enne, skrivet reiz ha displateg gant spred. E daol-lagad a oa don ; gwelet a rae pell dirazan ha, pa varne eun dra bennak, lizeradur, emgleo breizek, sonjezonnou pe tra-all, ne skoe gwech eteb ebiou.

Dre-ze e oa eul levez, d'in-me da vaban, kas d'ezan ha digemer lizerou digantan ; rak, red eo laret, pell mat e oamp bet hep en em welet. Gouzout a raen hepken e chome du-hont, en parrez Ploumoger (Leon), e lec'h ma oa e dud labouren hag e-lec'h m'en em blije ivekenkoulz. Alies em boa laret mont d'e welet, met biskoaz ne oan bet, hag hen, a-hend-all, n'en devoa ket digare da vont da Vontroulez. Hag e kendalc'h bepred al lizerou da gerz etrezomp hon daou, lizerou hir, lizerou stank, lizerou kalonek

• • •

Eun devez, e tigouezjomp hon daou, fri-ouz-fri, hep goût doare d'imp, en eur vodadeg, en Montroulez, eur bloa pe war-dro goudre m'am hoa kuitaet ar gêr-ze. Hon c'halonou eno a ziellas startoc'h eget biskoaz ar garante gaer a unane ac'hanoomp aboue tri blos. War-lerc'h ar banvez, pa dec'has pep-hini d'e du, e oamp poanet hon daou. Ar wela-den a oa bet pell re verr. En em gi-miadi, en em dispartia ken buhan ! Evit gwir, en sonj mad e oamp d'en em welet goudre-ze alies, alies. Siouaz ! eur wech hepken e Lokournan, en em weljomp ; hag, a-henn neuze, leunoch a skiant-prena ha goustec'h d'ober vad, Biel a glaske kinnig e holl nerz hag e boan d'e genviroz.

Abarz nebeud, e skrife d'in e oa kemeret en *Office Central*, Landerne, e lec'h ma studie, war an dro gant e labour, an doare da skanvaat bech al labouren hag a groui en o zouez breuriez emskoazz hag emzikour. Eno en em blije kalz hag ac'hane ive. pa strakas ar brezel ez eus d'an tan, kinniget gantan, evel kalz a Vretonec all, e wad d'e vro e galon d'e dedag hag e ina da Zoue.

Evel meur a genvroad evurused, n'en devo ket bet ar bliadur gaer da zistre evit kenderc'hel en hon zouez al labour vat en doa bouc'het. Met ar Mestr bras, a gare hag a servije kenkoulz en devo bet sonj anezan Neb a vary war an daeñen-vrezel-evel ma varv hon Bretoned, a ya war eun d'an evurusted peurbadus. Biel Lannuzel, ar Breizad rik, ar Barz kalonek, ar C'hristen dispont, a zo breman en Baradoz Doue, gant sent koz hon Bro, e kreiz e gendadou hag entouez ar varzed a gan eno, hep ehan, war o zelennou aour, ar gaeran hag ar wellan Breiz-Izel, hini an Neu...

En hon fedennou, Barzed Arvor, pedompe evitan ha goulennomp dreist-oll digant an Aotrou, frealz evit e dud glac'haret. Goulennomp iye kennerzh evit hon zoudarded, ma tizammfont hepdale ar vro diouz hec'h enbourien fallakr.

Biel Lannuzel, Breizad rik, Barz kalonek, Kristen dispont, kousk en peuc'h !

A. V.

4e TRUBUILHOU AN AOTROU GAR-GAM, pe Torrou-penn an deiz kenta'r bloaz, peizg-c'hoari e daou arrest. 0 fr. 30.

5e KENTOCH MERVEL ! darvod tennet eus istor ar Vro epad an Dispac'h, — tri arrest, 0 fr. 40.

6e RIMADELLOU BREZONEK, Trede Levr Marvalhou evit ar Vretonec, 2 f. 20.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeud evit ar broioù estren.

Ar brezoneg bag ar lez,
A zo breur na choar en Breiz.
FURKZ AR GEZ.
Want brezonet eo deur ar feiz,
Want ar galleg ez ay a Vreiz.
FURKZ AR GEZ.
Dalc'hut bepred d'ho prizonieg,
Yez an dud vud ha skolonek,
Yez ar feiz eo ; ma zo trech'et,
Suspens ar Vez e vo Puched !
MILIN.

Aluzennou da "Groaz ar Vretoned"

An aotrou Mellac, an Oriant. 20 real
Eal lenneroz vat a torio. 14 gwenngae
An aotrou Lautrou, eus talben
ur brezel. 1 skeud
ha 5 gwenngae

Trugare a greiz kalon d'hon migoneg a gas aluzennou ken madelezen da "Groaz ar Vretoned", d'ezid a ch'hallout d'herc'h gant he labour vat. Bennoz-Doue a lavarouen dreistoll d'au aotrou Lautrou, a dalc'h sonj bepred eus e gelaouen garet, beteg e-kreiz tan ar brezel. Degas a recomp da zonj d'hon lennerien e ve kaset "Groaz ar Vretoned" evit netra gant ar renerien anezid ar zoudarded vreizad a zo er brezel. Eun dead eo d'imp frealzi eus hon gwella hon zoudarded ha "Groaz ar Vretoned", digasat d'ez bep sun, a zeuio ganti daveto evel eur banne eus aer vat ar Vro, d'o dizoanha ha d'o didui. Gantse an neb en deus kerent pe vigned et brezel kaset d'imp o "adres", mar plich, vit m'o devo bep sun o "C'hroaz ar Vretoned" !

Eun aluzen gaer hag eur skouer dispar

Hon holl vignoned o devo tanvaet eur wir blijadur o lenn en diwezan "Groaz ar Vretoned" ar peiou barzoniez ken koant savet diwar-benn ar brezel gant hon ch'enskrivagner nevez, an aotrou Iwonig Picard. Dreist-oil e "Genavois" eur Chernevad d'e varc'h Laou a zo eur "beriezen", a ra enor d'hou lennegez vrezonek ! Monet eo bet gant hon mignon ganaouennou war baperennou distag ha gwerzet en deus ané e kerz ar zoudarded gloazet. En tu hont da 50 lur a zo bet dastumet gantan evel-se ha laket pe da brena gloanach d'ar zoudarded pe da zikour an hospitaliou. "Groaz ar Vretoned" a zo bet kemeret da hanterouez da gas eur gaer aluzen d'ar "Groaz-Ruz" ha bet digant ar Rener anezid eul lizer a drugarekaat eus ar brava. D'an aotrou Picard e die distrei an trugare ze. Bennoz-Doue d'ezan evit e aluzen gaer d'ar zoudarded hag e skouer vat d'ar varzed. Ar re-man, pell diouz lezel o fluen da vergla war zigare ar brezel, a die staga d'ar labour gwelloc'h evit biskoaz, pa c'hell o gwerziou war eud dro didui ar sperezou, sevel a ch'halou ha rei skoazez da ziboañi hor zoudarded gloazet.

RENERIEN
E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labourion d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU
An aotrou H. MIARD, 27, bali Chancer, zig-zac 41

Unan all eus hon skrivagnerien, an aotrou Henry, a Lennon, en deus gwerzet e kerz ar zoudarded gloazet eur pez kaer savet gantan ha moulet aman war "Groaz ar Vretoned" : "Kurunen Gwilhou". Eur gaëra aluzen en deus gallet kaer evel-se da glanddiou ar "Finistère" dre hanterouez an "Dépêche". D'ezan ives hon holl c'hourc'hennou hag hon gwella menoz !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor

War vor, ar 24 eus ar mis-mañ, ar Zaozon a zo bet trech' d'an Alamaned.

Hon lennerien o deus dalc'het sonj eus ar ganoliadeg a oa bet great, ar 16 a gerzu diwezan, gant eur skouarned listri-brezel alaman ouz keiriou dizifenn war aochou Bro-Zaoz : Scarborough. Hartlepoot ha Whitby a oa bet dismantret oll gant boleodou kanol an Alamaned ha 671 a dud a oa bet gwall-chloazet pe lazet, etouez ar re-man 57 a verc'hed hag a vugale.

Disul diwezan, 24 eus ar mis, diouz ar beure, e sell moarvat d'ober eur redaden all war aochou Bro-Zaoz, pevar lestr-brezel alaman o dos kuitet o forz-heori a-dreg enez Heligoland, e mor an Hanternoz. En o fenn edo an daou vr va ha galloudusa lestrereder alaman ar "Seydlitz" hag an "Derflinger", heman nevez-flamm pa oa bet moret en here diwezan 24,000 tonnel ez int 68,000 nerz-kezeg gant o mekanikou ha, war bep-hini ané, 10 kanol bras ha 12 kanol bilhan. Do heul e teue ar "Moltke", bilhanoc'h eun draig ha skanvoc'h e ganoliou, hag ar "Blucher", ar bibana ané, hag hen bras a-walec'h koulskoude, p'en doa 152 metr hirder, 15,500 tonnel ha 42,000 a gezeg nerz ; armet e oa gant eun niver a ganoliou skanv, 36 ané.

Ar pevar lestr alaman a oa aet en doun-ver hag a gemere penn o hent war zu Bro-Zaoz, pa zispakas dirazo, a-dreuz d'ar vor-lusen, war-dro 9 eur. unan eus al listri a Bro-Zaoz, a ra ar Zaozon ané "Dreadnought", da laret eo "Disport". Heman, al "Lion" e hano, a heille bezan dispont evit gwir gant e 26,350 tonnel hag e 70,000 a gezeg-nerz. D'e heul e teue ar "Princess Royal" henvel ouz al "Lion" hag ar "Tiger" a zo brasoc'h choaz : 30,000 tonnel, 110,000 a gezeg ; ha daou lestr bilhanoc'h, an "New Zealand" hag an "Indomitable" (18,800 ha 17,250 tonnel). War beban eus al listri zaec'h n'eus nemet 8 kanol bras, e lec'h det a zo war al listri bras alaman, nemet krenvoc'h ez int

pa hell kanoliou al "Lion", an "Tiger" hag ar "Princess Royal" a leuskel boleodou lag a bouez 600 kilo pep-hini ané. Pouez pep bolead eus an holl voloedou diwar al listri saoz a zave da 20,592 kilo, ouz 11,132 kilo hepen gant pep bolead alaman

An Alamaned a ouiz ze, ha, kerkenet hag e vee aaavez gante al listri zaoz, e trojont penn da dec'hel war-zu o forz eus an Alamagn. Hag al listri saoz ouz o heul o leuskel gante tennou o c'hanoliou bras ! Ar c'henta a vee tizet e vee ar "Blucher", ar bibana, n'os ket a her gant ar re-all hag a ranke gant-se chom war-lerc'h. Ne dalvezet ket ar boan d'ezan respont ar Zaozon gant e 36 kanol skanv : kerkous e vije d'eur chaseour mont d'eur penmoc'h-gouez gant draje "cendrée" en e fuzul. Ne vee tizet gant tennou an Alamaned nemet eun 40 martolod saoz, e lec'h ez eas boleodou 600 kilo ar Zaozon douz e korf ar paour kez "Blucher". A-benn eur pennad e stagas da gestezi hag a-greiz-oll e troas war e c'henou ha d'ar strad ! Savetet e vee gant ar Zaozon 123 martolod war an 885 a oa war e vourz.

Er c'heit-se, al listri alaman all, bepred dindan o zech', a zeu a-benn d'en em waskedi en o forz-mor. Nemet gwall-chloazet e oa bet en emgann an daou vrava ané, ar "Seydlitz" hag an "Derflinger".

Alz a vrud a zo savet dre-oll diwar an trech'ze eus ar Zaozon ; fizians a zo e vo laket termen gantan hivizienn da redadennou mor an Alamaned, o deus lazet, dre ganolia kériou ha poriou dizifenn, kement a dud di-noaz, a verc'hed hag a vugale.

Ar brezel an aer

Diriaou ha dirgwaner all, njerez ar alaman a zo deut da c'hournjal a-us da Dunkerque hag o deus taotet tarzerez war arger-ze ; 25 a dud a zo bet tizet, g ané lazet ha 16 gwall-chloazet. E-touez ar re-man en em gav eur c'hannad, pe "Konsul", eus Stadou-Unanet an Amerik, an aotrou Benjamin Morel. War a larer, e vije an aotrou Wilson, prezident ar Stadou-Unanet a vont da skriva eul lizer a rebech d'an impalaer Gwilherm diwar-bean torfedou e "Zeppelin" hag e njerez ar a kement a freuz re c'hériou dizifenn hag a laz kement a vourc'hien dinosaor, a verc'hed hag a vugale. Setu aze eun abeg oussenn a'ezan da skriva e lizer ! Unan eus da njerez ar alaman a oa aet a-zic'h Dunkerque a zo bet diskaret er Veljig gant eun nijer saoz hag ar nijerien a oa warni a zo bet prizoriet.

Nijerien saoz, diouz o zu, o deus

klasket lakat an tan war al listri-splurjerien a oa bet dastumet gant an Alamaned e porzou Ostende ha Seebruges d'o c'has ac'hane e mor Breiz hag e mor an Hanternoz. War a gredet, o dije gwall-aozet unan eus al listri-ze. Nemet unan eus an nijerien, Samson e hano, hag a oa brut-pet-dreist dre e ampartiz hag e nerz-kalon, n'eo ket distroet d'ar gér ; pet lazet pe brizonet eo bet gant an Alamaned.

En nijer saoz a zo aet da leuskel tarzerez war labouradeg Krupp, e lec'h e vez teuzet kanoliou an Alamaned, en Essen, en hanternoz eus an Alamagn. Laket en deus an tan war eur c'hardi bras e lec'h e oa 400 karr-dre-dan e oad oc'h aoz a d'o c'has war dalben ar brezel.

Ar Rusianed o deus diskaret eur "Zeppelin".

Ar brezel war zouar

Da lida deiz-ha-bloaz an impalaer Gwilherm, a gouez ar 27 eus ar mis, an Alamaned o deus skoulmet krogadou start a-bed holl linenned an difennou ; argaset int bet dre-oll ha graet g anto kolou bras, 20,000 a dud war a leverer.

Ar Rusianed a dalc'h da vont war-raok dre oedeou ar meneziou Karpath, daoust d'an erc'h ha d'ar yennien ; an Aotrichianed, hag int skoazellet gant an Alamaned, ne vezint ket evit herzel outo... Digouezet int a-brenn bremen e Bro-Hongri ha bet trech' eno en eur c'hrogad, ar 26 ar mis diwezan.

Bepred e komzer eus donedigez an Iital hag ar Roumani a-du gant ar re unanet : Ar Frans, Bro-Zaoz hag ar Rusi

KELZIER KUS HON MIGNONED
A ZO BR BREZEL

Plijadur a raio d'hou holl lennerien lenn al lizer-man kaset d'imp diwar talben en emgann gant hon mignon ker Marlarje. O vean m'eo hon mignon desket-bras war ar zaon, ec'h eo bet kemeret da juben en armead ar Zaozon, da laret eo da hanterouez diou-yezek etre ar Zaozon hag ar Fransizien. Eus arme ar Zaozon eo a skrivi d'imp, eta, hep ma ve lez da lavaret e pe lec'h eman an arme-ze. N'eus forz a belec'h e teufe, lizer ken brao hon mignon a vo deut mat gant holl lennerien Kroaz ar Vretoned, en em unang

Da Phi oména Cadoret

gant he renerien da gas da Zoue eur beden a galon evitan, evit ma vo miret yach ha salo e-kreiz reuz spous-tus ar brezel.

X..... 10 a viz Genver, 1915

Mignon ker,

Sónj am eus, pa gavis ac'hanoc'h evit ar wech diwezan, war dachen Sant-Gwilherm, e lais d'ez'h : « Kenavo ! Setu me o vont d'a brezel, ha gant ar Zaozon, mar pliech ! » — Ouspena daou viz a zo abou, ha chenchamant bras deuet warnon : laket ar zoudaen a goste, gwisket ganin chapen vriz-douar ar Zaozon, ha gwisket ive, dre forz, o langaj iskis. E-keit ha ma skrivan eman an ofiserien o rialt en-dro d'in, unan ané (ar c'horonel) oc'h ober e vry, hag ar re-all o kemer o digjuni evit mont kuit d'eul lojeiz all. Evel m'en em gav ar zul, em eus c'hoant da c'hortoz, da welet bag hen n'bellin ket laret ma oferen eun tu bennak.

Pelec'h oun aman ? Pell a-walc'h diouz ar c'hanoliou..., ha tost a-walc'h ive evit klevet ané o strakal hag o frañswal.

Goude tremen eur Miz en Havr. oun bet hanvet da heulih eur c'hanvdi, pe « ambulans » war varc'h. An ofiserien aman a zo medesined tout, eiz ané, ha kant tregont soudard da zikour ané. O micher eo mont tre war an dachen a vrezel da rei sikour d'at re c'hloazet. Seiz gwetur dre dan a ve dalc'hmat ouz hon betou, ha me 'lar d'ec'h e ve roet tro d'é. Ha kezeg, pep-hini ar pez a gar ; ha me roet unan d'in ive ! Noun két bet alies war varc'h, koulskoude. Ar wej-man, e vo red d'in keiner malans, ha denc'hel ; an aotrone-man a zo gouest da chaloupat, ha buhan.

Ha ma labour ?.... Eur wej graet ar perc'herinaj eus an Havr betek aman, — hag en gwetur-dre-lan hed-ha-hed, — al labour en em gav difoun. Oh, ar beaj-ze ! Evel just, ar « jubeo », ar den daou-deodek, a oa e blas e penn a-raok ar wetur. Biskoaz kement rion n'am eus bet em buhe ! Luskell et e oan ha troc'h et iv ma bizaj d'in gant an avel-skorn. Intent a ran breman pegen yen e le bean d'an nijerien du-ze e kroec'h.

Bet aman teir zün, ha man d'ober, nemet eun nebeut kefriou, ha se-laou moezez garo ar c'hanoliou o tou-Doue ha gwelet en noz an d'ared-klaskerien, evel daoulagad gwenn iskis, o furchal a hep tu, a-raok mont da fatal ar zoudarded d'ar c'hanoliou. N'ankouïn biken an novez kentan, pa glevi an tarziou spontus, gant al luc'hennebrou-brezel o tout en o raok. Ken em boz poan o soujal ha gwir e oa. Sonjet eun tamm, .. tud o 'n em vrevi ! Aboue, avat, dre forz gwelet ha klevet, eo bet silet ar greden-ze en em c'halon.

Hep laret d'ec'h pelec'h oun, ec'h anzavin oun bet tre kreiz-tre diou renkennad kanolion. En eur gérig koant e oa ze, eur gérig bet koant, met drastet, siouaz, gant ar Brusianed. Red eo bean gwelet ze a-benn kredi pebez reuz eo ar brezel ! Renkennadou soudarded pri-tout, Bel-jed, Saozon ha Galiaoued, ha du-hont, a kroec'h, an evned a vrezel, an mijerez, o tarnijal, prest da zôu ouzo a varo. En eur dremen, ma c'horonel a ro eur zigaretezen d'eun « hussard », ha gant an ton-mouez eus koste ar c'breizet.

Pa boz ar c'harr-dre-dan e ran eun tamm kaozeaden gant ar ganolien :

— « De-mat, paotred ! Kuzet mat eo ho c'hoariel ou dir ! »

— « Ya ! N'omp ket bet diniez et choaz ! Ha, koulskouoe, sell et dro d'ec'h... »

Evit gwir, er parkeier tro-dro e oa peziou toullou, evel graet a-ratoz-kaer da douara eur march pe da blantant eur pikol pez gwezen.

— « Aze eo bet ar evn milliget o kac'hat, — resped d'ec'h ! — ha bep beure ha bemnoz e tremen. »

Boum !.... Boum !.... Hag ar c'hanoliou en-dro hag ar voule d'remen 'us d'hon fennou, gante trouz an avel, avel ar miz-ou du.

Neo ket kredabl ! Betek ar vered, chomadur an anaon, a zo bet ma-c'hommet gante ; stlabezet ar mein-bezion ha diframmet ar rel-gou !

Graet e voe hon ferc'herinaj ga-nimp a-pezouz ruion kér Mar hoch eus sonj, leur-gér ar « Grilh » en Sant-Brieg a oa bet laket warri tièr-d'an traou n'eus ket pell ; 'chan a, sonjet eun tamm : ruion a-bez difoultret evel-se, ilizou dismantret, ti-kér krignet ha leun a ziskagadur, a atrejou, sed-aze breman stad kaeran kér a oa gwejall er Veljig.

Distroomp diouz an daolen-ze, re drist eo ! Red eo soujal na chom ket ar gomz diwean gant ar c'hanol ; a-dreuz an izili mac'hommet ha gwad tout, me a wel-un ene kaer o keimer e njif d'ar Baradouz... .

Pelec'h eman breman ar babored hag ar vistr-skol a gane d'imp war an ton krampozez gwiniz : « Brezel.... ze a os mad evit an amzer goz ! Breman eo sevenaet, « sivilis-set » an dud ! » Me 'garje gwelet ar-rez-e aman. « Dalv ket ar boan nac'h ar brezel : an den drouk a tell d'eau eu em gana, pe a daoliou dorn pe a daoliou fuzuill ! Aman ez eus eun « depute » hag a lare d'an dud : « Ma votet evidoun, ne vo ket a vrezel. Mar votet evit egile, avat, diwallit ! » Votet e voe evitan, ha setu deut ar brezel daoust d'ar paotr !

Me 'garfe klevet eur mestr-skol bennak o teski ar gentel-man d'e vu-galigou : « Me a gred e vo brezel keit ha ma vo pec'hed. Me a gred en Ifern, ive, keit ha ma vo pec'hерien aheurtet ! »

Setu me tec'h et a-bell da valbotat war gont ar brezel. Da c'hortoz e tiskan mont war varc'h, ha diés-mat e kayan ze ! N'eus ket da chi-potal : heman a zo eur c'hanvdi « war gezege » Ar c'horonel a lar d'in : « Eur march da dec'hel rak ar Brusianed a zo gwell evit eur wetur, rak a-dreuz parkou e c'hell mont. » — « Ma ! emon-me. »

Eun dra-al a gavan kaer gant ar Zaozon eo o doujans ouz ar Relijion. Ar sezif ofiser a vevan gante a zo Protestant tout, hag eur beleg anglan en o mesk. H', memes tra, en em glevomp a-zaore. Brao eo gaven klevet ané o veuli ar Frans, gwelet ané o vont d'an iliz da zelaou an off-sou. Bet em eus hep poan, autre da zougen war ma dilhad liou-zach kroaziouigou du an « aluzenner ». Evel-se, e vin anaveet gent an holl evel beleg.

Yec'hed mat ha bloavez mat d'ec'h, aotrou Rener, ha da holl lennerien « Kroaz ar Vretoned ».

MAPLARJE.

PONTREO

Maro an aotrou chaloni Beau-dour. — Hon holl lennerien a laro ganimp eur bedenn a galon evit an aotrou chaloni Beaudour person koz Pontreor, marvet en e 85 bloaz. Ous-penn ma oa anezan eur beleg sanctel, e oa ive eur gwir-Vreizad. Roet en deus da velein Breiz ar wella skouer o chom feal d'e Vro bag e viret er gellenadurez kristen ar brezog, yez hon broadelez bag hon zent koz.

War Don : Lez-Breiz, pe Evurus an hini... .

Ni 'zo Bretoned, ni 'zo tud kaled ! Ni 'zo kristenien, tud a lealded (Diou wech).

Ni 'zo kadourien ha labourerien, Hon diouvrec'h 'zo krenv evel ar mein-ben.

Dar brezel e comp holl a galon vat 'Vit difenn ar vro, 'vit difenu hon stad.

Kerzomp 'ta buhan, kerzomp 'ta laouen ; Kerzomp 'ta timad, savomp holl hon fenn !

Selleomp diragomp, uhel ar galon. Paotred vat a Vreiz eus a hep kanton Selleomp mat a-gleiz, selleomp a-zehou. Boleomp war evez ouz ar bolejou.

Hag en hon daouarn bon fuzul houarn, Ouz ar Brusianed bezomp holl kadarn.

Tennomp warnezo lemm bon daoulagad. Ha war a dachen skuilhomp d'e o gwad.

Lammomp warnezo, toulgoftomp ar bleiz Gant hon c'bleze dir paotred vat a Vreiz.

Ha gant nerz Doue en hon c'halonou Ni a vezoz trech' ouz an holl diaoulou. Goude an emgann holl ni a youe'ho : « Ra vezoz ar peuc'h da viken, atô ! ... »

Loeiz GOURLET (Bodspenn)

Eur barz eus ar Vro

Difennet eo

gwerza « absent » ha nebeutaet e vo an tavarniou

Ar sezif eus ar Miz, an aotrou Pincaré, Prezidant ar Republik, deus sinet eur reiz (decree) o ti-fenn striz gwerza « absint » hiviziken, ken d'e vrás, ken dre vuut, na kennebeut gwiñniou meket seurt gant an « absint ».

Eun eil reiz en deus sinet iveau da nebeuaat rive an tavarniou.

N'en deus ket kollet an aotrou Poincaré e amzer en deiz-se. N'halje ket ober tra talvoudusoc'h evit ar Vro ! Bennoz-Doue d'ezan !

SON AR BOMPERIEN

DISKAN

Tan ! tan ! tan tan !
Ar c'holoch a zon !
Savet buan,
Tud a galon !
Savet buan, savet buan !
Redet, redet da vousgan an tan !

Unan eus ar bras an gwalleuriou A c'hell gant eun den arruet Ec'h eo gwelet devi er flammou An ti gant ehouze e dal savet ; Met kavet e ve tud kotonek Da enebi ouz ar walen Ha pomperien parouz Pedernek A ve bepred war an dachen !

Gwelet ar flamm o sevel uhel, Gwelet an oabl o tigeri : Klevet ar vamm e c'holou he bugel, Hi o ouelan, o tamanti... He mouez a zo leun a hirvondou, Hag he c'halon leun a anken, Hag he daoulagad leun a zaerou Doue da zistrel ar walen !

Soudan primoc'h evit an avel, Eur c'helou fromus 'zo savet : Eur bugelig paour en e gavel Siouz en ti a zo manet... Momend a c'hlac'h ar hag a anken Evidout, mamm baour enkrezet, Kalon ! Arru eo ar bomperien ! Da vab a vo sovetaet.

Me a wel eur skeul ouz ar voger, Hag ar frenest o tigeri ; En beg ar skeul a zo eur pomper. Dreuz d'ar flamm 'neus lampet en ti ! Arru eo en-kichen ar c'hal, Samman 'ra ar bec'h prizius... Mamm vat, c'hoaz e pokid d'az pugel ; Enor d'ar pomper jenerus !

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

Bet qui a été : mear bet, bet mear, ancien maire. Troude. Dictionnaire français-breton ; J. Moal. Eur bugel neve-vet, un enfant nouveau-né, Bas-Treguier

1. Bete. Mont d'e vete, aller vers lui, jusqu'à lui, Treguier, Even. War vete-ze, (venu) à ce point-là. B-teken-hen, jusqu'à présent.

Me 'zo deut da c'houllenn diganac'h, bete bout refuset. Prest ho vesel ar c'chant (Trajadi Moyses, 172), je suis venu vous demander, au risque d'être refusé, le prêt de votre arquerie. Bete gounit ar hant ne reont forz, pourvu qu'ils gagnent de l'argent, peu leur importe (comment). Bete sellet, sellet a ris, tant qu'à regarder je regardai bien, Cloarec Sant-Jermen.

Bete gouzou, jusqu'à voir, jusqu'à plus ample informé ; en cas, par mesure de prudence. Betegout na deufe (cf. Bombard Kerne 4) ou e teufe, de peur qu'il ne vienne. Pep ti a zo distag eus an tier all, betegout d'an tan gwall chaque maison est séparé des autres de peur d'incendie. Fuzhilho gante, betegout petra c'hoarve, armés de fusils, (pour être prêts) en cas d'événement.

Niver bras a draou-all evelse a la-vare bete ma skandalizas he chamaradezed (Mellezour an ineo 123), betek ma (Mezellour an ineo 134) elle disait beaucoup de choses de ce genre, au point de scandaliser ses amies. Bete na vent ket re c'hiop, pourvu qu'ils ne soient pas trop humides ; betek na refet ket, pourvu que ne fassiez pas.

(De heul.)

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezonieg hag ar feiz.
A zo breur na c'hoar en Breiz.
FUNKEZ AR GRIZ.
Sant brezonieg eo deut ar feiz,
Sant ar galleg ex ay a Vreiz.
FUNKEZ AR GRIZ.
Dalc'hit bepred d'ho presonieg.
Yez ar fous eo ; aus e tec'net,
Quopen ar Vez, e vo vu'ched !
MOLIN

Aluzennou da "Groaz ar Vretoned"

Eur mignon, evit rei « Kroaz » d'ar
soudarded gloazet..... 20 real
An dimezel Even, a Dregrom... 4 real

Hon « Mignon » n'halle ket ober
gwell eget goulen diganimp kas
« Kroaz » d'ar zoudarded gloazet ha
rei d'imp arc'hant evit se. Nag a
bijadur bag a frealzidigez evit ar
zoudarded gloazet, astennet war o
gwele a boan en eur c'hanvdi ben-
nak pell diouz ar vro, kaout da lenn
eur bajezen skrivet e brezonieg !

Trugare ive d'hou lennerez vat,
an dimezel Even, a gas d'imp, a-usan
gant hec'h aluzen hag he c'houma-
nant da « Kroaz », al lizer kaer-man :

Aotrou ker,

Kas a ran d'eoc'h eur pez ugent
real, evit ma tigasfet d'in bepred
« Kroaz ar Vretoned ». Ch'oarvezet
zo ganti evel gant ar c'hasetennou
all, bihannaet eo eur flippad, met
bepréd e ve hast da gautanezi daou-
pegen munut eo ! Me 'car petra a zo
kaoz. Kalz eus al labourerien a zo er
brezel...

Ar Vretoned a laka da gomz ané.
Plijadur a ra d'an den gwelou o zo-
liou-kaer gwech ha gwech all war ar
journaliou, met, siouaz ! ped ané ne
welfont ket o Breiz-Izel ! Deus ma
tarouz vilan, Tregrom, a zo dija
daouzek lazet. Mantrus eo sonjal !
Ha pegoulz e plijo gant Doue lakat
fin d'ar reuz spontus-man ?

D'eoc'h holl a wir galon ma gwellan
gourc'hennou, mignoned ha labou-
rerien Kroaz ar Vretoned !

WAR AR PLOUZ

(En koun noz Nedelec)

Eur zoudard yaouank d'e vreurbihan er gér
Pep trouz er c'hazar a zo kouezet....
E korn ar gampr ma-unanig.
War eun dorndig plouz gourvezet,
Ma 'zonj ennout, ma breur Yannig.

Kleier Nedelec o vranskellat
En noz don ha melkonius
A deu goustadiad da luskellat
Ma hunyredigez ankenius.

Diwar ma gwele yen ha kaled
Me az kwei en hon zi bihan.
Gant tad ha mamm, en-dro d'an oaled,
Eur pez ket dero 'barz an tan.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. Miard, 27, bali Charner, zigemer ane

Me a wel da votou lugernus
'Kichen ma zad er fernigel,
Gwastel ed-du ha jistr eonus
Dispaket war ar bank-tosel ;

Ha pa deu an avel kouannet
Er chiminal da hirvoudi,
O sonjal en he zoudard karet
Ma mamm baour o huanañi

Rak ar c'hoarz, al laouenedigez
A zo tec'het gant ar brezel ;
Nan eus fenoz 'met tristidigez
E beilhadegou Breiz-Izel....

O ma breurig, sent ouz ar c'heleier !
Sav ha kerz d'an iliz parouz
Da bedi ar Bugelg tener
Kousket eveldon war ar plouz.

Prestik e welo ma daoulagad
Luc'hed spouronnus ar maro....
Goul evidon kalon en argad,
Hag al lora de zont en-dro.

Ha, goude, 'n ez kwele marellet,
Ar stalañou klozet ervañ,
Pa deuy él an hunvre alaouret
Da rei d'it pok eun novez vad,

Da vreur soudard ha da vreur Jezuz
A greno gant ar baourante :
Kousket war ar plouz a zo sklasus ;
Ro d'imp da garante !

Koulmig Arvor.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor

Droug eone dre ma 'z int bet tre-
c'het war vor en euu emgann bras,
an Alamaned o deus kaset ouz ar
Zaozon listri-splujerien da blaouia
ba da c'houeledi o listri-kenverz e
mor Breiz da betek e mor Iwerzon
(a zo etre Iwerzon, pe « Irlande »,
ha Breiz-Veur)

Al listri-splujerien, evel ouzoc'h, a
hell spluja, neuï dindan c'horre ar
mor. Aes eo d'e gant-se, pa na we-
ler ket ané, dont tostik-tost d'al lis-
tri all ha tarza ané dre zindan an
dour.

Ao 31 eus ar mis diwezan, eul
lestr-dre-dan saoz, an « Tokomaru »,
o tont eus ar Zeland-Nevez (eun e-
nezen vrás eus an « Oseani » a zo
bet poblet gant ar Zaozon) a zo bet
tarzet evel-se dre zindan an dour
gant eul lestr-splujerien alaman ha
goueledet tost d'an Haer-Nevez. 57
martolod a ou e bourz an « Toko-
maru » ; saveata int bet gant eur
vag-pesketez ha listri all a oa di-
redet d'o sikour. Nemet kollet e voe
holl gargad al lestr : 97.000 ejen bet
prientet ar c'high ané ha miret er

skorn da vitailha ar zoudarded hag,
ouspenn, evit 375.000 lur a zihad a
bep seurd kaset gant Siozon ar Ze-
land-Nevez d'ar Veljed.

Diouz ar heure, etre nav eur ha
dek eur, eo a oa bet skeo an « Toko-
maru » ; war-dro eus eur goude
kreiste, en hevelep de, eul lestr saoz
all, an « Icaria », a zigouezas gantan
tremen war-hed taol d'al listri-splu-
jerien, a oa chomet e spi dindan an
dour, hag e voe tarzet gente ive. An
« Icaria » a oa karget a gafe, a sukr,
hag a grec'h en doa lestret en Amerik
ar C'hreiste. Gwell a ze d'ezan,
e oa bet savet en e ziabarz speu-
rennou didreuz an dour, evel
ma vez e-barz al listri-brezel, en he-
velep doare ma c'helle, hag hen dis-
tradet, chom c'hoaz eur pennad war
c'horre ar mor. Gant-se ne voe ket
goueledet war an taol ; amzer a-
walc'h a voe da gas davetan eus an
Haor al lestr-ramoker « Abeille » (pe
« Gwenanen ») d'e stleja er porz.
Savetaet e voe evel-se an holl varto-
loded hag ar pep brasa eur ar gar-
gad anezan !

An de war-lerc'h, kenta a c'houe-
vrer, d'an abardaez-noz, eul lestr-
splujerien alaman a dizas dont tostoc'h
c'hoaz da borz an Haor-Nevez ha
leuskel eun darzerez gant an « Astu-
rias », eul lestr saoz zo heoriet
eno, hag hen laket da glanvi evit ar
zoudarded. A drugare Doue, an dar-
zevez a skoas ebiou hag al lestr-
klanvi, gant e ganchou a zoudarded
klanv ha c'hoazet, n'en devoe ket a
zroug.

E mor Iwerzon ive listri-splujerien
alaman o deus tarzet listri ken-
verz saoz, al « Linda Blanche », ar
« Rechman », ar « Ben Cruachan »
hag ar « Kilcoan ». Listri all hag o
dos gwelet ané a zo bet evurus a-
walc'h evit gallout tec'hel hep bezac-
tiz gante.

Ar brezel war zouar hag en aer

Evel e oa bet lavaret ar zin diwe-
zan, an Alamaned, da lida deiz-ha-
bloaz ar « Châizer », o doa digoret
eun emgann bras a-hed holl linien ar
brezel. Gwall-gollus d'e e voe an
emgann-ze : 20.000 eus o zoudarded
tizet pe brizoniet ! Da heul, e rank-
jont ober eur diskwiz. Setu-int bre-
man oc'h adstaga gant ar c'hoag-
dou. Kanoliadeg a zo bet, dreist-oll,
ar zin dremenet. Ar Fransizien o
deus kanoliet, ar c'heñt a c'houe-
vrer, diskenn hent-houarn Noyon eul
lec'h a dalvoudegez vrás an Al-
amaned, pa dremene dre eno bevans

evit o zoudarded. Krogadou a zo bet
ive en-dro d'ar fosiou-difenn, pe
« trancheou » en Hanternoz e « La
Bassée », e « Perthes » diouz an tu
biz-reter da Reims, hag en « Argonne »
war-zu ar zav-heol. An armeou
unant o deus dizarbennet an ene-
bour, ha gonezet, en Hanternoz hag
e Perthes, eun nebeud tachen war-
nan.

An Alamaned o deus kaset eun ni-
jerez da deuel boledou war gér
Nancy. Eur voled-tarza a zo kouezet
e porz eur skol bag unan eus ar vu-
gale-skol a zo bet gloazet. Nijerez
all o deus gournijet a-us da Luné-
ville, Remiremont ha Pont-à-Mous-
son. Er gér diwezan-man eur pôtr
koz 66 vloaz a zo bet lazet.

Diouz o u ar Fransizien o deus
kaset eun njerez da deuel boledou
war diskenn hent-houarn Mulhou-
se.

•••

Ar Rusianed a gerz war-rök er
Brus ar Zav-heol war-zu Tilzitt, eur
gét vrudec en istor Napoleon koz.
Harzet e oant bet betek-hen gant ar
geuniou bag ar poullou-dour a gaver
stank er vro-ze hag a oa bet c'hoaz
savet difennou warne gant an Ala-
maned. Breman, gant ar skorn a zo
deut da galedi an douar geuniek-se,
e c'helloit tremen ha mont war-
rok.

Diouz tu ar c'hreisteiz an Aotrichian
an o deus klaskez dizarben ar Ru-
sianed hag ober d'e distremen oedeou
menez Karpat. Krogadou start a zo
bet skoulmet hag a bad c'hoaz en-dro
d'an oedeoz-ze a zo evel an doriou
da vont war douarou an Aotrichian.

Eun armad nevez a Aotrichianed
hag a Alamaned a zo bet dastumet
a-hed stêr Danub da vont d'ar Zerbed
adarre, kerken ha ma vo digresket
ar stêr a zo dic'hlanet holl gant ar
glaoeier. Nemet, war a larer, e vije
ar C'hresianed o prienti reidorn d'ar
Zerbed, ar wech-man, da zifenn o
bro.

En Azi-Vihan, ar Rusianed a zo
bet trech d'an Turked ; argaset o
deus ané diouz kér « Tauris » o doa
kemeret diwar ar Bersed, mignoned
d'ar Rusi.

Liberte ar PrizonierNe heller ket miret outan da
zonjal.

Gant tud digristenet

Me a zo harluet

Pell diouz ma Breiz, ma bro garet,

N'em eus mui a frankiz
Na liberte neb giz,
Diwallat ma 'z ouen gant tud kri.

Dinez a bep tra,
Zoken eus 2 vara,
Met fizians am eus memes tra.

En despet d'an dud fall
Liberte da zonjal
Am eus atô evel gwechall.

Nijal 'ra ma zonjou
Skanyk dreist an harzou
Tre da vetek ar meneziou

A zo en Breiz-Izel,
Bro garet ma c'havel,
Douar ar zent, an dud santed.
Sonjal a ran bepred
Erre am eus karet
Tad, mamm, breudeur ha c'hoarezed.

Exit ar re yaou nk

Sonjal a ran ive
En hini am c'harie,
Glaç'haret he c'halon hirie ;

En hini a garien
Evel eur berlezen,
Hag a zo d'am c'halon souten.

Exit ar re zemeist

Sonjal a ran ive
Barz ar re am c'harie,
Ma fried ha ma bugale,
E-barz ar re a oa
Er bed-man ma holl joa,
Er re a garien dreist pep tra.

—o—

Sonjal 'ran er gérig
Waskedet, an neizig
'Lec'h ma c'hoarien bugelig.
E-barz ar gwirjeou
Gwenn-kann gant o bleuniou
Evel an erc'h war o deliou ;

E-barz ar parkeier,
El lannou, foennier
Hag enno eienou ken skler.

Sonjal a ran ouspen
E-barz ar verzerien
Chomet du-ze war an dachen,

Skuilhet ganto o gwad
O tifenn ar gaoz vad
A-neub eur boul diwezad ;

E-barz ar re a zo
E foz an « trancheo »
O vrezelli evit hor bro.

Pedi a ran Doue
Evito noz ha de
M'o do ar gounid dizale.

Hardi 'ta, Bretoned,
Ma c'henvroiz karet !
Dalc'h mat atô war ar Voched !

Ma 'z efomp dizale
D'hor bro Breiz adarre,
Pa vo kuituhel at llore.

L. HENRY. 1915.

KELIEIR EUS HOY MIGNONED A ZO BR BREZEL

Evel ma welfet dre al lizerou da heul, lennerien ger, « Kroaz ar Vretoned » a ra eur blijadur bag eur vad dispar d'houen zoudarded kêz a zo er brezel. Gant-se, n'ouf'eñ ket ober gwell eget rei dor da gas d'be pêz zün eun nebeut kelounennou, dre rei d'imp hano hag « adres » ar re eus ho kerent hag ho migoneol a zo en arme. K-set e vo d'ê Kroaz ar Vretoned « evit netra », nemet, la herzel ouz ar frejou : zo pouneroù hag eñ biskoaz, e vo digemeret gant anaoudevez-sad an aluzennou a denvezet kas d'imp evit ho « Kroazig » karet.

Setu aman eul lizer mat digant hon mignou ha kenlourer ker, Jul Gros. Trugare d'ezan evit e

venoz ken gredus da « Groas ar Vretoned » diwar an dachen-emgann. Ra zalc'hoo Doue d'e viret e-kreiz riskiou ar brezel !

Diwar an dachen, 25 a viz Genver

Aotrou ha keneil ker,

En despet d'am youl-vat n'em eus ket galiet c'hoaz seveni ma ger ha kas d'ech, evel em boa laret ober, eur pennad evit ar « Groaz » vennaget. Re a labour am eus ha re a drabas hon eus e-it an deiou. Pa c'ballin e rin. Yac'h-mat on bepred. Trugare d'ech evit ar Chroazou a gaset d'in ! Ober a reont d'in sur vad dispar !

Kenavo ! D'ech ha d'hou Bro !

J. GROS.

• • •

Setu aman breman lizer eur mignon en em gav, evel Marlarje, a skrive d'imp cul lizer ken brao ar zün dremenet, karget d'ober en-dro d'ar re c'bloazet en eur c'lanvdi war dachen an emgann. Trugare d'bon mignon evit e lizer a zo ken didius da lenn ha ken leun a ziskleriadur war a pezar c'hoarvezas gantan ha gant hon c'henvroiz da heul emgann Charleroi. Hon holl lenneien en em unano ganimp d'e drugarekaat ha da choulen digant skriva d'imp pa c'hallo, da rei c'hoaz eus e gelou.

An 22vet a viz Genver

Aotrou ha kenvroad ker,

Setu eur pemzek devez bennak aboue 'm eus bet an tollaud. Kroazou hoc'h eus bet ar vadelez d'izigas d'in, ha n'em eus ket c'hoaz ho trugarekaat. Hen ober a renkan hirie, memes tra !

Benoz-Doue d'ech da yean o digaset d'in ; evel-se e c'hellin ober eur zell war ar pez a so tremenet aboue ar penn kentan eus ar brezel, ha heuilh ive ar pez a digoueo dre an niveren am eus esper a zigasfet d'in breman bep zün, evel m'och krog d'hen ober. D'am zro, he zremenin ive d'am c'henvroiz, ar muian ma c'hellin, ha dreist-oll, d'ar Vretoned a zigoue d'e donec d'hou c'lanvdi, pe « ambulans », pan-co-gwir eo en eur c'lanvdi en em gavan er brezel.

El liser a zgasas d'in Dir-Na-Dor, pas skrivas da c'houlen « Kroaz ar Vretoned », heman a c'houlennas digarin skriva eur gir bennak diwar-benn hon buhe dre aman : plijadur a rajen, emean, da lennerien « Kroaz » hag « Arvorig ».

An tamien labour-ze a zo nebeut a dra da dalveont d'ar pez a dilean da renetien vad « Arvorig » ha « Kroaz ar Vretoned », prest bepred d'ober plijadur ha digemer mad ; ha, pa zonj gante e ray ze plijadur d'am c'henvroiz, n'em eus ket da zouzan.

Met dija, « Pôtr ar Merzer » en deus displateget fraez ar Groas ar brezel hed-ha-hed, adaleg e « gampaga » er Veljik, emgann ar « Marne » hag e vuhe aboue. Eveltan ec'h on eus an X...vet eil-raann-arme ; en hevelep broiou hag hen, pe damdost, em eus eta haleet. Koulskoude, evel m'eo hen soudard en eur rejmant, an X...vet, ha me klanvdiour, pe « infirmier » en eun « ambulans », e chomio ganin trawalc'h c'hoaz martez da laret, hep ma vo red d'in kignat e roudou.

• • •

Setu aman eta en berr-gomzou, ar pez a zo digouezet ganimp-ni, soudarder ar c'lanvdi, aboue m'hon eus kuitet Roazon an iivet a viz est diwezan.

Diskennet an de war-lec'h en dis-

teon h ent houarn ar C'hastellig (Châkelet-sous-Retourne, Ardennes) ben an 23vet, d'ar zul, e oamp en Sant-Manj, tri c'hard leo bennag diouz ar Veljik.

Met, evel ma oa red d'ar Fraisiézien, goude ar Veljik, dont a-dreg en deiou-ze, goude bean en em emgannet evel leoned ouz ar Brusianed têr gwech niverusoc'h evite, ni ive, d'al lun da greiste, a vœ red d'imp trei kein d'ar Veljik. Kuitaat Sant-Manj a rankjomp ha dont ive buhan a-dreg. Marhon doa baleet bro a-zaok digouezout war harzou ar Veljik da zouzan rak ar Brusianed, e renkjomp kerzet c'hoaz mjoic'h ba buhaoc'h, a ch'ellet kredi ; a-wejou zoken de ha noz, evel pa deuche ar « Voched » war hon lerc'h gant kirri-dre-dan, ar pez end-eün a oa g'wir mat !

E-pad eun trizek devez bennag e klaskjomp evel-se d'ær hel eun ta m'hent etre ar Brusianed ha ni. Met, nag e oa diés ar bale-ze ! Hir an hent, ponner ar zac'h, ha, dreist-oll, tenuval hon zal !... Nag a rae poan ive gwelet an henchou a raemp, ar c'hérou 'lec'h ma tremenemp lean a dud kêz o kuitaat o bro a vandennou ! Eur pôtr koz bennak, met merc'hed dreist-oll, koz ha yaouank, ha bugale a bep ment, darn en kirri, darn-all war droad ; darn eur zamm dilhad gante war o choug pe en krigellou, darn-all bugale gante war o diouvrech pe o skiliz 'n ere o dorn ! Dilezet e o bet gante holl o zier, o loened, o leve, holl ar pez o devoa, evit tec'hel rak ar Brusianed ha so-vetaat, da vihanan, oenor hag o buhe. Ha ; ec'h aent evel-se, dibourve a pep tra, skuiz abred, met red d'ê bale koulskoude hep ehan, hep gouzout pegeit na betek pelec'h. O pebez kalvar ! O ! nag hoc'h eus da drugarekaat an aotrou Doue, kenvroiz ker, da yean ganet en eur vro evel Breiz-Izel, didrouz hapell diouz tachen ac brezel !

• • •

Derc'hel a rejomp-ni da vont a-dreg beteg kér Arsis (Arcis-sur-Aube), hent evel-se ganimp lod a dri departament, an Ardennou, ar Marne hag an Aob.

O tremen Tourteron, kér-benn eur c'halon eus ar Marne, e oamp bet war an tol'douzou etre krabannou ar « Voched », d'eur zul d'ar beure, an 30vet a viz est.

Erkent ha ma paras an de e ti-goue/jont warnomp evel eun hed gwenan. Dre c'hrs Doue, ar Vretoned, soudarder Gwengamp ha Sant-Brieg dreist-oll, skozalet prestik gant kanoliou ar « ganolierez », en em gave dirake ; stourm a rejont oute pell a-walc'h evit rei amzer d'imp ha d'ar zoudarded all a oa en Tourteron ganimp da gitatait kér ha da vont trawalc'h a-dreg a zindan tolou an Alamaned.

Daou devez a-rôk pôtre Sant-Brieg ha Gwengamp o devoa c'hoaz en em gannet da vat ouz ar Brusianed, en tam'm uheloc'h eget Tourteron, en-dro da vourc'h Sant-Aignan.

Gant an emgann-ze eo e krogas bon c'lanvdi en e labour en eur vorc'h dister a-walc'h, eun tam'm a-dreg da dachen an emgann, en Villers-le-Tilleul. Digoret e vœ an iliz, eun iliz vihan, koant ha neve ; ledet e vœ plouz fresk war al leuren, ekeit ha ma oa ar vedesined o tigeri eur zall en eun ti a-goste evit gallout aozan ar lakat d'ar zoudarded gloazet a vije digaset d'e.

Heb dale e teouent ; daou da gentan en eur c'harr ; goude, tri, pevar, dek kant pe ouspenn,... darn war droad, sikouret gant soudarder all, darn all en kirri pe war gravaziou. Brusianed a zo anc'ive pemp pe c'houec'h. Prestik eo ken leun an iliz ken eo red o lakat en tiell all.

A-boan ec'h int tremenet etre

daouarn ar « vajored », ar vedesined arme, ma 'ch int laket en gweturioù, ha war-rôk d'an hent-houarn, rak ar Brusianed a halfé digouezout, martez pa zonjfed an nebeutan.

Ni end-eün hon eus da ziwall da chom re bell en Villiers, bag abred-kaer, an de war-lec'h, goude bezan posanit e-pad an noz gant ar zoudarded kêz, bag o c'haset 'trezek an hent-houarn, e savomp d'hou zro hon stal alese bag a-dreg adarre !...

Soudarded gloazet Tourteron hag a dro eo en Sauls-Champenois e tigemoromp ané. An de se ar Brusianed a deuse adarre ken buhan war ar Fransizien ken, a-boan pleet gant ar zoudarded diwean a vœ digaset d'imp a laket en gwetur evit diskenn bent-houarn Attigny, eo poent bras d'impni ive diskampen d'hou zro.

N'ouzon ket ha nan eo ket en Lev Miz Marie e lenner istor eur zoudard bet diwaller er brezel gant e vedalen. An hevelep eurvald a digouezas ive gant Per Rousse, soudard eus an X... vet rejmant. Pa vœ digaset d'ar c'lanvdi, e oa c'hoaz ru war e vruched merk ar vedalen Ha, pa vœ sellet pelloc'h, e vœ kavet ar vouled plom en e levr notennou, harzet da vont pelloc'h gant vedalen sant Kris-tof a oa zoken kaboset gant ar vouled.

Met martez em eus kaset d'ec'h trawalc'h evit eur wech ? Diwezatoch, p'am bo eun tam'm amzer, e c'hellin adkrigi ha diskouez penôs eo bet tremen an treou ganimp aboue m'eo bet troet penn d'ar vaz.

Da c'hortoz, digemer, aotrou renner mar plij gourc'hennou gwellan ho kenvroad.

Stourm.

ROLL-GERIOU

(Ken-latch)

X

2. Bete (Corn.) N'eo ket bet bete, il n'a pas mis longtemps. Dont a riet bete ? Viendrez-vous aujourd'hui ? Sainte-Trifine, Besco.

Beteul, fémin. Ar vetezen vrás hag ar vetezen vihan a zo daou damm ler stag oc'h ar c'harr-neza. Ar vetezen vrás a zo ler moan lakeat gant eun ibil koad e tollu bras an esko. Ar vetezen vihan a zo o terc'hel an hinkin (e Baz', pe an houarn-karr (en douar bras) Ile de Batz, Milin

Beufig ru, bouriouil ; beufig-lan, oisoù qui fait son nid dans les buissons d'ajones, son œuf est presque semblable à celui du karzig-dreiz (Breuriez-Vreiz). — Beufig-melen, serin, Jaffrenou, Corn. (son dictionnaire ne donne pourtant que seranig ; Grégoire a seran pluriel-ed, seranig, pluriel-ed ; J. Moal seran, feminin seranez, en ajoutant qu'on dit souvent kanariant, masculin, pluriel-ed).

Beukeul, féminin. Lard evel eur veukeul, eur pez plac'uo. Coadout.

Beulin, venin. Hennez ne deu 'met beulin deus e c'henno, il n'a que des conversations mauvaises, empoisonnées Lec'hivien. Tiad ar c'has'zo meudeusin. La langue du chat est venin ; langue du chien est médecine. Haut-Tréguier.

(Da heuill).

1° MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Barzoncizou, Kanaouennou, ha Traou-all, Kerskrig gant an Ao. Dubourg, Arc'heskob ar Vretoned, 1 fr.

2° NOSVEZIOU AN ARVOR, eil Levr Marvaillou evit ar Vretoned, Kerskrig gant Jos Dirlen. Ar Bras : 1 fr. 75.

3° AN TEIR C'HAD HAG AR MEVEL LAER, daou bec'hoari farsus, berr berr, eas da chouari e pez leach'. — Evit bugale, pe tu yaouank : 0 fr. 30.

Le Géant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar leiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNES AR GEIZ.
Gant brezoneg eo deut ar feiz,
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNES AR GEIZ.
Daic'hit bepred d'ho prezoneg.
Tez an dad vad ha klobenek.
Fes ar feiz eo ; ma eo trez'het.
Ouspen ar Vez. e vo Poched !
MILIN.

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Alzennou da "Groaz ar Vretoned"

An aotrou abad Gouzedue..... 20 real
An dimezell Nagard..... 7 luc
Trugare a laveromp a griz kalon d'hou
mignoué d'evit ar zikorien prizius a roont
da Groaz ar Vretoned !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor

Trouz bras a zo bet, — ha red eo
e vije, — divar-benn eun diskleriadur
embannet gant an Alamaned : diwar
an 18 a chouevrer, emezint, e vez
goueled a gant o listri-splujerien, e
mor-Breiz har war eur riblennad-
vor endro da aochou Bro-Zaoz hag
Iwerzon, neket hepken al listri-mar-
chadourez saoz, hogen ive, diouz
red, listri ar stadou er maez a vrezel,
pe « neutres ». Betek-hen n'en deus
talvezet an diskleriadur-ze nemet da
denna ouz ar Alamagn droukrans ar
stadou er-maez a vrezel, dreist-oll
Stdout-Utanet an Amerik.

Daoust d'o listri-splujerien, d'o
diskleriadur ha d'o gou drouzou
pouferien, an Alamaned n'o deus ket
gallet miret ouz ar Zaozon da dreiza
war an douar-bras eun niver a zoud-
ded, a gaoliou hag a bouryeza-
dur a bap seurd, a vo kaset war dal-
ben ar brezel er Veljig.

Ar brezel war zouar

War holl linen an engann er
Veljig, e Bro-C'hall, hag en Alzas,
ar re unanet a dalc'h da vont war-
raok tam-ba-tamm ; krogadou a zo
bet dreist-oll en hanternoz, en-dro
da La Bassée hag en Argonne. Droug
enne dre ma reakont kila, an Alama-
ned o deus kanolied kériou dizifenn :
Ypres ha Furnes er Veljig, Sois-
sons, Reims, Pont-à-Mousson e Bro-
C'hall. E Reims ar boledou kanol o
deus lazet eur wreg ha be mab, eur
pôtr bihan t2 vloaz ; e Pont-à-Mouss-
son eugel bloaz a zo bet lazet ;
an 22vet den eo a goue evel-se, e kér
Pont-à-Mousson, dindan boledou-
kanol an Alamaned.

Eus ar Rusi e teu kelou d'eist-oll
eus eun engann bras a zo skoumet

aboue dibenn ar miz diweza ar
ribl ar stér « Bzoura », n'eo
ket pell diouz Varzouy, kér - beno
Bro-Bologn. An Alamaned o doa
digaset di soudarded a leiz, evel war
ribl an Yser, er Veljig. An engann
a droas ive vel hini an Yser : ar
Rusianed o doa renket kila da genta
a adkemeras o ch'renv hag a reas d'an
Alamaned kollo bras.

War meneziou Karpat ive an
Alamaned o doa digaset sikouriou
bras d'an Aotrichiane d'a zizarben
ar Rusianed treuzet ganto daus eus
odeou ar meneziou-ze. Evit-doare,
ar Rusianed o dije renket kila ha
koll eun nebeudig tachen war boen-
chouzo, nemet e talch'ont bepred
an darvoya eus an odeou. Ma tenfe
ar Roumani d'en em zisk'hélia a-du
gante, ne vijent ket pell evit mont
doun dre an tu-ze e Bro-Hongri. Ar
Roumani, avat, a zeblant gortoz, evit
ober he zoj, skouer an Itali. A-hend-
all, ar Vulgari a vije bet tonnellet
gant an Alamaned da gerzat d'o
heul, ma kerzte ar Roumani da heul
ar Rusianed. Luiet a-walch' e seblant
beza an traou diouz an tu-ze.

Euu ali digant ar general

An aotrou Jeneral Schillemans, a
zo en e garg eil-rannou arme Gwen-
gamp ha Saint-Brieg, en deus kaset
da « Groaz ar Vretoned », d'e em-
bann, eun ali. Lavaret a ra peños
soudarded a zo a lavar e gauze e chou-
zont michei iontalvoudek d'zifennerez
ar vro, hag emaint en sell da dremen
evel-se hep bezan galvet d'an tan.
Hiviziken, emezan, e vo sellet pi-
soc'h war ze.

EUN NOZVEZIAD TRUBUILH

Istor eur zoudard kollet en
noz war an dachen-emgan.

An istor-man a zo bet kontet gant
eur zoudard bet en tan d'unan eus
hon mignonned :

Abardae ar 24 a viz here, da deg
eur hanter, e oamp o toullat tou-
leou pa erruas ar c'habiten, hag e
lavaras d'imp : « Bugale, emean,
deut emeur d'hon cherc'hat. Serret
ho peniou ha deut war-raok. »

Gweturio-dre-dan, seurt a han-
ver « autobus », a oa ouz hon gor-
toz. Ha ni e-barz, laouen-bras ! —
Ar wech-man, emean, ni ya da ve-
zau kaset 'trezez Paris, d'ober eur
vicher-all pe da ziskuizan.

Ne voe ket pell ec'h arrujomp en
eur vourc'h hanvet Boezinghe, hag

eno e tiskennajomp. Graet e voe
d'imp neuze treuzi kanol an Yser
hag unan beanag a lavaras : « Se-
blant fall eo kement-man d'imp, pi-
drouzomp ar pont da vont en tu-all
d'ar ganol. »

Goude eul leo bennak kerzed, e
tigouezjomp gant toufleo (fouzou)
ar Zaozon, hag e oa c'hoarz ha kan-
gante ha butur-adeg. Ar re-man a
oa 'barz ar regeu a-drevy o tiskui-
zan. Ni a gogas ive en hon c'he-
niou da lakat eun tam'm. ta.

— Na vutunet ket, eme an ofise-
rien ! Na vutunet ket ! Ar Brusianed
a zo war-bouez 800 metr ac'h-n....

Chom a reo np eno eun hanter-
eur ; kargan 'reomp hon bidon ou a
zour, ha neuze e reomp adarde eun
toullad kant metrou war-rôk, a-dreuz
d'eur gompezen vrás.

Bean eo sez eur hanter, da laret
eo ec'h e dent an noz.

Soudan ar bouledd kanol bras a
hanver « pothuaroioù » a goue
diouz krec'h en eur yulal war ar
gompezen goleot a denvalijen. Hon
c'habiten a laras ne-ze : « Pempvet
kompongnez, war eur regennad
diouz an tu dehou ! Gourvezet
holl ! » Souezet huc nec'het e oamp-
pehini a reas eun toull eus e wel-
lan, hag a vernias an douar dira-
kan.

N'oa ket 'met a-bjan echu ganimp
pa strakas warnomp eur barrad
tennoz euzus. Ar mindrailherez a
vale groz.

— Na dennet ket, eme an ofise-
sien ! —

Me a deune, da vihanan, hep gou-
zout pelech e skoen.

— Na dennet ket, a voe huchet
c'hoaz ! — E gwirione, kollet ga-
nimh hon hent e-kreiz an denvalijen,
e oamp tapet etre diouz regennad
toufleo, Zaozon diouz eun tu. Prus-
ianed diouz an tu-all, ha war ar
Zaozon eo e tennemp !....

Eun dro bennak, me welet ar
ch'aporal, em c'highen, o vont war
gil gant ar re-al. Leuskel a ris
c'hoaz eun teun bennak ha, goude, e
ris evelte, nemet e oan chomet eun
tam'm war-lerc'h. An noz a oa ten-
val, ar vro dizanne, an dachen leun
a doullou Kouean a ris ha koll ma
fuzul. Chom a ris eur peonad mat
war ma c'hrabannou o klask anci,
hag em boe ar blijadur d'he c'ha-
vo t.

Gwech ha gwech e tigouezjomp d'io en
eur stokan ouz unan benak o klask

e hent eveldoun. Unan hag e ris
hent gantan eur pennad a goueas en
eur poull-dour betek e chouzoug.
— Aiou, emean, kouete oun en
dour ! — Neuze, emoun-me, me
n'an ket dre aze ! ... —

Mont ha dont a ris evel eun dall
hogoziq e-p'd an noz penn-da-benn.
Gwasat nozveziad trubuilh am eus
bet eno, kollet ma-unan penn war
an dichen, heb gouzout a be du
trei, bag aon bras ganin da gouez
gant ar Brusianed.

Gwell a ze, kentan tud a gavis e
voe ar Zaozon en o zoufiou ! En e
voe digemeret ha roet d'in da zibri
hag eun c'horrad kled da gousket. Ne
gouskis ket nemeur. Daou zoudard
gloazet ne raent nemet damant em
c'highen, unan o c'houlen : « Dour !
Dour, en hano Done ! » Den ne ze-
laoue an-an ; ne oa ket a zour ; eun
all o c'hervel e vamm.

Ad' ma voe de ec'h is en hent da
glask ma c'hompagneuz. Ar X...
vet eo a gavis, hag eur c'habiten a
reas d'in gourdrouzou abalamour.
emean, e oan tec'het kuit. Me a gon-
tas ma doare 'vel e oa, hag ar c'ha-
bien a roas urz da rei d'in eun
tamin boued.

Goude, ec'h is pelloc'h adarre
hag e tigouezas d'in 'benn ar fin ko-
ean war ma c'hompagneuz. Mar
boe eur pôtr sart neuze eo me e
oa !

(Kontet gant eur zoudard bet en
tan). . . .

UNVANIEZ

E Breiz, hed-ha-hed hon aochou,
E welez lies a wechou
Mor sioul, mor glas ha dudius ;
Met 'n e dindan ve hér e kuz.

Skeuden wirion vit hon amzer !
Nan eus 'met trouz brezel en ér !
Da dere'hel penn d'an enebour
An hol! a zeblant 'n em zikour.

E pep ti skabellou goullo ;
Dre-oll kaon 'kreiz ar c'halono !
Ze 'ra ankouaz ar gasoni
'Rae sodi kement a hini.

Ne gomzer ken a bolitig,
Nag a vrezel d'ar C'hatolig ;
Leur ar vro 'zo skubet a bez
Gant avel an Unvaniez.

Penavet se, pell 'zo, siouaz,
E vije bet klevet son glaz,
Son glaz d'hou bro gêz o verval
Pladet 'n eur tôl gant ar brezel,

Ha, koulskoude, anazav 'zo ret,
E chom kalz a bennou kalet
A zo pell c'hoaz diouz bean reiz :
Sioul war c'horre, diaoul 'n o c'hreiz !

Kaz 'deus o welet ar brezel
O tont bemde da disrevel
Piou 'neus kalon, piou hem diskouel,
Piou 'neus ket a doan da verval.

Pere 'ta eo o deus stourmet ?
Pere o gwad o deus skuilhet
Da harz enebourien kilhien
Da drec'hi war ar Fransizien ?

Pere ? Pôtreder ker-c'hopraet ?
Hag i hepken o deus sailhet
War hon enebourien treitour ?
N'eus ket bet re-all o sikour ?

Eo, 'gredan, ha penavet se
Ar Frans 'vije bet en he be !
C'hoant 'meus da lavaret zoken
Pelec'h 'man ar wellan loden.

Ne rin ket ! . . Ha peuc'h c'hoaz warze,
'Met dont a ray dambrest eun de
Ma vez pep tra disploget ;
Ar wirione n'hall chom kuzet !

Ma welet an dud 'oa gwasket
O tifenn Bro ha Leald'h,
Perak 'rente ket war he c'hoiz
Evit an holl dud ar Frankiz ?

Frankiz ha peuc'h 'vit an dud vad,
Frankiz ha peuc'h da ren dalc'h-mad
'Vit peb bro ha peb rumm poblou
Da vevan herve o giziou !

Y. M. D.

KREUBIER BUS HON MIGNONED A ZO KR BREZEL

Hon mignon mat, an aotrou a Germene, rener Breiz Dishual, a oa bet gloazet e Vitry-le-François ; kaset e oa bet en eur c'hlanvdi eus ar C'hreisteiz hag ac'hane da Cherbouy, pennlec'h e rejimant, da beurbare. Eur wech pare, e tistroas e difenou an « Argonne » e lec'h e klanvas adarre. Setu aman eul lizer en deus skrivel d'imp eus klanvdi Mende, departamant al Lozère. Doue da roio ar wech-man c'hoaz ar pare d'ezan !

Mende, an 31 a viz Genver.

Kenvroad ha mignon ker,

Marteze oc'h nechet ganin, rak pell 'zo n'en eus ket kaset d'ec'h eus ma c'helou. Ranket en eus kuitant an talben emgann ar 5vet a C'henver hag en em gavan bremen en unaa eus klanvdiou Mende, da barea eur c'hlenned an eus tapet e foizo-difenn an « Argonne ».

Pa zigouezis aman e oan gwall-glanv ; hogos bep noz e save an derzied ganin da 40 derez war ar ponez-tommader, pe an « thermometre ». Bremen n'en eus ken a derzien, nemet gwall-dinerz our bepred ; eur pennad mat a anzer e rankin chom aman a-benn beza pare da vad

N'eus nemeton er c'hlanvdi a gement a vije Breizad. En-dro d'in ne welan nemet pennad bleo du war dremmoù duarded eus ar C'hreisteiz. An dud-man eus ar C'hreisteiz a bli d'in mat a-walch. Gwell eo ganin ar stumm ane eget hini ar Bikarded, everien bier, pôtreder o sellou treuz en o fennou teu, bag eur spered gante gwasech treuz c'hoaz eget o sellou... Hag ouspenn-ze, Kreisteiz a zo gante da vihan eun dro vat : o yez a garont ha dibaoz-kaer a ten galleg gante. Oh ! ma karje hon c'henvroiz a Gemper, a Bondi, hig a lec'h-all, dont aman da germer kentel en hini pe hini eus kérion ar C'hreisteiz am eus treuzet nevez-zo ! Gwelet a rafent ne vez ket a vez ennes eus yez an tadoukoz. E pep lec'h e klever ar provanseg, ken brao ar zon ha ken koant an ton anezan !

Et am eus hirie « Kroaz ar Vretined » ho poa kaset d'in bag a zistro aman eus talben an emgann. Ho rugarekaat a ran eviti ! Plijadur a

ra d'in dreist-oll gwelet warni keleier eus hon mignonad a zo er brezel. Bet am eus lizerou eus darn ane, en o zozez Loeiz Herrieu en em gav bepred er foziou....

Fizians am eus e tistroin eus ar gwall-reuz-man, mar be bolonte Doue, gwelloc'h Breizad c'hoaz eget a-rook....

Kloza a ran ma lizer ouz ho pedi da zigemer ma gwellan hetou a vloavez mat evidec'h hag evit « Kroaz ar Vretined ». Ra vevo evit frealzi ar Vretined chomet er gér ! Ra vevo iver evit kas eun tammo dudi d'ar re a zo en armee Bro-C'hall !

Ho kenvroad leal ha doujus.

Ronan a Gérmen.

Eul lizer hag eur skouer vat !

Setu aman eul lizer hon eus bet digant hon mignon ker, an aotrou Cottin, horolacher e Plouha, Bro-Wened :

Aotrou ha mignon ker,

Beljed a zo arru ganimp an deiziouman. Hini anezo pe hogozi hini ne ar galleg. An dud eus ar vrouc'h, hag a zo jant ganto na vez nemet galleg war an douar, da vihana gant an dud desket, a larvar o klevet ar re-man o komz flamankeg : « Ar re-man » deus eur seurt trefodach, eur « patois » ; met kent pell e ovezant galleg iver.

Me 'garfe-me, kentoc'h, lavaret eur gir bennak d'ezo en o yez, ha zoken rei skrijou flamankeg d'ezo. Gant-se, e teuan da c'houlen ganech pelec'h e ch'halfen kavout eul « Levrig divizou galleg-flamankeg » evel levr Loeiz Herrieu evit ar galleg hag ar brezog, neg hag iver skrijou mat savet e flamankeg da rei d'ar paour kér tud divroet-se.

A wir galon ganech evit Doue ha Breiz da virviken !

Matilin COTTIN.

Siouaz, diés e vo d'ho mignon kavout al levrig hag ar skrijou en dije c'hoant da gaout, gant torret eo an darempredou etre hon bro hag ar Veljig, e lec'h e werzer ane. Hon gweilia menoz a gasomp d'e an koulskoude hag e trugarekaomp anezan evit ar skouer vat eman o paouez rei d'ho c'henvroiz. Ouz hen ober e kerz war rououd hon dukez a Vreiz, santez Franseza a Amboaz. En hec'h amzer e tigouezas e Breiz kalz a Flamanked a oa deut eus o bro galvet gant hon duked da zi-ki d'ho micherourien labourat al lin hag ober lienhac a bep seurd. Santez Franseza, ha hi desket mat war ar brezog hag ar galleg, ne ouie ger ebet a flamankeg hag e ouc'heut en abeg da ze, dre ma felle d'ezikomz gant he zujidi nevez evel ma komz gant ar re-all. Doue a gavas mat he mennad hag a zeskas d'ezik flamankeg dre eur burzud dispar eus Spered-Santel.

Eust istor enorus-tre er hini ar Flamanked. Diskenn a roont eus ar Franked, a zeusas da veza perc'henned war ar « Gaul » war-lec'h ar Romaned hag a rois d'ezik an hanou a « France », n'he deus ket paouezet da zougou aboue gant ar bras. Rouane kentan ar Frans, e-pad meur a ganted, adalek Klovis beteg Hu-gues Capet, a gomze flamankeg. Ar flamankeg a oa yez al lez hag an noblans, yez ar gouarnaman, hag evel ma lavarer bremen ar yez « officielle » en amzer an impalaer brudet. Charlez-Veur (pe « Charlemagne » e galleg). En amzer Hugues Capet hepken, dre ma oa a ouenn gant ar Chal-loued, e teus yez ar re-man da germer lec'h ar flamankeg evel yez « officielle » ar Frans. Nemet e talc'h has bepred ar Franked, deut da veza ar « Flamanked », d'he c'homz en o bro c'henidik, ar Veljig bremen. Tud

donezonet-dreist a zo anezo, evit ar zonerez, al liverez, an ijinou-kaer ; leun eo o c'hérou a denzoriou a bep seurt : taolennoù, ilizou, tier-kér dis-pur, bet dismantret, siouaz, gant an Alamaned, ar re vrudeta ane. Ar Flamanked o deus kerzet ive a penn ar poblou o deus gouezet difenn gwiriou ar Frankiz a-enep ar gwaskerez. O terc'hel penn d'an Alamaned evel ma reont, e kerzont war roudou hag e heuilhont skoueriu brudet o zadou-

ker. Greomp, eta, evel hon mignon, an aotrou Cottin, ha roomp enor d'ar Flamanked ha d'o yez !

Galvaden Bro - Bologn

Eman ar skrivagner poloniad brutet, Senkiewicz, o paouez embann eur c'nalvaden d'an holl boblou sevnaet evit e vamu-vro, ar Bologn.

Stad ar Bologn, emezan a zo ken trueuzuz ha hini ar Veljig, ha true-zosoc'h c'hoaz zoken.

Evel ar Veljig, ar Bologn, aboue m'e digor ar brezel, a zo aet da dachen emgann d'an armee ; drastet eo bet gante ha gwastet eus ar gwas.

Nemet e c'halh c'hoaz ar Veljed en em zifenn o vont da zerviji pe en o arme-i, p'en armee ar Zaozon hag ar Fransizien a labour a du gante. Ar Bologn, avat, n'eman ken en he frankiz : sujet eo, evit eun darm, d'an Alamaned, evit eun darm-all d'ar Rusianed. Gant se, kemejet da zoudarded gant an daon enebour, e renk he bugale en em ganna an eil re ouz ar re-all... Mantros eo !

Ha, koulskoude, eme Sankiewicz, bro ebet n'he deus graet muioch' egest Bro-Bologn d'i chonit an-sou-degez-vat ar broiou-all. Ha n'eo ket hi a stourmas ouz an Turked kritz ha divadez pa oant en em ledet war an Aotrich, o kinnig diskar ar Gri-Teniez a-bez ? Ar roue poloniad, Yann Sobieski, eo a drec'has warne hag a zaveteas an Europ.

Aboue m'he deus kollet he frankiz, eme c'hoaz Sankiewicz, ar Bologn ne biouez ket da denna daveti sellou ha meuleudi an holl, dre zerc'hel start d'hanou ha d'he brud-vat ar bobl. Miret he deus, en deset d'an taoliou gwasa, he yez, he giziou mat, he spered hag he c'hredennou katolik.

Goude eur verzenti a veur a ganted, setu eur baon-heol o luc'h eviti : an impalaer Nikolatz en deus embannet e roje d'ezik he frankiz, ya, pa vije trech d'an Alamaned.

En gortoz, gwasket evel m'eman gent ar brezel, e ra ar Bologn eur c'halvaden d'ar poblou all, evit goulen eun tanm sikour d'ei da c'halou tremen c'hoaz ar gwall-reuziad man.

Salo ma vo selouet ar c'halvaden ha roet skoazel da Bologniz evel l'ar Veljed ! Evidomp-ni, Breiziz, e cleomp holl bezan dreist-oll a du gante, rak n'oufemp kavout dre ar bed oll bravoc'h skouer a garante-vro eget an hini a ve roet d'imp gant an dedeze a dalc'h ken kaloc'h d'o yez, d'o spered-pobl ha d'o feiz.

N'eo ket brao beza penmoc'h !

Dreist-oll en Alamaned en deiziouman. O veza ma oa savet gant ar brezel kernez war an avalou-douar, an Alamaned a zizivaz ma vije lazez ar pep bras eus ar moc'h a vev en o bro... ar re bevar-zroadek ane, da vihana ! Eul lazadeg vrás a voc'h a zo en Alamaned ; e lec'h salla ane, pa na vije ket trawalc'h a holen, am eus

eon, e laker ane er skorn d'o miret evit vr zoudarded.

War ze e ray plijadur d'hon lennerien, moarvat, kavout aman al linnenou-man da heul savet d'ar penmoc'h gant Eostig Kerineg :

Mignonad a zo ba ne reont nemet soroc'h p'en em gejont. Petra 'fell d'eo'h ? Emichans n'int ket boazet da gomz, hag... e soroc'hont.

Ha te, penmoc'h, te a vez ive dalc'hmat o toc'h hal bag o roc'h hal bep taol m'aaz kwelan. N'eus ket doare drok warnout, koulskoude ; hag en eur ziskrougna da fri minellet e rez eun tammiq min'hoarz d'az mignon, egiz ma vijemp bet an eil o tiwall egile, pa oamp gweschall bihan-bihan. Oc'h...

— Toch ! toc'h ! — Hag e plantez da fri piou 'oar e pelec'h. Da fri a furch, a furch dre ma kerzez ; da gredi zo e valeez kement war da fri eget war da baoiou tort.

Dindan da ziskouarn kel ledan ha deliou beterabez e kuzez da zaoulagadig bag, round evel piz bihan Plougastel.

Ha da gof ! Ker round eo hag eur za'chad kerc'h ! Ha da reun rodellet a luc'h !

Truez am befe ouzit, pa zonjan ez eo an dud fall a-walch', hiniennou anezo, evit lavaret d'it : « Kre penmoc'h lous ! » Ha, koulskoude, marteze lod anezo a gar muioch' a ch'lanhout gouda da varo, gouda m'o defe da lazt tud kriz a galon !

War va fe, me 'avar d'eo'h, N'eo ket brao beza penmoc'h !

Gant an dud holl eo disprizet Gant ar chas eodiframmet ; Nag en ti-zu war ar maez Ne c'houvanzer al loen kék.

Ar barz a reas ar gwerziou-ze, a dra zur, a gare ar gwadegennou hag ar c'high ha farz ! ...

ROLL-GERIOU (Kendalc'h)

Beulke « un géant, grand niauJ, un stupide qui ne se meut que difficilement » Milin. Le Pere Grégo re donne b'ulq, pl.-eed, -éyen, stupide, étourdi (Cap-Sizun et Audierne), hébété ; et beulqeac'h stupidité. C'est de là que doit provenir la notation fausse de Le Peltier : « Beulge ou Beulje, au pays de Pont-Croix en Basse-Cornouaille ». Beulke, verbe actif, hébété. redre bête, stupide, Gonide.

Beure : Au dud a zo eat da glask arc'hoaz ar beure, les gens sont allés chercher demain matin, se coucher. Sortial deus ar beure, sortir le matin. Red e vo d'imp bran beure mat arc'hoas, il faut que nous soyons levés de très bonne heure demain. Re veure, trop matin, de trop bonne heure. Mar karjac'h bran savet beureoc'h, si vous aviez vu du vous lever plus matin. Beureoc'h e ve lein eno, on déjeune plutôt là. Ar beurean hini le plus matin, le plus matinal (surtout en Goelo, Even). Beureaat, beureat, beureat (Goelo-Tréguier), verbe neutre, être plus matin, devenir plus matinal. Beureat da zevil a reenkset, il faudra que vous vous leviez plus tôt. Beureat 'neus da vont d'e labour, il va plus matin maintenant à son travail. Beureek, matinal, levé de bonne heure : gwalleureek out hirie ! Tu es bien matinal aujourd'hui ! Lec'hien, Beurekaat, devenir plus matinal. Red 'vo d'imp beurekaat, peotrauant e chome ma labour war-lec'h, il faudra que je me lève plus tôt ou mon travail restera en retard. Beureüs, matinal, Gonidec. Troude donne à tort comme vannetais, beure, beureek et beurevez, matinée.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROUZ ar VRETONED

PRIZ AR GHOUMANANCHOU

16 real ar bleaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeo evit ar broiou estren

Ar brezon hag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FORMEZ AR FEIZ.
Sant brezon eo deut ar feiz,
Sant ar galleg ez sy a Vroiz.
FORMEZ AR GALEZ.
Dalc'hit bepred d'ho prezoneg
Yez ar dud vad ha kolonek.
Fez ar feiz eo; ma ve trec'het
Ouspen ar Vez, e vo Poc'hell!
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor hag en aer

Brud a zo bepred diwar-benn disklériadur an Almaned : diwar an 18 eus ar miz-man, emezint, e vo e riskl di vezan goualedet gant listri-splujerien an Almagn kement-lestr-kenverz saoz, gall, pe zoken er maez a vrezel, a vo kavet gante o verdei e mor Breiz hag en-dro da Vro-Zaoz.

Ar stadon er-maez a vrezel, dreistoll Stalou-Uananet an Amerik, a zav o mouez en eneb d'an disklériadurze. An Almagn a respont o tamall d'ar Zaozon merdei dindan banniel sterredennet an Amerikaned ha herz-l da dremen listri karget a vevans evit ar broiou taget gant an naonegez, evel ar Wilhelmina a zo dalch'et gante e Portsmouth. Breiz ived en em gav gwaz a ze, pa renk chom er porz, hep gallout treiza, listri al loennou war-zu Bro-Zaoz hag an Haor-Neve.

An io eus ar miz, eul lestr-kenverz saoz, al « Laertes », en em gavas e mor an Hanternoz gant listri-splujerien alman a glaskas e c'housledi. Ar c'habiten a dizas tec'hel ha kas e lestr en unan eus porzioù an Holland. Roet ez eus bet d'ezan ar groaz - enor evit e daol anpartiz ha peb a 75 lur d'e var toloded.

An 11, 34 eus nijerien akuita Bro-Zaoz a zibradas en porz-mor Douvres ha, goude treuzi mor an Hanternoz, a silapas tarzerezed ouz porzioumor al listri-splujerien alman, Ostende ha Seeburges. Dismantret e voe gaute, er c'hériou-ze, aa diskennou hent-houarn, eul labouradeg evit an tredan (elektrisite), hag ive eur c'hardi evit ar « Zeppelin ». Gallout a rejont dont en-dro da Vro-Zaoz goude o zaol-kaer, nemet uran a gouezas er mor hag a voe savetaet gant eul lestr-brezel.

Ar 16 eus ar miz ec'h adkrogas ar Zaozon da gas o nijerien a-us da Ostende ha Seeburges ; tarzerezed a voe stlapet gante ives war Midelkerke, e lech o devoa an Almaned savet o chanoliou, ha war eul lostennad

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kus al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

kirri karget a vevans evit an arme alman en em gave an deiz-se war an henhou war-zu Ostende. E keit-se, njerezed ar Fransizien a c'hournije a-us da Ghislain, e-lec'h m'eman kardi an njerezed alman, evit miret ouz ar re-man da stourm ouz ar Zaozon.

Daoust d'an taoliou a ve skoet evel-se zant an njerezed ouz Ostende ha Seeburges, porzioù-mor al listri-splujerien alman, ar re-man a dalc'h bepred da c'housledi listri-kenverz, listri saoz dreist-oll. A 16 eus ar miz, da eun eur hanter goude kreiste, al lestr-dre-dan Ville de Lille », o vont eus Cherbourg da Dunkerque, a gavas war e hent al lestr-splujeien alman U-16. Klask a reas tec'hel razan, met n'oa ket a her gant an Alman hag e voe tizet ha kaset d'ar strad. An U-16 a redas goude d'eu lestr norvejian a wele o tout eus Cherbourg. Gwell a ze evit heman, e voe sikouret gant listri-brezel skany Cherbourg hag e rankas an U-16 en em guzat dindan an dour da dec'hel dioute.

Bremen, e Cherbourg, e ve roet euc gopt mat da besketerien an aod, pa c'hellont diskleria da prefed ar porz pelec'h en em gav al listri-splujerien alman.

Ar brezel war zouar

War harzou ar Veljig ha Bro-C'hall e pad bepred ar ganoliadeg a-hed holl-jinenn an emgann, gant krogadou aman hag a-hont, pep-hini o klask kemer difennou egile. Stank eo bet ar c'hrogadou-ze, dreist-oll en Hanternoz e-lec'h e klask an armeou unanet toulla o hent war-zu Ostende, porz-mor al listri-splujerien alman a ra kement a doan da verdeadurez-kenverz ; mont a reont war-raok tamm-ha-tamm : en Argonne, foziou-difenn an daou du en em gav stok-ha-stok ha stank eo ives ar c'hrogadou ; el Loren, an Almaned o doa kemeret eur grec'hien emzao, hanvet Xon, hag e voent dillojet diouti prestil goude ; en Alzas, e lec'h e oa aet an Almagn war-raok a-hed eur waz-dour, al Laub, e voent dizarbennet ives. En e voe gwelet eun dra souezus : chaseourie an Alpou o vont d'an Almagn gant o baionetez, e-kreiz eur c'haoud erc'h, hag int o botouer e en o zreid. Ar seurt boteier a vez implijet e broiou an Hanternoz da redek prim war erc'h hag ar chaseourie a zo bet desket d'eb ober gante da dreuzi an erc'hennou a gaver war ar meneziou uhel.

Evel e oa bet lavaret ar zün dre-men, ar Rusianed o deus rankel kila war daou gorn pella o linenn, er Brus ar Zav-heol hag er « Bukovine » ; nemet e talchont da val stér Bzoura hag odoou meneziou Karpat, da laret eo al lech'ioù an emzava d'ezo ma c'hellont gourdrouz a'hane war eun dro an Almagn hag an Aotrich.

An Aotrichianed, pa n'hellent ket treiza an Danub, gant kresket eo an dourier, da vont d'ar Serbi ada-re o deus hiset ouz ar Zerbed an Albaned, ar boblad-ze na houl « na mestra roue Nemet Doue » hag he deus kaset da stoupa ar prins alman de Wield a oa bet laket da roue warni.

Kaer o deus bezan gwall-bôred an Albaned a zo bet kaset raktal er-méz gant ar Zerbed.

An Turked, skuiz o veza trec'het en Azi-Vihana gant ar Rusianed, o deus kaset eun armead a 12,000 soudard da gemer kanol Suez diwar ar Zaozon ; dizarbennet int bet hag eun darn vat an a zo bet paket da brizerioner.

En Azi e vije trouz-brezel etre Bro-Sina (pe Chin) hag ar Japan. Houman a c'houlen ma vo roet d'ezan en Bro-Sina an talvoudegeziou a bep seurt : mengleuziou, hen-chou-houarn, hag all, a oa gwechall gant an Almagn.

AR PEUCH'

An tenvalan koumoul o vougan an heol skler.
Ar c'horun spontusan n'o deus met eur reuz berr ;
Goude gwallarn dalc'hmat e teu an amzer vrâ :
Tristidigez, anken a dremen memes tra !

Ar brezel kri ha téz a zo bremen o ren,
En pevar c'horn ar vro o teur ar kav hag an kren,
Evel eur goumoulen a vo skubet d'he zro ;
Heol ar peu'h binniget a adparo er vro !

Neuze, mager ar bed, al labourer-douar.
A dolo e fuzul, a grogo 'n e alar,
Ha parkeier ma bro, temz, labouret mat,
Evit eun dornad ed a dolo eur zac'had.

En kér ha war ar mèz neuze ar micherour,
Pep-hini e en stad, a grogo 'n e labour.
Da verat hern ha mein, hag ar gwer hag ar c'head,
Danve ar s'ternachou ha danve an dilhad.

E lec'h fuzul, sabren ha kanoliou garo
A ve trempet bremen, — binviou a varo, —
E vo trempet neu'e binviou a vevans
Da zanzen bara mat d'holle vugale ar Frans.

Me 'wel 'toull ar c'hoval e-leiz a vinviou,
Me 'glev stank ha poumer teliou ar morzoliou,
Me 'wel ar c'hemener kluchet war e dorchenn,
Hag hen skany e nadoz, hag hen skany e laten.

Me 'wel iye o vont munuzer ha kalvez
Gant o binviou lemm beure mat d'ho devez,
Me 'wel war chafod piget ar mansonec,
Me 'wel skany gant e skeul o krapat an töer.

Ar prijeou digouët an eil gant egile
A vevo a-grevred e-barz ar garante ;
An tadou, ar mammou, gant o fôred nerzus,
A ankouez o nec'h, hag a veve eurus.

Ha koadou Breiz-Izel, hag he zaonennou don
Gant kan ar ganerien 'vo klevet o tiston ;
Ar c'hemenn, an nec'hant 'vo skarzet 'mèz an ti ;
En o lec'h e skeltro ar c'hoarz, ar cholori.

Ar c'heleir en iliz drant ha skéltr a zono
O welet pastored ha kristenien distro,
Hag ar beleg eus lein kador ar wirione
A brezeg d'e bobl Lezen ar garante !

AN EUN.

Diwar dachen an emgann
Belfjig, an eiz a viz C'houevrer 1915.

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezonc' bag ar lez,
A zo breuz da chour en Breiz.
FORNEZ AR GEZ.
Gant brezonc' eo deut ar feiz,
Gant ar gallig ez ay a Vroiz.
FORNEZ AR GEZ.
Dalc'hit bepred d'ho prezong.
Tez an dud vad na klonok.
Tez ar lez zo, ma ve trac'h net
Duspen ar Vez, e vo l'uchet.
MILIT.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor hag en aer

An Almaned o doa embannet o
dije goualedet gant o listri-spluji-
rien kement lestr-kenverz o verdi
e mor Breiz, pe e mor an Hanternoz
en-dro da Vro-Zaoz. An 18 eus ar
miz eo e tleent staga gant ar choue-
ledadeg vras-se ! Da skoazia o listri-
spluji-rien o doa kaset iverz « Zeppe-
lin » a-us da vor an Hanternoz.
Ar re-man, avat, a voe paket gant
eur barrad gwall-amzer ha daou anê
a gouezas dismantret-oll war aochou
an Danmark.

Ar brasa eus al listri a voe tarzet
gant ar spluji-rien alaman eo ar
« Belridge », 7.000 tonnell, karget
a eol-douar, pe « petrol ». Tizet gant
eun darzerz losket outan gant eul
lestr-sp'ujer alaman, e chellas en
em deurel d'an aod e Bro-Zaoz bag
e voe sawetaet an dud bag eun darn
eus al lestrad anezan. Kaset e o bet ar
« Belridge » gant an Amerik d'an
Holland bag e veache qindan banniel
an Norvej. Gant-se, dre ar mestaol-
ze e tenn an Almaned war o c'hein
droukrañs teir stad er-maez a vrezel :
Stadou-Unanet an Amerik, an Holland
bag an Norvej.

An « Dinorah », eul lestr gall, en
deus gallet, evel ar « Belridge ».
goude bezan bet tarzet gant al listri-
spluji-rien alaman, tizout an d'uar ;
digouezet eo e porz-mor Dieppe an
9 eus ar miz-man. Listri-all, dreist-
oll glaouien Bro-Zaoz, a zo bet ka-
set d'ar strad gant an Almaned,
darn anê, war ez eus aon, tud bag
all, rak o'eus kelou ebet anê. Gwasa
zo, an 23 eus ar miz, al listri-spluji-
rien alaman o deus klasket tarza al
lestr-treizer « Victoria », p'edo o
treiza eus Boulogne, Bro-C'hall, da
Folkestone, Bro-Zaoz, ha warnan 92
a veachourien. A drugare Done o
deus houitet war o zoal !

Diouz o zu, ar Zaozon hag ar
Fransioù o deus kaset eur skoua-
dennad listri-brezel da ganolia, an
19 eus ar miz hag an deiziou war-
lerch, krenvlec'hioù an « Dardanelles », e sell da vont ac'hane da

RENERIEN
E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieuc.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Gonstantinopl, kér-benn an Tur-
ked.

Eus Cherbourg listri skany a zo
bet kaset a-hed an aod da glask ti-
zout al listri-spluji-rien alaman ; unan
eus ar re-man a zo bet kanoliet
gante e-kenver da « Voulogne » di-
mer her diwezan.

Al lun, 22 eus ar miz, eur « Zep-
pelin » a zo deut da chournjal a-us
da Calais ; leuskel a reas tarzerezed
o freuza an heat-houarn ha meur a
di e-kér. En unan eus an ti-r-za a voe
diskaret gantan, e oa o chom daou
diegez, chouec'h a dud etre tud vras
na bugale. An holl a voe lazet nemet
eur bugel chouec'h miz a voe kavel,
hag hen beo ha dibistig, dindau an
dismantrou.

Ar brezel war zouar

Stankaat a ra d'ar chrogadou
war linen-emgann ar Veljig ha Bro-

C'hall, ha, da heul ar chrogadou-ze,
an armeou unanet o deus gounezet
tachen, en-dro da Arras, da Reims,
en « Argonne » hag en « Alzas ».
An Almand, droug enne, o deus
kanoliet adarre kér R. Ims ; ar wech-
man bolz an iliz-yeur, a oa chomet
en he zav, a zo bet diskaret.

Ar Rusian-d, o devoa rankit kila
en Brus ar Zav-heol diak armeon
bras k-set outo eus an Almag, o
deus adkemeret o chreny ; mont a
reont war-raok zoken diouz tu ar
meneziou Karpat.

Er Zerbi, ar jeneral Pau, a oa tre-
menet dre eno oc'h ober hent war-zu
ar Rusi, en deus bet eun dig mer
eus ar gwella ; eman breman ar
Roumani ha, daoust m'eman ch'hoaz
ar vro-ze er-maez a vrezel, e kav
enni kerkous digemer. Fizians a zo
e teuio ar Roumani hag an Itali hep
dale pell a du gant ar re unanet.

Izel ! Nemet eun hunyre n'oa ken,
siouaz ! ...

Skriva a ran d'eo'h, war eur goz
taol gamm, en eur ober ged, en eur
c'hardi en em zil an avel a bep tu
dre ar mogeriou anezan. Dre aman
n'eo ket kreny an tiez : briennou
savet d'eur metrad uhelder ba warno
pri meret ha mesket gant kolo e
doare d'ober eur seurt tilhach. Dre-
ze, a-walch' eo eun taol-troad gant
eun marc'h da ziskar an hanter eus
ar voger. Setu eno hor lojeiz ! Dre
döen an ti e tiver beradeanou glao.
Eus va c'hardi e klevan, war-hed
1500 metr ac'h'an, an tennoù fuzul ha,
beb ar mare, chouittaden skrijus
ar boledou-kanol, pe « pothouarnioux »,
o tont d'he beul eur strakaden spon-
tu a laka da grena muriou va
lochig.

Plijadur a gemenomp, pa n'hou
devez netra d'ober, kerkent ha ma
klevomp ar chouittaden-ze, o tiou-
gan pegeit ha pelec'h e tremen ar
voled ha war be d'e tarzo. A-we-
chou, pa n'emanket re bell, e savomp
klaoustre (pariaden) hag ez eomp
zoken da vuzulia an hed, da c'hou
piou en devo gounezet.

Evel-se, n'enem jaomp kettre, war
a welit ! Pa zav ganeomp gwech ha
gwech-all eur barriadic droug-hir-
nez, n'eo ket da badou poll. Eur
fentigell distaget gant eur mignou
pe eur bomm-kana, ha setu-ni adkrog
d'hoarzin !

Esper am eus, evelkent, ec'h achuo
ai brezel hebdale, rak chom keit-all
diouz ar gér, hep gwelet, nemet dia-
baot-kaer a ve, eun anaoudegez
bennak, cur mignon, eur paotr eus
ar vro, hep gallout sellet ouz ar mor,
ar gazeg chlas !! Ya, an holl-draou-
te a vank d'in !

Ke-navo d'eo'h, eta, hep dale pell.
Ha d'eo'h a greiz kalon. A.B.

FIZIANS !

Pa oa 'n heol o kuzat 'vel eur voul « laouret
A-dreon torgen Kador glazard ha morgousket,
Me 'oa e garridou tour parroz ar Fouilhez
A belec'h e welen betek lein ar menez.
Denved ha pennou-saoud a c'holoc'h n'henchou
O tistrei deus peuri vit gounit o chraioù.
Trouw ebet ne gleven, foet ebet ne strake ;
Ar vulage 'na mud, nep kristen ne gane...
Evel-se, d'ar ch'osper, gant eur spred mored
Va-unan 'n em gaven dirak Doue lag ar bed,
Pa zutas eur voualc'h dre e-holl vouez nerzus :
« Fizians ! Ho pet fizians !! Ar Spi' zo eur vertuz ! »

Ivonig PICART.

KLEUR KUS HON MIGNONED A ZO KR BREZEL

Hon mignon ha kenlabourer mat,
an aotrou Picart, en deus bet digant
unan eus hon c'henvroiz yaouank
war dachen an emgann al lizer-man
ha heul. Diskouez a ra, war eun dro,
pegeen kalonek eo hon faotred yaou-
ank, a gav an tu da c'hoarzin betek
dindau tarzadennou ar boledou-
kanol, hag iverz nag a blijadur a ra
d'ezo kaout lizerou ha traou da lenn
e brezoneg ! War ze, e roomp da
zonj d'hou lennerien e kasomp evit
netra « Kroaz ar Vretoned » da
zoudarded ar Vro, a vo bet roet
d'imp o hano bag o chomec'h, o
« adres ». Kasit d'imp, eta, lenne-
rien ger, hanoiou ho kerent hag ho
mignoned a zo en arme ! Ober a

refomp eus hon gwella d'ober vad ha
plijadur d'e.

Aotrou ker,

Bet em eus, eur pennadig 'zo, ho
lizer bag ar c'banaouennou brezonk
ho peus bet ar vadolez da gas d'in.
Trugarez d'eo'h evite ! N'halfech'h
ket gouzont pegen bras plijadur a
ca an traou a vez digaset d'emp eus
ar gér, dreist-oll pa roont tro d'emp
ni da gomz ha da lenn hor brezo-
neg ! ...

Em rejmant n'eus ket nemeur a
vrezonekerien. Paotred eus al « Loire-
Inférieure », unan bennak iverz eus
ar Morbihan ha katz eusar « Vendée »!
Gant-se, an trôadou — re nebeut
anezo ! — ma 'm eus gallet komz
brezoneg, a zo bet evideou eur gwir-
zudi. Neuze ne gleven ken ar boledou
o chouittat, ar « pothouarnioux » o
tarza ; bez' en em gaven em Breiz-

Hon lennerien o devo dalc'het sonj
eu ar c'helou-man a oe bet laket
war « Daolen a' Brezel » e mis He-
re diweza : « An 22 a Wengolo,
daou lestr-brezel bras alman, ar
« Scharnhorst » hag ar « Gueise-
nan », 11.900 tonnell pep-hini anê
ha warne u-daou eo tu-hont da dri-
ugent kanol, a zo en em unanet da
vont, e Papeete, eun eanezen eus an
Oseani, d'eu lestrig gall 647 tonnell
hepken, ar « Zélée » Goueledet eo
bet gante. — War ze, e kasemp hon
gwella menoz ha hinou hon holl len-
nerien d'unaz eus hon mignoned, an
aotrou Dyèvre, ofiser a vor, en em
gave war ar « Zélée ». An a oa ga-

nimp na vije het lazet pe c'hoazet pe tapet da brizonier gant an Almaned. A drugarez Doue eman salo, hen hag ar vartoloded a oa gantan war ar « Zélée ».

Pa ve kistion d' ober b-rz
Gwell eo ijin eget nerz.

Tud vat ar « Zélée » o deus hen diskouezet d'an Almaned. Ma n'o deus ket gallet savec o lestrig, o deus, du vihana, savec an holl ganolion anezzi ; a zo gwell, an Almaned gant o zri-ugent kanol bras n'o deus ket kredet diskenn d'an douar : chomet eo o frit d'ê war ar gloued ha kouezet o biz-moud en o dour !

S-tu aman lizer an aotrou Dyèvre a zo skrivet eus ar gwilla e brezoneg, rak hon ch'enroad ker, evel meur a Vreizad divroet, a laka e amzer vak da studia war yez ar Vro ; deut eo akuit mat d'he sk-i-va.

Aotrou ha kenvroad ker,

N'oum ket c'hoaz desket tre war ar brezoneg. N'eus forz ! me a fell d'in kas d'eo'h ha da holl vignoed ar « Groaz » eur ger bentak diwar-benn ar brezel e Papete hag ar « Zélée », ho peus komzet anezzi e niveren 84 eur « Kroaz ar Vretoned ».

Aboe eur pennad, an holl ofisien hag ar vartolod-d a oa bet diskenet d'an douar. Ar foizilhou hag ar pezioù kenol a oa bet dilestret izez. Ar « Zélée » n'oa den ebet ken warni. Ar chanolion bras a voe savec war lein sur menez a zo a-us d'ar porz-mor. Poin a-walch a zo bet ouz o lakaat eno. Evit ar c'hanolion bihan, gwintet e voent war girri-dre-dan ; mestr edon war-nezo.

Bemde ni 'oa war c'ched.

Ar meurz, 22 a wengolo, daou lestr brezel alman a zigouez a-wel d'an enez, C'hoant o doa da zont er porz da glask bevans ha glaoudar.

Neuze kabiten ar « Zélée », a oa e penn an holt zoudardet, e ro urz da zevi ar glaou hag a ra diskar an holl hostou gwenn a ziskouez an hent da zont e-barz ar porz.

Al listri, aon gante da zont, a denn gant o zri-ugent kanol bras war hon fevar c'hanol, war ar « Zélée », ha war ar gér dizifenn izez, an drubarded !

Div eur e padas ar ganoliadeg. Goude-z-, ez ejont gant o hent. N'oa den ebet gloazet ! kanol ebet dismanret ! Met ar paour kék « Zélée » a oa goualedet, hag eur bern ti'z a oa bet pullu'hét. Daou pe dri milion lur a gall a zo bet gant an tan-gwall-ze !

Breman, me zo war ar Montcalm, c'hoant bras ganin da vont war an dachen-vrezel.

Va gwella goor'hemennou d'eo'h, sotrou ker, ha da holl vignoed « Kroaz ar Vretoned ». Gant Doue evit ar Vro.

H. DYÈVRE.

Wardachen an emgann

D'am daou vreur, Felix ha Jozef, aet d'ar brezel

WAR DON :

Breudeur, n't'glev ho klemmou, Breudeur, soudardet vreizad War dachen an emgann O tifenn ar Gwir, ar Vad, Vidoc'h eo e kanann Eur werz savet em spered D'ho souten en ho roll E-kreiz an tan, al luc'hed Eus an teniou kanol.

En hano Breiz, hon Bro-ni. Ho peus roet ho kir Da stourm hep fallgalon Soun evel ar meinhir, Evel meinhir hon lannou Renket 'vel eur bagad, Evel derven hon c'hoajou Deut beo soudan war droad.

Bretoned krenv 'vel an dir, 'Vel an dir ar c'hrena C'houi 'douligo gant ar bir, E kasoc'h da netra Ar German louz, gwir sparfel 'Zo deut er maez e vro Da laza mamm hag bugel Ha la laerez mado. Holl ennoch hon eus fizians E reoc'h penn-da-benn Ho tlead 'kenver ar Frans 'reiz ar stourmaideg tenn Hag e kasoc'h en e dro Ar Prusian laer hag goue Da viken hag hep distro Dre youl ha nerz Doue !

LOEIZ GOURLET,
(Bodspenn)

19 MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Barzizien, Kanzouennou, ha Traou-all, Kerskrig gant an Ao. Dubourg, Arc'heskop ar Vretoned, 1 fr.

20 NOSEVIEN AN ARVOR, eil Levr Marvalhou evit ar Vretoned, Kerskrig gant Jos Dirien. Ar Braz : 1 fr. 75.

30 AN TEIR C'HAD HAG AR MEVEL LAER, daou bez-ch'ori farsus, berr berr, eas da c'hoari e pep leach. — Evit bugale, eus tud yaouank : 0 fr. 30.

Poblou dic'hallek ar Frans

Ar pez a laka, avat, an unaniez da ren en eur vro, forz pegem dishevel ha pegem niverus e ve ar vezou komzet gant an dud a vev enni, eo ar garantez hag an azaouez (pe an istim) o devez an dud-ze an eil re ouz ar re-all, an doujans a zo gant pep ramm anezo ouz gwirou ha frankizou ar rammou all, hag izev ar gwel skler o devez an holl rammouze un nebeut talvoudege iou bras a zo boutin d'ezo holl.

..

Lavaret em eus uheloc'h e oa ar Frans eur strollad poblou gante yezou dishevel. A-viskoaz eo bet kont evel-se, evel m'hen gwelomp diwar an istor. Kemeromp da skouer ar pevar brudeta remer bet gant ar Frans edoug an istorvez (e-kerz ar maread amzer anavezet gant an istor) : Vercingetorix, Charlez-Veur pe a Charlemagne », Loeiz XIV vet ha Napoleon Kenta.

Vercingetorix a oa eur C'helt o komz ar yez keltiek gwechall, a zo deut da veza, da heul labour ar c'chantvedou, hon brezoneg-ni bremen. (Gwella levr da lenn diwar-benn Vercingetorix eo hini an aotrou Camille Julian, mestr-kelenner e skol-veur Bourdel ; lorret eo bet gant an Akademie).

Charlez-Veur pe a Charlemagne » a oa eur Frank, da lavaret eur German (eun Alman), hag ar yez germanek a gomze a zo deut da veza ar flamankieg hag ar gouryezou germanek a zo komzet en tu-man d'ar Rhin gant ar vezidi (tud diwar ar mèz) o chom en-dro da gériou « Aix-la-Chapelle » ha Trèves hag en dukach a Luxembourg.

Loeiz XIVvet a oa eur Gall o komz ar galleg a zo eur yez romanek, da lavaret eo eur yez diveret diouz al latin a oa bet digaset er vro gant ar Romaned e-douar ar c'halvez kenta a-rok Hon Zalver.

Napoleon Kenta-hen a oa eur C'horriad hag, evel tud enez Kors, e oa an Italianeg e yez vroadel.

En amzer Vercingetorix, peder yez a veze komzet er vro a zo deut da veza ar Frans : ar c'heltieg an ibrieg, al ligureg hag ar gregach. Ar c'heltieg — tad hon brezoneg.

— a veze yez ar rouane hag an dud a ouenn uhel er vro hogos en he fez, hag izev yez ar bobl izel el lodennou hanternoz, sav-heol ha kreiz anezzi.

An iberieg, pe yez Iberiz, a oa komzet gant an Aquitaned o chom etre stér a « Garonne » hag ar meneziou « Pirénées ».

Al ligureg, pe yez al Ligured, e oa yez ar gumun pe ar bobl izel war an Alpou hag e traouen ar Rhône adalek aod ar mor Kreizdouarek dreist oll e kériou Massalia (hiriou « Marseille »). Olbia (Eaube), Antipolis (Antibes) Nikaias pe Nikea (Nice) Herakles Monoikos (Monaco), Agathè-Tukhè (Agde), Athénopolis Taurontion, Rhodanousia (en enez Camargue), a oa bet savez ha tudet gant Gresianed diroot.

Aloubaden ar Frans gant ar Romaned a zigasas al latin er vro hag e-pad ar pemp kantved ma padas mestroniez ar Romaned war hor bro he devoe amzer o yez da vouga ar c'hetieg, al ligureg hag ar gregach, ha da strisaat kalz ar c'horn-bro perc'hennet gant an iberieg.

Koulskoude e kaver en anoiouelle'hion roudou eus ar yez keltiek o veva c'hoaz war ar maeziou en han'erneus Bro-C'hall hag er Veljig bremen (sellit ouz Dottin, Manuel pajennou 104-106) Evit ar gregach, hervez buhez sant Cesarius, skrivent er Vivet kantved goudre Hor Zalver, e oa komzet c'hoaz, a-genver gant al latin, neket hepken e kér hellenek Marseille, hogen en Arles i'vez hag en eun nebeut geriou all eus eod ar mor, war derou ar Vlet kantved goudre Hor Zalver. Ar provanseg koz, hag a zo

eur yez diveret diouz al latin, a zo ennan e-leiz a c'heriou gregach.

Er pempvet kantved goudre Hor Zalver, dismantr an impalaerez roman hag an argadegou bras a Varvared a zigasas yezou all er vro. Poblou germanek a-bez, Franked, Burghonded, Goted, Normaned ha Saozon, treizet ganto ar Rhin pe ar mor pe tremenet aradennad meneziou an Alpou, a deus a gemeret douarou ha da chom er Frans. E-pad meur a gantved yezou germanek, ar frankeg, ar burgondieg, ar goteg, ar normaneg pe skandinaveg, ar saozneg, a vœu kantved er Frans kichen-ha-kichen gant ar yezou romanek diveret diouz al latin.

Ar frankeg a chomas yez rouane Bro-C'hall hag o lez beteg an Xvet kantved ; bet eo yez liou ouenn rouane : ar Merovinged, pe diskennid Merowig, hag ar Garlinged, pe diskennid Karl.

D'ar c'houlz-se « parler français » ne dalvezet ket da lavaret a komz galleg », hogen komz ar frankeg, eur yez germanek. Evel-se, ar manac'h Ottred a dro an Aviel « in frankiska zungen », « en langue française » da lavaret eo e yez ar Franked. Ar galleg n'oa ket c'hoaz « la langue française » dreist d'ar re-all ; anavezet e oa dindan an hano a « yez romane », « lingua romana rustica », ha ne ve'e komzet peurliesa nemet gant ar bobil izel, koueren ar maeziou ha mi-cherourien ar c'heriou. (Sellit ouz Augustin Thierry. Lettres sur l'Historie de France, IIIvet lizet).

E Vvet, Vivet ha VIIvet kantved, Kelted eus a Vreiz-Veur, o tec'hel rak argadegou ar Zaozon, a zeus da chom e gourenez Arvor a gemeras diouzo an hano a Vreiz, hag a lakeas da adveva enni ar yez keltiek.

MEVEN MORDIERN.

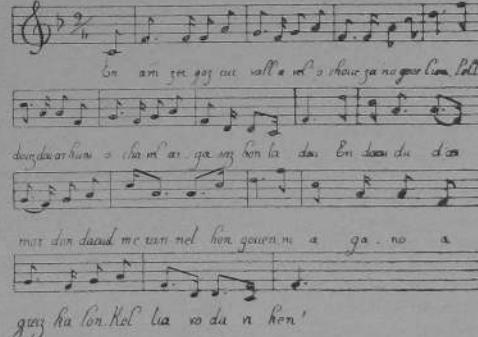
(Da heuilh).

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KELTIA VO DA VIKEN !

S tu aman, da gloza, « Keltia 'vo da viken ! » savet da C'halvezigez-pobl ar Gelted, a zo bet galvet gant Doue da zifenn « ar Gwir eneb d'ar Bed » ha d'ober para war an douar, dre o yez, o chan hag o barzonies, evel eur c'kleur eus e Vraventez dizent. Savet eo ar c'han-man war don

son broadel Skosiz « Auld lang syne », eman ar c'his e ganan da heta an edonegiz-vat pa zigermerer eur mignon e Bro-Skoz. Kanet e vobant Skosiz, Iwerzoniz, Kambrezia ha Breiziz unanet dourn-ouz-dorn, ha kalon onz kalon, e kendalc'h holl-geltiek Edimbourg e 1907.

En amzer goz eur wall-avel,
O c'houza'n o goueliou,
Pell diouz douar kuvy o c'havel
Argasas hon tadou.
En douz du dar mor don
Daoust m'eo rannek hon gonen,
Ni a gano a greiz kalon :
Keltia 'vo da viken !

Ar Saoz, ar Gall 'deus hon gwasket
Krisoc'h 'vit an harlu ;
Plega hon fenn hon eus ranket
Gwall-dizet a bep tu.
Nerz ar Fallagriez,
Kerz 'deus bezau dibrenn,
Na dor ket ar C'halvezigez :
Keltia 'vo da viken !

Doue an Nenf 'neus he c'houet
Da vont eur « Mor a gân » ;
Vit d'hou daouarn bout chadennet
Ni gano hep ehan !
« Ar gwir enep d'ar bed »
Setu hon reolen !
Hag, evel ar Gwir didrec'hiet,
Keltia 'vo da viken !

Breman skoulmomp hervez ar c'his
Eus hon tadou gwechall,
P'en em gavomp 'tre kenvroiz,
Hep ganimp Saoz na Gall,
Kuden ar Garantez,
Ha youc homp a bouez penn,
Ma tasno boiz an elez,
Keltia 'vo da viken !

TREVEDIC.

KROAZ AR VRETONEZ

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bionz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estreñ

Ar brezonieg hag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FOURNIS AR FEIZ.
Sant brezonieg eo deut ar feiz
sant ar galleg et ay a Vreiz.
FOURNIS AR GALEG.
Dalc'hit bepred d'ho preronieg.
Fer an dud vad ba kaloneg,
fer ar feiz eo ; ma 'e trec'h
Ouspen ar Vez, e vo Pic'hed!
MILIN

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigamer ane

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor

Ar zizun diweza e laremp aman penaos skouadrennou unanet ar Frans ha Breiz-Veur o doa staget, an 19 a c'houever, du ganolio krenvlec'hioù an « Dardanelles ». Au hano-ze a reer eus eur seurt kanol-vor, striz ha hir (en-dro da driwac'h leo), a ro hent d'al listri eus ar mor Kreizdourek da borz-mor Konstantinopl, kér-benn an Turked.

Ma vije kemeret kér Konstantinopl e vije ze eur mad a daol da gas ar brezel da benn ! Biken an Turked nag o mignonned ne zavjent diwar eur seurt lamm ! Ouspenn- e, dre strizvor an « Dardanelles » ez eer er mor Du da borzioù Rusi ar C'hreisteiz. Eur vro boummer hag a zo ken edus, toistik-tost, hag an Amerik Breman an ed a zo barzet da dremen gant krenvlec'hioù Konstantinopl. Ma vije kemeret Konstantinopl, neuze e ti-gouez-jean edou a vagadou e Marseill, da rei bevans e leiz ha marc'had mat d'ar Frans ha d'he zoudarded.

Da heul ar ganoliadeg kenta, an 19 a c'houever, e o bet renket paquez eun nebeut deiziou, gant aet e oa eur barrad gwäll-amzer a-dreuz. Pa dorras war un avel, ar 26 a c'houever, al listri-brezel eman o hanouï da heul a adkrogas da ganolio difennou an « Dardanelles » : « Queen-Elisabeth », « Agamemnon », « Vengeance », « Cornwallis », « Triumph », « Albion », « Majestic », « Irrésistible », « Charlemagne », « Gaulois », « Suffren ».

Da genta, e voe kanoliet diouz pell. Goude-ze, eun dars eus al listri a dostaas ouz an aod, harpet gant ar re-all, 'kas pounerat c'hoaz o zaoliou. D'an abardaez e voe diskennet d'an douar martolod-dfu/uilherien da beur-ober al labour. Ar pevar c'hrenvlec'h a zifenn genou ar ganol-vor a zo bet diskaret hep ma koustas an trech-ze nemet eun nebeud martolod lajet pe c'hoazet war al listri saoz. Hon gouec'h emennou a gasomp gant hon gwella menoz da vartoloded Breiz-Izel a oa kalz ané, sur mat, war listri-brezel Bro-C'hall.

An Almaned, ar boufuerien griz a zo ané ! a dalc'h da c'houeledi, en dro da Vreiz-Veur, listri-kenwerz-dinoaz,

re ar stadou er-maez a vrezel zoken. Ne zellont ket ken berr-ze ! Darn eus ar paour kér listri-kenwerz kaset d'ar strad gant an Almaned ne glever hanô ebet ané, kollet ma 'z int tud hag all. Evel se, ar zün-all, e voe kavet en doun-vor ez-eun d'a Lok-Kireg eur vag, enni daou vartolod morian hag i maro o daou. War ar vag e oa hano ar porz, saoz Liverpool. Hervez a gredet, e oa ar vag-ze diwar eul lestr saoz tarzant gant an Almaned ha ne vane diouta nemet an daou vorion, renket d'ê mervel war ar mor bras gant ar riou hag an dienez.

Ar 24 a c'houever, al lestr skany « Dague », eus skouadren an Adriatic, p'edo o kas bevans d'ar Montenegro, a skoas ouz unan eur ar bouestou leun a boultr a oa bet laket er mor gant an Aotrichian da herzel tostreat ouz an aod Goueleted e voe ha gantan 38 eus ar vartoloded.

Digaset ez eus e porz Brest eul lestr bras alim, an « Dacia ». An Almaned o doa graet an neuz d'e werza d'an Amerik. E gwirionez an « Dacia » a os bet prenet gant eun Alman, hanvet Breilung, o chom en Amerik. Dizoloet e voe an taol hag e voe plaouiet an « Dacia » war e zistro d'an Europ, ha bi karget a varc'hadourez evit an Almaned.

Daou lestr splujer alman a vije bet goueleted e mor Breiz, an deiziouman, unan gant listri-brezel saoz, egile gant eul lestr glaouier a zeus a-benn d'steka e staon outan a-benn-herr ha d'eo gas d'ar strad.

Ar brezel war zouar

A-hed holl linen an emgann, e Bro-C'hall hag er Veljig, daoust d'an amzer da vezet bet gwall-fall, ez eus bet krogadou stank. An Almaned o doa digaset soudarded er Veljig da grevaato arme, 'kas mont war-raok diouz an tu-ze. En Argonne, war ar larer, o dije strikset gant riboulou eul-douar, pe « petro », e foziou-difenn ar Fransizien ha laket an tan warnan goude. En despet d'o holl strivou ha d'o mestaoliou divalo, e c'honitont e pep lech : pell diouz mont war-raok, mont war-drevy an hini a reakont ober !

Er Brus, ar Rusiaed a zo bet trech en eun emgann bras e Prasnick. Setu dizarbenet da vad an Almaned o doa gonezet tachen diouz an tu-ze, ar zün all. Breman e rankont dont war o c'his. War venezou Karpat ives ez a mat an traou gant ar Rusian. Ar jeneral Pau a zo nevez-digouezet er Rosi. War a gredet, donedigez ar jeneral Pau er Rosi a chelle rei lusk c'hoaz d'ar brezel da drei da vad.

G WILHOU RUZ

Di'houinet ar c'hleze lemm, entanet ac poultr sec'h, Trubardet feiz pep emgleo, flastret ar Gwir 'pep lec'h, Dichadennet ar brezel gant e stroll trubuilhou, Setu aze da labour, Kezar daonet, Gwilhou !

Koueza 'ra soudarded kér, hep paouez, bern-war-vern, Kanoliou a zislonek stank korfadou tan ifern, Mindrailherezed a val, strakal 'ra fuzuilhou, Setu an eost milliget a rez eosti, Gwilhou !

Ar bleiz marnaoniet a dag, hep gwir, an oan dinoaz ; Ar falchun a dag ar yar... Gwasoc'h a rez-te c'hoaz : D'an holl dirak da orgouili e teus urziet plega... Gwaz evit ar re dizen ! Didruez d'o zaga !!

N eus mui na gwir n i truez en da ene o chom, Impalaer gwasoc'h eget holl impalaerien Rom ! Skuilha stériou gwad dinam, renta bro e ludu, Setu da holl blijadur, Gwilhou e ene du !

•
Eo da eue orgueilus e red an torfejou Henvel ouz al loened gouez a red en o c'hoajou ; An torfejou euzusa, diouz traou ketek al lein A leunia kouls da ene eget da damm korf brein.

Koulskoude, diouz da ene flérius evel ar fank D'az « Tous koz » e kisez pedennou stank ha stank ; Dirak an holl e rez van d'hen meuli, impalaer... Ma'z eus pedennou gaoiad, da re-hu int, teod aer !

Le-doueo eo ar beden deut diouz da c'hoog raouilhet ! Na zismegans ken ar Groaz hag ar Christ gouliet ; Te hag a skuili puilh ar gwad, penos pedi-te c'hoaz Gwad ker ar Zilvidigez skuilhet diwar ar Groaz ?

Gra peoc'h t'a, touer divez ! Rak da holl bedennou A zo kavet re bounez evit mont d'an Nenvou 'Lech' m'eman hor zoudarded, o muntrez divalo ! E lec'h m'emaient o tanzen ar Peoù a d'eomp ac'hano !

•
O merzerien ar vamm Vro hag a skuilhas ho kwad En emgann kriz, en touff, er zaonen pé er c'hoad, En-dro doech er Baradoz, e strink hinnou ho kloar, Skedusoc'h hi padusoc'h eget bannou al loar ;

Hor zoudarded ker, p'odit evit ho Pro garet : Skoazellit h an armou c'hoaz : Gwilhou vo diskaret... — Gedomp, Fransizien, ar Peoc'h e zavo splann en aer Evel, d'ar mintio alaouret, e pign an ale'houeder !

ESTIG KERINEK

KELZIER BUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

Eul lizer mat hon eus bet digant hon miznon ker, J.-P. le Page, a oa serjant hag a zo bet tapet da brizoñer. Eman breman en Almag, e Friedrichsfeld, ysc'h atao, emezan ; met ne vez lezet da lavaret netra diwar-benn an Almaned ha stad, — truezas da vat, war a larer, — ar brizonerien.

Kelou mat a deu d'imp ives eus hon c'henvroiz war linen an emgann,

dreist-oll eus Olivier Vallée, breur yaouanka hon Rener koz, Loriz Herrieu eus an Oriant, Erwan Henry eus Lennon, hag an aotrou abad Pérot.

Hon mignon P. Guédés a skriv d'imp eman bepred oc'h ober en-dro d'ar re c'hoazet en e r c'hlaovdi. — Estig Kerinek », en deus savet ar pez kaer eus ar zizun-man diwar-benn « Gwilhou », a zo ives a klandviour, n'ouzomp doare pel-ec'h.

Setu aman eun nebeut linennou tennet eus lizer eur zoudard breton hag a ziskouez plan pegon uhel e

vezs'pered hon chenvroiz a zo en tan ha pegen bras nerz-kalon a gavont en hon diou garantez : kantez-Doue ha karantez ar Vro :

Fizians am eus ho kwelin c'hoaz, ha ni holl en beo ha yac'h ha laouen. Bemnoz e pedan sent broadel Breiz-lzel, santez Anna ha sant Erwan benniget d'am erbedi da Zoue, hag hen ober a reont, sur mat !.....

Troet hon chalonou war-du Dooe, gouzanvomp hon poaniou 'vel Job war e vern teil. Achui a refont, ha neuze pebez levez, pebez eurvard vo lod ar Vretedon warlerch ar gwall-reuziad-man ! Me 'zo sur e tiwano, gouda ar brezel, madou spreded da Vreiz-lzel ha, dreist-oll, an hini emomp keit-so o klasik kaout : *Al lorc' da vez Breiza !*

LANDREGER

Kengany. — Hon gwella gourc'hennou a gengany a gasomp d'hon mignon ker, an aotrou Even, a zo bet gwall-c'hlaic'haret ar zün-all gant maro e vamm. Goullenn a reomp ouz hon lennerien ober eur bedenn a galon evit ma vo an Aotrou Doue gant an hini a zo aet da anaon ba ma roio frealzidigez d'ar re he deus lez war he lerc'h.

EN TAN !

II

— Galvet e oan bet gant ma c'habiten da vont gant eun toullad ali da gas chouec'h gwturiad tenu-kanol eun diou pe deir leo en tu-hont da gér , en eul lec'h bag e oa kann ha lac'hadeg da vat.

Mont a raemp d'ar pil-drot etrezek an trouz. Gwasan tra a gavemp, dre ma tostaemp, e oa aridenmoudu tud gloazet leiz kirri ha gwturiou.

Digouezet war an uhel, hon c'habiten a ra d'e ded paouez, bag a ya pelloch e-unan o kas ac'hanoun gan-tan ha daou-all

Graet eur e hard leo ganimp, e r'dimp chom a-zav ; ne gemer nemet eur zoudard gantan ; d'in 'zo lavaret gortoz anezan eno...

Mat an engann a zafar, a yud hag a chouiban d'hou dioueskouarn seurt biskoù. Ken tost e oamp ma oan en gortoz da welet eur vould bennak o kouean war hon c'heñf. Koulksoude, e tivizemp brao-bras etrezomp, pa zeus d'ar pevar lamm kannad ar c'habiten da lavaret d'am c'henseurteut dizrei da gaout o c'hom-pagnuez.

— Ha me, emezouz ?

— Te, emezan, 'zo bavaret d'it mont du-hont betek ar roz, war ar chroaz-hent, ha gortoz ar c'habiten eno. Me ya davetan war ma c'his.

Ha me d'ar chroaz hent. 'N em c'hichen e oa lod eus hon c'hanolien o tennan druz, o chezeg gante kuzet an eur brouskoad a dost

Sevel a reas komz etre ar c'hanolien ha me.

Ne oa ket dek munuten e oamp eno, pa glevis eur c'houitellard skelet ha kerkent eun tarz spontus. Eur yooled kaset gant an Almaned a oa paouez kouezan war-hed hanterkant metr diouzimp Eun all a zeus kerkent, kalz tost-c'h bag a stlapas betek d'imp deliou ha brioso torret. Eul letanant a zired a bevar lamm : « Was drenv emezan ! »

— Ne oa ket e cher peurlavarez pa gouez e diou voulez all war bouez dek metr diouz, ar lec'h ma oamp rak-tal. A drugare Doue, a-benn neuze hon dos skarz !

Evidoun-me, em boa urz da chom war ar chroaz-hent, da c'halal ma c'habiten ; hogen ne zeblante ket bezan tamm pres ebet warnan.

War hent , e welen sou-darded, kezeg, gwturiou o vont a-dremy... Me a zelle oute, enkrechet a-walc'h, o sonjal daoust pegeit am boas c'hoaz da chom eno.

Eun eur gouda, ar zoudarded a o tremenet. Ne oa ken nemedoum ha ma marc'h, hag ouspenn eun nebeut soudarded war droad gourvezet e-harz eur regennad mouded, o tennan, hag ar c'hanolien o tennan iveau.

Soudan, o tigouezout eur c'horonal war e varc'h. Saludi a ran anezan. Saludi a ra ac'hanoun.

— « Petra a rez aze, emezan ? »

— « Gortoz ma c'habiten, emezoun ».

— « Da gabiten a zo maro a-benn bremen, piou 'oar ? Ké en dro ! Na chomez ket aze da yezan lazet ! »

Fe vat, petra 'rajen ? Petra ho piye graet c'houi ? Me o kregi e penn ma marc'h ha war an hent etrezek

Gouel sant Devi

Sant Devi, — eur zant eus hon Bro p'eo gwir e oa ganet e Breiz-lzel ha n'ab da zantez Nonn, — a zo patron Bretoned Breiz-Veur. Daoust d'ar brezel, e voe graet e c'houel gant lid bras, en deiz kenta a veurz, ha lakaet dre-oll en enor ar Yez hag ar Vro.

Er mix-man e tigouez iveau gouel sant Patrik, patron Iwerzon, ha d'an nevez-amzer e vo gouel sant Erwan, patron Breiz-lzel.

En em unaomp gant ar poblou all a ouenn gamip, Kambreiz Je Bretoned Breiz-Veur hag Iwerzoniz, da bedi hon Zent paeroned, san Devi, sant Patrik ha sant Erwan, d'hou skoazia e-pad gwali-reuzid ar brezel-man.

Miziou or bloaz

Evel m'eman ar c'his
Pep parrez hec'h iliz.
Pep-hini e loeroù.
Pep miz e laravarou.

GENVER

En despet d'ar frim e kerzan
Da di tud nebeut anavean ;
Eun deiz ar bloaz ez eer d'o gwelet....
Difouomp eus korn an oaled

C'HOUEVERR

Erru eo miz ar wall-avel ;
Dispaka 'ra e ziwasckl....
Pep tra a gren, derv a bleg penn,
Ha stér a zic'hlanne er bradenn.

MEURZ

Ar méziou a zo heoliket,
An nevez-amzer peurdostet ;
Pa zonjer nebeuta kouad glao,
Met bokedou a zay atao !

EBREL

Gwenneli, a be lec'h 'teut-c'houi ?
C'houec'h miz a zo n'ho kweler mui ;
Distrei 'rit atao d'an neizou
'Poa e goulor hon toennou.

MAE

Ar c'hood a gemer glazadur.
Evn a gan, gwaz-dour a red pur :
En heol ar pesk lich-fich bepred,
Ar c'had en ero chom kousket.

MEZEVEN

E pep kér ar falch' 'zo er prad,
Ar skrill en anhou o lammat ;
Met e nep lec'h ne gav duilh ed :
Deus 'ta da gana em oaled !

GOURE

Lezit gant 'r paouez kér pennaujer
Penn diblouzen er parkeier ;
Paea a ray ar vederien
Dre e gan ha gant e beden.

BOST

Ar frouezan war ar brank avet
Dre bann an heol 'zo alaouret ;
Gant ar pouez ar brank o plega
A lez ar pere hen d he anva.

GWENGOLO

Dielehet e lamin ar chaseour
Dreist ar c'heleuziou, ar foizoù dour,
Gantan fuzuilh ba banden elas
Koniñk la klujar o wall-gas.

HERE

Pa dec'hiez-te, o gwennelieu,
Eo tost ar vrumen, ar yenien ;
Ar vravn a zeu a denn-askell
D'ar greun er park gant gwali-avel.

DU

Dre oll eur vrumen zu 'n em led...
Linzer an Aonan eo haavet ;
Al labouz du a gri mizer !
An anchou holl gots a gler !

KERZU

Er mix-man, amzer an hir-noz,
An holl en-dro d'an tan 'n em gloz ;
Er menez, en noz gant ar reo gwen
Arc'hantet ez eo pep gwenn.

J. C.

I Beuz (et beunz, par eu nasal), buis. Penn-beuz, tête de buis, injure. Beunz-blei, petit-houx, ruscus (Pomerit-le-Vicomte, d'après le frère de Landrévarzec). Pelletier a donné beusken, tout en reconnaissant qu'on ne prononce pas l's ; puis, au mot bug, il est disposé à croire qu'on dit plutôt bukkelen, parce qu'il a changé d'étymologie. Le Gonidec, qui n'avait pas cette préoccupation facheuse, a, avec raison, bug'la après le Père Grégoire et le moyen-breton. Grégoire donne aussi « goéguellen », que le Gonidec transcrit gwéglén, et interprète « houx sauvage ». Troude avait d'abord fait prononcer ce mot goege-lenn (Dictionnaire français-breton), puis gu-egelenn (Dictionnaire breton-français), ceci doit être une inadvertance (non relevée par J. Moal).

Renseignements douteux et incomplets

Bet. Eur bla bet 'zo breman. E-ven.

Bété, masc. Eau-de-vie de betterave. Du Rusquec.

Beullen, gros garçon plus fort que dégourdi. Hennez a zo eur beullen (serait inconnu en Bas-Tréguier).

Beulhach, grosses farces, sottises, propos n'ayant ni pieds ni tête, Ste-Trine, Besco, à vérifier pour la prononciation.

Beulhérez, masc. action d'hébétier, du Rusquec ; beulk'us, hébétant, idem.

Beulz, synonyme de beulke en Basse-Cornouaille (erreur inspirée par Pelletier ? ou mélange avec feulz ?) (Da heul).

Poblou dic'hallek ar Frans

Er bloaz 987, pa voe diskaret da vad galloud an diweza Karlinged ha savet Hugues Capet, kont an Ille-de-France, war dron Bro-C'hall, ec'h eluanas ar frankeg da veza yez rouane Bro C'hall. Adalek an IXvet kantved e oa bet dilezet evit ar romaneg gant an durnviau eus ar Franked a chome en Neustria hag aboue pelloch' c'hoaz o deva ar C'hermaned all, Normaned, Sossoz (graet Ottlinged anezo hag « Ottlinga saxouica » eus « bro, en-dro da gér Vayeus ; miret eo bet o yez eno eus ar IVvet d'an Xvet kantved) Burgonded ha Goted, a veve e Bro-C'hall hag e broiou ar c'hreisteiz, a oa en un zistaget diouz o yezou germanek evit komz pe yez romanek an hanteroù (ar galleg) pe yez romanek ar c'hreisteiz (ar provansieg).

Yezouar C'hermaned o deus pouezet ka'z war ar yezou romanek, war ar gleg dreist-oll : e leiz a c'heriou gallik hag a denn d' ar gouarnement, ar Reiz ar brezel an derezou a enor, ar verdeadurez, ar micheriou, ar gwiskamant, hag all a zo tarzet diouz an andon germanek. N'eou ket hepken eus an hanouïze hanouïka-darn (substantifs) hog ivez hanouï gwan (adjectifs) ha verbou, o tiskouez pege striz eo bet an darempred etre G'rmanned ha Romanegerien. Bar/oniez kosa ar Challaoued, eviti da veza savet en eur yez romanek, a zo ivez german rik an even anez. Evit muioch a draou diwar-benn ar poenchiouz leznit Gaston Paris, ezel an Institut ha mestr-kelenner e Skol ar Frans « Esquisse historique de la Littérature française au Moyen-âge ».

MEVEN MORDIERN.
(Da heulh.)

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR C'HOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeo evit ar broiou estren

Ar brezonieg hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FORNEZ AN FEIZ.
sant brezonieg eo deut ar feiz,
Sant an galleg et ay a Vreiz.
FORNEZ AN GRIS.
Dalc'bit hepled d'ho prezoneg
Tas an dud vad ha ksoniez.
Ter ar feiz eo, ma se trez'het.
Quenpen ar Vez, e vo Puched!

MILIN.

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labourieu d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigeuner ane

Met ar bevar warn-ugent demeus a viz c'houevre,
A zo arruet en ti eur c'helou a walleur,
Er b'oa mil nao c'chant pomzec gant pôtr al lizerou...
Renk ar gwaz en de war-lere'h mont dindan an armou.

Ar gwaz ne oa ket er gér, aet 'oa gant e gezez
D'ober eun devez labour da di eun amezeg ;
Pa arruas 'barz an ti, en devoe kalonad
O kaout e ded en gouelv'n, glac'haf ha huanad.

Dre e spont 'n deus goulennet petra 'oa a neve,
Pa oant en tristidigez, glac'haret evel-se,
— « O siouaz, eme ar wreg l'kelou 'zo deut hirie
Arc'hoaz kentan 'renki mont da zerviji 'n arme » —

En eur dont e-barz an ti laouen e oa heman...
Ar c'helou-ze kouskoude, 'lak e wad da skornau
O welet 'renke kuitat, en eun töl kruk 'vel-se,
Holl dud e di ha pep tra ha monet d'an arme.

Pa boanier start 'hed an de gant labouriou kalet,
Pa vér yac'h, pa zeu an noz, 've kalz a c'hoant kousket...
En noz-man ar c'hoant kousket a oa a-grenn kollet,
En gouelvan hag en glac'haf pep tra a oa chenhet.

••

An de war-lere'h, da zeiz eur, e renke an den-man
Tec'hel er méz eus e di, ha dont da gimiadan
Diouz e wreg, e vulage, mamm-guer, servijieren ;
Laret d'ez ekenavo, marteze 'vit biken !

Ar gouelvan hag ar gri forz a zavas dre an ti...
Holl e lampent n'e gerc'hen 'n eur grial, hirvoudi :
« Kenavo a laromp d'ec'h gant glac'haf, huanad !
Rannan a ra hon c'halon o tonet d'ho kuitat. »

Ar wreg paour ne helle ket 'n em distag dioutan...
— « Allas emei, ma fried ! penos a rin bremen ?
Da vagan pevar bugel ha d'ec'h merer ?
Ha tud krenv da labourat ne vo kavet hini...

Hag ar gouarnamant d'in nep sikour na roio,
Dre ma'z omp 'n eur verer gant hon poueo.
Lakat 'ra c'hoaz tailhou bras war draou hon ziegez...
Kouskoude, tra an aotrou eo traou ar merer kèz.

••

— « Prest oon da zempli aman o tonet d'az kuitat !
Ma c'halon 'zeu da rannan gant glac'haf, huanad !
Panetet 'o eun Doue o tont d'an c'hennerzi,
Me 'vije maro aman ken 'vit an disparti.

Lak da fizianz en Doue, kemer eun tamm kalon !
Ped ar Werch'ez, da Ael mat, da rei d'it nerz gwirion,
Ha me demeus ma c'hoste a ray ive 'vel-se.
Marteze, gant gras Doue 'n em gavtomp adarre !

Jezuz a zo bet marvet evidomp war ar groa,
Gouanzonet 'n deus evidomp kalz a boanou gwall-vras !
Ha, pa vo e volonte digas d'imp-ni kroaziou,
Gouanzomp-i a galon 'vit gonit an Nenvou.

Ma zonj-me eo poanial start evel eur gwir zoudard
Da drec'hi war dud ar Brus 'vel tigr pe leopard,
Evit difenn hon bro-Francs rak Doue hen goulen,
Ha dre e c'hrs e teuio an tree'h d'ar Fransizien.

Ha da fin ar brezel-man an dud 'vo chomet bew
A zeuij laouen d'ar gér, ha gante al lore !
Ar re 'do graet toliou-kaer a vo medalennet,
Pe zoken ouz korn o skoa eur groaz enor staget.

Hag ar re vo gloazet pansion o devo,
Hag ar re marv er brezel d'o gwirage roet 'vo
Pansion 'hed o buhe herve karg o fried...
Evel-se 'c'hellfont bevan 'barz en evurusted,

TAOLEN AR BREZEL

At brezel war vor hag e1 aer

Skouadrennou unanet ar Frañs ha Bro-Zaoz a zalc'h d'ganolia strizvor an Dardanelles, di gement ac'hane o hent war-zu Konstantinop, kérbenou an Turked. E penn istri-brezel ar Zaozon emao ar « Queen-Elizabeth », ar brasa hag ar galloudusa lestr-brezel a voi moret biskoaz, gant e 27.500 tonnell hag e 8 kanol bras a bell stlepel betek pemp leo hed-taoz boulizi o pouenza tost da 2.000 livr pep-hini ane. Gwella listri Bro-C'hall, ar « Soffren », ar « Charlemagne », ar « Gaulois » hag ar « Bouvet », en em gay eno ive. A-benn breman ez ist act tre e-barz ar ganol. Listri all o deus kanoliet Smyrne, brasa porz-mor an Turked en Azi-Vihana.

Fizians a oa o dije ar C'hresianed roet skoazel d'ar skouadrennou da lakat seziz war Constantinop dre gas dre zoar eun arme ouz an Turked. An aotrou V-nizelos, ar minister bras, a oa a du gant se. Nemet enebet e vœu ouz e ali gant ar roue, Konstantin, a zo kar d'au impalaer Gwilherm.

En-dro da Vreiz-Veur al listri-splujerien alman o deus gouebedet tri lestr-kenwerz saoz, hep rei amzer zoken d'ar vartoloded a oa warne d'en em zavetei ; 37 ane a zo b t beuzet.

Ar zin all, eun nijer gall, ar c'habiten Happe, a zo deut a-benn da deurel tarzerezed ha da lakat an tan war vilin-boultr Rottweil, unan eus brasa milinou-poultr an Almagn. Ar groaz-enor en deus bet evit e daol kaer.

Ar brezel war zoar

War zoar ez a mat an traou bepred gant ar re unanet. Ar Rusianed o deus dizarbennet c'hoaz an Aotrichianed e-barz ar menez Karpat. A-hed linou ar Veljig ha Bro-C'hall an a-miou unanet a c'honid tachen tam-ha-tamm.

GWERZ NEVEZ

diwar-benn eur c'himiad trist e parouz Lohuek
Eun tad a familh o vont d'an arme

WAR DON : « Eur werz a zeu em penn » pe ton Glac'haf ar Werch'ez.

M ho ped, Trinded venniget, Gwerc'héz, sent hag aele
Da rei d'in breman ar c'hras d'ober eur werz neve
War zujed eur c'himiad trist e-barz en gwirione
En ti eur penn-tiegez, pa oa 'vont d'an arme.

En mil nao c'hort pevarzek, ar brezel 'oa kroget
Entre ar bobl a vro-Francs hag ar Brusianed ;
War an tachennou-emg'an ar gwad a boullade,
Kalz a dud'veze lazet demeus a bep koste.

An holl dud krenv eus ar Frañs 'oa kaset d'an arme :
Tud yaouank ha tud o doa l'a gwreg ha bugale,
Holl betek daou-ugent vloas, zoken tud « reformet »,
A oa kaset d'an arme pa oant advizitet.

An hini 'gomzan aman 'oa eun den evel-se,
En oad daou vloas ha tregornt, tad a familh ive,
En devoe pevar bugel ; ar gosan 'oa nao blosa,
Hag an hini yaouankan nemet dek miz ne oa.

E wreg hag hen 'oa o chom 'barz en eur vereri,
— Unnek kant hanter-kant livr 'oa ar priz anez,
Gant bras Doue hag o foan, 'n eur boanial kalz ive,
E paeent o mereri, magan o bugale.

Kenavo a lavarant ! Poent eo d'io mont en hent,
Ha pedom-pi galon ha Doue hag ar zent
Ma vo graet d'imp-ni bepred gwir volonté Doue,
Ha gras d'imp d'en em welet, eun de, en gloar an Néz.

Graet gant Juluen GODEST, eus Kallah,
de vab J.-M. Godest, soulard.

•
Da heul ar werz kaer-man savet
d'e vab soudard gant hon mignon
Juluen Godest, e vouloomp gant ar
vrasa plijadur ar geriou-man ken
fur skrivet gant hon mignon da zis-
kléria er pevarzekvet poz eus ar
werz :

Bézan a zo gwrage a familh en
merieriu 1.000 livr, 1.100, 1.200
livr, hag a zo pauroc'h evit gwrage
kalz a artizanec'h n'e deve ket a ver-
eri da labourat. Koulskudie, ar re-
man a ve roet d'è kalz a arc'hant
bep miz, ba gwreg ar merer n'he
dens netra. Hag, ouspenn, red eo
ober deveziou hent-bras ba paean
taillou pounner diwar traou he zie-
gez !..... Gwreg eur merer o vagan
he bugale, denc'hel pep tra en he

ziegez, paean tud da labourat ar ve-
rei ha paean mestir ar vereri, me
hen asur d'ec'h, eus eur gwenneg a
c'honec'h deus ezomm da c'bonit !
Ha c'hoaz e renko poa' iñ noz-de a
laz-kort ha beza matez, dindan holl
dud he ti !..... Ha chom hep kaout
sikour digant ar gouarnmant, an
draze a zo trist. Perak na ve ket
roet ar memes tra da wrage an dud
zo aet d'an arne ?

Pedi a ran kement den a zo evit
dilemn mad ar Vro da c'houllenn ke-
ment-man evit an dud reuzendik-se.
Eun dead striz eo kement-se evite
a-beurz Doue. Da vihanan, mar
n'heller ket kaout arc'hant d'ar re-
man, ma voint diskarg eus 'n holl
dailhou ha deveziou hent-bras en
1915 !

ar zo darded c'hal ! Ha mebreman, da
herzel kroz eo red d'in rac'hant
ma baro hemde ive ! ...

Ac'hanta, hon c'henvoiz, soudar-
ded, pa ne oant ket o tibri o lein, —
eun tammo ba'a ha kig war o meud,
— e oa eur gazeten etre o daouarn,
ha bec'h d'ar c'heleier ! Zoken eur
c'hanolier a oa e baperen gantan,
ha gwal-dalc'het e oa o fuketal.

Eun dra-all, hag a lak « hon »
ofiserien saoz dishenvel diouz an
ofiserien c'hall : « ouzont ket toui-
Doue evel ar Fransizien ! An distaran
skoilh war heat ar Gall, hag eman
dioustu al le-aouet hag an « non
de » en e c'benou....

Eur vuhe a drubuilh en eur gér
ganoliet. — Chas ar « Voched »
ou'h harzal.

Ha bet hoc'h eus aon rag ar c'hu-
run eur wech bennak ?... Me am eus
bet bepred ! Ha, pa glever an trouz o
tostaat, e sonjez : « Daoust, en dro-
man, ha kouezan a ray war ma
chouz ? ». Evel-s e-mato kont gant
an neb a zo o chom en eur gér ganoliet.
O budurat kér ! Eur bera mein
ha plastr, gant trentou hanter-devet
beru war vorn, ha gwrage kasti o
ruzan a-hed ar mogerion hanter-zis-
kar, e-keit m'eman du-hont trouz ar
c'hanol o tourrial.

Kavet e voe evidomp eun tammo
ru ha n'oa ket bet ken disoletret hag
ar re-all ; rak-tal d'hon lojeiz e oa
eun ti-all evel divouzellet gant eun
darzalenn. Ha pi'zonjer e oa hou-
nez eur berlezan a gér a-rok ar bre-
zel !

Hon labour-ni a groge da c'hou-
ech eur noz, evit achiou da c'hi-ut-
ech eur ar beure. Me, avat, chansus
evel an ordinal, a veze lezet da
gousket adaleg unnek eur pe hanter-
noz. An d'ou blac'h paou a breste
o zi d'imp a ziskenne er c'haou da
gousket, ha me a veze lezet ganin
eu gwele mat d'an e-lasaj.

An novez kentan, war-dro div
eur, e voen dilunet gant trouz ar
c'horun : krog e oa chas ar « Vo-
ched » da harzal

K-meoù-hini en deus klevet c'hou-
telladen ar vouled-kanol o tremen
os d'an ti n'ankouao biken an trouz-
se. Laret a rafe an nen eur veskaden
a dri zra : c'hoarzaden an diaoul,
c'houbanaden eun aer-wiber, ha
skrijaden pe yudaden eul lutun-noz.
Ha ze'o man e-kichen an darz-
aden pa strik ar vouled. Tri pe be-
var c'horun o chouren an eil gant e-
gile !...

An noz-se, gonde bean 'diskennet
da gaout ar c'horonal, ha me da
grouec'h adarre. Noa ket ar memes
blaz gant mi gweleken. Fe ! laret
em boa d'am Ael-mat : « Astennet
aman ho tiouaskell. » Ha, gonde er-
bedi ma eue da Zoue, ha me da
gousket adarre ! Kaeran spont am
boe e oa risklan 'traou ar ro, pa vi-
e skeot an ti, rak ma fenn a oa stok
d'ar prenest.

Lazet 'zo tud !

D'ober petra laret hiroc'h ? Bemnoz,
war-dro eiz eur, pe war-dro div eur
eus ar beure, e kroge an derzien er
ehus..., nemet e oa o rejetadur pezioù
houarn bag a stabeze ar maro ! Gwe-
let em eus ar « foziou-difenn », ha
laret uhel eo siouloc'h an traou enne
eget na oant e kér !

Eun novez, dreist-oll, e oa bet
tomm ar zouben. Diouz klevet an
harzadennou e oa aes gouzout e oa
drouko'h chas a yude. Eno e oamp
hon fevar, ar c'horonal, ar major, ar
pastor protestant ha me. E-pad tri
c'hard eur musik an ifern ! Ne gav
ket d'in e oa hini aonik ebet en hon
mesk, ha, memes tra, e skoe pri-
moc'h hon c'halon ; n'oamp ket evit
chom en hon c'hoaze ; nemet mont
ha dont, evel loened goue en eur
c'haoued houarn, ha dislonkadur an
Ankou en-dro d'imp. A-greiz-oll, setu
ar zerjant-major o tifoupan, ha skei
an nor digor : « Aotrou, buhan, bu-
han ! Ezom a zo ac hanoc'h .. Lazet
'zo tud ! » — Hag end-eun a-walc'h
e oamp o paouez klevet eun diston
spontus.

hag en unan ané em eus klenket eur
Werc'h-ezig kavet war an hent.
A-bleiz, a-zehou, kanoliou dre
strolladou, pe « batteries ». Hag ar
parkeier laboure gant an tennou ka-
pol, aret gant ar « merour-dir ». N'ouï
doare, ar ganolierien a zo, war
ma meno, pôtre dizeblant, o c'hoari
koach-koukou an eil gant egile. A-
greiz-tout « ponn ! sponn ! » ha da
grenchat, ha droug enne ! Ha, pa ve
rinset eun nebeut tōliou, ec'h cont d'o
c'lhud... ya, dinoc'h-kaer ha war o
nanv. Ne larfe ket an den eman ar
maro o toc'hotan dre aman !

Eul loen-kezeg maro « zo asten-
net war an hent, troc't, et e c'houg
gant eur vouled-kanol ; e kichen
eman pôtr-d an « telegraf » o tresan
o linenoù..... Hag ar « Voched »,
fleñmet moarvat, a respont eus an
tu-hont d'ar c'hoad, ken eo sebezus
sellet ouz ar « shrapnells » o toullan
ar pa keier.

Kaeran, — pe tristan ! — labour
am eus gwelet e oa eur bez laket di-
gor-frank gant eun tenn kanol.
E-kri iz ar vered e oa ! N'eus lec'h
asur ebet e-lec'h ma 'z ens kanoliou.
Hag eun tamm rukun a zave en em
c'halon o sellet ouz an arched
hanter-vrein, brevet, aet da ski-
lhou !

Red eo d'in klozan. Ar zün a deu
ez eomp adarre da gemer eun tanva
eus eur gér ganojet. Eur c'hanol
bras spontus, stlejet en ere eur
c'harr d'e dan, a zo o paouez
tremen. Hennez a grizo e vouez !....

Ma ! Kenavo ha pedet evidomp !

MARLARJE.

KEMPER

Kav. — Hon holl lennerien a
bedo evit an Tad Bourdoulous, a zo
bet skoet trumm gant ar maro, ar
zün-all, e-keit m'edo o visiona e
Douarnenez. Mignon bras e oa da
« Groaz ar Vretoned » ; eur skoazell
eus an talvoudeka en deus roet d'ez
gant e bennadou, — p'ziou barz-
niez peurliesa sinet A.M.D.G. — hag
int war eun dro duduken kenañ da
lenn ha leun a gentel hag a skouer-
vat ! Harpa a reas ived gant e alou
prizius hon Rener koz, pa voe savet
gant an eur skol vrezonek-
keumraeg evit al Leanezed gwen,
— salo m'o dije dalc'hent gant an
h'nt-se ha seatet ouz alou mat an
Ta'd Bourdoulous ! — ha dont da
hanterour da breni digant an dime-
zel a Gerdanet ar « Miroir de la
Mort », eul levr koz e brezoneg, en
deus talvezet d'an aotrou Ernault
ha d'an dud gouiziek all da vont
dounoch' e st di hon yez ker.

Ouspena ma oa anezan eur misio-
ner santel, gwir-ziskibl d'an Tad
Maner, an Tad Bourdoulous a zo
bet eur GWIR-VREIZAD, entanet e
galon gant karaotez e Vro ha leun a
c'hred evit ar Yez. n'ens ket hepzi a
Vroadelez. Hon zent koz, en deus
kerzet war o roudou e-pad e holl vu-
bez, da zigemero anezan en o zouez
e Baradoz !

KÉR-MARIA-SULARD

Kav. — Hongwalla gourc'hemen-
nou a gengany a gasomp d'hon len-
nerez ha kenlabourez vat, an dime-
zel Loiza Charran, he deus bet ar
glac'h ar goll he c'hoar, a oa evel-
ti eul leanerez feal da « G-oaz ar
Vretoned ». Gouelen a reomp ouz
hou lennerien kaout eur menoz « n
o fedenos evit an hini a zo maro
hag iye evit ar re he d-us le-
zit war he lerch, ma teurvezo an

Aotrou Doue rei d'è frealzidigez en o
glac'har.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeud evit ar broiou estren

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. Miard, 27, bali Charnier, zigamer ane

Ar breudeg dag ar joal.
A zo breur ha chouar en Breiz.
FORGES LE RÉG.
sant brézoueg eo deou ar folz
sant ar galleg eo e Vreiz.
FURNES AN UAI.
Dalc'het degred d'ho prouez
Tres ar dud vad na kalouson.
Yez ar fuz eo, ma e trezhet
Ouspen ar Vez e vo Vezell.
MILIN

TAOLEN AR BREZEL

At brezel war vor hag eo aer

Ar skouadrennou unanet a zaïch h
bepred da ganolia an « Dardanelles ».
Eul lestr gall, ar « Gaulois », a zo et
doun-tre er ganol, ha neo bet tizet
nemet gant eur voule. Ha c'hoaz
houman n'ha deus ket tarzet ; miret
eo bet gant ar c'habiteun en eavor
d'an droze. Unan eus al listri saoz,
an « Amethist », a zo net iveau betek
eur gêr hanvet Nagara en em gav el
lec'h strifa eus an « Dardanelles ».
Ar risklusa eo iveau d'al listri da dre
men, hag an « Amethist » en deus
renket holl eun nebeut martoleded.
Fizians a zo, kouskoude, e vo di-karet
da vat heb dale pell an difennou
a zo bet savet gant an Turked er
striz-se. Neuze ne harzo netra ouz al
listri saoz ha gall unanet da vont be
tek e mor Marmara.

Auzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou abad Clerc 20 real
Gweltaz 20 *

Trugarez d'hon migoneed o deus
roet an aluzennou-ze ken madelezus
da « G oaz ar Vretoned » evit ma vo
kaset, hep zün, da zoudarded a
Vro war dalb'n ar brezel.

N'ufemp ket ober gwell da rei
en tammiq diduamant d'hon zoudarded
keiz ha da gas d'ê, e-kreiz
holl boaniou kriz ar brezel, evel eur
hanne eus aer vat Breiz-Izel !

Bep zün, unan pe unan anê a
skrif d'imp da laret nag a blijadur
o devez o lenn eur b jennig vrezenek.
Hirio end-eün, unan eus hon
lennerez mat, he deus bet ar vadelez
da gas d'imp hanoioù soutarded he
farroz, a lar trugarez, en o hano, da
« Groaz ar Vretoned » ha d'an dud
vadelez a ro harp dre o aluzzenno i
d'he c'has war an « ta ben ». Setu
aman eur pennad eus he lizer :

Ho trugarekaat a ran
ivez, mil gwech, eus ar vad hag ar
blijadur a rit d'ar zoudarded o kas
d'ezo, hep sizun « Kroaz ar Vreto
ned ». He resco a ront, hep gwech,
gant mall bras, hag e lavaront d'in
penôs, e lec'h ma vezont kalz a Vre
toned asamblez, e tremen ar bape
ren a zorn da zorn hag e lennont
anezi pep-hini d'êdro.

Goulennet o deus diganen piou eo
an dud vadelezus-se a ra kement a
blijadur d'ê.

Hon migoneed a ro aluzennou da
« Groaz ar Vretoned » eo an dud va
delezus-se ! Hag iveau ar re a gas
d'imp hanoioù ha chomadur ar zoudarded.
Goulen a reomp adarre di
gant hon lennerien vat kas d'imp
hanoioù o c'herent a zo er brezel
evit ma vo kaset d'ê « C'hroazig »
hep sizun. Ne gousto ze man d'ê, pa
z'ez gwir e ro tud vad aluzennou da
baea ar frejou.

Bro-Skez, gant eun darzerez losket
outan gant eul lestr-splijer alman h
goualedet en eur ober eun nebeut
minutennou.

An Almaned, diouz o zu, o d us
kollet daou lestr-reder, a « Prinz
Eitel Friedrich » hig an « Dresden ».
Ar c'henta ané en devoa goualedet
eu eneb da holl lezennoz ar brezel
eul lestr-kenwerz amerikan, ar
« William P. Frye », karget a var
c'hiadourez aotroet en amzer a vrezel.
Dalc'het eo breman prizonier en eur
porz eus an Amerik en abeg d'an
torfed-ze. An « Dresden » -hen a zo
bet kanofiet ha lakaet an tan war
nan gant al listri siouz « Glasgow »,
« Kent » ha « Orana » war aochou
euez Juan Fernandez er mor Peo
chus. H-nvel e oa ouz an « Em
den ». Edo o piouez gouledi
war aochou a Chili eul lestr saz
ar « Conway-Castle ». Ne chom
breman nemet eul lestr-reder alman,
ar « Karlsruhe », hep konts al listri
rederien a skoazzell. Unan eus ar re
man, a « Kronprinz Wilhelm » en
deus goualedet, ar zün-all, eul lestr
treuz-atlantik eus Bourdel, ar « Gu
adeloupe », war e dreiz eus Rio-de
Janeiro da Vourdel.

Kaer o devo an Almaned laerez ha
tarza anan tag a-hont eul lestr-ken
werz bennak, ne veziot ket evit mi
ret ouz ar stouadrennou d'voit be
pred war-raok war-zu Konstantinopel,
hag eno eman a dalc'h ha martete
diskoulm ar brezel-man !

Eur « Zeppelin » nevez-flamm,
bras-divent — 125 metr hed — a
viye bet diskaret er Veljik gant nje
rezed gal ha siouz.

Eun nijer gall en deus taolet tarze
rezed war g-tarniou Colmar.

At brezel war zouar

Er Veljik, an o eus ar mis hag
an deizion war-le-ch' ar Zizouz o
deus bet eur gonid a-b-u-z ha graet
eu lamm mat war-raok en-dr d'e
vou'reh hanvet ar « Chapel-Nevez ».

A-hend-all, war holl linennou ar
brezel an traou a zalc'h da zont da
vad evit ar re unanet. Nemet eur
gwall-zarvoud a zo c'hoarvezet gant
ar jeneral Maunoury ha Villare.
Diskennet e oant en eur foiz-difenn,
30 metr hepken diouz an Almaned,
pa voet tizet o-daou gant an heve
lep bouled. Daoust d' gloazioù da
vezan grevus, ez eus esper e pare
font. Ar jeneral Maunoury dreist-oll
a zo brudet-bras dre ar peurzen deus
kemeret en emgann-trec'h ar « Mar
ne » a zizarbennas an Almaned di
war hent Paris, hag a droas d'ê o
flaneden war an tu-koll.

KLEBIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Hon mignon ker, Loeiz Herrieu,
ar « Barz Labourer », a skriv d'imp
an tañning lizer-mañ eus talben ar
brezel, e lec'h en em gav gant kalz
a Vretoned all :

Mignon ker,

Atao ec'h a mad an traou ganin
ha gant ar genseurteud. Bouraplaat
(bravaat) a ra bout (bezouz) en « toul
lou-pri ». Sec'hoc'h int kag an Al
maned zo didrousor'h. « Kroaz ar
Vretoned » a zigouez rekis-mat ga
nimpi !..... Netra a nevez a bend
all. A galon ganech' bepred !

Eur c'helou mat hag a ray plija
dur da holl vignoned ha lennerien
« Kroaz ar Vretoned » ! « Laouig »,
breur Dir-Na-Dor, hon Rener, a zo
bet laket, evit e daoliou-kaer, war
roll a enor an arme. D'ezan hon
gwella menoz hag hon gwrezusa
gourc'hemennou !

Kelo'hist e-pad pemp mix en eur c'head
gant an Almaned

Setu aman eun nebeut linennou
tennet eus eul lizer a zo bet kaset
d'imp :

Teir sizun a zo, eur zoudard,
Bronnec, genidik eus Bot-bihan, er
Fouilhez (Penn-ar-bed), a zo distro d'e
rejimant an 19vet rejimant eus al li
nen, a Brest.

Istor ar zoudard-ze a zo souezus. El
luiadenn hag er veskadeg a veez
e kemeridigez Liège hag em
gann Charleroi, ec'h en em gavas
disrannet diouz e rejimant ha tapet
e linennou an Almaned. Kentoc'h
eget en em renta, e kuzas an eur
c'head eus Luxembourg ar Veljik.
Eno deus bevet pemp mix hep
gallout mont kuit, kec'hiet ma oa ar
c'head a bep tu gant an Almaned.
D'an diwez, e tivaz tec'hel a Bro-Hol
land. Eus an Holland en deus gone
zet Breiz dre vor.

War a lavar al lizer, e vije c'hoaz
e koad bras al Luxembourg soudarded
all o tele'hel da chouzany an naon
hag a pep seurd poanoui kentoc'h
eget en em zaskori d'a enebourien.
Doue da ray nerz ha skoazzel d'ê da
badout evel-se ac'han dan fin ar brezel
pe da ch'allout tec'hel dre an Holland
evel hon c'henvroad kalonek, ar Bron
nec !

Paour kêz prizonierien !

Ar zoudard K..., eus ar Fouilhez,
prizonier en Almag, a skriv d'
vestr-skol : « An aotrone » kofmoan »

ha « Baradu » a zo hon c'hompagnoù-nez.

A .. eus Kastel-Pol, a lavar en oulier d'gerent en devez alies d'ober gant an aotrou « Laou », hag iveau, emezan, gant « Naon ».

Naon, laou, kof-moan ha bara du, setu aze petra a gav hon c'henvroiz paour e prizoniou an Almagn !

Lennerien zo a c'houleun ouzimp penos en em gemeret da gas eun dra bennak d'ar brizerien. Ar gwella d'ober eo lakat eun tamm « chocolat » hag eur pakad butun en eur pakad, a c'hellor diskoulma é, ha kas anezan dre ar post (kuit a frejou) « dre Bontarlier ». Red e merka ze war ar pakad. Gallout a reer kas arc'hant evel-se, dre Bontarlier ive, nemet arabat kas en tu-hont da 12 lur. Ha c'hoaz, war a glevomp gant kerent eur prizonier, e vije heret eiz real peurles diwar ar c'hasadennouze. Pa gaser ouspenn, ne vez roet netra d'ar prizonier.

Betek pelec'h eo bet ar Frans

Ar bed a ou kontammet gant ar Brus. Breman, ja 'z eo tirollet ar brezel, emeur krog da zizolei, hogozik e kement bro a zo, al labour graet ganti dre zindan evit lakat an holl boblou, a damm da damm, din dan pao an impalaer Gwilherm.]

Mibien ar thrus a zo bet plijet d'ê aboue pell zo diruskenni, mont ariavéz bro, da greski o fuividigez.

Tud a zavent kalz hag a veze laket abred eur vicher, eur benveg, en o dorn, ha trôrt o zellou war ar broiou tost, kouls ha war ar broiou pell. Red eo laret no oa hini hag a blije d'ê kerkools hag ar Frans. Enni o devoa graet o neiz ha dibabet o chomaj. Leun e oa a spieren a hep renk hag a hep oad, nobians, boc'hizien, mevelien ha mitizien, o furchal, o tic'houga, o tigeri genou..., ha skouarn, o werran ar Frans da c'hortoz he trenañ mar chad-mat..., a zred d'ê !

■ Prouet eo bet e oa ken mat eñuet an hent d'o armeou kea n'eus netra hag a c'halje tenna sc'hanomp a dre o skifou nemet dorn Doue. — « Petra 'refomp breman ? a c'houlenne, emezint-i, ar jeneral Joffre ouz e zaou gensor, Pau ha Castelnau, an deizioù ma oa ar Brusianed tostik war-hed tenn diouz Pariz. — Petra 'refomp, emear jeneral Castelnau ?... Di gentan, pedi Doue ! » — Ha, war a laver, ar jeneralized-uan a bedas Doue a-raok lakaat o holl nerz en impli da esaat boutan diwarne ar Brus a boneze, a-benn neuze, war o c'horf evel eur gourenner hag en dij diskaret e enebour dindanaan... ■

Du-hont, er zav-heol hag en hanternoz, e kériou a oa, evel Nancy. Maubenge. An-ers, ha kalza re-all, e oa gwall nec'h an dud kement 'vel ma santent a spieren en-dro d'ê, en em welent gwerzet hep goût da vad gan piou na 'benn pegouls. An orolachou war an touriou, an taolennoù-embann war ar mogerion, ar goleier d'an doz o diskulhe d'an eneburien. D'an holl draouze ar spieren alman o devoa roet, kouls lavaret, ar gomz. Er stêriou e veze silapet nontailhou hag erne liziri treitor hag a yê da gas d'eur Prusian bennak o c'heldal, vel eur pesketaer dinoaz o pesketañ e ribl an dour, niver ha talvoud-gez ar zoudarded a gased d'an tan...

Met kaeroc'h labour evit se o devoa graet c'hoaz en diabarz ar vro, ar Brusianed divergoant ! Ne gomzan ket eus ar mengleuziou gwerzet d'ê en-dro

da Soissons, eus ar pondalezion si-mantel graset gante pell a-raok ar brezel, evit diazezan o c'hanolion bras ; ne gomzan ket zoken eus an ijer-kenverz, ar milinou-labour, an tier arc'hant savet gante hag a ouz evel kel lies a gilaouen peg war gorf ar Frans evit he diwsdan... : komz ran eos ar menorio, taes o devoa silet dre-oll hag o devoa laket dall-silek eul loden vrás eus an dud a gred d'ê b'zan dreist d'ar re-all dre o skiant hag o deskadurez.

Eno e oa gwasan droog o devoa graet hag ar wrizien eus kement droog-all a oa. E-touez an dud a beadra hag a zeskamant ez oa kalz, bezet sor a ze, hag a oa touetel da vat gânt, prest da vabouzi gant al laouenediged pa gievrot hano eus an Almago, eus he spred hag eus hec'h ijin dispar !!

Penaos eo en em gavet ar burzudez, he deus c'hocitet ar Brus war hezaol ? Tapet e oa ar chonfli ; e oa dindan o dorn, choucheten, ar paouz kék loen, o c'hortoz e vije laket ouz ar ber ! Ha souden, setu tec'het ar loenig d'ouz al laz a oa stiget d'e grougan ; kroget gantan eur fuzuilh tag ar chaceer chasect d'ê dro... !

Pep - hini a lavaro 'vel ma karlo ! Darn a veulo ar 75, ar c'hanol souezus-se a ra kement a skilou dre lec'h ma tremen ; an holl a veulo Joffre, Pau ha Castelnau, ar jeneralized, an ofiserien, ar zoudardier têr ha habask war au dro ; met nep piou bennak en deus eun tam poeli hag eun tam anadaugez a veulo Done da gentan. Done ne fell ket d'ezan e ve graet re vrás gaou ouz ar Franz : pa vo bet eñuet ha laket a nevez war hent ar Gwir hag al Lealed, neuze e vruzuno en e zorn ar Brus hag he galloud.

N'ho pet ket a doan, c'houi hag a zo keit-all 'zo o c'hortoz, o pedi hag o ouelan, breman souden an de-ze a zeuio !

D. N. D.

AR PARDAEZ en amzer ar Brezel

Brumen ar pardaez 'n em asten Dre-oll war ar vro, an dachen ; Ar zoudard war arm souchet A zonj er re en deus kuitet.

En e luuzy du-hont e wel, E kuz-heol talben ar brezel, Kerent, miganaoned en anken O ouela dorek el lo-hen.

Huanadi'reont war an deiz, Goueli dorez en noz e leiz, Och envori ar mignon ker Douget souden pell diouz ar gér.

Pardaez eo, ha setu an eur Ma filez o labour ar breur, An tad daoubeget 'hed an deiz 'Vit pourvez d'ezommou an neiz.

Pardaez eo, sed ma teu ar vamm, O sonjal 'n he mal yaouank-flamm, Da lavaret ar chapoed N enor d'ar Were'hez venniget.

Pardaez eo, setu ar pried, Seulvui bemdez forz ankeniet O kouez gant feiz d'an daoulin Dirak krouz les Silver divin.

Pardaez eo, ar vogaligou, Dastumet en-dro d'ommou, A lavar evit o zad ker Peden Jezuz, « Pater noster ».

En e hunvre ar zoudard kék A zeu d'envori gant evez, War al lec'h, e holl vogalou : 'Vit o difenn e toug kleze

Hag o sevel e Benn d'an nec'h, Prest e lavar ganto dinez'h Ar beden hor rent meurbet kreny : « Hon Tad pehini 'zo en Nenv... »

J. C.

AR VRETONED

oc'h ober gward a enor roue Bro-Zaoz

Skosiz eo a oa galvet betek-hen d'ober gward a enor roue Bro-Zaoz. Eun dudi e oa o gwelet o tremen dre ruiou Londrez en o gwiskamant marellet kag, e lec'h trompilhou, eur strollad biniaoueren et son toniou Skoz a zo benvel a-walz'h ouz hon toniou Breiz-Izel.

Pa zirollas ar brezel, Bro-Gambre (« Pays de Galles » e galleg), bag a zo poblet gant Bretoned eveldomp, oc'h uenilh skouer Iwerzon (« Irlande »), a gasas d'an arme kalz eus he mibien, ospenn 100,000, a zo breman oc'h en em ganna, a-du ganimp, ouz ar Bru-sianed.

Da ziskouez, d'ê e anaoudeg-ez-vat, roue Bro-Zaoz en deus galvet Iwerzon ha Brstoned Bro-Gambre en e ward a enor. Deiz kenta ar miz-man e tigouez goulant Sant Devi, patron Bro-Gambre. Ar wech kenta e oa da war ded nevez a Gambre da vont er-maez. Balest o deus dre ruiou Londrez gant banniel o bro dispeleg a-us d'o fenn hag o soneriez o c'hoari Bro goz va zadou « Say, Breiz-Izel, da van-nielou ». Lid bras a zo bet graet d'ê, ken na glevod dre-oll e Londrez eme ar c'healoennou, nemet toniou koz ar Vretonez.

Pegouls e vo graet kemend-all a enor d'imp-ni e Pariz ?

AR FOUILHEZ

EUR GROAZ A ENOR

Fouilhezis o deus dalc'het sonj eus Fransez Mallegol, eur zoudard koz eus o farroz a zoogz ar banniel triliou e goul e fardon, hag hen ar zeizen ruz ouz korn e chupen. Setu eur bugel all eus ar barroz o paouez kaout an hevelep enc! An aotrou Per Lôrâns, kabiten « kanolierez » (pe « artillerie »), a zo bet roet d'ezan ar gioaz a enor, « dre m en deus graet d'e lemt, emer » « Rapport », en tu-hont d'e zlead, betek sevel e-unan war eun njerez ha gournijal a-us da lincnenou an Almaned, e-kreiz tan ba moged an tennou, da euna gwelloc'h a ze e galnou-heu ouz re an enebourien ».

En em unani a reomp gant hon mignon an aotrou Picard, e genvroad, da gas d'an aotrou Per Lôrâns hon gwella gourc'hennou ha re hon holl lennerien evit e groaz a zo eun enor, neket kepen d'ezan e-unan, d'e diegez ha d'e barroz, hogen iv'e d'an holl Vro ha d'an holl Vretonez !

D'ar c'habiten « kanolierez »
Per Lôrâns

AN ELL GROAZ A ENOR EUS VA FAR OZ

Da bardon kaer sant Yan,
Pa oan-me paotr bihan,
Ar banniel trikolor
Gant eun d'an enor,
Karet ha bras-vrudet,
'Veze atao douget.
Va zad, eur zoudard koz,
Bet maer en e barroz,
Lure d'in allies :
« Sell piz ouz an arouez (1)
A salch Fanch Mallegol,
Admiret dreist an holl
Evit ar stereden
Zo e korn e chupen ».
— Per, an eil 'chonevez...
Pebeut joar e Fouilhez...
•

Tremen 'ra an amzer
War ar mèz 'vel e kér ;
N'eus muï gward a national
D'hou lakat da dridal ;
Met karantez hor Breiz
A chom start en hor c'hreiz.
Heuñ 'rez gwennodennou,
Roudou hor gourdadoz ;

(1) A banniel.

Abalamour da ze,
Keit e c'hellomp bale,
Da hano 'vo meulet ;
Pell c'hoaz o vo klevet :
« War dalben ar brezel,
En danjer da vervel,
Servijer mad d'ar Frans
Ez eo bet Per Lôrâns ».

IVONIC PICARD.

Poblou dic'hallek ar Frans

(Kendalc'h)

Kendalc'het e voe da gomz ar yezou germanek el loden-ze eus an Neustra a'n eni led a-hed rivi mor an Hanternoz adalek raz Calais beteg aber an Escault hag e lodennou an Austrasia a-hed ar Rhin. (Da ware ar Verowinged, an Neustra a oa ouz hec'h ober lodennou kuz-heol ha hanternoz Bro-C'hall, enni kériou Thérouanne, Tournai, Arras, Amiens, Beauvais, Soissons, Paris, Etampes, Chartres, Avranches Angers, Rennes (Reazon) ha Nantes (Naoned). An Austrasia a oa enni kériou Reims Châlons, Laon, Cambrai, Anvers, Toul, Verdun, Metz, Trèves, Worms, Mayence ha Cologne (sellit ouz P. Foncin, Atlas d'histoire et de Géographie, pajen 20).

Bez' ez eus hizio sez yez dic'hallek er Frans : ar provanseg, ar c'horseg, ar gregach, ar euskareg, ar brezoneg, ar flamanegez hag an alzasieng.

Eus ar yezou-ze, diou a zo dive ret, evel ar galleg, diouz al latin : ar provanseg hag ar c'horseg.

Ar provanseg a zo perchen war holl greisteiz ar Frans en h'ez. Eus holl yezou dic'hallek ar Frans ar provanseg eo a zo komzet gant ar muia a dud : bez' ez eus ouspenn eiz milion a brovansegerien. Eus an holl yezou-ze izev ar provanseg eo, a dra zur, an hini a zo ganti ar skedula lennegez ; kalz a lufr a dioula er Grenn-amzer (« Moyen-âge »), ha breman, goude eur fallaen hir a zeus da heul brezel Albi ha gwastaduriou spontos ar C'hallaoned, ec bet adsavet en hec'h enor gant ar felibred (barzed ha skrivagnerie ar C'hreisteiz).

Ar provanseg breman a zo rannet e meur a eil-yez : yez ar Brovans yez al Lioguedoc, yez al Limousin, yez Bro-Waskon, yez ar Bearn, hag all. Komzet eo, er-maez eus ar Frans, er C'hatslogn a-bez, e provins Valans, en eil loden eus an Aragon hag en enezennou Balear. Ar yezou provansek komzet er broiou-ze a zo gacto izev eil lennegez pinvidik ha kaer meurbet. (Diwar-bena Aragon ha Katalogniz, o yez hag o bro, lennit Elisée Reclus, Nouvelle Géographie universelle, Kev en 1, p. 809 844 ; diwar-benn Valans, hevelep kevren, p. 783-784 ; diwar-benn Baleariz, o yez, o istor hag o bro, hevelep kevren, p. 792-799).

Ar c'horseg, pe yez tud ar C'hors, a zo eur raou-yez italicnek. Komzet eo gant war-dro 260 000 korsiad. Yez Paoli ha Napoleon kenta e oa. Ar galleg ne-vez komzet en ezen nemet gant a dud e karg ha gant tud ar c'hériou. Ha c'hoaz ne ra ar re-man imp'i anezan nemet p' o devez da gomz gant Fransien all ; etrezo ne gomzont nemet ar c'horseg. (Diwar-benn Korsiz hag o bro, lennit E. Reclus, Nouvelle Géographie Universelle, p. 637-641).

MEVEN MORDIERN.

(Da heuñh)

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar biaoaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, boulevard Charnier, zigemer ane

Ar brasoneg tag ar feiz.

A zo breur ha c'hoar en Breiz.

FURNEZ AR GEIZ.

Sant brasoneg eo deout ar feiz.

Sant ar galleg ez ay a Vreiz.

FURNEZ AR GEIZ.

Dalc'hit bepred d'ho prizonieg.

Tee an duod vad ha kalonek.

Fer ar feiz eo... ma ve trechaf.

Goupen ar Verz, e vo Puched!

MILIN.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Laouenanig ar Roz..... 16 real

Trugare en hano hop zoudarded ha miil beonnoz-Doue da « Laouenanig ar Roz », a gas d'imp, a-unan gant he trof madeleus, al lizer kaer da heul !

Plijadur a raio ive d'hou lennerien kavout pelloch eur pez eus ar brava a oa bet savet gant « Laouenanig ar Roz » evit kenstrivadeg ar Gorsedd. Gant ar brezel ne voe ket gallat rei ar priou. Panevet-se, sur mat, e vije aet unan eus al loreou kentan gant « ar G'hlezeour ».

Aotrou Rener ha Barz ker,

Pell a zo eo chomet mud ma zemennig. He cherden am boa di-tignet an de ma klevis mouez truezus ar c'bleier o chervel an duod këz da vont da zikour hon bro ha d'he difenn ouz skiflou treitour an « Er du ».

Tost du eiz miz a zo abaoe, eiz miz a reuz, a dan hag a wad, eiz miz a zaerou hag a drisidigez ! Holl diédu Briez-Izel, koulz lavaret, a zo bet glach'lant gant ar walen spon-tus-man kouezet warnomp. Soudarded Bro-Breiz a zo kalonek-tre, ha, dreze ive, o gweler peurvin e penn kentan an emgannou da rei skouer d'ar re-all. Enor d'hou zoudarded Breiz-Vihan, d'ar re a zo bet merze-riet hag o deus roet hep damant o buhe evit hon mam o-vro ! Enor ive d'ar Vretoned vat a zo war an duchen emgann, war zouar ha war vor, o stourm ouz an enebourien, o harpan hon banniel a dri liou hag o rei eur gwig skoazel d'hou armeeu !

D'ar zoudarded-ze « Kroaz ar Vretoned » a ra eun aluzen gaer 'n eur gas, gant kelou ar Vro, eun tammiq frealzidigez hag eur bann-heol beniget eus Breiz, evit o c'hennerza da zougen ar ch'raziou all, a bouez ken allies war o diouskooa.

Evit sikour « Kroaz ar Vretoned » da genderch'el gant hec'h oberou mad, e kasan d'ec'h, aotrou Rener,

ma aluzennig. Teurvezet he digemer gant ma gwella menoziou.

LAOUENANIG AR ROZ.

Trugarekaat a dilemp ive ar re eus h'en lennerien o deus coet d'imp hanoioi souadarred, da gas d'è « Kroaz ar Vretoned ». Eur mareadig hanoioi eus bremen, d'est-oll ens souadarred Leon ha Kerne Re Dreger a fell da gaout ive ! Lennerien Treger, kaset d'imp hanoioi ho kerent a zo en arme, evit m'o devo, int-i ive, o « Chroaig » bep zùn !

TAOLEN AR BREZEL

At brezel war vor hag en aer

Diriou-all, ar skouadrennou unanet a zo aet doum-tre e kanol an Dardanelles, nemet, p'edo o tistrei eus kanolia difennou an Turked el lec'h strisa eus ar ganol, o skoas ar « Bouvet » ouz eun darzerez lag e vœgoualedet war an taol. Gwaz a ze, ne vœ gallet savet nemet eun tri-ugent den bennak. Eur c'holl bras eo evit Breiz, p'eman an darnyuia eus ar vartoloded war listri-brezel ar Frans genidil eus hon bro. Eul lestr-all, ar « Gaulois », a zo bet gwall-aoz et ha, diouz tu ar Zaozon, diaou lestr, an « Irrésistible » hag an « Océan », a zo aet d'ar strad nemet gallet e vœ savetei an du.

Ar « Bouvet » a oï bet moret en Orient e 1846. 12,2 0 tonnell e oa, ha 14 000 a gezag o oa nerz e veknikou. Kaset e vo an « Henri IV. 9,000 tonnell, d'ober en e lec'h.

War ar mor Bras al lestr-reder alman « arlsrhue » a rae e wasa ouz al listri-kenwerz evel an « Dresden », hag, evel heman, e vije bet goualedet ive, diouz ar c'heleier a zo deut eus Bro Zaoz.

E mor an Hanternoz an Almaned a gas bremen nijerezed ouz al listri-kenwerz.

Ar 17 eus ar miz, e kreiz noz, eur « Zeppelin » a zo aet da c'hournjil en-dro da Galais hag en deus losket tarzerez war an diskenn hent-houarn. Ne rejont ket kalz a zismantr, nemet e vœ lajet gant an darzaden ean nebent micherourien a oa aet da gousket er « wagoniou ».

Disul diweza, war-dro eun eur ens ar bzur, e vœ gwelet e Compiègne pevar « Zeppelin » o kemer o hent war-zu Pariz a-hed traouien ar stêr « Oise ». Kerkent ha ma voent dizoloet e strakas a bep tu tennou losket ouze gant kanoliou e difenoreez Pariz ». Daou eus an aer-listri a rankas neuze dont war o c'his. An daou all a zalc'has war-

raok. Mouget e oa bet an holl c'houlei er gêr-vris ha, dre ma tremement, e tenned ouze bouledou kanol Re ubel e oant, evit doare, evit bezitizet ; man ané hepken a reas an neuz, goud eun ten losket outauda drei war e c'henou, nemet e c'hellas, a-benn eur pennad, adkavout e blom ha dere'hel gant e hent. Diouz o zu, an Almaned eus laskas eun haarter-kant tarzerez bennak war Bariz ha war ar bannleo anez. En Ansnière, Neuilly, Levallois, Courbevoie, dreist-oll, o deus graet dismantrou : diskaret tier ha gloazet sez den, hini ebet ané d'ar maro, a drugare Doue !

Ar 22, diouz an abardaez, e klas-kas ar « zeppelinou » doot adarre. Dizarbennet e voent da vat ar wechman, hag e rankjont distrei kerken war o c'his hep hez gallet gournjil a-us da Bariz. En eur dreinen e losket tarzerez war Villers-Cotterets. Ne larer ket e vije bet tud gloazet gante.

Ar brezel war zouar

Er Veljig, eus ar 15 d'an 18 eus ar miz, ar Fransien o deus kemeret eul lec'h eus an amzava, eur grec'henn warni eur chapeliq goustet d'an Itron Varia Loret. Krogadou start a zo bet a henn all war-hed an holl linennad ; en unan ané, e Vauquois, er « Champagne », an Almaned o deus skuilhet eol-douar entanet e fozou-difenn hon zoudarded. Daoust d'o gwall-d'oliou, e rankont kila tammo-ha-tamm dreist-oll en hanternoz, en « Argon », hag e menezio « Vosges ».

An 22 eus ar miz, ar Rusianed o deus kemeret kér Przemysl. Eur gér eus ar c'h'enva e oa difenet ouz ar Rusianed gant eun arme aotrichian hag a zo bet kemeret a-bez : 117.000 souard ha 2.500 ofiser en eun taol ! Ar Rusianed a zo stad vras enne gant ar gounid-ze ha dre-oll, en ilizou ar Rusi, e vœ kanet an « Te Deum ».

ISTOR EUR ZOUDARD

Unan eus souadarred ar Vro, hag a zo bet galvet kerken ha ma tirollas ar brezel. Kaset d'ar Veljig ha gloazet eno o tifenn kalonek ar banniel tri-lou, en eus sivet ar we-z-man da heul da goanta e daminig istor. Trugare d'ezan evit beza hen roet da voul da « Groaz ar Vretoned » ! Kalz a blijadur a ray d'an holl hen lenn aman war-lerc'h.

Selaouet, tud yaouank, hag e klevoc'h kana. Eur werz zo a-nevez kompozet er bla-ma, Graet gant eun den yaouank ganet e Breiz-Izel. Hag a zo bet galvet warlene d'ar brezel.

Ar c'henta 'moa klevet 'oa tarzetz ar walen E oan o tont d'ar gér eus ar foar a Bleyben ; Ha, pa oan deut d'ar gér, erruet 'barz ar porz, An holl verek'hed 'glevis a oa o krial forz.

'Benn daou zervez goud e 'moa renket partial. — Ha n'ez aen ket va-eun ; ganen e oï re-all ! — Laret 'voe neuze d'in ha d'am c'hamaraded : « Da vont da Zant-Brieg an tren a gemeret ».

D'ar c'hazarn voemp kaset kerken hag an diskenn, Hag an dervez war-lerc'h ar « c'hepi » war hor penn ! Ne voemp ket peurwisket ma teuas d'emp sec'hed, Ha ni mont d'ar c'hantin gant ar gamaraded.

Evit mont d'ar brezel 'voemp harnezet da vad, Reit d'emp boued 'vit an hent, gwiskaman d'redead ; En em voda a reom e-kreiz porz ar c'hazarn, Ha kerz et 'n eur gana beteg an hent-houarn.

Chouitellet 'neus an tren. Setu ni partiet ! — « Kenavo, Sant Brieg ! » en eur vouez 'voe hopet. Laret 'voe d'emp tout, ar re 'ou partiet, Ober eus hon gwella ouz ar Brusianed.

Tremenet Brohinière, Roazon war ar Vilen ; Aet goude dre Laval, Vitre, neuze Mayenne ;

Tremenet dre Domfront, Falaise bag Argentan,
Ha neuze dre Bernay, dre Evreux, dre Rouen.

Ach'ana ez omp aet beteg bro ar Veljed
'Lec'h n'a en gave neuze arme ar Brusiañed ;
'Benn e oamp digouezet 'n'nav eur eus an noz.
Ar c'hommandant lar d'emp monet holl da repoz.

'Oa ket deut ar miantin 'stakas ar bouleddou...
Setu ni mont war-raok, ha respont an tennou !
Met re nebeut e oamp ouz an enebourien ;
Bannennou ar re-man 'oa stank evel merien.

Bez' e oa bet meunes tennou gant hon drapo,
Hon eus e zifennet tro beteg ar maro !
'Benn 'oa echu ar gaou kalz a oa bet glouzat,
Ha kalz iye 'n hon touez, siouaz ! zo bet lazet.
Bez 'em eus bet neuze eur vouleud 'n em morzed.
Eno e repkis elom, graet ganeu dek kammed ;
Graet dek kammed ganen eno e van chomet
Ha 'been diw eur goude ex oun bet dastumet.

Dastumet ha kaset neuze d'an hospital,
Ha bremenoun pare, ha me sevel raktal !
ha setu-me distro er gér-man a-neve
E gortoz mont war-raok e bolante Doue !

Y. P.

Eur zoudard breton.

KRLBIER BUS HOV MIGNONED A ZO KR BRREZEL

Hon mignon ha kenlabourer ker,
Erwan Querou, a gas d'imp an tam
lizer-man da rei eus e gelou, hag ives
ar zon gaer da heul, a zo bet savet
gantan war dachen an emgann. Doue
da zeveno « eloant ar Vretonec » ar
c'henta ar gwella ! Ha ra zalc'h
saint Erwan, patron hon mignon, d'e
viret bepred dindan « pothouarniou
Gwilhaou ar Blei » !

Aotrou ker,

Trugare evit ar Grouz « a zigasit
d'in bep zün. Yach' on bepred dre
c'has Doue. Esperout a ran ez ooh
ive. Trugare lu bennoz-Doue !

C'hoant ar Vretonec

Ne gleyet ket Gwilhaou ar Blei
O klas'h tagan ?... Eman o skei
War ar Frans ha war ar Rusi,
Bro-Zaoz, Beljig hag ar Zerbi.

Kredi a rae d'al loen brao
O lakat prim dindan e bao,
Nemet faziet mat eo bet,
Rak stormut outan a zo bet graet.

Kas ha digas 'ra armou,
Peizou kanol, « pothouarniou »,
A-dreuz, a-hed, heb leaded,
Hogos 'vel eul loen penfollet.

Ha dre-oll e kav harp d'e benn
Gouda sailhat dreist pep lezenn,
Tana, dispenn an ilizou,
Laere hag ober torfajou.

Penfolli 'ra tud ar « Chronprinz »
Pa sko'r a cent-vingt », ar
ja soixante-quinze ;
Pa fell d'ezo monet war-rég
E kavont buhan eon tam'm krog.

En hon « tranchée » pa glaskont dont,
'Ve roet d'é o zammig kont :
An dud « barbek » a oar mat stourm !
Etek inervel skoont difourn.

An dud biryek, 'man en o zouez
Ar « soixante-quatorze »,
A ra o dever penn-da benn,
Hag e refont betek ar penn.

Meur a hini a zo kouezet ;
Evit ar Vro ez int marvet !
Karet int gant ar re a chom...
Evit o venji hou eus plom !

Ha kalz a c'halfe kouenza c'hoaz
War aa dachenn ha war ar plas,
Ze ne ra ket ... Breiziz, hon Gir
Eo stourm bepred evit ar Gwir !

Ni zo pôtré a Vreiz-Izel
Bodet start war dal ar brezel ;
Hon Gir a zo « Stourm ha trech'i
Ha, nam biken ! fallgaloni ».

Ar Breizad a gav gwell mervel
Eget gwelet e Vreiz-Izel
O kouenza dindan pao Gwilhaou,
Ene lorc'hus, du evel glau.

O nan biken ! Biken « Boched »
A ray lezen d'ar Vretonec !
Nag ar C'hallaoued kerkouls-all
C'houzant biken kemend-all !

Ra zeuio prim ar peuc'h da ren
Hag unaniez etre pep den !
Pedomp Doue an armou
Du ziskar e lorc'h da Wilhaou.

Da oher d'ezan kerzel moan
Ha bezau dous evel eun oan.
Ha ra vevou an holl vriou
Da heul 'z galvedigajou !

Eus tañenn an emgann
or 17 a Veur, 1915.

AR C'HLEZEOUR

Troidigez ar varzoniez c'hallek Le Gladiateur gant BRIZEUX

'Barz ar gér-veor a Riom ar gér impalaçer,
Kant mil arrestiad a -elle gant evez,
'Vit gwellet 'n'e choorve ar c'haerañ klezeour
War leuc ar c'heilhenn a verval hep sikour,
'N eur vouga c'hoaz 'n'e choung rankel an drem-nvan
Ha kuz d'an holl iyo boan.

Rag eno 'oa e c'heilh d'ar gwareñ brudet,
'N eur renta r-vuh, kavet e benn savet
Ha triet etre og an n'nvou lugernus ;
Red e.o., vit plijant d'ar barner ken euzus,
Ma vije ar maro kempen lu deraed
Hep ober gloaz d'an daoulagad.

'Vel-sé, Barzed santel, gant ho tiouaskel dan,
A vale dre ar bed 'n eur skouli hoch ene glan
A-dreuz an henc'hru bras digor da pep hini,
Pa varvet dre enoe kement lu dre gozni,
En hoch eur diweza, kalonek ehouz 'zavo
Ho taouarn war 'u an Nenvo !

LAQUENANG AR ROZ.

Maro an aotrou Collignon

Hon lennerien a « Benn-ar-Bed » o
devo dalc'het sonj eus an aotrou Collignon a zo bet pell amzer prefed e
Kemper. Oospenn ma oa... nezan eur
prefed alkuit dreist eu e gagn, e oa
ivez eur spered uhel a zen. Gwelet a
reas freaz e oa hor Breiz-Izel eur wir
vroadlez, gant he giou, hech istor,
he yez, he galvediget a bobl diouti
liec'h-unnn, hag e reas diouz se o la
kant e boan, da genta-oll, da ziski vez
ar vro hor orezong !

Pa gitias Kemper, keuz d'ezan
gant an holl, an aotrou Collignon a
voe galvet d'an ubla kargou : sek
tour lu kuzulher Prezidant ar Republik.

Daoust d'e oad. — 58 vloaz, — ha
d'e targ uhel, e fellas d'ezan, kerkeut
ha ma tirollas ar brezel, mont da zoud
d'ezan, hep ken a enor dreist ar zoud
d'ezan all nemet e vez fiziet ennan
deugen ar banniel tri-liou.

Edo er foziu-difens o'ch ober e
zervij evel ar re-all, pa voe gloazet en
e gichen unan eus e genseurted. Di
redrek a reas da rei skouell d'ezan.
Neuze e turzas a greiz-oll eur voule
kanol tostik d'ezan, hag e vee lazet war
an taol.

Da enori e envor e vo responset
evitan, evel evit Latour d'Auvergne,
pa vo graet galv war e hanouen e re
jimant : « Maro war an dachean a
enor ! »

Gouel sant Patrik

Gouel sant Patrik a zigoneze ar
17 eus ar mis-man. Sant Patrik a zo
patron Iwerzon (« Irlande » e galleg),
evel m'eo sant Erwan patron Breiz-Izel.
Kaset 'zo bet da « Grouz ar Vretonec »
gant mignonned a Iwerzon keltou
eus ar gouel e Dublin, kelt-benn
Iwerzon. Daoust ma 'z eo tric'h ar
saozneq, er gér vrus-se, war yez ar
vra, houman a zo bet laket dre-oll er
c'henta lech a anor : prezegenouz a
zo bet displeget ha kantikou a zo bet
kanet en iwerzon en holl ilizou Dublin
ha betek en iliz-veur, dirak an
eskob ! Pegouis e welfomp kemendall
e Breiz evit enori sant Erwan, patron
Breiz-Izel ?

Eul lezen vat !

Embanet eo bet, ar 17 eus ar mis,
war ar « Journal officiel » al lezen a
ziteun gwerza « absint » ha gwinion
all henvet ouz an ampeozon-ze. Eul
lezen houmoz hag a rado kalz a vad
d'ar vro ! Ra vo hemmuet heb dale
gant eul lezen all o tisen gwerza gwi
nardant e Breiz. Anez se, hon Bro
ger ne zavo biken da vat !

Poblou dic'hallek ar Frans

(Kendalc'h)

Eur yez all, ar gregach, a zo kom
zet eo eur c'horoiq e's ar C'hors, e
körriad Carghese a zav e ribl pieg
mor Sagon, war hed 50 kilometrad
diouz kér Ajaccio, e tu an hanternoz.
An dek kant a C'hresianed a vev eno
a zo deut, e dibenn ar XVII vel
hantvet, eus meneizou ar Pelopones
renet gant eun aotrou a oa eus a
ouenn impalaçer ar Gommened :
tec'hel a raent rak an Turked. Ar
bo-dadig-e, ha hi ar vilhana eus
poblou dic'hallek ar Frans, he deus
stourm i kalonek e-pad daou gantved
ouz Korsik a telle d'ezo o'ch has
eus an enezenn. Bet e vremañ o deus
mi et o yez kaer, o giouz hag o do
are pedi ; da s'ourm avat o devo d'ober,
ha gwasoch c'hoaz eget an dic'hallegerien all, mar tell d'ezo miret
o yez, rak gwall-zister eo an niver
anezo hag, ou-penn-ze, ez int diners

zet choaz dre an divroa : kalz anezo
a ya da chom d'an Aljeri e lec'h o
deus savet e 1874 ha 1875 eua dre
vaden (« colonie ») vihan e Sidi-Me
rouan e provins Constantine. (Di
war-benn Gresianed Carghese hag o
istor, sellit ouz Tour du Monde,
1902, levr II, p. 233-236, 253-
254).

E korn mervent ar Frans, etre
ster Pau hag ar Pieneou, eman o
chom eur bobl vihan all, Euskariz pe
Vasked. Euskariz ar Frans n'int net
100.000 ; bez' ez eus avat
500.000 E-skarak all o chom en o
chichen, e provinsou euskarek ar
Spagn hag en Navar. An euskarek
(yer Euskariz) a zo ar furn-vreman
eus an iberieg gwechall ; eur yez dia
rianek eo hep kerentiez ebet ouz yez
ouz arianek an Europ, latin, gregach,
keltieg, germaneg ha slaveg. (Yezou
arianek a vez graet eus ar yezou-ze
dre ma 'z int diveret diouz eur yez
koz-koz hag a vez graet « arianeg »
anezi. Diwar-benn an arianeg hag
an Ariane, sellit ouz S. Reinach,
ezel an Institut ha mestr-kelenner e
skol al Louvr, « L'Origine des Aryens
et la civilisation aryenne et les Aryens à
l'époque néolithique », pennad-stu
di a bouez bras bet moule et dibenn
levr B. Bertrand, « La Gaule avant les
Gaulois » ; — « L'Origine de la
civilisation aryenne et les Aryens à
l'époque néolithique », pennad-stu
di a bouez bras bet moule et dibenn
levr B. Bertrand, « La Gaule avant les
Gaulois » ; — D'Arbois de Jubainville,
ezel an Institut ha mestr-kelenner e
keleondi ar Frans, « les Premiers
habitants de l'Europe », kevren
I, pp. 201-222).

Menegi aman hor brezoneg ne ran
ken : komzet eo gant 1,300,000 a
Vreiz. Furm-vreman eo ar yez kel
tiek a oa komzet en enezenn Vreiz-Veur
da zerou an amzeriou kristen.
Heavelec'h e oa ar c'heiltieg-se ouz ar
c'heiltieg a oa komzet d'an hevelep
mare war an Doar-bras eget ouz
keltieg Iwerzon.

Ar flamkeg ne vez ken komzet
hizio er Frans nemet gant 150,000
Flamank o chom et loden hanternoz
anezi, tro-dro da gérion Dunkerk,
Gravelines, Bergues, Cassel ha Haze
brouck. Hogen e Bro-Velijig, a zo eul
lodenn distaget diouz ar Frans, ez eus
2,659,000 a Flamanked. Eur bobl do
neznet kaer eo ar Flamanked-e evit
kement a zell ouz traou ar spered,
dreis-oll ouz ar zonerez, al livrez
hag an ijinou-kaer all. Roet o deus
dar ar bed liverien oll-vrudet evel Bro
derlam, ar vreudeur Van Eyck, Van
der Weyden, Van Ouwater, Rubens,
Jordaens, Van Dyck, ha kant all ; an
ilizou kaer, an ti-zékér di-par a we
ler e kérion Bro-Flamank, a ziskouez
ez int ivez kizellerien anpart ha dor
met-mat ha saverien-tiez leun a ijin.
Oospenn ze, istor ar brezhon hir o
deus bet ar Flamanked d'ober ouz
noblañ Bro-Chall e-pid ar Gren
amzer a ro isteni ez int eur bobl
kalonek m'urbet, evel mi tere ouz
tud a red en o gwaziad gwad ar
Franked gwechall. Ar flamkeg a zo
gantan eul lezogez pinvidik-kaer,
enni o ket hekpen kansonennou ha
marvaihou, hogen ivez skridou a
bonez e vez plén diwar-benn danvez
ouz a beu seurt, ar feiz an istor, ar
skianhou, hag a'l. (Diwar-benn al
livrierien flamank sellit ouz « Apollo »,
gant S. Reinach).

MEVEN MORDIERN.

Da heuilh

1e MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Bur
tonnecou, Kancouenanou, ha Traou-all, hens
grid gant ar Ao. Dubourg. Archeskrid
ar Vreizh, 1 fr.

2e NOUVEAU AN ARVOR, eil Lev
Marvaliou evit ar Vretonec. Kenskrid gant
Jos Drien. Ar Eaz : 1 fr. 75.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaum

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed «vit ar brouiou estren

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an astrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An astrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

A brezonc'h bag ar feur.
A zo breur ha c'hoar on Breiz.
Fornet ar fizit.
Gant brezonc'h eo deout ar feiz,
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNET AR GIZ.

Dalc'h bejred d'eo prezoneg.
Ter an dud vad ha kalonek.
Ter ar feiz eo, ma e tec'hnet,
Ouspen ar Vez, e vo Poc'hed!
MILIN.

Alazennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An dimezelled a Volz..... 4 skoed
An dimezel M. Rebours..... 4 real

An dimezelled a Volz a gas d'imp,
a-unan gant o froi ken brokus, al
lizer-man :

Aotrone,

Pen-ec-gwir e kav ar zoudarded
plijador o lenn «Kroaz ar Vretoned»,
eur blijjador eo ive evidomp kas
d'eoc'h eur prof d'he c'has d'ez.

Digemeret, aotrone, gant hon
gwellan gourc'hennou, têr gou
manant evit brezelourien Breiz-Izel.

Trugare d'hou lennerez mat en
hano zoudarded ar Vro !

Trugarekaat a reomj iveau ar re
eus hon lennerien o deus kaset d'imp
hanoioi zoudarded da gas d'e « Kroaz
ar Vretoned ». Nemet, evit darn ané,
ar chomadur, war hou eus aon,
n'eo ket bet m'erkel reiz a-walch.
Ar gwella d'ober, pa c'heller, eo
merka ar « Secteur » gant an niveren
anezan. Evit ar zoudarded a zo et
c'lanvdiou, merka iveau, mar plich,
niveren ar c'lanvdi, pe an hospital.
E kériou bras a zo, evel aman,
ez eus klandviou e leiz, ha, pa ne
verker ket skler niveren ar c'hanvdi,
e c'hall ar c'hasadennou beza kollet
war an hent.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor hag en aer

Ar skouadrennou unnet o deus
adstaged da ganolia an « Dardanelles »
lag eus tiavans e tevioù o zaol da vad
gante ar wech man. Diouz o zu, ar
Rusianed a gas listri-brezel eus ar
mor Ruz da vont da Constantinopl dre
ar Bosfor diouz tu an Hanternoz, oc'h
astenn evel-se an dore d'ar Fransizien
ha d'ar Zaoc'h a zigouezo int diouz tu
ar C'hreisteiz.

Al listri-splujerien alman, en dro da

Vreiz-Veur, a zacl'h da c'hoari o galli
bôtrez.

Fulata, o vont eus Liverpool d'an Afrik, ha warnan 250 a dud etre
treiziid li martoled a gavas war e
hent eul lestr-splujer alman. An Al
maned a roas dek munuten hepken
d'an holl lestrad-tud-zo da vont er
maez war ar bagou Kaliz re verr amzer
e o'ze ! Sonjat, diskenn eun daouzek
lestr bennak ha lestra enne 250 den !
Gant-se, n'oa nemet hanter-c'hraet an
dilesteadeg pa voe tarzet ar Fabala ha
kaset d'ar strad... ha gantan 113 a
dud. Ar 137 uil a voe savetaet gant
eul lestr-pesketaer.

Hevelep taol a oa c'hoarvezet an
denc'hent (an o'ez a-raok) gant al
lestr Aquitaine eus Liverpool ; 26 den a
oa bet beuet.

Listri zo, a herr bras, a zeu a-benn
da dee'bel rak ar splujerien. Evel-se,
an « Niagara », eul lestr treuz-Atlanti
k war e hent eus New-York, en
deus gallet lezel pell war e lerc'h
eur splujer alman o redesk ouz e heul
d'e c'houezer. Eul lestr all, al « Lizzie »
a zo deut a-benn da stoka a
herr e staon ouz ar splujer ha d'e
wall-aoza. Ar « Vosges », o vont eus
Bourdai da Liverpool, e glaskas ober
kemend-all, nemet e c'houitas war e
daol hag e vee goulede.

Ar Zaoc'h, war a biser, a vije o
vont da vora hebdale eul lestr nevez
ijinet a-ratoz-kaer evit distruja ar
splujerien.

Ez aer, ar brava taol-kaer graet
gant an nijerien e vee hini Saozon o
deus losket, ar zün-all, tarzerezed
gant listri-splujerien alman e lab
uradegou-listri Hoboken, tost da An
vers, er Veljig. Uan eus ar splujerien
nevez-flamm a vije bet peur
zismantret.

Ar brezel war zouar

Er Veljig, e Bro-C'hall hag en
Alzas nebeut a gemm aboue ar zizun
dremenet. Krogadou a zo bet, dreist
oil en Argon, hag en Alzas e lezh e
talc'h ar Fransizien eur pennad 'zo
eul lec'h em'ao, an Hertmannswi ler
kopf.

War a larer, ar jeneral bras
alman, Von Kluck, a vije bet glo
zaret.

E Prus ar Zav-heol, ar Rusianed a
zo savet en Hanternoz betek Memel,
eur porz-mor alman war ar mor B
ilitik. Nemetre riskius e oa d'e chom
eno hag e tilezjont ar gér'ze. Diouz
o zu, an Almaned o deus kanoliet,
hep gonid ebet evite, Libau, eur porz
mor all d'ar Rusianed.

War venezian Karpat eo eman ar
brezel en e wasa. Eno, — hag iveau
en « Dardanelles », — e pouezo, ar
muia, ar c'hirogadou war an digou
ziou da zont. Betek-hen ez a mad an
tamm an doare anezan. An dud a

D'ar Werc'hez - Evit ar zoudarded

War don : AELE EUS AR BARADOZ.

D'ar beure, pa zihuman ouz kloch an Angelus,
Ma c'halon a zav kerkeant 'n ho trezek. Mamm Jezu !
A zav 'vit ho siudi ha goulen ho pennoz
Da gerzet hed an devez war hent ar baradoz.

Ha breman, en eun amzer ken kri ha ken euzus,
Alies ho saludan, Mamm vat ha truezus ;
Hag e'chouan ho pennoz war an holl Fransizien
'Vit ma stourmfond kalonek ouz an enebourien.

Itron Varia Gwir-Zikour, selaoet ma feden :
Biskoaz n'em eus ho pedet hep kavet ma goulen...
Miret en hon zoudarded o nerz hag o yec'hed
Ha, dreist-oll, eur galen-glan ha divlam a bee'hed.

Pa o'ch bet a holl-viskoaz rouanez an Arvor,
Miret d'e he bugale stank war hent an enor,
Ha d'ar re 'zo bet galvet da zifenn hon bro Frans
C'houi a vo o stereden ha stur o esperans.

Roet d'e, Gwerc'hez Vari, sikour ho pedennou
Da viret lezen Doue bemde 'n o c'halonou
Ha da zevel o spered entrezek o Chrouer,
Jezuz, hon Mestr, hon Buhe, hon Roue, hon Zalver.

D'ar re a zo bet paket gant an enebourien
Ha gante pell diouz o bro dalc'het prizonerien,
Roet d'e, ni ho supli, nerz-kalon ha sko-zel.
Ha warne en pep tachen astennet ho mantel.

Hag eneb ar wall-amzer, ar gloa, an erc'h ar skorn,
Da domman o izilli, astennet c'hoaz ho torn ;
D'ar re a zo bet gloazet paret o gouliou
Ha d'ar re 'zo bet lvet digoret an Nenvou.

Mar n'hellont ket kaout ofern d'ar zul 'barz an iliz,
Douget o foan da Zoua evel eur zakrifiz,
Da baean frank d'e justiz dile an holl bec'heto
A rôr aboue pell amzer, siouz, e barz hon-bro.

Ma teufont da zaoulinan e-kreiz an « trannehou »
Junjet gante o daouarn, o zellou en nenvou.
'Vit goulen digant Doue true, gras lu pardou,
Daeou en o daoulagad, gla'har en o c'halon.

Ha, goud e keuzidigez, glac'har d'o fech'heo.
Laket ar peuc'h n o c'halon ha s'c'het o daouz
Evit digemer Jezuz ha da ober e dron
Root d'e, Gwerc'hez Vari, roet d'e ho kalon !

Neuze, pa zeuy ar zerr-noz ouz kloch an Angelus,
A-rok monet di repoz ni a gano joads,
Tad, mamm, gwreg ha bugale, breudeur ha c'hoarez
Têr Ace a drugare d'ec'h, o Mamm venniget !

BLEUEN KROAZ-PER.

KELIER BUS HON MIGNONED

A zo er brezel

skuz o ebom evel-se en hevelep
lec'h... »

« Ar Gwendour », a skrive pen
nadou ken dudius war « Groaz ar
Vretoned » diwar-benn istor Breiz,
a zo bepred klanvdiour e Gwened.

Hou daou rener ker, ar Yeodet ha
Dir-na-dor, a zo bet galvet d'an arme.
Ar c'henstan e zo bet kaset da bell,
n'ouzomp ket da belec'h ; an eil a

zo c'hoaz e Gwengamp. Doue d'e vico pell en hon touez !

Au aotrou Duhamel, — en deus savet labouriou ken kaer diwar-benn hon toniou Breiz-Izel, — a zo bet darbet d'ezan en e n'gavout diudan tarzerezed ar « zeppelin » e Neuilly-sur-Seine. Setu aman e lier :

Mignon ker,

... Tostik e voe d'en e n'gavout diudan an tarzerezed. Ar « zeppelin » en deus kanoliet leuren-gêr « Corneilles », — kant metr diouz ma i, — en deus hedet ru « Villiers » e lec'h e chomomp. M'en dije losket e darzerez eur momedig abretoc'h, e vije marieze kouezet war hon c'hein. Klevet em eus an darzaden evel pa vije bet em c'hambr...

Au aotrou Duhamel a zo bet karget gant embannerien-leorion ar Frans, a zo en em glevet evit se, da zevet dastumadou eus oberou ar zonnerien vrudeta, d'ober gaete leorion a vo kavet hiziken da brena e lec'h ar re wechall a zeue holl eus an Almagn. Ar re eus hon lennerien o dije da brena leorion « muzik » a givo hebdate an dastumou nevez, graet, engravel ha moulet holl er Frans, kuit da rei o archant d'an Almaned !

(Kroaz ar Vretoned) a ra vad da zoudarded ar vro

Unan eus hon lennerered mat, le deus ssoaziet eus he gweila da ober kas Kroaz ar Vretoned da zoudarded he c'horn-bro, e Leon, a gas d'imp al lizer-man, hag a ziskouez nag a vad a ra « Kroaz ar Vretoned » da zoudarded Breiz. Sato ma vo heuillet skouer hon lennered a Leon gant lennerered a Dreger ives ! Kasent d'imp hanouiar ar re eus o chereat a zo er brezel, pe klany pe c'holoazet en hospitaliou, da gas d'ez peba a « Groaz ar Vretoned » do didu ha d'ez frealziz.

Aotrou Rener,

Dont a ran d'ho trugarekaat evit beza kaset « Kroaz ar Vretoned » da zoudarded em boa roet d'ez o hanouian d'ez. Ho trugarekaat a ran a greiz kalon eus o ferz, rak la-varet a reont d'in n'eus bet tra obet e-pad ar brezel hag en divise graset d'ez kement a vad ha digaset d'ez astennet war ar plouz !...

Abaoe, ez eus bet atao krogadou gant hor zoudarded aman pe a-hont war hon linenn-emgann, ha labour d'ez mat d'hor c'hanvdi...

F. R.
« Klancdiour » en Hanternoz.

Poblou dic'hallek ar Frans

(Pennad diava)

Ar sezvet hag a dweza eus a yezou dic'hallek ar Frans, an alzasieng, a zo eur yez c'hermanek evel ar flamankeg. Nez ket diveret, avat, eus ar frankeg evel heman, hogen eus a yez an Alamaned, eur bobl c'hermanek a yoa perc'henn gwechall-goz war an Alzas, ar Souab ha todeennou-z eus ar Suis. An alzasieng a zo komzet gant 1.530.000 a dud o chom en Alzas bag en e'l loden bennak eus al Loren, da lavaret eo er gevren-z eus ar Frans a zo bet aloubet gant ar Brusianed da heul brezel 1870-1871.

Biskoaz pobl n'he deus diskouezet muoc'h a garantez ouz ar Frans eget Alzasiz, ha ganto koulksoude eur yez kreñv dic'hallek, ar pez a ziskouez skler n'eo ket red komz yez Bro-C'hall evit karout ar Frans ha beza eur Fransad mat. — « Lezit o yez alzasieng gant an dud vat-se, a lavare Napoleon koz : sabrennata (rei sabrennadoù, taoliou sabren) a reont evel Fransien. »

Goulenn a rit digaen dispelega d'ez'h ar pez a dreinen dre aman. Da heul engmarr-trec'h ar « Marne » e savas evel eun elhan-labour evit ar glanviourien : ne zigouez nemet klanvourien a veze kaset gaemp kerkent war-zu eun « hospital » bennak,

zien dic'hallek all a vev ouz skeud ar banniel triliou. Bretoned ha Fiamanked, Kreisteiz, Euskariz ha Korsiz a zo ives Fransizien vat, Fransizien a galon hag a spred, ha lies a wech o deus skuilhet o gwad war an tachenou-brezel, evit enor ha gloar ar banniel ruz-gwenn-glas, evit mad ha difenn ar Varum-Vro vras, gant kement a galon hag ar C'hallaoued. Ar yezou a gomzont a zo yezou fransk ha yezou broadel, « des langues françaises et des langues nationales », kerkoulz hag ar galieg, o vezza ma 'z int komzet gant Fransizien o chom war douar ar Frans. — « Je dis : langues nationales au pluriel, car toutes les langues qui, par tradition séculaire, se parlent dans une région particulière de notre patrie ont également droit à ce titre. Ce n'est que par ignorance ou par esprit de tyrannie qu'on peut confisquer l'usage exclusif de ce titre pour ce qui est à proprement parler la langue de l'Etat, langue nécessaire comme moyen de communication générale, et à l'intérieur et vis-à-vis de l'étranger, mais qui ne devrait pas se prévaloir de sa primauté (due aux hasards de l'histoire ou de la conquête !) pour opprimer et prétendre exterminer ses rivales.... » (Linennou skrivet gant au aotrou Gaidoz, mestr-kelenner war ar yezou hag al lennezek keitiek er Sorbonne ha saver ar « Revue Celtique », en e genteskrid d'ar « Pétition pour les langues provinciales au Corps législatif de 1870 », moulet gant A. Pica d, 82 ru Bonaparte, Paris, 1903.)

A-du gant ar gwir hag al leaded e chomont eta pa c'houlemonnt ma vo disket ar yezouze er skolion hag er c'holachou a-gevriz gant ar galleg ha roet lec'h d'ez o renadar hag e bubez ar proviosou.

Eun dra vat e vije d'an holl Di-challegerien-ze eus ar Frans, a zo oc'h ober etrezo eun dredere eus a boblans ar Vro, ober anaoudegez hag en em glevet an eil re gant ar re-all ; aesc'h a ze e teule an taol da vad ganto. Evel ma lavar ar Flamanked : Endracht mach macht, « Unaniez a ra Nerz ».

(Sellit ouz ar gelaouen-gelc'h « l'Action Régionaliste », renet gant au aotrou Charles Brun ha mouez ar « Fédération Régionaliste Française ». Sellit ives ouz ar brezegen war an digreizenna (décentralisation) graet gant au aotrou Charles Brun e kendalc'h Gourin e 1914 ha moulet war ar « Bulletin de l'Union Régionaliste bretonne », hevel-p bloavez, pp. 107-110.

MEVEN MORDIERN.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

2e Beuz, masc. action de noyer, d'inonder. Dour-beuz, inondation. Roud. — Entre beun (a nasal) ha neun, entre deux eaux, Bourde's. — Beuzaden, fém., pl. -nnou, action de noyer, ou de s' noyer, noyade, H. de la Villemarqué (et non beuzaden, Jaffrenou : de même vanetais bénad, bas-vannetais beuzaden). Durand, Ar feiz hag ar vro, 1847, pp. 156, 158, applique ce mot aux noyades de Carrier, qui seraient plus exactement beuzadegon. — Beuzek, adjetif, sujet aux inondations, Le Gonidec, Troude, etc. Je ne sais si le mot est usité en ce sens. Celui que donne Grégoire, « qui a pensé se néer », lui a été suggéré par une fausse étymologie du nom de saint

Budoc, cf. Notes d'étymologie bretonne. N° 61.

Beuzen, d'après le P. Grégoire, veut dire à la fois un huis et lieu plein de huis, buissière, buisse. Ce dernier emp'o est évidemment à éviter. La même idée se rend par beuzid, fém., Grégoire, etc. Le Gonidec et Troude donnent aussi beuzenneg, lém. formation régulière. On peut attendre encore beuzeg : Troude l'écrit en vannetais beuze-k (ce serait plutôt, en ce dialecte, bouzek). — Autres dérivés : beus, chercher du huis ; beusaer, fém.-ez, celui qui y va, Estienne.

Beuzer, fém.-ez, celui qui se noie, Estienne. Eun neuer kaer, Eur beuer kaer, « un beau nageur, Un beau noyeur », proverbe tréz. Hungant.

— Beuzerez, masc., action de se noyer, Estienne ; vannetais bêere (a) h, inondation.

Beuzelen (bouse), personne peu dégourdie, un empoté, Pontcroix.

Beuzi, beui, noyer. Bean 'atc beui ha neui, être de condition médiocre, Pleubian, Berthou. Red eo neua pe veui, il faut nager ou se noyer, la situation est critique. — Beuzidigez, fém., action de noyer, Estienne.

Beva. M. G. Esnault, Davez geriadur, Quimper 1913, p. 29 cite ce passage : An dud-ze, bevet ganto etouez amzeriou difiez, ces gens qui avaient vécu à une époque sans foi. Cet emploi heureux du participe, de l'adjectif ou du nom, sans verbe, est signalé par Roudaut, Supplément aux dictionnaires, 49 : Eun tad nevez maro e bried, eat dao eus e vugale d'an arme, kollet gantan an hanter eus e loened, Un père dont la femme venait de mourir, ayant deux de ses enfants partis à l'armée, et qui avait perdu la moitié de son bétail : eur c'hroudur, roet deskadurez vat d'ezan, ou bet d'ezan deskadurez vat (ou, avec le verbe, a vez bet roet skol vat d'ezan), Un enfant à qui on aura donné, qui aura eu une bonne éducation, (voir bet) ; Eun den kalz a zaavez etre e zaouarn, Un homme qui a beaucoup de fortune entre les mains ; etc.

(Da beuill).

OBEROU KLAODA'R PRAT

1e MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Barzoniezh, Kanacuenou, ha Traou-all, Kensiad gant an Ae, Dubourg. Arc'heskob ar Vretoned, 1 fr.

2e NOSVEZIOU AN ARVOR, eil Lev Marvaillou evit ar Vretoned, Kensiad gant Jos Dirlen. Ar Braz : 1 fr. 75.

3^e AN TEIR CHAD HAG AR MEVEL LAER, daou bez-eori farsus, berr berr, eas da c'hoari e pep leach. — Evit bugale, pez c'hoari : 0 fr. 30.

4^e TRUBUILHOU AN AOTROU GAR-GAM, pe Torrou-penn an deiz kenta'r bloaz, pez c'hoari e daou arvest, 0 fr. 30.

5^e KENTOCH MERVEL ! darvoud tenet eus istor ar Vro epad an Dispach, — tri arvest, 0 fr. 40.

6^e RIMADELLOU BREZONEK, Trede Lev Marvaillou evit ar Vretoned, 2 f. 20.

7e CHOMIT ER GER ! Darvoudou c'hoarvez gant eur Vretoned eat da glask... fortuit da Bariz, 0 fr. 30.

10e LEVRIG-DOURN, Trede-Urz S. Fransez evit tud ar bed, 1 fr. 90.

Evit kauz al levriou-man, skriva ha kas an archant d'an

Ao, KLAODA'R PRAT
Mestr-skol kristen e Landivisiau,
(Bro-Leon)

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimérie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar blouz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GRIZ.
Gant brezoneg eo deut ar feiz,
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNEZ AR GRIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prsoneg.
Yez an duv vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve trec'hant,
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor hag en aer

Er mor Kreizdouarek, eur wech addeut an amzer vrao, ar skouadrennoù a zo astagat gant o labour rastellat ar mangleziou dindan-dour ha karolia an « Dardanelles ». Kresket eo bet an difennou warne gant an Turked, nemet, war a greder, poult ha tennou a vankje d'ê. An Almaned o doa kaset d'ê, ar zün-all, dre stêr Danub, eul lestr-dre-dan bras karget a Bourvezioù-brezel : 65 « wagoniad » poult ha tennou a oa bet karget warnan. Nemet e voo harzet gant ar Zerbed ha goueuledet.

A-hend-all, al lestr-brezel turk *Medjidié*, 3.800 tonnel, a zo aet aben d'eur vengleuz dindan-dour he deus distra let anezan. Eul lestr-brezel all d'an Turked, ar *Messoudieh*, 9.240 tonnel, a oa bet goneiedet, eur pennad 'zo, gant eul lestr-splujer saoz. Gant-se, ne chom ken gant an Turked nemet ar *Goeben* hag ar *Breslau*, gwall-aozet o-daou, d'en em zifenn ouz ar re unanet, p'o devo treuzet an « Dardanelles ». Neuze, fizians a zo, e vo kemered Konstantinopl hep nemeur a boan.

Gwener ar Groaz, al-lestr-dre-dan gall *Emma*, war e hent eus Londrez da Vourdel, a zo bet taget gant eul lestr-splujer alman ha goueleted, hep dale na kemen ebet. Skoet e voo gant eun darzerez, trouc'hent dre an hanter ha kaset d'ar strad en eur ober teir munuten. Eus an holl vartoloded war ar bousz anezan 17 a voo beuzet, daou hepken a hellas savetei o buhez, gant eul lestr-brezel saoz a zigouezas war ar lec'h a-bens eun eur hanter goude ar penze.

En hevelep deiz, eul lestr-moruer, ar *Pâquerette*, o paouez kuitaat Fécamp da vont d'an Douar-Nevez, a zo bet tizet gant eur splujer alman. Heman a chourc'hemeonias d'ar vartoloded diskenn en o bagou hag e tarzas kerkent ar *Pâquerette*. An holl duud war e vourz a zo bet sa-vetaet.

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an sotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An sotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Diouz o zu, ar Zaozon o deus kollat meur a lestr-dre-dan : ar *Flaminian*, ar *Crown-of-Castille*, al *Lokwood* hag all. Eul lestr saoz, an *Delmira*, 6.000 tonnell, hag a oa bet tarzetz ar zizun-all gant an Almaned, goude ober d'ar vartoloded war e vourz kuitaat anezan ha diskenn en o bagou, n'oa ket bet aet d'ar strad ; chomet e oa war yondo, hag e vee kaset gant an avel war-zu Cherbouy e lec'h ez eo het ramonet d'e aza.

Ouspenn o splujerien, an Almaned a gas iveau ouz al listri saoz ha gall nijerezed. Unan eus ar re-man a loskaz, an deiz-all, eun darzerez gant a lestr saoz *Staffa* eos Edimbourg. An darzerez-se a gouezas tostik-tost da staon al lestr, war-dro 15 troatad ; hag e kinnige an nijer leuskul cuñ darzerez all, he dije tizet ar pal sur a-walc'h. Kabitent ar *Staffa* n'oa gan-tan, d'en em zifenn ha da zizarbenn an taol, kanol na fuzuil ebet. Nemet in doa lestret, d'ober aroneziou ma vije bet tapet e-kreiz ar vrumen, eun nebeut « fuzeenou », henvel ouz ar re a vez graet gante evit an « tauion-artifiz ». *Petra* 'reas nemet leuskul gant an nijerez eur fuzeen. Dre eun taol-chans houman a dre-menaz en eur chouibana dindan fri an nijer alman, a gemeras aon hag a-dech's kuit a denn-aske.

Er mor Baltik, c'houec'h lestr-dre-dan alman a zo bet goueleted gant ar mangleziou dindan dour bet la-ket gant an Almaned o-unan.

E mor Breiz, eul lestr-splujer alman a zo chomet lizuet e rod-vins e rouedouesketerien tost da horz-nor Douvr.

Ar brezel war zouar

War lnen ar Veljig, Bro-C'hall hag an Alzas, n'eus ket bet a emgannou bras, nemet krogadou aman hag a-hont en-dro d'an Iosiou-difenn. Hag e talch' ar re unanet, da heul ar chrogañouze, do vont war-rôk o chouinit tachen kammed ha kammed.

War dalbenn ar Rusianed, ez a mat bepred an traou gant ar re-man. Dizarbennet o deus an Almaned war-dro an Niemen en Hanternoz. War venezioù Karpat o deus tre-c'hent ha graet kalz a brizonerien war an Aotrichianed. Dizarbennet o deus eur bagad eus ar re-man, o doa treuzet barzou ar « Bukovine » ha graet eun argaden war douarou ar Rusi.

Goude kemeredigez Przemysl, 100.000 a zoudarded rosian, a oa

dalc'het d'ober seziz ar gêr-ze, o deus gallet dont d'en em unani gant arme ar C'harp't. Gant ar skoazelleze o tont d'ezo, ar Rusianed a hello, sur mat, kemeret da vat o c'hreny ha mont primoc'h a ze war rôk.

KELRIER BUS HON MIGNONDEO A ZO KR BREZEL

Ar barz mat *Taldjur* a zo rener karr-dre-dan evit an arme du-hont en Hanternoz, war harzou ar Veljig. Kaset eo bet, n'eus ket pell, evit eur gefi idi bennak, e kêt Beauvais, en em gav eur pennad mat a-drevy da linenn an emgann. Kaset en deus ac'hane da rener Kroaz ar Vretoned eur garben warni skeuden iliz-veur Beauvais a zo kaer-meurbet. — Yach'e bepred, emezan. — Gwell a ze ! Doue da viro d'ezan e nerz hag e yeched en e vicher tenn a rener karr-dre-dan eman krog da vat ganti aboue derou ar brezel ! Hon gwella menoz a gasomp d'ezan ha hini hon lennerien.

Dir-na-dor a skriv d'imp : « Er Service armé ec'h on, hag an eksersis a renkan ober. Moat a ra e leiz ac'h an d'an tan.... » Gras d'ezan da chom peil amzer en hon touez !

Kelou ebet c'hoaz eus hon rener mat, ar Yeodet, a zo bet kaset da bell, n'ouzomp ket da belec'h.

TRUGAREZ !

Trugarez a lavaromp a greiz kalan d'ar re eus hon lennerien o deus roet d'imp hanoioù soudarded da gas d'ê Kroaz ar Vretoned. Dalc'hent bepred d'hen ober hag e refomp hon gwella da rei gant hon c'helaouennig eun tamm dudi ha farzelidigez d'ar re eus hon c'hen-vroiz a zo er brezel.

AN « DRAPO »

O banniel benniget,
Dreist hir-yuhet karet,
Hirio e tispakez
Da zeizeenn trilouiez,
Vel d'ar mareou bras,
Hag er penn a-rôk c'hoaz !

Da liou glas, gwenn ha ruz,
Douget trezek ar Brus,
D'ar Fransiz a lavar
Meur a gomzig dispar :
« Er gwad skuilhet vit Frans
Eman ho'ch esperans ! »

O nijal en avel,
Frezilhon aour a-wel,
E kerzec d'ar stourmad
Evel da eun ebad,
Disport-kaer rag an tan
Ha mindraillh prusian.

Hep aon ha didamall,
D'an eur-man o nijal,
Gant ar boultron duet
Hag ar boled treuzet,
War douar Alzasiz
Nevez-zo e laris :

« O Alzas, c'hoarig kék,
Bevet em c'harantez !
Ar Frans dre he viktor
He divrec'h a zigor ;
N'oc'h mui divroidi,
Dired d'am saludi. »

Esperomp en han
Ar gwad skuilhet, drapo !
E tistrofet er fin,
Dre an aotred divin,
Gant kurunen lore
Da Bariz hebdale.

J. C.

Gou're hemennou

War roll ar zoudarded a zo bet roet d'ê, nevez 'zo, ar groaz a enor hon eus bet ar blijadur da welet daou hanou Breiziz : binh an aotrou Perr Cadoret, letanant er 155vet regimant war droad, ha hini an aotrou Robert Fioc'h, letanant iver. Hon gwella gou're hemennou d'hou c'hen-vroiz !

Eur pennad tennet eus notennou eur beleg-soudard

..... An novez a-rôk a oa bet didronz a-walc'h, eur c'hrogad pe zaou hag eun nebeut a dennou kanol. Met, an-noz-man, setu souden mogeriou ar c'hanvdi o tont da grenañ.... Ne laran ket a c'haou, ar mogeriou a horjelle gant ar barr-a-ne ha tan dirollet en-dro d'imp ha, betek er c'haviou, e voent rannet gant ar strooss.

E-kreiz an noz, eta, setu an abaden o kregi. Boaz (kustum) e oamp onz an trouz, met biskoaz n'hou doa klevet kemend-all. Me gouske n'eus forz pelec'h war ar planchod, war eur gador.... Mont a ris da gavout al leanezed ha da welet ar re c'hlaozet evit kalonekaat ané. Ar safar a badañ beteg ar beure. A bep mare e vezemp en gortoz da vont en tu-all.....

Da c'houlou-dez e tavas eun tamm an tennou. Met, da c'houch' eur e tirolljont warnomp a-nevez. A bep tu kér G... a dape « pothouarniou » hag a rae eun distrou euzus. E-kreit ma oan o louzaoui eur c'hlanyour en eur zal, eur voule-darza, pe « obns », a gouezas 'barz porz ar c'hlanydi hag a dorres kement gwerent a oa war an ti. Eur pez potin a zeuzas da gouezac em c'hichen. Hebdale, ar foizilhou hag ar mindrailherezed a gemeras lod en tan. Neuze ar re c'hoazet a zigouezas a vern ; ar gwad a ruihel dre-oll ken e vije red skubat anean e-méz gant ar skubelen.

Eur zoudard a vee tizet eun daou chant metr eus ar c'hlanydi ; ha ni tapout eur c'hravaz ha mont da ger-chat anezan. Edomp o tizrei war hon c'his pa gouezas eun teon kanol, tregont metr a-dreny d'imp, e-kreiz eur bagad soudard hag a oa o tout da gavont o rejument. D'ar red ec'h is da rei d'e un absolen diwezan..... Ma Doue, spontusat tra ! Eur bern korfou dispennet, draifheit, brozunet. Daou ané a oa c'hoaz stumm den warne, daou ma oa troc'h et o diouhar rez d'o c'hoef. Yudal a raent : « Peurlazet ac'hanomp ! Peurlazet ac'hanomp ! » Laret a ris d'e piou e oan ; rei a ris d'e an absolen diwezan, Kerkent e oant m'a.....

Taolet e voz linseliou warne ; da noz e vee renket kemer palou 'vit kargan ar c'hortou-ze 'barz ar garrigel ha kas ané d'ar vered.

A drugarez Doue, em bca kaerroc'h taolen da welet an deiz warlerch.

War-dro nao eur baoter eus ar heure, e-kreiz ma oan, herdan m'hallen, eus ma gwir wellan, o louzaoui tod tizet, eur zoudard aet er-maez a alans, dielc'hett-oll, a zigouezas d'ar red o'chouler eur beleg rakstal, raktal ! Person ar barouz a oa set gant ar Brusianed ; ar chure a oa en tan ; ne oa ken beleg nemendoun.

— « Petra 'peus d'ober ganin, e-mezouz ? »

— « Du-hont, emezan, ez eus ezomm ac'hanoc'h. Esaez a-walc'h hoa eus digas anezan d'ar c'hlanydi, met aon hon eus na veje ken heo a-benn e tigouezze aman. Gwell eo d'ec'h dont. »

— « Mat ! Mont a ran. »

— « Gouzout a ret, du-hont e tomm an traou... »

— « Boaz (kustum) oum. »

Eul leanez a zo eno hag e lavaran d'ezzi penos eman kont. Eur beden a chouleannan digant, ma c'hallo da vihanan mont betek an hini tizet. Hag ec'h is war-rök, kaset gant ar zoudard ken ma tigouezomp gant ar c'hlanyour astennet war eur « gappot » ledet war diou fuziñh ha douglant gant daou eus e genseurte.

Ere mare-ze, hon zoudard a zouze..... Ar Brusianed a oa arru a-bean neuze ouz toul' kér, hag ar Fransizien a zeuz war dreny, ar maro en o'chalon. Ober a ris d'an dougerien chom a zav hag e kovesas ar zoudard tizet, touliet e vruched hag e gol d'eañ gant an tennou fuziñh.

Ac'hane, e teujomp d'ar c'hlanydi. Pebez ifern ! An teanou stank stank evel ar grizilh a chouibane ouz hon diskouarn dre ar ru 'lec'h mis trevenn-mp.

Riklan a reont ouz m-geriou an tier devet, mont ha dont evel eun hed gwenan en-dro d'ec'h. Us d'hon tenn, war ar mogeriou, e tarz ar

boulij, o frailhan pe o peurfraillhan kement a zo c'hoaz en e zav. Ar peziou dir, ar mein hag ar plom a strink dre-oll en-dro d'imp. Kant gwech e tlejemp bezan lajet ; met eur zant a oa ganimp hag a zave ar bec'h diwar-nomp.

Hon zoudard ives a oa kennerzet hag a oa oc'h argas er-maez a gér an ensbourien.

Ma c'halon a oa laouen o welet em boa galiet ober plijadur d'ar c'henveur paour a dougemp d'hon heul. Pa gavis anezan, e oa seblant maro warnan. Met, a dal em boe komzet outan ha lavaret d'ezan e oan beleg, e reas evel adrevean hag e zremm a vee sklierjenet-oll. Ne ouie dre be-niskouez d'in e ananougevez-vat. Ne baouez h'ed an bent d'am zruge-rek.

Arrount a rejomp ouz toull-dor ar c'hlanydi. Louzaoui a ris anezan gwelan m'hallis. Da gentan, e oa red d'in kaout eur gwele da lakat anezan, rak re fall e oevit chom war eur c'holc'hed war an douar.

Adalek ma vee astennet war eur gwele, — ne oa ken nemet usan, — n'houlas ken gwelet ac'hanoun o kuitaat anezan. Gant eun dorn e starde ar groz war e galon hag e zorn all a oa krog em hini.

— « Oh ! emezan, nag eo madele-zus an Aotrou Doue, pa n' deus graet d'in gwelet eur beleg a-rök mervel ! Ma c'hoant brasan e oa. O ma Doue, trugarez d'ec'h ! Trugarez ! »

Hag e c'houenne adarre :

— « Daouz ta ha mont a rin d'ar baradoz ? »

— « Ya, ma mignon kék ; mont a ri, ha war-eun. »

— « Oh ! laret d'in c'hoaz ar gomz-se... Nag a vad a ra d'in ! Met, evit mont d'ar baradoz, petra 'zo red ober c'hoaz ? »

— « Netra ken, ma mignon. Netra ! Trawalch' teus graet. An Aotrou Doue ne houl ken ouspenn digant. Bez d'ec'h ! Gra eun diskui. »

Met hen, o santout ar maro o tout d'ezan, n'houla ket serri e 'oulagad. Fellout a rae d'ezan gwelet anezan o tout, dispont ha kalonek evel eur zoudard hag eur zant.

— « Petra lavarin d'an Aotrou Doue evit ober plijadur d'ezan ? »

— « Lar d'ezan e karez anezan hag 'out prest d'ober e volante pen-daben. »

— « Ma Doue, me ho kar a greiz ma c'halon, emezan. »

— « Kinnig d'ezan da vuhez evit ar Frans, evit da genseurte, evit da gerent ha da vignoned hag evit kaout ar pardon eus da holl bec'h-ejou. »

— « Oh ! ya, ma Doue, me a gning d'ec'h ma buliez eus a greiz ma c'halon. »

Rei a ris d'ezan neuze sakramant an nouen.

Divi e oa a-benn neuze. Pokat a rae c'hoaz eus e holl nerz d'ar groaz plastr o oa lajet etre e zaouarn. 'N eur huaniad e save e zaoulagad d'an nech, eve ! pa 'n dije karet treuzi ar wabren a oa etrezan hag an nenv. Ha bepred e chouenne :

— « Mont a rin 'ta d'ar baradoz ? »

— « Ya, mont a ri, ma mignon. »

— « Pa vin eno, oh ! me a bedo Doue evidoch' houï, hag ho peus rentet d'in kaeran servij a c'hallo d'ar c'houlen. Na c'houï 'zo mat o chom 'em c'hichen war ma maro ! Du-hont, pell a-ch'an, ez eus tud lag a zonj ennou, a bed evidou ! C'houï 'zo aman evite. C'houï eo ma zad, ma mamm, ma breudur ! O chomet gamio. Na zilezet ket ac'hanoun ! N'am lezet ket da verval manan... »

E-pad ar gaozeaden-man, ar re glamall a chome sioul, mantrit est-lammet gant ar pez a glevant. En o souez e oa Prusianed hag e teue an

daerou en o daoulagad. Tennet o devoa o zogou ha den ne lare grik.

Dre vaeradou e teue ar gomz d'ezan adarre ha neuze e strinke eus e galon geriou bag a ziskouez e oa a-benn neuze e spred gant Doue. Daoust d'e bosniou euzus, n'en em glemme ket ; c'hoant en devoa da virout an dalvoudegez ané 'benn arruout gant Doue.

— « Petra 'rin c'hoaz, emezan, evit plijout d'an Aotrou Doue ? »

— « Kinnig d'ezan da boaniou. Ped a nezan d'azzikour da zougen da groaz. Laret d'ezan out laouen bras e c'houzant poan evitan hag evit da vro... »

— « Oh ! ya, ma Doue, a galon vat e tigemeran ma Ioaniou, ha, mar karet kiski ané, e vin laouen bepred... »

Seurt komzou a rae d'an daerou strinkan eus ma daoulagad ; ne oan ket evit harz. Kredi a rae d'in bezan war-dro eur breur d'in ! Stokan 'raen ; ne oan ket evit distagan eur ger.

E zremm a zeze sklér mui-ouz-mui... Ne oa ken ennan nemet eur veraden vuhez. A-wechou ec'h ae betek mougan. Sevel a ris anezan hag uehelaat dindan e Benn ; neuze e

frankaas warnan. Hag e selle ouzin gant daoulagad ken tener ! E vuzel-lou a finve o kas lavaret d'in eun dra bennak. Tostaat a ris ma skouarn.

— « Ma zad, emezan, eur blijadur am eus da c'houlen diganech, met ne gredan ket... »

— « Pez ket aon, mignon ! Ma breur out. Ha kement a gari a rin evidout Komz ! Bez d'ec'h. »

— « Chanta, ma 'garje rei eur pok d'ec'h ha ma rofch' c'houi d'in eun all.... evit ma mamin. »

Daoubleget 'us d'ezan, e rois d'ezan, evit e vamm, ar pok-se a c'houenne a-rok mont daved Doue. Hen a star-das ac'hanoun war e asgre goulet ha gant teneridigez. — gant desvion, kouls lavaret, — e pokas d'in evit e vamm.

— « Kenavo, er baradoz, emezan. »

Serri 'reas e zaoulagad, evel pa vije o vont da gousket. Er momed-ze, e teujod da c'hervel ac'hanoun da vont da welet soudard all ; 'benn e tistrois, ma breur bihan ker a oa maro. Den n'en devoa gouvezet. Teir eur e oa goudre kreisteiz.

Laket e brezoneg gant eur soudard.

Eur Breton d'an Itron Varia a Druez

diwar-benn ar brezel

WAR DON : Sant Jozef binniget, c'houi eo ar zant a garan.

O ma mamm venniget, Mari, mamm a Drue. Ouz hon bro, ouzimp-ni sellet gant trugare.

Sellet gant trugare ! Ni a c'houlen pardon Digant ho mab Jezuz pardon a greiz kalon !

Ya, pardon c'houlenomp eus hon holl bec'h-ejou. Hag a zo bet kirieg hirie d'hon gwall eurioù.

Mari mamm a Drue, o mamm vadelezus, Pardon a c'houlenomp digant ho mab Jezus.

Siouaz, 'boue pell amzer ni 'zo yen 'n ho kenver, Yen e-kenver Jezus, hon Zalver, ho mab ker.

Ha setu ar brezel 'zo o ren en hoa bro ! Ni a zeu d'ho pedi da stanka hon daero.

Ar walen a gasti a wask breman ar bed, Diwar hon bro, Mari, he zennet, ni ho ped !

Ho pet, eta, true ouz tadow ha mammou, Gwrange ha bugale, o zud en armou.

Hag a hini, siouaz, 'vo kollet o buhe, Ha beuzet er glac'h ar zud, o bugale !

En eur mare ken kri deut eta, d'hon souten ! Ni ho ped, o mamm vat, selauet hon peden !

Ho mab hag hon Zalver, kent mervel war ar Groaz 'Vit pec'hejou ar bed, al laer deou bardonas.

Bremen, gant largente, ya d'an holl bec'h-herien ! Jezuz 'ra trugare, pa zeuont d'he goulent.

Rak-se, 'ta, o mamm ger, pan eo Jezuz ken mad, Digantan goulennit evidomp hon mennad.

M'achouar ar brezel gant be holl drubuilhou, Ma teuy ar peuc'h d'hon bro ha d'hon tiegezou.

Ma c'hallo c'hoaz an holl, tad, mamm ha bugale, Ho pedi 'n hoc'h iliz, Mari, mamm a Drue.

EUR BRETON
neve-c'halvet da zoudard.

AN ORIANT

Tan-gwall en sur c'hzazn

Dilun diwezan e krogas an tan e kazarn Bison, en eun adti a dalveze da varchosi d'an 29vet rejument a gano-lierz. Kaer e voe ober da zigas si-kour, eun tregont marc'h bennak a zo bet devet.

GWITALMEZE

Tan-gwall. — Ar zizun al, eun hostaleti dalc'h bet gant an itron Juzeau, e Bar-alan, a zo bet pullic'h bet gant an tan-gwall. Kroget e oa e kreiz noz ha, gant-se, ne voe ket gallet e vougha. A drugarez Doue, an itron Juzeau ha

perc'hennet an ti, an itron Deniel a oa asuret.

OBEROU KLAODA'R PRAT

1e MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Barzoniezu, Kansouennou, ha Traou-all, Kensiad gant an Ao. Dubourg. Arc'heskob ar Vretoned, 1 fr.

2e NOSVEZIOU AN ARVOR, eil Lev Marvaillou evit ar Vretoned, Kensiad gant Jos Dirlen. Ar Braz : 1 fr. 75.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bionz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'hec'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Duchauxix 4 real
Gloazet e derou ar brezel ha klanvet gonde e foizou-difenn an Argon, hon mignon mat an aotrou Duchauxix, rener Breiz Dishual, a oa bet kaset da Vreiz eus nebeut deizion da beurburz. N'en deus ket goulet tremen dre Zant-Brieg hep rei e aluzen da zikour kas Kroaz ar Vretoned da zoudarded ar vro. Trugarez d'ezan !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war vor hag en aer

Eus ar chenta d'ar 7 a ebrel al listri-spluierien alman o deus gouledeut pemp lestr saoz, war ar 1.234 a zo digouezet er zizun ze e porziou-mor Breiz-Veur, pe aet er maez an.

Eul lestr-dre-lien gall, ar Général de Sonis, karget a c'hreun, a gavas war e hent eul lestr-spluier alman, p'edo o tremen a-wel da enz Wight, war aod Bro-Zaoz, a-stlej ouz ar ramoker saoz Homer. Gwell'a ze d'ezan, an darzerer a voo losket outa a yeas ebioù hag e sellas ar Général de Sonis ti-out ar porz. E keit se, ar ramoker Homer en doa klasket mont a-benn-heir d'al lestr alman d'e chou ledi, nemet e chouitius war e daol.

Eul lestr-all, ar peder-gwern Châtaubriant, eus Naoned, 2 300 tonnel, n'eo ket bet ken chansus-se. Gouledeut eo bet e mor Breiz gant an Almaned, a roas dek munuten hepen d'ar vartoloded evit diskenn en o bagou. Gallet o deus, gant mil boan, a-benn eun devez hag eun novez, douara en Normandi.

An 13 eus ar mi', al lestr-dre-dan gall Frederik-Frank, a zo bet tizet ive gant an Almaned. Ober a rejont d'ar vartoloded diskenn en o bagou ha tarza goude al lestr, na vee ket gouledeut evit se. Ramonet eo bet da Plymouth.

Eul lestr saoz, an H. palyce, hag a os karget a zikouriou evit ar Veljig rivinet, a zo bet tarzet gant an Almaned hep rei d'ezan na kemen na tor-men. Gant-se, war an 53 a dud a oa warnan, 27 hepen a c'hellas savetei o buhez.

Al lestr-reder alman, an Eitel-Friedrich, gant an dienez glaou ha bevans, en dos renket, ar zün-all, en em denna en eur porz-mor eus ar Stadou-Unanet, e lech'e vo ou dizarmet. Kemendall a zo c'hoarvezet, ar zün diweza, gant eul lestr reder all, ar ronprinz Wilhelm a chouledas, e chouevrer, an treuz atlantic gall Guadeloupe.

An 12 eus ar miz, e-kreiz-noz, eur

Zeppelin a zo d'out da c'hournijal a-us da gér Nancy. Seiz tarzerez en deus losket ha laket an tan war eun nebeut tier. Gallet e vee e vouga buan, a drugare Doue.

Al lestr-dre-dan saoz, « Serula », a zo bet taget, e mor an Hanteroaz, gant diou mijerez alman a loskss ouz 25 tarzerez heb ober d'ezan ne-meur a zroug. Ar c'habitent, eun tennen mat anezan, a zeus a-benn da dizout unan eus an mijerez gant eun tenn fuzuilh ha da ober d'ezan te-chel kuit.

En dro d'an Dardanelles, ar skouadrenn o deus paouezet gant ar galloideg e-pad ar wall-amzer.

Ar brezel war zouar

War linenn ar Veljig ha Bro-C'hall, ar re unanet o deus dalc'het mat an difennou o doa kemeret ar zün-all.

War linenn ar Rusianed, ar reman a c'houid bepred en odedou ar meneziou Karpat. An Almaned, diouz o zu, a glask mont war-raok er « Bukovine ». Tenn eo an emgann du-hont, en deiziou-man. Doue da roio an treç'h d'hon c'heneiled !

Gwerz neve

DIWAR-BENN TRIBUILLHOU AN DUD WAR AN DOUAR

War don : Sellet holl ouz an taolen-nou, 'zo melezour an aneou.

DISKAN :

Gwerch'ez Vari mamm vinniget Choui 'vo g'ant Doue selaoet ; M'ho ped, goulet d'ar Fransizien An treç'h war o enebourien, M'ho ped, goulet d'ar Fransizien An treç'h war o enebourien.

Breudeur, kerent ha mignonned, Ha kement den 'zo war ar bed, Deut da zelaou eur werz neve Graet war drubuilhou ar vuhe.

Red eo tribuillhou ar vuhe Bezan en gortoz anezo : A-greiz na zonjer ket enne E ver meurbet gwasket gante.

Pa zonjer 'barz e tribuillhou A zo bremen er c'halonou, En pep lec'h demeus an Europ, En-touez pep tud, en-touez pep pobl,

Nag a ankeniou, nag a zrein A gouez 'n amzer-man war hon c'ein ! Traou ne oamp ket en gwirione Gortoz ebet anezo.

Pa ver oc'h ober er bed man Pep tra erv t eus ar gwellan, E vez kavet c'hoaz tud all Da lavaret e reomp fall.

Gwasket e vezomp allies, Zoken enep ar wirionez Gant ar re devoa eun dlead Da vezan en hon c'henver mad.

Red eo bezan en gwirione En gortoz eus a gemeut-se, Red eo iye 'avet kalon D'o gouzany evel den gwirion.

Jezus d'e Dad 'lur ar gomz-man : Pellat ar c'halir dioutou ; Goulen 'ra ouz e Dad gwirion Pellat kalir e basion.

Natur an dud, bras ha bihan, Eo tec'hel er maez diouz ar boan, Hag en em denn a zroug bepred, Ha klask c'hoaz an evurusted.

'N amzer a drubuilhou bemde 'Kasomp hon zonj war-zu Doue ; Ne fallgaloner ket neuze Nerz a ve da vont adarre !

Rak holl drubuilhou ar vuhez O devez o zalvoudegez : An den hep poan-drubuilhou aman Ea Nenv 'vo lec'h dister d'ezan.

An holl drubuilhou er bed-man A ra d'imp 'n em humilian, Kredi nan omp etra aman Ma na deu Doue d'hon nerzan

Pobl ar Frans, siouza, 'doa pec'het Hag enep Doue 'n em zavet Setu aman gwalen Doue O vont d'he c'hastizan hirie.

Met na gollomp ket esperans ! Doue a zifennou ar Frans, Pa voar pec'heou gwalc'het Dre gwad an dud sanc'el skulhet.

Pedomp pedomp holl a galon, Evel Jezuz 'n e basion Hag erfin dre boaniou kalet An enebourien 'vo treç'h et.

Jezus a zavas eus ar be Leun a c'hoar ha leun a vuhe ; Pobl ar Frans, goude he glac'h, Gant gras Doue 'zavo en gloar.

Ma c'houanzfemp ar poaniou-z Dre garante evit Doue, Doue neuze hon c'hennerzef, Ha rei d'imp eur gloar bras eun de.

'Hed hon buhe, 'n hon zrhubuilhou, Meulomp-ni Doue an Nenvou ; Hon c'hoaz gantan 'vo skanvet Hag en Nenv e vimp digollet.

JULUAN GODEST.

STAD AN TREVADOU
Eman ministr al Labour-douar o paouez embann war ar Journal Officiel eun daolean eus stad an trevadou

evit ar Frans a-bez. Da eo gaainmp gwelet e teu ar Morbihan er renk kentan evit an ed gouauv, ar zegalinwiniz, ar zegal, ar prajeier hag ar melchoneier.

Bizer-kemennadurez an aotrou Kardinal Mercier

Lennet eo bet en holl barouziou Treger al lizer kaer-ze, diskleriet ennan ken uhel dleoadou ar roueed bag ar pobloù e-kenver ar Gwir. « Ar Gwir a-enbec d'ar bed » ! reolen-stur ar varzed a zo ive reolen an aotrou Kardinal Mercier ha hini an lliz. Setu aman, troet e brezoneg, ar pennad eus al lizer en deus tennet droukrans an Alinaned ouz an aotrou Kardinal Mercier :

« Rediet oun, a gredan, gant va c'harg a bastor, da ziskleria d'eo'ch ho tieadou e-kenver ar galloud en deus aloubet ar Veljik hag a dalc'h, — evit eun amzer, — eun darn aneziz.

Ar galloud-ze n'eo ket eur veli reiz. Gant-se, e douz hoc'h eneou, ne dileit d'ezan na azouez (respet), na karantez, na sentidigez.

Ar galloud reiz, n'eus nemetan er Veljig eo an hini a zo d'hou roue, d'hou gouarnamant ha da gannaded ar vro. Hen hepken a zo dileet d'ezan karantez hon c'halonou hag hon zuidigez.....

Briou da'c'het n'int ket, evit-se, b'oiou perc'hennet ! Kerkous ha n'eman ket ar Chalisi tra ar Rusianed, n'eman ket kennebeut ar Veljig tra an Alinaned..... »

Br-Belegoù oc'h adkevout he frankiz

Hon lennerien o deus dalc'het sonj eus al lizer ken kaer a oa bet embannet gant impalaer ar Rusi e derou ar brezel ma lavare ennan rei he frankiz d'ar Bologn.

En gortoz ma c'hello seveni e c'her pen-da-benn goude ar brezel eman o paouez rei da gement kér ha kériadien eus ar Bologn, en em gav bremen e dalc'h ar Rusi, e emrenerez, da lavaret eo ar gwir d'en em ren int o-unan.

Evel ma 'z eo bet lavaret allies ar brezel-man, savet da zifenn diouz vro vihan, ar Zerbi hag ar Veljig, a vo anezan eur brezel a Franklin ! Ousppenn ma vo gwellaet gantan stad ar Bologn, an Alzas hag Iwerzon, e teuio ives d'e heul muioch a frankiz da rann-vroioù ha da vroadeleziou ar

Frans, dreist-oll d'hon Breiz he devo
roet ken puuh, evit ar Vamm-Vro
vras, gweila gwad he bugale.

Beleien eskopti Kemper en arme

Daou veleg eus eskopti Kemper ha
Leon a zo bet lajet er brezel : an
aotrou abad Arzel, mestr e skol Les-
neven, hag an aotrouabad Gac, mestr-
skol e Kemper.

Daou a zo bet roet d'è menegou a
enor evit o gred hag o nerz-kalon
dispar o tastum ar re c'bloazet war
an dachen-emgann : an aotrou abad
Gall, aluzener ar arme, hag an aotrou
abad Salzin, rener skol Konk-Kerne,
hag a zo breman soudard er 47vet
rengant war droad.

An aotrou abad Jozef Pap, mestr-
kelennar e kloerdi bihan Sant-Visant,
a zo bet hanvet da isletamaner fo-
sion-difenn, eun enor dleet mat d'e
ampartiz ha d'e nerz-kalon !

Enor d'hon beleien a Vreiz !

DAOU VREIZAD

medaleast gaot impslaer ar Rusi

Daou Vreizad, an aotrou abad Foll
eus Boñharz, kravazater er 118vet re-
jimant war droad, hag an aotrou
Sanquer, euz Plougerne, serjant, a
zo bet roet d'è, en aou impalaer ar
Rusi, medaleu sant Jord, a vez rec
er Rusi d'ar zoudarded o deve graet
ar brava taoliou-kaer. Hon gwellañ
gourc'hennou a gasomp d'hon
c'henvroiz, a ra o medalennou enor
d'hon Bro Breiz-Izel, kerkous ha
dezo o-unan.

Penôs e voe savetaet ar SUFFREN gant eur Breizad a Lokronan

An 19 a viz Veurz, e-pad m' edo
listri-brezel ar skouadrennou unanet
o kanolia an Dardanelles, eur vou-
lad-kanol losket gant an Turked a
gouezas war ar SUFFREN. Freuza a
reas unan eus an toariou-houara
eman en o diabarz kanoliou al lestr,
ha laza eur c'hanolier. Lakaat a reas
ive an tan en eur bern poultur ha tennou
a zo bet dastumet en tour-hou-
ara, ha, dre ar puns a dalvel listri-
brezel da zigas tennou ha boulji
d'an touriou, e kinnige an tan dis-
ken e kambr ar poultur.

Nenze eur c'harter-mestr, Fransez
Lannuzel, eus Lokronan, goude pel-
laat ar vartoloded all, a ziskeonat e-
unan e riskl e vubez e kambr ar
poultur hag a zeusas a-benn da zigeri
war ar dour-mor da vouga an tan.
Panerctan e vije c'hoarvezet gant ar
SUFFREN evel gant ar YENA, e porz
Toulon, eun nebeut bloaveziou a zo :
tarzet e vije bet, tud hag all, hep na
vije gallet savetei tra na den diou-
tan ! Hon c'hevarroad a zo bet meul-
let evit e daol-kaer ha kaset war
nehalet en e garg.

Hon gwellañ gourc'hennou d'e-
zan ! Enor da vartoloded Breiz-
Izel !

Gouel Bismarck

Bismarck, an den-houarn a feille
d'ezan lakaat an Almagn dreist da
holl boblou ar bed dre nerz an ar-
mou, hag a zo bet pen-kaoz da v.e-
zel 1870 ha kirieg zoken da heman,
a zo enoret evel eun doue gant an
Almaned, dreist-oll gant an olise-
rien. Da lidz e zeiz-ha-bloaz a zigou-
ez e zizun-a-l, o doa savet gouel
ha fest a bep seurt : betek er foziou-
difenn e o ba bet roet gwin ha segaen
nou butun d'ar zoudarded. A zo
gwasoc'h, skodou o deus dastumet

etrezou da zevet d'o *sant Bismarck* :
eur skeuden war eun dachen ben-
nak, — ne larer ket pelec'h, — eus
douar ar Frans. Eur skeuden hou-
nez ha ne vo ket da badout, nemet
kas a rafent o *sant gante*, pa rank-
font mont d'an Almagn war o chiz !

O c'hortoz mont da Constantinopl

Evel ma oa bet lavaret c'hoaz war
Groaz ar Vretoned, eun arme a zo bet
dastumet en Afrik dindan renadur ar
jeneral d'Amade, d'he c'has da Gons-
tantinopl. Eman breman en Ejipi, o
c'hortoz ma vo pep tra a-du d'ez i
da vont war-raok.

Eun ofiser a vor, genidik a Rosgo,
a zo maro war al lestr « Savoie ».
a gase souarderad all ive war-zu ar
Zav-heol. Enoriou bras a zo bet graet
d'ezan.

Lizer ar Minister a-eneb d'ar Vezventi

Ministr an Diabarz, an aotrou Mal-
vy, en deus kaset d'an holl brefeted
al lizer-man :

« Eun dead eo d'ez'h miret na ve
gwall-implijet da brenan evachou
krenv an-arc'hant a vez roet da wrage
ar zoudarded evit ozikour da vagan o
bugale ha da zero'hel o ziegez. Gant-
se, pa greont gwall-impli eus an ar-
c'hant-se, o tarempred an tavarniou
pe o prenan evachou da gas gante
d'ez'i, e theer lemle digante o frot,
pe « allocation. »

Netra reisoch !

Maro breur an Tad santel ar Pab

Ar markiz Jul Della Chiesa, breur
an Tad santel ar Pab, a zo nevez-varo
en Itali. En em unani a reomp gant an
holl gelouennou kristen eus ar bed da
gas d'an Tad santel ar Pab hon doujusa
gourc'hennou a gengany ha da
c'houlenou pedennou hon lennerien d'e
vreker.

Tiegez an Tad santel ar Pab, eus
noblañs an Itali, en em gay ives izili
ane-an er Frans, e-lec'h d'ous keme-
ret an hano a « de l'Eglise » a zo an
droidigez e galleg eus o hano italia-
nek « Della Chiesa ».

HUELGOAD

Gourc'hennou. — Hon gwellañ
gourc'hennou a gasomp d'an aotrou
Jaffrenou, a Huelgoad, adjudant a
zo bet roet d'ezan medaleun ar zoudar-
ded.

ERGE-ARMEL

Medaleun. — Eur bugel eus ar
b'rez, an aotrou Guenno, adjudant, a
zo bet medaleunet, nevez-zo, gant
medaleun ar zoudarded. Hon gwellañ
gourc'hennou d'ezan !

LAVARIOU an den evurus, aotrou person Arz

Au temaller e gaou a zo henvel
ouz ar velteden (mel'houden). O
tremen war vleuniou hor liorzu, e
lez w'ro he glaouren hag e louz a-
nezo.

Sellit, va bugale ! Alies e sonjan
ez omp henvel ouz ar vozad pool-
tren a zastum an avel war an hent.
Troïellat a ra eur pennadig hag,
abar nemeur e freuz.

— Evit petra, va Doue, ho
peus va lakaet er bed ? — Evit da
zavetei, eme Zoue. — Perak e fell
d'eo'h-hu va savetei ? — Dre m'az
karan.

Ar bed, an danvez, ar plijadure-
ziou, an enoriou a dremeno ; ar Ba-
radox, avat, hag an Ifern a bado
atao. Taolomp evez !

Ar gristenien vat a labour da za-
vet-i o ene a vez atao evurus ha la-
ouen.

Setu aman eur reolen vat a vu-
hez ; Na rit nemet ar pez a hellfel
kinoig d'ezan na drouk-prezegerez,
na laeroniu, na traou hudur.

Dastumet ha troet e brezoneg gant
J.-C.

Laouen bepred

Pegoulz ec'h achou ar vuhe-man ?...
Houan n'eo ket eur vuhe eo ! —

Setu aze ar c'homzou a glevet gant
ar dud chomet war ar maez ha gant
ar re a zo er c'haizarn. Dastumet zo
er c'haizarn eul loden vat eus ar
bôtre. Eun d'eziskis gwelet tud war
an oad sternet en doare ma'n'int ken
labourerien na micherourien ha,
koulskoude, n'int ket ive souarderad.
Ober ar vicher souard, hep bean
souard pe hep bean bet biskoaz,
setu da betra eo galvet an holl hirie.
Souezet e chomer o sellet ouz ar bla-
neden-ze kaset d'imp pa zonjemp an
nebeutan. An holl souarderad hag an
holl d'ar brezel ! Piou en dije kredet
kemend-all ? Tiezegou rannet, dis-
karet ; ar vuhe deut da vezan trenk
ha c'houero evit an holl ; ar bli-
jadur vevan tec'het e kuit a deor-
askel ! ...

Ha, koulskoude, ar mor a dristi-
gez a zo dre-oll n'eo ket evit dont a-
benn da veui ar c'halonou. E-kreiz
an drubuilh, ar reuz, e strink evel
eun eienen a nerz, a levenez uhel,
bag a ra d'an holl digemer o toan
hep damanti, ha mont war-rôk, kam-
med ha kammel, bep na vîr galvet,
eus ar gér d'ar c'haizarn, eus ar
c'haizarn d'an tan..., a-wechou d'ar
maro.

Bolante Doue bezet graet ! — Ar
ger-ze a droch d'an dristidigez hag a
lak an den laouen.

Gouzout a reomp ives penôs n'eo
ket tud disleal omp, o klask laerez,
gwallan ha lazan a-benn-kaer, met
eur vrôad a dud onest ha leal savel
evit difenn o gwir flastret diodau
treid eun enebour gone, treitor d'e
c'her ha da bep lezen vat.

C'hoaz ec'h anzaver ives ez eus
bet graet re a droug 'barz ar bed
aboue eur maread amzer, evit na
deufe ket eur walen bennal war-
nomj, hag an den, daoust d'ezan,
eman ken don lezen an onest en e
greiz ma kav eur seurt evurusted
o vezan kasizet hag o paeañ e zle d'ar
Barner. N'eo ket ni hon eus dirollet
ar brezel ; ne reomp ket a vrezel dre
zislaoded ; eun digare eo evidomp da
zic'haouan ar Mestr...

Kement-se oll a lak ar galon en
hech aez, forz pegen gwasket e ve
gant ar boan, hag ar a d'imp gouzanz
chadenou laket warnomp evit eur
pennad.

Zoken, bean zo hag a gemer an
traou war an tu seder, hag a gay da
c'hoizin e-kreiz gouelan.

An de-all, e porz eur c'haizarn,
eur bagad tud gwisket evit mont
d'an tan, o zeier hag o sternaj di-
rake, a oa en o zav o tibri o meren,
kig bevin gant pep-hini dindan e
veud. O tout eur zoudard hag o lava-
ret d'unan ane en eur dremen : « Aze
teus tapet eur gwiskamant neve,
Fanch ? » — Ya laouen, eme Fanch ;
eur gwiskamant neve 'vel da vont
d'eur pardon.... Met ar pardon ec'h
comp d'ezan a zo eur pardon is-
kis ! »

Neve zo eur prizonier a skrive d'ar

gér eul lizer d'e dud hag e oa ennan
traou trist, a dra zur, met lavaret en
eun doare tentus meurbet.

Ar zoudard-man en devoa c'hoant
da rei da c'hoüt d'e voereb, hep goût
doare d'ar Brusian a oa o vesa
anezan hag o lenn e lizer, penôs e
oa kont gantan du-hont. Hag en
devoa tipt brao an tu. E voereb a
c'houenne digant ha ne vije ket
laeret ar pakajou a gase d'ezan, ha
bezan en devoa peadra da zibr hag
eur gwella gwousket.

« Ho kenderv « Laer », eme ar
prizonier, n'eo ket het aman evit
c'hoaz. Marteez en em gay 'barz ar
prizonier all ; evidon n'em eus ket
klevet kelou anezan, na ma c'heu-
seurte kennebeut.

Bean m'eus aman tri vignon mat :
« Kig », « Gwele » ha « Bara ».
Siouz d'ez, n'eus hini yac'h ane !

Antout mat a ret « Kig » ; gwally-
gan eo ; bemde e skanya. Ar medi-
sin a deu alies war e dro bag en
deus lavaret d'in na grede ket d'ezan
ec'h a pell ken.

« Gwele » a zo gwelloch ar bed
gantan. Kalet eo evel ar c'load. Gant
an tammou gwenneien en deus galiet
espren en deus prenet eur bagad mat
a loened, « laou » e leiz.

Ha « Bara » ta ! Mar gwelfec'h
anezan. Nag a gemm etrezan hag e
vreur a zo du-ze, er Frans ! Gwasaet
en deus kement ma 'z eo deut du-
pod e groc'h'en ; ba, pa dostaer
outan, e santer c'houez fall gan-
tan.... »

Evel-se, ar Vretoned ne reont ket,
gouez d'al lavaret, re a wad fall.
Kalet ouz ar boan, têr d'ea em gan-
nan, ha tud diffach, n'ouzont ket
souzou, setu ar pez a ziskouezont
bez'an barz ar brezel-man, Gwir eo,
evel-se int bet a-viskoaz, eur ouen
dud yac'h a galon dre ma'man ar fe
gristen don en o gwad.]

Mar goulenfec'h gaot darn ane,
pôtre dirifon a-wechou, perak int
seder bepred, perak ec'h eont ken
sentus diouz ar gér ha ken dispont
d'an tan ha... d'ar maro, marteez ne
ouifeut ket lavaret d'ezin ; met an
neb o anavez hen goar : kristenien
int aboue kantlavazeiou.

KENA VO.

ROLL-GERIOU

(Kendalch')

Bévaat, verbe actif et neutre, ravi-
ver ; revenir à la vie (sens plus rare),
vanetais biuat, verbe actif. Voir
beoat. — Bevans, masc., que Le Gonidec
voulait sacrifier à ar beva, et Troude à
giz beva, est attesté au XVIIe siècle, au sens de « victuaille,
vivres, subsistance » ; vanetais
biutans, bétians, masc., plur. -eu,
même sens.

Beven, fém., plur. -nnou, lisière
d'une étoffe (seul sens attesté en
moyen-breton, et usité à Quessant,
Dom Malgorn) ; ligature qui en est
faite, et en Léon ourlet, Pelletier ;
ligature, bandage, Even ; parement
d'une pierre de taille, la face qui est
tournée vers l'extérieur ; la rangée de
pierres du haut ou du bas d'une clôture,
d'une forêt, d'un royaume, Grégoire,
etc..., bord d'une rivière, berge,
Combeau. La variante bevenn, Gré-
goire, est inexacte, comme dezvi qu'il
donne à côté de devi, brûler. — Be-
venneriez, masc., limitation, détermi-
nation, action de borner, Le Gonidec.
— Bevenns, limitatif, Le Gonidec
(dans le dictionnaire français-breton
d'abord).

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war hag en aer

An Alamaned o deus kaset diou wech dioustu o *zeppelinou* da nijal a-us da Vro-Zaoz, ar 14 eus ar mis hag ar 16. C'hoant o devoa, war a gréder, da lakat an tan war Newcastle, eur gér vras eus baternoz Bro-Zaoz, enni labouradegou a bouez evit ar arme. Nemet, kerkent ha ma voe dizoloet ar *zeppelinou*, e voe mouget piz kement skilrjen e kér, ken n'hallas ket an Alamaned merzout Newcastle. Neuze e taoljont eun tamm a bap tu o boulaji loskus An taniou gwall, a voe lakaet gante en eun nebeut kériou, a voe mouget buhan, ha, gant-se, ne voe ket re a zismant ouz o heul. Pa zigouezjont a-us da gér *Blyth* e oa en em votet an duud war eul leur-gér da zeloueur brezegen diwar-benn ar brezel. Edo ar prezegener o konnend eun eus an dismant a ra an Alamaned er c'hériou difizenn o skei o boulaji gant tud dinooz, merc'hed ha bugale, pa voe klevet trouz ar *zeppelin* o tostaat. Ar prezegener na ouije ket goulen gwell da gaout ar skouer da teul e gentel. A drugare Doue, n'o deus ket graet kalz a zarvoudou tud, ar wech-man, nemet eur chouech den benoak gloazet ha kezeg lajet en eur marchoosi.

Nijerezed an Alamaned o deus graet muioch a zroug e Bro-Chall eget o *zeppelinou* e Bro-Zaoz. Ar 16 eus ar mis an tarzerezed losket gante ouz kér Amiens o deus lazet 15 den dinooz. Gwasat torfed ! Eur *zeppelin* o doa kaset iveauz an 12 eus ar mis a-us da *Bailleul*, e 'ech a lazas diou blac'h hag eugelig, nemet, war e zistro, e penseas hag e voe dispennet ; pevar eus an duud a warnar a voe lazet.

Diouz o zu ar Fransizien o deus kaset en aerlestr da chournjal a-us da Strasbourg ha da leuskell tarzerezed gant diskenn an hent-houarn. Peder eus o nijerezed o deus laker an tan war grignotiou bras boued loened, savet e labouradegou ar mekaniker Lanz e Mannheim.

Brudesta nijer arme ar Fransizien, Roland Garros, en deus renket disken e linennou an Alamaned, dre ma oa sac'h marc'h-slejer e nijerez; paket eo bet da brizonier.

War ar mor a zalc'h bepred gant o mes-taoliou divalo. Ar 14 eus ar mis, e

kasjont da strad ar mor eul lestr hollandal, ar *Katwijk*, a oa heoriet a-wel da aochou an Holland. Ar vroman, hag a zo er-maez ar brezel, droug bras enni ouz an Alamaned, a c'houlen dic'hau digante. E respont, an Alamagn he deus embannet e vije kaset an traou war wasaat c'hoaz dilun kenta.

Er mor Kreizdouarek al lestr *Manitou*, hag a dreize soudarded, a zo bet taget gant eun *tarzer* (pe TORPILLEUR) eus an Turked. Ne vœ ket goueledeat a drugarez Doue, nemet eun nebeut martoloded a oa diskenet er bagou a voe beuzet. Argaset gant al listri saoz, an tarzer a reokas mont d'an aod hag e voe prizoniet. E raz an *Dardanelles*, eul lestr-sploujer saoz a zo aet iveauz d'an aod hag ar variolodet war e vourz a zo bet prizoniet gant ar Turked.

Ar brezel war zouar

Ar re unanet a zalc'h da vent war raox a-hed holl linenn ar Veljik ha Bro-Chall. Lavaret e oa bet aman ar ziu-all penos o doa kemeret ar Fransizien an Hartmansweiler, eul lech eus an emzava en Alzas. An 9 eus ar mis e kemerjont tosen an *Eparges*, eul lech emzavoc'h c'hoaz e kompezen ar *Woevre*, etre Verdun ha Metz. Ar 17 eus ar mis, ar Zaozon a zo deut a-benn, diouz o zu, da darza gant 6.000 kilo a boultr-krenvez Menez Sant-Eler, e-kichen kér y pres, er Veljik. Eur vras a gammel war-raok a rejont da heul an darzadenze hag an engann a zavas goude.

War linennou ar Rusiane an traou a zebiant mont da vad bepred gant ar re-man en odedou menez karpat. En gortoz gwelet ane o tiskenn en Hongri, an Aotrichianed a vije krog da zevel difennou en-d'o d'o c'hériou bras.

GWERZ

Ar brezel bras

War dou : Kér Iz

An daryvia eus ar varzed a zo aet d'ar brezel ; ar Yeodet, Dir-nedor, Taldir, Laouik, Klaoda, Estig Kerineg, ha kant a re-all ! A drugarez Doue, e-touez ar re yaouank e sav galvedigeziou e leiz. Da e vo gant hon lennerien lenn aman da heul labour eur pôtr bihan pevarzek vloaz a gerz war roudou hon gwelabared.

Selaouet mat hag e klevet
Eur werz a zo neve-zavet

En mit nao-c'hant parzek, allas !
War gwasan brezel voe biskoaz

Breizi, deut da glevet ar zon,
An hini 'ra trist ar galon !
Gant eur Breton eo bet skrivret
Abalamour d'ar Brusianed.

Da viz eost, en vielvet devez,
E kouezjomp en dristidigez ;
Ar c'heleir en de-se 'zonas
Eur c'halvaden hag a rae gloaz.

Dre ma sone an holl gleier,
An bud 'guitae o farkeier,
En eur laret an eil d'eun all :
« Allas, digor eo an tan-gwall ! »

An holl a zilez o labour,
Kouls devejor ha micherour ;
Ar skolader 'eus lezetz e skol
Hag an aotrone vras an dôl.

An bud 'n em vod endro d'ar groaz,
O c'halon tristoc'h v'it biskoaz,
Da glevet petra 'oa 'neve,
Pe sort kelou mantrus ive.

Eur walen euzus ha dispar
A zo kouezet war an douar...
Ar c'heleir a zone dalc'hmat
Hag a rae d'an holl kalonad.

Gouela dourek rae ar merc'hed
Ha loden vras eus ar bôted,
Dreist-oll ar re 'renke kuitat
Gwreg ha bugale, mamm ha tad.

Lezel a ra al labourer
Gant ar re a chomo er gér
Labour an eost da veza graet
Gant merc'hed, tud koz, krennardet.

Ar zoudard, kent kuijat e vro,
A lavar d'ez : « Kenavo !
Kenavo, gwreg, bugale gêz,
Amezeien ha tiegez ! »

An Aotrich he deus diskleriet
Brezel da genta d'ar Serbed,
Hag evit sikour ar Serbi
E teu armeou ar Rusi.

Ar Brus a ziskleir brezel c'hoaz
D'ar Rusi ha d'ar Frans, siouaz !
Dre drubarderez hag hep poan
War hon douar e teu buhan.

Ar Brus, dre zroug ouz ar Veljed.
He deus o c'hériou dismantret,
Dre ma ne roent skilrjen
D'ê da draillha ar Fransizien.

Breiz-Veur a zo deut d'bonzikour
Rikouret ac'hanoop war dour,
Ha kenkous-all war an douar,
Ruk he zoudarded 'zo dispar.

Galvet a zo 'barz en Bro Breiz
Ar c'hlachou 'tre daouzen ha seziz
'Vit mont da ziwall al linenn
Ouz droug-ober 'n ebeourien.

Ar zoudarded yaouank, d'o zro,
'Zo galvet da zikour o bro
Ha tostaf d'o rejimanchou,
Evel ma verk o livreou.

Kaset int war linen an tan,
« Vit hon difenn, bras ha bihan ;
Saozon, Belied ha Fransizien,
A gerz ouz an ebeourien.

Euzus ha trist eo ar brezel
Evit bugale Breiz-Izel,
D'ar re "zo pell "zo er fosiou
O c'houzañ a bep sort poaniou.

Dinda an erc'h, ar sorn, ar glao
Hag ar mindraill nan eo ket brao ;
Hanter-veuet e-barz an dour,
An eil d'egile 'ro sikour.

Gwalleur 'n eus ar zoudard tizet
Gant bouledou'n Alamaned,
Dreist-oll pa gloatet da vat
Ha harzet outan labourat.

Ya, glac'harsus eo ar brezel :
Nag a Vreizad a renk mervel :
« Vit difenn ar Frans hon bro vad
Soudarded Breiz a skuill o gwad.

Ma varv, siouaz, war an dachenn
Ar zoudard paou 'vit hon difenn,
D'ezan eo dleet pep enor
Hag an Nenv 'zo 'vitan digor.

Ha ni aman kemerpoaon,
Sonjomp 'n hon zud a zo en tan ;
Pedemp Doue hag ar Wer'hez
Ma vo an trech' gant hon bro gêz.

Pa vo didronet ar Ch'izer,
E vo brallet an holl gleier ;
Pa deuy hon zoudarded en-dro,
Nag a levenez 'vit hon bro !

Levenez a vo 'n hon c'halon
O klevet ar c'herlon o son
Evit al lorgonez
War dreitourien Brusianed.

Mar fell d'ec'h holl klevet breman
Piou en deus savez ar werz-man,
Eur pôtr pevarzek vloa ive,
Hanvet « Eostig ar Groaz-Nevez ».

Eostig ar Groaz-Nevez.

KLEIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Kelou mat a deu d'imp a eus hon
Rener ker, ar Yeodet, a zo breman
kazernet e Lyon. Yach eo bepred,
ha gantan, emezan, « eur nebeut
kanchou Bretoned all, danvez-mar-
tolodet « Inscrits maritimes », sa-
vet eus a Vrest da Sant-Malo, betek
Cherbourg ».

Medalennet gant impalaer ar
Rusi. — Daou eus hon chenvroiz a
Dreger, Al Levrier, soudard er 48vet,
hag Ar Bescond, serjent en hevelep
rejiment, a zo bet roet d'e peb a ve-
dalenn sant Jord, kinniget gant impa-
laer ar Rusi d'ar zoudarded o dije
graet taoliou-kaer er brezel. Hon
gwella gourc'hemannou !

Eun tamfig kentel dre c'houlen ha respont diwar-benn sant Brieg

Goulen. — E pelec'h e oa ganet
sant Brieg ?

Respong. — E Breiz-Veur, e-touez
hon tadou ar Vretoned koz, a veve
boll, d'ar mare-ze, hag a vez, hirio
c'hoaz, er vro-ze, darn eus o diskenn-
nidi (tud Bro-Gambre, Gallois e
galleg).

En amzer sant Brieg (pempvet
kantved goude hon Zalver) e oa stag
ar Vretoned, taget ma 'z oant gant
ar Zhaozon, da zivroa ha da ziskenn
war zowar Arvorig. Int-i eo o deus
savet hon bro Breiz-Izel, gant he yez
bag he broadelez keltiek.

Goulen. — Gant-se, eur breton e
oa sant Brieg ?

Respong. — Ya, eur breton evel-
domp-ni, kenvro, kenyez ha kenouenn
ganimp. E bedi dilemp, neket hep-
ken evel eur zant bras, hogen evel
e'chenvroad, eur c'har, eur breur
d'imp, prest d'hon diéenn our skrap-
rien an herez sakr en deus lezet ga-
nimp, da laret eo : hon Yez, hag hon
Feiz.

Goulen. — Ha gwir eo laret e oa
sant Brieg eur zant deut a ziabell vro,
ne oar den da vat a belec'h, hag a
veve n'ouzer ket kennebeut e pe gant-
ved ? Rei a reer zoken da grodi e oa
sant Brieg eur Judev, pa larer ez eo e
hano Brieg eun hano tennet eus yez
ar Judevien.

Respong. — Gevier eo an holl
traou-e.

1) Lec'h ganedigez sant Brieg a zo
merket skler en e vuhez : *coriticiana
regio*, da laret eo ar *Ceredigion* bret-
man, eur rann-vro a Gambr (Pays
de Galles). Ar roudou en deus lezeter
vro-ze a zo bet enklasket piz warne
gant eur gwir-Vreizad, a zo ouspenn
eun den a ouziegez dreist, an aotrou
Loth. Meur a lec'h a zoug hirio c'hoaz
hano sant Brieg hag a vir ar envor
anezan er *Ceredigion* hag er vro tro-
dro. (Sellet ouz levr an aotrou Loth
Les noms des saints bretons, pajen
16).

2) Evit pez a zell an amzer ma vevas
sant Brieg, ez eus bet lavaret, evel
da rouestaun an traou, eviye bet desket ha
beleget sant Brieg, neket gant sant German
a Aokser, hogen gant eun eskob a
Bariz, o tougen an hevelep hano, hag a
veve pell diwezatoc'h. Met a belec'h
en dije gallet ar Pariziad-ze kaout
darempeyd gant ar Breizad rik ma oa
sant Brieg na lakan biskoaz troad e
Pariz ? Sant German a Ackser eo a
zarempeydas ar Vretoned ; mont a
reas diou wech en enez Vreiz e-lec'h
e voe fiziet ennan gant e gerent Brieg
yaouand da ziski ha da hencho war e
studi beleq. Hen eo iwe e velegas diwe-
zatoc'h. Gant se, sant Brieg a oa kem-
pred gant sant German a Aokser a
vevas er pempvet kantved.

3) An hano a Vreiz a zo eun hano
brezonik. Tennet so eus ar ger bri,
enor-dreist. Laret e vez c'hoaz e Gwe-
ned, dougen bri evit kaout asaouez
(pe istim), enori. Brieg a dalv dam-
dost an hevelep tra lag enorus. Evel
m'edo ar c'hi gant Breizid e amzer,
sant Brieg en doa meur a hano : eun
hano pompus, Briomaglos, ha daou-
hano all a raed gante e vuhez bem-
dez, hevelep talvoudevez gant an holl
hanoiu-ze. (Sellet ouz levr an aotrou
Loth, pajen 6).

Hano sant Brieg n'en deus man da
welet gant ar Judevien, na kennebeut
gouen hon zant gant hini ar Boude-
deo !

Dalc'homp mat da zent koz hon
Bro, o deus, a-gevet gant hon tadou-
koz, digaset ha diazezet aman hon
Yez hag hon Feiz, hag a ouio, mar
karomp o enori hag fed, difenn o
herz-santel ouz enebourien hon
Gouenn hag hon Ch'reansou !

Brstoned medalennet

E-touez ar zoudarded bet roet d'e
nevez 'zo ar vedaleu e welomp kalz

a Vretoned : Guenno, adjudant en
18vet rejimant war droad ; Callac,
serjant er a 219vet rejimant war droad ;
Seité, eus Rosgo, ar Briz, Moizan,
ar Meliner ha Samzun, o-femp eus
ar 6vet rejimant a ijinerer, pe yénie.
Ar re-man a zo act meur a wech, e
riskl o buhez, da lrouc'ha an orja-
leounou dirak fosiou-ditenn an Alamaned.

Lennerez-planedennou oc'h ober o mad eus ar brezel

Tud digonistiants a zo a glask ober
o gonid eus gwalleuriou ar re-all.
E kér Chalon, lennerez-planedennou
o doa ijinet mont da gavout an
dud a oa laket nec'het gant ar brezel
diwar-benn kerent na gasent ken
eus o chelou, ha, gant ar promesa a
roent d'e e kavfent ar re gollet, e
sunet digante o gwencien. Dek eus
al lennerez-ze a zo bet galvet dirak
ar barner ha kondaonet garo. Graet
mat eo d'ez e !

KELLEIER EUS AR VRO

KEMPER

Eun darvoud karr-dre-dan. —
Disul diweza, eur c'harr-dre-dan a
zo kouezet er Steir. An aotrou Poher,
skrivagner ar *Progrès du Finistère*,
hag en em gaveennan, a zabet gloazet ;
an itron Poher a zo bet beuzet. Hon
gwella gour'hennou a gengany a
gasomp d'hou c'henvreur.

Enor d'an aotrou Collignon. —
Da enori envor an aotrou Collignon,
bet prefed Kemper, hag a zo bet lazet
ar brezel, kuzulieren an departament
o deus divizet e vije skrivet e hano
war eun daolen varbr ha laket a-wel
e sall ar c'huzul en ti-kér.

**Daou vartolod a Vreiz war eul
lest-redor alaman.** — An 30 eus ar
miz diweza e tigouez e Lesconil,
daou vartolod a Vreiz-Izel o tont eus
New-York. En em lestre et oant war
ar lestre gall « Floride ». Heman, war
e hent eus Dakar en Afrik da Buenos-
Ayres, Amerik ar C'hreisteiz, a voe
gouyedet gant ar lestre-redor alaman
« Prinz Eitel Frederick ». Hon daou
genvroad a zo bet da'ch'et prizonierien
war vourz an Alamaned e-pad ugent
devez. N oant ket re wall-gaset, eme
zo ; bez' e oa zoken e touez an Alamaned
Alzasiz hag a gomze dreat
outo, ya, pa c'hellent hen ober e kuz,
rak difennet e oa ouz kaout darem-
ped ebet ouz ar brizonerien. Treut,
avat, e oa ar bevans : eul livr bara KK
bemde ! Gwell a ze d'ez, a-benn ugent
devez, e renkas al lestre alaman en em
repui en eur porz-mor amerikan e
lec'h e voe dizarmet gant an Amerika-
ned, ha rentet o frankiz d'ar brizonerien.

PLOUGASTEL-DAOULAS

Maro eur misioner. — An 30 a
viz Meurz e voe lidet e Plougastel
obidou an Tad Corre, misioner ar
Spered-Santel, genidik eus ar barrez.
War e zistro eus an iniizi, e pakas
eun anouedadur e Bourdel ha, pa oa
diviet gant terzien ar broiou tomm,
ne voe ket evit herzel ouz ar bark-
klevet-ze. Plougasteliz a oa deut
stank da destenia o c'harantez d'o
c'henvreur sanctel.

Maledennet. — Hon gwella gour-
c'hennou a gasomp d'ar serjant
Tallec, a Blougastel, a zo bet meda-
lennet ha, laket war roll a enor an
219vet rejimant, evit e nerz-kalon
dispar.

SANT-HERNIN

Laket war daolen a enoranarme. —
An aotrou abad Pengam, kure
Sant-Hernin, a zo breman kravaz iter
en 219vet rejimant war droad. Laket
eo bet war daolen a enor an arme
abalamour d'ar gred ha d'an ner-

kalon dispar en deus diskouez et en e
garg, o vont dindan tan ar c'hanozhou
da zastum ar re c'hloazet. Gallet en
deus zoken savetei un niver souard
diaoazet a oa bet dilezet en ear
geriaden, gant re risklus e vije bet
mont d'o c'herc'het. An aotrou
Pengam a yeas e-unan-penn hag o
c'herc'has holl d'er c'hlanvi. Enor
d'ezan !

LANESTER

Enor da veleien ar Vro. — An
aotrou abad Mentre, a Lanester, e-
kichen an Orian, a zo bet hanvet ne-
vez 'zo da is-letantan war dachen an
emgann, abalamour d'e ampartiz ha
d'e nerz-kalon en emgann. Hon gwel-
la gour'hennou d'ezan !

GOMENECH

Marvet er brezel. — Setu aman
hanoiou eus bugale ar barouz a zo
marvet er brezel. Dous da vo gant
o eue ! Jozef Lachever, Jakez ar
Floc'h, Yan ar Du, Yan Mari Fleuriot,
Jakez Turban, Fransez Mari
Guillemot, Yan Mari Daniel. Per ar
Gonidec, soudardet ; Viktor Gour-
nay, adjudant.

LANVOLLON

Kengany. — Dimerc'her diwezan
e voe lidet e Lanvollon servij bras
an aotrou Erw, Asselin, danvez-
ofiser, lazet e fosiou-difenn an Argon.
Desket-kaer, spredet-nhel ha kris-
ten eos an dibab, Erw, Asselin en
dije graet, m'en dije lezet an Actrou
Doue e vuhez gant, kalz a vad da
Vreiz. Hag hen ganet war harzou
Breiz-Izel, en eur barouz divrezone-
kaet eus ar gwass, e fellas d'ezan
studia ar brezoneg, dre ma sante
n'halfe ket Breiz d'ez'hel da vat war
hent he galvedigez, ma teujeda zilezel
Yez hon tadou hag hon zent. Hon
lennerien en em unano ganimp da
bedi ma vo Doue gant e ene ha ma
roio skoazel ha frealzidigez d'e ge-
rent en o glachar.

LANNBER

**Servij bras evit eur zoudard, bu-
gel eus ar barouz.** — Eur zervij
bras a zo bet kanet, ar zün all, e
Lannber, evit eur bugel eus ar bar-
rouz, Jozef Seven, martolod, kouet-
war an dachen a enor ar 5 a
c'houever. Hon gwella gourche
mentou a gengany a gasomp d'e
dud.

PLOUBEZ'R

Kengany. — Hon gour'e-hemen-
nou a gengany a gasomp d'an aot-
trou Chaloni Hamon en deus kollet
daou eus e vreurdor er brezel,
unan e difennou ar Veljik hag egile
en *Dardanelles*, war al lestre Bouvet.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bevez, masc. « Eur bevez e oa d'in
kaout lod eus ar zoubenn. C'était au-
baine pour moi que j'eusse ma part de la
soupe », Sainte Tryphine et le roi
Arthur, Quimperlé 1863, p. 201-205 ;
« Bevez eo evita. C'est bien fait pour
lui » ; « Goall-gannet eo bet ; bevez eo.
Il a été bien battu ; c'est bien fait,
il le méritait bien » Grégoire. Voir
Glossaire 65. En moyen-breton il y
avait un mot beuez, coupable.

« Bez ar pez a garfez E vez kredet
e vez, Milin (Sois ce que tu voudrais
qu'on croit que tu es). L'orthographe

de l'Emgle demande : a garfes, et à
la rime, e ves (conditionnels) ; ce qui
fait disparaître une équivocation ici
purement grammaticale) ; e vez =
qu'il est habituellement. E vez veut

dire encore (en Léon) : sa tombe, Tré-
guier e ve, de be(z) ; sa honte, de mez ;
ses glands, de mez ; son doigt (de bez ;
mieux, Tré. e vez, de biz) ; dans la
notation trop exclusivement léonaise :
ses arbres (pour e vez, Tré. e we) ;

sa truite (pour e vez, mieux Tré. e
wiz) ; et dans une notation trop tré-
coroise : son champ (pour e vez, Léon
e vez). Quant à e ves (ou vens) sa
vesce, il doit garder l's, qui était an-
ciennement c, répugne à s'adoucir en
vanneais é ves son muid (pluriel mé-
sieu).

Le second vers donné par Milin, le
premier e vez est conforme à un usa-
ge heureusement restreint du léonais :
il y a avantage à n'admettre partout
que e ve, « qu'il serait ». Le sous-
dialectal e vez « qu'il soit ou serait »
est d'ailleurs un archaïsme intéressant
pour le linguiste, cfr Revue Celtique
XI, 96, 97 ; il a échappé à M. Pedersen,
le savant danois qui vient de publier
(en allemand) une importante
Grammaire comparée des langues
celtiques (Tome II, page 437).

Bezig masc., pluriel beziovigou,
petite tombe.

Bezin (et bezin en Haut-Léon), du
goémon (collectif) ; bezin, féminin,
brin ou branche de goémon, Grégoire,
Le Gonidec ; bezinnou, pluriel
de ce singulatif, Le Gonidec ; bezin-
nou, pluriel, du Rusquec, doit signifier
« plusieurs espèces de goémon ».
Ar bezin glep tennet eus an aod a
vez lakeat da drempa an douar treaz ;
ar bezin seac'h a dalv pevar zamm
bezin glep, ouspenn ma 'z eo iye kals
gwelloch. Milin. Bezin louet ba teil
brein. A laka kouer da zevel e gein ;
Bezin brein ha teil louet E gas da
glask e voed. Cfr Mélusine, X, 234,
235.

« On dit ober bezin, et non dastum
bezin » Milin ; ce qui n'empêche pas
d'être admissible cette expression, qui
a d'autres synonymes : bezina, aota,
Krogata bezin, ramasser du goémon
avec le croc ; karavela bezin, le por-
ter avec des branards et à dos de
cheval. Milin.

Bezin, bezin-tan, keuneud-bezin (et
keuneud-vor, on attendrait -mor)
goémon lavé dans l'eau douce et sé-
ché pour faire du feu ; teil-bezin,
bezin-teil, goémon d'engrais, ou en-
grais de goémon ; bezin-tonn, goé-
mon que la mer rejette à la côte ;
bezin-troc'h, goémon cuilli sur les
rochers, Grégoire. A Ouessant, bezin-
tan, goémon noir qu'on coupe dans
les grèves et qu'on brûle dans les mai-
sons ; bezina tan, couper ce goémon,
Dom Malgorn.

Bezin-torr. goémon cassé, gros goé-
mon auquel est attaché le « kalkut »
(goémon en forme de nerfs de bœufs)
Milin.

Bezin-klover, goémon à gros grains,
Enquête.

Bein-koltoz, ou simplement koltoz,
zoëmon flottant, région de Pont-
l'Abbé. Breuriez-Vreiz.

Bezin-buc'h, goémon que mangent
les vaches ; bezin-ebrel (ou bego mae),
jelmestr pomme, qui est le meilleur...
Bourdelle.

Bezin-avel, goémon d'épave, « be-
zin-gwasie » goémon de roche (« goaz-
le, goémon d'hiver ») (?) ; bezin-gwenn,
goémon blanc ; bezin-fili, goémon de
rivière ; bezin-kalkud, gros goémon ;
bezin-tonn, goémon de flot ; bezin-
trouc'h, goémon de coupe, du Rus-
quec.

A Molène, d'après M. Cuillandre :
Tali, goémon brun en forme de feuille ;
on appelle groun aod les tas de
« tali » que l'on met à pourrir pour
faire la soude ; melkern, tige du
« tali » ; tellesk, goémon comestible ;
linoch, en forme de corde ; melez,
varech ; bezin du, synonyme de bezin-
tan, goémon de couleur verte
comme de l'herbe ; bezin bilidennok,
différent des précédents.

A Pont-l'Abbé, bol désigne le goé-
mon à soude. — Glanmor désigne à
Roscoff une petite algue verte très
menue, à Concarneau, elle est brune
et plus grossière ; on la désigne sous
le nom de stoup-mor (Bourgeois).
(Da heulih)

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeud evit ar broiou estren

Ar brezong bag ar feiz.
A zo brez ha ch'or en Breiz.
FOANZ AR GEIZ.
Gant brezong eo deut ar feiz.
Gant ar galleg et ay a Vreiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prezong.
Yez an duod vad ha klonok.
Yez ar feiz eo ; ma ve trohet,
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

Alazennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An dimezel Louiza Charran... 8 real
Trugare a greiz kalon d'hon c'hen-labourerez vat !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

Tomm eo bet ar traou, ar zün-man war linen an engann, dreist-oll endro da gér Ypres, en Hanternoz, e bro-Veljig, tost da stér Yzer, e kous-tas ken ker d'an Alamaned klask he zreuzi da gerzetz war-zu Calais. Anat a-walc'h e oa savet c'hoant er c'hoz Gwilhaou d'ober eun eil taol-esa diouz tu an tu-ze. Soudarded a leiz en doa kaset evit se ouz foziou-difenn ar Zaozon hag ar Fransizien. Nemet, evel pa n'en dije ket bet re a fizianns e zoudarded, e klaskas hag e kavas en e benn beuz eun ijinaden diaoulek da harpa ané. Sonj a deus d'ezan, em eus aon, eus ar pez a ra ar chaseourien ouz al lern pe al louzed d'oboufa diouz o zoulou : mogedi a reont ané. Gwilhaou en deus klasket ober kemend-all ouz hon zoudarded. An 22 eus ar mis diwezan, e stagas an Alamaned da leuskell bommou moged ouz foziou ar Fransizien hag ar Zaozon. Douget gant an avel a oa a du ha krenn a-walc'h, e tiruilhe ar vogeden evel gwagennou mor o vouga kement-hini a chome dindanni. War a lavar an ded ouziek, e vije graet mogeden vougus Gwilhaou gant un azezen a reer anezia ar hanou gregach, — ha brezong Treger, — a « brom » (bram a larer e Leon), da verka pe seurd flær donjerus a vez ganti. Mouget gant « brom » Gwilherm, e renkas hon zoudarded mont war-drenv, da glask eur banne aer fresk da denna o alan ; betek eun hanter-leo diouz ar foziou e klevet c'hoaz ar flaer euzusse. Da heul, ar Zaozon o deus kollet kériaden Sant-Julian o doa kemerat eur pennad a zo, hag ar Fransizien o deus ranket en eun denna diouz an tu-man da stér Yzer. An Alamaned o deus treuzet ives war o lerc'h an Yzer e kichen eur vuore'h hanvet « Lizerne ». Nemet, a-benn eur pennad, pa vœ divadaouet da vad ar Fransizien, ne voent ket pell kent adkemeret o

c'hrenv war o enebourien hag o c'has adarre war o c'hi.

An Alamaned o deus klasket ives adkemeret lec'hioù emzav an « Epar-gos » etre ar stêriou « Meuse » ha « Moselle », hag an « Hartmannswiller » en Alzas. En « Eparges » o deus c'houitet a-grenn war o zaol ; an « Hartmannswiller » o deus dalc'h et al lein anezan eur pennadig, nemet argaset int bet kerkent.

War linen ar Rusianed krogadou start a zo bet, dreist-oll en dro da odo Ujok, e menez Karpat. Deut int da vad evit hon c'heneiled.

Ar brezel war vor hag en aer

Ar skouadrennou o deus adstaget gant kanoliaden an Dardanelles. Ar 25 eus ar mis diwezan, an arméad a oa bet prientet en Egipt a zigouezas dindan renadur ar jeneral John Hamilton, hag a vœ dilestret war an daou d'ar striz-vor. Ar Fransizien, — kalz a Vretoned en o zouez, — a zo bet diskennet d'an douariouz tu an Azi, e Koum Kale. Argasset o deus a Turked a oa o tifenn al lec'h-z.

Diouz tu an Hanternoz da Constantinopl, ar Rusianed o deus kaset, ar 26 eus ar mis, o listri-brezel eus ar mor Du da ganolia ar Bosfor, eur ganol a gas da gér-benn an Turked diouz an tu-ze. Taget breman war zouar ha war vor gant diouz skouadren ha gant an arméad a zo o paouez dilestra, an Turked a zo kerse gante hag o dije c'hoant bras da c'houlen ar peuc'h.

E mor an Hanternoz e talch' al listri-splujerien alaman gant o mestaoliou ouz al listri-kenwerz, ar re er-maez a vrezel dreist-oll. Tarzet eo bet, ar zün diwezan, tri lestr norvegian, an Oscar, an Eva hag ar Caprivi hag eul lestr suedad, ar Ruth. Meneg a zo, dre-oll, da armal listri-kenwerz gant kanoliou skany, a vije a-walc'h d'en em zi-fenn ouz ar splujerien alaman.

E mor Adriatik, e kreiz-noz, etre ar 26 hag ar 27, al lestr-reder Leon Gambetta a zo bet tarzet gant al lestr-splujerien austrian U-5, p'edo o tremen dre ganol Otrant, etre an Adriatik hag ar mor Kreizdourek. Skoet e vœ en e greiz ha brevet darn eus e vekanikou gant nerz an taol. Kent-se, ar c'habiten a glaskas e deurel d'an aod, — n'oاد ket pell diouz beg Leuca, eur beg-douar eus an Itali. Nemet, kent tizou an aod, al Leon Gambetta a yeas d'ar strad. Gwaz a ze, n'en doa ket gallet gervel sikour gant e delegraf diorjalen a oa

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

Au aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

bet torret gant an darzaden. Rikouret e vœ gant an Italianed, pesketaerien ha listri-brezel skany, a ziredas war al lec'h. Savetaet e vœ gante 136 martolod, war ar 714 a oa er bouri. Moret e on bet al Leon Gambetta e 1901, e Brest. An darruvia eus e vartoloded e oa Bretoned. Eur gwall-goll eo evit hon Broïg !

Nijerien ar re unanet o deus graet redadenou a-us da lenn Konstans ha da Friedrichshafen, e lec'h eman kardiou bras ar zeppelinou ; re all o deus tarzet ives diskenn hent-houarn Haltingen, e dukelez Bad. Diouz o zu, an Alamaned o deus kaset o dubeed da skei boulji ouz tud diouz e Dunkerk hag e Nancy ; er gér diwezan-man o deus loet, pe gloazet grevus eur 6 den bennak. Ar Rusianed o deus kollet unan eus an njerez a oa bet ijinet gant ar mekaniker Sikorski ; brasoc'h ha krenvoc'h int eget an njerez ordioal, nemet breskoch a ze ives d'an tennoù. Heman a zo bet tizet gant eun tenn kanol.

Hunvre Gwilherm

Gwilherm an impalaer,
Eilvet eus an hano,
Skuiz o wel't ar vizer
O krignud tud e vro,
A lakas en e benn
O c'has eur mis pe daou
Da vro ar Fransizien,
Da gargan o bouellaou.

Diskan :

War don an dra tra la la,
War don an dra tra la la,
War don an dra deri dera.

— « Nerz ebet, emean,
Ouz ma brec'h n'hallo stourm !
Per-k chom da grenan ?
A rôk ! prim ha difourn !
Boemet gant politik,
Ar Challaoued diroll
Gant safar ma muzik
Ac'h ey prestid da goll. » —

Ha setu Lom en hent,
Dipret mat ha dinez'h !
Dirak e lorzh divent
Ar Fransizien a dec'h.
Daerou ha gwad a ruilh :
« Bevet an Alamanig,
Ha beuomp an drubuill
Er gwin hag er champagn ! »

Mes, petra a c'hoarve ?
Setu eur c'hoari vrav !
Joffr koz, skuiz o vale,
'Zo chomet en e zav... »

Fumet eo kog Bro-C'hall !
Aiou, aiou Gwilhaou !
Gwall-boent eo d'ac'h diwall,
Pe c'houi a dapo tomm !

War vord rivier ar Marn
E tigeras ar c'hoar :
Hon zoudarded kadarn
A choule mont war-rôk !
Euo pobl ar C'hronprins
A renkas, hep arzao,
Ouz son ar soixante-quinze.
C'hoari ar jabadao.

O tont 'trezek Pariz
Gwilherm a oa 'n e vleud,
Setu hen war e giz
Primoc'h vit na oa deut !
Devet gant ar vez ru,
An dipit, ar gouannar,
E c'hourc'hemen dioustu
'N em blantek en douar... .

Aboue s'anvezioù hir,
Evelte penn-mouzett,
Gant hon c'hoarielloù dir
E vroudomp al louzed ;
Mes, eun de'zo o tont,
C'houi 'renko, Boched brein,
Skampa hep goul ho kont,
Rosai en ho kein !

Ya, skampa a refet !
Ni hen tou en eur vyez,
Ne vefomp ket renet
Gant muntrieren divez.
Gwilherm, sonjet en ze,
Pa 'zo c'hoaz Bretoned.
'N ho kroc'henn e fell d'e
Tailhan peb a voned !...
War don an dra tra la la,
War don an dra tra la la,
War don an dra deri dera,
Ya, ya, ya !

KOULMIG ARVOR.

KELLEIER BUS HON MIGNONED
A ZO ER BREZEL

Hon mignon mat, Erwan Querou, a skriv d'in eus talben ar brezel evit en em glemm dre na deu ken Kroaz ar Vretoned du-hont pell, er foziou-difenn e lec'h m'eman o'ch en em ganna kalonek. Kaset eo bet eve-lato, nemet a-wechou e vez daleet ar c'hasadennou, pe zoken harzet oute da dremen. Gant-se, pa zigouez gant unan pe unan eus hon mignonned chom eur pennad hep kaout o C'hroaz, na damallent ket kement-se d'imp, rak denc'hel a reomp d'he c'has resis bep sun. Ne anoukaoemp ket ané ; ar c'ontrol eo !

Pelec'h ez out manet Kroazig ?
Pelec'h ez out manet, o Kroazig ?
Ne welan ken liou da askel
O tont da frealzi kalonig
Ar zoudard breton er brezel,

Pelec'h ez out manet, o Kroazig ?
Marteze ez out bet gloazet,
Bet d'it eur voulez 'n ez askellig,
Tont da welet ar Vretoned.

Pelec'h ez out manet, o Kroazig ?
Pa n'ez kwelan ken en « tranchée »
Dindan « pothouarn » Gwilhaouig
O yudal 'vel lapoused goue.

Hir kavan an amzer, o Kroazig ?
Aboe n'em eus ket da lennet.
Trémen ter zün zo 'man Erwanig
En gortoz... ha ne deuet ket.

Pelec'h 'ta eo manet ma Chroazig ?
Daoust ha kollet he deus he hent,
Pa 'deu ken da welet Erwanig
Evel ma teue diagent ?

Mar 'teus c'hoant da c'houzout, o Kroazig,
An hent reiz da zont d'am gwelet,
Te gavo da vignon Erwanig
Er soixante-treize, an unneket....

ERW. QUÉROU.

AR FINLAND oc'h adkavout hec'h emrenerez

Ar Finland a zo eur vro vihan, d'ez i hec'h istor, he giziou hag he yez diouti hec'h-unan, evel hon Breiz-Izel, hag a oa bet staget ouz ar Rusi. Nemet, betek 1898, he doa galiet mirec hec'h emrenerez, pe « home-rule ». Graet he doa he mad anezan, ouz en em harpa war e spred, a zo uhel dre natur, hec'h istor enoros-dreist, hag he yez, koz ha barzonius evel hon brezoneg. Sevnaet evel-se heb beza bet dibenhet diwar hent he spred-pobl hag he galvedigez, e kerze ar Finland e penn holl stadou an Europ war hent an « Araokaat », pa voe lemet diganti hec'h emrenerez gant ar Rusi.

Finlandiz, pell diouz maga kasonna droukrans ouz ar Rusianed, o deus, dre o ampartiz dispar hag o nerz-kalon, graet d'ar re-man eur vad dreist aboue m'eo digor ar brezel. Setu eman an dug-meur Nikolaz, pen-rener armeou an « tsar », o paouez goulenn digant heman, — evit gwella gounid ar Rusi hec'h-unan, emezan — ma vo rentet da Finlandiz o arme hag o emrenerez. Hag an tsar en deus lavaret hen ober !

Pebez skouer evit ar pobloù bras ha gante en o dalc'h pobloù biban donezonet kaer, nemet n'hellont ket lakaat da dalvezant an donezonouze, abalamour d'ar « greizelez » (pe « centralisation ») ! Pegouls e c'hello hon Breiz-Izel lakaat da bara evit ar Frans hag ar bed-oll tenzor dispar ar yez, ar spred hag ar vroadelez keltiek ?

C'hoant ar Zoudard breizad

WAR DON : Kér Is.

— Soudard breizad, war an talbenn Petore sonj 'dremen 'n ez penn ? Petore c'hoant 'zo 'n ez kalon ? Hen lavar d'in eun ha gwirion.

— Ma zonj-me a zo stourm bepred Bete koll buhez, mar deo red, 'Vit bouta er-maez a Vro-C'hall Ar German gouez, ar German fall.

Ma zonj a zo mont prim war-raok Gant skoazel aotrou sant Kadou, Paeron soudarded ma Breiz kaer, Da gas e kuit ar German laer.

Ma c'hoant a zo, goud' ar stourmad, Dont c'hoaz en-dro a di ma zad Da labourat ma farkou glas, Da besketa war ar mor bras.

Ma c'hoant 'zo krigi en alar, Ha teurle had 'barz an douar Evit rei frouez, ed ar gwella Da zibri c'hoaz eun tamm bar.

Ma c'hoant a zo er pardonou Mont c'hoaz da gana kantikou, Pedi sent koz Breiz-Izella Hag hon Mamm-goz santez Anna.

Ma c'hoant a zo chom Breizad mad, Komz brezoneg, yez ma Broad, Kana soniou ha gwerziou koz Kanet gwechal gant ar Re-goz.

Ma c'hoant a zo karet ma « dous », 'Kreiz ar peu'h, laouen ha didrouz, Eeva ganti 'vit adsevel An tiegez a-raoñ mervel.

LOEIZ GOURLET (BODSPERN).

Ar C'helt o tont war var

Pa zigouez d'eur vro bezan stronset ken gwaz ha ma tigouez da veur a bini en amzer-man, kement a oa an dounan, ar muian kuzet en he c'hreiz a deu d'en em ziskouez war var, evel eur menez elipennet gant eur c'hrendouar hag a weler o ruihal, meskha-mesk gant ar strujaj diwar c'horre, ar mein kalet a os en diaze anezan ha 'n'o devoa ket gwelet, aboue an amzeriou kossan, goulou an deiz.

An den, pa gouez eur gwall-reuzenn war e gorf, pa deu eun ober bras bennak da c'hervel e holl c'hal-loud, a ra memes tra. Neuze e tiskouez pe sort liou gwad a zo en e wazied, pe sort danvez kalon a zo en e greiz, da laret eo, diwar pe sort gouenn dud ech eo bet savet.

Sellet ar Brusianed, tud sevenaet, war o meno, tud ha ne oa ket o far war an douar, diouz o c'helevet, tud dizrouk, karantezus... Ar Prusian ? Bugel an holl, mall gantan ober vad en-dro d'ezan, sklérijenn ha kennerzan ar poblou all, da lakaat ané war hent o sevendigez !...

Ya, diwar c'horre an holl draou kaer ! Talvoudegez eur broch-pal, eun tammig douar digaset ha meret gant an teili evit touella an daoulagad, en eur park fall ! Dindan eman ar roch'h choue, an douar put. Skoet doun, ha kerken emaint war zizolo. Natur an douar a zo fall.

Ar brezel en deus diskouezet piou e oa ar Brus : laerez, gaouiazez, trei-tourez kriz ha dinatur. N'eus ket ezm da glask testeniou. Ar vroad he deus freuzet eur paper sinet ganti, tanet ha devet ilizou, lazet merc'hed ha bugale, ha tamallet, goude, he zorfouez d'ar re-all, a zo eur vro c'houez, daoust pegement a sked hag a lufr a vefe en-dro d'ez !

Ar re a anavez an istor n'int ket bet faziet. Gouzout a raent piou e oa gwechall an tadou-koz, a Ch'hermied, laeron ha muntreren kriz. Ne ar ket bet pell o kavout d'eo si skrivet e-barz levr an Istor aboue an amzer kent Hon Zalver : ar pez e oant neuze ez int c'hoaz en eur-man ; gwrienn ar ouenn n'eo ket bet chenhet....

Gwellael e c'hall bezan ar wrizienzo, pa gar ober impli eus al louzou burzudus digaset war an douar gant Doue e-unan, ar FEIZ. Met, end-eun a-walc'h, ar C'hernaned, goude bezan taolet, dre nerz ar Gredenn gatolik, gwir frouez a zevenedigez, o deus nac'h et feiz hag en em c'haet protestant. Ar frouez deut a'hane aboue a zo frouez put, frouez trenk, frouez c'houero ; ni hen goar, pa man an tanva anezan en hon genou !

Ar German a deu war var, hudur ha lous evel m'eo bet a-viskoaz, kalz pe nebeut ; diouz an tu-all, ar C'helt a deu ive, ar C'helt, maen-diazez Bro Frans a-bez hag eman ar c'horn anezan dizolo aman en Breiz-Izel. Ar C'helt a deu war var !

Komzet e vez eus al Latinized. Pell zo eo treuzet ar gwisk-tréz latin, ha tupet ganimp ar roch'h gelt.

Mar deus bet a-viskoaz kement a gemm etre an Italianed ha ni, petra

a zo kiriek nemet ar gwad kelt a zo bet silet da genta en hon gwazié ? N'eus nemet eur blusken latin war hon gorre ; freuzet anezai ha, bremen evel gwechal, e kavet gwignen ha kalon gelt. Ar brezel en deus graet al labour-ze, ha, gant e gleze, hen gra bende mui-ouz-mui.

Ar C'helt a deu war var... Piou eo ar jeneral French ? Eun Iwerzoniad. Piou e varichaled Roberts, Kitchener, an amiral Peatty, a drec'h has nevez 'zo war an Alamand e mor an Hanternoz ? Kelted. Piou e oa kabinet ar vartoloded a zifennas Diximus ? Eur Breton. Piou e oa an dud a oa gantan hag en em zifennas eno, o c'hort en dour, o fenn en tan, unan ouz sez, e-pad pemzek deiz ? Bretonez an durnvua ané. Piou eo a stourmas ar startan ouz ar Brusianed e Charleroi hag en Ypres ? Bretoned.

Ar C'helt a deu war c'horre. N'eus ken nemet lavaret : Gras d'ezan da chom, rak eno eman e lec'h !

D. N. D.

KELZIER EUS AR VRO

KEMPER

Beleien au eskopiti war daolen a enor an arme. — An aotrou abad Dilaser, mestr-skol kristen e Brest, bremen kaporal en 1919et rejmant, hag an aotrou Boule'h, kure en Lanveok, adjudant en 1919et rejmant, a zo bet laket o-daou war daolen a enor an arme evit o c'hadarnded en emgann. Enor da veleien ar Vro !

KORLE

Ken a varner a beuc'h !. — Kér Gorle n'he deus ken a warner a beuc'h. O vezan m'en deus ranket an aotrou barner mont d'ar brezel, e vo graet en e lec'h hiviziken gant barner a beuc'h Gouareg.

ROSTREN

Diés kacout bara !. — Diés eo kacout bara e Rostren, gant ar vararen a zo diskroget diouz o labour, nemet unan ané, an aotrou Rudulier. Ma talch'an traou war an tu-ze, ne vo ken gwir evit Rostren al laver koz :

Bara hag holen
A vez roet da ned a c'houlen ;
pe c'hoaz :

Dour, holen ha bara sec'h
A vez kavet e pep lec'h.

GWENGAMP

Tec'hidi eus an Hanternoz. — Eun tren, ennan war-dro 1890 a dud paour o deus ranket tec'hel rak an Alamaned diouz bro an Hanternoz, azo arru e Gwengamp. Digemerez e vezint a Gwengamp, e Lannuon, hag er parouziou tro-dro.

LANNUON

Kroaz a enor. — Eur bugel a Lannuon, an aotrou Yann Gaulet, kabiteen, elivet rejmant dragoned, a zo bet roet d'ezan ar groaz a enor. Hon gourc'hennou.

Kauv. — Eur zoudard yaouank a Lannuon, Loeiz Tannou, hag a oa bet gloazet ha prizonet gant an Alamaned, a zo maro en Alamagn. Hon gourc'hennou a gengany a garsomp d'e dud glace'haret.

PLOUIZI

Eur prizoner alaman o tec'hel. — An 20 eus ar mis diwezhan unan eus ar brizonerien alaman a zo o labourat e Plouizi, a dizas tec'hel kuit. N'eus ket pell heb bezan tapet. Kaset eo bet da brizon bras Sant-Brieg.

GWENGAMP

Laket war an daolen a enor. — An aotrou Rous, mestr-skol Sant-Drian, e-kichen Gwengamp, bremen, soudard er 248vet, a zo bet laket e hano war daolen a enor e armead. Hon gourc'hennou d'ezan !

An aotrou Poincarré war linen an emgann

Disul ha dilun diwezhan, an aotrou Poincarré, gantañ ministr ar brezel, en deus graet eur weladen d'ar zoudard war linen an Aisne. Roet en deus eur nebeut kroaziou ha graef eur brezegen o rei o banniel trilioù da rejmanchou nevez.

ROLL-GERIOU

(Kendalch)

Breuriez-Vreiz donne : felu-mor, goémon long ; kalkut ou melkern, grosse tige de goémon dont les feuilles s'appellent korre ; filit, très longs rubans ; tonn-ebrel, amas naturel de goémon que la mer pousse à la côte en avril ; les amas artificiels de goêmons coupés que l'on pousse à la côte s'appellent reut, plur. reujou.

Mots de la région de Lannion : Morgore, filaments minces, ronds et très longs, spoue-mor, goémon comesible ; glanch, conferves vertes ; pizach, goémon dont les feuilles portent de petites ampoules ; fawach, ampoules plus grosses ; bôdré, comme une fraise de veau ; jelmestr, goémon à tiges ; on distingue les espèces d'après la forme de la tige : jelmestr treid moan, treid bir, treid plad, etc.

Nomenclature vannetaise (d'après M. l'abbé Oliéro, vicaire à Sené, qui m'avait envoyé des échantillons qu'a identifiés M. Dangeard, professeur de botanique à l'Université de Poitiers) : behin kreuz, goémon pour littière ; behin tan, pour chauffage. Les premiers comprennent : behin glas, plante marine en forme de ruban, que le vent arrache et pousse à la côte (zostère, « *zostera marina* »), (cfr. « *ur bar bizin-glaz*, une branche de varech vert », Gwerziou Breiz-Izel I, 128) ; behin kurs, le même, qu'on a fauché et que le vent et la mer pousse ensuite à la côte ; behin éned, le même quand il pousse près du rivage sur les vases que la mer recouvre un instant seulement, à marée haute ; les oiseaux de mer viennent y chercher leur nourriture ; behin gad (« *chondrus crispus* »), qui reste aussi très court ; behin bouetilh, « *fucus canaliculatus* » ; behin torraj, ou simplement torraj, mélange de tous les goêmons, hachés menus, devenus presque du fumier à force d'avoir été rejetés par les flots. A coté du behin tan proprement dit, « *fucus nodosus* », il y a behin bos « *fucus vesiculosus* » ; behin kaul (« *fucus serratus* ») et behin ivré (« *halidrys siliquosa* »). Tous les quatre poussent sur les rochers : les deux premiers sont les meilleurs, le dernier n'est pas estimé. Behin kornailh, ou simplement kornailh, n'est pas un goémon pour chauffage, mais on le brûle pour en faire de la soude. On ne s'en sert pas généralement pour littière, car c'est trop gras. On le transporte directement aux champs comme engrais, ou bien on en fait un tas qu'on laisse pourrir en attendant de l'y transporter (M. l'abbé Le Goff). Ce doit être « *laminaria saccharina* », cfr. la Flore populaire de Rolland, XI, 190.

Bezinek, adjetif, plein de goémon, du Rusque.

Beziner, masc. pluriel bezinerien ; féminin bezinerez, pluriel bezinerez, celui, celle qui va cueillir du goémon. Bezineriez, masc., action de cueillir le goémon. Grégoire. — Un autre dérivé est le vannetais behineg, féminin, lieu où l'on va ramasser du goémon ; il mériterait d'être imité ailleurs en « bezineg ».

(Da beuñh).

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROUZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-Chall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FURNEZ AR ETEL.
dant brezoneg eo deut ar feiz,
dant ar galleg et ay a Vreiz.
FURNEZ AR GHEZ.
Dalc'nt bepred d'ho prezonge,
Yez an dud war ka kalonk.
Ter ar feiz eo ; ma se trech'bet,
Ouspen ar Ves, e vo Poched !
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

Taer eo bet bepred ar chrogadou war linen an engann er Veljig ha Bro-Chall, dreist-oll en Hanternoz, e lec'h e seblant an Alamaned printi c'hoaz eun dra bennak en-dro da gêr Ypres ha d'an Yzer. Klasket o de-se meur a lec'h ober iimpli adarre eus an aezen vougus, nemet n'oa ket an avel a du, ar wechman ; hag, ouspenn, ar re unanet a oa war o evez. Aezet e voe d'e diabenn an taol.

Kanoliet e voe Dunkerque e di-benn miz ebrel hag e derou miz mae gant pezion boulji, — 38 s'ntime tréuz d'e, — o deus graet dismantre-walch'. Ne ouied ket, da genta, a belec'h e teur ar boulji-ze, nemet dizoloet e voe buan gant an nijerien o doa an Alamaned savet eur pez kanol merdeadeurez bras bras e-kichen kér Dixmud, er Veljig, hag e stapsent gantan boulji ouz. Dunkerque,... nao leo hanter ac'hane ! An nijerien o deus losket eun nebeut tarzerezed ouz ar c'hanol bras-se da stanka e chenou d'ezan. Deut eo o zaol da vad, moarvat, rak aboue ne glever ken anezan.

Ar Fransizien, oc'h ober o mad eus ar gentel-ze, a zo deut ives abbenn, diouz o zu, da ganolia eus a bell krenvlec'hion en-dro da gêr Metz, a zo bepred etre daouarn an Alamaned.

Diouz tu ar Rusi, eman ar jeneral alaman Hindenbourg o kiasm ober eun argaden er rannviroiou rusian en em gav war ribl mor Baltik, en Hanternoz. Ne weler ket tre p-tore gounid a hallje dont d'ezan diouz an taol-ze. Diouz tu menez Karpat e seblant an traou mont bepred da vad gant ar Rusianed.

Kelou mat a deu ives eus an armead a oa bet dilestret en Dardanelles da vont d'an Turked. Gounid tachen a reont prim a-walch'. Mar na deu netra war dreuz, e vezint kent peil war hent Konstantinopl. Ar Vulgared, war a larer, a vije o vont da astenn an dourn d'eze.

RENERIEN

E AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit, St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charuer, zigemer ane

Ar brezel war vor hag en aer

Eun engann war vor a zo bet, ar zadorn 30 a ebrel, etre Alamaned ha Saozon, e mor an Hanternoz ekenver da aochou an Holland. Al lestr skany saoz Recruit a vo-taget, da gente, gant listri-splujerien alaman ha gouoledet gante. Ar va toloded war e vourz a voe neuze saveataet gant eul lestr-pesketaer dre dan, an Daisy. Heman, kanoliet e dro gant an Alamaned, a chalvas sikour. Klevet e voe e chalvaden hag e tiredas war al lec'h pevar lestr skany eus skouadren ar Zaozon, al Laforey, al Leonidas, al Lawford hag al Liark. En em gavout a rejont gant daou lestr-tarzer (pe torpilleurs) alaman, a heulhe al listri-splujerien.

Edo ar-reman o paouez gouledi al lestr-roueder (chalutier) dre da saoz, ar Columbia, a voe beuzet an holl vartoloded war e vourz nemet unan hepken a gavas repu war eul lestr-roueder al, ar Barbados. Heman a oa armet gant daou ganol bihan hag e chellas en em zifenn ouz an Alamaned. P'en em gavat war al lec'h ar pevar lestr skany saoz, ne badas ket pell an abaden gante : an Alamaned a glaskas tec'het kuit a herr warzu an aod, nemet ne voe ket lezet an amzer d'e d'hen ober ; tizet e voent ha kaset d'ar strad rakt'l. Ar Zaozon, re drugarezous ouz al laeron-vor-ze a oa o paouez beuzi holl vartoloded ar Columbia, a zaveteas an darnvua ané.

E mor Breiz, al listri-splujerien alaman o deus c'hoariet o gwall-bôttred adarre ha gouoledet meur a lestr kenwerz, en o souez eul lestr gall, an Europe, 1.267 tonnell, a oa war e hent eus Kardiff da Vourdant gant eur gargad glaou-douar. An holl vartoloded war e vourz a zo bet saveataet gant eul lestr saoz ha kaset gantan da Vro-Zaoz. An 30 a viz ebrel da greisteiz, ar splujerien alaman o deus graet eur mestaoz hag a halite ko-stout d'ler. Kaset o deus d'ar strad eul lestr amerikan, ar Gulflight, 5.189 tonnell, karget a sol-douar, war e hent eus an Amerik da Rouen. Beuzet eo bet ar c'habiten hag eun darn eur ar vartoloded anezan. Ar Gulflight edo displeget gantan e vanniell, banniel glas stere-dennet ar Stadou-UNANET. Anat eo o deus an Alamaned graet au taol a-ratoz-kaer. Tennen o deus warneant an taol yud-ze droukrans an Amerikaned, a gomz zoken darn eus ar chelaouennou ané da ziskleria raktal ar brezel d'an Almagn.

An 30 a ebrel hag en deiziou da heul, e voe gwelet zeppelinou ha njerez alaman o c'nournjal warzu Bro-Zaoz, nemet n'o deus ket galat ober droug.

Nijerez ar re unanet a dalc'h d'ober ar gwella mad d'an armeou,

evel ar re o dens dizoloet ar c'hanol bras a ganolie kér Dunkerque. Etouez an nijerien a zo bet medaleen net nevez-zo evit a zaoliou-kaer en em gav eur Breizad, Maurice Nogues, a zo genidik e diegez a Lambal. Hon gourc'hemennou d'ezan !

D'AR BARZ KARET « TALDIR »

ha d'an holl varzed a zo o tisenn hon Bro.

Penôs, ma zelennig stigna d'it da gerden,
Pa na chom em c'halon netra nemet anken ?
Pa na welan dre-oll aman war douar Breiz,
Nemet tristidigez, kany ha daerou a leiz ?

Me 'glev mouez ar bugel, marteze emzivad,
O c'houlen gant daerou pelec'h eman e dad...
Rak pell a zo, siouaz ! n'en deus ket e welet,
Hag e skabel a chom goullo war an oaled.

Me 'glev merc'hed yaouank mantret-bras o c'halon,
Bemde o hirvoudi gant ar geuz d'o mignon ;
Me 'glev mouez an dud koz o sevel truezus :
Maro eo o nibien 'barz ar brezel euzus !

Ar mammou, ar gwrage, a bae ive d'o zro,
Abalamour d'ar gwall'zo kouezet war hon bro,
Eur ranson a zaerou, eur ranson a chlach'har,
'Vit meska gant ar gwad a red war an douar.

Koulksoude, eur wech c'hoaz, o ma zelen vihan,
E fell d'in, 'n eur ouela, stardan da gerden moan,
Evit dont da bedi Doue an Armeou
Ma torro ar walen a zismant ar broiou.

Pa zisken gant sioulder an noz war Vreiz-Izel,
Pa dint an Angelus 'barz an touriou uhel,
Al labousig a nij d'e nez, evit repoz,
Ha ma feden doujus a zav d'ar Baradou.

E-kichen an oaled daoulinet ma-human,
Me a bed ar Werc'hez 'vit ar re 'zo en tan,
Ma teurvoe astenn gant madelez he brec'h
War zoudarded bro-Frans ha rei d'eze an trech'h.

Gant fiziens e pedan ar zent hag an aele
Evit ar zoudarded 'deus gwreg ha bugale,
'Vit ar Vartoloded 'zo du-hont war ar mor,
E-touez an holl risklou keit-all diouz an Arvor.

Evidout, o Taldir, vit an holl varzed vat,
'Zo o tifenn hon bro en tan-gwall hag er gwad,
E kinnigan ive bemde, en eur ouelan,
Da Werc'hez Sant-Kare ma feden ar gwella.

An itron Varia hon Mamm leun a drue,
D'ho lezel en yec'hed, d'ho miret en buhe,
Evit ma klevfomp c'hoaz ha telennou dispar
O kanan eus hon Bro hag an trech'h agar gloar !

Hag ar Frans a zavo kaeroc'h eget biskoaz,
Daoust mac'h eo bet tizet ha bet ken rust he gloaz,
Daoust mac'h eo red d'ezi lezel war an dachen
Khalz deus he bugale marvet 'vit he difen.

Pa zistroset eun de, Barzed vat Breiz-Izel,
Nag a joa 'vidomp hell, goudre reuz ar brezel !
Neuze ec'h adreno e-touez ar Vretoned
Ar Peuc'h, ar Garante, kaeran tra 'zo er bed.

LAOUENANIG AR ROZ.

Eul lizer a bouez bras

DIGANT EUN OFISER

diwar-benn stad hon
soudarded er foziou-difenn

Aotrou Rener,

Marteze e rae plijadur d'ee'h ha da lenerien « Kroaz ar Vretoned » kaout eur ger bennak diwar-benn doare ar zoudarded a zo o vrezel e broiou an Hantenoz, rak bez'ez eus en o zouez kalz a Vretoned. Eus eul lizer am eus bet deus ar broiou-ze digant eur mignon e karg uhel, eun ofiser, o zennan lag o lakan e brezoneg. Pa'z eo gwir na lakan na lec'h, na hano, no gay ket d'in e rafen displijadur da zen hag, er c'holont, ar pez a skriv ma mignon, daoust ma komz eus amzer tremenet eur pennad 'zo, a blijo, me gred, d'ho lennerien vat. A viz c'houever eo e lizer.

S...

..... Ar vuhez dre aman a zo bemedez memes tra a-walc'h : pevar devezen toufleziou-difenn, pevar devezen a-dreg da ziskuizan. Nemet an eil digarez pe egile'a ra d'imp alies chom pelloc'h war an talben.

Bet hon eusaze eur pennad mat a amzer lous, erc'h ha giao, me lar d'ec'h ! Pa deuemp deus an toufleziou e vezemp gwenn evel milinerien. Douar pri ar vrô-man ne eur (ey) ket an douar, ha, dre-ze, an toufleziou a dueu buhan da vezan evel poullou, a veze red o skarzant gant skudellou ha kelorniou. Achanta, dont a raemp abenn d'o dizec'hant, hag aboue m'eo sederer an amzer, e valeer zoken enne evel war eun hent bras.... eun tamm enk koulskoode !

Ar « Voched » ne zifrenket ket re-oll dre aman. Kær e vije bet ar vuhez ganimp, paneve, « Julio ».... Martez n'ouzoch ket piou eo « Julio » ? Ac'hanta, me a zo o vont d'hen laret d'ec'h. Da gentan, « Julio » nan eo ket eun den, eur zoudard hepken, hoger pemp, dek, ugant zoudard « boch », tennieren dispar, o lagad bepred digor ha war evez, ha prest da rei eur vouled da gement-hini a zavfe e fri re uhel. Ha gwelet a ra « Julio » tra pe dra o finval en hon zu?... Zim!... Pan! « Julio » eo a ro d'ezan piz kras.... hag evel-se tri-ugent gwech en eur eur, d'an nebeut-tan !

Evit ar c'hanoù, ar « Voched » o deus eur c'his all. Daouzek tenu bemedez eo hon c'hort da gaout : c'houec'h evit hon zoulfeziou, hi c'houec'h evit ar yourch.... pe gentoe'h evit ar pez a chom anezh en e zav. Rak, touet o deus he dispenn holl. Gwir eo, a-hend-all, o bellont ket ober kalz a droug.

Breman hon, yec'bed ! Ac'hanta gwell-wat eo evidomp holl. Tra zouezus : nebeutoc'h a glenvejou a zo aman e-touez hon zoudarded koz barvek eget gwechall e-touez hon pôtre yaouank er c'hasarniou. Eiz devez zo'n em eus kêt eur c'halvour em c'hom-pagnunez. Gwir eo avat na vank ne-tra d'evel bêyans ha gwiskamant, ha trugare a heller dre ze da laret d'ar zoudarded-kergêt deus an treouze : ober a reont o dleap penn-da-benn.

Met n'eo ket hepken gant korf hon zoudarded e vat plect mat ; o ene n'eo ket ive ankoonet. Soudarded ar Frans n'o devoa bet biskoaz zoken kement a aluzennerien hag a velseien en o mesk : bezan 'zo anezh dre-oli, hag ar linennou kentan, dreist-oli, a reont kalz a vad.

Evel se, da ouel an Nedelec, Hon Zalver a hellas diskenn er « gourbi » a dalv d'in da di-ofiser, eur gambr kleuzet en douar ha stok ouz an hent-houarn. Alese hon aluzenner Hen kass, dre douflezion al linenn gentan d'ar zoudarded n'o devoa ket gallet kuitata al lec'h merket d'ê, hag a felle d'ê koulksoud, komunian. Peños e kavit-kuze?

Ao de-se e oau-me eun tamm uheloc'h hag, evel n'hê devoa bet

droug ebet c'hoaz an iliz betek neuze, e kempennjomp anezh, evit kanan enni an ofiser hanterozi. Ouz ar prenestrou e lakjomp pallenou ha lien an telennou, evit harz ar gouloiu d'hon diskuih d'ar Brusanned da greiz an noz, hag, evel-se, e ch'elljomp lidan ervat donedigez Salver ar bed. Me, mar plich, a zone an ograou e-pad an ofiser, hag evit an oferen-bred em boas ar memes enor. An treou a gerzas eus ar bravanhag ar gouel a voi kaer meurbet !

Breman ec'h on addarre em flas koz, e-tal an hent-houarn, en eur gérig e lec'h nan eus ket eun ti ha n'en dese bet e skouarnad. An iliz a zo bet hanter-ziskaret gant ar boulejou kanol, ha red eo bet d'imp, abalamour da ze, klask eul lec'h all evit hon aluzenner da laret e ofiser. Kaout a reomp eur c'hoaz, kempenn a reomp anezan : hen a vo hon ilizieur ! Er zekreteri goz e'va komp dilhad-oferenha hag, evel-se, bemedez hon eus an eurvad da ch'ellout klevet an ofiser

Nebeud a zoudarded a ve, rak holl emait el linenn gentan, ha nebeut ané a hall kuitaat. — Met, a lavarfac'h-c'honi, piou e ve ar c'holist ? — Na dorret ket ho penn da glask... Me, aotrou, me ma-unan, am eus an enor bras-se da zerviji ar beleg ouz an aoter, en eur c'hoaz, dindan an douar, evel gwechall ar gristenien goz er « chatakombou ».

Met en un ankouaz a ran da varvailhat ganec'h... Trawalc'h evit eur wech !

Ha breman, kenavo an distro, rak esperas vras am eus en em adkavfomp holl eun de en iliz P..., da ganan a vouez uhel ha laouen « Te Deum » an trech'hag ar peu'h, goudre m'hon devo kasetar « Voched » da vale ha graet d'e paeau o holl dorfejou en hon eneb bag eneb d'an iliz, ha d'hon Bro, rak Doue, hag a ren pep tra ez gwirion ba leal, en devo sur e dro !... »

Ho kenroad ha mignon,
X...

ENOR D'AR VRETONED !

Ar pennad a zo da heul a zo tenet eus eul lizer kaset d'e gerent gent J.-B., genidik a Gastel-Paol. Hon gwellan menoz a gasomp d'ezan hag hon hetou ar chalonekan ma challo tizout salo ha diblistig termen ar brezel.

.... Setu me brevan en 19vet rejmant war droad, eus Brest. Bet ouzo, evit an eil gwech, er foziou-difenn...

Goudre, e tleemp kaout c'houec'h deveza da ziskuiza, nemet tri hepken hon eus bet, dre ma oa savet ga-neomp eur daer a abadenn. Galvet e oamp bet, en noz, da vont buan da foziou-difeon F... War dro 75 metr ac'hane, e stagas an tennou da strakat spontus, tennou lufuz ha tennou kanol. En em astenn war an douar a rankjomp ober, he chom evel-s-eur pennad mad, war-dro tri-c'hant eur, o klevet ar bilennou-ploum o c'houibaou a-zic'h hor pennou hag o tiframma mein ha douar diouz ar chleuiziou tro-dro. Evit ar bouljikanol, e tarzent aman hag a-bont en eur sklerjenni an oabl. Ar re vrassa anezh a ra eun trouz hevel a-walc'h ouz hini ar gwagennoumor o skei ouz an aod. Tennou ar 75 a rog an aer : kraaaa... boum ! E-keit-se, al leterniou-c'honiña (pe « projecteurs ») a furche traoukreac'h, evel evit dizoloi pe frouce a zeoje eus an tennou kanol. Strinkel e veze iez « fuceennou » lugernus

a-us da lineon an tan. Kaeret arvest da welet, ma na vije ket bet breczel !...

Er foziou-difenn ne fallgaloner ket ! An holl a vez laouen hag a zidu o amzer o c'hoari kartou pe domino. N'eo ket fall ar hevans. Betek re a vara a-wechou ! Pa skuier gant ar zouhen hag ar « rata » bemedez, e ch'elljomp lidan ervat donedigez Salver ar bed. Me, mar plich, a zone an ograou e-pad an ofiser, hag evit an oferen-bred em boas ar memes enor. An treou a gerzas eus ar bravanhag ar gouel a voi kaer meurbet !

Eun dra hag am laka gwall-nec'h ! Kollet am eus va c'horbut...

Eun dra n'cuzoc'h ket marteze ! Aon bras o devez ar « Voched » razomp. Pa c'houizont emomp dirazo er foziou, n'int ken fougeüs, m'hel lavar d'ec'h ! — « Bretoned drouk, emezo ».

A-hend-all, tud ar c'hériadiennou a zo a-drevy d'al linenn, p'en em gavomp er foziou, a vez dinet'h a-grenn, hag hel laveret a reont a vouez-uhel. Ar veuleudi-e a roont iverz d'ar 117 a Gemper, ha d'ar 116 a Wened. Evel a ouzoc'h, hon tri-rejmant a zo bet lakaet meur a wech war an daolenn a enor.

Enor d'ar Vretoned !...

J. B. a Gastel-Paol.

IWERZON

o kas kannaded d'ar Frans

Iwerzon (pe « Irlande » e galleg) a zo, kenkous ha Breiz-Izel, eur vro keltiek a yez, a ouenn hag a spered.

Evelez eus betlavaret aman c'hoaz, Iwerzoniz a zo dent a-benn, dre hirboania, da gaout digant ar Zhaozon o « home rule » pe « emerenez », da lavaret eo ar gwir d'en em ren o-unan. Setu o broadelez deut addarre war var, kemeter ganti zoken eur renk a enor e-touez broadeleziou an Europe.

Kenta ober a bouez o deus graet evel broad e voe kas, an 30 a ebel liwezan, kannaded d'ar Frans, da rei da zonj eus al liammoù a gerentiez hag a garantez a unan an diou vro, ha, war eun dro, da zigas d'ar Fransizien o gwellia menoz a gengaiantez e gwall-reuziad ar brezel-man.

En e brezegen d'an aotrou Poincarré, an aotrou O Connor, a rene ar c'hannaderen, en deus lakaet a-wel ar virionez-man, — re ankoauet gent kalz, siouaz ! — « Ar Frans, daoust d'ez i da vezan bet latinaet gent ar Romaned, he deus miret neuz - gouenn ha temz - spered ar Gelted a voe tado...koz ar Fraisien. Eur vro geltie eo, eta, e douz hec'h ene ». — « Ch'eo eo eta da Iwerzon, emezan c'hoaz. Houman he deus karet anezh a-viskoaz ha testeniet he c'harantez dre rei d'ez skoazel he bugale o deus skuilhet hag a skuili bepred o gwad eviti war an tachenou-emgann. Kalon-ouz-kalon eman Iwerzoniz gant ar Fraisien d'en em ganno ouz an Alamaned evit ar Gwir ! »

— « Ya, eme an aotrou Poincarré o respont an aotrou O Connor, daoust d'ez i da vaga he spered gent ar studiou latin, ar Frans ne lezo biken da verval en he c'hereiz ar zeo keltiek nerzuz deut d'ez digaot hon gourdaou, ar Gelted koz... »

D'an bardaez e voe roet da Iwerzoniz eur banyez bras. An aotrou O Connor ar reas eunn eun eil breze gen da bouza war venoz unvan Iwerzon a-du gant ar Frans ouz an Al-

maned, ha war o fixianz start en trech da zent. En e respont an aotrou Vi-viani a reas meneg adarre eus ken-dadou Iwerzoniz ha Fransizien, ar Gelted koz.

O vezan m'eo Iwerzoniz katoliked eus an dibab, e oa set ar gannaded da ginnig o gourc'hennou a soujans da aotrou arc'heskob Pariz.

Fizians hon eus e talvez ar c'hannered se da rei d'ar Fransizien skleroch anaoudegez eus o broadelez keltiek, hag iez karantez ha doujans ouz yez o zadou, ar Gelted koz, a ve hirio an deiz c'hoaz war hon douar, en hon BREZONEG Breiz-Izel !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bich-bich-bich ! pitch-pitch-pitch ! bss-bss ! pss-pss ! Tréguier Cor-nouailles, cri pour appeler les chats. — Bichig, bisig, misig, milbisig, petit chat, Minet ; bichibich, bibich, bibi, même sens (enfantin), pluriel bisigo, bichigo, chats ; chatons (de saule), et même boutons (de rose), cfr. Revue Celtique IV, 147. — Bi-chik-mignaon, -gasou, bis-mignaon, chatons des arbres, Esnault, Danvez geriadur, 33, cfr. « Bichic mém-on » (chat Minet) dans une « rimadell » d'Ouessant, Dom Mal-orn.

Bichikanigo (et bisegan-go) pe-tites pommes de terres, Tréguier.

Bindelan, ennuyeux personnage qui dit et répète toujours la même chose, abbé Perrot.

Bidar, bedar, homme de Lennon, de Pleyben et généralement de toutes les communes autrefois vêtues de bure brune, aujourd'hui de drap noir avec ceinture blanche. Esnault 32.

— Les habitants de Lennon répondent à ce sobriquet qui leur est donné par les gens de Châteauneuf du Faou en traitant ceux-ci de « dar-douped ».

Bidet, masc., kaout bided, être jalouse de son mari, Grégoire ; mont war ar bided, (et war varc'h ar bided) être jaloux, kaout bided avoir de l'émission. Even. — Bide-dus, j'doux, enivieux : qui a de l'émission, comme un animal qui veut dépasser ceux qui marchent devant lui, Tréguier. Cfr Mélusine XI, 359.

Bidiez, féminin, pluriel bidi, chèvre, Pont-l'abbé, Breuriez-Vreiz ; bida, masc. idem (mot trivial). Croq-

Bigid, masc., « Bigot », récipient en forme de bâq et à eau, mais sans anses, sert surtout à m'uler le pain de seigle avant la mise au four ; a servi aussi, contentant environ dix litres, à mesurer le blé, Esnault 32.

— Bigodad masc., plein un « bigot », Esnault, tri-c'hant bigodied ed « dix-huit » (lire « trois cents ») bigodes de blé, Gwerzou Breiz-Izel, I, 76, 77.

Bigorn-n, téminin, limacon de mer, bigorneau ; pluriel bigorn, Troude, bigorned (et bigornou) Le Gonidec ; bigorniel : sevel kestel en gorniel, bâti des châteaux en Espagne — Bigorneter, masc., cœlin qui ramasse des bigorneaux.

(Da heulik)

1e MOUEZ REIER PLOUGASTELL, Barzonieu, Kanacennou, ha Traou-all, Kerskrig gant an Ao. Dubourg. Archeskob ar Vretoned, 1 fr.

2e NOSVEZIOU AN ARVOR, eil Lev Marvaillou evit ar Vretoned, Kerskrig gant Jos Dirlen. Ar Braz : 1 fr. 75.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR C'HOUMANANCHOU

16 real ar bionz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg hag ar leiz.
A zo breur ba 'zoar en Breiz.
FORNEZ AR ZOUL.

Saint brezoneg eo deut ar feiz.
Sant ar galleg ez ay a Vreiz.
FORNEZ AR GEIZ.

Dalc'hiz bepred d'ho prezeng
Yez an dud rad ba kalonek.
Yez ar feiz eo : ma eo trechol.
Ouspen ar Vez, e vo Puched!

MILIN

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23 rue St-Benoît,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. Mtard, 27, ball Charner, zigemer ane

Alozennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Cweltaz 4 real
Eur glanvdiourez 8 —
An dimezell J. al Lez.... 20 —

Trugare a greiz kalon d'hou
gnoned en hano Breiz hag he zoudarded !

Bretoned

En deiz gouel sant Erwan, en
em unanomp holl a galon da bedi
hon zant patron evit hon Bro !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

Tomm eo bet an traou, dreist-oll
war lisen ar Flandr hag ar Veljig.
En banterozi da Arras, ar Fransien
o deus grael eur vrás a gammé
war-raok, ar vrasa biní græt aboue
emgann-trec'h ar « Marne ». Prizonier
o deus kemeret a-vilieroù, hag
ivez eur 50 kanol beonak. Sctu kouezet
da vad o biz-meudeoù o dour d'an
Alamaned, a grede d'ê, ar ziñ-all, o
dije torret linenn-difenn ac re
unanez diouz an tu-ze gant o aezon
fléries !

Klasket o deus c'hoaz, en-dro da
« Ypres », ober impli anezia da vouga
ar Zaozon en o foziou. Ar re-man
avat o deus dizarbennet an taol dre
lakat war o dremmou seurt gwen-
nou, pe vasklou, e chellent gaote
tenn aalan. Goude leuskel o gwa-
gennad veugen, an Alamaned, o
liziot e oa mouget ur Zaozon e-barz
o foziou-difenn, a redas d'ê dievez-
kaer. Digemeret e voent a dennou
fuzul ha lajet a vilieroù.

Droug enno, an Alamaned o deus
klasket adarre kanolia kér Dunker-
que, nemet teir boule l-kanol hepken
o deus gallet lenskel gant. War
gériou « Armentières », ha « Bergues »,
a zo tostoch war-hed taol d'ezo, o
deus stlapet bouljî a vilieroù o deus
græt f'euz ha lizet pe c'hoazet eun
ugent den bennak.

War lisen, an Alamaned
a renk kila en Hanternoz, war ribl ar
Baltik, e lec'h o doa græt eun'argan-

den ouz porziou-mor ar Rusianed.
Etre stér Vistul ha menez Karpat
eman bepred an emgana en e wasa.
Taget, da genta, gant armeou re
d'ezo, ar Rusianed a renkas kila eur
pecañ, hag unan eus o chevren-
nadoù-arme, pe « divisions », an
48vet, en em gavas diés, kelc'hiet
ma oa a bep tu Gallet he deus, d'an
diwez, toulla he hent ha keja gant
ar re-all. Breman ar Rusianed, kre-
ket int-i izez, a ra penn eus ar
gwella war an talben-ze. Pelloch'hik,
er « Bukovine », e korn dehou o
arme, emaint trech'h d'an Aotri-
chianned.

Dilestrel o deos izez soudarded
en Turki, war ribl ar Bosfor, ar
ganol-vor a gas eus ar mor Du da
Constantinopl, da astenn dourn
ac'hane d'an arméed unanez a zo bet
dilestrel en « Dardanelles ». Houman
a zeblant mont war-raok buhan
a-walch.

Fizians a zo da vad, ar wech-man,
e tenio a-barz nemeur an Itali hag
ar Boumani a du gant ar re unanez.

Ar brezel war vor hag en aer

War vor, an Alamaned o deus
græt c'heaz eur mestaol eus ar
gwasa, en deus koustet o buhez da
ouspen 1.500 a vartoloded bag a
veajourien dinoaz. Tarzet o deus, ar
7 eus ar miz-man, da ziv eur gonde
kreisteiz, al lestr bras treuz-atlantik
« Lusitanie ». Unan eus brasisti
treuzatlantik het moret biskoaz e oa
al « Lusitanie » : 239 metr hed, war
26. 80 metr t-euz : 70.000 kezeg a
nerz. 30 milion en d'a koustet.

Eo o tont eus an Amerik hag en
em gave a-wel da sochou Iwerzon,
e-kenver da veg-douar Kinsale pa
voe skoet gant eun darzerez losket
outan gant eur splujez alaman, heb
oli ebet na termen. Ar c'habiten a
glaskas neuze kas e lestr d'an aod ;
met n'en devoe ket an amzer d'hen
ober, rak an Alamaned, aon gante
na zeju d'eo en zavetei, a loskas
outan eun eil darzerez. Al « Lusita-
nia » a vœe goualedet en eur ober
eur c'hard eur pe eun ugant munu-
ten b'nnak.

War an 1.178 a dud a oa er
bourz, 1.537 a zo bet beuzet. Eo o
zouez en em gave unan eus ar binar-
ded pe dud piividik-mor eus an
Amerik, an aotrou Vanderbilt.

Dre ar gwäll-dawl-ze, an Alamaned
a zalc'h da zacha war o chein
droug ha kasom ar bed-oll. An
Amerikaned a zo fuloret hag a gomz
a ziskleria ar brezel d'an Alamagn.

Ar brud a zo o dije c'hoant izez an

Alamaned da lakat an tan war gêr
Londrez gant o « zeppelinou ».
Duo « zeppelin » a zo aet, an 10
eus ar miz-man, da c'hourrial a-us
d'an « Tamise » ; losket o deus 30
tarzerez o lazu pe o wall-chloaza
eun nebeut tud dimoza, met n'o deus
ket gallet mont betek ar Gêr-benn.

E kérion Bro-C'hall nijerezed an
Alamaned o deus graet izez dismants
eus o gwasa, betek e Sant-Denez, an
11 a vae, e-lec'h o-dens gloazet pemp
den. Nijerezed ar re unanet, int-i, a
c'hourrij a-us d'an armeou da anaout
an enebourienn, ha, pa loskont tar-
zerezed, war an henchou-houarn eo
pe war gardiou ar « zeppelinou »,
ha neket war ar c'héiou digor ha
war ar vourc'hizien dizarm, ar mer-
ched hag ar vngale, evel ma ra an
Alamaned gouez, mez an dud !

Istor eur C'hlanvdi

Hon mignon « Stourm » hag a zo
khanvdi war an talben, en devon
staget ar miz-all gant istor e hanvdi
e pad engmang Charleroi hag en argi-
laden a zeus da heul. Setu hen o
paouez kas d'imp an eil lizer-man
evit echui ennan e istor. Trugarez
d'ezan e han hou holl lennerien
ha Doue d'e viro bepred salo, yaec'h
ha dibistig betek an trech'h diwezien !

— « A-walch a-dreg breman, a
laras Joffre d'e zoudarded, pa zigou-
zas ar Brusianed war e lec'h betek
stér ar « Marne ». Trech'h aman pe
vervel ! Ha Janed Ark da vezan ga-
nim ! »

Eiz devez goude, ar « Voched », el-
pennet krec'h traou, o devoa renket
larat a bell kenavo da Bariz, kuitaat
buhanoch eget n'o devoz c'hoant
plenenou piividik ar « Marne »,
hag, evit har da vezan en eun taol
stlapet er-maez eus ar Frans, moat
da guzat en douar, evel al lern, en
hanterozi ar Flandr, ar Picardie, ar
Champagne, hag iviez en Alzaz.

Gwir eo, « Janed Ark » e oa hon
gir-brezel hag, en deiziouze izez,
en gave gouel Donedigez evurus
Mamm Doue, ha Mari eo bepred hag
e vo Rouanez hon Pro. Ar Wer'hez
ha Janed Ark o devoa roet d'imp an
trech'h !

Bretoned ar 60vet « division » a
gemeras lod izez en emgannou ar
« Marne ». En Fère-Champenoise,
Mailly, Sommesous, Sant-Stefan an
Templ, hag e lec'hioù-all ubeloc'h,
evel Sant-Iller, Suippe, Sonnai, an
douaros a zo bet distrempt gant o
gwad, met dreist-oll gant gwad ar
Brusianed, rak, dre-oll e lec'hioù-ze,
soudarded kalonek Breiz a ra d'ar

« Voched » souzan en eur goll eu
niver bras a dud.

Ni izez, ne chomomp ket pell war-
lere'h hel zoudarded, hag en koulz e
tigouezomp evit rei sikour d'ar re
c'hoazet ha lieua d'ê o gouliou.

En Arcis e oamp ar gvet a viz
Gwengolo ; d'an 13vet e tremenomp
en Sommesous, e lec'h e kavomp ar
c'hanvdi 1/60 o pleal gant 300 sou-
dard alaman diskaret war leuren an
emgann an deiou a-raok ha chomet
evel-estre etre hon daouarn.

Ne reomp nemet tremen, bale a
reomp e-pad an de, ha, da 9 eur
diouz an noz, skuiz da vat ha gleb-
dour-teil, en em gavomp e Bourc'h
Lépine, e lec'h ma kavomp en iliz,
— eun iliz koant meurbet, — e leiz
a zoudarded alaman gloazet, o che-
hor-toz ma pleo unan bennal gante.
Protestanted int holl, nemet unan, eur
e-hatolik eus ar « Bavière » ; eur
e-habitan a zo izez en o zouez, hag
e medesin-major prusian ha daou
glañvdiour 'oa chomet da ziwall,
goude ma oa tec'het an arme alaman
rak ha zoudarded.

En Lépine ne chomomp nemet eun
devez leun, ar zul 13vet a viz Gwen-
golo ; an de war-lere'h, da 10 eur, ez
eomp addarre en hent, ha, 'benn an
noz, emomp e merouri Jonchery o
pleal gant eun 50 bennak a zoudarded
nevez-digaset eus an engann, eun
hanter-leo pellec'h, dreist da stér
hanter-zac'het, ar « Suippe ».

Ar fuzulioù hag ar c'hanoliou a
zarbas d'imp c'hoazet labour evit an de
war-lere'h Beure mat, eta, e kui-
taomp merouri Jonchery e lec'h e
c'hall'h lazan ar gentan bouled a
garfe ar « Voched » skei ganimp, hag
e teurop eun tammo ubeloc'h, da gér
vihan S..., e lec'h e tigoromp hon
c'hanvdi, war hent bras Ch..., en
ti ar maer koz, an aotrou Varen-
nes, hag en eur verouri en tu-all d'an
hent.

Tremen c'houec'h mis 'zo ec'h
omp eno, hag, aboue, e-pad ar gou-
an, kouls hig en amzer all, hon
c'hanvdi a zo bet bepred digor he
dor : bemde ez eus bet enni soudar-
ded gloazet, a-wejou kalz, a-wejou
nebeutoch, diouz ma veze izez bemde
an engann e-pad an amzer-ze.

Aboe m'emo np aman, ouspenn
3.500 a zoudarded gloazet a zo bet
prederiet er c'hanvdi. Ar re glany a
vezet kaset d'eus c'hanvdi all.

Hen zoud reded, gwallch'h, lienet,
ha maget, a veze laket en gweturioù,
pe en tren ha kaset da C'halons, Tro-
yes, pe pellec'h, evit peurbarea en
hospitalioù a-dreg.

Eun nebeut an, siouaz ! en deus
kemeret ar beleg gante hent ar ve-

red, rak digaset gwall-c'houliet d'ar c'hlanvi, o doa renket rei eno o ene da Zoue. Met bet o deus, da vihan, ar c'bras da zigemer holl o zakramanchou diwezan a zaouarn alzennierien an arme, pe a zaouarn belien-zoudarded an ambulans karget dioute.

O'chorfou a zo breman er vered en bezioù kempennet brao gant o chenvroiz a deuñ alies da zaoulinan warne ; met o ene a zo savet etrezek ar Baradoz, hag alese e pedont evi-domp hag evit ar Frans ha Breiz-Izel.

Doue d'o selaou ha da zigas d'imp hebdale, gant an trech diwezan, an dizo, ar peu'h, hag an evrusted !

Stourm.

Eul lizer diwar-benn sant Patron hon Bro

Aotrou Rener,

Ar 16 eus ar miz-man e tigouezo gouel Janed Ark e c'houlenn an zo-tronez eskiñent ma pedfomp anezhi start da gaout he skoazel c'halloudek. Netra reiso'e, p'eman Bro-Frans taget gant eun enebour didruez, eget garvel d'ezzi sikour an hini he saveteas en eur brezel henvel a-walc'h ouz he-man.

Nemet, an 19 eus ar miz, e tigouez ives gouel sant Erwan. Ouspen ma tizas barr uheld ar zantelezh, sant Erwan eo « signifer Britannie », evel m'emaou komzou an Iliz diwar e Benn, da laret eo « douer banniel Breiz », Tad ha Difennher ar Vretoned.

Pa gouez e chouel damdost da hini Janed Ark, ne vije ket fall, d'am meno, e unani gant houman en hon pedenou.

A-hend-all, daoust ha n'he da ket Janed Ark en em unanet gant Breiz en he labour savetei ar Frans ? Evit gwir, boulc'ha al labour tenn-ze ne rean ken, o lezel gant Richmond, dug Breiz, hag ar Vretoned, an enor d'e gas da benn.

Breman ives, evel en amzer goz, ar Vretoned a ro ar wella skoazel, war zoar ha war vor, d'ar Frans da gas er maez an enebourioun. Eun dra dileet e vije lakat o zent en enor, p'emaient, int-i, er renk kenta er bouan hag el labour.

O sent venniget, Janed Ark ha sant Erwan, pedit evit Bro-Frans. Difennet-hi ha roet d'ezzi an trech. Entanet ives en hon c'halon ar wir garantie-vro Gret ma stag Bro-C'hall ha Breiz gwell-ouz-gwell gant o gal-vedigez, merket ken plannet hon hini-ni, Breiz, gant hon divouz-ardamez : « Kentoc'h mervel eget en em zaotra » « Ar Wirionez a-enep d'ar Bed ! »

Ar Pôtr Koz.

KEMPER

War daolen a enor an arme. — Laket eo bet, nevez-zo, war daolen a enor an arme :

an aotrou abad Dolaser, mestr-skol e Brest, kaporal er 2^gvet rejmant, en deus dalc'het da chom d'ober e zlead war linenn an tan, hag hen goulet grevus ;

an aotrou abad Foll, mestr keleñner e kloerdi Sant-Visant, Kemper, a zo bet ioc'h d'ezan, ouspenn, medallen Sant-Jord ar Rusi, evit ar gred hag an nerz-kalon en deus diskouezet o vont, dindan tan an Alamaned ha betek zo metr diouz o difennou, da zastum ar re c'hoazet ;

an aotrou Toullec, eil-vestr e skol gristen Moelan, bet hanvet da eil-letanant ha kinniget evit ar groaz-enor. En eur c'hrugad tent en-dro d'ar Boisselle, pa oa lazel e gabiten, en deus kemeret kalonek renadur ar compagnenez. Kaset en deus ar

Vretoned war-raok d'ar baionetez da gan « Kantik Itron santez Anna ». Liboutet o deus an Alamaned diouz o difennou ha kemeret al lech-se dianto.

Enor d'ar Vretoned !

Bez ar Zoudard maro.....

Plijadur a ray d'hon holl lennerien kavout aman eur pennad kaer skrivet evite, eus kér L... e lec'h m'eman soudard, gant hon Rener « Ar Yeod ». Daoust d'ezan da vezan keit-all diouzimp, n'ankoua ket « Kroaz » nag he lennerien. Ni ives, diouz hon zu, e sonjomp bemdez ennan hag e kalsomp d'ezan hon gwellan menoz ! Doue hag hon zent d'e viro e-kreiz risklou ar brezel !

Poaniusat devez eo ar zul evit ar zoudard kristen, p'en em wel, adalek ar beure betek kreisteiz, dastumet e-barz eur c'hazarn tenval !...

Eurvez a evuristed dispar ives, pa challer skampa dreist an treuziou ha mont er maez da zalian aer yac'hus ar frankiz ! Pebez dudi, ha nag eo henvel neuze ar zoudard kék ouz an evnig bihaz tec'het diouz e gaoued ! Hag hon daou, ma chenvroad ha meur, kemerjomp hent bered L..., — eul leo haunter pe ouspenn diouz ar c'hazarn, — evit mont da glask bez eur zoudard paour eus ma farouz ha laret ouz e droad eur bedennig vrezenek, ar gentan hag an diwezan ives, hep mar, a laro gantan eur c'henvroad....

Ar vered a zo pell, laret em eus. Evit berraat an amzer, e komzomp eus tristidigez ar brezel, eus glac'h ar an holl hag eus an dismantrou spontus a chomo gouda. Danvez sonjezonou a bouez, kredit ac'hounou ! evit pep-hini, ha, dreist-oll, evit soudarded a c'hall eveldomp hirie pe ar-c'hoaz mont du-hont d'al liner gentan, d'an tan ! Trouzou ar brezel a zo skanv d'an neb a zo pell diouz ha d'an neb na dostao biken d'e. Met nag e spourront ar re-all !

Hag e oamp digouezet. Beziou ar zoudarded marvet e klanvieu kér diwar o goulouz a zo en tu d'an traou, stok ouz re ar vugale. Sonj kaer ! Ar zoudarded, gwalc'het d'e o fec'højou gant ar gwad a skuilhant evit o bro, kenver-ouz-kenver gant ar vugaligou dinam tec'het evel aele war zu Doue ; ar zoudard merzer ouz kostez ar bugelg glan ! N'ouzon ket hag hen e sonjas den en kement-se ; evidouz, e kavan an dra-za kaer-dreist, hag e welan ennan eun arouez uhel. En-touez ar vugale hepken ha pell diouz holl dud ar bed e oa deraet douare soudarded, hon difennouren.

A raok kouenza war ma chenvroad, e klaskez pell. Bez' ez eus eno, evit gwir, eun 200 bezennak, netra m'aboue miz eost. Holl ez int henvel : eur sternig koad tri-louek, glass-gwenn-ruz, gant eur groazig dister warni hano ar brezelour a renkas, e-kreiz poaniou kriz, achui ez youauk e dammig buhez war wele eur c'blanydi. Eur c'halz ané a zo bleuniet ha kurunnenet kaer, ar re o deus tud dre aman. An darnvuan a zo kempenn ha netra ken, warne hepken pe eur bod lore pe eur gurunennig dister digant breuriez ar « Souvenir français ». Pa vale an den en o zouez, o lenn war bep-hini hano, rejmant hag oad an den maro, e chom mantrat, hag e spered sammet, gwasket, ne gred, kouls lavaret, ranna ger ebet Dirazan e wel skeuden ar brezel hag e sonj neuze en milieroù ha milieroù a dud yaouank gourvezet evel se duhouet e-kreiz plenennou bras ar Charnagn, hag ac'hane betek ar mor o vont war-zu Ypres, er Veljik....

A-greib-oll, dre forz mont da hont hano ma chenvroad a strink em daou-

lagad : « Aman e kousk A. L., eus ar 248vet, oajet a 33 bloaz. De Profundis ». Hen eo, en tu-ze an diwezan douaret. Ouz e benn eus eun toull all bag a c'hortoz ives uan-all ben-nak, pegwir bemdez, siouaz ! ez a hini pa hini d'e wele diwezan. Hep gout d'in, hep gouzout d'imp ken-toc'h, e kouezomp hon-daou d'an daoulin war ar bez nevez-vesket, hag e laromp, daerou en hon daoulagad, peb a beden evitan. Eur stal dud all, o lenn an hanviou eno, a chom souezet. Daou zoudard o taoulinan war bez eur chenvroad, kement-se a ra evel kazi fent d'e. Gwaz a ze ! Ni a gendal h gant hon feden ; ha, pa zavomp, poanet evel ma sonjet, e kle-vomp ané o laret : « Ce sont, sans doute, des compatriotes de ce soldat décédé ».

Hep ober van, met gwasoch mantret eget biskoaz, e kendalc'homp da drei ha distrei en-touez ar beziou niverus. Glac'harsut baleaden ! Pa guitaomp, e troomp c'hoaz eur zellig war draou ar vered, hag e welempre brep'd o trech'i war ar re-all, dre o sterniou tri-liouek hag o chroazou bihan gwenn, beziou hon zoudardez tizet ha marvet er c'hlanvi.

Kement-se a wask a'hanomp muiz-mui brep'd. Pa dec'h diwarnoun ar zoñ poanius, e kontan d'am mignon, eur pôtrig yaouank a Gamlez, doare ma c'henvroad paour maro.

Heman, oajet a 32 vloaz, a dec'h as an deiziou kentan, hag e voe tizet prestik gouda. War-lec'h bezan par-eet, ec'h eas war e giz ha, gouda eun nebeut sunveziou engann garo, e voe tizet evit an eil gwech hag eus tristidigez ar brezel, eus glac'h ar an holl hag eus an dismantrou spontus a chomo gouda. Danvez sonjezonou a bouez, kredit ac'hounou ! evit pep-hini, ha, dreist-oll, evit soudarded a c'hall eveldomp hirie pe ar-c'hoaz mont du-hont d'al liner gentan, d'an tan ! Trouzou ar brezel a zo skanv d'an neb a zo pell diouz ha d'an neb na dostao biken d'e. Met en deus, marved mad ez eo. Doue ives en deus, pell 'zo, roet d'ezan en evrusted peurbadus...

Ra gousko, eta, en peu'h, pell diouz e dud, pell diouz e gerent, pell diouz e Vro !

Ha, pa zistrojomp gouda, hon-dau, d'ar c'hazarn, e kavem heman tenvauch c'hoaz, hag e sonjomp en devez evurus ma chalifemp dis-trei d'hon Breiz karet, hag e pedemp Doue hag hon zent koz da zigas d'imp ar peu'h hebdale....

Ar YEODET.

ROLL-GERIOU

(Kendale'h)

Bigouden, coiffe de femme de Pont-l'abbé et de Plogastel-Saint-Germain, Milin, bigouden laset (laçée), en usage dans les communes de Plogastel-Saint-Germain, Plonéour-Lanvern, etc. ; bigouden dilaset (délacée), à Plozvet ; bigouden, féminin proprement, femme coiffée à la mode de Plogastel-Saint-Germain et de Pont-l'abbé ; par extension (masc. et fém.), tout habitant de ces deux cantons, Esnault, 33 ; bigoude, féminin, la moyette ou savadeen qui est formée de gerbes surmontées d'une gerbe en éventail, à Briez. Enquête sur les termes agricoles.

Bihanat, verbe a-tif et neutre, rendre et devenir peut diminuer.

Bihander, masc., petitesse (de taille, d'esprit) Gr., etc. ; sentiment de confusion, venant de ce que l'on sent son infériorité, Cornouaille, Besco. — Bihanik a spered, qui a peu d'esprit ; an dud vihanik, les gens de peu d'avoir.

Bijas, visage ; cadran (d'une horloge), Bas-Tréguier.

Bij-bij ; beza bij-bij, chuchoter, Molène, Cuillandre.

Biken, jamais (avec négation) ; à

jamais, toujours (sans négation) : a bado biken, qui durera éternellement ; pa ves biken hen laret, quand ta serais toujours à le dire, Glossaire 61, 62.

Bikilier, masc., chicaneur, querelleur.

Bil, féminin, galoch ; bil, ou bil-goad, billet, Tréguier, Biler.

Billob, masc., morceau (de beurre, etc.), Even ; eur penn billob, une grosse tête, Haut-Tréguier.

Bilzod, limacon de mer, bigorneau. — Bilgota, chercher des bigorneaux Tréguier, Biler.

Bilhod, féminin, pluriel ou, bride, Plonéour-Trez, Milin.

Bilibann. Ponchou savet e bili-bann, henbou war bilieou er vann (des ponts suspendus, des chemins sur des piliers en l'air) ; Va zroad savet souo er vann a choumin neze e bilibann (Mon pied levé tout droit Reste alors en l'air), Combeau.

Biliou, féminin, caillou, galet, pluriel bili (en général), et biliennou (plusieurs cailloux) Grégoire, etc. Bilienn-bloum, balle de plomb, pluriel bili-bloum, masc.. Troude ; ce doit être bili-ploum. Bilioù (Dom le Pelletier) est un autre pluriel possible, mais le diminutif qu'il donne, « bilic » est inexact : il faudrait bili-anig, dont on trouve le pluriel biliennigou, voir Glossaire 68.

Bilz, qui mange peu, Goelo ; sorte de Petit Poucet des contes, Even.

Bim-baon (à nasal), onomatopée du bruit des cloches, Haut-Tréguier (voir l'Epenthèse des liquides, 2) ; ober bimbaon, brauler une cloche ; balancer, bercer, monter d'ar bimbaon, aller à l'église, au bourg, Esnault 34.

Bin (à long), masc., pluriel -io, -tas : bin koc'h, étron, Haut-Tréguier.

Bindelin, bindelata, faire un travail par petites parties, musarder, cfer Ar Mignon, « Kroaz ar Vretoned » 3 a vezeven 1906.

Bindiour, pièces du métier de tisserard, Enquête.

Bin (et bineo), beni, féminin, bobine (à l'intérieur de la navette du tisserand) ; bobine d'un rouet, etc. — Biniad, beniad, plein une bobine (-neud, de fil).

Binigader, benigader, bénédiction, action de bénir (une église, etc.), Ar Mignon ; bon mot, aucun

Binim (et bilim), masc., pluriel -ou, veniu, poison ; bouton purulent ; au figuré, malégnité, rancune, haine cachée, Milin. — Binima, verbe act., envenimer, injecter de venin ; aigrir, irriter, Milin ; binima ar pez a lavar pe a ra eun all, envenimer (interpréter méchamment) les paroles ou les actions d'un autre, Grégoire. — Binima lu', venin, Grégoire. — Benimus, venimeux, véneneux ; teod benimus, mauvaise langue.

Binoioiou Skosed (il faudrait « Skosiz »), les binios (pibrochs) des Ecossais, Barzas Taldir 2e édition, 391.

Binsa, verbe act., visser ; den binset, cul-de-jatte, Haut-Tréguier.

Bio'hig-Doue, léménin, bête à bon Dieu, coccinelle, Milin.

Bujaou. Gwelet ar biojaou, voir les environs (voir Glossaire, 315) ; chom da zellec ar biojaou, rester à faire le curieux, Sainte-Trifine Besco.

(Da heulh)

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Broiz hiz Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar bresoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.

FURMER AR GIZ.

Gant bresoneg so deut ar feiz,
Gant ar galleg ez sy a Vreiz.

FURMER AR GIZ.

Dalc'h bepred d'ho prezoneg.
Tet an dud vad ha kionez.
Tet ar feiz eo ; ma ve trech'et,
Ouspen ar Ver, e vo Pochod !

MILIM.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

Derc'hel a ra ar re unanet da vont war-raok er « Flandre » bag er Veljig. An Alamaned o deus ranket distremen da vat an Yser, o lezel war o lerc'h kala a re varo hag eun niver fuziliou. Mall a zo gante breman peurober an diennou emaint o sevel en-dro da gêr Lille, dre ma welont skler e vezint boutet ha grounnet eno h-bdale pell. D'en em venji, o deus kanoliet c'hoaz kér Aras eus ar gwasa.

War linen ar Rusianed, evel ma oa bet lavaret ar zizun diweza, an Alamaned o devos dastumet, dre o henhou-houarn a zo stank ha reizet dreist, eun niver bras a zoudarded bag a ganoliou er vro etre ar Vistul ha menez Karpat. Ar Rusianed a rankas kila war ar poent-se. En em ziazezet o deus war stêr San, a ra eun difenn eus ar c'hrena, harpet ma 'z eo ouz kér « Przemysl ». Fizianz a zo e c'hellfont d'herc'hel pell eno o c'herc'h o armeeu nevez da zont. Bremin p'eman diskleret ar mor en-dro d'he forz Arkangel, en Hanternoaz, ar Rusi a zigerer dre vor armou ha poult a-leiz. Hebdale, evel m'elan brud, e vo kresket hec'h arme a zaou vilion a dod. N'e vo ken an Alamaned neuze evit enebi !

War dalben an Aotrichiane1, er vro hanvet Bukovine, ar Rusianed o deus bet eur bras a choum : 20.000 prizonier a zo chomet gante ha kemeret o deus Czernowitz, kér-benn ar vro.

E korn ar Rusi a zo a-hed mor Baltik, an Alamaned o doa graet eun argaden o kas lakat o dorn, emichans, war ar porziou-mor. Rankout a reont kila, he seblant o deva da chouzany kolloù bras diouz an tuze. Eul lestr-samm a zigase d'ê soudarded ba sikour dre vor a zo bet gouledelet gant ar Rusianed.

En « Dardanelles », daoust da goll ar Goliath, eul lestr saoz a zo set d'ar strad ar zôn dremenet, an traou a ya war-rack bepred. Hebdale e vo peurskobet an Turkez a-zwar gourerez Gallipoli, war ribl dehou ar

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigerer ane

ganol. Netra n'hallfe herzel neuze al listri unanet da vont da Constanti-nopl.

Kelou mat a zeu eus an Itali : ar wech-man ez eo brallet da vat da ziskleria ar brézel d'an Aotrich.

Eun dispac'h a zo savet er Portugal, giant ar vartoloded o vont a-enep ar vinistred hag ar zoudarded o tont a-du gante. Nemet n'oufe an dis-pach-ze, e mod ebet, poueza war ar brezel.

Ar brezel war vor hag en aer

Da heul tarzidigez al « Lusitania » an aotrou Wilson, prezidant ar Stadoù-Unanet, en deus skrivet eul lizer rebechus, met d'recat kenz, d'an Alamaned ; ar re man o deus respon-tet anezan dickezh-kaer, o teurel ar bech war ar Zaozon, o dije, emezo, leuniet-kouch al « Lusitania » a boullt hag a dennou evit o-armeou. Eur mell gaou n'eou ken ! Klasket o deus, ar zi-zon all, tarza iveau an « Transylva-nia », eul lestr treuz-atlantik bras

henvel ouz al « Lusitania » ; he-man, avat, en deus gallt tec'hel ha douara, hep droug ebet, e Bro-Skos.

E dibenn Ebrel, eul lestr bras gall, ar « Colbert », o vont eus an Havr da Varseih, a zo bet harzet gant eul lestr-splijer alaman ; roet en deus da gredi d'ezan e o eus eur vro er-maez a vrezel, hag e voe losket da vont gant e heat.

Ar 17 eus ar miz, an Alamaned o deus kaset c'hoaz « zeppelinou » da c'hournijal a-us da Londrez. Unan ané en deus tizet mont betek Rochester, 13 leo diouz Londrez, nemet renket en deus eno distrei war e giz. Taolet en deus, en eur dremen, tarzerezed war gér « Ramsgate », e Bro-Zaoz ha war « Calais », oc'h ober-dismantir hag o laza pe o c'hoaloza eur c'houec'h bennak a dud dinoaz. Da heul an argaden-ze, an Alamaned o dije kollet eur « zeppelin » pe zaou a o bet gwall-aocet gant bijerezed ar re unanet. Ar re-man o deus iveau laket an tan war gardi ar « zeppelinou » e Ghizelles, e bro-Veljig.

KANV

D'an aotrou Quéré, hucher e Kemperie.

Daon ! daon ! 'n tour ar barroz, ar c'hlaz velkonius
A sko he zaoliou trist, pounner hag ankenius !

Eur zoudard eus a Vreiz a zo marvet, allaz !
Marvet evel ar Christ evidomp war ar groaz.

'Vel ar Ch'rist war ar groaz marvet evit ar bed,
Paotr Breiz evid ar Frans e wad en deus skuilhet.

Oc'h ober e zlead war dachen an emgann,
Eo bet tizet da vad gant ar vindraill alman.

Mar deo e gerent paour beuzet en o daerou,
O mab kér, kristen mat, 'zo breman en Nenvou.

Rak an hini a gouez war an dachen-vrezel
A gouez 'vel eur merzer ! E vrud 'zo diarov.

Sec'hit ho taoulagad, sec'hit-o, tad ha mamm !
Ho pugel karet ker a zo kouezet divamm.

Evit ar Frans karet, evit Breiz, e vamm-Vro,
Evit an Denelez hag ar Gwir diarov.

E ene kaer ha glan a zo 'kichen Doue
O pedi start bepred evit trech'an arme.

Doue hag ar Werc'h'ez a zelaou e beden
Hag a roio d'ezan sur hervez e c'houlen.

LOEZ GOURLET (Bodspenn).

Alozennou da « Groaz ar Vretoned »
d'he c'has da zoudarded ar Vro

An dimezel J. Morelle . . . 10 kw.
Trugarez en hano hon zoudarded !

KELBIER BUS HON MIGNONED
A ZO ER BREZEL

Ar 7 eus ar miz-man, an aotrou Jaffrennou en deus kaset d'in eur

garten, o laret e oa yac'h bepred. Ar garten a oa warni skeuder eur gérig eus Bro-Flandr, du-hont war harzou ar Veljik. Eno e tie bezan an aotrou Jaffrennou, o ren eur c'harr-dre-dan evit servij an armeou.

En hevelep bro e tie bezan iveau unan eus hon gwellañ lennerien, an aotrou Derrien, a Zant-Nikolas, stad vras ennan, emezan, dre ma c'hall-lenn, bep sun, Kroaz ar Vretoned.

Diouz tu al Loren eman breman breur yaouank an aotrou Vallée ; roet en deus d'ezan eus e gelou, n'eus ket pell. Diouz an tu-ze eman iveau mah hon c'henlabourer mat, an aotrou Henry. Skrivel en deus d'hon rener koz eul lizer da lavaret d'ezan e oa yac'h, daoust ma oa bet e dibenn ebrel, emezan, krogadou eus ar garva er c'horn-ze eus al linenn-engann. Da heul, eme hon mignon, e voe graet eur vad a gamméd war-raok. Salo ma talc'hoo hon soudarded gant ar gonid-ze ! Ha Doue da viro bepred hon mignonned betek an trèc'h !

E deiziou diwezan Ebrel, hon eus klevet kelou eus Yan Caroff, a Zant-Varzin, Montroulez, a oa e Naoned, d'ar c'houlz-se, hag eus an Aotrou Duchauchix, rener Breiz Dishual, a zo pare ha distro da Cherbourg, penlec'h e rejmant. Eur Breton mat, o chom e Pariz, an aotrou Genty, war e zistro iveau eus an hospit'l da gér-lec'h e rejmant, en deus graet eun chan a Sant-Brieg, d'ober eur weladden da Groaz ar Vretoned ha d'he rener koz. Trugarez d'ezan !

J. B. ar Page, eus ar Merzer, hag a zo prizoniet en Alamagn, a skrivel d'imp eur garten, da laret en deus bet eur pakadig hon doa kaset d'ezan a-beurz Kroaz ar Vretoned. Yac'h eo, emezan, hag e c'houlen diganimp ar Barsaz Breiz. War a wellomp, e vez lezet hon mignonned a zo prizonierien en Alamagn da lenn levriou brezonek, nemet mad e vije, koulskoude, pa gaser levriou d'ê, dibab kentoc'h ar re a zo gante eun droidigez c'hallek eus ar brezoneg, evel ar Barsaz Breiz. Rei a reomp iveau da chouzout ez eus aman, e Sant-Brieg, eur strollad itronezed madelezus, hag a gas, bep sizun, pakadou, enne bevans, butun, hag all, d'ar brizonierien en Alamagn. Ar gwellañ d'ober, da gas traou d'ho kerent pe d'ho mignonned prizonierien, eo en em glevet gant an itronezed-ze. Skriva d'ê (Comité d'Envos aux Prisonniers), e ti-kér (mairie) Sant-Brieg.

EUL LIZER MAT
hag eur varzoniez dudius
digant eur mignon a zo er brezel

Hon mignon H. Kerniliz, en deus skrivet gwechall var *Groaz ar Vretonez* pernadoù ken gouziek diwarben ar gwenanerez, a zo bremen, evel kel liés-all a Vretoned, war talben an engann. Doue d'o miro e-kreiz ar poaniou bag a risklou bras o deus da c'houzanv el labour vat a reont eno evit ar Frans!

Setu aman da heul lizer hon mignon, hag ives eur pez barzonies eus an uhel a en deus savet er foizion-difenn, hag a blico, sur mat, d'an holl.

Aotrou Rener,

Abaoe ma 'z eo digor ar brezel kriz-man, n'em eus ket roet d'eoc'h eus va ch'elou. Va digarezit, mar plich.

Oajet a 36 vloaz ar bloaz-man, ez oan bet galvet d'an 13 a viz Eost, ha kaset, prest goude, da ziwall Pont-ar-Veuzen, e lec'h ma vez graet kement a boultr, evel ma c'houzoch. Chomet oun bet du-hont betek an 11 a viz Meurz. Da Gonk-Kerne e teus neuze.

Deus ar gér-man oun tec'het d'an 12 a viz Ebrel gant ar 5vet bataillon eus ar 86vet « territorial », hag emouen bremen sko d'al Loren, e-kichen eur gér vrás difennet mat, war harzou ar Frans. N'hellan ket laret d'eoc'h hano ar gér-ze, her gouzout a rit.

An traou a ya mat ganeomp ! Bremen ez eus eur miz pe war-dro, hon zoudarded kalonek o deus gounezet eun duchen vrás war ar Brusned. Diwar an duchen-ze ar « ganolieriez » a zo mestrez d'an douarou tro-dro. N'eo ket souezus o defe ar « Voched » klaskec he c'hemer a-nevez. Netra n'o deus graet, dre c'hras. Done, nemet koll tud a viilverou.

A galou vat e kerzomp bepred, evel gwir-Vreiziz, ha mar befe goulenet muioch c'hoaz evit hon bro, e vefomp kavet holl prest ha dispoñt bepred.

Da c'hortoz, pedomp Doue hag ar Werc'hez ma vez d'emp an trech' hebdale. Fizians bepred hag en a-raok, evit Doue hag ar Vro !

Ho mignon feal

H. KERNILIS.

DIVARVELEZ !

D'am « Dousig », d'am bugale, d'am c'herent.

WAR DON : *Petra zo nevez e kér Is,* pe eun ton all.

Dre eun no'vez kaer a viz Mae Petra, Eostig koant, rafes-te Nemet kana ar garantez, Mammeu vurzodus ar vuhez ?

Da galon gant n'nevez-amzer 'Verv gant hunvreeton ken seder Ma sav skler, nerzur, da zoni... Kleo koulskoude : kan goustadik.

Perak, telenien didrec'hus, E kanez-toniou joa... Selaou, Eostig ! Oh ! Selaou mad, Selaou trouz spoutsun an argad !

'Glevez ket, evel kurunhus, Mouez vrás skrijus ar c'hanoiliou, Strakadeg ar poult'r daol an tan 'Kreiz an dispac'h eus an engann ?

Perak stigenz-te da delen, Pa red ar gwad war an dachen ? Perak soniou a levenez, Peman 'r Maro trech' d'ar Vuhez ?

War an talben an Ankou dall A falch', sionaz, gwazed Bro-C'hall

'Kreiz eun hirwoud hag eur glac'h ar Ne welas biskoaz an douar !

Fus kreiz ar c'halonou fraillhet Pep karantec'zo diframmet ; Daerou bugale, prieju, En em vesk gant re ar mammou.

Oh ! petra 'zo ? Tra vurzodus Da vouszig flour ha dudius Deus mui 'vidoun netra guzet : Intent ran yez al laboused !

— « O den klouar, eme 'n Eostig, Perak beza ken diskredik ? Ha te c'hoaz krouet gant Doue Ar c'henta 'touez e vogale !

Boked kaera 'r Grouadelez, Ouzit Doue 'neus bet truez. En gwirionez, out e vugel, Pa 'z out eveltan diwarvel !

Perak ta neuze diskredi ? Ar vuhez n'eo 'met eur c'hoari. Da grouer ha kerz da hent ! Setu dlead ar gwir Gristen. —

Tavet eo 'touez ar glazadur Barzonies an evnig fur ; Va spered a chom da zonjal, Kredi 'ra din c'hoaz hunvreal.

Gwir eo, koulskoude, e gomzou : D'an nec'h bepred ar c'halonou ! Bugel Doue, me 'advevo ; Me 'vezo trech' war ar Maro.

Karantez va « Dousig », va c'herent, N'och ket kollet evit biken : Goude eun nebeudik gortoz, Me ho kavo er Baradoz !

Eostig kuz.

EUL LIZER
digant eur Breton bet dindan
azeen fiérius an Alamaned

Laket e oan bet gant pemzek all, en a-raok d'eour pont war an Yser, d'ober ar stagell etre hon c'hompannus hag ar gompagnunez nesan.

Foziou an Alamaned a oa war-dro daou c'hant metr diouz hon hini. Daoust da ze, pa zavas an azeen flérius, e teus ken prim warnomp ken e kouezas raktal eun den bennak eus ar gompagnunez, badoaet mik war an taol. Hanter-kant metr am baob d'ober evit tizout ar pont ; war va hent e kouezis teir pe beder gwech. Digouezat e penn ar pont, e renzik lezel ma zac'h, nemet e talc'his mat d'am fuzul. Tremen a ris ar stêr din dan eur gwall-varrad mindraill, hag e teus a-benn da lammet en eur ioz en tu-hont d'ar pont. Neuze e welis an Alamaned, pevar-c'hant metr diouzimp war an tu dehou, renket pevar ha pevar, hag o vont da dreuzi ar ganol dre an trede pont. Tennen e vos oute, n'em eus ket ezomm d'hen larat ! Nemet, a-benn eun eur e oa diviet ar poult'r ganimp. En em denna en renkjomp war-zu linnen ar Veljed. E keit-se, eur vandennad Alamaned niverus bras he doa trouc'het hon c'hompannus dre an hanter. Kollet hon doa 82 den, en o souez al letanant hon bleine. Deut ouen er-maezeus linne ar Veljed da hanternoz, sklerijennet-oll an oabl gant an tennou kanol. Kaset ouen bet da glanvi Ch... hag an droug-skevent am boa tapet gant an azeen vougu a ya bremen war wel-laat....

Th. D..., Serjant.

**Eul levr savet gant
sant Erwan**

Kentel dre c'houlen ha respont

Goulen. — Ha gouziek e oa sant Erwan ?

Respong. — Ya, gouzieka den eus e amzer e oa sant Erwan.

G. — Ha prezegenn (sarmon) a rae ha sevel skrijou ?

R. — Ya, prezegenni stank ha sevel skrijou a rae sant Erwan. E brezong, yez ar Vro, hag e latin, yez an Iliz, eo e prezegenn hag e skrive. N'oa ket c'hoaz nemeur a c'halleg e Breiz d'ar c'houz-se, hag, ouspén, n'eo ket sant Erwan, Breizadrik evel ma oa, en dije troet war ar galleg ar prezegennou (sarmoniou), an deskadurez hag ar gelennadurez kristen !

G. — Komzet d'in ers ar skrid penna savet gant sant Erwan ?

R. — Penna skrid savet gant sant Erwan eo eul levr « Buhez sent Breiz », a vœ skrivet gantan e brezong.

G. — Petra e oa mennad sant Erwan o sevel al levr-ze ?

R. — Euna ar Vretoned, e genvroz, da gerzetz entrezec an Nenv, gant hent o Yez hag o Spered, ha parez o zellou gante ouz hon zent koz o deus diazezet war douar Breiz hon Feiz kristen, war eun dro gant hon Yez vrezonek hag hon Spered a bobl vreiz.

G. — Ha derc'hel a dileomp gant an hent-se merket d'imp gant sant Erwan en e levr war « Buheziou sent Breiz » ?

R. — Ya, dindan boan a zirou-denni a-grenn diwar ar c'halvedigez pobl laket d'imp gant an Aotrou Doue, hag a dileomp da heuilh neket evidomp ni hon unan hepken, evit ar re-all eo ives, p'emomp galvet da lakat da bara evit an holl hon donezonou dispar a spered hag a galon. Gwasat koll e vije d'ar Frans a-bez ha d'ar bed oll en deiz na vije ken a Vrezoneg, ken a Wir-Vreiziz, ken a Vreiz-Izel !

G. — Petra eo deut da vezan levr sant Erwan ?

R. — Gwaz a ze, kollet eo bet ! Nemet heuilhet e vœ skouer hon Zant hag e gentel gant eun nebeut Bretoned vat eus hon amzer o deus savet levriong da genderc'hel gant mennad sant Erwan.

G. — Hanvit ar re benna eus al levriong-ze ?

R. — Er penn kenta-oll ané e c'heller henvet levr disper ar aotrou abad Perrot « Buhez ar Zent », gant an henvedigez anezan graet a-ratoz evit Tregeriz gant an aotrou Moal. Al levr-ze a dilefe en em gavout e kement ti a Vreiz-Izel.

Evit ar Vretoned desket n'eus gwelloc'h studi eget hini an « Nottennou diwar-benn ar Gelted koz », displeget enne istor hon broadelez ha giziou ha sevenadurez hon tadou-koz, ar Gelted, a dileomp kerz war o roudou.

Sant Erwan, ho peus diskouezet d'imp, gant ho levr « Bubez sent Breiz », an hent ma tleomp kerz drezen, o terc'hel ken start ha ken start d'hon hano mat a Gristenien hag a Vreiziz, roit d'imp ar c'hras da zerc'hel bepred uehl ouz hon enebourien yud ha da zevel mui-ouz-mui bannet hon Feiz kristen hag hon Broadelez keltiek !

KELEZER EUS AR VRO

LANNUON

Enor d'eur c'henvroad ! — Hon c'henvroad, an aotrou Boulanger, mestr-skol e Landreger, en deus talvezet d'ezan e nerz-kalon hag e ampartiz en emgann eur meneg a enor meuluis-tre evitan. Hon gwella gourc'hennou d'ezan.

Un darvoud war an hent-houarn. — Disul diwezan an itron Botca-sou, eus Perroz, hag he merc'h, a oa o vont d'al Lenn-veur, e parouz Louaneg. Pa oant o treuzi gant o c'harr an hent-houarn bihan e Ker-nuz, e tigouezas tren Lannuon. Ar c'harr skoet gantan dre an adreav a vœ st'apet war vord an hent ha torret oll. A drugarez Doue, an dud nag ar marc'h n'o deus ket bet ne-meur a zroug.

LANVELLEC

Itron Varia a Druer, pedit evi-domp. — Ar zadorn, 22 eus ar miz e tiger pardon brudet Sant-Kare. Tud a ziredo mui evit biskoaz da bei-di ar Werc'hez. Itron Varia a Druer, pedit evidomp ! Miret hon c'hen-vroiz er brezel ha laket, an abreta ar gwella, termen d'ar walen !

PLOGÉBNEVEL

Marvet war an dachen aenor. — Ar zün all e oa bet oferenet aman evit daou vuget eus ar barouz, ar Boulc'h hag ar Huitol, kouezet o-daou war an dachen aenor. Doue da vo gant o ene !

SANT-KE PERROZ

Maro eur bugel eus ar barouz. — Stanislas Cabocco, genidik eus ar barouz, a oa bet galvet d'ar brezel. Sevel a reas buhar dre e c'hred hag e spred d'ar garg a adjudant. Laket e vœ war daolen aenor arme ar jeneral Castelnau, evit e nerz-kalon hag e labour vat en engann ar Boiselle, an 3 a c'houeuvre. An 12 a veurz, e vœ gwall-dizet en e benn gant eun tenn fuzul ha kaset d'ar chlanvdi en Amiens, nemet e krede d'an holl en dije adkavel e yec'hed. Doue n'hen aotreas ket, hag e varvas ar miz diwezan. Eur paotr yaouank eus ar gwella e oa enezan bag ezo e varo. Hon gwella gourc'hennou a gen-ganv a gasomp d'eud glac'harel.

MOLENEZ

Darvoudou-mor. — Ar 5 eus ar mis-man eul lestr norvejian, ar Skogland, a skoas ouz ar c'herreg war aod Molenez. Tennet e vœ ac'hane ha ramonet war-zu porz Brest. Nemet, war e hent, dre eun taol-dichans, e sach's has adarre war eun draezen. Disac'het eo bet, d'an diwez, ha stlejt da Vrest.

Eul lestr all, an Eil donn (eun hano brezonek !) a Vro-Zaoz, hag a oa aetivez d'an aod a Molenez, a zo bet kollet.

AR ROC'H

Enor d'hon c'henvroad ! — Hon doujusan gourc'hennou a gasomp d'ar c'hoar Jann, eus e hano-bed Le Beaudour, ganet er Roc'h e 1842, hag a zo bet roet d'ezigant ar ministre eur vedalen enor, d'hezrugrakaat evit an 35 bloaz tremen ganti oc'h ober en-dro d'ar re glanv en hospital Nogent-le-Rotrou. Enor da leanezed Breiz-Izel !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bir (et vir), masc., baie ; mond da besketa er bir, aller pécher dans l'anse, dans la baie.

Birgisted, pluriel, palourdes. Pont-l'Abbé, Albaret.

Birvi, verbe neutre, bouillir, bouillonner ; au figuré, être en ébullition, en mouvement, excité, ne pouvoir tenir en place ; grouiller, fourmiller. — Birvidigez, féminin, bouillonnement, action de bouillir ; ardeur, ferveur ; pétilement, pétillement.

Birvih, féminin, pluriel ou, tressailllement de joie, épouvante, remuement, agitation, bouillonnement, battement répété et fréquent ; ar virvih a zo em gwaziad (mon sang bout dans mes veines). Milin ; — Birvilha, verbe neutre, tressaillir de joie, de peur, se remuer, s'agiter, bouillonner, bouillir, (s') émouvoir, Milin ; verbe actif, bez a birvilhet eus a eur feiz kre, être animé d'une foi forte, Combeau, cfer Notes d'étyologie bretonne, N° 56.

(Da bouih)

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc, — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skeo evit ar broiou estren

Ar bresoneg bag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURIES AR GEIZ.
Gant bresoneg eo deut ar feiz.
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURIES AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prizoner.
Yez ar dud vad ha kalonk.
Fes ar feiz eo ; ma ve trechet,
Ouspen ar Ver, e vo Poched !
MILIN.

Alazennou da « Groaz ar Vretoned » || d'he c'has da zoudarded ar Vro

An dimezel Jozefin Morellec 10 Kw.
An dimezel Jacob 5 Kw.

Tragarez d'hon lennerez mat en
hano Kroaz ar Vretoned ha, dreist-
oll, en hano hon zoudarded a ra ke-
ment a bliadur d'ê leon anez i du-
hont, war an talben-brezel !

TAOLEN AR BREZEL

An Itali gant ar Re unanet

Eun digouez hag a ballfe abretaat
divez ar brezel : eman an Itali o
paouez dont a du gant ar re unanet.

Mar sav an Itali d'an armou, n'eoz
ket evit difenn « ar Gwir a-eneb ar
bed » na kennebeut dre eur garantez
tener ouz he c'hoar latin (?), ar Frans ;
c'hoant he deus, na petra 'ta ? da
greski he douar dre staga outan kê-
riou ha broiou war aod an Adriatik,
a vez italianoek evit ar peurvuia, bag
int e dalc'h an Aotrich.

Skouadren listri brezel an Itali a
vije mad, gweloc'h eget hec'h a me-
zouar. Peadra a vo gante da zistrei
diouz linenn ar Frans hag ar Rusi
eun darn vat eus nerz an enebourien.
Ouspenn-ze, skouer an Itali a vo heuil
het, war a greder, gant ar Roumani,
hag, hep mar iveau, gant ar Vulgarie
hag ar Chres.

Aboe m'he deus diskleriet ar bre-
zel, da laret eo aboue disul diweza 23
viz Mae, an Itali he deus kaset sou-
darded war harzou an Aotrich ; dalc'-
het o deus distourn eun nebeut tu-
chen ; unan eus he listri-brezel skazav
en deus graet dismantre ha kemeret
prizonierien e Buso, eur porz-mor
aotrichian. Diouz o zu, an Aotrichian
o deus kaset a us da gêr Veniz
diouz nijerez o deus taolet 11 tarzerez
heb ober re a zroug ; listri-skany, eun
dek bennak ané, o deus kaset iveau da
ganolia kér Ancone, er c'hiresteiz da
Veniz : freuz o deus graet war an
hent-houarn ha lazet eun nebeut a
dud dioz nemet, a-benn eus eur, o
deus ranket teo'het rak listri-rederien
an Itali.

Ar brezel war zouar

Tenn eo an emgann bepred gant ar
Zaozon, en-dro da Ypres ha La Bas-

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an sotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An notrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

sée, ha gant ar Fransizien, en hanter-
noz da Arras.

Ar 24 eus ar miz, an Alamaned a
zo aet da vifennou ar Zaozon, tost da
gêr Ypres, goude leuskel gante, e-pad
peder eur dioustu, bômmou azen flé-
rius ha bouljî kanol mougas. Da 40
troatad uhelder e save ar vougen a-us
d'an difennou Ar Zaozon a renkas
kila, nemet ec'h adkemeront bremen.
tamm-ha-tam, an dachennod a doa
koll.

En hanternoz da Arras, ar Fransizien
o deus kemeret diwar an Alamaned
eun nebeut difennou a-bouez, bag
e tale'hont mat ané, daoust da holl
strivou an enebourien.

War linen ar Rusi, ar Rusianed a
ra penn bremen eus ar gwella d'an
Alamaned ha d'an Aotrichian.

En « Dardanelles », an Turked
bleinet gant eur jeneral alaman, Li-
man pacha, o doa argadet taer, an 18
eus ar miz hag en deiziou war-lerc'h,
difennou ar Zaozon hag ar Fransizien.
Renket o deus kila goude koll eur
bern soudarded. Konstantinopl a vije
leun a re c'hlaoz. Da heul an trech'-
ze, ar re unanet a gerz mat war-raok.
Prestik e kouezo kér Gallipoli etre o
daouar.

Ar brezel war vor hag en aer

Daou lestr-splujer saoz a zo deut
a-benn da dremen, dre striz-vor an
« Dardanelles », betek e mor Marma-
ra, a zo etre an « Dardanelles » ha
Konstantinopl. Goueledet o deus eno
kalz a listri eus an Turki, hag int
karget, an darnvuan ané, a zoudar-
ded. En eun dervez hepken, ar 24 eus
ar miz, unan eus ar splujerien-ze en
dije distrujet tri lestr-samm karget a
boultr hag a zoudarded turk, eul lestr
karget a c'hlaoz-i-douar ha daou lestr
ene-ptarzer (« contre-torpilleurs »).

E mor Breiz, eul lestr-pesketaer
eus Boulogn, « Saint-Georges » e
hano, a zo bet tarzetz gant eul lestr-
splujer alaman. Ar c'habiten hepken
a zo bet savetaet gant al lestr saoz
« Sunstar » ; an trizek martolod a oa
er Bourz a zo bet kollet.

Ar 25 eus ar miz, diouz nijerez ala-
man o deus klaskeet dont a-us da Ba-
riz, nemet ranket o deus tec'het bu-
han rak nijerez ar Fransizien.

An Alamaned o deus kaset nijerez
ivez war Dunkerque, Gravelines
ha Meaux ; losket o deus tarzerez,
hep ober nemeur a zismantr.

Diavezan leleier

Eul lestr rusian hag unan saoz a zo
bet kollet en dro d'an « Dardanelles »
an Alamaned o deus gouelet c'hoaz
eul lestr amerikan, o kreski drouk-
rans an Amerikaned outo ; nijerez
ar re unanet o deus laket an tan war
vrava milin poultr an Alamagn.

GWERZ WAR ZUJED AR PEUCH'

WAR DON : Giverz santez Anna.

Roet d'in gwir sklérijen, ma Doue, p'ho pedan,
Dre ar Werc'h, mamm Jezuz, ouzoc'h hen gounenan,
Da lavaret d'an holl dud, hag en peb bro bepred.
Penôs ar peuc'h 'zo eun dra ar c'haeran 'zo er bed.

Peuc'h karante gras Doue, poanial pep den 'n e stad
A ra d'an dud er bed-man bevan evrus ha mad ;
Dont pep-hini da boanial en e stad da veyan
Hep ober gwall-zispignou, o tra an evrusan !

E-lec'h na ve ket ar peuc'h 'barz an tiegezio
Trubuilh, dismant ha glac'hur en peb amzer a vo,
Hag er broiou 'vo hep peuc'h ne vo ket evrusted :
Brezel, dismant ha glac'hur dre-oll a vo gwelet.

Pobl an Europ 'oa savet, o ya herve ar bed !
E-barz en eun evrusted na vee biskoaz gwelet
Met, o klask en em dagan an eil hag egile,
E tismantront holl pep mad, hadan pep droug ive.

An holl dreou mat, an treou kaer a oa dre-oll er bed,
A dra zur 'oa gant Doue d'ar poblou bet roet...
'Lech trugarekât Doue demeus a gement-man,
En em zavont 'n e enep, ha dont d'e zisprizan.

Doue 'zo en gwirione eun Tad eus ar gwellan,
Met, dre forz Hen disprizan, e ten da gastizan ;
O lezel a ra er fin da veyan en o roll...
Neuzel ar bobl en em dag, a gas pep mad da goll.

Ha 'barz an tiegeziou eman ive 'vel-se !
Mar na never 'barz en peuc'h bevan en gras Doue,
E lec'h ar prosperite, an evrusted ha joa,
Pep tra a vo dismantret ha kaset da netra.

Käeran traou a zo en Neny hag ive war ar bed
Eo ar peuc'h, ar garante, a ze bet asuret !
Dre ar peuc'h e ver evrus 'barz an tiegezio,
En pep renk hag en pep stad, en pep lec'h, en pep bro.

Met eun dra 'zo meurbet gwir, a zo bet a-viskoaz,
Ha marteze muioch'h gwir 'barz an amizer-man c'hoaz,
O deus an dud en pep bro poan ouz en em glevez :
Ze 'zo kiriek d'ar brezel en pep lec'h war ar bed.

Ne glever ken en pep bro hag en pep kériaden
Met trouz etre priejou, kerent, amezeien,
Met petra eo ar zujed demeus a gement-se :
Nan eus ken a garante, nan eus ken a wir fe ?

Pep den bremen 'zo dallet, dre-oll bras ha bihan,
Dre eur garante re vras evitan e-unan
Pep den a wel mad ha skîer holl vankou ar re-all,
Hag e vankou e-unan a lezo didamal.

Evurusted an dud-all gant an den 've gwelet ;
E evrusted e-unan, in dra-ze ne wel ket :
Gwelet a ra ar blouzen en lagad e nosan,
Met an treust en e hini ne wel ket anezan.

Eon de, en Jeruzalem, en-pad gouel an Teltou,
Jezuz-Krist a brezege d'ar bobl e wir-gomjou ;
Farizianed 'zeus da glask e douelli,
D'hen lakat den disleal, pe hen lakat den kri.

Laket 'voe dirak Jezuz eur wreg 'oa dimezet,
Devos pec'hant gant unan na oa ket he fried :
Laret rejont da Jezuz ; a Ar wreg-man 'deus pec'hant,
Lavaret d'imp hoc'h ali bremen war he zujed.

Hervez lezen Moizez, e tie bezan lazet
Gant an dud a daoliou mein 'balamour d'he fec'het ;

Ha c'houi petra lavaret war zojet ar wreg-man ? ...
Jezuz a our e klasket touelli anezan.

Plegan reas ha skrivan en douar gant e viz...
Ar Judevien, eun eil gwech, a choulen e aviz.
Jezuz a zavas n'e zav hag a laras raktal :
e Skoet-hu ar maen kentan an nep 'zo didamall .

Ha Jezuz neuze 'blegas da skrivan adarre ...
Hervez an tadou saintel o fec'h eou skrivet.
Met ar re-man, pa weljont o fec'h eou skrivet.
A welas oant holl kablus... Mezek int 'n em dennet.

Ni ivo, a raok donet d'en em glemm eus re-all.
A die gwelet 'n hon chalon ha ni' o didamall :
Mar karfemp 'n em anaout hon unan da gentan,
E vefemp trugarezus e-kenver hon nesan.

O, mar d-ufemp-ni da rei d'an dud 'zo war hon zro
Nebud a dra da c'houzanv, an dud ze a zeuio.
Gant an amzer, d'bon charet, d'ober d'imp plijadur...
Peuc'h, karantez 've neuze entre an holl dud, sur 1

Dont da strisat al lezen evidomp hon-unan,
Ha losk'at 'vit an nesan, d'o zennan eus a boan,
A zo an doare gwellan da harz tabut ha trouz
En pep bro pep tiegez ha 'barz en pep parouz.

Evel-se, ar garante a renfe war ar bed,
Pep den n'e stad a zeufe da vevan'n evrusted,
Ar peuc'h 've 'n tiegezou, ar peuc'h 've en pep bro,
Da c'hortoz bevan en peuc'h 'barz ar Glear en Nenvo.

'N eur achui, pedomp holl Douear Bobl gristen
Da rei da vro-Frans an trech war hec'h enebourien ;
Goude-ze, peuc'h, karante ma vo dre-oll er bed,
Ha gras ma 'ch emp d'an Nenvou, da vro 'n evrusted !

JULIAN GODEST.

KELZIER EUS HON MIGNONED IA ZO ER BREZEL

Deut e oa gaïimp, ar zùa dremennet, re ziwezat evit o moula, kelou mat eus hon mignoned Dirlennem ha Ronan a Germene. Heman a zo bepred e Cherbourg. Dirlennem a zo war an talben-brezel, Setu aman e dammig lizer :

Aotrou ha mignon ker,

Ho trugarekaat a ran evit Kroaz ar Vretoned, ho peus ar vadelez da zigas d'in. Gant ar vrass plijadur e lenon bepred Kroaz ar Vretoned karet. An notennou brezel a zo kentelius hag a ro d'ar Vretoned chomet e Breiz eur skeuden reiz eus ar brezel gourc-man.....

Evurus oun o rei d'eoc'h da c'houzout emaouna e yec'hed mat abaoe an deiz kenta ez oun arruet war an talben.

Emomp o paouez kaout eul lizer karantez digant J. GOURLET, breur da Vod-SPERN, a skrivi soniou ken kaer war Kroaz ar Vretoned. Eman war an talben, ya'ch bepred ha leun a fizians : « War gleiz emezan, ar rejmanchou a gerz atao war-raok ; sin vat evidomp ! »

Eul lizer all hirie digant Laouik ! Moule et vo ar zan a zeu.

Gouel sant Erwan er fosiou-difenn

Hon lennerien a lenno gant ar vrass plijadur al lizer mat-e-an digant bon mignon ker, ar Goelload, diwar-benn gouel sant Erwan e fosiou an talben. D'ezan iverz ba d'an holl Vretoned, a zo gantan du-hont o tifeno ar Frans, hon gwellan menoz ! Sant Erwan da viro ane betek an trech'bevezan !

Diwar an daschen-v.ezel, an 19 a viz Mac, 1915.

Aotrou Rener,

Evit klozan an devez-man, a zo ken brudet dreis-oll n'em bro Dreger, e teuan eus ma feurz, kenkous hag a-beurz kalz a Vretoned a zo aman ganin, da rei d'anavezout d'ec'h pendis hirie hon spred a oa nijet du-hont etrezeuk hon Breiz-Izel karet evit enori eus hon gwellan sant patron ar Vro.

Kroaz ar Vretoned, a zo deut-mat gant an holl, zoken gant ar re na ana-vezont nemet dre bano hon yez ker, ar brezoneg.

Mignon ker,

N'em eus ket skrivet d'ec'h eur pennadig a zo. Evit g'wir, n'helleo ket ober. Setu war-dro eur miz aboue ma 'z on aman, en klanvidi V..., gant eur c'hlenved grevus a-walc'h.

Met, a drugare Doue, m'nt a ran gwelloc'h breman. Ar c'hlenved a zo troc'h hag ar yec'hed a deu en-dro tamm-ha-tamm.....

Kendalc'hit ive, mar plich, da zegas Kroaz d'in. Breman, muioch' eget biskoaz, em be plijadur ouz be lenn. Keleier eus ar vignened a zo en tan hag eur bern traou ouspenn a gavan enni. Nag a evrusted lenn hon C'hroazig, p'en em gan an den keit-all diouz e Vro garet !

Disul, e tiskouezis anei d'an holl glanvourien aman ha d'ar « c'hlany-diourez ». Pebez souez ! Ne greedent ket e oa ar brezoneg eur yez hag e challemp skriva anezan. Ar Groaz a dremenias dre an holl daouarniou, hep na fent na c'hoarz.....

A wir galon bepred.

Ar Yeodet.

EUL LIZER MAT hag eun ali fur d'ar varzed

Hon mignon mat ha kenlabourer, Julian Godest, a-unan gant ar werz kaer hon eus moulet uheloch', a gas d'imp al lizer-man ken leun a furnez. Ya, en em unanomp, evel ma lar hon mignon, etre barzed ar re ac'honomp a zo chomet er vro, endro da « Groaz ar Vretoned », d'ober eus hon gwellan da zerc'hel tiegez Breiz en e zav. Setu aman lizer hon mignon.

Bennoz-Doue ha trugare da Laouenanig ar Roz 'evit ar werz kaer ha kristen he devoa kaset da « Groaz ar Vretoned ». Degas a ran sonj d'ezai ha da « Goulmig Arvor », ha d'an holl varzed a zo chomet c'hoaz en Breiz, daoust d'ar brezel skrijus-man, d'zonjal eman tiegez Breiz war o c'hont da zerc'hel en e zav, da c'hortoz ma tevio d'ar ger hon barzed gredos gant al llore war o zokou, o vezan ma vo ar Brusianed digerz trech'het.

Neuze Breiz a adyleunio kaeroc'h evit diagent hag e vefomp holladarre a kanan gloar Doue ha meulodi hon bro Breiz, da c'hortoz kaout an eurval da vont d'ar Baradoz en-touez ar wir Vretoned, da g'an en brezoneg meulodi ha gloar d'an Dreinded zantel.

Kas a ran ma gourc'hennou a garantez d'an holl varzed ha Bretoned, o heti d'ezo holz digant Doue bezan diwallet a bep droug en-pad ar brezel... Ho saludi a ran gant karantez.

Julian GODEST.

KOLLET GANT O LONTREGER

E porz-mor Granville, en Normandi, e oa, e-toazez ar brizone ien alaman, pemp pôt dilui, a reas o menoz, ar zùn-all, da doc'h e-kreiz noz. Dont a rejont a-benn d'en em zila, dre eur prenest m'o doa torret eur weren warnan, en eul liorzh stok ouz ar prizon, hag int ac'hane d'ar porz-mor !

Lestr an aotrou Toucran, pesketaer, a oa he.riet eno. E penn hon fôret en em gave eun den a vor, end-cùa, lidor Buger, 25 b'oz, a-kwit a-walc'h gant e vicher. Ar rell all iverz a oa anet tud ampart : daou ijinez en o zouet, hag eun danser. Ne chomjont ket d'ober daou zonj. Mont a rejont war vourz al lestr, en sell da ziskeoria pa vije al lano bras a-walc'h, ha da gemer ac'hane peun o hent war-zu ar Spagn.

O c'hortoz al lano da zont, e rejoint eur furcha dre ar yag, o kas kavout eun dra bennak da zibri. Histr fresk-beo a gavjont, meur a zousen ané, hag ouspeo, boutailhou mat, jistr ha rhum. Sacha a rejont warnement ha ken bihan ken, pa'z ejont diouz taol, e oa deut al lano, ... hag aet en e dro iverz ! Re ziwezat e ca d'e evit mont en doum-vor. Kenta ma loc'hjoot e voent sac'het war ar zec'h, ha.... tapet ! Kollet e oant bet gant o lontegoz.

KELZIER EUS AR VRO

PLOUDANIEL

Flastret dindan e garr. — Ar 17 eus ar miz, p'edo a kardelat, Erwan Simon, labourer-douar, bloaz ha tri-ugent, a gouezas dindan rojou e garr hag a voe flastret. E verch-kaer, a oa diredet d'e gri-torz, a reas war o dro eus he gwella, met, kaez e voe ober, eun hanter eur goude, e oa maro, hep bezan kavet e anaoudegez.

GWENGAMP

An aotrou Ollivier-Henry, beleg ar barouz, laket war ar roll a enor. — An aotrou Ollivier-Henry, kure Gwengamp, a voe galvet d'an arme aboue ma voe diskleriet ar brezel. Kravazater ha klandziour eo bet a bep eil, o vont da gerc'het ar re c'hoazet war an dachen hag oc'h ober war o zro er c'hlanydi. Eman o paouez bezan laket war ar roll a enor, Hon gwellan gourc'hennou d'ezan ha d'e ded !

LANDREGER

Sant Erwan, difenner Breiz, pedet evidomp ! — Da bardon sant Erwan e oa diredet percherined a vil vern eus a bep korn ar Vro. Kaerat gouel, ma vije bet laket ar Brezoneg. Yez hon zant Patron hag hon Bro, er renk a enor ! Sant Erwan, signifer Britanniae, difenner Breiz hag he broadelez, pedet evidomp !

KOREL

Korv. — Gwelet hon eus war an Indépendance e oa maro an aotrou Ely-Monbet, izuet gant eur voulez alaman e-keit m'edo oc'h ober e zleau a gabitez er foziou-difenn. Daoust na vije ket embannet c'hoaz gant paperou ar Gouarnamant, ar gwall-gelou a zo bet testeniet, siouaz, gant meur a zoudard. Eur c'hollo pouuner eo evit Breiz, p' en doa an aotrou Ely-Monbet en em oussetlet d'an Emzic, hag e rae eul labour dispat evit ijou-kaer ar Vro. An holl Vretoned a bedo evit ar Breizad kalonek-se, a oa iverz eur Christen eus an dibab. Kas a reomp d'e intivez glac'haret ha d'e ded hon gwellan gourc'hennou a gen-gany.

SANT-BRIEG

Korv. — Gwelet hon eus war an Indépendance e oa maro an aotrou Ely-Monbet, izuet gant eur voulez alaman e-keit m'edo oc'h ober e zleau a gabitez er foziou-difenn. Daoust na vije ket embannet c'hoaz gant paperou ar Gouarnamant, ar gwall-gelou a zo bet testeniet, siouaz, gant meur a zoudard. Eur c'hollo pouuner eo evit Breiz, p' en doa an aotrou Ely-Monbet en em oussetlet d'an Emzic, hag e rae eul labour dispat evit ijou-kaer ar Vro. An holl Vretoned a bedo evit ar Breizad kalonek-se, a oa iverz eur Christen eus an dibab. Kas a reomp d'e intivez glac'haret ha d'e ded hon gwellan gourc'hennou a gen-gany.

MONKONTOUR

Pardon Sant Matilin. — En despet d'ar brezel, pardon sant Matilin a zo bet lidet kaer. Percherined a oa deut e-leiz. Ar pardoner e oa an aotrou abad Clerc, niz hon mignon mat « Kloareg ar Wern ». Graet en deus en eur brezoneg reiz ha skler d'an holl da intent eur gaer a brezgen diwar-benn deadou ar bercherined. Sant Matilin da viro ar Vretoned a zo er brezel, ma c'heffont dont da bardona ha d'e drugarekaat en e iliz Monkontour, a-benn bloaz, goude an trech'.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONEZ

PRIZ AR CHOUANANCHOU

46 real ar bloaz, evit Broiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar bresoneg bag ar feis,
A zo breur ha ch'oir eo Breiz.
FURMIS AR GZH.
Gant bresoneg eo deut ar feis,
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURMIS AR GZH.
Dalec'hit bepred d'ho personaj.
Yez an dad vad ha kalouez.
Fer ar feir eo ; ma e trech'et,
Ouspen ar Ver, e vo Peched !
MILIN.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Henry 4 real
An dimezel A. Nicol 5 kw.
Trugare en hono hon zoudarded
hag hon Bro Vreiz-Izel !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

En hanternoz da Arras, e talec'h bepred ar Fransizien da vont war-raok, o lemel a hini da hini o lec'hioù emzav digant an Alamaned. Ar re-man, o welet emaint en argoll, a vije dare d'en em denna en a-drenn d'o eil linennad difennou.

Diouz tu ar Rusianed an traou a yaje gwelloc'h gant ar re-man. An Alamaned bag an Aotrichianed o doa kaset bagadou bras da gas adkemer Przemyl. Ar jeneral alaman Mackensen en doa treuzet, en hanternoz da Przemyl, stér San, a dalvez da zifenn d'ar Rusianed, evit kel-ch'ia anezo. Digaset en doa war e dalbeut eun niver a ginolioù, war-dro 1.500, a dennas, war a larer, betek 700.000 a dennou en eur ober peder eur hepken. Aerennou mougas a vije bet losket gant ives. Ar Rusianed, red d'ezo kila da genta, a reas penn ha ne zalejont ket da adkemer o c'hreñv. Breman eman tro an Alamaned da gila ha da zistremen ar San.

War vor Baltik, en Hanternoz, na war stér Dniester, er C'breisteiz, an traou a ya mat ives gant ar Rusianed.

En Dardanelles ne glever ken ke-lou eus al listri-splujiereien alaman o doa goualedet, ar zün all, an daou lestr saoz Triumph ha Majestic, hag an ameou a zo bet dilestret war gouenez Galipoli a zeblant mont war-raok eus ar gwella.

Soudarded an Italia a gerz, dreistoll, war-zu diou gér vrás eus an Aotrichianed o dije an Italianed c'hoant bras da gerner, Trentha-Triest. War stér Isonzo, a zifenn Triest, e vo skoulmet, war a greder, eun em-gaan bras.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Ar brezel war vor hag en aer

Di heul goualediget al Lusitania, ma voe beuzet enni ouspenn 1.000 a veajourien dinoaz, Amerikaned evit an d'arnvnia, an aotrou Wilson, prezidant ar Stadou-Unanet, en doa skrivet d'an Alamsign eul lizer o choulen ma vije erbedet hiviziken listri ha bubeziou e genvroiz. Evel ma oa bet lavaret, ar zün dremenet, e voe respont an Alamagn rok ha dichek. Eman an aotrou Wilson o vont da ziskriva anezan. Beza awalch, da heul torfedou-mor an Alamaned, e rankje ar Stadou-Unanet diskliéria int-i ives ar brezel d'ezo !

Aboue goualediget al Lusitania, ar splujiereien alaman o deus kaset d'ar strad daou lestr amerikan c'hoaz, an Nebraskan, a oa karget a ch'lao-douar evit skouadren ar Stadou-Unanet, hag an Dixiana. He-man a voe goualedet e-kenver daenez Eusa, ar zadorn 29 a Vae. En hevelep lec'h, ar splujiereien alaman o

douarzetz daou lestr all, unan eus ar Portugal, eur vro er-maez a vrezel, hag egile a Vro-Zaoz. Ar vartoloded diwar ar hourz anezo a zo bet digaset da Vrest.

En emgann-mor a oa bet ar 24 a vae en Adriatik etre listri an Itali ha re an Aotrich, an Italianed o deus kollet eul lestr-distruejer (destroyer), La Turbine ; pevar eus listri an Aotrichianed a vije bet gwäll-aozetz.

Zepelinou a zo aet diou wech dioust da c'hounjal a-us da Vro-Zaoz. Ar wech kenta, e rejont freuz en eur gér vihan hanvet Southend ; an eil gwech ar c'henta a vezeven, e tinjont tostaat da Londrez ; leuskel a rejont tarzerez, war-dro go, o la-kat an tan e meur a lec'h hag o laza pe o wall-c'hloaza tud dinoaz.

Enor d'hon Gouen !

Roue Bro-Zaoz en deus graet sevel eul levrig enenor d'hon Yez vrezenek ha d'bon gouen. Kaset zo bet unan da « Groaz ar Vretoned ». Komzet e vo a ze ar zün a zeu.

GOUEN AR VRETONED !

Da F. M. DENEZ, Lennon.

Dizaon rag ar maro hag en emgannou taer,
Doujansus d'ar vaouez, d'ar re zinerz tener.
En hano ar Frankiz hor Gourdadoù drech'e
Eus ribl mor Hanternoz betek mor ar C'hreiste.

Hirio, koz ha yaouann eus a Vro Vreiz-Izel
A ro d'ar Frans karet harp start ha gwir skoazel :
Hor zoudarded kadarn, hon tud a vor dispar
A gouez dre gant ba kant da zifenn hé douar.

Ma teomp lavaret : « An holl 'ra o dever,
Zo dare da c'houzan poaniou kriz ar merzer »,
« Vé reiz embann ives, diskuiha e pep giz
« Eo stankoch an truach paest gant hor Broiz.

Vertuizou ar c'his-se, tra a-berz tad ha mamm,
A ro, sur, testeni d'eur Ouen glany ha dinam !
Bale a reomp, eta, war roudou ar Gelted,
E sklérijen an deiz hor banniell dispeglet (1).

Kalz, pa vefont distro, 'gano gant levezen :
« Adsun ! adsun ! adsun ! ni 'oa eno ives !
Ha ni 'gar diskliéria : Dindan ar boulejou,
Kous hag er fosiou dou, er garva stourmadou,
Laouen ha dinec'h-kaer, paotred sart, krenv, hardiz,
Tud dihun ha dispont, sed aze ar Vreiziz ! »

Ra vo miret o YEZ, kendalc'hent o GIZIOU !
Da rei he seo d'o gouen ez int, sur, ar gwriouz.

Mezeven 1915.

IVONIG PICARD.

(1) « Dan nawdd Duw, yn ngoleuni y dydd » Dindan skoazel Doue. Bag e pouyou an de, ger-stur ar Gelted, a zo skrivet war vanniel ar « Gorsedd ».

EUR C'HROG

Ad-de-se, eme Fanch Tousent, ec'h arruojmp en eur voruch difreuzet kement ti a oa enni gant ar « Vretoned ». Ni a oa pevar pe bemp Breton, kamaraded, hag hon dos touet n'en em guitajemp biken, nemet d'an eur diwezan.

Klask a rejomp en eun ti eur c'horn kambr hag e pourvezjomp eus a bep tu pez a oa ezomm evit kousket.

A-boan e oamp astennet war hon flouz, hon golc'hejou, pe pez a oa, o tigouezout eur zoudard all, eur pôtr eus Paris hag a zelle treuz ouzimp 'boue pell'zo.

— « He la la ! emezan ; dilojet, mar plij, tudou ! Ar gambr a vo d'in ha den zerkant ; klasket ho chans 'lec'h a garfet ! » —

Pep kia zo mestre en e di, ha ni a gredie d'imp e oamp er gér, p'eo gwir ar pez dor dia kemestr 'oa da zen ebet. Unan ac'hanomp en em lakas da ch'rosmolat kement ha ken bihan ma tec'has ar pôtr da glask e lojeiz e lec'h-all. Met droug a oa ennan ha ne gavas netra well eget mont da vallozi diwarnomp ha diwar ar Vretoned ar gegin e-lec'h e oa ives bo-det eur bagad tud. Gouen a reas zoken ar Vretoned da zont da c'hoari gantan. Meur a hini a oa eno, en o souez unan bihan ha teo hag a oa eus en-dro da Wengamp.

— « Me, emezan eo ar bihanan eus ar Vretoned a zo aman. Mar karez, koulskoude, me 'ray eur c'hrog ganit. »

— « Te, eme ar Parizian, a oa eur pikol den ruz ha lart ! »

— « Ya, eme ar Breton ; n'eus ket eozmenn da vont pelloc'h. »

Hag hen e brezoneg o lavaret d'e gamaraded :

— « Dampet e vo kroc'h-en me-nac'h ! Me 'zo o vont da rei e duz da hennet ! Gwelet a ret ar gaouez a zo aze er c'horn ? Aze ec'h an da voutan anezan ! . . . »

Setu krog. Ar Breton bihan a lampe evel pa vije bet o tansal ar « passe-pied » e pardon Bulat ; ar Parizian a dihelke.

Eun drennakk, hag an hini bihan o kregi peg 'barz an hini bras, a-dreuz d'eo gorf, o tistaga anezan diouz an douar hag o rei lamm d'ezan war lein e gein ken e reas eun dermadenn. Eur jach war e ziouskoaz hag e oa 'barz ar gaouez.

— « Graet e teus poan d'in, eme ar Parizian ! »

— « Eus wech all e lezif ar Vretoned 'vel e voint, eme egile ! »

Ar re-all a c'hoarz, m'hen tou d'eo. Ar Breton bihan a yeas direblant mat — ha ne c'houzez ket c'hoaz, — d'en em astenn war e damm plouz.

X....

Lizer soudard

War don ! Me zo pedet gant eur mignon

E korn eur c'head, ma-unanik,
War ma zac'h o tiskuiza,
Ma spered a niij goustadig
'N ho kichen, ma douz Anna,

'Us d'am fenn, luc'hed a gounnar,
E chouibañ ar boulejou ;
Ouz ma zreid e kren an douar
Gant kurun ar chandouï.

Anaig pegeen frealuz,
E-kreiz reuizou ar brezel,
Sonjal e peuch karantezus
Ha koantir Breiz-Izel !

O ma Breiz, ma bro vinniget,
Nag ez eo douz ho hano !
Tridal a reer ouz hen klovet
E-kreiz danjer ar maro.

Na pegouls e teuy an devez
Ma adkavlin adarre
Ma mamm dener, ma ziegez,
Ha mousehoaz ma c'harante ?

Laret d'in, Annaig karet,
Hag hen 'vo bleaz avalou,
Ha yach ed an holl vignoned,
Ha digor ar pardonnou ?

Touet c'hoaz n'ankouafet biken
Neb a anvet ho mignon...
Ne doujin fuzul na sabren
Pa vin sur eus ho kalon !

Laket 'n eus ar groazig santel,
Tou roet d'in o kuijat,
E korn ho moushouer godez
Ruziet diou wech gant ma gwad.

Gant seurt tenzor war e galon
Ha sikour ho pedennou,
Soudard Breiz a vo dispouron
Ha miret en danjeriou.

Koulskoude, mar deo d'n laket,
Me varvo leun a fizians
Eridoch, me muian-karet,
Evit Doue ha bro-Francs !...

(Respon Annat a vo moulet ar sizun a seu)

KOULMIG ARVOR.

KELMIR EUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

El lizer-man, hon mignon mat
« LAOUK » a ziskuill d'imp « doare
Sul ar Pentekost er fusioù-difeno ».
Doue, ez omp holl etre e zaouarn
evel ma lavar hon mignon en e lizer,
d'e viro bepred e-kreiz tan an em-
gana !

Aotrou ker,

Eur pennad mad amzer 'zo
aboue n'em eus roet d'ec'h eus
ma c'helou ; dileet eo d'in hen
ober, nag e vije nemet evit ho
trugarekaat evit Kroas ar Vretoned
a zigoue ganin ervat.

Yach our bepred, a drugare
Doue, Tomman'a ran treou, avat !
Dec'h, sul ar Pentekost, ha desadorn,
en deus krozet ar c'hanol hep paouez,
noz da de. Klevet hon eus an oferen,
memes tra, e-kreiz an dourni en eul
lochen, sez metr dindan an douar.

Ar glach'har am boa dec'h da goll
eur mignon, eur Breton mat, a zo
bet douaret en e lochen dizac'h et
warnant gant eun zio. Aet e vo
d'echui sul ar Pentekost d'an Nenv ;
deut e oa e dro, emichans. Holl ec'h
omp etre daouarn Doue !...

Digemeret, aotrou ker, evidoc'h
hag evit hon C'hoaz karet, gwellan
gourc'hemennou ho kevroad leal.

LAOUK.

Trubuilhon au tad diskaozel, E vab eat d'ar brezel

Setu-me breman hep skoazel :
Ma mab kaer 'zo act d'ar brezel ;
Kaset ez eo d'ar broiou pell...
Ha, koulskoude, baz ar guzni
A sko warnoun hep damanti ;
Heskenna 'ra ma izili.

N' em eus inui a vleo war ma lenn.
War ma zel eman ar roufeo
Ha ma baro 'zo kasi gwenn !
Ma diousko a gommans piega,
Ma diveder 'ra memes tra ;
Fallat a rau a via da via.

Ma zreid a zo deuet pouunner,
Krenan 'ran war ma divesez :
Pouez a ra bech an amzer !
Met, en desped d'am holl boanio,
Labourat 'renkan c'hoz ato,
Ken na vo deut ma mab en dro ;

Sevel mintin diouz ar heure ;
Heb ehan goudre doug an de,
Monet diwezat d'am gwele ;
Kousket nebeut e-pad an noz,
Ruthil diruiliem gwele heb noz,
Ma spered atao direpoz.

O klas kouzodit petra 'dremen
Du-hout gant sa eneboutien,
Ma chalon' ve leun a anken ;
Met red ed an poanis bepred,
Gouzanv poan gorf ha poan spered,
Ken na vo an trech' genozet.

Monet a renkan da arat,
Da gas ar c'hezeg da frezat,
Da lagodi ha da falch'at,
Da denno teller maez ar c'hraou,
Pe garga 'r charr, unan a zouz,
Evit ma vo temzat an traou ;

Ma vo ed dru er parkeler
Ha foet hir 'barz ar prajeler
A-ben ms t-uy ma mab d'ar gér ;
Boeterabez ha karotez,
Kaof irvin bras ha patel-z
D'ar c'hezeg ha d'ar beuc hed-lsez.

Hag, er feson-ze, me 'raio
Ma dead e-k'nyver ma brø,
Pa n'hellan mont d'an trinchero.
Ha, 'zo vo echu ar brezel,
Distro ma mab e Breiz Izel,
Poan ha anken a njio pell !

J.-L. HENRY.

Eur pikol pez-kanol nevez

An Alamaned o doa ijinet, da ziskar
ar c'hrenylec'hion, kanoliou
bras-divent, 42 santimetr treuz d'ez,
hag a oa bet hanvet, abalamour da
ze, ar « 420 ». War a larer, e vije
an Aotrichian o paouez s'vel eur
pez-kanol brasoc'h c'hoaz, 52 santi-
metr treuz. Da gredi eo eray « 520 »
an Aotrich, kerkouls ha « 420 » an
Alamagn, muioch's a drouz eget a
drong.

Lizer da Wilhaou

Petra 'zo deut en ez spered ?...
Digas warnemp da zoudarded
Da hereza, da danan ivé,
Ha er fin, da goll o bahe.

Digazet 'teus da armeo
D'ober eur bale en hon bro...
Pe 'teus re vrás bern, pe petra ?
Pe e vank d'it c'hoaz peadra ?

Te zonge a-nook ar brezel
Lonka hon bro Frans gant eur zell,
Met hiken kapottennou griz
N'arrufont 'barz en kér Bariz !

Gant rikour hon zoudarded vad
Te a blego dindan hon troad ;
Renta 'ri ar pez 'teus laeret
Ha da arc'hant 'vo peur-rinset.

An aour bet gwechall diouz hon dorn
A digouezo d'it o return ;
An Alzas, al Loren, he c'hoar,
Vo staget c'hoaz ouz hon douar.

Digouezout a ray d'it, pôtre kék,
Chakat irvin ha patatez !
O klas bordha ez out Bourdet,
O klas taga e vi taget.

Te eo falla den 'zo er bed !
Henvet out ouz an drouk-spered :
Te 'ra gwalleur ha vil, a-verm,
Ha da blas a zo en ifern.

Er broiou 'lec'h ma tremenez
Nemet fallenteiou ne rez,
Met ar Franz a vo warnout trech'
Ha war da gein 'kouezo ar bec'h.

Da daol nan eo ket deut da vat,
Rak aozet a zo d'it dalch'mat
Daou p'dri sort louzon garo
Vit ober d'it kuitat hon bro.

A-raok peur-gloza ma lizer,
Me 'lavaro d'it, koz « Keizer »
Sonjal er poanion dilirue
'Nevo da gorf ha da eue !

Eostig ar Groas-Nevez.

KELMIR EUS AR TRE

LANNUON

Medalennet. — Ar zadorn, 29 a
viz vae, e vee roet, e Lannuon, meda-
len ar zoudarded da Yann Loeiz Ker-
mel, a Louannez, soudard er 47vet
rejimant war droad. E-pad emgan-
nou bras an hanternoz, Kerimel a oa
bet treuzet e vrech'ez gant eur
vouled. Daoust da ze, e talch'as d'en
em ganna gant e gompangneuz. Pemp
de goudre, p'edo o vont d'ar vaionet
d'an Alamaned, e vee torret d'ezan e
vrech' kleiz ha friket e lagud gant
tarzadennou eur vouled kanol. Hon
gwellañ gourc'hemennou a gasomp
d'hon c'henvroad yaouank ha d'e dud.
A-ouen eo d'ezan bezan kadarn, o ve-
zan ma tisken eus eur marc'heg eus
an amzer goz a oa floch da Javre
Pont-Gwenn, difenouer Lannuon ouz
ar Zaozon. E pep amzer hag e pep bro
enor da zoudarded Breiz-Izel !

PLEUVEUR-BODOU

Maro an aotrou abad Pierre. —
An aotrou abad Pierre, kure Pleuveur,
a os bet galvet d'an armé evel
a kravazater ». Ober a reas dleoadou e
garg diés gant kement a aked ken e
kouezet war an dachen a enor, d'an oad a
21 bloaz.

ROSGOF

Laket war an daolen a enor. —
An aotrou abad Creignou, eus Rosgof,
serjant en 248vet rejimant, a zo bet
laket war an daolen-enor evit an
nerz-kalon dispar en deus diskouezet
o vont, dindan tennou an Alamaned,
da gerc'hat korfou maro 21 soudard,
evit sebeliañ an. Hon gourc'hemennou
d'ezan ha d'e dud !

SANT-NIKOLAS AR PELEM

Hon gourc'hemennou a gengany a
gasomp d'hon c'henvroad yaouank ha d'e dud,
serjant er 94vet rejimant, a zo koue-
zet war an dachen a enor, d'an oad a
21 bloaz.

LANVELLEC

Pardon Sant-Kare. — Tremenet
mat eo ar pardon. Brao 'oa an am-
zer hag a zo bet kalk a dud o pedi
ltron Varia a Drue da bellaat ar wa-
len a gasti diwar hon Bro garet. Me
ive em eus ped t eus ma gwellañ,
dreist-oll evit soudarded Breiz-Izel,
hag ober a ran bemde bepred.

Eul lennerez beter pa'don.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bisforc'hek, adj. (homme) drôle,
singulier, Plounérin.

Biskoul, sorte de poisson à gros-
se tête et cornu. Molène, Cuillandre.

Bisac'h, masc., pluriel biseier,
Grégoire, bis c'hiou, Gonidec, Trou-
de, bissac, besace. Bet o deus o bis-
ac'h ganti, elle les a éconduits, ces
amoureux, cfer Glossaire, 69. Le

prétendu synonyme eze, Grégoire,
Le Gonidec, Troude, du Rusquec,
employé par Le Gonidec dans son
Testament nevez (Angoulême 1827 ;
Bibl sanct, St-Brieuc, 1866), saint
Vaze X, 10 ; saint Vark VI, 8 ; saint
Lukaz X, 4 ; XXII, 35, 36 (mais non
dans l'Ancien Testament qui porte
bisac'h. 4e livre des Rois, IV, 42)
est dû à une méprise de Grégoire :
c'est le breton moyen ezeff « besai-
muë », outil de charpentier, breton
moderne, eze, neze, cfer Notes d'étymologie
N° 73. — Bisac'h (et non
biz-Troude) verbe neutre, porter
besace, mendier. An der nedeo ket
piz war e dra A ya abced da visa-
c'h. L'homme qui n'est pas soigneux
de son bien Va bientôt mendier,
Milin.

Bispoun, torche que les enfants
font tournoyer en courant, le jour
de la Saint-Jean. Elle est faite de
toile goudronnée ou d'étoopes qui ont
servi à coaltarer les bateaux. Oues-
sant, Dom Malgorn. Voir moyen
breton guisponnaft, enduire, au Dictionnaire
étymologique ; guskon, guiskon, masc., « guipon » au Dictionnaire
vannetais. Bisvon, féminin, toile goudronnée attachée au bout
d'un bâton, et que les enfants allument
au moment de feux de joie pour
le faire tourner en l'air. Trei
ar visvon, tourner le bâton goudronné
enflammé ; jeu des garçons, lle de
Batz. Aux environs de Saint-Pol,
filles et garçons jouent chez eux sur
le foyer avec les tisons enflammés,
en faisant tourner l'un devant l'autre,
Milin. Voir bizbul.

Bistek, masc., bistek, Haut-Tré-
guier, cfer Notes d'étymologie.
N° 54.

Bistoc'hig, petit homme ou enfant,
être sans importance, nul, bon à rien ; petit animal, veau ou
cochon. Haut-Léon, Milin.

Bistrakig, masc., pluriel -ou, petit
traquet, pâtre, etc., Du Rusquec,
Bistek, cfer Esnault 34, 35.

Bitrak, bitrakl, masc., colifchet,
babiole, bagatelle, chose de rien,
Tréguier, Goelo, Estienne, Even,
Biler ; pluriel bitrakou, bitrako,
bagatelles ; manières de s'y prendre
compliquées. Bitrako sorserez, amulettes,
cfer Lizer Breuriez ar Fe, Mai 9, 18.

B'tuer, souï, ivre. Hennez 'zo bi-
tuer hidiv arre. Il est encore soûl
aujourd'hui. Kerfot.

Bivaki, bien travailler. Coadout.

Biz, bez, masc., doigt ; pluriel
biziad, biziad, biziad ; bizou, quand
il s'agit d'objets inanimés. Darn
geriou 'zo lemmoc'h Eget bizou eur
torc'h (il y a des mots plus aigus
que les dents d'une fourche). Milin.
Ne finvjet ket eur biz gant ma autre,
vous ne ferez pas un mouvement
sans ma permission, Dir-na-dor. Li-
pat e viz e ti eun all, faire le parasite,
se faire inviter chez les autres, Coa-
dout.

N'afe ket ma biz gantan betegut
'vefe gwasket, je ne lui laisserai pas
mon doigt, de peur qu'il ne soit ser-
ré, je me délie de lui. Biz ar Werc'h
'zo bet ennan, le doigt de la Vierge
y a passé, se dit de la bouille
quand elle est bonne, Berthou. Celle de l'enfant passe pour meilleure
que l'autre, parce que Biz ar Werc'h
ez a drezen e yod ar bugel.
Hennez 'zo kamm (ou moan, à l'île
de Batz, Milin) e vizied, il a les
doigts crochus, il est voleur, Caer ;
daou viz kamm eur c'hevel, les deux
doigts crochus d'une pince. Combeau.

(Da heulib).

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

Hon lennerien a gavo, war Groaz ar Vretoned evit ar vùn, eur pennad eus ar gwella gant D.-N.-D., displeget ennan dispar « penaos eman ar bed breunan gant ar brezel ». Setu aman an diwezañ kleier a vije dì staga ouz pennad hon mignon.

War linen-emgann ar Frans ez eer war-raok bremar diouz tu stér Aisne, evel en-dro da gêr Arras.

Ar Rusianed o deus gwellaet stad o linenn-emgann er Châlisi.

En Dardanelles an armead a oa bet diskennet d'an douar war gounez Gallipoli o deus kemeret diwar an Durked eul linennad-difennou a bœuz bras, en-dro da gêr Kri-thias.

An Italianed o deus kemeret, diwar ziskleriadur ar brezel, lec'hioù eus an emzava d'ezo a-hed harzou an Aotrich. Bremen emaint o klas ktreuzi stér Izonzo ha mont war-zu Triest, brasa porz-mor an Aotrich war vor Adriatik.

Listri-splujenner an Alamaned o deus graet eun nebeut mestaoliou er mor Bras, e-kenver da enez Eusa tost da Vrest. Eol lestr eus ar porz-e, ar Penfeld, a zo bet goualedet ganto.

Brava taol-kaer graet gant nijerien ar re unanet eo hini an nijer saoz Warneford, an 8'eus ar miz-man. Entanet en deus ha distrujet mik unan eus ar Zappelinou bras-diventse a oa bet ijinet gant an Alamaned da vont da c'hourvijal a-us da Londrez da Vro-Zaoz.

Emeur bepred en gortoz eus lizer ar prezident Wilson da impalaer an Alamagn, diwar-benn mestaolioumor an Alamaned ha, dreist-oll, goualedigez al Lusitanie. War a greder, e vo an Alamaned laket war an tu-pe-du : pe baouez gant o mestaoliou divalo war vor, pe gaout brezel gant ar Stadou-Unanet.

Penôs en em gav

en treou ganimp ?

N'eo ket hepk'en war an dachen-vrezel e fell ober eur zell evit gouzout pelec'h en em gavomp, hogen war ar vro a-bez ha war ar broiou all.

Ahoue m'eo deut an Itali 'barz ar gaoz, 'zo 'vel boulc'het eur c'hrogad nevez. Diouz hon zu, ar broiou unanet a oa bremar o vont da zastum o

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Brieuc.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

holl nerz evit darc'hav eun taol pouanner gant ar Brus hag an Aotrich. Ar Zaizon o devoa tud ha tennou ; ar Frans he devoa ives ; ar Rusianed, eur wech diskornet o forz-mor Arkangel, a zigase tennou ha kanoliou e leiz war an dachen. Deut an holiou da zec'hav an douar. E camp o vont war-raok !

Aet e oar bet, diouz hon zu, eur maread. En-dro da Arras 'zo bet gounezet meur a gériaden, evel Neuville, Carency. Notre-Dame-de-Lorette.

tum : an Itali a zo a-vréman oc'h enebi ; ar Roumani a zo en gortoz d'hen ober, kerkous hag ar Vulgari ha zoken ar Chres. An Holland a zo prest da skei a-dal ma vo skeet. An Amerik a zo droug bras enni hag a c'hozmol gwaz-ouz-gwaz.

Gwasan 'zo, keit ha n'o devo ket ar broiou-ze diskleriet ar brezel d'an Alamagn, e hom dorouj digor dre lec'h ma tremen d'ez barha metal, ar pez he deus ar muian ezom. Tremen a ra dre ar Roumani, tremen a ra dre ar Sued ha Norvej, tremen a ra dre ar Sois..., ya, ed avalou-douar hag a-renk treuzi ar Frans a-raok mont d'an Alamagn !

Met an toullou digor a zeui d'en em stanka... Ha ne gred ket d'ec'h eo dellezek an Alamagn da vezan kelic'hiet, pleustret ha diskaret evel ma vee gwechall kér Jérusalem ? N'he deus ket graet fallagriez a-walc'h a-raok ar brezel, ha kant mil gwech muioch'h c'hoaz aboue ? Eun de bennak ne gavo den d'he difenn ken, kaer he deus c'hoari dre hec'h armou, dre hec'h arc'hant ha dre he gevier.

Neuze, evel eul loen faez, paket gant ar chasseurien, n'he devo ken a nerz da zevel eun taol. An de-se 'vo eun devez kaer evit ar bed-oll, gwelet an Alamagn a-blad, eur vro hag he devoa dastumet en he c'hreiz kement binim a c'hall 'n em zilan e kalon an dud hag a skuilhe ar binim-ze war ar bed evel eur mor ; eur vro ha n'halle bezan peuc'h ebet ganti keit ha ma vije lezet an nerz etre he daouarn ; eur vro diaoulek, e gwirionez, « pêch'ed an Europ », gouez d'eur skrivagner, savet dre eul laeronsi hag eur gaoz, ha n'he deus bevit nemet dre o'hevier ha laeronsiou.

D. N. D.

GWERZ NEVE
EVIT REI KALON D'HON ZOUDARDED

WAR DON : Diskennet eus an Nenvou, Sperejou evurus,
pe áoñ Gwerz santez Anna.

Ma Doue, reit d'in ar c'hras d'ober eur werz neve,
Evit dont da rei kalon d'ar zoudarded hirie,
D'ober o dead 'n o stad, da stourm bete 'r maro,
Da drec'h i eñebour ha da zifenn hon bro.

Sant Moris, Jorj, Janed Ark a oa tud a arme,
Deus graet o dead 'n o stad betek fi o buhe,
Maro int gwir gristenien, tud leun a lealled :
Bremen int 'zo enoret en pevar c'horn ar bed.

C'houi ives, holl zoudarded a zo en armeo,
Gret ho tlead en ho stad evit difenn hon bro,
Ha, mar deut da skuili ho kwad en kristen er brezel,
Evel an tri-man e vo ho hano diwarvel.

Ho hano dirak Doue a vezou kaer meurbet,
Hag en-touez an tri-man c'houi a vo kurunet ;
En pad ar Bourbadelez ho kloar neuze 'bado,
Ho kurunen 'dalvezo dreist rouantelezie.

Betek ma vo fin d'ar bed ho hano 'vo meulet
Gant Doue ha gant an dud ; dre-oll 'n hon Bro bepred
Divarvel ha meurbet bras 'vo hano an dud-ze,
« Magnum nomen eorum et memorabile ! »

Gwir eo, micher eur zoudard a zo meurbet poanius,
Met bezan ec'h eo ives eur vicher enorus ;
Ar zoudard mat 've dre-oll gant an dud fur karet,
Etre e zaouarn eman alc'houez an evrusted.

Madou korf, madou spered ha madou an ene
'Zo 'tre daouarn ar zoudard, o ya, en gwirionez !
D'o difenn ouz an dud kriz a ra brezel d'hon Bro,
Ar zoudarded a dle stourm ha beteg ar maro.

'N eur vro gant tud a bep renk ez eus kalz a vado,
Dastumeta damm da damm gant hon zud-koz'n hon bro,
A dlefe, a rumm da rumin, chom gant hon bugale...
Ar zoudarded a dle dont da ziwall aneze.

An treou-ze a ra eur vro gant an holl genvroiz ;
Holl o deus gwir warneze d'ober gant onestiz,
An impli mad a garont 'deus gwir d'ober gante,
Hep ma teufe an dud fall da laerez aneze.

Ar madou ze 'dile ober evrusted eur vro,
Ha gante, mar bez urz vat, ar c'henwerz a gerzo ;
Gante pep den en e stad a zeuio da yevan,
Met red eo d'ar zoudarded diwall an holl dreou-man.

Mar na ve ket soudarded, tud ar broiou estren
A lammie holl war hon Bro, he dismantre a-grenn !
Nag en kér, na war ar maez ne ve nep peuc'h neuze,
Dinez, dismant, poan, glac'har a ve dre-oll ive.

'Vit sevenat an dud goue 'barz ar broiou estren
Ez eus ezomm. a dra zur, soudarded c'hoaz ouspen,
Evit digeri an hent d'ar visionerien,
Da brezek lezen Doue, da ober kristenien.

Ha, pa zigouez brezelio 'vel en de a hirie,
Piou ken nemet ar zoudard a zifennou neuze
Ar vro, ar bobl, ar madou ouz an enebourien ?
Heb ar zoudarded pep tra 've dismantret a-grenn !

Eur penn-rener en eur vro 'renk kavet soudarded,
Dre-oll 'lec'h ma valeo, pe 'vo buhan la'et ;
Pep gouarnier en eur vro bag eur mestr bras arme
A renk kavet soudarded da zifenn o buhe.

En kement reveurzi bras a zavo en eur vro
'Vo red kavet soudarded da drec'h aneze,
Pe pep tra e-barz ar vro a vezou dismantret
Dre al laeron, an dud fall ; . . . ne vo ken evrusted !

Setu aze da betra 'servij ar zoudarded :
O micher 'zo enorus ; o c'haret 'zo dileet !
Kement 'ya d'an armeou, karet 'ta ho micher ;
Daoust ma 'z eo meurbert poanies, hi 'z eur vicher gaer.

Karet o panniel tri liou, glas en liou d'an nenvou
Ha gwenn en liou d'ar c'halon, a-greiz ho kalonou,
Ha ruz-flamm en liou d'ar gwad, ha laret holl a-grenn :
« Ni 'stourmo bete 'r maro 'vit donet d'hen difenn ».

Ar banniel eo, a dra zur, ar skeuden eus sur vro ;
An holl dud fur en eur vro a garo o « drapo » ;
Pa zaluder ar banniel, ar vro a zaluder,
En peb amzer, en pep lec'h, war ar maez hag en kér.

Enor, gloar ha meulodi dre-oll d'hon zoudarded,
'Ra o dead en arme c'hoantek ha kalonet !
Gras ma teufont en yec'ned ha divac'hagn d'ar gér
Ha ma vefont loreet evit o zaoliou-kaer !

Pedomp holl a greiz kalon Doue an armeo
Da zellest eus a druez ouz polb Frans hag hon Bro,
Ma roy d'ar Bohl unanet an trec'h ha heb dale,
'Vit bevan en peuc'h 'n e c'hras ha mont goude d'an Né.

Juluan GODEST.

O Yannig, ma gwella mignon,
Penós sonjal e teufen
Da vruzuni d'ec'h ho kalon.
Pa varvfec'h 'vit ma difenn ? . . .

'Lies ez an ma-umanig
Da bedi ha da zonjal,
Goudre koan, war ri'bl ar wazig
'Lech ma hunvremph gwechall.

Ha ma spered, skany a-wejou,
A-dreuz klemmou ar brezel,
A glev kleier an eureujou
O tiston en Breiz-Izel.

Kalon, eta, mignon Yannig,
Ha digaset hepdale
He c'hoantiz d'ho tous Annaig.
Da zent Breiz eur bod-lorre ! . . .

Koulmig Arvor.

Ar c'hanolou bras-divent

Da heul ar pennadig a oa bet moulet war « Groaz ar Vretoned » ar zizun dremenet diwar-benn eur pikol pez kanol bet savet gant an Aotrichianed, eur mignon gouziek a gas d'imp an noten-man :

Kanol nevez an Aotrichianed a vije a vent gant hini an Alamaned, da la ret eo 420 millimet treuz d'e chenou. Priz ar seurt kanoliou a zo uhel meurbet, en-dro d'eun hanter-viloune pe 500,000 lur (kanol 75 ar Fransien ne gouest nemet 30,000 lur). Ar voulez a vez losket gante a bouez 900 kilo ; war ar bouez-ze 200 kilo evit ar poulter a zo en he diabarz. Priz pep tenn, o terc'hel kont eus ar gaou a daol en daou du d'ar mor an hevelez frouez dispar.

Gwasa 'zo, — gwell a ze evidomp ! — gant ar c'hanoliou divent-se n'hel ler leuskel nemet eur nebeut tennou ; ne zaleont ket da veza debret-oll gant nerz an tomder, — endro da 3,000 delezen, — a zav en o diabarz da heul tanidigez ar poulter.

OFEREN AN ANAON

Pedet oc'h da glevet oferen an Anaon a vo lavaret, d'ar merc'h, 16 a Vezeven, a-benn 10 eur eus ar beure, en iliz-parrez Caurel, evit eue ar

C'habiten Alfred ELY-MONBET
Eus 74vet rejmant soudarded war droad

kouezet war an dachen a enor, an 22 a viz Ebrel 1915 en e bempvet blouz ha tregont.

A-berz an Itron Ely-Monbet, war eun dro gant e vugale hag e gerent eus an daou du.

De profundis !

BUL LEVR EN ENOR D'HON GOURNN gant renerien Bro-Zaoz

Ar zizun dremenet e oa bet meneg war Groaz ar Vretoned eus eul levrig bet savet, dindan renerez roue ha gouarnamant Bro-Zaoz, en enor d'hon Yez ha d'hon Gouenn geliek.

Evel Bro-C'hall, Bro-Zaoz a denn eur vad dreist eus ar Gelted bet staget outi. Iwerzoniz (Irlandais e galleg), Skosiz (Ecossais) ha Kambreiz (Gallois) eo ar pobloù-ze keltiek, stag ouz Bro-Zaoz, hag int a ouen ganimp-ni, Breiziz, hag o komz ye zou henvel pe henveloc'h ouz hon brezoneg. Kambreiz a zo, dreist-oll, kerent d'imp-ni, — kerent a yez evel a wad, — p'eo gwir eus o bro-i eo e teus hon tadou bag hon zent koz, pa ziskennont en Arvorig da zevel hon bro Vreiz-Izel.

Bep bloaz eman ar c'hiz lida e Bro-Gambre (Pays de Galles) gouel sant Devi, a zo patron ar vro-ze evel m'eman sant Erwan patron Breiz-Izel.

Nemet eur gouel broadel eo gouel sant Devi, e gwirionez, gouestlet ma 'z eo pen-da-benn d'ar yez ha d'ar vroadelez.

Evit ar bloaz e lider, e Kambre, oupen gouel sant Devi, pemp kantvet deiz-ha-bloaz Owen Glyndour, a vrelzelas 'hed e vuhez da virer he frankie d'e vro, ha kantvet deiz-ha-bloaz ar jeneral Picton, genidik a Gambre, hag a reas izez ar gwella enor d'e vro ha d'e genvroiz.

Bro-Zaoz, evel a lavaremp uheloc'h, a ra, kerkouls ha Bro-C'hall, he mad eus

Virtuou hon Broiz, tra a-berz tad ha mamm, ha tra hon Gouen-dud keltiek. Ar brezel-man a laka en o luf, du-hont evel du-man, ar virtuouze :

Kousia ar boulejou,
Kousia hag er fasiou douz, er garv
Lauou ha dinez-h-kaer, paotredart, krenv,
Tud dihan ha dispon, sed aze ar Vreiziz ! . . .

Evel ma lavare, ar zizun dremenet, hon mignon mat, Ivonig Picard. Ha kement-se a zo gwir eus Breiziz-Veur, kerkouls hag eus Breiziz ar Frans, rak hon gouen geliek a daol en daou du d'ar mor an hevelez frouez dispar.

Anaoudek en o chenver, gouarnamant Bro-Zaoz a ro d'hon breudeur Gambre ar gwella harp da lida, en o goueliou broadel, o zud-veur ha da vaga, dre-ze, er c'halonou karantez ar Yez hag ar Vroadelez. Evit se eo en deus graet sevel, e brezonieg Kambre, da Yez ha da Spered ar

Vro, eur berlezen a levrig, « Dydd Gwyl Dewi » e hano, goloennet, moulet e meur a liou ha skeudennet eus ar brava. O veza ma 'z eo ar vulgale « Spi an Amzer-da-zont », d'ezo eo ha d'o mistri ez eo bet goustet let al levrig, ha meur a vil anezan a zo bet darnaoonet skolioù ar vro, da entana er skolaerien ar Spered keltiek ez int galvet da viret, ouz e wellaat c'hoaz, e sell a Zoue, hag evit Mad an holl.

Trugarekaat a dieomp aman, a greiz kalon, Sekretoar « Bureau an Deskadurez », — evel ministre an Deskad rez er Frans, — evit an enor dispar en deus graet da Groaz ar Vretoned, o kas d'ez, gant eur ger karantez, al levrig-enor nevez-savet d'hon Yez ha d'hon Broadelez keltiek.

Kroaz ar Vretoned, daoust pegen dister e ve, he deus eun ubel a vendan, pa laka he foan da harpa « Emzav Breiziz Breiz-Izel ». Kavet mat eo ar mennad-ze, moarvat, gant renerien Bro-Zaoz, pa boamont int-i iveau, diouz o zu, da harpa « Emzav Breiziz Breiz-Veur ».

Diwezatoc'h e vo moulet aman pennadou diwar levr « Dydd Gwyl Dewi », Da c'hortoz, setu aman eun nebeut menoziou tennet dioutan diwar-benn « Diski d'ar Vretoned istor o Bro ».

Eun dead eo leunia, — ya leunia barr ! — spered Breiz gant envoiroù hec'h istor. Gwelloc'h pinvidigez ez int d'ez egat mangleuziour aour, maeziou ed, bagadou chatal war gant ha kant a veneziau ; bravoc'h enor egat kériou bras leun a nerziobrezel hag a oberou-ijinerez ; krenvac'h enor, en deiz ar stourmad, egat pellyroiu sujet, armeou ha skouadrennou.

« Istor Breiz eo diellou-noblans ar Vretoned : an neb a ziframm anezo a ra eul laeroni, n'eman ket hen pinvidikoc'h diouti, hag e ra d'ar Vretoned beza pauroc'h a ze, e gwirowiez. »

(An ali a roomp d'ar vistri-skol o dije c'hoant da glevet muioch war an « Deskadurez e Breiz-Kambre », da c'houlen digant an aotrou Mocaer, 33, rue Paul-Bert, Lorient, al levrivougou galleg en deus embannet diwar-benn « L'Enseignement au Pays de Galles ». Eun droidigez saoznek eus levr « Gwyl Dewi » a zo bet graet izev evit ar vistri-gelennerien, gant eur stagaden « Suggestions to Local Authorities an Teachers in Wales », a bouez bras evito. « Saint David's Day » eo hano al levrig saoznek-se. Kavet e vez da brena evit 14 gwenng, kuit a frejou-kas, e ti an aotrone Wyman and sons, Fetter Lane, London E. C.)

AR ROC'H-DERIEN

Laket war dôlen a enor e rejmant. — Hon gwellan gouarchemennou a gasomp d'an aotrou Yann ar Bezu, marc'hadour greun er Roc'h hag en Landreger, a zo bet laket e hano war dôlen a enor ar 73vet rejmant gant ar c'horonal, an aotrou a Donquédec, « dre m'en deus diskouezet eun nerz-kalon dispar o vont, ekreiz eur start a grogad, da zigas tennou d'ar zoudarded e kentan linn an emgann. »

LOUARGAT

Maro enorus eur bugel eus ar barouz. — An aotrou Yan-Badezour Maou, 34 bloaz, genidik a Louargat, mestr-skol kristen e Sant-Malo, a zo bet lazet en Haunternoz, an 9 a Vae, e pad ma oa gant e gompagnunes o vont kalonek d'an Alamaned gant ar baionetez. Enor d'ezan !

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

Respong Anna

Ar zûn dremenet, hon lennerien o deus kavet aman lizer eur zoudard a Vreiz-Izel da Anna, e garantez. Setu bremen respont Anna d'he mignon.

War ar memes ton, pe war don « son ar bloavez mad, doni-doné ».

Resevet em eus, ma mignon,
Ho lizer ken dereat,
Ha dont a ran a greiz kalon
Fenoz d'ho trugarekât.

Spontet on gant sonj an danjer
Ho spi aze de ha noz,
P'edon aman ken dibredar
Dindan têen ma zud koz.

E Breiz, gant an nevez-amzer,
Ez eus gliz ha bleun lirzin,
L'pousod o kanañ seder
Er brouskoajou da vintin.

Koulskoude, bee'h ar vuhenez
A zo poanies ha chouero :
Avel-zil an dristidigez
A zizec'h ar c'halono.

Ne glever ken mouezou seder
O tregerni da zerr-noz,
Met gant Fe e tarempreder
Goueliou santel hon zent koz.

E-touez kerent ha mignonned
Ne welan ket nevent,
Met, me 'gred, 'zo jist boutailhet
Ouz ho kortoz en pep ti...»

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR O'HOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

TAOLEN AR BREZEL**Ar brezel war zouar**

War linennou ar Frans e talc'h er bepred da vont war-rôk. Start eman an emgann en-dro da Arras, dreistoll. Hon gwellañ menoz a gâsomp d'hou c'henvořz a Vreiz a ve dachmat er renk kanta o stourm ouz an Alamaned.

War linen ar Rusianed, ar re-man a zo bet trech' war stêr Dui-ster, o tizarbenn an Alamaned a glaske toulla o hent, diouz an tu-ze, war zu Lemberg, kér-benn ar Ghalisi. Nemet, dizarbennet diouz eun tu, an Alamaned a dro ouz eun tu-all, hag ar Rusianed, dre vras, a zebiant koll tachen tamm-ha-tamm er vro-ze.

An Italianed, er c'hontrol, a zo aet tre war-raok e douarou an Aotrichanned. Dere'hel a reont bremen Montefalcone, war hent Triest, ha da gredi eo, ma talc'h an treou war an tu-ze, na zaleo ket ar porz-mor braséda gouez a etre o daouarn.

Eus an « Dardanelles » nebeut a geleier. Ar Zaozon n'o lezon ket da dremen. Nemet goulennet ez eus bet, nevez-zo, digant an aotrou Asquith, kentañ ministre Bro-Zaoz, ha treuzet e os bet an « Dardanelles » gant ar skouadrennou. — « N'o e ket, emezan, nemet e vo dalc'het start ganti ken na vo kaset an taol du benn ! » — Fizians zo da gaout, eta, ha pa-sianted.

Ar brezel war vor hag en aer

Embanet eo bet lizer an aotrou Wilson, prezidant Stado-Unanet an Amerik, da impalaer an Alamaned. Sèvel e vouez a ra dizson ouz gouledigez al « Lusitania » ha mestao-liou-all al listri-splujerien alaman. Ar wech-man an Alamaned a deus klever kroz da vat ! War ze, ministr kentañ an Amerik, an aotrou Bryan, en deus roet e zilez, dre n'houle ket sîna al lizer, aon gantan rak ar brezel gant an Alamaned. Kement-se n'en deus ket miret ouz an aotrou Wilson da embann e lizer a zo eus ar brava. Betek-hen n'ouzer netra eus respont an Alamaned.

Da c'hortoz al listri-splujerien alaman a zalc'h da gas d'ar strad bagou kenwierz dinooz. E-touez ar re-man, ar zizun dr-menet, e oa eul lestr dre lien a Vreiz, an Diamant eus Sant-Malo, a zo bet gouleded war e d-ez eus Sant-Malo da Swansea, an 13 eus ar miz-man. An holl vartoloded a oa war ar hourz anezan a zo salo.

Al lestr-tarzer (pe « tarpilleur ») 331 a zo bet gouledet emor Breiz dimerc'h diwezan, 16 a vezeven ; hogen n' eo ket gant ar splujerien alaman, da heul eur stokaden ouz eul lestr all an hini eo. C'houech martolod a zo bet kollet

Brava taol-kaer graet gant an ni-jerien unanet, ar zizun dremenet, e vœu eug argaden ouz Karlsruhe, kér-benn dugel Bad an Alamaned. Ar pemzek eus ar miz-man, 28 ujerez a vœu kaset da c'hournijal a-us da Garlsruhe. Losket o deus dre ganchou tarzerezed ha bouljij war labourade-gou brezel savet enni gant an Alamaned ha war an hent-houarn.

Diouz o zu an Alamaned o deus kaset, ar pemzek eus ar miz ive, eur « Zeppelin » a-us da Vro-Zaoz. Lazet pe c'hoazet en deus eun tregont bennak a dud dinoaz.

KELBIEZ EUS HON MIGNONED**A ZO ER BREZEL**

Hon mignon mat « ar Goelload », a dalc'h da gas d'imp, eus linen an emgann, eus e gelou ha re ar Vretoned-all a zo gantan. Trugare d'ezan ha Doue hag hon zent Breiz d'o miro holl betek an Trec'h ! Setu aman e lizer.

Aotrou ha mignon ker,

Trugare d'ezh a greiz kalon evit al leiz. Plijadur en deus graet d'am c'halon vreizad, rak plijadur en devez ar mab o klevet komz eus e vamm-vro.

Ho trugarekaat a ran iveau evit al leiz « Kantikou brezonek »... Tremen et eus anezan d'an aotrou abad Parco, aluzener ar 248vet. Digouezet eo ganin ar « Chroaziou ar Vretoned », gant an adres reizet mat warne. Lezet ac'hanoù da lavyret d'ezh penos an nebeut « Kroaziou ar Vretoned » a arru aman a ve tremen eus an eil dor d'egile !...

Ha neuze ive ar varzed war an dachen a vrezel ne zilezon ket o zelen. Lennt eus eus a darnvieu eus ar pezioù o deus savet, hag a zo brao. Hirio e tigasan d'ezh ar spez eus eur ganaouen savet gant eur servjant - fourier, an aotrou J. ar Velly, genidik eus Kerne.

Ha neuze, an aotrou Sagory eus Monkontour am c'harg da zigas d'ezh e wellen gourc'hennou. Eun dra hag a ray plijadur d'ezh e

glevet : breman 'zo tri de an aotrou Sagory a zo bet laket war renk a enor an Divizion abalamour d'an nerz-kalon en deus diskouezet aboue pen kentan ar brezel.

Breman 'zo tri de ive, tri breizad all, eus koste Gwengamp, a zo bet laket war daolen a enor an arme. Eun tenn-poultr a oa bet tarzet. Ker-kent ha m'henn devoc tec'h et ar moged, e sailbas an tri-man war ribl pellan an toull, evit harz an enebourie da dostaat. Unan ane a oa kaporal, ha c'hoaz e lare d'e vignoned : « Lezet ar Voched, hardi, da dostaat. Deut-mat e vezint ! »

Klevet ho peus bet evel just en deus bet an aotrou Douarec, aluzener ar 115vet « brigad », ar groaz a vrezel. Disadorn diwezan, ar pempeut eus ar miz, e oa bet roet ar groaz d'ezan gant ar jeneral.

Ma gwellañ gourc'hennou d'an holl vignoned, ba d'ezh a wir galon, evit Doue hag ar Vro.

Ar Goelload.

Eus Gwengamp, e lec'h m'eman bepred, an aotrou Moal a gas dimp kelou eus e vœur « Laouïk », bet gloazet en emgannou an Hanternoz.

— « Ma breur, emezan, a zo bet gloazet. A drugare Doue, n'eo ket nemeur a dra : eun tenn en deus treuzet e vrec'h dehou, ha tammou diwar eur vouled kanol o deus tizet e ziouvorzed. Skriva a ra d'in en em gav gwell breman, goude eiz de ». — Gras d'ezan da bearbaea buhan ! Kas a reomp d'ezan, en e glanvildu-hont, menoz holl diegez « Kroaziou ar Vretoned », renerien, skrivagnieren ha lennerien.

Eu hevelep lizer e ro an aotrou Moal kelou eus hon Rener ker, an aotrou Bocher, a oa manet klany e Lyon. Pare eo, ha kaset en-dro da Vreiz da adober e nerz gant aer vat Kerne. Doue da vo meulet !

Da gredi eo, — daoust d'ar pez a vez lavaret gant hiniennou, — ez eus tennou ha pourvezou-brezel e leiz, gant start ha birvidik eman breman al labour-charrea da zigas ane war an talben. — « Breman, eme breur hou rener koz, a zo bleiner karr-dre-dan o pourvez al linennad difenou, breman e kerz ar c'hirri-dre-dan noz-de da zigas pourvezou war an talben. Dibri ha kousket war ar c'hirri a renkomp ober ; me eo ar c'heginer : ober a ran ar gegin gant eul « lamp » dre eol-

douar. Pep-hini a grog d'e dro gant ar rod-stur, evel ar vartoloded war al listri-mor. Gant stank e tremen ar c'hirri e sav diwar an henchou eur boultern doo, ken na welomp ket-a-wechou pemp metrad dirazomp ; deut omp da weza liou gant an douar pen-kil-ha-troad... En noz, ne vez ket aotreet sklérijenni, evit miret da denna sellou nijerien an Alamaned ».

— Ra vo bepred kalon d'al labour gant bon pourvezien », eman, evit eun d'ar vat, digouez an emgann diouz ar boan a gerneront da zigas tennou war an talben, ha Doue d'o diwallo ouz gwäll - daoliou an nijerez ar alaman !

Ar blijadur hon eus bet da welet aman an aotrou Even a Lanuber, breur ar barz mat Kar-e-vro », gant unan eus e vignoned. Gloazet e oant bet o-dauo ha chomet eur pennad mat en hospitaliou da bares. Setu int pare breman ha kaset endro da belec'h o rejmant. Doue d'o miro dibistig-kaer hiviziken betek termen ar brezel !

Eur gwäll - gelou a zeu d'imp a vro-Leon. Izidor Picart, a Vodiliz, a veze kaset « Kroaz ar Vretoned » d'ezan bep sizun war an talben-emgann. An 11 a vae e skrivas d'e deda da rie eus e gelou, a oa mat, hag en e lizer e kase iveau e wella gourc'hennou da « Groaz ar Vretoned », a gemere, emezan, kalz a blijadur ouz e lenn. Hennez e vœu, siouaz ! e ziweza lizer. En hevelep de, an 11 a vae, e vœu tizet grevus. Mervel a renkas, eus nebeut deiziou goude, en eur c'hlanydi du-hont, pell diouz e vro. Goulen a reomp digant hon lennerien eur bedennig a galon evitan !

Kelou mat hon eus bet, ar zün dremenet, eus hon c'henlabouer ker, P. Guédès. Bepred eman « klanv-dior », ha pres-labour warnan e leiz, oc'h ober war-dro ar zoudarded gloazet pe klanvet a zigouez stank a-walch' en e glanvildi.

BUL LIZER DIGANT HON RENER KER

Hon lernerien o devo gwelet ueh-loch'lizer an aotrou Moal o rei kelou e oa bet kaset an aotrou Bocher da Vreiz da bearbaea. Emomp o paouez kaout eul lizer mat digant hon Rener ker, e-unan, a zo nevez-zistro d'ar gér.

Mignon ker,

War lerc'h eun nebeut sunyeziou tremenet e klanvdi Villeurbanne, a damdost da Lyon, setu me o paouez distrei da Vreiz d'en em grevaat e-pad eur mizvez.....

Petra lavaret d'ech a-hend-all ? Netra en diavaez d'an evrusted a danvais o welet, er chouls-bloaz-man, kaerder ha koantiz ma Breiz karet.

Du-hont, e-lec'h ma oan, eur vro re domm, devet re abred gant eun heol bervus, ha beuzet ha drastet gant arneou spontus ; en tu-hont, meneziou uhel'ha treut, douarou labouret divalo, nebeut a waziou, kouls lavaret hini....., en eur ger, eur vro ha ne daivez ket hon Breiz nag e kaerder nag e koantiz !

An dud eno ne dalvezont ket ken-nebeut hon re. A belech e rafent ? Pinvidigez o bro eo ar gwin. Ar gwin, gant eur vuhe lösik, a dro ken gwaz ar pennou ma tec'h dioute pep doujans ha pep kreden. Gwin, amzer vad ha plijadur, setu, war-bouez nebeut, diviz an darnvuan eus an dud-de. Na choulet ket ouspenn diante !

Aman, en enep, eur vro dispar, dudius ! Ar pez a ra enni, da gentan, plijadur d'an daoulagad eo glazder ha freskadeur ar maeziou. Prajou leun a yeod hag a vleunioù ; par-kou karget a drebadou kaer, dreistoll a winiz betek uhelder ar chleuniou ; traouiennoù peuc'hus e-lec'h ma ruilh ar gwaziou-dour hag e-

lec'h ma kan, e goudor ar skourrou, an estig-noz hag an durzunel. Hag ar pez a zo ken brao-all da welet a-us d'ar c'haerderiou-ze, eo c'hoaz an oabl briz, a lak war ar vro a-bez eur voren ken skanv ma seblant pep drewwel anez i kuz an holl hunvreou aour o deus, a-dreuz ar remziou, luskellec Gouenn ar Vretoned. Evit gouzout pegen don eman ennomp karante hon bro eo red d'imp he c'huitaat eur pennad, en gwirione, ha beyan eur pennad ive en-touez tud dishenvel diouzimp evel yez, evel giziou, evel kredennou !

Ar Breizad, hunvreer, a zeklant kousket. Met den, nemetan e-unan hag e genvoiz, ne oar pete youl didrec'h a zo ennan, na pegeant e kav en e vro hepken nerz evit he difenn, evit zoken skuilib e wad eviti war dachen ar brezel. Eun oan er gér hag en-touez e dud, ar Breizad a deu da vezar eul leon en emgannou. Ar brezel a zo o ren en deus roet d'imp kant gwech testeni a ze. Ar Vretoned o deus gwelloc'h evit gwin hag heol tomm, bezan o deus Fe grenv, hag o zellou, a-dreuz oabl koumoulus o bro, a zav dalc'hmat d'an Neny. Achane eo o teu o gal-loud.....

Ra blijo, eta, gant hon zent koz difenn an d'ire dirak an Aotrou Doue, evit ma tistrofont holl en-dro gant al lore, gant an trech, hag eur garantez gwenoch'h choaz evit o bro !

A wir galon evit Doue ha Breiz.

Ar Yeodet.

ISTOR AN 248vet DEUS GWENGAMP

Er brezel bras (ar c'houec'h miñz kentan)

Evel ma lar hon mignon, « ar Goeload », en e lizer mat, unan eus hon c'henvorzh ker a zo gantan, o tifenn ar Vro, du-hont war al linenn-emgann, an aotrou Velly, serjant er 248vet eus Gwengamp, en deus savet eur gaer a werz, displateget enni istor e rejmant. Plijadur a ray, moarvat, d'hon zoudarded war an talben, kenkouls ha d'o cherent ha mignonned er gér, lenn aman eun diverra eus gwerz kaer an aotrou Velly, da rei eun tanva anez. Hon gwella gourc'hennou a gasomp d'an aotrou Velly, d' « ar Goeload » ha d'hon holl vignoned a zo gante, war an talben.

Ar c'himiad. Penôs e voe furmet, en Gwengamp, an « Daou-c'chant eizvet ha daou-ugent rejmant.

Kimiasi a ran, eta, gant ma c'hamaraded

Kenavo, ma Bourc'hig koant ha ma holl vignoned !
Eur zellig c'hoaz deus a bell : kenavo ma iliz !

Kenavo, ma fastor mat ! Kenavo, Mikeliz !

Pa voemp erru en Gwengamp, leun e oa ar ruo
Gant potred a Vreiz-Izel deut da zifenn ar Vro :
En berr amzer, an « Daou-c'chant eizvet ha daou-ugent ».
En kazarn an Tour d'Auvergne, oa prest da vont en hent.

Furmet 'oa gant Bretoned, tud kalonek meurbet

Evel ma oa o zadou en amzer dramenet ;

A-rok kuitat hon Breizig eur beden en iliz :

« Itron Varia Wir Zikour, diwallat ho Preiziz ! »

An « Daou-c'chant eizvet ha daou-ugent » kaset d'ar Veljig.

Dar zul, an nao a viz Eost, eo e oamp bet kaset
Da eiz eur, eus gar Gwengamp, vit sikuor ha Vreljed :
Ar re-man, enep d'ar Gwir taget gant ar « c'haizer »,
'Oa flastret dindan e dreid gant ar brasan krizder.

Fizians ar merc'hed ! èz, ar bôred 'maez a oad,
Testeniet d'imp bed an hent, laka birvi hon gwad ;
Hejet 'vez e moucherouer d'imp ni, brezelourien,
Ha huchet war-boue torr-penn : « Breiz, ar Frans da viken ! »

En Rhétel, war an harzou, voemp neuze diskennet.
Fuzul ha sac'h en hon choug setu ni o kerzet
Da vont 'trezek ar Veljig, dindan heol tomm an hanv...
Tennou kanol a glevemp pouanner o tistonan.

Stank e oa ar boulejou, spontus 'oa o c'hlavet.
A belech 'teuemp warnomp ? Ne oa ket brao gwelet.
Krenvoc'h 'oa 'n Alamaned eget ar Fransizien :
Red e voe d'imp dont a-drenv, kaer voe klask n em zifenn.

Kuitaat a reont ar Veljig, o stourm kalonch ouz an Alamaned en krogadou téz, hag o c'houzant poaniv bras.

Kuitaat a reomp ar Veljig evit donet er Frans :
Sonj am eus eus Donchery, hag ive eus Saint-Manges ;
Sonj am eus eus Mongimont, kouls hag eus Saint-Aignan,
Hag eus ar stêr vrás ar « Meuse », a red kichen Sedan.

En Sant-Aignan, 'pad daou ze, daou ze eus ar gwasan.

Ar rejmant a zalc'has ken voe red adplegan ;

Ar c'hanoliou a groze, ha dindan an tenno

Kalz a dud renkas kouezan : Doue d'o fardono !

Trezek Tourteron neuze e kerzomp de ha noz

— Goude 'vo fin d'ar brezel 'vo amzer da repoz ! —

Soprenet diouz ar mintin gant eur fuzuilhaden.

Poent 'oa d'imp-ni, Bretoned, 'n em blas 'vit 'n em zifenn.

Klevet 'vez e strakal ar c'herun tro-war-dro,

Krenan a rae an douar gant nerz ar c'hanolio.....

Eno, er-maez a emgann 'voe, siouaz, kalz a dud ;

Neb 'zo deut kuit ac'hane, a zo deut dre vurzud !

Fun drue e oa gwelet ar rejmant goude :

Kollet e oa an hanter hag ouspenn martee ;

En bro-Champagn e kerzemp, eur vro zec'h ha kompez ;

Kerzet 'raemp daoust d'an naon, d'ar zec'hed aliez.

Pa gouskemp 'benn ma veze aet diwezat en noz,

'Benn eur eur diouz ar mintin 'veze fin d'ar repoz,

Dihunet, pe gant an naon, pe gant ofisourien :

« Ma mignonned, demp war-drenv, pe vimp prizonierien ».

Hag ar pez a roe d'imp, dreist-oll, tristidigez

« Oa ar vroiz gwalleurus o tec'hel gant entrez

Diouz skilfou 'n Alamaned, na raent nemet lazan,

Tanan, ober torfedou, ya, eus an euzusan !

Moged a veze gwelet e pevar c'horn ar vro,

An tan o tevi tier, siouaz, tud a-wecho....

Evurus c'hoaz hon zud ker e bro gaer Breiz-Izel ;

Goude d'e kaout nec'hant, pell int diouz ar brezel !

Mont a reont er « Marn », e lec'h e teuer a-benn, da heul krogatou taer, da zizbar an Alamaned. Ar re-man en em guz dindan douar evel broched.

Chenj a reomp departamant, kuitat 'reomp an Ardeann, Evit mont war-zu ar « Marn », bro an douarou gwenn. Pebez krogadou garo he deus gwelet ar vro !

Ar Fer, Semoines, Sommesous, ha re-all c'hoaz tro-dro.

Er Fere Champenoise dreist-oll 'pad ouspen tri devez, E-kreiz an tan de ha noz, 'rejomp penn d'an dud gouez ; Ha darn-all en Sommesous, 'pad ar memes amzer, En Semoines hag en Mailly 'rae ive o dever.

An trech er c'hogadou-ze hon eus-ni goneet, Ha lajet eun niver bras eus an Alamaned ; Betek kamp Mailly, eta, departamant an Aub, 'Oa fellet d'imp mont a-drenv : breman ez eomp war-rôk

Ha bec'h neuze d'al lorgnach, gwasoc'h evit biskoaz ! Kouezan 'renk evel kefien war greiz an henhou bras ; Eus kamp Mailly betek Soucan, Jonchery, Sant-Hiler, Gant plijadur e kasemp al loened brein d'ar gér.

Met e S....., pevar mis 'zo, ar « Voched » 'zo kuzet En o zoulou an dounan, memes tra 'vel louzed ; Ha ni en o c'hichennig, evel chas 'zo war spi : Pa zispako al louzed, 'voingt taget ganimp-ni !

KELEZER EUS AR TREZ

BENACH'

Laket war an daolen a enor. —

An otroù Doktor D. Kerambrun, genidik a Venac'h, a zo bet nevez-laket war daolen enor an arme. En emgannou taer en-dro da Arras, en deus diskouezet, evel medesin an arme, eme ar meneg, eun ampartiz hag eun nerz-kalon dispar, o ren ar « gravazaterien » hag ar « glandiourien » da zastum ar re c'hlouezet ha da brederia ane war an dachen emgann, dindan tennou an Alamaned. Hon gwellan gourc'hennou d'ezan ha d'e dud !

BREST

Gweladen eur ministr. — Disul all, an aotrou Sembat, ministr al labouriou, a zo deut d'ober eur weladen da Vrestiz ha d'o forz-mor. Prezegennou a zo bet graet diwar-benn kriski porz Brest ha staga outan diskenn al listri treuz-atlantik. Eur vammen neve a biuvidegez e vije ze evit ar Vro.

GWENGAMP

Enor d'hou zoudarded ! — An aotrou kabiten Leon Quero, eus an eizvet ha daou-ugent rejmant, a zo bet laket war an daolen a enor gant ar meneg-man : « Daoust d'ezan da vezan eur zoudard yaouank (er 410vet war droad), ar wech kenta d'ezan da welet an tan, e tiskouezus eur parfeted hag eun nerz-kalon souezus en eur c'hogadou ouz eun vandennad sklerijennien alaman, ha, goude ar c'hogad. ez eas dindan an tennou da zastum kofont ar re eus e genseurte a oa bet tizet ».

Erwan Guillemet, kaporal en silvet rejmant an Inizi (« Colonial »), en deus bet hen ar meneg enor man : « Boaz eo d'en em ziskouez mat-tre ouz an tan. Eus sklerijennier dizaoz a zo anezan. Gloazet eo bet an 18 a viz Du 1944 en eun argaden ouz difennou an Alamaned ».

Enor da Vontrouleziz !

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-Small.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GIZ.

Gant bresoneg eo deuit ar feiz,
Gant ar galleg et ay a Vreiz.
FURNEZ AR GIZ.

Dalc'hit bepred d'ho prizonag
Yez an duod vad ha kalonok.
Yez ar feiz eo ; ma e trechot,
Ouspen ar Vez, e vo Pec'hed !
MILIN.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Eur genlaboureres	8 real
Gueltaz	20 real
An aotrou Mellac eus an Orian	10 lur
Jutun Godest	4 real

Tragare d'hou mignoned evit o aluzennou ken madelezus ! Breman e vez kaset bep zùo Kroaz ar Vretoned da ouspen 150 soudard war en talben. Kreski d'he c'has a fell d'imp c'hoaz, hag e teuomp houen lennerien da r'imp hanooi ! Neb en deus kerent pe vignoned pe war an talben pe en hospitaliou, kaset d'imp o hanooi, mo d'eo bep zùn, da zidui o sperdi ken enkrezt gant ar brezel, o faperennig e Vez ar Vro !

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

War linen ar Frans, ar re unanet a gerz bepred war-raok, neket hepken en Hanternoz, en-dro da Arras, hogen iveauz el Loren hag en Alzas. Er vro-ze, ar Fransizien o deus kemeret eul lec'h eus an emzava, hanvet Metzeral, hag e vije breman en o dalc'h betek o kumun.

Diouz tu an Italianed, ez a mat an traou iveauz. Gant o c'hanoliou hag o zoudarded « menezidi », a zeblant eus ar gwella, ez eont war-raok er meneziou. War hent Trieste, e talc'hont Monfalcone, nemet harzet ez int eno gant an dourbeuz. En em glevet o deus gant ar Zerbed, a dago an Aotrichianed dre a-drevy, e-keit ha ma kerzo an Italianed war-zu Trieste.

Ar Rusianed a zalc'h mat war stêr Dniester e-lec'h o d'ostrec'h et c'hoaz war an Aotrichianed o'ch ober milierou a brizonerien. Dirak ar jeneral alaman Makensen o kerzet war-zu kér Lemberg gant pemp armead, ar Rusianed o deus renketa kila ha kas o linennad eur pennad mat war-drevy, war a lavarer, da heul an diouer a dennou hag a boursvezioù-brezel.

Trei o zellou a reont ouz an « Dardanelles », a roje hent, ma vijent kemeret, da zigas d'ezo pourveziou. Diouz he zu, ar Rusi a gasje dre an « Dardanelles » d'ar re unanet edou e leiz eus bro frouezus ar mor Du. Diweza keleier eus a zo brezel en « Dardanelles » a zo mat. Armead gourenez Gallipoli he deus graet, an 22 eus ar mis dreist-oll, kammedou bras war-raok. Al listri-brezel, diouz o zu, n'int ket dilabour ; splujerien ar re unanet a zo tremen er mor Marmara, hag e reont al lezen ennan o viret ouz al listri da gas soudarded ha tennou d'an Turked e Gallipoli.

Ar Brezel war vor hag en aer

Daoust d'an hell zroukrans o doas tennet warmo gant goueledgez al « Lusitania », an Alamaned o deus klasket taga c'hoaz eul lestr bras, ar « Cameronia », warnan treizerien binividik eus an Amerik. Chouitet o deus ganti, a drugarez Doue. Da gredi eo e vano an traou war o c'hemend-all etre an Alamaned hag an Amerikaned, abalamour, dreist-oll, d'ar c'henwerz bras a reont kerkouls gant an Alamaned ha gant ar re unanet.

Diouz an diweza keleier, e vije arru er Veljik pevar « Zeppelin » nevez-flamm e sell d'o c'has, emichans, ouz Bro-Zaoz. Warneford, an nijer akuit ha her, en doa tarzetz eur « Zeppelin » n'eus ket pell, a zo kouezet o'ch ober nijadenou e Buc, tachen an nijerien, ha lajet war an taol. Enoriou bras a zo bet graet d'ezan.

ENOR D'AR VRETONED !

An uhelan meuleudi roet da zoudardec Breiz gant skridou-embann ar Gouarnamant diuar-benn ar brezel

Enn dra bag en deus laouenaet kalon an holl wir-Vreiz' eo gwelet ar veuleudi dispar a zo bet roet da zoudardec Breiz e danevelou (« rapports ») savet gant ar Gouarnamant diuar-benn an emgannou diwezan.

War linenn an « Aisne », ar 6 eus ar mis, e voe kemeret, da heul eun asailh eus an tennan, eur lec'h emzao hanvet « Quennevière ». Evit rei an asailh-ze, e oa bet dibabet gwellan soudarded an arme : ar zouayed, an dennaterien (tirailleurs), hag ar VRE-

TONED. War linenn an Hanternoz, eus ar 7 d'an 10 a vezeven, e voe graet argadennou taer da ziframman digant an Alamaned o foziou-difenn en-dro d'eur verouri hanvet « Toutvent ». * Ar strolledou o deus kaset da benn an argadennou-ze, eme skrid-danevell

ar Gouarnamant, a oa holl Vandeaned ha BRETONED. En em ziskouezet int taer ha start, kerkouls hag ar wellan soudarded a ve meneg anè en istor armeou ar Frans ; kinnig a re-jont, ar wech-man, evel ar gwechouall, o buhe evit ar Vro en eun doare dispar ! —

Kerkouls meuleudi a ve graet e lizerou an ofiserien — « Gwell aze, eme unan anè, eo Bretoned am eus da vleina breman. Ar re-ze a zo gwir zoudarded. Gouzout a ran e c'hellan kontan warne ! » — « Aman, a skriv unan all eus bro an Hanternoz, ar Vretoned a zo en em ziskouezet tud kalonok eus ar c'hentan. »

Enor da zoudarded Breiz !

Hon c'henvreur bras, an « Ouest-Eclair », en deus displeget, dilun diwenza, eur pennadeus ar c'henta diwarbenn « ar Vretoned o kerzet war hent an Enor ». Roet en deus an daolenn-man eus emgann Hébuterne, tennet eus embannou ar Gouarnamant :

« E-kreiz dourni an tarzadennou, dindan eur glao a honarn, ar zoudardec dibabet d'ober an asailh a vane diazoñ kaer er fosiou ma tleent lammat dioute, e-keit ha ma talc'he

an ofiserien o zellou paret war o monchou. Par zones pemp eur, holl war eun dro hep an disteren termaden, ar gentan linennad soudarded a zeus er-maez hag a lammas e-kreiz ar fornierz-tan.

« En dek muneten e oa aet dreist d'an daou foz-difenn alaman, hag e tize al lec'h bet merket gant ar renerien Kerkenet an ofiserien a c'hour-c'hennemien kleuza fosiou d'en en zi-fena eno. Laouen e oa ar bôtrede ; youch'hal aeraent : « Bevetar Frans ! » En em bokat a raent ; hiniennou n'houent ken chom a zav ken ma voe eun tammig poar gant an ofiserien o'ch ober d'ezregen en o faliou da gleuze ar fosiou ».

Hag e stag an « Ouest-Eclair » : « Komzet ez eus bet e leiz, eur penad 'zo, eus al Latined hag eus ar zevendurez latin, o rei dre gaou da homwan, war hon meno, eur veuleudi hag a zerefe kentoc'h ouz ar spred kristen. Hep drouk-prezek eus al Latined, e c'helloc'h en em laouenat e ve bet, d'ar fin, laket ar Geltened en enor ». Bevet ar Gelted ! Bevet ar Vretoned !

GALVEDIGEZ BREIZ !

Hon Gouenn, Gouenn ar Gelted, ne c'hell biken mervel, Rak Doue he c'hrouas da veza peurbadel ;

Da gerzetz, en E zell, e-kreiz an holl boblou, He zreid war an douar hag he fent en Nenvou ;

Gwell ganti eget aour Ene, Spered, Kened, Tifenn e pep lec'h « Ar Gwir eneb d'ar Bed » !

Setu perak breman war park-meur ar Stourmad Mibien Breiz skuilliounus, founus bemdez o gwad....

Soudard Breiz hirio 'zo evel eun hader, O teur ar greun mad e-kreiz ar parkerke ;

Ar greun a ziwan evit Mad ar Bed-oll : Gwad glan bugale Breiz n'oufe ket mont da gall !

Tennet eus eur pesig savet da Vreiz gant LOEIZ GOURLET (Bodspenn).

KERZIER BUS HOY MIGNONED

A ZO KR BREZEL

Kelou a zeu da « Groaz ar Vretoned », eun tammig a bep tu, eus he mignoned a zo er brezel.

Eus an Hanternoz, e-lec'h m'eman bepred o tonemonea gant e garde-dan, an aotrou Jaffrenou a skriv d'imp eman « yac'h bepred, met eun tamm faez ». Doue da roy d'ezan an

nerz da herzel ouz ar skuizderiou-ze ken drastus !

Yann ar C'haroff, a Zant-Varzin Montroulez, a zo, hem iveauz, stag ouz « pourvezerez » ar armeou ; yac'h eo bepred hag e kav plijadur o lenn « Kroaz ar Vretoned ». Trugarez d'ezan ha d'ar vignonned all, a laka evez eveltan da skriva d'imp kerkent, pa zigouez d'ezo beza dilec'hiet, evit ma c'helltemp reiza o « chomlec'h » war an niverennou « Kroaz » a vez kaset d'ezo.

Hon c'henlabourer ker « Laouik », bet glozetz en Hauternoaz, a ziskuit, emezan, en eun hospital sioul war ar maez, e benn bouzaret gant trouz ar c'hanoliou hag ar fuzulioù. Gwelloc'h eo a drugarez Doue !

Kelou mat iveau eus hon Rener ker, an aotrou Bocker, e vo molet aman, ar zün a zeu, en varzoniez kaer savet gantan.

Evel ar zün dremenel, e renkomp goula, siouaz, da varo unan eus hon lennerien war an dachen-emgenn :

Lusian Lamouller a Lanvellec, bet lazet en eun engann en-dro da Arras. Eur frealz eo bet d'e dud glac'haret klevet n'eo ket kouezet e relegou etre daouarn ar Brusianed gouez; sebeliet int bet gant e genseurte en douar benniget. Gouellen a reomp da ene hon mignon eur beden a galon digant hon lennerien. Eur c'hendery d'ezan, Theophil Nicol, a zo bet glozetz hag eman en hospital. Kas a reomp d'ezan hon gwelan menoz, hag hon hetou ma pareo buhan.

GWERZ EVIT GERVEL AN HOLL DUD

da enori ar Galon Zakr a Jezuz ha d'bon pedi da roi d'imp an trec'h

War don : Diskennit eus an Nenvou, sperejou evurus.

DISKAN :

O Kalon Zakr a Jezuz, mad ha karantezus,
Me ho ped, ouz pabl ar Frans bezet trugarezus ;
Hon miret holl a bap droug a gorf hag a ene,
Reit d'imp an trec'h er brezel ha gras da vont d'an Né.

Me ho ped, o ma Jezuz, tad leun a garante,
Reit d'in gras d'ober eur werz, en devez hirie,
Evet pedi an holl dud d'enori ho Kalon
Dre eur garante dener, dre wir zevosion.

Miz mezeven, adarre 'zo e paquez krigi,
A zo miz ar Galon Zakr, 'vel m'her goar pep-hini ;
Kalon Jezuz a zo kuny, karantezus meurbet :
Peden e wir vugale gantan 've selaouet.

Pa lavaras ar C'hrouer 'roje peurz en e chloar
D'e grouadurig an den, o vont eus an douar,
E laras 'vije krouet eur Galon a c'hellej
Lakat Doue par d'an den, an den par da Zoue.

Kalon Jezuz, Doue-den, e voe ar Galon-ze :
Eus e greiz e strinkas gwad hag a walch'as ive
Ar peched a oa, siouaz, o ren war ar bed-man
Aboue dizentidigez Adam, hon tad kentan.

Dre garante e Galon Jezuz en deus kaset
Da benn menoz ar C'hrouer 'n devoa an den galvet,
(Gouda bevan en e c'hras n'e vubez war ar bed,
Da vont gantan en Nenvou, bro an evurstud.

Met ar bed, en e gozni hag en e baourante,
Zeu adarre da drei kein d'ar c'halvedigez-se,
Ha kement ha ken bihan na wel k'en skérjen,
Pe, mar gwele, e klask mougan pep tra mat penn-da-benn.

Touellet ec'h eo bet an dud, en eun doare iskis,
A-enep da Jezuz-Krist, a-enep d'Iliz :
Tenvilajen a zo aet d'an dud war o spered,
Ha dallet enep Doue o c'halon galedet.

Setu perag 'n hon amzer en em gav diskleriet,
Skléroc'h vit ar wech kentan d'an dud dre-oll er bed,
An devosion wirion da Galon Zakr Jezu,
M'hon lakay war an hent mat da vezan evurus.

'Kerz ar zeitekvet kantved e voe kaset dre-oll
Eur sklerijen voe henvel ouz sklerijen an heol
Gant eur mousc'hoarz o paran war glizen ar beure... ;
Goude daou c'hat vloaz eman o tostät d'he c'reiste.

Marc'harit Mari a voe dibabet dre vurzud
Evit bezan ar c'hannad 'barz e-touez an dud ;
Da vezan hec'h abostol ar Frans voe dibabet,
Daoust d'an drouk-prezegerien, kounnar an drouk-spered.

Prezeget o deus dre gomz ha dre skrid ha dre skouer,
Devotion da Galon Jezuz-Krist, hon Kalver :
War lein Montmartr, en Paris, ez eus eun iliz kaer,
D'enori ar Galon Zakr, kalon kuny ha tener.

Er gér e-lec'h ma weler pep seurt fallagriez
O harz an dud da dizout o gwir c'halvedigez,
Doue 'zeuioù da drec'h i war e enebourien,
Daoust ma klaskont, en kant giz, breinam kalon an den.

Ar Galon Zakr a c'houlen 'teufed d'hec'h adori,
En digoll a bap pec'hed ma teufed d'he fidi ;
D'an holl c'houlennoù kristen Kalon Jezuz respond
E roj d'an dud grasou bras 'vit an amzer da zont.

Biskoaz amzer n'he deus bet muioch'a e zommou,
Biskoaz muioch'a e enkrez ne voe er c'halonou
Eget ez eus dre ar Franz en devez a hirie....
Pedomp holl Kalon Jezuz da gaout ouzimp true.

Goulennomp fin d'ar brezel hag an trec'h 'vit hon bro,
Ha gras, en amzer da zont, ma vo e c'halono
Peuch, karante, gras Doue, en Breiz' pep evrusted,
Gras da vont, goudé'r maro da balez an Dreindred !

Juluan GODEST.

KERLEK EUS AR VRC

MONTROULEZ

Maro an aotrou Rohan. — Marvet eo an aotrou Rohan, e Montroulez, d'an oad a 83 bleaz. Bet e oa pell amzer rener skol Boan-benn ; goud-e-ze, e voe juben el lez-var. Eur gwir-Vreizad e oa anezan hag eur skrivagner akuit war ar brezoneg ; pa zavas an aotrou Jenkins e redidigez eus ar « Bibl » e brezoneg, e choulennas digant an aotrou Rohan e skoazell da gas da benn al labour diés-se. Eur skouer eus ar gwellan en deus roet da holl vistri hon Bro a dilefe eveltan bezan Breiziz a galon hag a yez, da enaoui en eneou ar vugale fiziet enne karantez o mamm-vro Breiz-Izel. Doue da vo gant e eue !

BREST

Darvoud-mor. — Digouezet 'zo er porz-mor eul lestr bras gresian, ar « Gerasimos », 2,379 tonnell, freuzet-oll ar staoz anezan. Stoket e oa ouz eul lestr all e-kreiz ar vrumen. Eur martolod a zo bet lazet ha meur a hin-gloazet.

LOK-KIREK

War an daolen a enor. — Ar zoudard Corson, eus ar 36vet war droad, genidik a Lok-Kirek, a zo bet lajet war an daolen a enor gant eur meneg eus an enorusa o rei meuleudi d'e volonte vat, d'e ampartiz ha d'e nerz-kalon. Hon gwella gourc'hemen-nou d'ezan ha d'e dud !

Pennadou tennet eus lizeriou eur brezelour

Unan eus hon c'henlabourerez mat a gas d'imp, da heul ar ger karantezus-man, pennadou diwar lizeriou eur zoudard, lenner ive da « Groaz ar Vretoned ». Trugare d'ez i hag hon gwellan menoz d'hon lenner ker duhont war an talben-emgann !

Aotrou Rener.

Kas a ran d'ec'h, da heul al lize-riug-man, eun nebeut pennadou tennet eus lizeriou eur brezelour en tan aboue deiou kentan ar brezel. Sonjet em eus o devo lennerien « Kroaz ar Vretoned » ouz o lenn ar blijudur am eus bet ma-unan, rak, ouspen ma veont bepred en brezoneg, skrivet int gant eur gwir-Vreizad hag eur Barz...

En « trannehou » al liñeg gentan

2 a Ebrel, 6 eur noz.

Da galz em eus da skrivan a-rôk mont da gousket, met ho tro a zo da gentan. Berroc'h e kavomp ar amzer pa veomp lezet eur pennadig en peuc'h o skrivan d'bon zud ker ha d'ar vignoned a zo du-hont,... peli pell en holl Breiz-Izel garet, o c'houlen hag hen eur bouled treitour n'en dese ket hon diskaret c'hoaz. Nan, a drugare Doue ! Ha, koulskev, aboue ma lizer diwezan, o deus nebeut an dud em c'hompagneuz. Pa zonjer an nebeutan, eur bouled, pe eun tammoù a obus », a ziskar diridur hon gwellan mignoned.

Sonjal a rafec'h marteze e kollfemp kalon o welet kement-se... Ne reomp ket, rak karante hon bro, ha sonj ar gounid diwezan, ec'h omp sur anezan, a zo eviomp eur frealz, eur c'hemerz didrec'h, na vanko d'imp biken, mar be youl Doue.

En amzer ma skrivan d'ec'h, ne zeblant ket d'in bezan er brezel. Ma-unan ez oun aman en eur vrao a gambr, en eur gér koant-tre gwechall, met birio hanter-ziskaret. Hag, en eur-man c'hoaz, boulejou kanol « Gwilhau » a deu d'hon zaludi, pa veomp an nebeutan o c'hortoz... Mar karfent, da vihanan, rei d'imp eun

nozveziad peuc'h penn-da benn ! Red eo laret, avat, n'omp tam tam ebet maledezusoc'h en o c'henver.

Ho trugarekaat a ran evit ar vadelez ho peus bet da zigas d'in leoriou brezonoc'h ba, dreist-oll, « Kroaz ar Vretoned ». Plijadur dispar am eus bet ouz o lenn, met alien em eus tec'h et rak ar maro gant hon c'he-louennig em born. Ne zonj ket d'in spontan ac'hanoëc'h re o tiplateg d'ec'h doare hon buhe aman, ha neuze e chellan laret d'ec'h penôs ha pelec'h eman bet lennet ho skridou.

Gwelet ho peus war ar c'haezennou kemeridigez koad X... Dec'h e oan deut ac'hane, gouda bezan trement tri devez en « trannehou » ar gentan linen. An « trannehou » ze a oa, eus ket pell c'hoaz, d'ar « Voched », met hirie ez int d'ar Fransizien. Tud o deus koustet d'imp ! Netra n'eo avat e-kenver ar niver a Alamaned a zo kouezet ouz o difenn. En daou du d'ar fo ne weler nemet « Boched » maro, hanter-c'holoet a zouar, nao, dek en eur bern... En eul lec'h all, pemp pe c'houec'h er memes toull, unan astennet e vrc'h evel pa 'n dije c'hoant, breman pan eo maro, da rei eun dornad karantezus d'e enebourienn. Eus ar c'hoad ne chom mui nemet fagod hag eur wezen bennak en he zav aman hag a-hont, henvel ouz eur post-kleud. Laret e vije eo bet poac'hant gant an tan-gwall. Kement-se holl eo labour hon c'hanollierez, hon « artilleri », labour ma breur yaouank, beinde o tennan dreist d'am fenn... Ar c'hoad, eta, a zo d'imp, hag hon linea gentan n'eman ket ouspen daou-ugent metr, a blasou, diouz fosiou an enebour.

Ken tost-all, ar c'hanoliou n'int ket evit labourat. Ar « bomboù » a ya neuze en-dro. Hag, eus an daou du, gant aon rak eun tól-soupen, ar fousou a denn hep paquez, dreist-oll d'an noz. Den n'en deus gwir da gousket er gentan linen. Met gallout a ret sonjal e vefe gwall-start ben ober e-kreiz eur zonerez ken skeltr ha ken spoutus.

Ouz ar boulejou eo brao a-walc'h en em ziwall, pa ve sonj da zerc'hel ar penn pleget. Met ouz ar « bomb » penôs ec'h evesser ? Setu :

Trouz an « darzerez » o tec'h a ya anavezet ; ne deu ket gwall-wuhan, ha bras a-walc'h eo evit bezan gwelet en aer. E oan o kregi da lenn ar gentan « Kroaz » pa glevis unan o tont. C'houec'h eur e oa diouz ar beure. Sellet a ris d'an nec'h evel ar re-all, hag e welis anezi o vont da darzan pellik diouzin, ha meadarre d'am paper, o selou ertav pegouls e tigouezje an eil. Dek munuten war-lerc'h eun all a oa en aer gwalloc'h eunet eget an hini kentan. A drugare Doue, rei a reas d'imp amzer da dec'hel, ha lez e voe gant eul lec'h goulou e kouezas warnan hep ober droug da zen. Lezel a ris neuze ma « C'hroz » er « gourbi » boch, leu a c'houez-fall a dalvez d'in da lochen, ha war evez betkre kreste. Gwelet a raen em boa labour a-walc'h o tiwall ma buhe, hep sonjal lenn.

Ze a oa an de kentan a dremennemp er fosiou tostan. An eil devez, memes tra ! Ar « Voched » a oa foluret-tre. An drivet devez evelkent e oad bet siouz diouz an eil t'a hag egile hag, an de-se, em boa gallet lenn e-kreiz ma flijadur ar pez a oa bet ken stank etre ma daouarn.

Kenavo eur wech all. Pa 'm bo amzer, e kontin d'ec'h penôs e tremen-nomp pep devez. Dec'h em boa graet ma fask gant kalz a vignoned eus ar vro. An abardaez-man ez omp bet en ofiz Gwener-ar-Groaz. Kalonekoc'h a ze e vefomp warc'hoaz d'an noz da vont adarre tostik da bôted Gwilherm, da gousket war eun nebeut brankou piñ e koajou an eilvet linen.

J. ar V., serjant.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Henri Dyèvre, ofiser a vor..... 50 lur

A-unan gant e aluzen ken brokus, — mil bennoz-Doue d'ezan eviti, en hano Breiz hag hon zoudarded ! — hon lenner ker, an aotrou Dyèvre, a gas d'imp eur c'haer a lizer.

« Emanbreman, emezan, ar « Mont-calm », — hennez eo hano lestr an aotrou Dyèvre, — e Kanol Suez, o c'hortoz an Turked, a zo ouz toullod an Ejipt, d'ober o menoz da zont d'imp, ar pez ne zeblantont ket bezza re brim d'ober. Hon loden aman, ha hi talvoudek ha red zoken, n'eo ket ken labourus hag hon dije c'boant, hag e lennomp gant avi an danevellou diwar-benn taoliou-kaer hon c'henseurted en « Dardanelles ».

An aotrou Dyèvre ro d'imp da zonj ez eo hon daouzen a vor brudet, an amiral Ronarc'h, hag an amiral Guépratte, Bretoned o-dau.

« Ar c'hensta, emezan, a renas e Dixmude ar varioloded fuzuilherien da zastum eur gloar peurbadus, a chom e diegez e Gwengamp; e vreur a zo noter eno, hag e niz, unan eus va ch'enseurte, a zo « enseigne » war au dachenn-vrezel. En a-raok, an amiral Ronara'h en doa renet eus ar gwella skouadrenn al listri-tarzerien (pe « torpilleurs »); reizet en doa dispar pep tra enni, ha laket akuit ar vartoloded anezhi eun doare souezus. Evit an amiral Guépratte, a zastum brud en « Dardanelles », ganet eo e Breiz eus eun tiegez a wir-Vreizel ».

« Mad e vije, eme c'hoaz hon mignon, komz da lennerien « Kroaz ar Vretoned » eus taoliou-kaer hon tud a vor dindan renerez hon daoc amiral breizad ».

E sell ennomp d'hen ober. Rei a reomp hirio « Istor souezus hon c'henvroad Grall eus Kleder » dionz an notennou en deus bet an aotrou Dyèvre ar vadelez da gas d'imp, hag ive diouz eur pennad eus ar « Breton de Paris ». An aotrou Charlez ar Goffik, eus Lannuon, a skriv war ar « Breton de Paris », en deus das-tum eur bern notennou war daoliou-kaer hon martoloded a Vreiz hag e vije o vont da zevvel gante eur levrig a vo dudius, sur mat. Trei a refom p e brezonc pennadou diwaran ker-keut ha ma vo moulet.

Pedi a reompadarre hon lennerien ha mignon da rei d'imp hanoiou

ar re eus o c'herent a zo brezel, evit ma vo kaset d'ezo hep sizun « Kroaz ar Vretoned ». Soojet nag a blijadur a ray d'ê kaout, e-kreiz holl risklou ar brezel, hon « C'hroazig », da zigas d'ê, gant keleier eus ar gêr, eun nebeut komzou dudius ha frealzus... e Yez ar Vro ! Ne gousto mann d'ec'h ober plijadur d'ho soudarded kêt, o vezan ma teurvez uid vat evel an aotrou Dyèvre ha mignoned all, rei aluzennou evitse. Kaset e vo ive « Kroaz ar Vretoned », evit netra, du vartoloded ar vro a vo roet d'imp o hanou, nemet n'oute ket en em gavout gante, du-hont er skouadrennou, ken prim ha gant hon zoudarded war an talben emgann.

TAOLEN AR BREZEL

Ar brezel war zouar

War linen ar Frans hag Veljik, ar brezel etre fosiou-difenn en deus padet ar sizun diweza hep nemeur a chencharmant : bemde kanoliadeg, argadennou, stourmadoù, adargadennou war eur poent pe boent, an Alamaned och' ober impli gwech ha gwech ail, evel fosiou Calonne, ar 26 eus ar miz, eus aezen vousgus hag eol entanet. Daoust d'o c'hamdroiou n'o de s gonezet kouls lavaret netra, hag al linen a zo manet difiny war-bouez nebeut.

Ar Rusianed a zalc'h mat en hanternoz, war-zu ar mor Baltik. Ranket o deus kila adrevn da Lemberg, da heul kemeridigez ar gêr-ze gant ar jeneral alaman Makensen. Breman emaint harpet, diouz an tu-ze, war stêriou Bug ha Guilia-Lipa, eul linen-difenn hag a zeblant kreny a-walo'h. Gras d'ê da ch'allout he miret da vat gant ar pourveziou-brezel a zeu d'ezo stank-ha-stank breman dre o forzmar Arkangel !

Ministr-brezel ar Rusi a zo bet chenhet. Ar ministr nevez, ar jeneral Palivanof, a zo brudet evit ar gwellennou en doa savet e servij an arme a-raok ar brezel ; karet eo gant a bobl ha gant ar zoudarded !

Gant an Italianed ez a mad an traou bepred, daoust d'an Aotrichianed da stourm outo startoc'h eget a-raok, dreist-oll war stêr Itronzo a harz an hent war-zu o forzmar bras « Triest ».

Brud a zo e vo diskleriet hebdale ar brezel d'an Turked gant an Itali. Neuze houman a rofe dourn, sur mat, d'hon martoloded da dreuzi an « Dardanelles » ha da gemer « Constantinople ». Rouez eo bepred ar

c'heleier eus an « Dardanelles » ; diouz an nebeut a heller da anaout e vije mad ar bed gant armee Galilipoli ha gant ar skouadrennou una-nat.

Ar Brezel war vor hag en aer

Ne glever ket komz ken eus al listri-splujerien alaman a oa deut a-benn da vont betek en « Dardanelles » e-lec'h o doa tarzet daou lestr saoz. War a greder, ar skouadrennou unanet o dije kavet ha distrijet ar pourveziou eol-douar a oa bet savet d'ezo gant an Alamaned war aod an Azi-Vihana, hag o laket, da heul, dic'halloud da redek ar mor. Eun nebeut mestaoliou o deus graet an Alamaned c'hoaz e moriou Hanternoz hag Iwerzon, dreist-oll ouz listrikenwerz saoz. Unan eus ar re-man, an « Inram » eus Glasgow, gouedelet e mor Iwerzon, a zoug eun hano kel-tiek. Ar vartoloded diwar e Bourz, Iwerzon sur a-walch', a zo bet savetaet.

Unan all, an « Armenian », a oa war e Bourz Amerikaned, hag a zo bet kollet. E mor Baltik, an Alamaned o deus kollet eul lestr-tarzer, o klasik disken soudarded war aochou ar Rusi.

Ar 25 eus ar miz diwezan, nijieren ar re uuanet o deus slapet tarzerez, war ziskenn hent-houarn Douay a zo etre daouarn an Alamaned ; ar 27, eun nijer gall en deus tizet stlepel eiz tarzerez war gardi ar « Zeppelin » e Friedrichshafen ; nemet, war e zistro, e sac'has rod an njerez hag e renkas diskenn er Suis e-lec'h e voe dalc'het prizonier.

Ar 28 a vezeven, en Alamaned o deus kaset eun njerez da deurel pemp tarzerez war hospital Zuydcoote, en hanternoz, hag hen leun a soudarded klavy pe c'bloazet. A daugare Doue, n'e deus tizet nemet laza eur marc'h.

O VONT D'AR BREZEL

Hon rener mad, an aotrou Bocher, a gas d'imp ar zon gaer da heul, a-unan gant al lizer-man :

Mignon ker,

Setu aman eur zonig chomet em faperou aboue miz eost warleze. N'ouevemp ket, d'ar c'holz-se, petra a vire d'imp ar brezel a oa o paouez digeri, ha n'eo ket achu c'hoaz, siouaz ! Gouzout a raemp holl, koulksoude, na vije ket ar Vretoned fallan difennourien ar vro, hag e sonjemp, ouspen, e kutilhijent, diwar goust o

gwad, ar c'haerañ lore war dachennou an emgann. Ne faziemp ket ! Breiz eo lugernusans perlezen kurunen Bro-C'hall ; ha houman, war-lerc'h ar brezel, a dileo d'hou bro eun anaoudegez peurbadus.

Enor d'ar Vretoned, rak pep gonid, pep trech', er reuz spontus-man, a zo siellek gant o wad !...

War don Kelven

Ar c'heleier a voe brallet
Er parouziou tro-dro,
Ar bobl a voe strafilhet:
« Mall eo difenn ar vro !
» Diskleriet d'ei ar brezel
» Gant ar Brusianed,
» Ar Frans a c'hou hou skoazel.
» War no !.... O Bretoned !

Pôtrez Breiz, têr a-viskoaz,
A zo war dread kerkent ;
Ma tirailh war ar Frans c'hoaz
Reuz dek-ha-tri-ugent,
E nijfont d'au emgannou,
Evel Breiziz didrec'h,
Fe grenv en o c'halonou,
Nerz koz en o diouvrec'h.

Fraiilhus eo lezel war-lerc'h
Gwreg hou bugale ger ;
Meur a hini a zilerc'h
O tec'hel diouz ar gêr :
Aze neizig dudius,
Du-hont tan, dir ha gwad ;
Pebez dremwel ankenius
Dirak o daoulagad !

Red mad eo mont, koulsoude,
N'eus ket da varc'hata ;
Digouezet ez eo an de,
A-dreny daerou, eta !
A-dreny daerou ha doaniou !
Kalon ! ha kenavo !
Fizians ! Goude hon foaniou,
Ni c'hoaz en em gavo....

Hag ez int neuze tec'het,
Brezelourien Arvor,
Tud n'int bet biskoaz trech'et
War zouar na war vor !
En eur vont gant an hent bras,
Hent sioul ha didrouz,
Ne c'houlont nemet eur c'hras,
Dizrei c'hoaz d'o farouz !

O farouz !.... Iliz, bered,
Oh ! nag a envoriou
A zihun en o spred
En-touez o glac'hariou ;
Iliz ken pleustret gante
Aboue hir-vloaveziou ;
Bered hag a lavar d'e
Stoui ouz he beziou...

Ha, pa dremenon ebiou
O bered koz karet,
N'eus ket ez imm da c'hou piou
N'en deus kalon vantret,
Holl e tsoulinont eanni
War be o zud varo ;
Marteze ne zeuy hini
Anzeze ken en-dro !

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breizh ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, ball Charner, zigemer an

TAOLEN AR BREZEL

Lavaret en dije ar « c'haizer » en doa c'hoant da gloza ar brezel a-benn n'eo ket souez, eta, e kasfe e armeou war-rok a-hed hon holl linenn. Evit ar zin diweza, n'eo ket deut an taol da vad gante : dre-oll int bet dizarnennet ; kollet o deus zoken fosiou difenn c'hoaz, evel re Pilken, a zalc'hent aboue taol diaval an aezen vougus, hag a zo bet adkemeret d'gante gant ar Zaozon ar 6 eus ar miz.

Er Rusi, an Alamaned o doa kaset listri-brezel da rei sikour d'o arme war bed ar mor Baltik. Kannet eo bet al listri-ze en eun emgann war vor ouz skouadren ar Rusianed ; unan ané a zo bet dismantret ha kaset d'an aod gant ar Rusianed, unan all a zo bet goualedet gant eul lestr-splujer saoz. Er C'halihi, kemeret gante kér Lemberg, e troont bremen ouz Varsovie, kér-benn ar Bologn, nemet hir ha diés eo a hen a heuilhont da vont di, etre stériou Bug ha Vistul, ha n'eo ket laret e vo diharz ha diskoilh d'ezo penn-da-benn ; ar 5 eus ar miz o deus bet kolloù bras war an dachenn-ze, e Krasnik.

An Italianed a gav bremen muioch'h a harz da vont war-rok gant difennou an Aotrichianed. Emgann start a zo bepred en tu-hont da stér Isonzo war hent « Trieste ». Er mor Adriatik, eul lestr-reder italiano, an « Amalfi » a zo bet goualedet, ar 7 eus ar miz gant eur splujer aotrichian.

En « Dardanelles », an Turked o deus esast mont d'ar re unanet, an 2, an 3 haug ar 5 eus ar miz-man ; dizarnennet int bet gant kolloù bras.

Gwass taol graet gant ar splujerien alaman eo gouledegez an lestr « Carthage », ar 4 eus ar miz. Ar « Carthage » a oa aet d'an « Dardanelles » da gas pourveziou-brezel ha bevans d'houzoudard. Diskennet e holl lestrad d'an douar, e oa heoriet tost d'an aod, po vo tarzant gant an Alamaned e-kreiz ar vruman-noz. An holl dud war e vourz a zo bet save-tuet, nemet c'houec'h.

Ar 4 eus ar miz, eul lestr gall eus skouadrennad skañv mor Breiz en deus kaset d'ar strad eul lestr-splujer alaman e-kenver da horz-mor Boulog.

Unan eus ar splujerien alaman a zo deut adarre tost da enez Eusa ; gouledet en deus eno, an 2 eus ar miz, eul lestr dre lien, an « Hirondelle ».

KANV

Ar tizun-man, evel ar zizun dre-menet, e tigouez ganimp our gwällou : unan eus hon lennerien vad, Jozef Miossec, a Vodiliz, a zo kouezet

war an dachen aenor. Goulenn a reomp d'ezan eur bedenn a galon digant hon holl lennerien, hag e ka-somp d'e zaou vreur, Yann Fransez ha Yann Per, o-daou war an talben, hon gwella gourc'hennou a gen-gany.

Doare an (Trancheou)

Setu aman eul lizer kaer digant unan eus hon gwellan mignonned e talben ar brezel diwar-benn doare ar fosiou-difenn, pe « trancheou ». Trugare d'hou mignon evit e lizer hag ive evit ar zon goant a voulomp da heul !

An 2 a viz Gouere.

Aotrou ha mignoñ ker,

Sonjet em eus e ragen plijadur da lennerien Kroaz ar Vretoned o tont da laret d'e eun nebeut geriou diwar-benn an doare nevez ma ve grétt brezel er fosiou-difenn, pe « trancheou », pa ver erru tost d'ar « Voched ».

Pa n'heller mont war-rok dre war lein an douar, ec'h esaer bremen mont dre zindan, evel ma 'z a al listri-splujerien dre zindan an dour,..... met eun tamm difonnoc'h eget ar reman.

'Vit-se, e ve touplet punsiou don, an tost ma c'haller d'hou linenn gentan gant soudarded an « ijinerez », pe ar « génie ».

Deus fonz ar memes punz e ve touplet a-wechou kalz a c'haridennou da vont etrezek ar « Voched ». Dre ma vezont touplet e ve sintret mat ar garidennou-ze gant koadach tro-dro, evit harz ané da zizac'hha ha d'en em zizober.

Douar ar garidennou a ve kaset er-maez gant kirri « wagonou » war hent-houarn dre zindan an douar ; diskarget e ve pellikil a-walc'h, e-lec'h na hell ket ar « Voched » gwelet pegement ez a hon labouriou war-rok.

Ar garidennou a-wechou a ve hir ag a-wechou berr, ha ze diouz ma labour iver ar « Voched » diouz o zu. Pa na ve ket re aketus an enebourien, e ve grétt ar garidennou hir ha don, ar muian ma ve gall, hir abalamour d'ezza da vont pell dindan linennou an enebourien, don evit na harzo ket labour ar « Voched » hon hini, ma tremeneur c'hariden estren bennak re dost d'hou re-ni.

Evit trouc'hant d'an Alamaned o gariden e ve laket an tan er poultr, nag e ve berr pe izel hon gardien c'hoaz. An toull bras graet gant ar poultr o tarza a zo a turm gant genou eur founil, pe « entanouer », hag a ve grétt « toull-entanouer » anezan. Bean zo sort toullou hag o deus ouspen eiz metr a donder hag ouspen daou-ugent a ledander. Tarz ar re-

man a zo spontus. An douar a gren eul leo tro-dro, hag a-wechou ouspen, diouz ma ve krenv pe grenvoc'h ar gargad poultr.

Setu aman da bez ez on bet test meur a wech, dreist-oll ar zin diwan-zan. Didrouz ha sioul e oamp en « trancheou » hag en hon « gourbiou » el linen gentan. Eur c'hen-douar hon soupren.... Petra e c'halje bezan nemet eun tarz poultr dindan an douar deus peurz ar « Voched » ? Rak, pa darz hon re-ni, e ve kemenet d'imp en a-rök.

Kerkent, hep urz all ebet, pep-hini a gav e blas, 'kouls pôtre koz ar C'hriste evel tadou oajet ha pôtre yaouank Breiz. Deus an daou du, « torphilou », « bombou », « grenadou » ha boulejou a strak da vat, ken na erru hon c'hanol bras, an 220, hanvet ganimp « an Tad-koz ». Hennez a sko eun, hag e darz a zo pounner ha spontus, ken eo red d'imp skoacha en hon zrancheou, pa denn heman e « obuzou » war evelit linen ar « Voched », evit harz kaout tam-mou anez. War al linen gentan ar c'hanoliou n'hellont ket tennan, pa ve ken tost an diou linen an eil d'eben evel n'emaint war douar an X... « divizion »

Ar wech-man, ar « Voched » o doa sonjet kemer an toull-entanouer grétt gante, met ne zeujont ket a-benn d'hen ober. Sonjet o doa iye trouc'hant d'imp unan eus hon garidennou a dremeneur dindan o hini. Met heja hon zoullerien ne rejont ken, ha lazan d'e o gouloù ha setu tout... Droug ebet d'ar c'hariden !...

Gwasoc'h a vo d'e, a zonjan, heb pell dale, pa vo roet urz d'hou zoullerien lakat an tan er poultr. Ar reman ne dremenout ket war lein, met dre zindan, ha, pa vo krog an tan er poultr. e ve gallet goulenn ouz ar « Voched » o vont en aer : « Pill pe groaz ? »

J. ar V., Serjent.

En hon « zrancheou »War don : *lizer ar martolod*

C'houi, mignonned a Vreiz-Izel, Nec'het duze, 'kreiz ar brezel, Gant ho tud a zo en armou, Dreist-oll ar re a zo bremen, Hirie, evit en de kentan, En o zrancheou,

N'en em jalet ket gant hon stad... Heol Miz gouere, splan e lagad, 'C'hoarz ouzimp eus barr an Nenvou ; O sonjal ennec'h, en hon Breiz E trid hon c'halon en hon c'breiz

En hon zrancheou.

An evnedigou ne zihan
Da ganan d'imp, tostik d'an tan,

— Na koant int ! — o bravan soniou ! Berr pe hir 'vo ar brezel c'hoaz, Derc'hel raimp ken start ha biskoaz En hon zrancheou.

Daoust d'ar brezel da vezan bir, Ne skuizimp o tifenn ar Gwir, O tifenn hon zdug hag hon Bro ; Ha, da c'hortoz ar peuch'da zoat, E chomomp dinoc'h ha dispond E hon zrancheo.

Mar fell a-wechou mont war-rok, Eur beden da Vari arôk... Holl neuze, koustead a gousto, Etrezek an enebourien ! 'Vit ar re-ze, deufont biken En hon zrancheo.

Kalz o kouenza hon eus gwelet ; Darn ané, siouaz, zo marvet... Neuze spontit gant ar c'heo : — « Nag a hini a renk mervel ! Ma Doue, trist eo ar brezel ! Pegouls'echuo ? »

Echu 'ray pa garo Doue.... Ra vezo grétt e volente ! Pedet Doue an Armeou 'Vit m'hon zikouro da skuba An amprevaned diweza Diouz hon zrancheou.

Ha, da c'hortoz, ni holl 'esper Gant ar gonid distrei d'ar gér ; Ha, pa fello c'hoaz emganno, Soudarded kalonek hon Breiz A red eur gwad yac'h en o c'hoiz, Gwad yac'h an trech'io !

J. ar V.

Pardonou ar Werc'hez**PLEZIDI-GWENGAMP**

Et d'ar pardon, gwreg, mamm ha bugel ! Et d'ar pardon, hag eant fe Mar fell d'ech difenn ha Preiz-Izel Ha d'ho tud miret ho buhe.

Evurusat bro eo Breiz-Izel ! E kreiz revealz, tan ha dismantrou ar brezel, Breiz-Izel a zo chomet di-vac'hago. Roet he deus he bugale, koz ha yaouank, met he douar, he c'hériou, hec'h ilizou n'o deus ket bet da c'houzouan troad an enebour. N'eus ket aman na tan, na lazadeg, na distrij. Perak ? Merket e oa hec'h eur da Vreiz-Izel ; barnet e oa da vezan graet ganti eun eil tieljik ; an Alamaned a dilee diskenn war hon aochou gant tud ha kaneliou ; meur a gorn douar a oa zoken gwerc'h d'ê ha meur a dreitor a oa prest da ziger d'e hon dorouj.

Hag ar Brusianed n'int ket deut ; ar Zaozon e doa stanket an heat rake, ha kaset o listri war-dreav. Met piou a gasas ar Zaozon e kouls ? Piou a roas urz d'e da zevel eur vagor dir diaraok Breiz-Izel ? Sant koz Breiz-Izel, santez Anna, mamm-goaz

ar Vretoned, ar Werchez, hon mamm.

Hirie n'eus ken sikour a du ebet, nemet diouz krec'h. War an douar, n'eus galloud ebet gouest da zizarbeo diwar den ebet an taoliou a yud dre an aer. Ne dleje ket bezan aotreet sort dismantre, eme darn ! ». Ha piou a harzo ? An nerz a ra lezzenn bremen war an douar. Ha Doue a lez an nerz da drec'hi kement ha kastizan an dud deut da vezan kri, diffe, di-gousians. Koulskoude, Hen a zav ar bec'h diwar an neb a gar. Savet en deus anezan diwar Vreiz-Izel, o senti ouz pedennou ar Zent, an Itron santez Anna, ar Werc'hez Vari, hon advokade en Nenvou.

Ya, e-kreiz kemend-all a reuz hag a daerou, e-challomp c'hoaz lavaret : Evurusat bro eo Breiz-Izel ! Broiou all eo bet lemest digante o ilizou, o beleien, Aman.

Baz an ilizou gwerc'h son bepred ar chleier. Hag e kan ar beleg bep sul our an aoter..

Ar vamm, an intavez, e-kreiz o zrubuil, a ya d'an iliz da bedi, da glask frealzidigez. Nag a vamm, nag a intavez, en broiou an Hanternozi, hag eo lemet digante hag o zud, hag o zi, hag o iliz ! Netra ken evit en em harpan : an dristidigez ar vrasan ha konfort ebet !

Ha ni, setu ar pardonou o tizrei davedomp ; setu sikour o tont d'imp ha konfort ! An ilizou 'zo en o zav, beleien a-walc'h er gêr peurvuian, hag ar zant mall gantan da zont da rei harp ha skoazel d'e berc'herined, kalz ané gouliet o chalon.

Breman 'zo pemzek de eo Plizidiu a zave pardon Itron Varia Lourd, war-lerc'h tri devez retred kinniget d'e gant person madelezus ar barouz, an aotrou Joanno. An 23, da noz, war-dro nav eur hanter, e'h a ar prosesion war grec'h gant tosen an Dreindet. Ar vourc'h a oa skérinenet evel bep blosz, ha gant pep perc'herin e oa en e zorn e c'houlou. Novez kaer, sioul ha habask, etre daou zervez gloao. Ar gouleier a verve

o sevel bag o tiskenn d'an dosenn dre hent ar prosesion, henvel ouz eur stêr a dan ; hag ar bedennou a bigne etrezek an nev, kaset gant ar gristenien-man bodet evel eun arme, evit eun arme all a zo o tifenn ar Vro pell diouz ar gêr. Ar berc'herined a ouie pegen bras karg o devos ; hel lavaret e oa bet d'e en eur brezegen dispar gant an aotrou Goazone, person Koadout.

Disadorn da noz, en Gwengamp, arme ar berc'herined a dueu adarre da glask gounit kalon ar Werc'hez. Tremen pemp mil a govesse hag a gomunie en iliz an Itron Varia Wir Zikour. Da nav eur hanter, pa gogas ar gouleier ouz imgoriou an tier hag ar gristenien dre vilierou da vont gant ar ruiou, e oa lorc'h ha levenez en pep kalon o sonjal o dije ar re a zo du-hont, en tan, lod eus eur pardon graet ken kaer ha ken kalonk. Nag a dud a voe gwelet d'abardae oc'b arruou diarc'h-n, goud eun devez poanis en-dro d'ar foenn, hag a yeas adarre d'ar gêr kerken goud eferen ha komunion hanternozi ! Ar re-ze e voe ar gwell-n pardonerien, ar re-ze o devo graet d'ar pardon dougen ar morian a frouez evit ar Vretoned a zo o stourm war au dachen a vrezel hag evit ar re a zo aet d'ar bed all.

Monez an aotrou Bescond, person Plo...nerin, a unanas ar menoziou o trei selliou an holl war-zu al labourze eo galvet d'ober ar re a zo cho-met er gêr : pedi, o vont a-leiz d'ar pardonou ; lakan ar zent, lakan an Nenv a-du gant ar re a ro o nerz hag o gwad evit ar vro. O sperd, o chalan a ve ive ar eparon, gouez da lare an aotrou Bescond ; mar o dije gallet dont o-unan, o dije c'hoaz pedet ha kanet kalz kaeroc'h evi-domp. Ar re-ze o deus desket du-hont petra eo talvoudegez ar reli-jion !

Ober evite hag evelie, evel-se hon devo graet hon dead penn-da-benn.

Eur pardoner.

CWERZ diwar-benn pardonou Breiz

War don : Santez Anna.

Ma Doue, reit d'in ar c'hras d'ober eur werz neve, Evit pidi an holl dud a vev en Breiz hirie D'ober, evel o zud koz, gwir berc'herinajou, Da vevan start er wir Fe, da c'honit an Nenvou.

Pa grog an Neve-amzer ha bepred 'hed an hanv 'Ve dudius da welet pardonou ar vro-man : Perc'herinajou gwirion dre Vreiz a ve gwelet, O tiskouez ene ar bobl o fe o joasted.

Dor zantel ar pardonou a zo breman digor, Breiziz a zo war 't bale dre Argoad hag Arvor, Evit enori sent Breiz e-barz o ilizou Gant eur wir devosion, dre-oll er pardonou.

N'eus nag iliz na chapel dre hon bro Breiz-Izel Hep ma vesent holl pleustret bepred gant tud santel ; Tud yaouank, a zeu en o ch'haeran D'enori o zant patron, o tra eus ar bravon !

Adalek gouel sant Erwan Landreger en Miz Mae, Betek gouel Sebastian, a gouez en Miz Here, Chapeled ar pardonou 've laret a galon, Da c'houlen skeazel ar zant gant gwir devosion.

Bezan 'zo hinennou a zo muioc'h brudet ; Er pardonou-ze dreist-oll e ve perc'herined, Evel Gwengamp, Landreger, Rostren, Bulad ive, Gant ilizou burzodus, kériou koant en-dro d'e.

Remengol hag ar Folgoad, santez Anna Wened, Santez Anna ar Palud, sant Kere ar Gweoded Itron Varia n' Esperans, sant Iltud, sant Samson, Holl zent Breiz a ve pedet, dreist-oll o fardon.

Bras ha bihan int karet, d'ar pardonou pleustret, Dre holl Vreiz e vent pedet gant ar wir Vretoned : I o deus graet eur vro gaer demeus hon Breiz vihan, Pa o feder a galon hon zennont eus ar boan.

Ar c'hentan hag ar muian a oa doujet gwechall 'Oa ar zeiz sant bras, en Breiz karet dreist ar re-all : Sant-Malo, ha Sant-Brieg, Landreger ha Kemper, Ha Kastel-Paol ha Gwened, perc'herinajou kaer !

D'ar zeiz sent Breiziz a rae eun dro a vee hanvet « Tro Breiz » dre marae an dud tro Breiz, kouls lavaret ; A vagadou e raent hent, ha war droad peurvuian, 'N eur laret o chapeled pe zoken 'n eur ganan.

Pegen kaer, eta, gwelet bagadou Bretoned O pedi pe o kanan, evel-se, 'n eur gerzat ! Bepred kantikou o bro a ganent de ha noz, En eur gerzat kalonk war roudou o zent koz.

O pebez stad a veze en o c'halonou paour, Parru en ilizou dirak an irc'hier aour Lech'ma kouske relegou ar zeiz sant benniget ! Nag a gan, nag a beden 'veze d'e kinnigat !

Dudiusat taol-lagad gwelet Breiz a-bez-kaer O kanan 'bed an henchou, o pedi en pep kér Ar zeiz sant o devoa he dihunet d'ar vuhe, Hag a zo ouz he gortoz breman dirag Doue.

JULIAN GODEST.

(Da heulh.)

Eul lizer eus an talben

Eus eul lizer kaset d'imp eus an talben gant unan eus hor mignoned, ar 24 a vezeven, e tennomp al linennou da heul :

Bepred emomp kuzet en hon toulou evel kounifed... En em ganna mat a ra ar Fransizien, emezoc'h. A ze oun sur, avat ! Trech'omp a-bell-kaer d'ar « Voched », nebeutoc'h, moarvat, evit ar chanlonou hag ar pourveziou-brezel eget evit ar fiziens hag an nerz-kalon a verv bepred en hor c'hereiz. Mont a reomp d'ezo war-eün, er surentez e tistroimp gant ar gounid. Evito, ne argadont nep tro, nemet aet e ve d'ezo da genta ; neuze e klaskont kaout eun adkrogad ouzimp a-wechou,... ya, dre heg, boutet ha ma vezont dre a-dreny gant an ofiserien. Da ziskouez n'o devez ket nerz-kalon da verza eur skouer a vo a-walc'h : dec'h eur rejimant tennaterien a dremene dre ar yourc'h e-lec'h m'emomp o tis-kuiza. Digas a rae ganto mindrail herezed alaman ma vee kavet an dennerien anezo stag onto. Pa gouez ar d'ar pal-ze, emeur tost da vat da veza dare.

...Hirio eman duze pardon sant Yann. Setu dek vloaz n'oun ket bet enn. Biskoao, avat, ne rannas ker gwaz va chalon o sonjal en devezien eurus ma kemeren plijadur gant va mignoned e-doug gouel ar barrez. Ar ger « tantad », a rae d'in trial a levezh gwechall, am laka breman da ouela... Envioriou ker va yaouankiz, pegouls e ch'ellin ho tanvat a-nevez estregez war an emgannec'h ouz trouz ar ch'anol ? E laouenedez ar distro e vo ze, p'ea devo eur peuc'h gloriouz hor renet d'hor Breiz karet. Bevet ar Frans ! Kenavo...

B...

KELZER EUS AR TRO

KASTEL-PAOL

Maro an tad Messager. — An Tad Messager, genidik a Gastel-Paol, hag a oa klanvdour ha juben en Hanternozi, a zo bet lazet en Hébuterne, ar Miz diwezan. Karet mat e oa gant hor zoudarded du-hont, pa brederie gredus-dispar gant eneo kerkouls ha gant korfou a re c'hlaozat a zigouzez en e glanydi. An holl a bedo evitan.

War daolenn a enor an arme. — Felix-Joseph Peron, a Gastel-Paol, kanolier, a zo bet laket gant ar general war daolenn-enor ar zivel rann-arme. « Fiziet ennan eur gefridi d'eur c'hommandant, er gentau linea, en deus reket chom div eur dindan tennou kanolier pouuner an Alamaned, ba, daoust d'ezan da vezan bet

diou wech donaret d'indan an atre-jou gant bouljij o tarza, en deus kaset da benn e gannadur risklus ».

MONTRouLEZ

Kur Montroulezad yaouank medalennet. — Ar zul, 27 eus ar mis diwezan, e voe roet, en eun hospital eus Pariz, ar vedalen a vrezel da veur a zoudard gloazel, en o zouez eur Montroulezad yaouank. Erwan Mevel, a Vontroulez, hag hen oajet a zeitek vloaz hepken, en doa heulhet war an talben, en Argon, ar 7vet rejimaut war droad. En em ganna a reas kalonk er fosiou, ken na vee gloazel grevus en eur c'hogad e « Beauséjour », e mis c'houeveur diwezan. Pare eman breman, a drugarez Doue, nemet kollet en deus eul lagad. Hon gwella gourc'hemennou d'ezan ha d'e dud !

SANT-BRIEG

Daou genvroad hag a ra enor da Vreiz. — Da e vo gant hon lennerien kavout aman ar menegou kaer a zo bet roet da zaou eus eur c'henvroiz yaouank, laket o-daou, unan ané diou wech zoken, war daolenn-enor an arme.

— Le Barbu Cyrille Yves, eil-letenant, 3vet rejimant kanolierz pouunner. « A zo en em ginniget anezan e-unan evit mont da glask, dindan eun tan spontus, korf eun ofiser, an aotrou Latour, o paouez beza lazel ; deut eo a-benn da zigas anezan endro bet-k en eur gériaden, gant sikour daou ganolier, dindan eun dennejeg diséhan. »

D'an hevelep hini, deut da « spier war nijerez ». — « A zo aet kalonk-meurbet da ziou nijerez alaman, a oa unan ané armet gant eur vindraiherez, hag en deus graet d'e trei kein ; e-kerz an emgant gant an eil nijerez a'man, en deus betek 18 boule en e garr-nij, ken en deus renket distremen al linenn hag hen o chournijal pouunner hag izel a-walc'h. »

— Emile Bolloc'h, eil-letenant, 28vet kanolierz. « En em ziskouezet en deus, aboue derou ar brezel, diazon ha kalonk eus ar c'henta, prest dalc'hmat da gas urzio hep termel an distera, diaoust pegen diés en em gave gant ; dreist-oll, eur wech m'en em gavas e-kreiz tarzadenn eun « obus », ma vee stlapet diwar e varc'h ha gwall-gignet e zaouara ha ma vee tizet e jao gant daou voulez en e gorf. Dalc'h et en deus gant e zervij hep paouez tamm. »

Hon daou genvroad, hag a zo gwir-Vreiziz o-daou, a ra enor d'hon Bro. Kas a reomp d'ezo ha d'o zuo, e man e kér Zant-Brieg, hon gwella gourc'hemeou.

*Le Gérant : F. GOUYETTE
St Briec. — Imprimerie St-Guillaume*

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR C'HOUMANANCHOU

16 real ar blosz, evit Breiz ha Brô-C'hall.
skoed evit ar broui estren

Ar brezoneg bag ar leiz,
A so brurz ha c'hoar en Breiz.
FUNERE AR GEIZ.
Sant brezoneg eo deut ar feiz,
Sant ar galluz ez ny a Vreiz.
FUNERE AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho pronog.
Yez an dud vad ha kalonek,
Yez ar leiz eo ; ma e trachet,
Suspens ar Yez, o vo Pochard !
MILIT.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou P. B. eus Sant-Brieg..... 4 real

Trugarez en hano Breiz d'hou lenner mat a Zant-Brieg !

Setu aman, da heul, pennadou distaget diouz lizeriou hon cus bet, hag a ziskouez nag a dudi hag a vad a ra d'hou zoudarded lenu bep sizun o faperennig e Yez ar Vro.

...Laret a ran d'ec'h iveau penôs ho Kroaz ar Vretoned a erru aman bep sun. Lakat a ra levezen 'n hon c'halon hag e lennomp anez i penn-dabenn. Evel-se, e lec'h ankoata hon brezoneg e-pad hon dirov'digez war vord ar M., eo peurdiski anezan a recomp !...

L..., rener karr-dre-dan
war an talben.

...An de-all em boa bet eul lizer digant ma b.eur er brezel, hag e lare d'in en deve Kroaz ar Vretoned bep sun. Phjadur a ra d'ezan. Pa'n deve lennet, e ro anez i e gamaraded, dreist-oll d'ar re eus Sk..., rak bean 'zo kalz deus dree aman eu-dro da A... Trugarez, eta, en hano ma breur hag e vignoned !

Eul Lennerez eus Sh...

... Breman, n'e ket dre unanou em biye c'hoant da gaout Kroaz ar Vretoned d'he rei d'ar zoudarded, dre zegou an hini eo, abalamour d'ar Vretoned gloazet en em gay aman hag a-hont en hor c'haloniou. Evel just, ar paour k'ez tuz-ze a zo mall gante e ve digaset d'e eur c'helou hag eun envor bennak eus ar vro o deus kuitaet ken prim o lezel enni kement a garent ! Eaz ober dispar a garantez eo rei d'e, da zidu o drouk-hirnez, kazettenu brezonek da lenu...

Abad J. K., aluzennar Vretoned,
e Pariz.

Dont a ran d'ho trugarekaat evit beza kaset d'in ho Kroaz ar Vretoned aman e klanv X... Beza em eus em zervij klanvdiouriens eskoiptiou Kemper ha Gwened hag, e-touez va c'halavourien, ez eus Bretoned eus a

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labourion d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit, St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, ball Charner, zigemer ane

bepr horn a Vreiz... Ar zon diwar-benn ar Brezel, war don Kelven, he deus plijet d'e dreist-oll, hag e vee kanet gante.... Va mouez a unanan gant o re d'ho trugarekaat.

Doktor C...,
cil-major a genta klas.

Trugarekaat a recomp ar re eus hon lennerien o deus kaset d'imp hanciou soudarded ar zizun dremenet, hag e c'houlenncmp digante kas re all c'hoaz

madou bag adkrogadou a vez dibaouez dionz an tu-ze.

An Alamaned o deus argadet start iveau war-hed ar peb-all eus al linenn, dreist-oll war stêr « Meuse » ha menzion « Vosges », boutet ma oant, war a larer, gant ar « C'bronprinz » en eneb d'e ofiserien. Digwener all, ar Fransizien o deus bet eur mad a chouind outo er « Fontenelle », war-zu ar Vosges ; kem-ret o deus kalz a brizonerien, eur c'hanoal ha mindraillhenez. Aboue e talchont start d'o gonnid daouz da adkrogadou taer an Alamaned.

Evit miret ouz ar re-man da gaout pourveziou-brezel d'o armee dre an hent-houarn, 35 njerez a zo bet kaset, an 13 eus ar miz, da leuskell tarzerezed war gardi an hent-houarn e Vigneuelles, e-lec'h o doa an Alamaned daspugnet pourveziou e leiz evit o arme eus ar « Meuse ». An tan a vee laket en ti gant an njerez a helles distrei hep bezan bet tizet. Kemend-all a zo bet graet iveau en hanternoz gant o njerez ouz ti hent-houarn Libercourt.

War linenn ar Rusianed, ar reman o deus harzet an hent da vat d'an Alamaned da vont war-zu Varsovie, etre stêriou Bug ha Vistule ; en emgannou a zo bet en-dro da Grasnik, o deus graet 22.000 prizoner. Abaoe, ez a an traou war habaskaat diouz an tu-ze ; emeur en gortoz e klaske breman an Alamaned mont d'ar Bologn dre an Hanternoz.

An Italiaed a gerz dalc'hmat, goustadik avat, o vezan ma kavont muoc'h a harz gant difennou an Aotrichianed.

En « Dardanelles » n'eus kelou ebet a grogadou bras eur pennad a zo.

An 8 eus ar miz, an Alamaned eus Stad alaman Mervent an Afrik o deus ranket en em renta d'ar jeneral Botha, a zo e penn arme ar Zaozon er vro-ze.

En Afrik iveau, ar Zaozon o deus goualedet al lestr-brezel houarnet alaman Kenigsberg. Pa darzaz ar brezel, ar Kenigsberg, a oa en em laket, evel an Emden, da blaouia listri-kenwerz. Deut e oa a-benn zoken eus eul lestr-brezel redet saoz ar Pegasus. Nemet, argaset gaot eul lestr-all, ar Chatam, e rankas tec'hel d'en em repui en eur stêr eus Reter an Afrik, ar Roufidji. Eno eo e vee tizet ar 4 eus ar miz-man gant daou lestr saor, ar Severa hag ar Mersey, ha goualedet gante eun nebeut deiziou goude.

GWERZ diwar benn pardonioù Breiz (PENNAD DIWEZA)

War don : Santez Anna.

Ar blosz man pardonioù Breiz 'zo meurbet tristaet
Dre ar brezel graet d'hou bro gant ar Brusianed ;
Kouiskoude, hon eus ezomin mui-ouz-mui da bedi
'Vit trei diwar hon bro Fians, ar walen a gasti.

An holl zent dirag Doue a zo bras 'barz an Nenv,
Pa o feder a galon ha bepred gant gant fe grenv ;
An holl ded eus a bep renk, er gôr hag en arme,
A ve gante skoazellet vit ar c'horf, an ene.

Setu eus a gement-se eun testeni gwirion :
Eun de e oan e vale, ha gainin eur mignon ;
Er blosz dek ha tri-ugent ni 'oa hon-daou er boan,
Ha heman a gomze d'in eus emgann bras Sedan.

Eno, an Napoleon a oa bet prizoniet,
Ha kalz eus e zoudarded a vee ive lazet ;
Ma mignon 'oa n'em gavet en eur start a grogad,
Ma kouez ar zoudarded 'vel kellen a vagad.

Pa 'n em wel e-kreiz an tan, ar safar hag an trouz,
'N eur griaden en em ouest d'ar Werc'hiez e barrouz,
— a O Itron Varia Bulad, a bep droug ma miret,
Pe aman sur war al lec'h me a vezoz kollet ! —

Ha kerkez Gwerc'hiez Bulad a zelaou e bedenn :
Eiman dirazan en tan ; he gwez ouz hen difenn....
An holl ded 'oa el lec'h-ze eno a vee lazet,
Heman hepken hag eun all n'o devos droug ebet.

Setu azo 'vit an holl eun testeni gwirion !
Pedet, eta, gant fe grenv ar zent-a-greiz kalon,
Bezet holl kristenien vat betek fin ho puhe,
Hag ar zent a roy skoazel d'hou korf ha d'ho'h ene.

Pedomp holl ma viro Breiz gened he fardonou,
Ha, glan ha dinam bepred evel o gourdadou,
Ma teuy Breiziz da bleustra gwenouez o zud koz
H. da gerzet kalonek war bent ar Baradou.

Ha neuze, dijdan gwazez hon holl zent vinniget
E sayo Breiz uheloc'h he fenn pell zo plieget,
E tistroio 'n he c'halon gwad ya'e h he yaouankiz,
E talch'eo mad d'he gizou, d'he yez ha d'he frankiz.

Ne hellan ket echui hep pedi a galon
An Dreined sakr ha santel gant izolegez don
Da lakat fin d'ar brezel, da rei an treoc'h d'hou bro,
Ha d'ober d'imp holl ar c'hrs da vonet d'an Nenvo.

JULIAN GODEST.

TAOLEN AR BREZEL

En hanternoz, an Alamaned o dije c'hoant, dreist-oll, da zidramma d'ig-nt ar Fransizien Souchez, eur gêriadenn eus an emzava bet kemeret

ganto e mezeven hag a zigor d'ezo eur gompezennoù ledan war-zu kér Lens. Och'ober gant acenzoum mousg e oant d'ent a-benn, ar zizun-all, da gemer hered Souchez, nemet argaset int bet aboue. Krogadou, stour-

Respondant à l'Alamagn d'ur prezident Wilson diwar-benn gouuledigez al Lusitania a zo bet embannet ; e lec'h habaskaat an traou, n'en deus graet nemet kreski droukrans an Amerikaned ouz an Alamaued a ra, eur pennad a zo, gwall-daoiou eus ar gwasa en Amerik : kasket o deus muntra an aotrou Pierpont-Morgan,

unar eus pinarded ar vro ; tarzerezed o deus laket e pakadou karget war listri-kenwerz da darsa ané : kaset o deus arouezion da eúna o listri-splujierez dre delegraf d'orjaleen Sayville er Stadou-Unanet,.... ha me 'oar. Skuiz emeur ganio en Amerik bag e vije troet meur a hini, e-touez ar renerien zoken, da zi-k'leria d'é ar brezel.

MARO EUR C'HAPORAL

Ma varyan hirio, mignonned. Dindan bili-ploum ar « Voched », Va holl wenneien kemeret. E-barzem stamm graet gant va mamm Em eus kant skouedig enaour flamm ; Ret'n defe pep-hini e damm. Va holl vedalennou, avad. Kaset anezo d'am ziad : Evito ez an d'ar stourmard. Ma varyan, prest va interet ; Ha war ar bez d'in un refet. Ar c'hepi man a lakefet.

Setu-i, 'ta, war an dachen... Rust meurbet 'ca an abaden. Etre « Boched » ha Fransizien.

Nag an eil rumm, nag egile, Meutad douar 'bet ne gile, Hag an Ankou taer a falc'h. D'ar zerr-noz e kreizen e dal Eur boled 'sko ar c'haporal, Hen diskar ken n'hell mui final. E zoudarded, e-kreiz an noz, Hen doug d'e wele a repoz O c'houlen evitan bennoz. Kement e oa gante karet Ma ouele an holl, pa lared : « Hic requiescat in pace ! » Ra vo e ene gant Doue !

J. C.

A-unan gant ar zonig kaer uheloc'h war « Maro ar C'haporal », hon mignon J. C. en deus kaset d'imp eur zoù all eus ar c'haera savet d'eun plac'h yaouank nevez-varo ; leun eo a zonjezonou uhel ha k'istren a frealo ar c'halonou en amzer drist a dreuzomp. Setu-hi aman.

AR WIR VUHEZ 'ZO EN NENVOU !

E banvez ar vuhez a-véch eo bet gwelet
Eun deveze azezet,
A-véch he deus tanvét eur veradennig mel
M'he deus renket mervel.

Ar maro didruez n'en deus ket espernet
He oad hag he c'hened ;
Rozen, bevet he deus 'hed buhez eur rozen,
Eur mintinvez hepken.

Evit gwir, petra eo ar vuhez an hira ?
Kous lavaret netra,
Pa zonjer er vuhez a bado da viken,
Heb ehan na termen.

N'omp ket graet evit ar bed-man,
Ne reomp nemet tremen ennан.
Bras ha bihan, koz ha yaouank,
Disprizomp eur bed leun a fank,
Savomp uhel hor c'halonou :
Ar wir vuhez 'zo en Nenvou.

Eus daoulagad an den, pa vez o tont er bed,
An daerou a zired ;
Ha, pa vez war ar poent da guittat ar vuhez,
E tiredont ives.

Buhez an den war an douar
Petra eo ken nemet glac'hар,
Trubuilh, anken, tristidigez,
Kanv, poan-gorf, poan-spered, enkrez ?
Savomp uhel hor c'halonou :
En Nenv n'eus na kanv na daerou.

Dindan ar falch' er prad, gant ar raoskl hag ar foenn
E kouez meur a fleurenn ;
Forz tud yaouank ives a gouez bemdez-c'houlou
Dindan falch'an an Ankou.

Ar maro 'zo dall ha bouzar
Ha ne ra forz piou da ziskar ;
Ne ra van eus arc'hant nag aour,
Nag ouz pividig nag ouz paour :
Savomp uhel hor c'halonou,
Ar wir vuhez 'zo en Nenvou.

Den yaouank, plac'h yaouank a ra hunvreou kaer,
Diwallit ouz al laer.
Al laer hanvet Maro, a zigouez peuryvia
Pa zonjer nebeuta.

Diframma 'ra digant an den
Madou, buhez, kig ha kroc'h-en...
Gweitz er garnel an eskerne,
Ar pennou maro bern war vern :
Savomp uhel hor c'halonou
Ar wir vuhez 'zo en Nenvou.

Dizale ho penn-c'houi hag ho korf holl a-bez
A ziskenno er bez ;
Hag eno e velet, dindan kcad an arched,
Krignet gant ar prened.

Ho taoulagad, ho frondou
Soudou ne vezint 'met toullou ;
En ho kenou eun dant bennak
A vransello hanter-zistag :
Savomp uhel hor c'halonou,
Ar wir vuhez 'zo en Nenvou.

Ha e pelec'h ez ay an ene a vo bet
En ho korf dismantret ?
Sonjat diwar hirio... O ! sonjat alies,
Sonjat er wir vuhez.

Ya, deuit da skol ar Maro ;
Hounnez eo gwella skol a zo
Da zeskigwir skiant mab-den,
Skiant ar vuhez da viken :
Savomp, savomp hor c'halonou,
Ar wir vuhez 'zo en Nenvou.

X...

KELMER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

An aotrou abad Perrot, rener « Feiz ha Breiz », a skriv d'imp al lizer mat-mañ eus talben an engann e lec'h m'eman bepred war vale du heul e glanydi, ha joan d'ezan, emezan, kaut e niveren « Kroaz » bep sizun. Ra zigemero du-hont, war linen atan, gwella gourc'hemannou ha menoz holl diegez « Kroaz ar Vretoned », rerenerien, skrivagnerien ha lennerien !

Aotrou ker,

Eur mis bennak a zo abaoe n'eus digouezet « Kroaz ar Vretoned » ebet genan.

Gwir eo, oun diaes da dapout, rak chench plus a ran ken alies ha bep mis, kous lavaret, hag, en doare-ze, paotred ar post a deu ar c'hatzennou da zisleberi etre o daouarn, a-barz ma ch'hellont dont a-benn da gavout d'ezo eur per'chent.

Abaoe sul ar Pantekost emioun e M... (e bro-Champagn), war-dro ar re glany adarre, na petra ta ! Moarvat, ne zafomp ket da vont da gla-kfred en eun tu bennak all...

Yac'h ouz bepred, a drugarez Doue !

En ho tiweza kuzeten e oa meneg eus eul levr nevez en enor d'hor Gouenn. Petra eo al levr-ze ? ... Disgasit d'in ar « Groaz » a zo hano anezan ganeo'h warni.

Kenavo, aotrou ker. Yec'hed d'eo'h ha va gwella menoz da « Groaz ar Vretoned ha d'he lennerien !

P.....

Al levr ma komz an aotrou abad Perrot anezan eo an hini a zo bet moulet en enor d'hou Gouenn gant Bureau an Deskadurez e Londrez, — a zo evel Ministre an Deskadurez e Pariz. — Moulet eo bet al levr-ze e saoneg hag e brezoneg Breiz-Veur, ha skignet dre vilierou e skolion Bro-Gambre (Pays de Galles) da denna sellou ar skolieren hag ar vistri-skol war vrapentez ha talvoudegez dispar hon istor, hon spered kiltiek hag hon yez vrezonek. Troet hon eus aman eur pennad diwar-benn talvoudegez hon istor Breiz. Moula a refomp hebdale eur pennad all, a zo bet troet gant unan eus hon lennerien diwar-benn « Karantez Breiz ».

Plijadur a ray d'hou lennerien klevet kelou mat eus hon mignon ha kenlabourer ker, a Laouïk, a oa bet gloazet en engannou an Hantero, en-dro da Arras. Eman pare, a drugarez Doue ! Setu aman e lizer.

Aotrou ha mignon ker,

Setu me yac'h adarre dre e chras Doue, hag er gér evit eiz de a-raok distrei d'hou « dépôt ». Buhez an tiegez a zo mat goude tost d'eur bloaz a zisparti ! Distrei a vo dleet ober hebdale ; met petra 'fell d'ec'h ? Red eo mont betek ar penn.

Kelou mat hon eus bet ive eus eun nebeut lennerien, a zo prizonerien du-hont en Alamagn. Yann ar Page, eus ar Merzer, a zo bet roet d'ezan eul levr « Barzaz-Breiz » kaset d'ezan gant mignonned. Gant-se, hon c'henvroiz ker, prizonerien en Alamagn, a vez lezet da lenn leoriou e brezoneg. Eun dra vat eo evite da frealzi eun tamm o c'halon. An ali a roomp d'ar re a gas pakajou bevans d'hou prizonerien da lakat enne ives leoriou bre-

zonek. Evit « Kroaz ar Vretoned » ne vez ket aotreet lu c'has. Evit ar pakajou d'ar brizonerien, ez eus aman, e Sant-Brieg, eur strollad itronized madelezus en em garg eus ar chassennou, diou wech ar zizun : ar merc'hag ar zadorn, en eur zall eus an ti-kér. Strollad evel-se a diez bezan iv'e Gwengamp, e Lannuon hag er c'hérou all. N'ankouaomp ket hon c'heavroiz prizonerien en Alamagn e lec'h o devez da c'houzany kalz, gwall-aoz ma vezont ha maget eus ar fallan.

Ar zizun all, e tigouez e Breiz, goud eun hir a veaj dre an Holland ha Bro Zaoz, eur Breizad genidlek a eskofti Kemper, an aotrou Nedelec, kommiz-kenwerz e Kintin a-raok ar brezel, hag a oa deut a-benn da dec'hel diouz eur c'hamp prizonerien en Alamagn, e lec'h e oa dalc'het aboue kemereditz kér Vauvege. En em glevet e oa gant unan eus e vignoned prizonerien gantan, an aotrou Vingoteus Sant-Brieg, d'ober e-pad an noz garidennou dindan douar, — henvel moarvat ouz ar re o doa disket ober en arme, — d'é da c'hallout trezui dre ar gardennou-ze ar glooud orjalennou ha pikou houarn a oa en-dro d'ar c'hamp. Gant mil boan, o chom kuzet e-pad an de hag o kerz et noz hench'het hepken gant eun nadoz-vor o doa tizet da gaout, e tigouezont a-benn eiz de, hanter-varo gant ar skuizder hag an naon, war harzou an Holland Gallont a rejont tremen ha, digemeret mat gant Hollandiz, e tis-trojont d'ar Frans dre Vro-Zaoz. Hon gourc'hemannou d'ezo !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bizibul. C'hoari bizibul, jouer avec les tisons enflammés, comme font les entan's, en les tournant au jour et en soufflant dessus l'un vis-à-vis de l'autre. Mont a ra e bizibul, il tombe en enfance, Milin, Bizibula, Haut-Léon, verbe neut e, jouer avec les tisons enflammés comme font les enfants en présentant et en tournant l'un devant l'autre la partie en feu de chaque tison, Milin, qui donne ainsi le commencement des paroles du jeu : Bezibulat, biellaat, Piou a yelo da wikar ?

Bourgeois donne bichibellat, idem, a Plonguerneau (peu usité) ; M. Jaffrennou bichibellat, à Lannmeur, avec wikal dans la formule et cette explication : Mont da wikal eo mont da guz pe bezan dindan pa vezor o c'hoari koukou pe koach-koach. Gwik a ra an hini a vez dindan en eur c'houenn, « Kouk ! » pe « Kuzet ec'h ? » Cfer Sauvé, « Revue Celtique V, 160 : On dit aux enfants (ile de Sein) en leur mettant dans la main une paille allumée qu'ils font tourner : Bio, bio, biolet ! Voir Esnault 34, et plus haut, bisoun.

Bizo. Daoulagad bizo : yeux ronds, (avec cercle blanc autour du noir), se dit des chevaux, Haut-Tréguier. Dioulagad vizaou, yeux bleus ronds avec cercle blanc, Coadout.

(Da beulh).

Le Gérant : F. GOUYETTE

S. Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR C'HOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezong bag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FURMER AR GUER.
Sant brezong eo deut ar feiz,
Sant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURMER AR GUER.
Dalc'hit bepred d'ho prsoneg.
Ter an duod vad ba kalonk
Fer ar feiz ouz ; ma ve trech'het,
Ouspen ar Vreiz, e vo Puched !
MILIN

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned »
d'he c'has da zoudarded ar Vro

Giceltas..... 20 real

Trugarez da Weltaz en hano hon
zoudarded !

TAOLEN AR BREZEL

Er Frans bag er Veijig, an Alamaned a zalc'h bepred gant o argandennou a-hed al linen, dreist-oll en Hanternoz en-dro da Souchez. Koll o foan ne reont ken, avat, rak ne chouezont tachen ebet !

An Italianed o deus bet eur gounid ha graet 3.000 prisoner war uehelen Carso, tost da « Montefalcone », eur porz-mor o deus kemeret eur pennad a zo. Mont a reont breman war-zu kér « Goritz », eur gér grenv d'an Aotrichianed, en hanternoz da « Montefalcone »; hanter-gelc'hiet eo gant o armeou. War ar mor Adriatik, eul lestr-reder italiano, ar « Garibaldi », 7.500 tonnell, a zo bet skoet ha goualed gant eun darzerez losket outan gant eul lestr-splujer aotrichian

War lioen ar Rusianed, e bro-Bologn, an Alamaned a glaskadarre taga-kér « Varsovie ». Pevarzek rann arme o deus kaset war-zu enni, darn ané, dre du an hanternoz, dindan renerez ar jeneral Hindenburg, ha darn-all, dre ar c'hreisteiz, dindan renerez Mackensen. En hanternoz, ar Rusianed o deus ranket lezel etre daouarn Hindenburg « ér « Praznicz » ; er c'hreisteiz, e talc'hont penn eus ar c'henta.

En « Dardanelles » e tale'h bepred ar c'hriegadou dirak Krithia, krenv lec'h an Turked. Ar re-man, evit doare, a vanko d'ea pourvezioù-brezel a-barz nemeur o vez a ma nac'h ar Roumani lezel da dremen an tennou hag ar bouljiji a zeue d'é eus an Almagn.

Er Stadou Unaned ez eo bet kresket an droukrans ouz an Alamaned, da heul eur mestaol nevez war vor : an 9 eus eus ar mis, eul lestr beajouren ha warnan kaly a dreizerien eus an Amerik, an « Orduna », a zo bet taget gant eul lestr-splujer alaman. Heman en deus losket outan eun darzerez, a yeas ebiou, ha, neuze, tennou kanol, hep dont koulskoude a-benn d'e oueledi.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieuc.

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Ar bizou brezel

WAR DON AR ZONIG PUBLIS :

Eul lances da vintin c'h aen da
welet ma dousig.

Bet em eus al lizer
'O ganin ken gortozet,
(Diou wech).

'Ne bleigou flour,-dudiusat prezant!
Eur bizou gwenn vel an arc'hant.
(Diou wech).

Gwalennig lugernus,
Merk a deneridigez,

Te'lak, dousrek, ma daerou da ruihal
Ha ma c'halon baour da dridal.

Penros kredi kiken.

P'a kwelan ken dudius,
E teus klasket, bouled kri ha direiz,
Rei ar maro da zoudard Breiz ?

Sonj tener ha dispar !
Eun dorm flour en deus poaniet
Da chenj kannad ar maro didrue
'N eun donezon a garante...

Bizou paour ha dister,
Kizellet gant eur mignon,
D hon daoulagad karget a nec'hant
Te 'zo kaeroc'h vit diamant.

Deut eta niverus,
Nijet eus tan ar brezel ;
Digaset d'imp gant o gcurc'hemmeno
Kennerz da c'hortoz an distro.

Pa hunvemp aman,
Kollet 'n hon zojunjou poanies,
Er foizou goue, ouz trouz ar c'hanoliou,
C'houi peus klevet o hirvoudou;

O c'hlevet martize,
Pa vezent o-unanig,
O vousboual, luskellus, d'an avel
Eur zon garet a Vreiz-Izel.

Laret d'imp ez int holl,
'Vel m'o gwelomp a spered,

Start'noc'hreden, dispontrakarmaro,
Gwir vibien Doue hag ar Vro.

Met laret d'imp ive

E tistrofont heb dale.

Da zigas d'imp, — donezon aenor, —

Ar peuc'h padus hag ar viktor !

KOULMIG ARVOR.

KRLBIER BUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

Setu aman eul lizer mat digant hon c'heneil ha kenverker ker, Loeiz Herrieu, ar Barz-Labourer. Eman bepred leun a galon hag a fizians. Doue d'e gennerzo ha de e viro evit ma c'helliimp, goude ar brezel, adstaga, an hol varzed holl a-unan, gant la-bour santed an « Emzav » !

Keneil ker,

Setu pell-zo n'em eus bet kelou bet ac'hanoec'h. « Kroaz » a zigouez ganin hogozik bep gwech ha plijadur vras am bez ouz he gwelet, Gouzout a ran drezi ez eus bepred unan bennek hag a zalc'h beo an « tan » a voe c'houezet e Breiz gant ar Varzed Siouza ! e leiz eus ar re o devo labouret evel-se d'entana kalonon Breiziz ne welint ket o bro garet.

Gouezet em eus eman lazet Ely-Montbet, en doa graet kement evit arrebeuri Breiz. Gwasat koll evit an « Emzav » !

Lemet omp-nia fozellou an « Aisne » ha kaset d'an Hanternoz. Bet omp eun herrad gant eun « Division coloniale », savet hogozik holl e Breiz, evel « Réservé d'infanterie » hag eman bet red d'imp, e-pad eun dehennak, kerzet evel loened da zi-vorza hon diouhar skornet en toullou-pri. Aboue eiz deiz ez omb bet kaset davet zoudarded a Vreiz, da go-tez H., evit kempenn ar toullou-hont, rak emichans e vo red d'imp tremen enne ar gouauv.

Aman e kavomp berroc'h an amzer, rak gwelet a recomp bemdez tud eus hon bro. Ma teufec'h dre duman, keneil ker, e chomfec'h souezet o klevet an holl o komz brezongez. Ene ar vro ne eo ket c'hoaz mouget... En iliz alies e vez prezeget e brezongez ha kanet kanaouennou kaer hon bro-ni. Tud ar vro-man hag a zo digristen a zigor genou...

N'oufed ket kavout ives, bro paouc'h ha tud lousoc'h eged er vro-man An tier a zo graet gant pri ha plouz malet ; n'ouzon ket penaos e talc'hont en o zav. An bud a zo heb onestiz ; eur vez eo klevet ar vugale vilhan o laret loustoni ha komzou divalo. O Breiz, na kaer out-te e-tal ar vro-man ! O merc'het ma Bro, o bugaligou glan Breiz-Izel, kaerat eo ho kurunen !

Pegouls e tistroi-me d'ho kwelet hag e c'hallo ma spered, ma zellou, ma diskouarn en em walch'i en ho praventez ?

Kenavo, keneil ker dalc'het mat beteg an distro, evit ma c'helliimp en em dolpa (en em yoda) adarre da la-labourat evit Breiz Bepred... .

Ho « kenderv »,

LOEZ H.

Lizerou mat hon eus bet ive digant hon Rener ker, an aotrou Bocher, a zo bet roet c'hoaz d'ezan eur mizvez da chom er vro da adkavout e nerz, ha digant an aotrou Moal a zo bet kaset war ar maez d'ober an eost foena.

An aotrou abad Lec'hvien, breur yaouank an « Tremener », unan eus Krouerien « Kroaz », a zo du-hont war an talben, ha kalz a Vretoned en-dro d'ezan. Eun eurvad eo evit ar Vretoned gallout en em voda kenetreze ha kaout en o zouez beleien vat eus ar Vro seurt gant an aotrou abad Lec'hvien. Bretoned all a zo en em gavet eun toullad mat a-grevet en eur c'hanvdi eus an Nièvre : kas a reont o menoz da « Groaz ar Vretoned », ha, drezi, da Vreiz-Izel !.... Trugarez d'ezo ! Diouz he zu, « Kroaz ar Vretoned » a raio he gwir wella da vont d'o bizita du-hont bep sizun.

..

Kelou mat a deu d'imp bepred eus « Laouik » ; pare eo breman ha deut endr a benn-lec'h, pe « dépôt », e rejiment. Ac hane eo bet kaset da ziwall eul labouradez poultr ha boulli kanol.

« Meven Mordiern », ar Breizad brogar ha gouziek en deus savet an « Notennou diwar-benn ar Gelted koz », a zo bet kemeret en arme a skoazell. Eman breman o tiskarga pourvezioù en eur porz hent-houarn, tost da Bariz. Doue hag hon zent Breiz da viro d'ezan e yec'het a zo ken talvoudus evit ar Vro !

Evit ar vugale.... hag ar re vrás !

Petra 'rafes, Perig ?

— Petra 'rafes, Perig,
Ma welfes da vreurg
Harp ouzit, maro-mik,
O tifenn Arvorig ? —

— Me 'gemerter e lec'h !
D'ar « Boch » e rofen bee'h ;
'Vit va breur 'lazfan c'houec'h,
Ha dinec'h ! —

— Petra 'rafes, Perig,
Ma welfes ar « Bochig »
Gant e bez kanolig
O vrevi da vammig ? —

STATION DU NORD
PARIS - VES

— Warnau téz e saillifén.
Ha gant va boutou prem
Faouten d'ezan e benn
Krak ha krenn. —

— Petra'rafes, Perig,
Ma welfes reuzeudik
Stad ar Frans, da vammig,
Dindan seuliou « Laouig »? —

— Oh! neuze 'n eur par berr
Trumm e kaest d'ar gér
Soudarded ar « Châvier »
Toull o ler! —

— Petra'rafes, Perig,
Mar deufe « Gwilhauig »,
Pe 't « g'bonprinz », e vabig,
Da ren da Arvorig? —

— Daoust d'am nebeut a vent,
M'hentraillif 'tre va dent,
Pe a varvfe sur kent
War an bent! —

LOEZ AR FLOC'H.

Pelec'h eman pinvidigez ha nerz an Alamaned?

Ao Alamaned a zo eur vro vras.
En em gavout a ra enni douarou eus
ar paouran, n'int ket mat da blanta
chas, met beza he deus ives douarou
druz ha pinvidik ha, dreist-oil, ta-
chennou glao-douar ha houarn mil
gwech talyoudusc'h d'ezeg eteg ar
gwellan parkou ed.

Bez'ez eus, demdost d'ar Veljig
ha d'an Holland, war ribr al Rhen,
eur c'horn-bro hanvet Westphali hag
achane e tenn an Alamaned, pe gen-
toch' ar Brus, ar pep gwellan eus he
finvidigez. En em en gav brasana
douan tachenno glao-douar a zo er
bed. Kemered eur garten ha laket
ho piz ea tu kuz-hol war Crefeld ha
Hamm, en tu kristiezh ha hanternoz
war Elberfeld ha Haltern, al loden-
vra a zo etre ar peder gér-ze, 25 leo
a ledander hag 'zo leo a hed, n'eus
anezi nemet glao. Diouz ar gont
graet, ez eus eno ch'hoaz da dennan
200 miliar a garradou glao a zaou
vil pep lui. Er bloaz 2913, he deus
teonat ar Brus achane 110 million a
garradou glao a zaou vil,

Ar glao-douar, evel 'ouzoch', eo
muian tra a zo ezomm evit ober
houarn ha dir. Ar Brusianed an
savet aboue ar bloaz 1870, dre oll er
vro-ze, eun niver a goveliou bras, a
zo deut kérion d'en em gromi en-dro
d'ez. Setu anou han iou dara ané en
em gav boud stok-ha-stok war dek
leoledander ha sez leobed : Cologne
(520.000 a dud), Dusseldorf(360.000),
Duisbourg (280.008). Hanborn
(120.000), Crefeld (150.000), Mül-
heim (13.000), Oberhausen (93.000),
Essen (320.000), Gelsenkirchen
(169.000), Bochum (137.000), Eber-
feld (340.000), Dortmund (218.000).
Hag en-dro d'ar c'hélio bras-man
eon niver a gériou bihanoc'h a zav
pep-hini etre 40 ha 100.000 a dud...
Etre hol, e savont dek milion a dud.

Eiro hanter-kant leo diouz « Bro
ar glao en em gay » Bro an
an houarn » bag a zo ives. lod anez,
d'ar Brusianed. Etrezek ar Frans,
war douar al Luxembourg hag al
Loren, e kaver ar mangleuziou ma-
vez tennet dioote peadra da ch'ho-
lian ar ch'holiou hag ar zabrinier a
ra bremen kement a zismantir er bed.
Er bloaz 1913, ar Brusianed a im-
plias 42 milion a gargou houarn a
zaou vil en goveliou ar Westphalid.

•••
Evit tennan ha lakat en impli ar
glao bag an houarn-ze, kevredigeziou,
kompagneziou, a zo bet
savet bag o deus dastumet etreze
berniou arc'hant evit sevel lojez.

prenan benviou, paean micherourien.

Bez'ez eus peder vras hag o deus
etreze eur miliar hanter, hag a bace,
er bloaz 1912, 18 dre gaet a vad, pe
interest, d'ar re o doa arc'hant gante.
Kevredigez Krupp, unan ané (395
million), he deus en he govel vrasan
75.000 a vicherourien a labour noz-
de war an armou.

Bez'ez eus pemp kevredigez all hag
o deus etreze eur miliar a arc'hant.

Diouz ha tregont aul bihanoc'h o
deus etreze daou viljar. An holl ar-
chaot-se a zav ar vad, pe interest,
diwarou, hep bloaz etre 10 ha 20
dre gant.

Ecs ar glao-douar pa vez po'et,
e tener kalz a draou hag o deus
mui a dalvoudevez egetan. N'eo ket
a walch' tomman an houarn hag en
em veskan gantan, war e lerch e
chom kaoc'h-glaou, pe « coke », d'ober
tan, « ammoniac » mat d'ober
temz, ter-du pe « gondron » ha pep
se-ort restachou talvoudus d'ober
houioo. Gant ar aezenn, pe « gaz »,
diwar ar glao e vez sklérijennet a
vro, war-bouez 40 'eo dro, ha kaset
nerz en tier hag er milinou evit ke-
ment labour a zo.

Evit obri muai a chounid, ar vistri
o deus 'n em glevet da werza glao,
houarn, ives ammoniac, gaz, bag ali;
da laret eo en emdro armad u-ze en
aour etre o daouarn ha n'eus bro
ebet ken pinvidik marzete war an
douar.

Ar pez a dreniou, a linennou hent-
houarn, a henhou, a ganoliou hag a
stérloù a zo da zizerviji eur vro evel-
se n'eo ket ar boao he niveri. Red
zo bet ober labouriou hag a zo aet
enne miliar. Hirie, avat, e kerz
pe tra gant urz; gant amzer emeur
deut a-lenn da bourchias kement a
zo ezomm evit lakat war droad bra-
san stal labouriou a zo war c'horre
ar bed.

Pa vo diskaret ar Brus, setu eno
danvez da zikour paean ar miliarou
he devo da rei.

Al Lenner.

Eul lizer digant eur zoudard

.... Setu ouspenn eur Miz hanter
emoun en talben. Hag e henvel d'in
n'eus nemet pemzel deiz em eus
suet aboue ar bloaz 1870, dre oll er
vro-ze, eun niver a goveliou bras, a
zo deut kérion d'en em gromi en-dro
d'ez. Setu anou han iou dara ané en
em gav boud stok-ha-stok war dek
leoledander ha sez leobed : Cologne
(520.000 a dud), Dusseldorf(360.000),
Duisbourg (280.008). Hanborn
(120.000), Crefeld (150.000), Mül-
heim (13.000), Oberhausen (93.000),
Essen (320.000), Gelsenkirchen
(169.000), Bochum (137.000), Eber-
feld (340.000), Dortmund (218.000).
Hag en-dro d'ar c'hélio bras-man
eon niver a gériou bihanoc'h a zav
pep-hini etre 40 ha 100.000 a dud...
Etre hol, e savont dek milion a dud.

Eiro hanter-kant leo diouz « Bro
ar glao en em gay » Bro an
an houarn » bag a zo ives. lod anez,
d'ar Brusianed. Etrezek ar Frans,
war douar al Luxembourg hag al
Loren, e kaver ar mangleuziou ma-
vez tennet dioote peadra da ch'ho-
lian ar ch'holiou hag ar zabrinier a
ra bremen kement a zismantir er bed.
Er bloaz 1913, ar Brusianed a im-
plias 42 milion a gargou houarn a
zaou vil en goveliou ar Westphalid.

Evit tennan ha lakat en impli ar
glao bag an houarn-ze, kevredigeziou,
kompagneziou, a zo bet
savet bag o deus dastumet etreze
berniou arc'hant evit sevel lojez.

Ar B....

Eur paour o lezel milionou war e lerc'h!

C'houec'h Miz a zo e varvas e kér
Madrid, kér-benn ar Spagn, eur
paour hanvet Romagosa. Gwisket e
oa gaot truihou hag e veve diwar
restajou boued a veze digaset d'ezan
bemdez gant e vamm hag e wreng.
Emeur e paouez digeri destamañ,
hag e welez gant souez e oa ar paour
kéz truihenneg-se perc'henn oa 170
million. Egu dura eus ar « Champs-
Elysées » e Pariz, o talvout 11 mil-
lion, a oa d'ezan !

Enor d'hon martoloded a Vreiz'

E touez an dud a vor a zo bet
laket nevez-war daoulen an enor an
arme e welomp gant plijadur hanioi
kiaz eus hon c'henvroiz a Vreiz-Izel.
Per Mudez ha Erwan Collen eus Pem-
Poull, mistri o-daou war ar Gaulois;
Fransez Mudes eus Pempoull, a oa
karter-mestr war al Leon Gambetta;
Fransez Huerou, eus Landreger, cil-
vestr war ar Casabianca, ha re-all
c'hoaz... Hon gwella gourc'hennou
d'evel holl !

Kroaz-enor Bro-Zaoz roet da zaou mestr-skol eus hon Bro

E-touez ar zoudarded eus arme ar
Frans a zo bet roet d'ezant roue
Bro-Zaoz medalen Sant-Jord, a zo
kement hag hon « medalon ar zoudar-
ded » er Frans, e welomp gant
plijadur hano daou vestr-skol eus
hon c'horn-bro : an aotrou Besc'nt
eil-vestr e skol Paule, breman serjant
er 48vet, hag an aotrou Rallec, tener
skol Prat, serjant er 73vet. Eur enor
eo war eus dro evit ar vistri-skol
hag evit hon Bro Breiz-Izel !

KELVIER SUS AR VRE

MONTROUZEZ

Maro eur gwir-Vreizad. — Eur
gwall-gelou a den d'imp eus Mon-
troulez : maro hon mignon mat, an
aotrou Nicolas, mekaniker. Akwita-
kaer war e vicher a vekaniker en
devoa studiet pell amzer en hanter-
noz, hag entanet e galou a garantez-
vra, an aotrou Nicolas a oa deut end-
dro da Vreiz, en zell da lakat e ou-
ziegez hag e spered e servij e vamm-
Vro garet. Eur gwall-goll eo e varo
evit hon « Emzav ». Hoa holl len-
nieri en em unoano ganimp da c'hou-
len digant Doue e vennoz d'e eue
hag epealzidigez d'e dud glac'h-
ret.

Eur c'henvroad medallenet. —
Eur Montroulez yaouank, Albert
Fouillard, hag en diazellezel dre e
nerz-kalon beza hanvet da « adjun-
tant », a zo bet roet d'ezan medalen
ar zoudarded war an dachen-vrezel.
Kas a reomp d'ezan ha d'e dud e
Montroulez hon gwella gourc'h-
ennou.

PONTIVI

Eul leanez darbet d'eziz bezalazet.
E Pontivi, e klanvid ar Park-bras,
en deiz-all, eur zoudard hanvet Per-
rault, kollet gant e skiant-vat gant
au derzien, en deus skoet 17 taol
kontel gant eul leanez a oa ouz e
louzaoui. A drugare Doue, laonan e
gontel a dorras ha, gant-se, ne voe
ket grevus ar gouliou. Goude-ze, an
diskiant a daolas ar paour-kéz leanez
e toull ar skaliou. Ar wech-man-
ivez e voe diwallat gant hec'h ael
mat, ha ne voe ket lazet. Fizians a zo
e chello parez.

SKIFFIEK

Kanv. — Hon gwella gourc'h-
ennou a gengany a gasomp da dud

an aotrou kabiten Gueunebaud, ge-
nidik eus Skiffiek, ha a zo kouezet
war an dachen a enor an 11 a vae
diweza. Eur zervich bras a zo bet
lidet aman e Saut-Bieg evitan, al
luu 19 eus ar miz-man, gant an
aotou Petit, vikel-vras. Sant-Briegz
a oa diredet a leiz gant o maez hag o
c'huzulieren, da destenia, o an-sou-
degez-t d'an binia a zo marvet ouz
o difenn hag o c'hengarantez doujus
ouz e vogale hag e gerent.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

(A COMPLÉTER)

Bistort, adjetif et subst. antif masc.,
bossu par devant et par derrière. Du
Rusquec.

Bitan, épargner, Bellec.

Bitel, faire envie comme les enf-
fants entre eux. Voyez vitel, Ille de
Batz ; Vitel, Ille de Batz, a le même
sens que gastaouer, courroux de fem-
mes. Milin. Bitel et vitel, Ille de Batz,
verbé billet et vitellat synonyme de
pitouik, pitouer. Milin.

Bizad, doigté ; Bizouer, doigtier ;
Bizata, doigter, Giriadur Jafrénnec.

Bizeo, louche, ou loucher ? Péde-
nec. Cler « bibich ou bobiik, adj.
et subst. masc. myope, bicleur » du
Rusquec.

Bizidi. O bizidi (aux Hollandais) a
zo fontet war ar vertuz (leurs rangs?)
Conferançou curius (Ledan) page 12
de la 1e édition, page 11 de la 2^e
édition.

Bizizgleb, biziuk du, Estieone (ma-
ladie des doigts ?)

Biskrog, masc., pluriel biskréyer,
seriouette, Du Rusquec (non repro-
duit dans son son dictionnaire breton-
français).

Hon mignon ker, Loeiz ar Fioc'h,
a skrif d'imp eus Bodiliz diwar-
benn ar Roll-geriou. Anaot a
ra, emezan, ar gér « bibich », berr-
welet, « myope » e galleg. Setu aman,
gant an droüigerez anezo e galleg,
geriou nebeut anavezet a zo bet ku-
tilhet gantan.

Lezou, glas, e kostez Lanniliz,
Treglonou hepken.

Kudurun, tonnerre, e lec'h kurun»
e Lok-Ronan.

Eto se dit de la bûche de Noël
que l'on met dans le feu pour préser-
ver du tonnerre en temps d'orage :
Kurun 'zo, mall eo lakaat an etan
tan. Lok-Ronan.

Matarieg, bavarde, qui a la langue
bien pendue. Hounez a zo eur va-
tareg. — Matarou, articles de peu de
valeur : Eur bern maturou a werzit
(Bas-Léon).

Geler, féminin : ar c'heler est em-
ployé à Ploudalmézeau.

An droc'haoig, le moineau. Plou-
dalmézeau

Tearen, homme loucioul, lent.
(Léon).

Touilhet, trempé jusqu'aux os.
Landivisiau.

Gwigned, féminin : ar wigned,
pluriel gwinezi, est employé en Bas-
Léon, pour désigner une palette à
sareler.

A-choch int, qui vont bien l'un à
l'autre. Daou zen a-choch int, ils se
valent.

Fou, coquet. Landivisiau.

Fô, chaleur de la fièvre.

Tonnou, en Léon, est passé du
sens de « flots » à celui de tas de go-
mon : torsion bezin startet gant eiz
lamm krenv.

(Da heulib).

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breizh ba Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Broiz.
FURNEZ AR GIZ.
Gant brezoneg eo deut ar feiz,
Gant ar gallig et ay a Vreiz.
FURNEZ AR GIZ.
Dalc'hit beped d'ho prezoneg.
Yez an dud vad ha kalonek.
Fer ar feiz eo ; ma vo trech'et,
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

Alazennou da « Groaz ar Vretoned »
d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Josse, eus Naoned 20 real
Eur mignon eus Gwengamp... 8 »
Trugare en hano Breiz-Izel hag hon
zoudarded !

TAOLEN AR BREZEL

En Alzas eo ez eer breman ar
gwall-war-raok. Tostaat a ra ar Fran-
sien ouz kér « Munster » a zigoro
an hent da vont larkoc'h war-zu
Colmar, n'en em gav nemet eul leo
bennak ac'hane.

Ar 24 eus ar mis diweza ez eus
het kemeret e Ban-de-Sapt, e me-
neziou Vosges, eul lec'h emziv han-
vet Launoy (pe « Gwern », e brezo-
neg). Graet e voe eno war-dro 700
prizonier. Eur jeneral alaman en di-
vije kollet e vuhez er c'hogad-ze.

An Italianed a zalc'h breman uhe-
len « Carso » hogoziñ en he fez, hag
eu mañ war-nez kemeret kér « Go-
ritz » a zo e-harz Carso. En Adriat-
ik, listri-brezell gall, dreist-oll al
lestr enep-torpilher « Le Bisson », o
deus roet an dalvoudusa skoazell
d'an Italianed da ziskenn en enez La-
gosa a oa dalc'hant gant an Aotrichia-
ned. Ofiserien-vor « Le Bisson » a
zo bet laket war an daolen-enor evit
an taol-kaer-ze.

Eman troet sperezou an holl ouz
an emgann bras skoumet gant an
Alamaned en-dro da Varsovie, kér-
benn an dorn eus a Bologn a zo e
domani ar Rusi. Kanoliet o deus lvan-
gorod, eur gér grenv e tu kreisteiz
da Varsovie. En hanternoz da Var-
sovie, eon nebeut eus o « bataillou-
non » o deus treuzet stér Narew. Ar
Rusianed a stourm kalonek, ha, ma
na deu ket ar pourvezu brezel da
zivis gante ar wech-man c'hosz, e
vezint trech' sur mat.

En « Dardarelles » e pad bepred
ar gwall-en-gana e gourenez Galli-
poli; ar sploujeron zaoz, tremenet
er mor Marmara, o deus goueledet
eul lestr-samm, ar « Viga », karget
da houverzi an Turked. Fizians a zo
e tivo heb dale pell ar pourveziou

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

brezel gant ar-reman. Neuze e ran-
kint en em rei ha lezel distank an
hent war-zu « Konstantinop ». Embannet eo bet diweza lizer ar
prezident Wilson d'an Alamagn. La-
varet a ra krah ha krenn d'an Ala-
maned paouez hiviziken gant o mes-
taoliou ouz al listri-mor er-maez ar
brezel. Evel evit ober gwap, setu
eman an Alamaned o paouez goue-
led eul lestr amerikan c'hoaz, al
« Leelanaw », a zo bet tarzet ar 26
eus ar mis diweza gant eul lestr-
sploujer alaman war aochou Bro-
Skoz. An 29 martolod a oa war ar
bourz anezan o deus gallet en em za-
vetei. Ar prezident Wilson en dije
roet urziou da latak pep tra a du
d'ober brezel d'an Alamagn, ma vo
raknet hen ober.

A=RAOK ATAO !

Hon mignon Klaoda a skriv d'imp :

Eon « drapo » gwer a zo roet d'ar bataillon gant hor c'omanant, Ar
pez a zo kaeroc'h eo en deus skrivet warnan daou c'her brezonek : « A-
raok atao ! » Disul diveza eo bet benniget goude ar oferen. En celer-ze
hon eus kanet kantikou brezonek. Mat, an daou c'her-ze eo o deus douget
ac'hanoù da zevet eun tamming son war don : « Debout, les Gás, debout
jeunes Bretons », kan-hale ar Yaouankiz Kristen, hag a zo ive ton ar « Sao,
Breiz-Izel », evit an diskant; ar c'houblajou a zo ive war eur ton breton hag
a zeblant nevez.

Kan-Bale Bretoned ar Bempet Bataillon

*Kinniget gant doujans d'an Ao. Kabitien Rouleau,
Komandant ar Vataillon.*

DISKAN

Bretoned têr, kerzomp holl a-unan !
Savomp ! Mall eo ! Deomp d'an emgann !
Klevet a ran trouz an tennou kanol
Er pellder du-ze o c'hsromsol.
Var zao ! Var-zao ! Hag A-raok atao !
Difennomp hor Bro betek ar maro !

1.

Laou « Benn-Goullo » Almagu en deus
Taolet ar bed en draill, er freuz ;
C'houezet eo gantan an tan-gwall
E Rusi, Bro-Zaoz ha Bro-C'hall (1) ;
Ne glever mui gant an avel
Nemet klemmou tud o verval !...

2.

Laou milliget e penn e chas,
En deus saillet gant tud dinosaos ;
Saotret en deus hor merc'hedou
Ha diskaret hon ilizou...
Ar gwad a verv em gwaziad...
Antekrist, te vez larret !!!

(Seine-et-Oise), 24 a viz gouere 1915.

Laou, vil amprevan, a-raok pell,
Me 'lavar, te 'gouez izel...
Da gurunen aour a ruillo,
Ha da gador a vruzuno...
Selaou an er du (2) o yodal,
Diskolpet gant killog Bro-C'hall !

3.

Aotrou Doue, Gwerc'hez Vari,
Sellit a 'ruez ouzomp-ni !
Santez Anna, Patronez Breiz,
Difennit ho pugale geiz ;
Nebuat azikour omp, gwir eo,
Mes c'houi, zo galloudus atao !

4.

KLAODA 'R PRAT. (PLUENZIR).

(1) Bro-C'hall « La France ».

(2) Er a aigle. Arouez an Almagu evel ma 'z eo ar c'hlillog aronez ar Frans.

KELIEUR BUS HON MIGNONED
A ZO ER BREZEL

Kelou a deu d'imp eus hon c'hen-
vroad gouziek, Marsel Gros eus
Tredrez. Goude bezan chomet eur
pennad en eur c'hlanydi war dalben

ar brezel, eman breman en e barez
c'henidik, o'ch adkavout e nerz. Kas
a reomp d'ezan hon gwellan me-
noz !

Tennet eus eul lizer digant eur
c'henvroad a zo du-hont er fosiou
war an talben ; « Hirie, breman 'zo

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Gharner, zigemer ane

eun ter eur ben-iak, 'zo kouezet eun
tenn kanol daou-ugent kammed
diouzin. Prestik e oan kouezet gant
an avel da heul an tenn. N'em eus
bet droig ebel, a drugate Doue, ne-
met eur c'haouad aon. N'eus ti ebet
en e ruz 'Ic'h ec'h on. Aman tout an
traou a zo bet pilet gant ar c'ha-
nolou ». War a welomp diwar peur-
rest lizer hon c'henvroad, e vije gan-
tan, en e fosiou, kalz a Vretoned all.
Dudi a gement bep zùn, emezan, o
lenn Kroaz ar Vretoned.

AR BREZEL !
Bezomp hell soudarded

War don Kelven.

Pegen hir ar brezel-man,
Ha pegen glac'harus !
An dud a zalc'h da gouezan :
Ar marv 'zo galloudus...
Ha diouz ar vrezelourien
Nag a den mac'hagnet !
Pegment a glanvourien
Er c'hlanydi dustumet !

Eur bloaz 'zo tost e ruill gwad,
Peadra da gagan
Stériou bras !... ha dre varrad.
Ma weljmp ar re-man,
Gant spont e soufemp a-dre,
Fouailhet ha mantrat,
N eur laret : « O Doue, re,
Re a wad a c'houlet ! »

Eun tad, 'wechou, 'renk kemer
Skubelen, gwialen.
Da gastizan didener
Bugel dizent, dibenn ;
Ze n hen harz ket da garout
Ar bugel a gasti ;
Ar wialen didalvoud
En tan 'ya da zevi.

O welet 'ta hon fizi,
Gouvezomp goul pardon,
Pardon digant an Hini
'Zo bepred hon mignon ;
Bezomp gwelloc'h kristenen,
Ansavomp hon pec'ned,
Pedomp, greomp pinijen,
Bezomp holl soudarded !

Y. M. G.

Eun darvoud war-zour en Amerik.

Al lestr bras « Easland », ha war-
nan ouspen 2.000 a dud aet da vale
war leun Michigan, en Amerik, a zo
troet war e c'héhou. Re a dud a oa
warnan, war a leverer, ha re nebeut
a lastr en e strad d'e zerc'hel eu e
blom. Gant-se, al lestr a droc'hollas
evel eur c'harr karget re uhel hag a
deuje du gestezi. 1.818 eus an dreiz-
erien, dreist-oll merc'hed ha bugale
a oa diskennet er c'hambjou, a zo bet
beuzet.

Petra eo ar Brezel e spered Breiz-Izel ?

Ar brezel eo ar c'hloé'h o klemm skilrus en noz
Vit embann ar gwall-eur d'ar bobl o vodenna,
An tennou, ar c'hanol estlammus-oll o kroz,
An tiez o freuzi, an douar o krena !

Ar brezel eo ar spont... pobl naoniet o tua,
An tec'h poanis a-dreuz kér, koad, prad ha menez,
Mamm ha bugaligou hep lochen na bara,
Ar gwella sevenet rentet henvel ouz gouez.

Ar brezel eo 'n burzou difennet dre 'n arme,
An dachen a emgann, ar stourmad spontusa,
Ar c'hercogad téz etre an eil hag egile,
An arm a wad ruziet pe c'hoaz o tivera.

Ar brezel eo ronkel skrijusa ar marc,
Ar c'houlost o c'houl eus buhez an termen,
Mab o c'hervel e vamm, o laret kenavo :
Goud' hunvur diweza diweza klemmadon !

Ar brezel eo al lestr lammedik, kaer-greiet,
Soudennik gouebedet dre nerz ar poullt a darz,
Kriaden martelod 'vont da veza beuzet,
An islonk a zisken krenva listri e-barz !

Ar brezel eo an aer redet gant an nijer
A-us d'ar « Zeppelin » vit gallout e ziskar :
Kaleta stourmaden kent ma wel an trech'her
E neebour divent a-stok war an douar !

Ar brezel eo korfou a vern en em reustlet,
Tud o kerzetal bepred a strolladou,
Ar zoudarded mognet, kement 'zo kleizennet,
An holl dud mac'hagnet o leuskel hirvoudou.

Ar brezel eo dihun eur bobl-dud estlammet
O sevel vit ar Gwir eneb d'ar Gaou divez,
O banniel ganto er veskadeg lammet,
En gortoz d'ar Lore 'guruno an devez !

Henvledigez gant J. C.

AR PEUCH GORTOZET !

D'eur zoudard a shrie d'in eus talben ar brezel,
evit goulen digani kelou a Vreiz-Izel.

Oh ! pegouls, o ma Breur, 'savo e-barz an ér
Mouezioù 'vo dudius'vel mouez an ale'houeder,
Pa zav er mintinvez, eun deiz Nevez-Amzer ?

Oh ! pegouls, o ma Breur, e klevimp en touriou
Brall skler, meuleudius, kleier hon parrezou,
An Te Deum, kan-trec'h e-barz an ilizou ?

Pegouls e vo klevet mouezioù ar zoudarded
Gant soniou ar c'hléier en deiz bras unanet ?
Oh ! pegouls 'vo klevet ar youc'haden sakret ?

Oh ! pegen hast am eus, pegen hast da glevet
Holl gleier va bro Breiz o seni a-grevet
Kantik an Esperans, son an Trech' gortozet !

— Me 'gred 'vo hebdale, rak an traou a ya mad
War wellaat bepred war leuren ar stourmad,
Me 'gred 'vo hep dale, o va Breur ken karet,

Me 'gred 'vo hep dale, o va Breur ken karet,
Hag em bo plijadur e leiz ouz da welet
Em c'hihen laouen-bras hag evurus bepred !

L. GOURLET (BODSPERN).

REKED DA JANED ARK

E koun va zad

O plac'h eurus, difennouer, ar Frans !
En ho sikour holl eus esperans ;
Bezit ganeomp e penn hon armeou,
Hag e vezimp trech'en holl emgannou.

E-pad dek iniz en deus redet ar gwad,
Hag hirio c'hoaz spontus eo ar stourmad :
Ne glever ken nemet trouz kanoliou,
Ne weler ken pab lec'h nemet poaniou.

En em zrailha gwasoc'h eget biskoaz
A reer breman gant ar c'hléizer noaz...
Ar boan 'zo hir, hag an dristidiged
'Vel en amzer eus ar roue Charlez.

Red eo, Janed, peurober al labour
Hi diouz Bro-C'hall argas an neebour !
Traou burzudus Doue 'n deus graet dreizoc'h,
Ha, mar kirit, hon do Gounid ha Peoc'h.

FANCH, TELEN EUSA.

KELEIER EUS AR VRO

GWAZIEN

Marvet evit ar Vro. — Ar 14 eus ar mis diweza, e voe lidet e Gwazienn (Audierne) e-touez eun engroez a dud ha gant ar zoudarded o renta d'ezan an enorioù, obidou an aotrou Berr, mestr-skol, ha serjant an arme. Tizet e oa bet er fosiou gant ar c'hléienved en deus e zammet. Hon gwella gourc'h-hemennou a gengav a gasomp d'e dud glac'haret.

BOULVRIAK

Maro an aotrou chalonni Ollivier.

— Eur gwall-gelou a deu d'imp eus Boulvriak : maro person ar barouz, an aotrou chalonni Ollivier. Bet galvet gwechsl gant an aotrou 'n eskob David, a oa ken tuet evit ar brezoneg hag a zo bet, en gwirionez, tad hon « Emzav », er strollad barzed krissten en doa savet da harpa, war eun dro, ar Feiz hag ar Vro, an aotrou chalonni Ollivier a zo bet, a-hed e vuez, eur GWIR-VREIZAD. An diweza lizet a skrivas da rener koz « Kroaz ar Vretoned » a oa da laret d'ezan a talche start bepred ar c'hatekiz brezonek, daoust d'ar gwall-blug direzonek kemeret war ar poent-se gant meur a hini, siouaz ! Da « Groaz ar Vretoned » ha da « Arvorig » e voe bepred eur paeron asur hag eur mignon leal. Unan eus hon mignonat a ray warnan eur pennad hiroc'h ar zù a zeu. En gortoz, laromp holl a galon eur bedenn evit ma vo an Aotrou Doue gant ene « Barz mat Kerne » !

AN ORIANT

Eur gaer a brezegen diwar-benn Breiz. — Disul all, en Oriant, hon mignon ker, an aotrou Mocaer, en deus graet dirak paotred an « Action française » eun dispelegaden diwar-benn Breiz. Dispeleg en deus istor hon broadelez Beiz : penôs hon tadow, ar Vretoned koz, argaset gant ar Zaozon, a zeus eus Enez-Vreiz d'an Arvorig ha penôs e savjont eno broadou bihan a voe krevredet holl-a-unan, laket en o frankiz ha graet anê hon bro Breiz gant ar roue Nominoe. Hennez e voe, en gwirionez, tad Breiz ! Pa voe unanet Breiz ba Bro-C'hall, e oa bet divizet e vije miret da Vreiz he gwirioù, dreist-oll evit pezaell an dispignou hag ar reñerez a-zibarz-vro. Breman zoken, e vije mad lezel muioch'a frankiz gant hon bro, evel gant 'n holl iann-vroiu all eus ar Frans, evit ar reñerez a-zibarz. An aotrou Mocaer en deus hen diskouezat splan dre skouerioù : an henchoù-houarn, emezan, a vije bet gwelloch'reizet gant Bretoned o dije evesaet, o kroui anê, ouz gwellaat ar c'henwerz, e fec'h breman e talvezont dreist-oll da vont da Bariz ; kemend-all a heller lavaret eus porz-mor Breiz, dreist-oll eus porz-mor Brest a dileje beza kemeret da benn-linen al listri treuz-atlantik, hag all... An holl o eus diskouezat, dre ober lid d'ezan, e oant a ali gant an aotrou Mocaer. Fizians a zo dre-oll e vo gwellaet ar traou, goule ar brezel, evit ar pez a zell an « digreza » (« décentralisation »).

MONTROUZEZ

Medalennet. — Hon gourc'h-hemennou d'hon c'henvroad, Yann Mari Prigent, trompilher, a zo bet roet d'ezan, never zo, medalenn ar zoudarded. Prigent a zo distro d'ar gêr ha kollet gantan eur vrec'h en emgann. Enor d'ezan !

Soudarded, diwallit ouz an davar-nourieo. — Unan eus ar re-man, e Brest, gwasoc'h c'hoaz eget ar re-al, en doa ijinet, da zuna o gwen-

neien digant ar zoudarded, ober d'ezo a paperenn-konje », pe « permisionou ». Eur zoudard, hanvet Tonnard, bag a oa gant eur falz-paperenn evel-se, a zo bet tapet e Montroulez gant an archerien. Salo ma vo tapet ives an ostiz digonstians en deus touplet anezan ha gwerz euz an baperenn-gonje !

Istor souezus sur zoudard a Gomanna. — Dimeurz diweza, 27 a viz Gouere, e tiskenn eus an tren e Montroulez ar zoudard Manac'h a Gomanna. En eun emgann, e mis H-re diweza, e oa bet tizet grevus gant pevar zenn-fuzul : unan en e vruched, unan hag a dorras d'ezan planken e skorzh, an trede a dreuzas e vorzed kleiz, ar pevare a c'hoazas e droad kleiz. Pa grede d'ezan e oa tizet d'ar maro, Manac'h a bedas unan eus e vignoned da gas kelou e varo d'e dud e Komanna. Heman a reas e gefridi hag a voe laket eur servij bras d'an hini a greded e oa lazet. Ar beurevez end-eún eus an deiz mi tieed kana ar zervij e tigouezas eul lizer da laret e oa beo ha prederiet en eur c'hanvidi an Alamaned. Eur wech pare, Manac'h a zo bet kaset d'ar ger per a voe graet en eskek prisonerien etre ac Frans hag an Alamagn. Hon gourc'h-hemennou d'ezan ha d'e dud !

PLISTIN

Marvet evit ar Frans. — Plistiniz en em vode, dimeurz diwezan, e servij bras an aotrou Denez ar Belleg, bet gloazet en emgann Tourteron, prisonier ha marvet en Alamaga en e 27 vloaz. D'e dad, an aotrou doktor Bellec, maer koz Plistin, ha d'e holl dud e kasomp hon gwella gourc'h-hemennou a gengav.

KEMPERLE

Enor d'ar Vro ! — E roidigez ar priziou e skol gristen ar baotred, e voe kanet gant ar vulage-skol kauzouenn broadel ar broiou unanet. Nemet ne voe ket ankounach'hét, evel ma vez graet peurleska, kan broadel Breiz « Bro goz va zadou ». En hano Breiz trugarez d'an aotrou Ster, reñer ar skol, ha d'e ganerien !

PLOUSECAT

Lakaet war an daolen a enor evit an eil gwech. — An aotrou doktor Erwan Jourdrain a Blouscat a zo bet lakaet, evit an eil gwech, war daolen-enor ar arme gant ar meneg meuleudius-man : « A zo aet meur a wech, ar 7, an 8 hag an 9 a vezeven, da ober war-dro ar re c'hoazet, betek e lec'hioù ma kouzez enne bouligli-kanol stank-ha-stank. A drugarez d'ezan, unan eus ar re c'hoazet, hag a oa bet trouc het d'ezan eur wazien vrás, en deus gallet miret e vuhez. » Hon gwella gourc'h-hemennou.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Derc'hel a reomp gant ar gérion kunitheit gart Loeiz ar Floch.

Gourraden, en Léon, designe la « scolopendre ».

Kroz, en Bas-Léon, crachat des bronchites ; krozal, expector.

Eur beufig, un bouvreuil. Au figuré, une belle femme. Ar plac'h-ze a zo eur beufig. Cornouaille.

Parlochou. Mont war e parlochou, aller à quatre pattes, Léon. A Garhaix, mont war e gabousou.

Kankaler. Eur c'hankaler eo, c'est un homme qui aime à se vanter. Landivisiau.

Belbeterez, chose de peu d'importance. — Belbeter, belbiser, qui aime à faire des frivoles. Landivisiau.

(Da heulh).

Le Gérant : F. GOUYETTE

St-Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren.

Ar brezoneg bag a leiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FERREZ AR GRIE.
Gant brezoneg so deut ar feis,
Gant ar gallon en a Vrois.
FERREZ AR GRIE.
Dalc'hit bepred d'ho brezoneg.
Tet an dud vad ha kalonok.
Tet ar feiz so ; ma eo trec'hant,
Ouspen ar Vez, e vo Poch'ed !
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

War linen an Hanternoz ez a an
traou war habaskaat.

En Argon, er Zav-heol, ar
« chronprinz », keuz d'ezan dre
n'en doa ket gallet, ar zün all, tolla
e hent war-zu kér Verdun, a glask
adarre mont da linennou ar Fransien,
nemet argaset e vez bep taol.
En argadennou-ze, hag ives en Han
ternoz ouz ar Zaozoz, an Alamaned
o deus graet impli a « zourennou
entanet », gouez d'ar c'heleier, — da
lavaret, am eus aon, eur seurt eold
douar ma lakent an tan ennaou, goude
e strinka ouz hon zoudarded d'o foa
za en o fosiou. — Aner e voe d'ezo,
hag an nebeut tachen o dos gounezet
gant ar mestaol divalo-ze a zo bet
adkemer digante raktal goude.

En Alzas, an Alamaned o deus
esaet adkemer al lec'hioù emzav o
doa kollet ar zün all, met c'houitet o
deus ganti.

An Italianed a gerz bepred war
raok, en Hanternoz, war-zu Trent,
kér-benn currann-vro hanvet « Tren
tin » e-lec'h e vez komzet italianeg
hag o dije c'hoant da astaga ouz an
Itali, hag ives er Zav-heol, war-zu
porz-mor bras Triest. Gounezet o
deus c'hoaz eun nebeut tachen war uhe
len « Carlo », e-harz kér « Goritz »,
eur gér grenv a zigoro d'è hent
Triest.

War dalben ar Rusi eo eman ar
hrezel en e c'harva. An armad ala
man a oa bet kaset er Rusi a-hed
aochou mor Baltik a zalc'h ar vro-ze
betek Riga, ubel a-walc'h en Han
ternoz, harpet ha pourvezet ma 'z eo
gant al listri-mor alaman. Met, setu
listri-splajerien Bro-Zaoz o paouez
digouezout gant ar re-man : ar zün
dremenet, eul lestr-splajer saoz en
deus goualedet er Baltik eul lestr
samm alaman karget a hep sort pour
vezion-brezel.

En hanternoz da Varsovi, e vez
emgannet taer war stêr Narew. Er
c'hreisteiz da gér Varsovi, etre stê
riou Vistul ha Bug, an Alamaned,
goude kemer kér Lublin, o doa klas
ket mont l'arkoc'h. Nemet harzet int
bet gant ar Rusianed o dije laez d'è

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Ar brezoneg bag a leiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FERREZ AR GRIE.
Gant brezoneg so deut ar feis,
Gant ar gallon en a Vrois.
FERREZ AR GRIE.

Dalc'hit bepred d'ho brezoneg.
Tet an dud vad ha kalonok.
Tet ar feiz so ; ma eo trec'hant,
Ouspen ar Vez, e vo Poch'ed !
MILIN.

40.000 a dud. Stad ar Rusianed a ze
blant mont war wellaat daoust m'e
mant o paouez dilezel Varsovi.

En « Dardanelles » ez a ar una
net war-raok e gourenez Gallipoli,
endro da Gritias, met gouestad a
walch'. Gwall-hedro ha liuet eman
bepred o menoz gant ar Roumani
hag ar Vuglari, e vije kaset buhan da
benn kemeridigez Konstantinopl, ma
teuvent a-du gant ar re unanet.

E-touez al listri bet goualedet gant
al listri-splajerien alaman, ar zün
dremenet, unan, ar « Clintonia » a

Vro-Zaoz, a zo bet taget a-wel da
aochou Breiz-Izel. N'emaa ket pell an
Alamaned diouz Breiz. Koulskoude, ne
gredont ket dont d'ober en eon porzi
ou-mor ar pez en deus graet eul
lestr-splajer saoz e porz Konstantinopl
en deiz-all. Diskaret en deus
ennan eur pont brudet, banvet pont
Galata, a zo a-dreuz d'ar porz etre
an diou rann eus kér. Eun taol-kaer
hennez ! Ne welan ket c'hoaz an
Alamaned, hag int dizaoz a-walch'
gant o splajerien, o tigouezout e
porz Brest da ganolia ar pont-trô !

GWERZ

war vue an Tad Godest misioner, marvet o ren e 33 vloa
da heul ar brezel 1915, an 21 a c'housere

KINNIGET D'E GERENT

War don an « Dies irae ».

Eun devez hepken a lakan
Da welet e dud ar wech c'hoaz,
Galvet adarre da vont pell
Gant ar skouadren, en Dardanel.

Erfin, gant eur c'hlenvet skoet,
D'eun c'hlenvet skoet
Goude c'houec'h sünvez a boanio,
En Perpignan ez eo maro.

Doue da bardono 'n anaon !
Eman e gorf war ar varvskaon,
Ha, da c'hortoz, kleier e vro
A zon truezus e gavo.

Stol liou d'ar gwad war an arched,
Evit diskouez ha lavaret
N devo gouzavet kalz a boan,
Gwall'h et stol en gwad an Oan.

Breman, en renk ar verzerien
Vo evrus en Nenvy da viken !
Merzerien ha tud gwerc'h i've
Vo bepred oc'h heuilh Oan Doue.

N eiz-warnugent a c'houhere,
N e barouz eo laket 'n e ve ;
Tud ar barouz 'oa glac'haret,
Gouela raent ha lavaret :

— « Bugel 'n Itron Varia Drue,
O bleunien ar Chapel-Neve,
Perak oac'h h'non bro ciwanet
'Vit hon dilezel ken abred ? » —

M'ho ped, tud ar Chapel-Neve,
N em laouenét war gement-se :
Eun difenner muioc'h 'pezo
Breman 'barz en gloar an Nenvy !

Ha c'houi, beleg ar gwir Doue.
Diskouez en peuc'h en ho pe ;
Ha meulet Doue an Nenvy
Ha pedet evit tud ho pro.

Goulennet d'e digant Doue
Grasou d'o c'horf ha d'o ene,
Ha trech d'ar Frans ha peuc'h kristen
'Vit mont holl d'an Nenvy da viken !

Enor, gloar d'an Tad eternel,
D'ar Mab ha d'ar Spered-Santel !
D'ar Werc'hez, d'ar zent, d'an éle,
Meulodi bag enor ive.

Evel-se bezet graet !
JULIAN GODEST.

KELZIER RUS HON MIGNONED
A ZO ER BREZEL

Eur gwall-gany adarre e tiegez
Kroaz ar Vretoned ! Mab hon c'hen
labourer ker, an aotrou Henry, a oa
bet galvet d'ar brezel e-touez ar re
genta. Gloazet grevus ha pareet, e oa
distroet d'an talben, leun a galon.
Eur pennad a oa, n'oa ket a gelou
anezan, nemet brudou a glevet gant
ar zoudarded. — « Prizoniet eo bet »,
a lavare unan ; « gwall-c'hloazet eo »,
a lare eun all. — Gwasoc'h e oa ar
wirionez, siouaz ! hag, e dibenn ar
miz diweza, e voe kaset kelou d'an
tad mantret e oa bet lazet e vab en
eun engann taer e koad ar « Grurie ».
« Poullerao taol eo bet evidon ar
c'helou mantrus-se, a skrive d'imp an
aotrou Henry ! Met maro eo evit
Doue hag ar Vro !... » Ya, ha, graet
gantan zlead pen-da-benn, en devo
bet sur digant Doue ar gaera kurun
en ! Eur wech c'hoaz, e kasomp
d'an aotrou Henry hon gwella gour
c'hennennou a gengany hag, a-unan
gant holl lennerien holl holl vignoned
Kroaz ar Vretoned, e pedompa a greiz
kalon ma vo Doue gant eue e vab
karet ha ma roio d'ezan e-unan pep
frealzidigez en e c'hlac'h ar.

Digant hon mignon ker, an aotrou
Jaffrennou, hon eus bet al lizer mat
man, o rei kelou e oa vont eus an
Hanternoz d'ar Zav-heol :

Kenvreut mat,

Setu ni chenchet lec'h ganemp hag
o vont deus an Hanternoz d'ar Zav
heol a-dreuz eur gounoulen boulrent.
25 leo a reomp bemdez gant hon
c'hirri bras ha pouunner, difounoc'h
evit ar gwtetouriou-bale. Lakat e reomp
a bep sort enne, da gas war an talben,
kouls tud (16 soudard war broad)
evel marc'hadourez ha bor'etach (4000
lur). Ren, karga, diskarga, eoula,
larda, donemonea a vintin da noz,
setu ma micher aman. Ma lar d'ec'h
e ve tommet hon ler ...

Breur yaouank an aotrou Vallée a
zo bet kaset, hen iv e garr-dre
dan, war-zu ar Zav-heol. « E lec'h
plénennou gwenn ar Champagn, eme
zan, e kavomp aman eur vro dudius
gant brouskojou glas ha gwaziou
dour-red. Henvel a-walch' eo ar g-

riadien, e-lec'h m'emmop breman o paouez, ouz Loo-Envel, e-kichen Benac'h. Kredi a rafan a-walc'h bezan e Breiz-Izel ! ...

Loeiz Herrieu a zigas eur garten o laret eman bepred en Hanternoz, o labourat war ar fosiou-difeno (pe « tranchou ») gant kalz a Vretoned all, eus a Vro-Wened, emezan, an darn-viau ané.

Tennet eus eul lizer soudard En vadeziant er fosiou

.... Ha kredi a rafet emoun o paouez beza bet paeron ? Mat, e-pad ma strake ar bouljij a-us d'hor penn, paeron eun bet da eur paouez kér den bag a oa o vont da verval er fosiou, bag hen divadez, o vezza n'o doa ket e gerent digristen kemeret evez da badezi anezan.

Eun nec'hant bras en em gavas warnomp : n'o ket a zour evit e vadezi. Penaos ober ? Gant eun anafig em eus gallet dastum eun nebeut bérardour dour a ziveres eus an nec'h er fos. Gant-se, an aluzenner en deus gallet badezi. Esper am eus eo bet digemert mat va filbor er Baradouz ! ...

Tennet eus eul lizer soudard
gant J. C.

MOUEZ AR PAB

Da genver deiz-ha-bloaz diskleriazur ar brezel eman Hón Tad santel ar Pab o paouez embann eul lizer da drei ar sperejou ouz ar peoc'h. Setu aman, troet e brezoneg, ar pep pouezza eus al lizer-ze :

.... En hano an Doue santel, en hano Tad hag Aotrou an Nenv, en hano Gwad benniget Jezuz, pris Das-prendiger (Rédemption) ar bed, e teuomp da aspedi ar broadou a zo e brezel, dirak an Doue peurvard, da lakat termen hiviziken d'al lazadeg euzus a rizenor an Europ, bloaz a zo a-benn breman.

.... Ra vo lakaet evez na hell ket ar broadeleziou mervel. Izelaet ha gwasket, e tougent en eur skrjia pouez ar vaz-yeo laket outo war o chouz, hag e priontant an adzav, o tistremen a-rumim-da-rumm eun he-rez (heritat) a gasoni hag a zroukrans ouz o gwaskerien.

Ha perak diwar-vreman ne vije ket pouez leal ha sioul gwiriou ha men-nadou gwirion ar poblou ? Perak ne vije ket boulech, a youl-vat, d'ober eun emglevadeg, pe dre-eun pe dre hanterour, e sell da dremen eus ar gwella, kement hag e ch'lier ober, diouz ar gwiriou hag ar mennadouze, evit dont dre eno da lakat termen war ar brezel ? ...

En e lizer, n'hellomp aman rei nemet eun tanva anezan, e ra an Tad santel ar Pab eur galv entanet a garantez kristen evit ar peoch. A zo gwelloch, eua embann a ra ivez, — ar pouezza hini a oufemp da glevet ! — evit « Ar Gwir a eneb d'ar bed. » — Ar broadeleziou, emezan, n'hellont ket mervel. Gwa d'an neb a wask ané ! —

Hon mad a dilemp da ober, evit hon Amzer da-zont, eus ar c'homzouken uhel-ze a-beurz Vilkel Jezuz Krist war an Douar. Hon Breiz-Izel a zo eur vroadelez, gant be Yez, hec'h istor, he Spered keltiek, dianzavet siouz ! gant ar re a dilefe kaout ar muia sonj ané ...

Dar re a zo en em vodet d'o difenn, komzou ar Pab a vo eur c'hennnerz disper, pa zeu, evel ar Varzed, da embann d'an douar :

Ar gwir a-eneb d'ar bed !

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaum-

Pardon Santez-Anna Wened

Hon c'henlabourerez ker, Loiza Charran, a zo aet d'ar pardon gant eun nebeut mignonezed, da bedi patronez Breiz-Izel, « Mamm-goz ar Vretoned », evit hon c'henvroiz a zo er brezel. Ar vadelez he deus bet da zigas da Groas ar Vretoned an danevill-man da heul eus he ferc'h-herinaj. Trugare d'ezai en bano hoo holl lennerien !

...

Peder eur diouz ar beure ! Poent bras eo d'in diblouza, ma fell d'in tapout an tren evit mont da Zanterz Anna Wened.

Setu ni en hent entrezek Lannuon, evit kemer an tren hon c'haso da Zant-Brieg. Arru omp d'ar c'houlz, ha netra ken ! Amzer da gemer hon bilhejou, ha ni en eur c'homvod a eil klas, mar plich, da staga gant penn hon beaj. Evel pa vije an tren ouz hon gortoz, kerkent ha pa hon eus lampet e-barz, e losk eur c'houitel-laden, hag en hent, ha dao d'ezzi ! ...

— « O santez Anna, hon dioualift war hon hent ! » — Ar giriou-man a dueu war hon muzelleu gwech an amzer ha hast a oa gamimp da vezan digouetez.

Tremen a reomp ar « gariou », hini ha hini, Plouaret, Konter, Gwen-gamp, ar Chastel, Plouvara, bag emomp arru en Sant-Brieg. — « Pegeit hon eus da chom ? » — « Diou eur ». — Deomp d'ober eur valeaden en kér, da welet renner koz Kroaz ar Vretoned, an aotrou Vallée, ha da glevet kleier eus ar vignoned a zo du-hont er brezel, pell diouz o bro.

Goude bezan tremenet eun eurvez a blijadur en ti an aotrou Vallée, e tistroomp da gemer an tren adarre. Treuzi a reomp eur vro dizanave : koajou, lanneier ha prajon, hag an eil « gar » a deu goude eben, met a ruz da ruz, evel pa 'n dije ar march'-du bec'h ha poan o vont warraok.

Goude bezan tremenet bro goant Kerne gant be c'hoajou bras, he lanneier leun a vrug, he trajou glas, he zraouennou kaer hag he zouriou koant, setu ni breman war douar ar « Mor-bihan », setu ni e Bro-Wened ! Kerkent e savas eus kalon pep-hini eur youchaden a levezenez hag an holl a vouez uhel da veuli ha da bedi an Itron santez Anna, patronez Breiz-Izel. Ne oa ket eur c'homvod a gement na vije klevet ennan pe o kana pe o pedi, ba zoken ar re c'hal-charet hag o deus a-benn breman kollet o zud er brezel a unane o mouez ive gant ar re-all evit goulen frealidigez d'o glachar.

Arru damdost da Alre, e welemp o tispakan kloc'hdi Santez-Anna, a zo evel eun tour-tan d'ar Vretoned. Neuze hon eus ha saludet ha lavaret d'ezai a greiz kalan :

Salud, Itron santez Anna,
Mamm goz ar Vretoned,
Gréz' recomp dreist pep tra
Kristenien vat bpered !

Diwar he zour uhel, gwisket gant he mantel aour, santez Anna a wele o tout ar berch'herined-ze a deus eus ar penn pellau a Vreiz gant feiz d'he fedi el lec'h benniget-se m'he devoa ch'hoant e vije pedet.

Digouezet omp, eta, en « gar » Santez-Anna, goude trizek eur a hent-houarn. Skoiz-maro gant an tommor emomp, met, daoust da ze, e kavomp eun nerz-neve, eur wech digouezet, hag e tell d'imp breman peurachou war droad an tri c'hard leo a chom c'hoaz a-rôk digouetez en iliz. Mont a reomp, skanv' vel élle,

betek al lec'h benniget hag, erru eno, e taoulinomp gant kalz a garante evit pedi an Itron santez Anna ha pokat d'an douar santez-ze, m'eo plijet ganti diskouez warnan he madelez.

Dont a reomp e-barz an iliz, a oa leun kouch a-benn neuze. Poan vras hon eus bet o klask tizout betek an aoter, evit enaoui eur c'houlaouen dirak skeuden vinniget santez Anna ha-kas d'ezai hon frofou. Nag a dud a oa eno a bep bro, deut holl da c'houlen skoazell ha sikour digant an hini a zo bet evelte mamm, pied ha c'hoar !

An hevelep goulen a oa war galon an holl, an hevelep peden a rac-nt. Ma torro ar reuziad-man, ma teuio heb dale ar peuc'h, ma tistroo o zud d'ar gér !

Da nao eur ec'h eas ar prosesion er-maez an iliz, heuillet gant eur bobl tud. Ha, goude, pep-hini a glaskas eul lec'h da ziskuizan ha da bedi santez Anna.

Eur beleg a roe skoazell d'ar Gris-teunie da bedi. Laret e voe ar chapeled, ha, da bep d'izenez, e kaned eur c'chantik bennsk en enor da zantez Anna, en brezoneg hag en galleg. Goude, e reas ar beleg eur brezegen evit lavaret penôs he doa goul-nnet santez Anna bezan enoret el lec'h-ze, hag e tisplegas ar burzud a oa c'hoarvezet gant Nikolazig.

Da deir eur eus ar beure e voe staget gant an oferenou betek an de. Deut e oamp da ober eun tamm tro er-maez evit bizita an treon kaer a zo da welet : ar « Skala sancta », an ti e-lec'h ma ve graet hent-ar-Groaz, ar feunteun, ar c'halvar hag an ti ma zo eus dastum eun an holl dreou koz gwechall.

Graet eun dro dre eno, e tistrojomp d'an iliz, evit lavaret kenavo da zantez Anna, ha dont adaire war-zu ar gér, levezenz en hon c'halon o vezan graet eur perc'hernaj ken kaer !

O ! Itron santez Anna, patronez [Breiz-Izel,
Miret hon zdou kér 'zo du-hont
[er brezel !

L. CHARRAN.

Eur skouer vat !

Eur skouer vat evidomp-ni Bretonec eo hini ar Veljed o deus savet en eur gér eus an Normandi, hanvet an Treport, eur skol evit ar vugale eus ar Veljig en em gav dirovret er gér-ze.

Ar 15 eus ar miz-all, eme « Kroaz » vras Pariz, e voe digoret ar skol nevezant gant eur beleg eus ar Veljig, an aotrou abad Versavel, a reas eur brezegen e galleg hag e flamankeg, — yez ar Veljed, — o rei meuleudi enni d'an diou vro hag iveau d'an diou yez, ar galleg hag ar flamankeg, « a vo, emezan, disket keit-ha-keit er skol nevez ». An aotrou abad Lanquetuit, person Treport, a laras iveau kemendall en e brezegen. Goude-ze, e voe eun dudi evit an holl ober tro ar saillou-studi kaeraet ma oant gant enskrividurio e galleg hag e flamankeg.

Aman zoken, e Breiz-Izel, en eun nebeut parrezou e-lec'h eus Bel-jed dirovret, e vez kaset gant o c'herent ar vugale velj d'ar skol, hag eun nebeut skolaerien ha skolaeried skiant, o deus prenet, evit kentelia an aesc'h a ze, levrion-geriou hanter flamankeg ha galleg. Gwelet hon eus unan eus si levrion-ze, « le Hollandais (flamand) sans malice », eus levrdo Boyveau ha Chevillet, 22, rue de la Banque, Paris. Graet mat eo hag e tenn ar vistri kalz a c'hounid anezan. Setu aman diwar e benn eun nebeut geriou distaget diouz lizer eur vestrez-skol kristen eus ar Vro : Renerez hon skol, emez, a gal levr-ze graet ha reizet eus ar gwella ; gourc'hennet he deus d'he skolae-rezed ober impli anezan. Me, va-unan,

a ra gantan, hag e teu al labour aesc'h ha buanoch ganin da ziski d'ar Veljed vihan ar geriou galleg. Hag, ouspenn-se, nag a blijadur a zo evit ar paour kér bugale-ze gwelet ar vestrez o tigeri eul levr en o yez ! ...

Gras d'imp da ch'hallout gwelet, goude ar brezel, en holl skoliou a Vreiz-Izel, ar vistri o tigeri iveau, da gentielis bugale Breiz, levrion brezonik ha galleg evel an hini eman hon mignon, an aotrou abad Bozec, o paouez lakat war ar stern !

KELZIER EUS AR YRO

SANT-BRIEG

Unan eus hon c'henvroiz, an aotrou a Gerdavid, medaleunet.— Disadorn diweza, e tirede Saint-Briegiz war leuren ar « Champ de Mars » da welet eur gouel kaer : roñidigez medaleunou d'eun nebeut ofiserien ha soudarded, graet ganto taoliou-kaer er brezel. Bravat lid a voe graet d'ezo gant an holl zoudarded en armou en-dro d'al leuren, an ofiserien ubela hag ar jeneral er c'hereiz oc'h embann hanouï ar re vedalen-net, an taboulinou hag an trompilhout o seni bep taol, hag ar zellerien o strakat o daouarn !

Eur blijadur e voe d'imp gwelet e-touez ar re vedalen-net unan eus hon c'henvroiz, an aotrou a Gerdavid, a zo anavez mat e diegez e Breiz-Izel, dreist-oll e bro Montroulez ha Gwerliskin e-lec'h en deus graet a bep amzer hag e ra bepred kement a vad. An aotrou a Gerdavid en doa bet, eur pennad 'zo, ar vedalen-zoudard (pe « médaille militaire ») dre ma oa aet dindan an tennou, hag hen gloazet, da gerc'hat korf e gabiten lajet d'e lemel a-dre daouarn an Alamaned : e zongen a reas war e gein b tek ar c'hlavndi. Ar wech-man ez eo het roet d'ezan ar groaz-vrezel (« croix de guerre »). Aet d'an arme evel soudard ordinal, setu hen breman il-letant a-drugarez d'e daoliou-kaer ha d'e nerz-kalon. Kas a reomp d'ezan hou gourc'hennou kalonek hag hon gwella meno !

Eur brezegen a bouez bras di-war-benn ar brezel.— Dilun diweza, an aotrou Meunier, kannad ar vro e Kambr Pariz, en deus graet dirak eun engroez a dud eur brezegen a bouez diwar-benn ar brezel. An aotrou Meunier a zo breman en « Etat-major » ha, gant-se, ec'h anvez matre stad an traou. — Gwell-ouz-gwell, emezan, ez a ar brezel gant ar re unanet. Da genta, e oa an Alamaned niverusoch egete. Breman, da heul an emgannou a zo bet ken drastus da armeou an Alamaned ha ken mervus d'he zoudarded, setu omp deut da vez, d'hou tro, niverusoch eget hon enebourien : tri ouz daou ! Matalc'h an traou war an tu-ze, e vezimp heb dale peil daou our unan. Evit ar pourvezioù-brezel, tennou, poultr, boulejou, emeur damdost keit-ha-keit : 250.000 tenn pe vouldkanol a vez graet bemdez diouz an daou du. Nemet, eme c'hoaz an aotrou Meunier, e tivio « an arc'hant hon niverusoch » gant an Alamaned eget gant ar re unanet, hag e ranko d'ê da heul, sur mat, ar pourvezioù-brezel. Seul-vui ma 'z eer war-raok, seul grenvoc'h en em Sav, eta, ar Fransizien eget an Alamaned.

MUR

Eur o'bizeller breizad karget d'ober kleze-enor roue ar Veljed. — Kér Baris he deus divizet kinngiur eur c'hlaze a enor da roue ar Veljed. Dournel ar c'hlaze a enor-ze, hag a zo kizellet eur ar brava, a zo diwar dourn eur mic'hérou ampart a Vreiz-Izel, an aotrou Per Feitu a oa e dad barner a beuch e Mur. Brudvat hon Bro Breiz a vo kraskec' c'hoaz gant e bez-labour dispar !

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bioaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz.
A zo bresur ha oñour en Breiz.
FURNEZ AR GIZ.
Sant bresoneg eo deut ar feiz.
Sant ar galleg er ay a Vreiz.
FURNEZ AR GIZ.
Dale'hit bepred d'ho presonog.
Yez an duod vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma eo trechot,
Ouspen ar Vez, e vo Pochet !
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

E bro-Veljig, an 30 eus ar miz diweza, ar Zaozou, taget gant aezen vougous an Alamaned, o doa ranket kila e Hooge, tost da gér « Ypres ». Gallet o deus, an 9 eus ar miz-man, adkemer an holl dachen o doa kollet hag eur pennad mat ouspen.

En Argon iveau, ar zün dremenet, an Alamaned o deus graet impli a voulejou kanol leun a aezennou mouguis. Klasket o deus kemer evel-se difennou ar Fransizien en-dro da « Binnarville », tost da goad ar « Grurie ». Met an nebeud tachen o doz gallet gout gant o mestaol a zo bet adkemer digante en adkrogadou a zo bet da heul.

An Italianed o deus kelc'hiet, gronnet da vat kér « Goritz », a goueze etre o daouarn heb dale pell. E mor Adriatik, unan eus o listri-splujerien (pe « sous-marins ») en deus kaset d'ar strad eul lestr-splujer aotrichian.

Goude derc'hel kér « Varsovie », bet dilezet gant ar Rusianed pa vanké d'ar pourveziou-brezel, an Alamaned a zeblant trelatet mik gant al lorzh, betek goulen ouz impalaer ar Rus Ober ar peuc'h gante er-maez eus ar re-all. N'eus ket ezomm da lavaret ez int bet kaset da stoupa.... Daoust d'ê da zerc'hel kér « Varsovie », ne zalc'hon ket evit-se stér Vistul, a zo difennet en draouien anez gant meur a gér greny. Ar zeziz o deus laket war diou eus ar c'hérou-ze, Novo-Georgiewsk tost da « Varsovie », ha Novo-Alexandria a zo pelloc'h war-zu ar C'hreisteiz.

En Hanternoz, an arme o doa kaset war hed an Baltik heus esaset, an 8 eus ar miz man, kemer dre eun taol-asailh a vras eur gér grenv hanvet Kovno, a vije a bouez d'ê he c'haout dre ma c'halljent ac'hane mont d'ar Rusianed dre-a-drenv. Argaset int bet diou wech dioustu, goude koll sou-darded a vilierou.

Evit harpa an arme-ze eus mor Baltik, eur skouadren alaman a nao lestr bras houarnet, daouarn lestr-reder « croiseurs » hag eun niver a darzerien « torpilleurs » a zo aet da Riga, brasa porz-mor ar Rusianed er vro-ze. Ar Rusianed o deus en em zilennet start gant o listri-brezel hag iveau gant mijerezed. Tarzerezed-strad

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit, St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA KOUUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

o doa laket iveau e goueze ar mor a-hed d'an aod. Trilestr alaman a voe gwali-vrevet ganto, hag ar re-all a rankas tec'el kuit.

En « Dardanelles », eul lestr-splujer d'ar re unnet en deus goueze det eul lestr houarnet bras d'an Turked, ar « Barbarosa ». Eul lestr-reder gall en deus kanoliet porz Gaza war aotchou an Azi.

Gwelloc'h troet e seblant beza ar Roumani hag ar Vulgari.

Da gredi eo da vat, ar wech-man, e teuñt a-du gant ar re unnet.

Eur pennad 'zo e klevet brud eus « Zeppelin » nevez, a vije bet ijinet d'en em ziwall gwelloc'h eget ar re goz ouz taoliou an mijerezed. D'ober eun esa anezo, am eus aon, an Alamaned o deus kaset, an 9 eus ar miz, pemp « Zeppelin » da chour-nijal a-us da Vro-Zaoz. Laket o deus an tan war eun nebeut tier ha lazet pe c'hlouez eun tregon den dinosaaz bennak. Nemetwaro distro da Ostend, en em gavas unan ané, hag a o bet tizet gant tennou ar Zaozou, eur pennad mat war-lerc'h ar re-all. Taget e voe gant mijerezed ar re unnet diredet eus kér Dunkerk, ha dismert-oll.

Al ion, 9 eus ar miz, eur skouadrennec'h a 32 mijerezed eus a re unnet a zo aet da chour-nijal a-us da di-hent-houarn ha da labourdego-brezel kér Sarrebruck, en Alamaned ; losket o deus warne 164 tarzerez ha laket an tan e meur a lec'h. War o distro, unan eus an mijerezed he deus renket douara e bro-Suiz.

E mor-Breiz hag e mor an Hanternoz, al listri splujerien alaman o deus goueze det eun nebeut listri, a Vro-Zaoz an darnvia ané. Eul lestr enep-torpiller saoz, al Lynx, 935 tonnel ha warnan too a vartolded, en deus skoet ouz eun darzerez hag a zo bet goueze det ; 26 den a zo bet savetaet.

EUL LIZER

Digant sou-darded eus ar Vro a lenn

« Kroaz ar Vretoned »

Hon c'henvroiz ker, a zo du-hont war an talben, a ra d'ê kalz a blijadur lenn « Kroaz ar Vretoned ». Setu aman da heul eul lizer kalonek skriven d'hou Rener koz gant eun nebeut ané en em gav en eur gompagnuez a vindrailherien. En eun uani a reomp gante da drugarekaat an ofiser karantezus en deus graet digas d'hou « C'hroazig ». Rei a reomp da zonj d'hou mignoned e vo dalc'het da

gas evit mann « Kroaz ar Vretoned » da zoudarded ar Vro. Kas d'imp ha-niou, eta, ar muia ar gwella ! Setu aman lizer hon mignoned :

Aotrou Rener,

Daou c'her hepken evit ho trugarek-adur deus ar blijadur a ra d'emp « Kroaz ar Vretoned ».

Lennet e ve aman gant kement-hinia oar brezoneg.

War eun dro, e trugarekaomp hor chabiten, an aotrou C... da vezza sonjet lakat digasd'eomp eur gazezen eus ar Vro...

Digemeret, aotrou Rener, gwella menoz

Ar Vindrailherien eus ar X...vet rejant.

War daolen-enor ar Verdeadurez

Ar 6 eus ar miz-man e voe laket war daolen-enor ar Verdeadurez al listri - brezel Waldeck - Rousseau, Jean-Bart, Bouvet, Daqué, Léon-ambetta, Casa - Bianca, Cugnot, Curie, Saphir, Joule. Eun enor eo evit hon Breiz a zo ken niverus he bugale war al listri-brezel.

EUN NOZVEZ EN « TRANCHEOU »

War don : Kousk, Breiz-Izel.

Setu echu an deiz... War evez, mignoned !
War evez kaer, rak bezan souprenet !

DISKAN

Holl, holl, savomp hon mouez d'an nec'h :
An Alaman biken ne vezo trech' !

HOLL A-UNAN :

'Vit Doue hag ar Vro
War an Alamaned ni a drec'ho !

Mouez kunv an noz gwechall a lare d'imp repoz ;
Mouez ar brezel : « Holl war zao 'pad an noz ! »

Lugerni 'ra an osab... Nag e taol sklerijen
Gant ar goulou entanet 'us d'hou penn !

Sonjomp 'n hon tud e Breiz, pep-hini 'n e labour :
I duze a bed sent Breiz d'hou zikour.

Sonjomp 'n hon dous iveau, o vont d'ar pardoniou,
Da bedi 'vit ar zoudard 'n e boaniou.

Ha lezomp da strakal ar gurun tro-war-dro :
Gwelloc'h luskellet 'vo hon hunvreo.

Dalc'homp start d'hou never gant eur spered kristen :
Doue, ar Vro 'difeanomp da viken !

Holl e c'houzomp erval, ar brezel a vo hi...
Kalon bepred 'vit ma trech'ho ar Gwir !

Daoust piou c'houzomp breman, war-nes bezan trech'hour,
'Vit kaout ar peuc'h, plega d'an enebour ?

Da betra 'ta neuze ar gwad en deus ruihet ?
Perak e ruilh bemdez gwad hon gwaziad ?

Mar lezfemp ar gonid gant hec'h enebour bras,
Sonjomp 'n hon Bro'benn eun tamm amzer c'hoaz !

Hou mignoned iveau, kouezet 'kreiz ar stourmad,
'Deuje da laret d'imp : « O kalonad ! »

I deus goueze stourm dispon rak ar maro :
'Velte iveau, mar be red, ni 'gouezo !

An trech'ho eo a fell d'imp, ha drezan peuc'h padus !
Frankiz dro-oll, eur Vro gaer ha nerzus !

J. AR VELLY.

Prizonerien ar Brezel

Eun trok prizonerien a zo bet graet e mis Gouere etre an diou gosetezen : pemp kant evit pemp kant a zo bet lez e frankiz.

An aotrou Brager de la Ville-Moy-san, senedour eus an Il-ha-Vilen, en deus bet an eurval da gaozeal gant unan anezo, eur heleg « klavdiou » eus kostez an Hanternoz d'ar Frans, graet prisoer e Maubeuge e mis Here ha kaset da camp Friedrishfeld en Alamago. O tont ac'hano, e ro da anaout ez eus kalz a Vretonec bet graet eveltan prizonerien e Maz-benzo.

Kamp Friedrishfeld, emezan, a zo braskenan. Beza eus deus 58 lochen, a havout « barak », evit 15,000 den eus ar Frans. Re nebeut a lec'h a zo evit pep-bini : nemet daou vetr hanter karre diudan e dreid, gant 7 metr kub a aer da denna e halan. Gallout a reer eno labourat war ouspen zo tra.

Beza ez eus eur c'hlaovdi dalc'het madik a-walc'h.

Ar Fransizien n'int ket gwall-gasset ; seblantout a reer zoken ober eun tammoù stad onto.

Ar mestr, er c'hamp, a zo katolik ; genidik eo eus ar « Baviere ». Lezel a ra gant ar veleien frankiz d'ober o dleadou a veleg. Rak-se, e vez oferen, ba sakramantel e vez an neb a gar. Diouz an tu-ze, en em gav biaoik a-walc'h an traou.

Diouz eun tu-all, siouaz, diouz tu ar bevans, ar boued, n'o ket henvel ar stal. Zoken, eur pennad a zo, n'ezer nemet war fallaat er prizon, evel el lec'hioù alt dre an Alamagn. Er pend kenta, ar prizoner en devoa e lodennig kig, betek pemp pe c'hounec'h gwech ar zizun. Met, heb dale, ar geusturen a yeas war zisteraet, ha breman stad ar prizoner a zo dent da veza poanis-bras, trueuz ! Ar prizoner n'eo ket tost da veza hanter-vevet, ha pe seurt boued c'hoaz !

Ma kendalc'hie ar brezel, hep ar boued a gasfed eus ar Frans, e-pad ar gouany keota, e c'helfed lavaret : 25 pe 30 war gant eus ar brizonegrien a varvo defot kaout boued a-walc'h da zibri.

Evit ar pez a zell ouz kamp Friedrishfeld, ar pakajou a vez roet d'ober henc'henn. Bemdez en em gav eus a dri da bevar mil pakad d'ar brizonegrien. Ar henc'henn a vez galvet dre delten, dre « varaken ». Dirazo ar pakad a vez freuzet, digoret ha sell et piz ouz kement a vez e-barz. Neuze, e vez roet d'ar prizoner kement a vez e-barz nemet eun dra pe dra a vez difennet gant ar reolen, evel paper sugareten, eur seurt kartons hag ar bouestou ha-narn-gwenn. Ar bouestou, enno sardined pe traou all, a vez dalc'het ouz ar prizoner, goudre ma vez roet d'ezan ar pez a vez e-barz.

An torzou bara, a gaser e pakadou eus ar vro-man, en em gav peurviaua louedet. Red eo lakaat bara-gwispid, e lec'h bara ordinal.

Gellout a rafed kas viou. Evit-se, evit miret outo da veza torret, — da genta, lakat paper gwenn en-dro da bep vi ; — d'an et, o lakat ar renkodou hep m'en em stokfent, en eur vouest gant bren-esken da leunia pep lec'h goullo hag etre pep renkad.

Bez'ez eus e Roazon hag e Sant-Brieg tud vat hag en em garg da gas boed ha traou all ar brizonegrien. E Sant-Brieg, an dud-ze en em vod d'ober ar pakadou diou wech ar zizun en ti-kér. E Gwengamp, e Lanvou hag er ch'ériou all a Vreiz-Izel e te-

beza ives, rak bureiou eus ar seurdze (Bureaux d'Assistance aux Prisonniers) en em skign hirio hogozik e pep lec'h.

J. C.

Enomp o paouez kaout kelou eus eur pakad, bet kaset d'uman eus hon

c'heavroïz gant Bureo Sant-Brieg : en em gavel eo gantan, nemet gwall-iwezat. — Kelou a zo ives e vo fin heb dale d'ar « c'hamp a zroukrans », krisoch c'hoaz eget ar re-all, e-lec'h eman dalc'het hon mignon Y. ar Page.

MISIONER AR SALET

D'an Tad Follezou a Zant-Zervez.

Ar werz-man a zo bet savet gaet hon Rener ker, an aotrou Boc'her, d'an Tad Follezou, misioner ar Sdet, bugel a Zant-Servez eveltan, d'gener e oteren nevez en iliz e barouz.

I

— « Ac'hianta, bugale, c'houi a ray kement-se Da c'housout d'am fobl holl. — Hag ar Werc'hez neuze, He fenn en ha daouarn, en em lak da ouela... .

N eo ket bet evidomp eur vanm eus ar gwelia ? N'hell mui derc'hel, emei, brec'h He Mab, ken ponner, Ha red e yo d'ezzi, daoust d'he c'halon dener, He lezel da gouez... Rak, dre hon zorfejou, Dre hon leou-touet, labour-sul, gwall-dechou, Hon eus tennet warnomp gwalennou a gasti Hag ar gwalennou-ze a bousezo war bap ti... .

Hag, o welet ané, pa sonj en o niver, Ar Vamm vad a gas c'hoaz eur beden d'hon Zalver. War e zremm zakr e par kerkent eur sklerijen ; — Ma fobl a renk ober pinijen, pinijen ! N'eo ket re ziwezat mar kar en em renta E vo c'hoaz espernet. Grit pinijen eta ! —

Ha setu deut aboue nao bloa ha tri-ugent, Hag hon buo chomet ken fall ha diagent ! Komzou fur ar Salet a zo bet disprizet Ha brec'h ponner ar Mab a zo warnomp kouezet... Ar gwalennou hanvet gant ar Werc'hez Vari, Eostou fall, klenvejou, reuziou, darvoudou kri, A zo bet c'hoarvezet... Ha n'eo ket achu c'hoaz : Ar brezel a vremen a zo gwasoc'h, siouaz !

Hag hon eus kendalc'het da heuill hon dallenetz, Hag hon eus he c'hesket gant bep seurt fallentez ; Hag ar Werc'hez Vari, bremen evel neuze, He fenn en ha daouarn a ouel war gement-se Karout a ra hon Bro, hon Bro he deus pec'hét, He c'harante a zo gant hon drong-ni trec'hét ; Hag e c'houlen tud vad evit hon didalla : Piou a harzo anci. Mamm boaniet, da ouela ? Ya, piou he zikouro da derc'hel brec'h Jezus, Da zevel diwaromp gwalennou ken euzus ? — Piou ? O Mamm ar Salet ? — Ho misionerien ! A gaso ho komzou d'ar wasan pec'herien ; En em roio d'ho Mab, korf, kalon hag in, Evit prezeg d'ar bed hent striz ar Wirioune ; A zec'h ho taerou, rak o fe virvidik A c'honeo a-verna tud paour, tud pinydik... .

Mar n'ho peus ket nemeur, a-walc'h eo d'ec'h gervel, Hag o gwelfet kerkent en hon Breiz o sevel ; En o zousz e kavom an Tad mad Follezou, A ray da c'hoüt d'ho pobl ho klac'h, ho komzou ; Buhan en deus pleet gant ho kaly, Mamm dener, Hag eus Urz ar Salet sed-han misioner !

AR YEODET.

(Da heuill).

En envor an aotrou chalonni Ollivier
rener koz Plougerneve,
person Boulvriak

Ar maro, evitan da dizout ken gwaz evel ma ra ar Vretonec o deus renket mont war dachen ar brezel, n'ankoua ket ar reazo chomet er gér. Ar re-man, ken nec'het ma 'z int gant o zoudarded, ne zonjont ket e challe ar maro skei gant e zaouzora. Ha, koulskoude, e ra. An aotrou Chalonni Ollivier, person parouz vras Boulvriak, a greiz pedi evit ar zoudarded lazet ken niverus eus e barouz, a zo bet skoet e-unan.

N'eus ket pell, mozezion klemmus eus broiou an Hanternoz a gase d'imp bano hon mignon kaer, ar c'habiten Ely-Montbet, lajet en emganno ; hano an aotrou Billot, eur mignon all, maer Gwengamp : hano an abad Peïled, eur mignon c'hoaz eus Plezidi, lajet o-daou iye... Hirie, eur vouez-all eus ar vro a respond

hag a gas d'ê evel eun hekleo kauyou an aotrou Ollivier. Ar beleg hegaret ha midelezus, ar barz flour hag h-levar a zo maro !

Pelec'h eman barzed Breiz ? D'ê holl e oa da ganan war o zelenou klemgan ar Barz neve-varo. Siouaz, barzed Breiz a zo en tan, oc'h en em gaanan evit ar vro, hag unanik benak chomet aman n'o deus ket an nerda stignan o zelen, zoken evit eur c'heleman, e-touez kemend-all a ganyou hag a zaerou !

— « Hen ive !... » Setu ar glemadden a zeus eus ma genou pa gleviñ ar c'helou poanis e oa maro an aotrou Ollivier. Sonjal a rae gant an den penôs vije bremen espernet, da vihanan, ar Vretonec o chom er vro, abalamour d'ê gallout diwezatoch, eur wech achu ar brezel, sikour adsevel an oberou brezonek, kement a zell ouz yez hag istor Breiz-Izel, daou dra hag en devoa studiet ken doum hag a anaveze ken reiz an aotrou Ollivier.

Ha setu-han aet ive !... Oberou kaer a lez war e lerc'h ; met kaeroc'h

c'hoaz e oa en e zell ober hag a ya gantan d'ar be... .

Koulskoude, ar maro n'en deus ket hen tizet hep goût d'ezan. Kaer en deus bale skany, an aotrou Ollivier a gleviñ, eur pennad 'zo, e gammelou o tostaat. N'hen diskouze ket nemeur a-zivéz ; bepred seder, hegaret, maledezus, ne zeblante ket kaout nec'hant nag anken ebet war e galon. Ha, koulskoude, ar maro a oa ouz toull an nor... .

Aboue ma oa bet diskaret Plougerneve, hen, ar rener koz, n'en devoa ket en em gavel plom a-walc'h war e dreid. An tol-ze en devoa mantret h brevet anezan. Evel an holl dud dizrouk ha karantezus, ne gredet ket d'ezan e oa ken gwaz-all ar gasoni eneb d'ar Vad, en bro-Frans. Ar gentil kriz-se a zigoras en e greiz eur gouli ha bareje ken.

Goude eur c'hlenned bir, e voe digasset da ren poul sant Briak. Boulvriakiz a oa lorzh enne an de ma tigouezas en o zouez o ferson nevez. Ne baouezjont ket d'egarouha d'ober kalz a stadt outan, rak en e targ a berson n'en devoa ket e bar, dreistoll er gador-brezek.

An aotrou Doue a gasas d'ezan meur a wech klenved ha drouck-chans ; met digamer a rae ar bed a galon vat, evel ma teue d'ezan, ha ne golle tamz e zremm hegaret ha lirzin.

Pet gwech em eus bet kavet gantan digamer seder ha kalonek ! E bli-jadur e oa kaozeal eus treou Breiz, eul lagad ken lemm en devoa da studian hec'h istor, he yez, he muzik, he barzoniez, eur galon ken kizidik da zantout he c'haerder, eun teod ken helavar, eun dorn ken skany d'he desrevel !

Gwerz ha komz-plén a zeus gantan a bep eil ha ken flour an eil hag eben ! Skrivet en deus bet meur a wech barzoniez evit « Kroaz ar Vretonec » ha, nevez-zo, e oa kroget da ginnig da « Arvor » labouriou war istor ar Vro, hag a vano, siouaz, diachu.

Fizians am eus en em gavo war e lerc'h eun dorn bennak karantezus da zastum e holl oberou brezonek ha da zevel gante, en eenor, eur skeuden, eur melezour kaer eus e ene a veleg hag a varz.

Eun dismegans e veze evit Breiz, ma vije ankouet, kaset da van gant ar maro labouriou ar gwella eus he bugale.

E. A. M.

KELEKIER EUS AR VRO

PLOUGERNEVE

Kanou. — Dimeurz-all eo bet interet e Plougerneve Josef-Caurel, tad ar barz Evnig-Arvor.

Lennierien, « Kroaz ar Vretonec » o devo eur beden evit in e hini maro hag eur bedennig ive evit ma plijo gant Doue ha sent Breiz frezial en e harlu ar Barz ker, tec'h et pell diouz e vro hag e dud muian karet evit senti ouz galv an Aotrou Doue.

Du hont er Velgik, Evnig Arvor a gendalc'hie gant e targ a vestr-skol kristen, betek an de ma teus yeo an eñebour da waskan ar vro dragarezus, a rae kenkoulz digamer d'houfaourez relijiuzed, ha da lakat etre hon mignon hag e dud glac'haret eun dispariti hag ankenius.

D'ezan, d'e vamm, d'e vendeur ha de c'hoar garet hon gwella gourc'hemenou a geng'an.

KERNEVADEZ.

SONJEZONOU DEVOT evit pep deiz eus ar mis, 1 fr. 35.

PEVARÉ LEVR MARVAILHOU evit ar Vretonec, 3 fr. 20.

AN TEIR C'HAD HAG AR MEVEL LAER, daou bec'hori farsus, berr berr, eas da c'hoari e pep lec'h. — Evit bugale, pe tad yaouank : 0 fr. 30.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Briec. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren.

Ar brezonet hag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FORGES AR GIZ.
Sant brezonet eo deut ar feiz,
Mant ar galleg et sy a Vreiz.
FORGES AR GIZ.
Dalc'het bepred d'ho preñdeg,
Yez an dud vad ha kalonek.
Fer ar feiz eo ; ma ve trachet,
Ouspen ar Vez, e vo Peched!
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

War hed holl linennad ar Veljig ha Bro-C'hall kanoliadeg start. Ar re unanet a zo gante breman kanoliou ken krenv, — mar n'int ket krenvoch, — ha kanoliou divent an Alamaned. Ar re-man, disul diweza, o doa losket ouz kér « Montdidier » eun tregont bouled bennak gant unan eus o chanolou bras. Dizoloet e vœ humant gant an ujerezed ha laket kerken da devet gant kanoliou ar Fransizien

E meneziou « Vosges » e talch bepred ar Fransizien da c'houint tachen war zu Munster ha kériou an Alzas. Kemeret o deus, ar 7 eus ar mis, eun dosen emzao hanvet Sondernac'h hag e talch'ont start d'ez, daoust d'an Alamaned da zevvel adkrogadou stank evit hec'h adkemer.

An Italianed a zalc'h da vont warraok dre gemer hini ha hini meneziou ha pikernou war harzou an Aotrich; krenvaat a reont al lec'hioù uhel-ze gant kanoliou hag e reont d'an Aotrichianed kila tamm ha tamm.

O klask kemer Riga, brasa porz-mor ar Rusianed war vor Baltik, an Alamaned a chom o fri war ar gloued. Ar skouadren vras o doa kaset d'he c'hemer dre vor he deus ranket distrei goude gouzany kolloù bras hag o arme zour a zo harzet, diouz an tu-ze, c'houezek deiz a zo, war ribl siér Ekau n'hellont ket da dreuzi. Digaset deus kanoliou divent 420 da gemer Novo-Georgiewsk tost da Varsovie, ha Kovno, eur gér grenv all ubeloc'h en Hanternoz ; met, betekhen, an asaillou a-vras o deus graet ouz an diou gér-ze a zo bet dizarbenet o'ch ober d'ez koll soudarded a vern. Skler eo breman e vo gwaliñez d'ezo tenna gonnid eus kemeridez Varsovie evit mont larkoc'h er vro.

Eus an « Dardanelles » e teu kelou dreist-oll eus taoliou al listri-splujer. Rear Zaozón o deus gouelejet eul lestr-kanolier turk, ar « Berk I Satvet », hag al lestr bras houarnet alaman « Breslau ». An Alamaned, dionz o za, o deus tarzet eul lestr-samm's oz karget a zoudarded, ar « Royal Edward » ; eun darn vras eus an dud a oa warnan a zo bet kollet.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

En Adriatik eul lestr-splujer aotrichian, ar « V-3 », a zo bet gouele-det gant ar Fransizien.

An 12 hag an 18 eus ar mis, daou « Zeppelin » a zo aet da c'hournjal a-us a Vro-Zaoz ; diskaret o deus eun nebeut tier ha lazet pe c'hlorz et eun tri-ugent bennak a dud dinoaz, merc'hed ha bugale evit an darn-via.

Ar 17, eul lestr-splujer alaman a zo tostout ouz an aod e mor Iwerzon ha kanoliou kér Whitehaven ha kériadienou tro-dro, hep ober nemeur a zismantr, a drugarez Doue.

D'an eur ziweza, e klevomp kelou eus kemeridez Kovno : ar c'hérou krenv alt eus ar Rusianed a zalc'h bepred.

War daolen-enor ar Verdeadurez

Ouz roll al listri brezel laket war daolen a enor ar Verdeadurez, hon eus roet war Groaz ar Vretoned an deiz-all, e tleor staga al lestr-splujer Papin a zo bet embannet e hano iveau an 13 eus ar mis-man.

Kaset e mor Adriatik, ar Papin a zo deut a-benn da zistruja eur maread tarzerez a oa bet laket gant an Aotrichianed e strad ar mor da ouede listri an Itali.

Hon beleien a Vro-Dreger

Hanvet eo bet, da berson Plouezec, an aotrou abad Constan, person Logivi-Plougras, ha da person Logivi hon migoon ker, an aotrou abad Goasdoue, person Coadout. Kas a reomp d'houz ch'labourer mad hon gw la gourc'hement. Keuz a vo d'ezan e Coadout e-lec'h en deus graet kement a vad hag e oa ken karet gant an holl.

Togou-houarn d'honzoudarded

25 000 tok-houarn a vez digaset bemdez war an talben d'o rei d'hon zoudarde!. Er fosiou-ditenn, ar zoudarded, pa zavent da zellec er-maez pe da denia, a'choarveze gante allies beza tizet en o lenn gant tenuou an enebourien. Gant an togou-houarn nevez, a zo krenv a-walch d'o miret ouz ar boulji-fuzuilh, e vo diwal-lusoc'h d'ez beza en o « ruancheou ». Henvel a-walch eo tok-houarn ar zoudardedouz an hinia o bet roet d'an archerien a-raok ar brezel, nemet lijet eo liou an douar, evit na vo ket gwelet eus a bell.

Martoloded Breiz e Dixmud

(Eus a Wengolo da Here 1914)

E-harz menez Are, e parrez ar Foulliez, Bugel yaouankik-flamm, e kleven alies Meuli un dud a vor, enor hon c'horn-douar. E peb amzer diazon, iskuit, tuer ha dispar.

Breman, war ziskar-oad, o chom en eur gêr vrás, E veulin anezo kaeroc'h evit biskoaz O stourm war an Izer, du-hont en Hanternoz, A-grevet (1) gant tud vat ar Veljig ha Bro-Zôz.

O vaillantiz'zo bet, o burzud souezus ! Ken anat, ken uhel, ken bras, ken talvoudus Ma laka sebezhet hon Enebour touet, Ma vez brud anezo e pep lec'h eus ar bed !

Ar begad-douar-ze a zo breman santel, Rak warnan e vœ graet eun taol-kaer a vrezel, Gwella hini, moarvat, 'voe graet dindan an nenv, Hag hen bet, war eun dro, ha talvoudus ha krenv !

Eun taol-kaer 'n deus kresket da vro-Frans he brud vat, Diskouezet n'ez a ket he buhez war fallat, Hag embannet ez eo galvet da virviken Da veza digabestr 'n he zao rak an Estren.

Dindan eur gwir-Vreizad, Ronarc'h, o amiral, Hag int nebeut a dud (2), met holl tud didamall, E-pad pevar devez urziet da enebi, E stourmjont peder sün hep Morse diskregi.

A drugarez d'ezo ar « Prus » 'goll an devez ; Dere'hel start a reomp kér Dunkerk, porz Kalez, Hag ar « Chaijer » a wel e zoudarded garo O kouez a-steiou, falch'bet gant ar maro.

Hon martoloded Breiz, gwell c'hoaz 'vit ar zouaved, A red a-dreuz d'an tan, o souzei ar Veljed, Gleb, gooloet a fank, dihelic'h o youch'hal : « Dao atao ! Boul-c'hurun ! Er-maez, banden chatal ! »

Ar c'homzou-man 'glevis gant eur Belj'oa eno : — « Biskoaz ne vœ gwelet, biken den ne welo Kaeroc'h 'vit m eus gwelet : tud a vor kounnaret, Lufra en o daoulagad, o kouez mac'hagnet,

O sevel kalonek, da gregi a-nevez Keit ma chome ganto eun tam'm nerz ha buhez, O pedi, kent mervel, Doue en eur gouenza : « Traou Doue benniget ! Fiat voluntas tua ! »

Tud diazon evel se a ra enor d'o bro. N'oufen hep daskrena, zoken hep skuillh daero Achui va diviz... Va c'halon 'rank fraîha... » — Hag e kuzas e benn heb ardou da ouela.

— « Goude, emezan c'hoaz, 'n eur c'hlantdi 'm eus kavet E kér an Haor-Nevez eur martolod gloazet ; Gwelet ran anezan astennet 'n e wele, D hon Tad eus an Nenvou prest da rei e ene.

Goustad, eun abardaez, dre eur vouez enkreuzus, E zremm dislivet-oll, d'in laras truezus Skriva al lizer-man d'e dud e Breiz-Izel : « Gouzout a ran ervat 'mouz o vont da verval... »

« Pa gouskin er vered e-touez bezioù estren, « Laket war va gourven etre pevar planken, « Deut eun deiz, mar gallit... O ya, deut em c'henver ! « Bet asur 'vin kouezet o'ch ober va dever.

(1) Assamblez.

(2) 6.000 a eneb da 40.000, pe ouzen.

« O va mamm, o va c'hoar, dale'hit sonj ac hanoun !
« D'ar zul, d'an oferen, pedit holl evidoun.
« Kenavo, ta, breudeur, ha c'houi, muia-karet !
« Mirit mat ar walen am boa'n ho piz laket... »

En noz e tremenas... Jezuz d' bardono !
N ankouain ket e skouer ; heuill a rin e roudo.
Hag enor d'ec'h, aotrou ! Enor d'ec'h ha d'ho tud,
P eo gwir oec'h kenvroad da Vretoned Dixmud ! » —

Da 'voe ganen klevet ken kaer meuleudigez...
Lavaromp ni ives : « Gloar, enor, trugarez !
Ya, gloar d'hon tud a vor ! Ha gloar d'hon Breiz-Izel
'Oar maga sort tud vat, tud a galon-uhel ! »

Sant-Brieg, 15 a viz eost 1915

YVONIG PICARD

WAR AN DACHEN !

Ar Vretoned e Souchez

Aliës, lennerien ger, e klevomp
brud eus Souchez, eur gériaden eus
an Hanternoz e-lec'h e vez krogadou
taer etre an diou linennad difennou,
hini ar Fransizien ha hioi ar « Voched »,
a zo stok-ha-stok. Eul lizer
mad hon eus bet digant ar Vretoned
a zo eno, da laret ez int hepred yac'h
ha leun a galon, hag o devez plijadur
o leon « Kroaz ar Vretoned » bepsizun.
D'ezo e kasomp ives hon
gwella menoz, a-unan gant hioi an
holl Vretoned chomet e Breiz hag a

bed bemdez an Aotrou Doue, ar
Werc'héz ha sent ar Vro da viret, e-
kreiz an tan hag ar vindraih, hon
zoudarded ker a Vreiz-Izel, du-hont
war an talben-brezel ! A-unan gant o
lizer e komz-plèn, hon mignonod o
deus kaset d'imp ives eul lizer rimet,
a voulomp aman, goude e grenna
eun tammig, hag a ray plijadur d'an
holl lennerien. Trugarez ba mil ben-
noz-Doue d'hon tri c'henvroad o deus
e skrivet !

Tud a Vreiz, me ho ped, selaouit eul lizer
Skrijet gant tud yaouank a zo pell diouz ar gér.

E-tal kichen Souchez 'zo eur blénen c'haro,
Goloc'h war he hed gant ar c'horfou maro.

Eno, 'pad pemp devez, o deus ar Fransizien
Stourmet 'n eun emgann taer ouz an enebourien.

Kaer 'deus bet ar re-man ober d'en em zifenn,
Plega o deus ranket ha kila penn-da-benn.

Met, a-benn o filat 'voe tomm an abaden ;
Meur a hini, sionaz, 'gouezas war an dachen.

'Barz ar fosiou e oa bugule eus hor Bro,
Feiz start en o e halon, dispond rak ar maro ;

Ha ganimp, Bretoned, pa zailhjomp eus ar foz,
E oa Parizianed ha tud an Hanternoz.

Dre greiz tan ha moged, mindraih ha boulejou,
E redjomp d'ar Viktor ; met bras 'voe ar c'hollou.

Eno, eur c'hamarad, mestr war hon « Section »,
A gouezas maro-mik, tizet en e galon.

Eno, soudarded vat, fleuren ar yaouankiz,
A zo bet diskaret gant falch' an Ankou kriz.

Breman e repozont dindan eur graozig koad,
Rak n'ankounac'h ket an neb a skuih e wad.

War groazig ar zoudard 'laker eur « c'hepi » glas ;
Mervel evit ar Vro a zo eun enor bras.

Ha neb a dremeno dirak e vez dister
'Vit repoz e ene a laro eur Bater.

Ha neb a dremeno, pe 've yaouank pe goz,
'Bedo 'n Aotrou Doue, a c'halvo e vennoz... .

..

Ar zon-man 'zo bet graet gant tri zoudard yaouank,
Deut aman 'vit trech'i war ar « Voched » garo,
Hag a ray o gwella d'o c'has er-maez ar vro.

Unan a Vrenniliz, eun all a Blonevez,
Hag an trede a zo eus parrez ar Fouilhez.

Eur zoudard eus an Xoet rejimant war droad.

MISIONER AR SALET

(Eil pennad)

Kenderc'hel a reomp gant ar pez barzoniez kaer a zo bet savet gant hon
Rener, an aotrou Bocher, d'an Tad Follezou, misioner ar Salet.

II

Sed-han Misioner ! Kuitet gantan ar bed,
N'en deus mui na kerent, na bro, na peadra ;
E galon, kouskoude, a zo pinvik meurbred,
Rak, o kemer ar Groaz, n'en deus kollet netra !

Sed-han Misioner ! Poanies eo kimiadi ;
E galon a vuget, a dra zur, a fraillho !
Met, p'en do binniget e dad, e vamm, e di.
Du-hont, gant gras Doue, pell hen a yelo....

Sed-han Misioner ! Red eo treuzi moriou,
Evit kas da dud dall sklérijen gwir ar Fe' ;
En e greiz e welomp dastumet tenzoriou,
Hag, evit o dispign, na petra ne rafe ?

Sed-han Misioner ! En-touez poblado goue
E welomp anezan o tisken eun devez ;
Hep gout pe fall pe vad e vezan an digoue,
Hen a gerz gant e hent, hep teul muioc'h evez...

Sed han Misioner ! Stouet eo d'an douar,
Ha war lec'h e beden en deus savet eur groaz ;
— De beden, ma Doue, na chomit ket bouzar ;
Frealzit-han hirie kennerzit-han arc'hoaz ! —

Sed han Misioner ! Brezel nag ankeniou
Ne refont birviken d'ezan fallgaloni ;
Evit tud divadez eo brao gouzanv poaniou :
N'o deus ket bet koustet d'ar Mestr ken ker ha ni ?

• AR YEODET

(Da heuill)

KELEKIER EUS AR VRO

SANT-BRIEG

Gourc'hemennou. Hon gwella
gourc'hemennou a gasomp d'an aot-
tou Carissan, kapiten er 71vet war
droad. Eman o paouez dellezout ar
Groaz enor gant ar meneg-man ken
meulos : « Gloazet grevus eur wech
kentan an 29 a Eost 1914, distroet
d'an talben ar 6 a Here. Suraet en
deus e-pad pevar devez, en eun doa-
re dreist, adfurmidgez ar rejimant,
war-lerc'h ar ch'rogadou eus an 3-5
a Here. Renet en deus, goude-ze,
eur « bataillon » hag en deus bleniet
anezan gant eun nerz-kalon disper-
ouz lec'hioù emziv eus ar c'hrena.
Tennet en deus sellou outan e Mae ha
Mezeven 1915, p'edo e penn eur gom-
pagnunez a vindraiherezed. Douaret
ar 16 a vezeven gant eun darzerez-
aer gant tri eus e zoudarded a voe la-
zetz daou ané. Gloazet adarre ar 15 a
viz Gouere diweza, en deus na'het
beza kaset war a-drevy hag e talc'h
hepred da ober e garg. Ofiser spere-
det-dreist haleun a galon ; prest atao
d'en em rei korf hag en. « An aotrou
Carissan a zo, ouspen, leun a garan-
tez evit e zoudarded, Bretoned an
darnvua ané, hag ar re-man a gar-
anezan, diouz o zu, evel eun tad. En
o hano holl, en hano B eiz, hag en
en hon hano hon-hunan, e kasomp
d'ezan a greiz kalon hon gwella gourc'
hemennou.

LANNUON

Pardon ar Siérder. — Pardon ar
Sklerder a zo bet kaeroc'h hevlenne
evit biskoaz, gant stank e oa diredet
ar berc'herined da c'houlen grasou
evit o zud er brezel. An aotrou chal-
lon Thos e oa ar pardoner hag en
deus graet eur gaer a brezegen vre-
zonek a zo aet don e kalon ou an
holt.

MONTROULEZ

Medalennet da c'houzek vloaz.
Dilun diweza, 16 eus ar miz, war
leur-gêr Cornic e Montroulez, e voe
roet, e-touez eun engroez a bobl,
medalen ar zoudarded da Erwan
Mevel, genidik eus kér. Vontroulez,
hag hen c'houzeeg vloaz hepken.
Disket en doa abred-kaer ar vicher
zoudard en unan eus ar strolladouze
a baotred yaouank, a reer anezo
« Boys-Scouts ». Mont a reas d'an
talben da heul eun nebeut soudarded
a voe kaset eus Montroulez da rei
skoazel d'an 72vet rejimant war
droad. En eun ganna a reas kalonek,
hag e vee tizet gant c'houzeeg bilien-
bloum. En eur c'hlanydi eus Pariz,
e-lec'h e renkas chom meur a viz, e
oa bet roet d'ezan ar groaz-vrezel.
Parc'mai eo breman, nemet en deus
kollet eul lagad. Montrouleziz o deus
graet lid d'ezan pa vee staget war e

galon gant ar c'hommandant Lague
medalen ar zoudarded ; kement a
vesk a zavas gant an dud o youc'hal,
o stlakat o daouarn d'ezan, hag o
klask tostaat d'ezan d'e veuli
ken o devoe ar zoudarded mil
boan o kerzet a-renkadou. En
em unani a reomp gant Montroulez
da gas da Vevel hon gourc'h
hemennou ha re hon mamm-Vro Breiz-
Izel, pa ra e vedalen ar gwella enor
d'ezzi !

PLOUESCAT

Enor d'eur c'henvroad. — Klevet
a reomp gant ar vrasha plijadur
penôs eur bugel a Blouescat, an
aotrou Jord Jaouen, goude sevel dre
e ampartiz hag e nerz-kalon d'ar
garg a « Varechal des logis », a zo
bet laket war an daolen a enor hag
en deus bet ar groaz-vrezel. Hon
gwella gourc'hemennou d'ezan !

AR WARC'HET

Hon facret yaouank war an
talben-brezel — Daou eus hon fôret
yaouank en telben-brezel o doa bet
peb a veneg a enor : an aotrou eil-
letanant Jegou hag an aotrou Paol
Steunou. Setu eun deirvet meneg a
enor o tigouezout d'ar barouz ! Go-
neet eo bet gant an aotrou Leon ar
Boulanger evit an taol-kaer brao-
man : « An 29 a viz Gouere, e teus
an Alamaned a benn da ziboufa en
unan eus hon garridenou. Leon ar
Boulanger, hag a zo er 6vet rejimant
a Ijinez, eil em daolas e-unan penn
da zizbar ené. Leuskel a reas oute
tennou fuzul hag e vee losket outan
ivez pemp teun pistolen. Derc'hel
mad a reas, ken na glevas an ene-
bourien o tec'hel ku-t, leuniet ganto
ar garridenou a ezeanou mouguis. »
Hon gwella gourc'hemennou d'ezan
ha d'eud !

GWENGAMP

War daolen-enor an arme. —
Daou eus hon c'henvroat, soudar-
ded er 48vet, a zo bet laket nevez-
zo war daolen-enor an arme. Ar c'hen-
tan, Marcel Henrion, eil-letanant,
goude ober meur a daol-kaer o vont
da gas kefrediout dindan an tennou,
a zo bet lazet, ar 26 a viz mae, en
eur foiz-difenn war an talben-emgan.
An eil, Per Mari an Dez, soudar,
« bet e-pad meur a eurvez dindan
eur ganoliaden stank a voulejou teo,
en deus galat sovetat unan eus e
genseurte a oa bet douaret dindan
an arejou ; eil pennad goude, tizet
gant eun tem a hanter-drouc'h as
outan e c'har gleiz, e c'houzanyas an
taol-ze hep an distera klemmaden,
keuz gantan dee ma ranke kuitaat an
dacheen-emgann. »

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONEZ

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg hag ar feiz,
A zo breur ha 'choar en Bretz.
FUNKEZ AR GEIZ.
Want brezoneg eo deut ar feiz,
Want ar galleg er ay a Vreiz.
FUNKEZ AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho proronc.
Yes an duv vad bu kalonek.
Feiz ar feiz eo ; ma es trec'het,
Ouspen ar Vez, e vo Pezhad !
MELIN.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

TAOLEN AR BREZEL

Ar Brezel war vor

War ar mor eman bet an dalc'h ar zizun dremenet : war vor an Hanternoz, dirag aochou ar Veljik, ha war vor Baltik, dirak Riga, porz-mor bras ar Rusianed.

War vor an Hanternoz en em gav Zeebruge, porz ar splujerien alaman : en eo e vezont strollet gant peziudistig deut eus an Alamaned, armet ha moret. En novez etre an 22 hag an 23 eus ar miz, 40 lestr saoz a zo aet da ganolia Zeebruge. Kanoliet o deus, ouspenn, labouradeg Solway e-lech e vez graet, war a greder, aezennou mougus ; hag ives renkennadou kanoliou bras a zo bet savet gant an Alamaned war dunienoutraez, e Knocke ha Zeebruge, da zi-fenn an aod. Deut eo o zaol da vat gante.

En hevelep novez, daou lestr enepartzer (« contre-torpilleurs ») gall o deus gouledelet, e-kéñver da Ostende, eul lestr-distrueur alaman, 650 tonnel, a her bras (1,800 a gevez a nerz gant e vekanikou) ; klaskec o deus savetei ar vartoloded alaman a oa war e vourz, met harzet e voent da dostaat gant ar c'hanoliou bras a denne eus an aod.

Eun emgann war vor kalz pouezsoch a zo en em ziroillet, eus ar 16 d'an 21 eus ar miz, dirak Riga war vor Baltik, etre eur skouadren vras alaman ha listri ar Rusianed, ouz o zi-kour listri-splujerien ar Zaozon.

Evel ma oa bet lavaret ar zün diweza, an Alamaned o dije c'hoant da gemit Riga, e sell da bourvezi dre eno o arme-zouar ha d'he harpa da vont war-raok. Evit se o doa dasumet e mor Baltik kalz a listri-brezel, re vras ha re skanv ha listri-splujerien.

Evit rei skoazel d'ar Rusianed, ar Zaozon, diouz o zu, o doa digaset eus mor an Hanternoz da vor Baltik listri-splujerien. Pa n'hellent ket tremen dre ganol Kiel, a zo d'an Alamaned, al listri-za renkas ober o hent dre strizou-mor diaes a zo tro an Danmark. Unan ane, an E-13, a yeas d'an aod war eun enezan hag a chomas war ar zech. Daoust m'en em gave eno war douar an Danmark, eur vro er-maez a vrezel, e voe kanoliet di-

dragarec gant ao Alamaned, dismantrel-off ha lajet pemzek den diwar e vourz. Al listri-splujerien all eus ar Zaozon a voe chansusoc'h hag a hel-las gounit Riga.

Kér Riga en em gav e goueled eur pleg-mor, u'eo ket doua a-walc'h ar mor enoa da zougen al listri brasa. D'he difenn, ar Rusianed o doa eun nebeut listri skanv. Laket o doa ives tarzerezed-strad e goueled armor, da viret ouz al listri alaman da dremen. Ar 16 hagar i7 eus armiz, an Alamaned o dije kollet meur a lestr ouz an tarzerezed-strad-ze.

An 18, diouz ar heure, e teujont abeno gant ar vogidell da zont tre e-bar ar plegmor gant o listri skanv. Gouledeci a rejont al lestr rusian « Si-vouch », 870 tonnell, a hellas, kent mont d'ar strad, toullofgoa d'e dro eul lestr-tarzer alaman. Listri all ar Rusianed, o veza ma oa an Alamaned re d'ezo, a gilas razo tam-ma-tamm. Neuze, an zo eus ar miz, an Alamaned a glaskas diskenn soudarded gant listri-samm e Peraof, eur porz tost da Riga. Dizarbennet e voent gant ar Rusianed ; gouledelet e voe al listri-samm hag an holl zoudarded beuzet pe brizoniet. D'an diweza, an Alamaned a renkas tec'hel, kollet ganto e pleg-mor Riga nao lestr-skany. En dounvor, ar Zaozon, diouzo zu, o doa gouledelet eul lestr-reder alaman, war a greder an « De Moltke », 22.600 tonnel, 34 kanol, ha herriek bras (8.600 a gevez nerz), unan eus bra-va listri an Alamaned.

Er mor Bras, ar zün all, an Alamaned o deus tarzet c'hoaz eul lestr treuzatlantik, an Arabic, warnan treizerien eus an Amerik. Ar wechman, ar Stadou-Unanet a ziskouez beza droug enne da vat !

Ar brezel war zouar

Nebeut a gemm, a chenchamant, aboue ar zizun dremenet, war linenn ar Veljik ha Bro-C'hall, na kennebeut en Itali hag en « Dardanelles ».

An Alamaned, er Bologn, o deus kemeret Novo-Georgiewsk, eur gêr grena en Hanternoz ha tost da Varzovie, bag e ouied e tlee koueza da heul kemeridigez ar gêr-man. Kas a reont breman bagadou bras, eur million a dud war a larer, war-zu Brest, war stêr « Bug » etre ar Bologn hag ar Rusi. Nemet harzet e vez o hent di gant geuniou bras a c'hollo ar ranniez eus ar vro. Fizianz a zo ives e pouezo kalz ar c'hollo pouanner enaint o paouez gouzav e Riga evit o miret da vont war-raok.

BRO GOZ VA ZADOU

Moderato
Ni, Breiziz a galon, karomp hon gwir
Vro! Bru-det eo an Ar-vor dre ar bed tro-

dro. Dis-pont 'kreiz ar bra-zel, hon za-dou keu
mad, A skui-haz a-vit-i o gwad.

Moderato
DISKAN O Breiz! Ma Bro, me gar ma

Bro. Tra ma vo'r mor vel mur 'n he zro
zro, Ra va-za di-ga-bestre ma Bro! —

Ni, Breiziz a galon, karomp hon gwir Vro ;
Brudet eo an Arvor dre ar bed tro-dro ;
Dispont 'kreiz ar brezel hon tadou ken mad
A skuihas eviti o gwad.

DISKAN :

O Breiz, va Bro, me 'gar va Bro !
Tra ma vo'r mor vel mur 'n he zro,
Ra vezd digabestr va Bro !

Breiz, douar ar zent koz, douar ar varzed,
N'eus bro all a garan kement 'barz ar bed ;
Peb menez, pep traouien d'am c'halon 'zo ker :
Eane 'kousk meur a Vreizad têr.

Ar Vretonez a zo tud kalet ha krenv,
N'eus pobl ken kalonek a-zindan an nenv ;
Gwerz trist, son dudius a ziwan eno,
O pegen kaer ec'h out, va Bro !

Mar deo bet trec'het Breiz e brezelou bras,
He Yez a zo bepred ken beo ha biskoaz,
He c'halon virvidik a lamm c'hoaz 'n he c'hereiz ;
Dihunet out breman, va Breiz !

KANOMP KANAOUENNAR VRO

E-touez al lizerou hon eus bet ar zün dremenet, setu aman unan digant unan eus hon gwella mignoned a zo

breman er fosiou du-hont pell en Hanternoz, hag a ziskouez nag a blijadur o devez hor zoudarded o selau kanaouennar ar Vro.

Aotrou Rener,
Kalz a blijadur hon eus bet, me ha

lennierien nevez *Kroaz ar Vretoned*, p'hon eus bet ho lizer mat gant ar zoniou brez'onek ken kaer. Eun druez eo klevet aman soudardet a kana soniou skuiz Montmart... Gouzout a ran ar c'h'an mentet ; gant-se, ton ar zoniou a zo bremen tapet ganin *Kanet* em eus anezo eun tammig dirak va c'hamaraded. Gant an amzer e teuint d'o c'hana d'o zzo...

Trugarez eus hon perz, ha yec'hed mad atao !

E sell emomp, d'ober plijadur d'hom zoudarded, da lakaat moula evite eun dibab kanaouennou eus ar Vro a vo kaset d'ew ar talben. En gortoz, o reomp komzou « Kousk, Breiz-Izel » ha « Bro goz va Zador », a zo anavezet mat a-walch'an ton anezo, nemet e c'houanner diganiimp rei o c'houmouz, na avanezer ket penn-dabenn.

DOUE HA BREIZ BEPPRED

KOUSK BREIZ-IZEL

An heol a zo ku - zet,
se - tu e - chu an de ;
Meglevarchloc'hotin - tal an A - ve Kousk,

kousk, Breiz I - zel bro dis - par, Se -
tu an nozotoniwaran dou - ar. Kousk, Breiz
I - salbro ker mad. Troux ar mor bras a zav d'az

lus - kel - lut.

An heol a zo kuzet, setu echu an de :
Me'glev ar ch'och o tintal an Ave.

DISKAN :

Kousk, kousk, Breiz-Izel, bro dispar,
Setu an noz o tout war an douar.
Kousk, Breiz-Izel, bro ker mad,
Trouz ar mor bras a zav d'az luskellat.
Ch'ounez vad an ed e bleun hag al lan alaouret
War ar mésion gant ar gliz-noz a red.
Ar vesaieren a gan o testum o loened ;
Gwerzioù Breiz-Izel n'int ket c'hosz kollet.
En traouennou didrouz me'glev kân an
Telenner noz, sonit flour ha dousik.
Us da Vreiz o skedi an nenv steredennet
A lar'z eus eun Doue ouz hor ch'aret.
An nep a e'houez bemdez a ch'ounid e repoz,
D'an dud vad Doue en deus grefet an noz.
Arvor, o douar sakr, a greiz kalon m'ho kar,
Bro all ker kaer n'eus ket war an douar.

J. MARÉCHAL.

Martoloded Breiz

• Dixmud (eus Here da viz Du
1914)

Istor Merdeadeurez ar Frans, war e hed, a zo evel steuet gant taoliou kaer ar martoloded. E 1870-71, da skouer, en arme an Hanternoz, e seziz Pariz, hag e kement lec'h all ma voe kaset ar martoloded, e tiskouezjont bez a galonek-dreist. Aboue, o deus tennet

brud warne en holl vrezeliou ea ini-z-pell. Kerkent ha ma voe dirollet ar brezel bras-mau, e teus gante a-nevez taoliou-kaer stank-ha-stank. N'eman ket en hon menoz displega anezo holl aman ; digas da zonj a fell d'imp hepken eus ar striv dreist-ordinal graet gantar « vrigaden » fozuilherien e Dixmud, eus Here da viz Du warlene. Skrivet o deus gant o gwad unan eus brudeta pajennou istor ar vrigaden. Saudomp an dud kalonekze, « an dimezelod ouzouennou ruz », gouez d'an Alamaned, o'ch' evesaat e oa an tri c'hard anezo Bretoned.

Pa voe furmet ar vrigaden, e voe kaset da Bariz. Ze 'oa e penn kenta a Wengolo. Ar 7 a Here, e voent kaset d'az talben war-zu Dixmud. Eno e stagjont da ch'ouzan poianiou, hag iveauz da ziskouez nerz-kalon. Diou wech, dre vont têr d'an arme alaman, e rejont d'ezo horjella. Red d'ezo kila, eun devez, e rejont 65 kilometr war o treid noaz, hep prizout pignat er c'hirri dre dan. En-dro da Zixmud en em startjont a-nevez. Ronarc'h, eur Breton a Wengamp, ha hen leun a skiant-prena evel eur brezelour koz, a zo, ouspenn, pennek evel eur gwir-Vreizad. « An amiral en deus taolet an heor aman, a skrive eur martolod, ha, d'am menoz, n'her savo ket rak-tal ! » O terc'hel start da Zixmud, evel m'en dije dalc'het da vourz e lestr-brezel, n'ez eas er-maez nemet teir gwech : da ganta, evit harpa marc'hegerien ar Fransizien, e Tourott ; goude-ze, da c'chromma an enebourien en-dro da Woumen ; d'an diweza, evit sikour adkemer Pervyse ba Ramsacelle. Gou'ennet e oa bet outan drec'hel e-pad pevar devez hag e talc'has e-pad peder sizou (eus an 18 a Here d'an 10 a viz Du). Heb ad-vragou, na berr-loerou, dindan ar glao, e-barz ar fank, e savetjont arme ar Velded hag e rojont da arme an Hanternoz amzer d'en em voda a-drevn d'an Izor. Eun nebeut goude, e klevet an diviz-man etre eur major prusian hag eun ofiser gall a rae goulenouz outan : « Pet soudard e oac'h, eme ar major ? ... Da vihana, 40.000, moarvad ! » — « 6.000 e oamp hepken, a'responsat an ofiser. » — « Oh ! m'hon dije gouezet ze », a laras neuze ar major, ha gantan, e zaoulagad, daerou a gounnar

An asaign (pe « enseigne ») T. S., war linen an tan tri-ugent eur a oa, hep kent a revans, gant ar bevaren eus e ded laket er-maez a emgann, a voe gourc'hemonnet d'ezan dont war e giz. En em guzuliat a ra gant e isofiserien : « Ha dont war hor c'hiz a c'hellomp, emezan, anez ma vo deut re-all da zerc'hel al lec'h ? » — « N'hellomp ket, avat » a respont ar re-all en ar veezouz. Hag holl e tizennot evit chiom el lec'h merket d'ezo en emgann. Neuze, e tigouez ganto eun urz striz dre skrid. — « Graet ho peus ho tlead, va bugale geiz, eme an asaign d'an dournad tud gloazet a zo en-dro d'ezan. N'eus netra ken da ober ganemp nemet en em zifenn betek ar maro. » — Hag an darnvouz anezo en em lez eno da veza fastret.

En emgann-ifern-za sonezous pegem uhel eman ar c'halonou. Ar c'hartermestr ar Born, gloazet en e Benn, a dec'h diouz ar c'halandy hag a zea da glask e varo oc'h en em ganna. An trompilher Chanpin, pa wel deskareded o plega o c'hein dindan ar grizhad tenou, a gri : « Sellet ouzin, pao-tred ! » Ha soun-start war e dachou, e sach an holl zeskardet war e rouden. An asaign Gautier a vintrailh an Alamaned. A greiz-oll, e sac'h ar vandrillerez. Pa gemener ze d'ezan, e tistro : « Lavaret d'ar c'hagere n'eo nemet eun anduihlen » Ha paotr an urziou a gas reiz-mat dre an « telefon » : « Ar c'h'rger a zo eun anduihen... A-beurz al letanant. » Ar martolod C..., a Wazien, a skriv d'e

vamm : « Diou vilien-blom 'm eus ta-pet. An deirvet e vo an hini vat ! Mamm, d'ho kwelet n'em eus ken a fizienn. Holl, e renkimp mervel en ifern-mau, met roet em bo va buhez evit ar Frans ha graet penn-da-benn va diead a zoudard bag a vartolod. »

Ha ne reomp nemet digeri al levr. Ar vartoloded o deus diskouezet, our wech ouspenn, na zoutou poan ebet p'o guiver da zifenn ar vro. Gan-tan sentel ar garantez-vro a vez flamm flimin atao. Emaint bepred el lec'h ma vez ar riskl da gavout, ar vuhez da rei, ar gloar da ch'oumit. Enor d'ezo ! Evel a lavare, ar zizou dremenet, Yvon Picard diwar benn tud a vor Breiz :

O vailhantiz zo bet, o burzud souezus ! Ken anat, ken uhel, ker bras, ken talvoudus Ma laka sezelhet hon Enebour touet, Ma vez brud anezo e pep lec'h eus ar bed. Ya, gloar d'hou tu a vor ! Ha gloar d'hou [Breiz-Izel] 'Oar maga sort tu a vor, tu a galon-uhel !

Gwerz

diwar benn poaniou an den, dreist-
oll en amzer-man

Rei a reomp da heul, ouz he c'bren-na eun tammig, eur werz neve -savel diwar-benn « po uniou an amzer-man » gant hon migaoñ ha kenlabourer mat, Julian Godest. Trugarez d'ezan eviti !

War don : *Kantik ar Baradoz*.

An neb en deus glac'h
Aman war an douar,
Eun deiz 'vo frezelat
E palez an Dreinded.

Bepred buhez an den
A vez leun a anken ;
Anken, poan tra huibuilh
A gouez warnan a-builih.
Eur rozen o vleunia,
Gant an heol o para,
'Benn ma vo fin an de
'Vo gwenvet marteze.

Ni a zo evelti...
Petric a ouzomp-ni
Eus an droug hon gortoz
Marteze kent an noz ?

Nag a skoilh a zigouez
War hent striz ar vuhez,
An nebeuta p'emeur
E sell eus ar gwall-eur !

O, nag a drubuilhou,
A boan, a wall-reuizou,
A c'hlac'h, a anken,
A c'hoarvez gant mab-den !

Nag a boaniou ive
N'omp ket kiriek d'ez
A zigas en gwirion
Enkrenz en hon c'halon !

Bez' ez eus bloaz bremen
Kalz 'oa evrus aman,
Hag birllo int maro
Pe e poianiou garo.

Unan 'zo penn avel
'Voe kiriek d'ar brezel,
Ha re-all ha n'int ket
Zo evitan gwasket.

Pa vez dour-beuz 'n eur vro,
Kalz a gav o maro
Pe a vez rivinet,
O madou dismantret.

Siouaz d'imp, tud ar Frans !
Hon eus hirie gwall-chans
O chouzany eur brezel
Zo eur walen varvel.

Da stourm outi an holl
'Zo savet en eun taol ;
Hon armeadou téz
A zalc'h penn d'ar « Ch'aiser ».

Pa fell d'imp ober berz
Da dec'h, striv ha nerz
N'int netra, koulskoude,
Hag gwir skoazell Doue.

Outan goulomp pardon
Gant gwir geuz e hon c'halon
D'hou holl wall-bech'heou
Ouz e c'hourc'hennou.

Ha pedomp holl Jezus,
E Vamm drugarezus,
Ar zent hag an alec,
Ma trech'fomp hebdele.

Neuze, an holl, laouen,
A lezo an anken,
Ha gant youc'hadenno
Ar vro a drederno.

Youc'hadenno an Trez h
A vo kaset d'an nec h,
Ivez meuleudiou
Da Roue an Nenou.

J. GODEST.

Enor d'ar Vretoned !

Setu aman hanoiou eun nebeut Bretoned bet laket, nevez zo, en enor abalamour d'o zaoliou-kaer er brezel :

Joseph Corellou, eus Brest, ei letanant er 34vet colonial, laket oul-wech war ar roll a enor ; kouezet eo o tifenn kalonek ouz adkrogadou an enebourien eul lec'h emzav e oad o paouez kemer ;

Per Co-ff, eus Plounour-Menez, aet d'an arme evel soudard, a zo deut buhan da adjudant ; gloazet eo bet diou wech ; eman o paouez kaout medeon ar zoudarded ;

August Tinevez, eus Pommerit-Jaodi, a zo bet roet d'ezan ar groaz-vrezel, gant ar jeneral Gillot, ar 26 eus ar mis dizeva, e Sant-Malo ; aet e oa, dindan an tennou e-kreiz an deiz, da gerc'hat korf e letanant a oa kouezet dirak fosiou-difenn an Alamaned ;

Loeiz ar Chaloni, eus Pleuveur-Gaotier, a zo unan eus ar vartolodedze o deus tennet eur brud diwarvel war o hano e Dixmud ; bet en deus ar groaz zoudarded hag ar groaz-vrezel ;

Théophile Piolet, eur martolod all eus Lannion, a vo roet d'ezan kroaz ar zoudarded ;

Loeiz Helary, eus Gwengamp, mab maer koz Saint-Brieg, « klanydiour » er 74vet, en deus bet ar groaz-vrezel ;

Ar C'hoz eur Breton all eus an 26vet war droad, a zo bet laket, ar 7 eus ar mis, war daolen a enor an arme ; gloazet-grevus e oa bet o vont kalonek d'an Alamaned en eun emgann e mezeven diweza.

Felix Pouliquen, brigadier er 28vet rejimant kanolierez, a zo bet laket war daolen-enor e « Vrigaden », dre ma 'z eo « chomet gant e gabitec, tizet d'ar maro tost da fosiou an Alamaned, evit e zifenn hag e zigas en-dro d'hou linennou ; graelt en deus renket distrei d'an abardaez-noz, goude beza bet gloazet diouech hen e-unan. »

Joseph de Lauzanne, a Vontroulez, a zo bet laket war daolen-enor e « Vrigaden », dre ma 'z eo « chomet gant e gabitec, tizet d'ar maro tost da fosiou an Alamaned, evit e zifenn hag e zigas en-dro d'hou linennou ; graelt en deus renket distrei d'an abardaez-noz, goude beza bet gloazet diouech hen e-unan. »

Ferdinand Lencien, eil-major a genta klas, a zo bet laket war daolen-enor e « Vrigaden », dre ma 'z eo « chomet gant e gabitec, tizet d'ar maro tost da fosiou an Alamaned, evit e zifenn hag e zigas en-dro d'hou linennou ; graelt en deus renket distrei d'an abardaez-noz, goude beza bet gloazet diouech hen e-unan. »

Enor d'ar Vretoned !

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breizh ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

A brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Sant brezoneg eo deot ar feiz,
Tres ar galleg et ny a Vreiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prsoneg,
Tres ar duod vad ha kalonek.
Tres ar feiz eo ; ma e trechet.
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

Alouennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Eur mignon 20 real

Trugarez d'er « Mignon » ha d'ar vignonned all a gas alouennou evit hon soudarded ! Ra gasent ives hañou ou o c'herent bag o mignonned war an talben-brezel, ar muia ar gwella !

TAOLEN AR BREZEL

Aboe an 23 a viz eost ar ganoliedeg a bad stank ha dibauoez hed an holl linen emgann, dreist-oll en « Argon » bag en « Alzas ». Brud a zo ives, eur pennad 'zo, eus taoliou-kaer nijerien ar re unanet i ya bremen, a strolladou bras, da darza kardiou ni-jerez ha grignoliou pourveiou-brezel an Alamaned. Ar 25 eus ar mis diweza, e kreiz noz, 60 njerez a zo aet evel-sa da leuskel tarzerezed war goad Houthulst, etre Ipr ha Dixmud, e-lec'h oa bet kuzet gant an Alamaned eur seurt kamp leun a zoudarded, a dennou hag a bourvezioù. An holl nijerien o deus gallet distrei, hag int salo, goudé lakat an tan war ar c'hamp-se.

Ar Rusianed, evel ouzoch, da heul kemeredig kérion gant an Alamaned, o deus renket kila ; nemet derc'hel a reont bepred, en eur gila, da ober penn da vat e krogadou taer hag a vez, bep gwech, kollus bras d'an Alamaned.

En hanternoz, an Alamaned a glask tremen stér Duna, en-dro da Friedrichstadt, eur gér grenv eus ar Rusi. Dizarbennet int bet, hag ar re o doa gallet treuz o deus renket distremen buhan. Ar Rusianed a harzivez o enebouriou war stériou all eus ar c'horbro ze : an Niemen, ar Vilia, ar Bobr. Diaes e vezd d'an Alamaned toulla o hent er Rusi dre du an Hanternoz, gant ar choll bras o deus bet war vor e Riga, ar zizou all ; rak hiviziken n'hellint ket, evel m'o doa e hoant, dont gant o skouadren-listri ar Baltik da Bourvezi ha da harpa o arme-zouar.

E c'hreisteir eus al linien, an Aotrichianed o deus klasket ober o mad eus kiladen ar Rusianed evit mont d'ezo er Chalisi, an 29 eus ar mis diweza. An emgann a badas daou ze-

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

A brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Sant brezoneg eo deot ar feiz,
Tres ar galleg et ny a Vreiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prsoneg,
Tres ar duod vad ha kalonek.
Tres ar feiz eo ; ma e trechet.
Ouspen ar Vez, e vo Peched !
MILIN.

vez hag a voe taer kenan. D'an diweza, an Aotrichianed a zo bet trechbet, kollet gaante eur bern soudarded lazet, 3000 prizoniet, 30 kanol ha 24 min-draillherez.

An Italianed a dalc'h bepred da vont war-raok ha da c'houmit tachen tammm-ha-tamm war-zu kérion Trent ha Goritz, dre gemer uhelennou ha pikerniou emzao. Disklérivet o deus ar brezel d'an Turked ar mis diweza ; meneg a zo o dije kaset listri-brezel da zikour ar re unanet en « Dardanelles ».

Gant ar re man an traou a henvael mont primoc'h war raok : ar Zaozon o deus diskenet kalz a zoudarded c'hoaz e gourenez Gallipoli er mis diweza, hag a hend-all, ar Rusianed o deus taget da vat an Turked en Aziviana. An tennou hag ar pourveiou-brezel a vije o vont da zivis gant an Turked o dije e hoant da e'houlen ar peoc'h er-maez eus an Alamaned. Gwaz a ze, e chom bepred gwall-lu-

ziet ar guden etre poblou ar Balkaniou ; pep-hini anezo o chacha diouz be zu, n'emaint ket evit en em glevet da vont da vat gant ar re unanet. Ar

Diwar-benn mestaoliou o listri-splujerien, an Alamaned o deus rankelet fin asanti ouz gourdrouzou ha goulennou ar Stadou-Únanet ; nemet diwar-c'horre ne vije ken, eme darn, dre ma fell d'ezo tenna ar Prezidant Wilson a-du gante a-enep an difenn douget gant ar Zaozon ouz kenwerz ar c'hoton. Gant ar c'hoton, evel ouzoch, e vez graet ar poultre nevez « divoged » a implijer bremen en holl armeou evit ar fuzuilhou bag ar pezidant kanol. A-bouez bras eo d'an Alamaned gallout prena koton eus an Amerik. N'eo ket souez e chomfent eun tammig siouloch gant o listri-splujerien, en esper kaout koton aesoch a ze.

MOUEZ AN DORNEREZ

Pegen laouen e oamp e-barz va ziegez
O welet war al leur o trei an dornerez !

Va mamm, tost d'an oaled, he c'halon a dride ;
War lein ar bern-kolo va zad a vrouc'hoarze (1).

An eil hag egile, diredet d'hon zikour,
A gaved atao prest da ober pep labour.

Goude koan e kleyed, « Marc'harit (2) » war an dól,
Ar wazed o laret : « Joa ha yec'bed d'an holl ! »

Da benn eun deiz skuiuzu eur banne gwin-ardant
Ne re droug da nikun met d'an den diskiant.

Tanet mat ar c'horniad, ar re goz 'zivize ;
Ar re yaouan neuze souden en em vode,

Ha prim lamme er-maez ei « Porz-Kloz » (3) da zanzal.
Den ne zonje, moarvat, o gourdrouz, o zamal.

O deiziou evurus, re vuhan tremenet,
Na pell oun-me bremen, pell diouzoch tec'het !

Beb bloaz karan distrei e mis eost d'am mene,
Vit kaout paouez d'am c'horf lia repoz d'am ene.

Ac'hane pa glevan mouez ar mekanikou
, N eun draouien, da zerr-noz, e sioulder ar maeziou,

E welan a spered va gwella mignonned,
Kel lies anezo aet, siouaz ! d'ar vered...

Va c'halon melkoniet 'n em garg a enkreziou ;
Trist 've va daoulagad, 'wechou leun a zaerou.

Mouez va bugaleach a glevan e pep son,
Hekleo va yaouankiz e pep lec'h a ziston.

Eur voren c'hlac'harsus a zisken war va fenn ;
Gounid a ran ar gér, trech'het gant an anken.

Sant-Brieg, 25 a viz eost 1915

YVONIG PICARD.

(1) Atao e rae ar bern-kolo.

(2) Lez-hano al litrad gwin-ardant.

(3) Hano ti va o'herent.

KELBIEU EUS HON MIGNONED A ZO KR BREZEL

Kelou mat hon eus bet, ar zizun diweza, eus hon mignon ker, an aotrou Duchaultix, rener « Breiz Dishual ». Gwall-chloazet e oa bet, bloaz a zo ; eman pare, a drugare Doue, hag o tabourat breman er bureoou.

Kencil ker,

Emoun bremen e Cherbourg, en eur bureo, o skriva heb ehan e-pad an deiz. Eur blijadur eo evidoun lenn bap sizun hon « C'hroaz » ken karet. Koulskoude, unan eus an niverennou diweza he deus digaset d'in eur gwall-gelou : maro an aotrou chalo-ni Olivier. Pebez koll evit Breiz !

Trugarez d'eo'h, ha kenavo en hon Bro, pa vo achuet ar brezel.

Unap all eus hon gwella mignonned, an aotrou doktor Lautrou, eul lenner feal da « Groaz ar Vretoned » eo doa savet a-raok ar brezel eur « skol vrezonek » e Pariz, a skriva d'imp eus an talben. Eman yac'h atao, daoust da vicher nevez, tenn ha risk'us, a « vedisin-skaozeller », pe « médecin-auxiliaire », war al linien. Goulen a ra diganimp « Kroaz ar Vretoned » da zidu e amzer ha da zigas d'ezan eur banne aer a Vreiz-Izel. Ra zigemero war eun dro hon gwella menoaz !

Hon lennerien o devo dalc'het sonj eus eur pez-barzonie kaer, « Reked da Janed Ark », a zo bet moulez war « Groaz ar Vretoned » eur pennad 'zo. Oberour ar pez « Fanch, Telen Eusa », a zo eur c'hevroad da « Vleimor », ar Breizad kalonek ha gouziek a rene Brittia a-unan gant an aotrou Di-berder. Goulenet hon eus digantan kelou eus e geuvroad. Setu aman e respont Trugarez d'ezan ha Doue d'e viro du-hont war an dacheud-vrezel !

Aotrou ker,

Ho trugarekaat a ran evit al lizer kea karedik ho peus kaset d'in d'ar 14 a Eost.

D'ar mare-ze dija n'edoun mui e Breiz-Izel, hon Bro ken karet ; rak, d'ar 15, da ziv eur goude kreisteiz, e oan erruet war dachen ar brezel.

Aze eo, dindan tan ar c'hanoliou o trouzal a-us d'am penn, em eus bet ar blijadur da lenn lizer Rener koz Kroaz ar Vretoned....

En ho lizer e c'houennit pelec'h eman bremen « Bleimor ».... Hirio,

Laket evit an eil gwech war daolen-enor e rejimant. — Hon gourc'hennou a gasomp d'hon c'henvroad, Yann-Josef Joncourt, a Ventrôlez, a zo bet laket diou wech dioustu war daolen a enor e rejimant. An eil gwech, e oa o'ñ ober en-dro d'eur c'hanol-bombeze p' darzas heman. Daoust ma oa bet gloazet grevus, e kavas c'hoaz nerz a-walc'h evit rei e alou d'ar c'hanolier a oa d'ober war e lerc'h.

PERROZ

Medalennet. — An aotrou Eujen ar Mat, studier war ar medesinerez e Perroz, a zo bet roet d'ezan ar groaz-vrezel ha laket eo bet war dölen-enor an arme, evit beza dalc'hant gant e zervij a « vedesin-skoazeller », o vont da zevel ar c'hoazet ha da zebelia ar lazetz dindan eur ganoliadeg ken kriz ken e vee douret eur jennad dindan atrejou gant ar boulejou o tarza. Enor d'ezan !

TAULE

Meneg a enor. — Eur bugel eus ar barrez, Alan Picart, serjant en 19vet rejimant war droad, a zo bet lakaet war daolen a enor e rejimant « evit beza pellaet e koulz e zoudardet diouz eur foz a oa bet toulet ha lakaet poultr dindanan gant an Alamaned, ha mirr evel-se o buhez d'eun niver a dud dre e ampariz hag e barfetted. »

BREST

Enor d'ar Vretoned. — E-touez ar re a zo bet embannet o hanoiu, nevez-zo, e Brest, evit ar vedalen pe menegou a embr, e welomp, gant plijadur, meur a Vreton : Ar serjant, Loeiz Stephan, a zo bet roet d'ezan, war eun dro, diriou diweza, medalen ar zoudardet hag ar vedalen-vrezel ; an adjudant Boule'h, ar serjant Feat, ar zoudardet Bolloré, Le Roy, Colleou, Peton, hag all, a zo bet laket war daolen-enor an arme. Enor d'ar Vretoned !

GWITALMEZE

Ar bempvet medalen. — Erwan Mager, martolod kanolier, eus Pratlec'h, e Gwitalmeze, en deus bet, nevez-zo, ar vedalen-vrezel. Ar bempvet medalen eo gounezet gant Gwitalmezeiz.

SKAER

Kroaz-vrezel — Ar groaz-vrezel a zo bet roet da Loeiz Mari an Naour, a oa bet glonzat grevus o vont kalonek d'an Alamaned en o « r'zancheou », ba kollet gantan e gar gleiz da heul. Enor d'ezan !

TREGASTEL

Darvoud-mor. — An 28 a eost, Yann-Mari Guellaen, 54 vloaz, patron ar vag Marsouin, a zo kouezet er mor ha beuzet. E vartolod, Lizilour a Dregastel, en deus gallet en em zavetei ha tizout Rosgof.

TOG JANI HA POTR E VRAGOU BER, daou bez-choari eus ar bravant gant Dir-Na-Dor, en eul levrig a 50 pajen, Priz, gant ar frejou-kas : 6 gwenneg.

BUHE HA MERZERENTI JANED ARK; konted d'ar vugale gant Dir-Na-Dor; 55 pajen. Priz : 6 gwenneg gant ar frejou-kas.

BUHE AN DEN EVURUS CHARLEZ BLEIZ, dug a Vreiz, gant Dir-Na-Dor, 70 pajen. Priz, gant ar frejou-kas : 8 gwenneg.

AN DIAOUL POTR, marvalh gant Dir-Na-Dor, 32 pajen. Priz, gant ar frejou-kas : 6 gwenneg.

PIPI GONTO, levr marvalhou neve, gant Dir-Na-Dor, 184 pajen. Priz : 6 real; 4 gwenneg ouspen evit ar frejou-kas.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

ne c'hellan ket hel lavaret d'eo'h gant surentez, met skrivet em eus evit se, hi, pa 'm bezo bet ar respont, e skrivin d'eo'h dioc'h-tu.

A-raok echui va lizer, e fell d'in prometi da veza eur c'henlabourer da Groaz ar Vretoned....

Digemerit, aotrou ker, doujans eur Breivad prest da rei e wad « evit Doue hag ar Vro ». FANCH (Telen Eusa).

Kelou a zeu d'imp eus hon c'henvroiz a rae o zervij-soudard e Sant-Malo. Malo a-raok ar brezel bag a oa-en em vodet eno en-dro d'eur « Chelc'h brezonek » anavezet mat gant hon holl lennerien. Setu aman diwar o fenn eur pennad distaget diouz eul lizer digant an aotrou abad Havard, ar beleg gredus an deus disket hon Yez hu henchet meur a hini war ga-rout eveltan « Doue hag ar Vro » :

Aotrou ker,

Nebeut eus hon zoudarded Breiz-Izel a zo chomet e Sant-Malo. Ar re eus ar c'blasou 14 ha 15 a zo breman war dachen an emgaun ; ar re eus ar c'hlis 16 a zo e R... war harzou Breiz. Evite zo bet savet eur « c'heic'h » bihan, hag eun « oferen zoudarded » a vez lavaret bep sun. E-pad an oferenouz-ze, a vez kant kantikou brezonek am eus digaset d'ezo. Bep pembez deiz ez an di d'o gwelet. Kulz anezo a zo eus Penn-ar-Bed pe a vro-Wened. Bez'ez eus ives kalz eus Lammoù ha Gwengamp.

Ar re eus Bretoned Sant-Malo a zo bremen en Xvet rejimant, en A..., war an talben-brezel a vez kant ganto kantikou brezonek ives. An holl zoudarded eus ar Rejimant se o deus graet eur gouel bras' du enori santez Anna, patronne Breiz. Hekeli viou ar vro o deus trerzernet, evit ar wech kenta sur mat, gant son hon c'hantikou, er gouel-ze lidet ganto en un iliz hanter-zismantret....

Trugarez ha mil bennoz-Doue d'an aotrou abad Havard a ra kement a vad da zoudarded Breiz-Izel !

Setu aman da heul tri lizer sou-dard ha lizer eur genlabourerez vat da Groaz ar Vretoned diwar-benn ar blijadur o deven hon zoudarded o lenn o « C'hroazig ». Pedi a reomp addarre hon lennerien da rei d'imp hanoio o c'herent ha mignoned a zo en arme, da gas d'ezo peb a Groaz ar Vretoned bep sizun. Ouspen ober plijadur o tiwana pe o kreski en o chalon ! Hennez eo unan eus madoberou ar brezel kri-zin ! Breman, klaslkompen em unani, en em voda ar muia ma vo gallet etre Bretoned, ha diweza-toch, p'en em gavo an amzer a-du, e labourfemp A-UNAN, gwelloc'h a ze, EVIT AR VRO !

AR PAB

Alies e vez klevet tud o komz eun tam a-dreuz hag a-hed eus « ar Pab hag ar Brezel ». N'oufemp ket ober gwell egret rei aman ar pep brisa e s eur pennad pouezus ha-leun a skiant het skrivet war te gant « Corentin » e Kannad Kerne.

— « Ar Pab ne gont moi, a lavare bremen an doktored a c'his nevez » —

Ha, padal, ar Pab a gont muioch'h egel biskoaz, rak en amzer ebet ne vo komzet anezan kement hag eur pennad zo.

Oh ! n'eo ket atao war an tu mad, hen anzao a ran. Pa larvar eun dea bennak e damaller ; pa ne larvar ger, e damaller kemand-all. Kanharded a zo, her gouzout a rit, ha n'o deus ken preder nemet dispenn ar re a glask ober vad.

Ar Pab a bed ar rouanteleziou a zo e brezel d'en em glevout. — Pio ne reket ket ar peoc'h eveltan ? Ar re-rez hepken hag a tastum piovidigez diwar goust an holl en amzer man a drubuilh, ha kaiz ez eus anezo.

— « Met, o c'houenn ar peoc'h er mare-man, ar Pab, eme an doktored dibater, ne c'hell labourat nemet evit an Alamaned ». — Me a respont : Ar Pab ne labour nag evit an Alamaned nag en hon enep. Ar Pab a labour hepken evit an dud keiz a zo en anken abalamour d'an anezo.

Eiz de tremenet aboue dilun e oan bet souezat-bras o k'vout war ma gwel... Groaz ar Vretoned. Pebez dudi evidon o welet ar ge-laouen vennget-se ! Ea eur leun anezo e kave ganin a vije eur mignon deut eus a Vreiz-Izel du-hont evit kaozeal ganin ha rei d'in eun tam frealzidige. Aman, e X..., e kavan bemde kaouennou gallek, nemet kalz muioch'

a blijadur am bez o lenn « Groaz ar Vretoned ». An den a galon vat en deus sonjet kas anezo d'ñn hep sizun n'eo ket evit kompreñ ar blijadur en deus graet d'in. Hag ar pez a c'hoar vez ganin a c'hoarvez ives gant an holl zoudarded a Vreiz-Izel....

C... bleiner karr-dre-dan.

Aotrou Rener.

Gant kalc a blijadur em eus bet hirié ho kazeten garet Groaz ar Vretoned. Aboue daou viz zo n'em bon ket bet anezo. Trugarez d'ech, rak, gwech all, pa can er gér e oa ma brisañ ake henn, d'ar zadorn, pa arrue dunian

Digemerit, aotrou, gwellan menoù Yann-Badezur J., Territorial.

Digwener, ar 27 a viz Eost.

Aotrou ker,

Ho trugarez a ran evit Groaz ar Vretoned / N'oufec'h ket sonjal gant pebez plijadur em eus digemerit anezo. Me gar Yez hon Re Goz gant follezen. Beteg an ead a c'houezek vloaz em eus bevet e-touez ar Vretoned evel eun diaveziaid. Va c'herent a chom e B... hag ez aen d'ar skol er gér-man. Bep bloaz, pa echue ar skol, e tremen daou pe dri mizvez war ur maez, e bro Gerne, war-dro Keraez ha Huergoat. N'ouf ket eun deus beva en eur vro ken kaer hag ma ve piket e galon, ha me a zavas ennou ar c'hoant da ziski ar brezonig. Prena a ris, e ti Jaffrenou e Keraez, ha levr « La Bretagne en 40 lecons ». Aboue an deiz-se, em eus studiet ar brezonig hep pouez ha, p'oun deut er rejimant, em eus digaset ganin va leviou...

Per L..., Xvet rejimant war droad

Nag a hini en deus sanctet ives, evel hon migouen Per L..., en amzer drubuilh-man, ar garantz-vro o tiwana pe o kreski en o chalon ! Hennez eo unan eus madoberou ar brezel kri-zin ! Breman, klaslkompen em unani, en em voda ar muia ma vo gallet etre Bretoned, ha diweza-toch, p'en em gavo an amzer a-du, e labourfemp A-UNAN, gwelloc'h a ze, EVIT AR VRO !

drailh-man ; ha ken stank int er Frans hag en Alamaned.

Hag ar Pab ne c'houenn ket ar peoc'h n'eus forz penaos. Eur peoc'h diazezet war al Lealdey ha Frankiz ar Poblou eo a glask ; — diskleriet eo bet kement - se c'hoaz war Groaz ar Vretoned. —

— « Ar Pab, eme c'hoaz an doktored, en deus kaset 12.500 lur da gatoliked ar Bros. » — Ar c'helouze a zo bet dislavaret. O lakaat, koulz-koude, e vije gwir, pe seurt droug a gavfech-hu e kement-se ? N'eo ket eus ho yalc'h-chouï eo e vefe aet an arc'hant, pa na roit gweñneg ebet d'an Tad santel. Hogan ar Pab a zo tad an holl gatoliked, ha kalz katoliked a zo en Alamaned. Piou a aac'hfe n'o devije ket da c'houzany eus a berz ar brezel-man ? Ha piou ne gompreñ ket e c'hellent kredi e triennont o gwir hag o frankiz evel ma ganeñon hor re ? Ministre Bras Gwilhau a zisklérie, en dez-all, e vœu kondaonet an Alamaned da ober brezel en despet d'ez. Ne lavarer ket e ve gwir ; met kalz eus e genvroiz a hell hag c'hredi, ba ni n'ouzomp ket tout, bezt sur. Penaos neuze beza souezel e teufe an Tad santel da gaoutruez ouz katoliked an Alan-gnivez ? Hag, o lakaat atao en devij-kaset 12.500 lur d'ezo, daoust ha n'ouzomp ket en deus digaset kalz muioch'h da gatoliked ar Frans. 40.000 lur zoken eur wech evit ar re o deus ranket kuitaat o ziez evit tec'hout rag an Alamaned ? ...

Rak-se, kristenien, arabad selaoù pelloc'h ar gevjer milliget a skigner a-enep ar Pab : n'int ket kredit zo ken gant gant ar re o lavar pe o skriv. Evel Tad an holl gatoliked, ar Pab ne hell ket sevel a-grenn gant eur rumm a-enep egile, abalamoune ma kredet, e daou du, e tifennet ar gwir hag ar frankiz. Truez en deus ouz ar re a zo an anken ; hag, eve, vikel eus Doue a beoc'h, e karf lakaat eun termen d'an drubuilh, dre eur peoc'h diazezet war al Lealdey ha Frankiz ar poblou.

Setu ar wirionez.

Corentin.

AN EOST

N'eman ket an eost eus ar brava. War a laverer, e meur a lec'h ma testument enne 3.000 kilo gwiniz dre hektar, ne vo dastumet hevlene nemet 2.000.

A-hend-all, ker e vez gwerzhet an ed diwar-vreman : 30 lur ar 100 kilo.

An dourna a gerz war-raok daouz d'an nebeud a dud. An holl a stag d'al labour, kozidi, merc'hed ha bu-gale, A-benn dek devez e vo gallet kloza ar peurzorn dre-oll e Breiz.

KELEIER EUS AR VRE

GOUREC

Medalennet. — An aotrou Congard, hostiz e Gouarec, a zo bet laket war daolen a enor an arme ha roet d'ezan ar groaz-vrezel. Hon gourc'hennou d'ezan ha d'e dud !

KEMPER

Darvoudou gant au tan-foeltr. — E Pencharz, peder vuoch'h ag eur march'h a zo bet skoet gant an tan-foeltr ; e Plogastel Saint-Jerman, unnek vuoch'h ha daou benmoch'a zo bet lajet evel-se ives en eur verouri hepken.

Eur gwall-goll eo evit ar meroar !

KROZ ar VRETONEZ

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz.

A zo breur ha chour en Breiz.

FURNEZ AR JIZ.

Sant brezoneg eo deut ar feiz.

Sant ar galleg se ay a Vreiz.

FURNEZ AR GEIZ.

Dalc'hit bpred d'ho brezoneg.

Yez an dud vad ha kalonek.

Fez ar feiz eo ; ma e trechet.

Ouspen ar Vez, e vo Poc'hed!

MILIN.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

TAOLEN AR BREZEL

A-hed holl linien an tan, er Veljig
hag e Bro-C'hall, kanoliadeg start er
zizun-mañ even er zizun a raok.

Diwar vor an Hanternoz listri-brezel
ar Zaooz o deus kanoliadec addarre,
ar 7 eus ar miz, aochou ar Veljig endro
da Ostende, zo e dalc'h an Alamaned.
Ar Fransizien gant kanoliadec bras
Nieuport o deus harpet tennadeg
al listri-vor, e-keit ha ma c'hournajio
niñerien a-us da gardiou niñeried
Ostende.

An Italianed, daoust d'eun adkrogad
taer gant an Aotrichianed, o deus
dalc'het mat an holl lec'hioù o dea
kemeret ; gounit a reont tachen bepred.
Ar jeneral-meur Joffre a zo aet
da welet o arme ba d'en em glevet
gant o jeneralad.

Evit heuilh ervat stad ar brezel er
Rusi, tleer l-kat evez petra eo bet
c'hoant ha mennad an Alamaned en
amzerion diweza-man. Klasket o deus
diou wech dioustu grounna, ober tro
war arme ar Rusianed, e sell o faka
evel en eur rouedad, evel m'o doa
graet gwechall, e 1870, d'ar Fransizien
e Sedan. Ar wech kenta, da
dec'het rak taol-roued en Alamaned,
ar Rusianed o deus renket dilezet
Varsovi ; an eil gwech, o deus dilezet
en hevelep mod Brest-Litovsk,
hag en abeg da ze eo e renkent kila.

An emgann-mor gouezeant gante e
Riga en deus gweeltaet kalz o stad, o
viret ouz an Alamaned da harpa o
arme-zouar gant o skouadren-vor, ar
pez a vije red d'ez e vaent tre war-
raok e-barz ar Rusi, dre an Hanter-

noz.
Abaoe, ar Rusianed, och en em
harpa war ar stériou bras a red er
vro, a zale'h da ober penn a-hed an
holl linien, eus Riga war vor Baltik
en Hanternoz betek war stér Sereth
er Chalisi, diouz tu ar Chreisteiz.
War stér Duna, a gej er mor e Riga,
eman an emgann en e daera ; an Alamañed
a c'hoari o gwasa eno da
druzei stér e Fredrichstadt, er
c'hoisteiz da Riga, e sell, moarvat,
da gerner, goudeze, Riga dre zouar,
pa n' deus ket gallot he c'hemer dre
vor.

War wellaut ez a stad ar re una-
net en « Dardanelles », dre m'o deus
gallet diskenn eun niver a zoudarded
e gourenez Gallipoli, ba, dreist-oll,
dre ma tivi an tennou hag ar pour-

veziou a bep seurd gant an Turked.
Ar re-man en em bourveze, da genta,
gant listri dre lien ; bremen e klas-
kont ober gant listri-samm dre dan,
bleinet gant listri-brezel.

Ar 6 eus ar miz, daou lestr-tarzer
(« torpilleurs ») rusian, ar Prouizi-
telny hag ar Bysty, a gavas evel-se er
mor Du pevar lestr-samm bras karget
a c'hoau-douar, ouz o bleinau daou
lestr-tarzer turk hag al lestr-reder
bras Hamidieh, 3.800 tonnell ha
warnan dek kanol 150 ha 120. Daoust
ma oa an Turked krenvoc'h a galz ar
Rusianed a yeas d'ez kalonek. Teir
eur e padas an emgann. D'an diweza,
an Turked a renkas tec'het, hag e voe
gouezelet al listri-samm.

Dre zouar eman stanket an hent
ouz an Turked d'en em bourvezi ker-
koush ha dre vor. Ma n'en em glev
ket c'hoaz pobleu ar Balkaniou da
zont gant ar re unanet, a-du emaint,
koulksoude, evit miret ouz ar pour-
veziou-brezel da dremen war o douar.
Dre an dienez a c'hoau-douar labou-
radeugou an Turked a renk paouez
gant o labour. Keraouez a zo e Kon-
stantinopil : betek pemp real e ranker
paea eul lur bara.

Ar zizun dremenet hon doa lavaret
penaos kannadour an Alamaned er
Stadou-UNANET an Amerik, an aotrou
Bernstorff, en doa graet promesaou
kaer d'an Amerikaned diwar-benn
paouez gant mestaoliou al listri-
splujiere. Re-i a reas e cher e vije
hiviziken, da vihana, roet ali d'ar
gabitten-vor a-raok tarza al listri-
vejourien ha na vije graet an taol
kriz se nemet diwar red. Biskoaz al
lavar koz Promesaou kaer, peamanchou
losk » n'en em gavas gwiroc'h.
Ar 4 eus ar miz man, da eiz eur
hanter noz, al lestr treuz-Atlantik
Hesperian, o vont eus Liverpool da
Vontréal, Kanada, warnan 700 a
dreizerien ha 250 martolod, a zo bet
taget gant eul lestr-splujiere alaman en
deus skoet gantaen unan darzerez hep
ali na kemenn ebet. Gwell a ze, an
Hesperian n'ez eas ket d'ar strad war
an taol ha gal'et e voe savelei an holl
dud war e vourz. An Alamaned a ra
gwap eus ar gwasa ouz ar prezidant
Wilson hag ar Stadou-UNANET.

Daou lestr-samm d'ar gompagnu-
nez treuzatlantik, ar Bordeaux hag
ar Guatimala, a zo bet tarzet er mor
Bras gant listri-splujiere an Alamañed.
Ar c'henta, ar Bordeaux, a rae
hent eus ar Marok da Vourdel gant
eurgardad ed. Tizet e voe ha goueze-
let gant eul lestr-splujiere alaman e-pdo
o tigouezout gant aber ar Gironde,
sul diweza 5 eus ar miz. Ar Guatimala,
5.013 tonnell, unan eus brava
listri-samm ar gompagnunez treuz-
atlantik a voe taget gant an hevelep
lestr-splujiere war a gredet, dilun diwe-
za, ha gouezelet evel egile, e kenver da
enez Gér-Veur. Nemet, a-raok e gas

d'ar strad, an Alamaned a zo bet
aketus d'e zilestra eus boutailhennou
gwin Champagn a oa sammet warnan.
An holl vartoloded o deus gallet en
em zavetei. Eul lestr all, ar Caroni,
eus Liverpool, o tont da Vourdel, a
zo bet gouezelet diouz an tu-ze ives.
Betek-hen an Alamaned n'ez aent ket
pelloch gant o splujiere eget enez
Eusa, bremen ez eont doun er mor
Bras, betek stér Gironde.

E mor Marmara, tost da Gonstan-
tinopil, eul lestr-splujiere saoz en dije
gouezelet eul lestr-distrujer (« des-
stroyer ») turk, ar Yar-Hisar.

An Alamaned o deus kaset niñeried
a hinienou da leuskel tarzerezed war
gériou digor, Lunéville, Saint-Dié,
Germer. Ar 7 eus ar miz, tri eus o
« Zeppelin » o deus gournijet a-us
da Vro-Zaoz, diskaret eun ugant ti,
ha lazet pe c'hoazet un tri-ugant den
bennak. Da respont anezo, niñerien ar
re unanet a ya a vandennou bras, betek
50 niñeriez e pep banden, da darza
kazarniou ha tier hent-houarn e
kérouan Alamaned, Saarbruck, Dieuze,
Morhange, Metz, hag all.

Diweza Keleier

Impalaer ar Rusi a zo en em laket
e peno e armeou.

Ar Rusianed o deus bet, en-dro da
gér « Tarnopol » er Chalisi, eur
gound eus ar c'haera. Paket o deus
da brizonerien 200 ofiser hag 8.000
soudard ha kemeret 30 kanol. Er
c'hoisteiz da Darnopol o deus bet
gounidou all c'hoaz.

An 8 eus ar miz, eul lestr saoz, ar
Mora, a zo bet gouezelet gant eul
lestr-splujiere alaman e-kenver da Ben-
march'. Ar vartoloded war e vourz a
zo salo.

Sav, Breiz-Izel

T u heumraeg - « Gwyr Harlech »

Sav, Breiz-Izel, da vannielou
Ruziet gant gwad hon c'hendadou,
La - va - romp holl a-bouez hon penn
Breiz da vir - vi - ken.

Sav, Breiz-Izel, da vannielou
Ruziet gant gwad hon c'hendadou,
Lavaromp holl a-bouez hon penn
Breiz da virviken !

Dihun Breiz, va Mamm venniget
Rag an deiz a zo digouezet,
Setu ar youch war bap kriben
Breiz da virviken !

Ar youch a zo aet 'dreuz d'an ér
Bete gouezelet hon lanneier,
Dalek Gwened bete Porz-Gwen
Breiz da virviken !

Dic'houinet eo ar c'heleziez
Me'glev lemma ar sabrinier,
Met us d'an trouz e klev an den
Breiz da virviken !

Mene-Bre ha Mene Kragou
O deus distonet hon galvou,
Gwagen ar mor 'lar d'ar wagen
Breiz da virviken !

Ar Vretonez a zo kaled,
Eus eur penn d'ar penn all d'ar bed
O deus touet difenn o gouenn :
Breiz da virviken !

Beteg ar gouelec h ar pella
Ar c'horn a vrezel a vouda,
An avel youch en eur dremen
Breiz da virviken !

Ar c'halonou 'zo entanet
Hag an divrec'h a zo nerzet !
Doue, ro an Trech' d'az mibien :
Breiz da virviken !

TALDIR.

Deiz-ha-bloaz emgann ar Marn

Breman zo bloaz ar jeneral Joffre,
ouz e zikour ar jeneralad all, rene-
rien armeou, dreist-oll Maunoury ha
Foch, a zeus a-benn da zibarzen an
Alamaned a oa arru tost da Bariz,
ha d'o lakat da dec'het, en emgann
brudezt ar Marn. Eur gouli a zo bet
en iliz-veur « Meaux » da lida an
deiz-ha-bloaz gloriouz-se ha da d'ug-
rekaat an Aotrou Doue. Pedom-Pan
da beur-ober trech' ar Marn dre la-
kat hon zoudarded da vouta da vat
ha da viken an Alamaned er-maez !

Evit skriva d'ar brizonerien

Evit skriva d'ar brizonerien en
Alamaned ez eo gwelloc'h ober gant
kartennou-post eget gant lizerou.
Kement karten pe lizer, kent beza
roet d'ar brizonerien, a vez lennet gant
jubened, paotredodiouyez, o'chouzout
mat ar galleg hag an alamaneg, da
welet ha ne ve ket hanou enne eus
ar brezel, pe traou-all hag a zo di-
fennet komez diwar o fenn. Ar char-
tennou eo a vez lennet da gentan,
ha roet ives da gentan d'ar brizone-
rien.

DES OCTES DU

Malloz da Wilhou

War don : Poent ez eo d'eoc'h,
pec'her.

DISKAN :

Poent ez eo d'eoc'h, Gwilhou,
Sonjal 'n ho torfejou.
(Diou wech).

Ne glevit ket an huanadou
Eus ar Zav-heol d'an Hanternoz,
Ha ne glevit ket mouez ar broiou
O laret d'eoc'h malloz, malloz ?

Ne glevit ket an emzivated,
Intanvezed ha mammou-koz,
Tadou a zo breman dilezet
O laret d'eoc'h malloz, malloz ?

Gwad an dud ho peus laket laza,
En deiz kerkouls evel en noz,
A ruilh hag a zeu d'ho stabeza,
O laret d'eoc'h : Malloz, malloz !

An douar a zo gantan livet
Ken ez eo henvel ouz ar roz ;
Ar c'horfou 'zo warnezan breinet
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Hag an dud keiz ho peus mac'hagnet
E Bro-C'hall, Rusi ha Bro-Zaoz,
O c'horf hag o izili brevet,
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Kalz a re-all ho peus revinet,
Ne chom gante na ti oa gloz,
Pell diouz o bro 'deus renket tec'het,
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Merc'hed ha gworagez, 'zo stabezaet
Gant ho soudardet, ho tud groz,
Hag an dud didrouz 'zo bet munret,
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Lazet 'peus merc'hed ha bugale,
O c'horfou taolet 'barz ar foz ;
O mouez ac'hano, den didrue,
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Ar veröeidi ho peus beuzet
Eneq pep gwir, enep pep kaoz,
O mouez deus fonz ar mor bras bepred
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

An ilizou ho peus dismantret,
Drailhet imachou ar zent koz,
An touriou kaer ho peus diskaret
A lavar d'eoc'h : Malloz, malloz !

Biskoaz den 'zo bet war an douar,
Na breman nag en amzer goz,
A vee bet kirieg d'eur seurt glac'har,
Na tennet kement a valloz.

Rak-se, en despet d'ho pedennou,
— Hag holl ez int pedennou faoz,
Ho Toue, daoust d'e vadelezou,
— A laro d'eoc'h : Malloz, malloz !

Menoz an Oberour

Karout a rafen, Tad ar Gevier,
Kas beteg ennoch' va menoz...
Evit beza lazet va mab ker,
Me ro d'eoc'h iveau va malloz.

J.-L. HENRY.

KELEIER EUS AR VRO

LANGUIDIK

Kanv. — Ar c'henta eus ar mis e voe lidet e Languidik, Bro-Wened, obidou an aotrou ar Meliner, eus Meil-ar-Baudry, tad-kaer d'ar barz Loeiz Herrieu, hon mignon ker, a zo breman war an talben-brezel.

Hon gweila gourc'hennou a gengany a gasomp da in'anvez an aotrou ar Meliner, d'e ver'h an itron Herrieu, d'ho mignon Loeiz ha d'e zaou vreur-kaer a zo gantan er brezel. Doue ra vezo gant ene ar Breizad mat a zo paouez mervel !

LANNILIZ

Maro an aotrou person. — Eur gwall-gelou a zeu d'imp eus Lanniliz, maro an aotrou chalon Kerboul, person ar barrez. Ouspenn ma oan anezan eur beleg sanctel, an aotrou Kerboul a oa gouziok-bras Goude eun nebeut bloaveziou tremenet gantan en e yaouankiz 'vel mestr-kelennet e Les-

neven, e teuas da skol-veur Roazon hag eno e vee, gant an aotrou chalon Buleon a Wened, unan eus diskibled kenta an aotrou Loth, a roas harp d'ezan da ziazeza e Roazon deskadurez ar brezoneg hag ar yezou keltiek. Hanvet da remer kelenndi Kastel-Paol, e ouias kas da benn eus ar gwella ar gang pouanner ha diaes-se. E Lanniliz e oa karet gant an holl. A-unan gant he « Rener koz » a oa bet unan eus gwella mignoned an aotrou abad Kerboul e Roazon, Kroaz ar Vretoned a choulen ouz he lennerien eur bedenn a galon ma vo Doue gant ene ar gwir-Vreizad hag ar beleg sanctel-ze.

PENPOULL

Martoloded saoz savetaet gant eul lestr eus Penpoull. — Al lestr dre lien Aurelie eus Penpoull, war e hent eus Bro-Zaos d'al Légué, en em gavas gant diou vag leun a vartolded saoz ar Kirkby hag ar Repeat a oa bet goualedet gant listri-splurjerien an Alamaned. 24 den a oa war unan eus an diou vag-ze ha 9 war eben. An Aurélie he deus gallet rei repu d'ezo ha o digas e surentez d'ar c'henha lestr bras he deus kavet war he hent.

Medalennet. — Ar vedalen zoudard a zo bet roet da Armand ar Floc'h, martolod eus Penpoull, bet gloazet grevus er brezel en here diwezan. Hon gourc'hennou d'ezan ha d'e dud !

LANNUON

Eur zoudard, kelou ebet auezan a zo kavet a benn bloaz. — Loeiz Grénés, soudard er 47vet rejimant, a os kollet pep rouden anezan aboeu an 22 a viz eost warlene. Eman o paouez skriva d'e ded penôs, prizoniet er Veljig, e oa bet difenfol striz outan rei euse gelou ; nevez-kaset eo en Alamagn hag e vez 'ezel breman da skriva ; yach eo, met o chouzany kalz gant an naon evel ar brizonerien all.

Laket diou wech war daolen-enor an arme. — Per Menou, eus Kérvenno, kaporal en 132vet rejimant war broad, a zo bet laket diou wech war daolen enor an arme, gant menegou meulus meurbet d'ezan. Hon gwel-lan gourc'hennou d'ezan ha d'e ded e Lannuon.

Medalennet

An aotrou Jul Herve, marchal al loeiz an archerien, a zo bet roet d'ezan desadorn all e Saint-Brieg medalen ar zoudarded. Lannuoniz, a-unan gant an archerien all, o deus graet stad ha lid d'ezan, ha dleet mat e oa !

PENVENAN

Darvoud. — Eun darvoud marvel a zo c'hoarvezet e Penvenan e-pad an eost. Eur c'hreñnard iz vloaz, Gwilherm Bougeant, p'edo o tourna e ti an aotrou Philippe Savidan, eur yorek, a gouezas war e benn diwar ar bern plouz. Kollet gantan e anaoued-gez, e vee kaset da di e gerent, e-lec'h e varvas a-benn daou zevez.

KEMPERLE

Daou vreur medalennet war eun dro. — An aotronez Kristof ha Loeiz Talabard, hag a zo o-daou en arme, o deus bet peb a vedalen gant ar menegou enorus-man : « Kristof Talabard, obiser an « Intendance », en deus c'ñet war an hent mat eul lostennad kirri-pourvezerez, a oa dihenchet ; reizet en deus an difens eus ar c'hirri-ze ouz an Alamaned, ha deou eo a-benn da zavetei an darn-via anez. — Loeiz Talabard, an 13 a viz Gouere, evel adjudant, en deus kaset kalonek e ded ouz fosiou an Alamaned, lammet en deus ar c'henta e-barz ha laket an enebourien de c'ñet o leuskel oute « grenadou ».

PLOEZAL

Enor d'eur c'henvroad ! Ar yaou,
eus ar mis, e Pontreco, e vee roet,
dirak ar zoudarded, ar vedalen d'eur
bugel a Bloezal, Erwan Mari an Duc,
a zo bet gloazet grevus oc'h en em
ganna kalonek e Suippes. Enor d'ezan !

GWENGAMP

War an daolen-enor. — Hon gourc'hennou d'bon c'henvroad, Yanu Mari Kerdelès, eus ar 48vet war broad, a zo bet laket war an daolen-enor gant ar meneg kaer da heul : « An 28 a viz Vae, gant ar c'hanelier Gerard, eus ar 7vet rejimant kanolieriez, ez eo aet h-p termal an distera, dindau eur glao houarn, da rei sikour da zaou ofi'er, eun eilofisier ha dous zoudard a oa bet douaret dindan eur dizac'haden-douar ; tennet o deus a-zindan an douar alle-tanant, hag hen beo c'hoaz, ha laket anezan er gwasked ; dalc'het o deus goude-ze gant o labour palat ha lemel bras he deus kavet war he hent.

KOADOUT

Kimiad an aotrou person. — Evel ma oa bet laret aman, ar zùn all, hon c'henlabourer ha mignon ker, an aotrou abad Goasdoue, en deus renket kimiadi diouz e barousianiz Koadout. Unan ané a skriv d'imp « ez eus keun d'ezan er barouz, met lez et en deus labourou ha madobrou war e lerch, hag a ray d'ezel sonjanez keit ha ma vo iliz Koadout en he zav ? »

Klevet a reomp gant plijadur vras en deus bet e barouz neve, Logivi-Plougras, eun digemer eus ar c'hen-tan, hag en deus goneet dija kalonou e barousianiz.

An aotrou Louette, mestr-skol e Plezidi, a den hep zùn da ganan an oferen da Goadoudiz. Anaveel eo ha karet en o souez ha mil anaouedegezat o deus evitan abalamour d'ar bo-an a gerner gante. Esperi a reont, kouloude, e ch'allofont, marteze hebdale, kaout ive oferen war ar zùn abalamour d'ir re veo hag ive d'ar re varo.

Plijadur a ray d'hon holl vignoned kavout aman ar pez-barzoniez brao da heul, savet d'an aotrou Goasdoue gant an aotrou Moal.

AN NOR SERRET

D'an aotrou Goasdoue, person koz Koadout, person nere Logivi-Plougras, gant karante.

Beg ar grec'henn, 'us d'ar yorek vihan, Dastumet brao, klenk ha kempen, Tre eur porz kloz, 'ant eun nor ledan, Hag eul liorzh kied 'vel eur rusken, En eun gav preshtooar ar barouz Savet houe kalk a vloavezion ; Ar vuhe 'vel eur vammenn didroux, Red kompez 'n harz e vogeriou.

Eno, a heb amzer 'n deus bevet Beleien deut, re de re, Da ch'elen ha da chouarn an denved Bet lieliz eune gant Doue... Met setu deizouz 'zo trement Hu ne weler ken ar pastor O vont, e ont 'vel ma on boazet, Hag an ti 'ziger ken e zor

Ar c'hlasker-houed, o tremen ebiou, War an oaled 'rae eur diskui, Eun tammo tommaden, ma 'n dije rion, Eur pred ha, zoken, eun diviz ; Met breman, da veure ha da noz, Ar c'blasket, o choual aluzen Ouz an trezouz, kaer en deus gortoz, Sionaz, an nor ne zigor ken !

Ar c'hlavour, 'dal ma sante gwasket E galon gaunt spont ar mare, Ar beleg gantant 'vez galvet Prim-prim da zonet war a dro

Setu me 'glev o choulen skoazel Eur c'hoziaz aze, e kichen, Met ne daly ket na slet, na gervel, ... Sionaz, an nor ne zigor ken ! Kaer am eus selaou, trouz ebet en ti ; Taxet eo grougrouz ar chudson, Kan ar chilleg ha klemmou ar c'hi O kundal en e brizon ; Pa gasan c'hoaz pelloch ma zellou, 'Trezek an draouien, ar mene, Ar vro 'zantan 'vel pa ve gouillon, Dre m'eo serret an ti-ze.

Kaeroch' vit richan al laboused O kanan 'dalek ar mintin, Mousieu all, sionaz, a zo tavet, Hag ar chloch' gant e vonez sklinin Ne zigas ken tud d'an oferen Evel gwechall ma tirede... Pôzel eo orolaj ar beden 'Boe m'eo serret dor an ti-ze.

D. N. D.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Talfaser, qui fait son travail à demi. Eui talfaser a galvez eo, c'est un mauvais charpentier.

Kortroya, suivre la courbe de la route ; digorntroya, ne pas suivre la courbe de la route, tourner dans une autre route à droite ou à gauche de la voie. Bas-Léon.

Magn, enfant gâté (mign, toull, kamambre, même sens).

Teurket, très bien fait. Bragou teurket. Laodivisiau.

Tarin, type, en bonne part. Setu aze e tarin, avat ! En voilà un type (un bon type) ! — O istal, même sens, mais en mauvaise part, dans le sens de « mauvais type ».

Klaouietier, boîte à briquet, boîte pour recevoir le bois pourri ou le chiffon brûlé servant à allumer la pipe.

L. AR FLOC'H.

TRUBUILHOU AN AOTROU GAM, pe Torrou-penn an deiz kenta 'r bloaz, pezig-c'hoari e daou arvest, 0 fr. 30.

KENTOC'H MERVEL ! daryoud tennet eus istor ar Vro epad an Dispach', — tri arvest, 0 fr. 40.

RIMADELLOU BREZONEK, Trede Levri Marvaillou evit ar Vretoned, 2 f. 20.

CHOMIT ER GER ! Darvoudou c'hearvezet gant sur Vretoned eat da glask... fortun da Bariz, 0 fr. 30.

LEVRIG-DOURN, Trede-Urz S. Fransez eyit tud ar bed, 1 fr. 90.

TOG JAN HA POTR E VRAGOU BER, daou bez-c'hoari eus ar bravan gant Dir-Na-Dor, en eul levrig a 50 pajen. Priz, gant ar frejou-kas : 6 gweneg.

BUE HA MERZERENT JANED ARK ; konted d'ar vulgate gant Dir-Na-Dor; 55 pajen. Priz : 6 gweneg gant ar frejou-kas.

BUE AN DEN EVURUS CHARLES BLEIZ, dug a Vreiz, gant Dir-Na-Dor, 70 pajen. Priz, gant ar frejou-kas : 8 gweneg.

AN DIAOUL POTR, marvailh gant Dir-Na-Dor, 32 pajen. Priz, gant ar frejou-kas, 6 gweneg.

PIPI GONTO, levr marvailh neve, gant Dir-Na-Dor, 184 pajen. Priz : 6 real; 4 gweneg oupen evit ar frejou-kas.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Gaillaume

KROUZ ar VRETONEZ

PRIZ AR CY OUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breizh ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GHIZ.
Gant bresoneg eo deut ar feiz.
Gant ar galleg er ay a Vroiz.
FURNEZ AR GHIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prestoneg.
Yez an duv vad hu kalonok.
Fez ar feiz so ; ma re'vezhet,
Goupen ar Yez, e vo Peched !
MILIM.

TAOLEN AR BREZEL

War linen Bro-Veljig ha Bro-C'hall ar ganoliadeg a bad atao. Krogadou a vez iver aman hag a-hont etre fosiou-difenn gant bombezennou ha « grenadou » pe bombezennou dourn.

Nijerien ar re unanet a zalc'h da vont, dre skouadrennou, pell a-dreav d'al linen-emgann, da zispenn hen-chou-houarn an Alamaned evit dié-saat d'ezo en em bourvezi. Dismantret o deusevel-se, ar zizun dremenet, tier hent-houarn e Trêves, Baron-court, Donaueschingen, Marbach, hag all. Kresket eo bet an nijerien, ma voe renket sevel, ar zizun dremenet, eun eil-sekretour a Stad (sous-secretaire d'Etat) a vo karget eus servij an nijerez en arme. Skanv ha mibin, nijerez ar re unanet a ra gwelloc'h labour eget « zeppelinou » divent ha lochore o enebourien. Ar re-man o deus graet, ar 7 hag an 13 eus ar miz, mijadenou a-us a Dvo-Zaoz, o laza pe o chloaza tud dinoaz.

Ar splojerien alaman o doa goulebet listri-samm e-kenver da Vourdel hag a-wel da Gerveur ha da Benmarc'h n'int ket bet gwelet aboue. Ministr ar Verdeadurenn en deus kaset da holl gelaouennou Breiz eun noteñ ma larvar enni da dilevt ket en em jala gant ar splojerien-ze, rak laket e vo, emezan, pеб evez d'o dizarenn e mor Bras evel ma'z int bet dizarenn e mor Breiz.

Er mor Kreizdouarek o doa graet iver mestaolioù er zizun all : tarzel o deus daou lestr-samm d'ar gompagnunez Treuz-atlantik, an « Aube » hag ar « Mostaganem ».

An Italianed a gerz war-raok bepred, nemet gorrek'ch bremen, dre m'o deus a Aotrichianed digaset soudarde e leiz da zifenn o c'hérou, dreist-oll « Goritz », a oa en argoll. War a greder, e vo skoulmet heb dale eun emgann bras en-dro da « Goritz ».

An 9 eus ar miz, al lestr-splujer gall « Papin » en em gavas en Adriatik gant eur strollad listri-tarzerien

RENERIEN

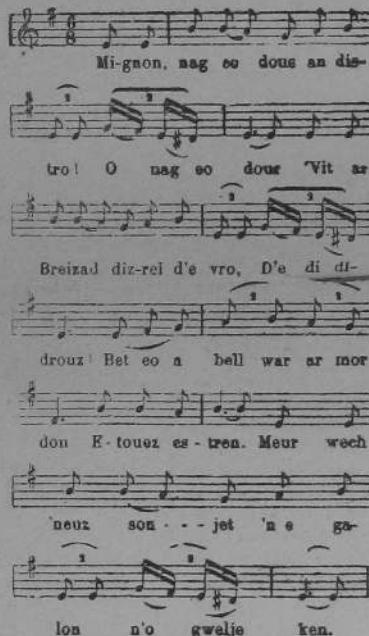
E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

AN DISTRO

Kinniget da Evnig Arvor.

Mignon 'nag eo doue an distro !

O nag eo doue
'Vit ar Breizad dizrei d'e vro,
D'e di-drouz :

Bet eo a-bell war ar mor don,
E-touez estren,
Meur wech 'neuz sonjet 'n e galon
N'o gwejje ken !

Bremen setu fin d'an anken,
D'ar sonjou fall ;
Ar joa a lak bannou laouen
En dro d'e dal.

Nag eo kaer an oabl da walet !
Flour ar méziou !
Nag eo drant kân al lapoused
Touez an deliou !

Pep tra a c'hoarz outan fete :
Ar vleuennig,
An heol skedus eus lein an Né
Hag ar wazig.

Eur c'hloc'hig a gley o tintan
'Barz ar peidder,
Hag e vouez flour a lar d'ezan :
« Deus prim d'ar gér ! »

O dez a levenez dispar !
Dez binniget !
Gwelet 'ra ar c'hornig douar
Lec'h m'eo ganet.

Gwelet 'ra bremen dor e di...

Deus e lochen
En eur lampad e teu e gi
D'e ziarbenn.

— « C'hanta Loullig ! kollet 'oun bet
Pad pell amzer !
'Mechans e tisplij d'id bepred
Mesa ar gér ?

« Vit an deiou 'c'h efomp hon-daou,
'Vel warlene,
Da redek a-dreuz d'ar c'hoajaou,
E-pad an de. »

An holl a deu war douil an nor
Ouz e glevet ;
Hag an divrech a zo digor,
Daerou a red... .

Daerou lirzin, daerou a joa...
Anken 'n e vouez,
Hen a larvar : « Med piou, eta,
A vank 'n hou touez ?... »

Allaz ! pep dudi, a welan,
A vez mesket :
'N hini 'o buez an ti-man
A zo kollet ! »

LAOUIK.

KLEIEIR BUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

Hon mignon ha kenverre ker, « Bleimor », en deus roet d'imp eus e gelou, a zo mad, a drugarez Doue. Eman « aspirant », pe danvez-ofiser, war an talben, ba gantañ Kerneviz, eul levenez evite kaout da rener eur gwir-Vreizel eveltan. Hon gwella menoz d'ezz holl ! Setu aman lizer hon mignon :

Kenverre ker,

Eur gerig hepken ! Yac'h oun atso a gorf hag a spered. Eur rann-arme Bretoned ez omp aman, hag ec'h oun-me digouezet e-touez Kerneviz. Tud vat, labourerien kaer ! Eur bliadar eo beva ganto. An deiziou a zeu e skrivid'ec'h heulizer hiroc'h. Met, o c'hortoz, teurvezet digas d'in « Kroaz ar Vretoned ».

A greiz kalon d'ec'h e Doue ha Breiz

Bleimor.

Ya, mignon ker, gallout a rit kaout fiziants e raio « Kroaz » he gwir wella da zigas d'ec'h ha d'ho Kerneviz, bap sizun, eur banne aer vat Breiz-Izel du-hont war an dachen-vrezel.

Ar barz mad Taldir a zo en em gavet, da zeiz-ha-bloaz emgann-trec'h ar « Marne », el lec'hioù bet brudet gant an emgannoze. Kas a ra d'imp eur skeuden eus eul lec'h m'o deus stourmet taer ar Vretoned ennan. Setu aman e lizer :

Mignon ker,

.... Setu me bremen war eun douar, e-lec'h na weler dre-oll nemet mogeriou losket ha beziou dre ar parkeier ma tiwan adarre an ed endro d'ezzo. An den a zo kenbihan ! Nebeut a blas a zalc'h en e veo ha nebeut a ch'hoaz goude e varo...

Trugarez ived da Daldir evit beza aotreet moula e ganaouennou dispar, dreist-oll « Bro goz va zadou », a dileft an holl Vretoned gouzout din dan envor, d'en em anaout gwelloc'h a ze kentrezo ha da entana outi mui-z-mui o charantez-vro.

Hon lenner ha mignon ker, J. le Page, kemeret da brizoner gant an Alamaned, a oa bet kaset ganto, dre zroukansouz ar Fransizien, eus kamp Friedrichsfeld e-lec'h n'oa ket re c'haro beva, d'eur prizon all kalz garvoc'h, e Neuenkirchen. Eman o paouez skriva d'imp evit rei kelou ez eo dili ammet eus e « brizon a zroukans ». ha distroet da Friedrichsfeld. Yac'h eo bepred. Gantan, emezan, ez eus kalz a Vretoned, hag e komzont allies eus a Vro. Kas a ra e c'hourc'hement nou da « Groaz ar Vretoned », d'he lennerien ha d'he renerien. An holl ived aman, e tiegez « Groaz ar Vretoned », a njil allies o spered war zu hon prizonerien, du-hont e-deun an Alamaned.

Stank eman en armeou Breiz - Veur ar Gelted, hon breudeur dre ar yez hag ar ouenn, Iwerzoniz (Irlandais), Kambreiz (Gallois) ha Skosiz (Ecossais). Unan eus ar re-man, an aotrou Malcom Stewart Blane, letant e rejmant brudet. « Cameron Highlanders », en deus skrivet d'imp eul lizer eus ar charantezusa. Bevet en deus pell amzer e Breiz, emezan, ha n'eus ket enni, eus Pontorson da Wazien, nemeur a lec'h a gement a vije chomet dizavañ ha dizaremperd d'ezzo. Eus talben ar brezel e spered a njil war zu Breiz kerkouls ha war zu Skoz, e vamm-vro garet. Kas a ra da « Groaz ar Vretoned » ha d'an holl Vretoned e wella menoz, a-unan gant eur gaer a aluzen da « Vreureiz ar Brezoneg », « ar wellan, emezan,

eus an holl vreureizou savet e Breiz evit miridigez ar Yez » Trugarez ha mil bennoz-Doue d'ezzo ! Ra zigermero, hen hag e genvroiz a Vro-Skoz en em gann evit ar Gwir en hanternoz eus ar Frans, hon gwella menoz !

Hunvreou ar Prizonier

(tennet eus eul lizer
deut eus an Alamagn)

War eur guchen blouz gourvezet
En eur c'holz pell diouz va bro,
Evit tōen bolz ar stered,
Na gwaskeden, na disglō,
Golodet gant va zruilhou,
Evit bevans bara du,
Hir e kavan an nozveziou,
Askrignet gant an astu.
Eno eo e ran hunvreou,
Pa gouskan dre ar skuizder ;
Ac'hano njij c'hoaz va sonjou
Da Vreiz-Izel, va bro gaer !

Gwelet a ran al lochennig
C'hoaz m'a oun bet luskellec
Gant va mamm pa oan bihanik
War bank-to-sel an oaled.

Gwelet a ran ar pradennou
Golodet gant ar glazur
E-lec'h ma raeñ va c'hoariou
Bihanik, gant plijadur.

Klevet a ran an evnigou
O kana meulodius,
Heklevet eus ar stankennou
Gant soniou barzonius.

Klevet a ran son ar c'hléier
O c'hervel an dud fidet
Da vont da bedi o Zalver,
Da zul, d'al lec'hioù santel.

Gwelet a ran va zud karet
Breman beuzet 'n o daerou
En em vedet 'tro an oaled
Da laret o fedennou.

Klevet a ran ar vesaerien
O tisken eur a mene
En eur gana soniou laouen,
Pe gantikou da Zoue.

Donet a ra 'barz va spered
Envor pardoniou va bro
Lec'h e veze paotred kalet
Oc'h euna ar perchenno.

Gwelet a ran merc'hedou drant,
D'ar zuliu d'abardaë,
O prienti botkedou koant
Da ginnig d'c'harante.

Siouaz, an dihun zo kalet,
Rak gwelet a ran dioustu
Emoun aman c'hoaz amaret
Gant chadennou an harlu.

Neuze e ran hunvreou all
A zo disbennvel meurbet :
Gwelet a ran ar « Voched » fall
En-dro d'in o fistoulet.

Int-i eo hirio va mistri :
Ganto me 'zo prizoniet
Hag outo e renkan senti
Pe beza gwall-gastiez ;
Gouzvan naon, poan ha paourente,
Gwall-gaset e pep feson
Gant eñebourien didrue,
Direspet ha digalon.

Setu aze, va mignonned,
Buez ar brizonerien ;
O flanedan a zo kalet
E bro an eñebourien ;

Met, gant nerz-kalon ha fiziants,
Dre garantze 'vit o bro,
Evit Breiz-Izel hag ar Frans,
E c'houzanvont o foanio.

J.-L. HENRY.

Marto oded Breiz e Dixmud

« Martoloded Breiz e Dixmud », ar werz kaer savet da vartoloded Breiz gant bon c'henlabourer ha mignon mat « Yvonig Picart », a zo bet moulet war baperennou distag ha

skignet a-benn bremenouspen 1.500 diouto. A bep tu e tigouez ganimp lizerou hag int leua a c'hourc'hennou dleet mat da benn-ober dispar hon mignon. Setu aman pennadou tennet diouto :

Sant-Maixent, ar 5 a Wengolo.

Aotrou ker,

Unan eus va c'henkolaerien aman en deus gwelet dre zigouez an nivezen « Kroaz ar Vretoned » warni ar werz kaer a Martoloded Breiz e Dixmud ». En hano eur c'halz eus ar studierien-ofiserien a zo aman e teuan d'ho pedi da zigas d'imp, mar plich, eun nebeut « Gwerziou » war baprennou distag. Ma holl vignoned ha me a zo ganimp kerent er Verdeadurez. Gant-se, « Martoloded Dixmud » en deus skoet doun war hon c'halon !.... Va digarezit, eur wech c'hoaz, eus ar frankiz a gemeran en hano eun niver a Vretoned vat... Digemerit, gant va zrugarez en a-raok, va gwella menoz.

G. C., danvez-ofiser e Skol-ofiserien
Sant-Maixent.

Eus porz-mor Toulon, an aotrou kabitien a vor R..., Kommandant Svet « dépôt » ar vartoloded, en deus teurvezet digas d'imp eur garten garantezus da drugarekaat Yvonig Picart. War a skrif d'imp iveauz eur c'chartier-mestr eus ar bureoù, ar « Werz » a zo bet laket a-wel d'an holl ti an e dépôt » hag ez eo eun dudi gant an hol lann anez.

Eus Brest e teu kerkoù kelou : « Lennet am eus ar werz kaer « Martoloded Breiz e Dixmud », a skrif d'imp eur martoloded eus Brest ; met he diskri dre an envor an hini am bije c'hoant d'ober. Ho pet ar vadelez da zigas d'an anez, mar plich... »

An aotrou Ch. ar Goffic, ar skivagner brudet ken gouiziek war istor ar Verdeadurez hag a zo o paouez sevel eul levr da « Vartoloded Dixmud », en deus skrivel d'imp da veuli labour Yvonig Picart, en dije c'hoant, emezan, da lakat da zibenn e levr, pa vo graet eun adyvoladur anez.

Ar re eus hon lennerien, dreist-oll ar re a zo martoloded pe o deus kerent war vor, goulennek buhan diganimp « Gwerz martoloded Breiz e Dixmud », ral heb dale pell e vo diviet. A drugarez d'hon mignon mat « Yvonig Picart », ar werz a vez roet evit netra d'hon martoloded a Vreiz ha d'o mignonned.

KLEIEIR BUS AR VRO

AN ORIANT

Kavz. — Klevet a reomp kelou eus maro an iron Pinson, mamm-goz hon mignon ker, an aotrou Per Mozaer. D'ezan, d'e dad ha d'e vamm ha d'e holl diegez e kinnigomp hon gwella gourc'hement nou da gengany.

AR FOUILHEZ

Eur skouer vat ! — Disul diweza, an aotrou person en deus lavaret, er gador, kas an aour da resever an tailhou evit difenn ar vro. Hen e-unan en deus roet ar pez en doa. Setu aze eur skouer vat !

BREST

Taoz-kaer eur Brestad. — An taoz-kaer-man da heul a zo bet graet gant eur Brestad yaouank. Nedelek ar Goær, 19 vloaz, a zo o paouez beza laket evit se war daolen-enor e « vrigaden ». En eur c'hograd en em gavas e-unan penn gant tri « Boch », eun ofiser ha daou is-ofiser. Ar reman a loskas outan eun tenn-fuzul a yeas ebiou a drugarez Doue. Ar Goær, o tenna d'e dro, a c'hoazas unan eus an Alamaned hag, o c'houdroz ar re-all, e reas d'e en em rei da brizonerien. Stad ennan, ar Goær a zigasas e dri brizoner da rener ar « pest ». Bet en deus digant ar jeneval Joffre eur c'horng-sigareten evit e boan. Gourc'hement nou da gengany.

An aotrou Bureau e Brest. — An aotrou Bureau, eil-sekretour a

Stad evit ar Verdeadurez-kenwerz, a zo deut d'ober eur weladen da borz-mor Brest. Digemeret eo bet gant an amiral, ar prefet, ar maer hag ar Gambr a Genwerz. En em guzuliet eo gante diwar-benn al labouriou a vije d'ober e porz-mor kenwerz Brest d'e wellaat. Fizians a zo e vo graet eun dra bennak da wellaat porz-mor kenwerz Brest, goude ar brezel. War e zistro da Bariz, an aotrou Bureau en deus tremenet ived dre Zant-Brieg ha Sant-Malo.

GWITALMEZE

Seizvet medalen. — Pemzek deiz 'zo e o bet meneg aman c'hoaz eus taoliou-kaer Gwitalmezel er brezel. Eman Gwitalmeze o paouez gounit he seizvet medalen. Aet eo gant Josef Mao, bet martolod war al listri-brezel ha bremen en 3vet rejmant kanolierie an Inizi, pe « Artillerie coloniale ». Hon gourc'hement nou !

KEMPERLE

Kinniget evit ar groaz-enor — An aotrou R. E. ar Moaligou, letant war-vor, bet laket war daolen-enor an arme, a zo kinniget evit ar zeizen ruz. Hon gourc'hement nou !

MOELAN

Pardon Itron Varia Lann-Riot. — Ar merc'hher, 8 a Wengolo, e vos lidet, evel pep bloaz, pardon Itron Varia Lann-Riot e chapel ar Verc'h-hez a zav war glann stér « Belon » et-al ar mor.

An derc'hent, d'an abardaez, e oa bet kivet ar gousperou hag enaouet an tantad.

Dez ar pardon, 'tro nav eur mintin, brail kleier ; hag eur prosesion hir ha k'er, martoloded en o gwiskamant servij o tougen bannielou, kroaziou, skeudenou ha bagou bihan war stumm listri ar moraerez koz, a guiteas ar vourc'h. Ewel ar bloaz tremenet, ar wazed a zo rouez, — an holl a oar, siouaz, pelec'h emaint rediet da chom gant ar brezel ! Ar merc'h-hez, avat, a oa niveras kenan, niverusoc'h eget biskoaz, eur c'houlaouen goar gant pep-hini anezo. Lod a oa diarco-hen-kaer ha war gorf o hiziv, goude eur gouestl graet ganto d'an Itron Varia Ar pedennou hag ar c'hatikou a zavas stank d'an Nenv, e-kerz an hent, evit ar zoudarded keiz, evit silvidigez ar Frans, evit an trech diweza d'hou armeou.

Setu empop digouezet er chapel. Ar c'horn-douar-man a zo benniget ha kaer : roziou alaouet gant bleun-lann ; parkeier goloet a wez-avalou, karget leun-barr ar bloaz-man ; praegerie glas, hag ar mor bras damdost.

Goude an oferen-bred e vee graet eur brezegen gaer e brezoneg, yez ar Vro.

Da c'hortoz ar gousperou, ar bobl en em strevas du-man du-hont, da ziskuza ha da zibri eun tammoù boutet war ar c'hasaderen pe en tavarniou.

Da ziwez ar gousperou, ar prosesion a yeas da vinnigaden ar mor. Eno, war kae porz Belon e vee kanet an Te Deum hag e vee distroet, goude war-eun etrevezk Bourc'h Moelan.

L. GOURLET (Bod-Spren).

SANT-BRIEG

Eur veuleudi dleet mat d'ar Vretoned. — Dalc'het eo bet a Sant-Brieg kuzul-meur, pe « Conseil général » an département. Da zigeri al labouriou, an aotrou Armez en deus graet eur brezegen, ouz he c'hlouz ar veuleudi-man eus soudarded Breiz : « Ha komz a rin me d'ec'h eus hon c'henvroiz ? Evit gwir, soudarded ha martoloded Breiz o deus renket paea eun deog pouunner ha poanies d'ar c'hlouz ha d'ar maro, nemet sellat e vez a bannn outo gant ar bed-oll Stad a dle bezan ennomp abalamour d'ezzo, rak d'nerz-kalon ha d'o c'hen-daloc'h hep mar ebod eo e vo ar Frans dileurez, evit eun darn mat, eus an Trech da zont ! »

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ ar VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
skoed evit ar broiou estren

Ar brezonieg bag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Briz.
FRENNAZ AR GRIZ.
Gant brezonieg eo deut ar feiz.
Gant ar galleg es ay a Vroiz.
FURENN AR GRIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prizonieg.
Tet an dud vad hi kalonek.
Fer ar feiz eo ; ma e trechast,
Suspended ar Vez, e vo brezel!
MILIN.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Bleimor.....	10 lur
L., bleiner karr-dre-dan war an talben	20 real
Digabestr	4 real

Trouvez a greiz kalon d'hon mignonned a gas o aluzen da Groaz ar Vretoned, dreist-oll d'ar re an a zo zoudarded evel Bleimor ha L., hag a fell d'e dioueri eun dra bennak da rei skoazell da gas Groaz ar Vretoned d'o c'hamaraded er brezel !

TAOLEN AR BREZEL

War linen ar Veljig ha Bro-C'hall ar ganoliadeg a bad atao. Kanoliou ar Fransizien, e Nieuport, a deus harpet adarre listri-brezel ar Zaozon da zistruga difennou an Alamaned war an aod, en-uro da Ostende. A-hed an holl linen ez eus bremar kanoliou bras-divent, ma c'hell tizout an teñou diouito an henchou-houarn pell en a-dreñv da zifennou an Alamaned, ha rei skoazell d'an nijerezed d'o dismantra. Evel-se, ar boulejou losket gant ar c'hanoliou bras o deus distrujet, e Thiaucourt, war-dro diou leo en tu-hont d'al linen, eun tren a oa, moarvat, da Bourvezi Sant-Mihiel, eul lec'h kreny kenan d'an Alamaned war stêr Meuse .

A-hend all, krogadou a zo bet aman hag a-hont, dreist-oll gant bombezouenn ha « grenadou » pe bombezouenn-dour. Ar re bouezusa eus ar c'hogadou-se a zo bet emgannet en Hartmanswillerkopf, en Alzas, ha war eur ganol etre an « Aisne » bag ar « Marne », en-dro eur pont hanvet « Pont Sapigneul » ; dizarbennet eo bet an Alamaned a felle d'ezzo kemerar pont-se, ha krenvaet c'hoaz al lec'h da heul ar c'hogad.

War linen ar Rusi, leuren ar brezel a zo evel rannet e diou loden gant geuniou bras, hanvet geuniou ar Pripet, geuniou Pinsk. Erc'hreisteiz

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

d'ar geuniou-ze ar Rusianed o deus trech'et war an Aotrichianed e Tar-nopol. Derc'hel a reont gant o gounidou, n'eo ket hepken war an Aotrichianed, hogen iveau war arme ar jeneral alaman Mackensen en em gav diouz an tu-ze. Aboue an 3 eus ar mis n'o dije ket gaet nebeutoch' eget 50.000 prizonier.

En hanternoz d'ar geuniou, avat, ar jeneral Hindenburg gant bagadou diniver a droaden, kanoliou bras e leiz ha trizek strollad pe « division » a varc'hegerien a vœ losket gantan da redek doun er vro, a zo deut abenn da ober kelc'h war gér Vilna ; ar Rusianed o deus renket lezel ar gér-deza vont gantan ha kila da vat razan. betegoùt beza grounnet gant e armead a oa re d'o hini. Fizians a zo e teuñt a-benn da zizarben an taol-fobiez-mar, evel m'o deus dizar-bennet ar re-all.

Eus an Itali hag an « Dardanelles », nebeut a geleier : an traou a zalc'h da vont war-raok distrons-kaer.

En haor enez Rhodes, er mor Kreidouarek, an Indien, redet a skoazell, pe « croiseur-auxiliaire », 800 tonnel, e-pad m'edo heoriet, a zo bet tarzet gant eur splujer alaman ha kollet gantan eun unnek martolod bennak. Nemet, war a greder, e renko ar Alamaned paouez hebdale pell gant mestaliou o splujerien. Ar Zaozon o dije kavet an tu d'o distruja, kaer o devez kuzat dindan gorre an dour : eun ugent bennak anezo a vije bet distrujet evel-se, a-benn bremar, en-dro da enez Vreiz.

Gwall-luziet eman bepred stad ar sperejou er Balkaniou. Koulskoude, war a greder, mar klaskfe ar Alamaned, evel ma kinnigont ober, toulla o hent dre ar Serbi, da gas skoazell d'an Turked, ar Roumaned hag ar C'uresianed a savje awalc'h da stourm outo. Evit ar Vulgared, ar re-ze a zo gwall-denn da ober o menoz.

PONTIVI

Hon c'han broadel « Bro goz va Zadou » laket en enor. — War a glevomp e vije sonerien ar 17vet hag an 42 vet a Ganolerez, e Pontivi, o vont da studia « Bro goz va Zadou », a zo bet kentoniet evite gant rener ar « musik », an aotrou Wetter. E sell emaint da c'hoari anezan heb dale pell. N'oufent ket ober gwell evit plijout d'imp-ni. Bretoned, hag enori hon Bro garet.

KIMIAD AR BREIZAD

Da Rener koz « Kroaz ar Vretoned »

Ar « c'himiad » kaer-man a zo bet skrivet gant unan eus hon lennerien soudarded war dachen an engann. Doue ra viro anezan hag ar Vretoned all, ma c'hellint, goude kana ar « c'himiad » evel hōn mignon, kana iveau an « distro », pa vo echu ar brezel !

War eun ton k'levet e Reims war-dro ar bevar-warn-ugent a viz eost 1914 ha dastumet... em memor hepken.

Bremazoun e vo bloaz 'm eus kuitet Breiz-Izel, Bro-goz ma c'hendadou, vit difenn ma mamm-vro, Bremazoun e vo bloaz 'boue ma 'ch is d'ar brezel ; Doue hepken a oar hag h'en-teuin en-dro... H' setu vit perak ez eo deut em spred Stumman c'hoaz eur werzig da laret kenavo D'ar vro ha d'ar gerent am eus kement karet... Kenavo ! kenavo, er bed, pe en Nenvo !

Kenavo 'ta, bro-Frans, gwechall bro ar Frankiz ! Eur beden a galon d'it-te, ma mamm, a ran : Sav en doujans Doue da dammou yaouankiz, Ha te voadar ar vro gaer ar c'haeran. Stou iveau d'an daoulin 'vit ober pinijen, Goulen bennoz ar Mestr war da vrezelourien, Hag an Hini a gar bepred ar Fransizien A roio d it an trech' war da enebourien.

Kenavo, Breiz-Izel bro an dud kalonek ! D it iveau mamm-goz, e ran c'hoaz eur beden ; Dalch mat ha start bepred d'az Feiz, d'az Prezoneg, Kerent-tost en hon bro 'vel daou bried kristen. Kenavo, o mamm-goz ! Graet am boa eun hvure : En ez touar karet diskuaner er gwashed, Met an avel am c'has pell diouzit, ya pell-tre ! Ha Doue 'oar plech' e tlean-me kousket.

Kenavo, Plouvouskan, e-lec'h ez oan ganet Entre kroaz ar C'halvar ha bourc'h Sant-Konery ! Kenavo, korn-douar am bije-me kanet Ha brudet... marteze 'vel an asaign Henry. Met perak, ma c'halon, ker bras tristidigez ? Hag e vezen dizamm, ha gwell e ven goudz ? Argwellañ oberou 'vit ar Zilvidigez Ne valvezint biken Stou gant Karantez !

Kenavo, o pried, am eus kement karet ! D'it e lezan gant feiz ene hon bugale ; Ra voit hon c'hurunen deiz kaer hon adeure ! Te a raio gante o-temp sent pe éle... Kenavo, bugale ! C'houi 'vo bepred fidel Da feiz hon tadou koz a zo ouz hon gortoz ; Ho pet sonj ac hanoun dirak 'n ôter zantel... Kenavo holl, du-hont, e-barz ar Baradoz !

X...

KLEIZH BUS HON MIGNONED
A ZO ER BREZEL

« Bleimor », a-unan gant e aluzen ken madelezus da Groaz ar Vretoned, en deus kaset d'imp al lizer kaer da heul :

Mignon ker,

Petra a lavarin d'ec'h diwar-benn ma buhe soudard ? Pemzek de 'zo ec'h ouen dre aman, en eur vro golôet a goadeier. A bep eil, e reomp

dek devez el linen gentan, dek devez en eil linen, hag eomp, goude, da ziskuiza e-pad dek devez all en eur gérig bennak, a-drenv d'an talben. Pa n'emomp ket e gward, e labouromp : bepred ez eus eun toujt bennak da zounnaat, eur a choudoren e zavel, eun difenn neve da aoza. Betek hirio, koulskoude, n'eo ket bet gwall-boanies ar vicher. Met, e toull-dor ma lojig e welan ar del o kouez ; an nozioù a hira, duoch'h-du e teu da vout an amzer : tostaat a ra an dilost-hanv hag ar glao. Neuze e vo kale-

toc'h bout soudard. Gwell a ze, ar Vretoned a zo tud kalet...

N'gollomp den en tachad-man, pa chom an droadeien en o zoollou, da c'hortoz an de ma vo laret d'e mont a-raok. Met kanoliou an daou du a zo krogadou gante bemde, a-us d' hon fenn, hag, a-wechou iveau... war hon c'hein. Muioe'h a drouz a reont eget a rrouz, atao diouz hon tu-ni, ha ne virot ket ouzimp a gousket c'houek pa zeu hon tro.

An oferen gentan am eus bet er vro-mañ e oa en eurgoadeeg. C'houec'h eur d'ar beure e oa. Eun aoter-goad, ouz troad eur fawen divent, barrou glas war-dro d'ez, ha bleuniou deut eus al liorz tostan. Eun daou-ugent bennak e oamp aze, levr kantikou Kerne etre hon daouarn, hag e kanemp a greiz kalon toniou karet ar Vro. Ar c'hanoliou a dave er beureze ; war-dro d'emp ne oa nemet ar peuc'h, peuc'h an amzer ouz en em geja gant peuc'h doeeul an Oferen... P'emour war henchou ar brezel, na vad a ra lidor sort-se ! Goude ar goumunion, — hag holl hon eus komuniet, — ez ejomp peub-anon d'e labour, Doue hag e nerz ganemp.

Ma gwellan gourc'hennou d'hon mignonned an Dreger, pa skrivet d'ez. Kelou a gasin d'ez'h eur wech en amzer.

D'ez'h a greiz kalon e Doue ha Breiz.

Bleimor.

•••

Hon mignon ker, Loeiz Herrieu, en deus skrivet d'imp, a-unan gant e bried, da gas kelou maro e dad-kaer ha da c'houlen diganimp en em unani gantan da bedi evit an hini a zo o paouez mont da anaon.

Ma mignon ker,

Glac'hars eo evidoun beza pell diouz ma c'herent ha gouzout eman tremenet an Ankou kris en o zousez. Siouz l'evel-se eman ar vuhez-man... Gouleñn a ran diganech eur sonjennig en ho pedennou evit anaon tad Vedig an Evel », Maro eo evel eur zant hag esper am eus eman bet Doue madelezus en e genver.

Emomp breman en eun tachad gwall-zanjerus, oc'h ober tziou evit lakat enne soudarded. Eul labour poan-nus bras hennez, rak e-pad an noz e ranker ober anezan, evit miret cuz an Alamaned da welet al labourerien. Kouliskoude, hon tud a zalc'h start hag a labour gant kalon ; gouzout mat a reont eman ar pennou-brezel o c'hortoz e labour da echui evit skei an taol dievezan gant an enebourien.

Eur zousez, eur burzud an « obouz » hag ar peziou-kanol a zo breman war talbenn ar brezel ! An deiz ma kouez'o an holl houarnach-se war an Alamaned, ne vo kent tu d'ar re-man da zer-chel en o foizoù.

Lavaret, eta, d'an holl kemer kalon, e-barz ar Vro, du-ze. Poent eo d'an holl ehan gant ar politikach kazus ! Poent eo d'an teodou fall ehan da damall heman pe hennez beza abeg d'ar brezel. Ar zoudarded ne c'houlennont gant ar re a zo chomet er gér nemet PASIANTED ha FURNEZ. Aman eman leun kement enganner a garantez-vro hag a nerz-kalon. An Alamaned a vo diskaret... pa vo er-ruet an de.

Kenavo, ma mignon ker ; eur be-dennig mar plifh ganech, evidounne iwe, ha kredet emoun gant karante ho mignon feal.

Loeiz.

•••

Eus an talben e teu d'imp meur a lizer soudard o rei kelou e tigemont bep sizun Kroaz ar Vretoned hag o devez plijadur vras ouz he lenn.

Aotrou Rener,

Bennoz-Doue d'ez'h, ha d'an hini a roas ya hanou d'ez'h evit digas d'in

Kroaz ar Vretoned. He lennet am eus gant kalz a blijadur hag, evel ma 'z eus eur maread a Vretoned em batterie », n'eo ket d'in-me hepken ho peus graet plijadur, rak, goude m'am bez he lennet, ar « Chonsign » a zo rei anezia da eur c'hamarad ken-vroad. Evel-se, kement Breton a zo aman a c'hell kaout eun tanya eus Yez kaer e Vro, tanya hag a zo ken c'houek hag an tamm bara a zebrempr a-raok ar brezel e ti hon tud.

Ho kenvroad anaoudek.

P. B. .. 3vet rejmant Kanolieriez war droad.

Setu aman eun nebeut linennou

tennet eus lizer eur zoudard a Lennon, Penn-ar-Bed, hag a ro da ganaouennou kaer e genvroad, an aotrou Henry, eur veuleudi dleet mat :

.... Aman emomp meur a hini eus Lennon. Bep zizun em bez brezel ar Vretoned. Kalz a blijadur a ra d'in lenn ar c'luanaouennou a zo warnezi, dreist-oll kanaouennou hon c'henvroad ker, an aotrou Henry, deus Lennon....

J. T., 51vet rejmant Kanolieriez.

Hon holl lennerien en em unano ganimp da gas o gwella menoz d' hon Rener ker, an aotrou Moal, a zo breman war an talbenn-brezel.

GWERZ NEVEZ

diwar-benn ar brezel

Kinniget da soudarded ha da dud Treduder.

Tud yaouan eus ma farouz, ar re a zo chomet, Deut da zelaou ar werz-man 'm eus a-nevez savet Diwar-benn ar brezel kriz a zo breman o ren Hag a lak tristidigez e-barz kalon pep den.

Nebeut deus ar familhou a zo chomet, siouaz, Unanet holl asamble, tud koz, bihan ha bras ; Reuket o deus mont d'an tan, ar re a oa en oad, Betek an aotrou person 'n deus renket hon c'huitat.

Holl o deus lezet o bro : kalonek e oant tout, Rak o esperans e oa en Berlin d'arrout ; Lod 'voe kaset da Wengamp ha lod-all da Cherbourg, 'Vit ar Frans ar Vretoned a zo eur gwir zikour.

Pell 'zo bro an Alamagn 'oa d'emp enebourez, Met gwasoc'h eget biskoaz eo breman treitourez : Kent 'oa 't brezel diskleriet, 'vel eur vanden loened, E tistriuent ar Veljed, bugale, « sivilid ».

E gwirionez, ma broiz, bag hen 'zo bet biskoaz Eur brezel 'voe ken euzus, eur walen 'voe ken bras ? A bep tu ne vez klevet nemet klemm ha gouela... Gwall-hir eo ar binjen, poent ec'h eo ehana.

Dacouzek mis 'zo tremenet, hon tud 'zo er vizer Du-hont o huaniadi hag o sonjal er gér, Met bepred leun a fizians o c'hortoz ar viktor, 'Vit ma teufont c'hoaz d'o bro gant lore hag enor !

Poaniet-bras eo ma c'halon o skriva kement-man, Rak dija ec'h eo kouezet ma mignonned gwellan ; Tri deus ar re yaouank 'deus kavet ar maro War an dachen a vrezel en eur zifenn o bro.

Eiz deus ar re zimezet a zo kouezet ive Du-hont, pell diouz o gwiragez ha diouz o bugale ; Nan hellan ket diskleria ar maro o deus bet, Rak kreski a rafen c'hoaz n'ho touez ar boan spered.

Ar zoudarded kalet-se, kerkent 'vel m'int kouezet, 'tant o breudeur klapounek 'zo bet o lec'h dalc'h ; Kær 'n devo an enebour lakat holl nerz e vrec'h, D'ar Frans ha d'hon mignonned e vo, sur mat, an trech'h !

Seiz demeus ma « zontoned » a zifenn hon drapo, Aboue mis eost warleñn emaint en trannech ; Bete vremen dourn Doue en deus o diwallet, Met an hini yaouank, hennez 'zo bet gloazet.

Kalz a anken am boa bet p'o deus renket kuitat, Hag aboue ma 'maint du-hont ec'h eo maro o zad... Lakat 'ran ma holl c'halloùd da ober evitan Evit poac'hat ar bara d'ar re a chom aman.

O Doue holl-c'halloudek, choui zo Mestr da bep tra, Hag hon holl nerz anez d'ez'h ne dalveoz netra ; Pouner meurbet eo ho prec'h ... Oh ! kemeref true Ouz ar mammou glac'haret bag ouz ar vugale.

O Gwerc'hez vadelezus, daoust ha c'houi a lezfe Ho pugale ken karet en dristidigez-se ? Gant eun hevelep fizians ni 'zeu holl d'ho kavet : An nep ho ped kalounek ne vez ket dilezet ?

•••

'N hini 'n deus graet ar werz-man a zo c'hoaz yaouank-flamm : N'hall ket monet d'ar brezel bag e chom gant e vamm ; Skrivet en deus anezia 'n hon yez kaer brezonek, Re izel eo e studi 'vit ober e galleg.

Mar gallt lenn ma skritur, me a vo laouen bras ; Ha, mar plij d'ez'h ma c'homzou, me 'skrivo 'vidoc'h c'hoaz ; Anavezoun ganech h : kustum oc'h d'am gwelat En ti-forn pe en iliz ; eno e ven kavet (1)

A. THOMAS.

KELVIER SUS AR TRO

AR C'HOUERC'HAD

Eul lizer mad digant eur mignon.

— Hon mignon ker, Peobouarn, a zo breman o chom er C'houerc'had, en deus skrivet d'imp al lizer-man da hel, da rei kelou d'hon lennerien eur roidigez medalennou-brezel a zo beter C'houerc'had, disadorn diweza. War eun dro, e ro da anaout d'imp ar gwall-gollou en deus bet da c'houszan gant ar brezel. Hon lennerien en em unano ganimp evit kas d'hon mignon ker o gwella menoz ha da c'houlen d'ezan digant Doue frealzidienez e c'blac'hар.

Mignon ker,

Pell amzer a zo aboe n'em eus ket skrivet na da « Groaz ar Vretoned » na da lec'h-all ebet.

Allas ! glac'haret ec'h on kenan gant ma nizien ger. Diwar bevar breur ne van ken nemet daou, an hini benan hag an hini yaouank.

Ouspenn daou vab ma c'hoar, ma famili he deus kollet enn niver bras a dud yaouank, bugale da gendivri ha kenitezvez lazet kazi holl en-dro da Arras.

Daoust d'am glac'haret bras em eus c'hoant, kouliskoude, da lavaret d'ec'h penos dec'h, da beder eur hanter goude kreiste, e oa dasumet eur strollad kaer a dud war leur-gér ar C'houerc'had evit gwelet staga war beultrin daou zoudard kalonek kroaz ar brezel.

Kommendant ar vataihon a ren e Plouaret hag er C'houerc'had ar 16vet rejmant war droad en deus staget ar vedalen a vrezel d'an eil-le-tanant Germain, eur pôtr yaouank flamm, hag ives d'ar c'haporal Vatiau, a zo aman e penn ti ar Groaz-Ru. Vatiau en deus bet daou veneg kaer meurbet. Au dour a zeu en daoulagad an holl o klevet ar « Choumandant » o lenu ar menegou enoruz-se. Vatiau en deus kant ba kant gwech laket e vuhe war var evit dasum e gamarañed gouliet, ha bet meur a wech o tastum ané betek e-kichen an e tranneou » boch.... Kredit ac'hant bepred ho kenvroad leal Penhouarn.

LANGIDIG

Kav. — Digouezet eo ganimp al lizer da heul digant ar iron Herrieu. Ya, hon holl lennerien a bedo evit tad « Vedig an Evel », ar varzez vat, eviti hag evit he breudeur hag he fried aet d'ar brezel ha n'o deus ket bet ar frealzidigez da bokat d'o zad kent e varo.

Aotrou ker,

Gant eur glac'haret bras e teuan da gas kelou d'ez'h a varo ma zad d'an 30 a viz eost e melia ar Baudri. Ma zad a zo maro gant eun droug skevent hag ives gant ar boan o vout bet dispartiet dioc'h e zaou vab hag e zaou vab-kaer hag a zo er brezel a houe ar penn kentan.

Hen ives a zo bet er brezel dek ha tri-ugent hag e voe staget ar vedalen 70 ouz e zihad evit mont d'ar be. Hini ebet eus e vibien n'en deus galleg pokat d'ezan kent e varo. Aet eo kuit eus ar bed-man en eur bedi hag o pokat d'ar groaz. Ho pet sonj, me ho ped, eus e ene eu ho pedennou ha sonj ives eus e vugale glac'haret. Ra zello Doue a druez ouzin bag ouz e vibien a zo o vrezeplat du-hont ! Digemeret, aotrou, ma menoziou e Doue ha Breiz.

Loeiza Herrieu

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brisuc. — Imprimerie St-Guillaume

(1) Hon lenner ker, en deus savet ar werz-man — trugarez d'ezan eviti ! — a zo 17 vloaz hepken ; obet a ra en-dro d'an ti-forn, war-lerc'h e dad-koz, eviti e eontred act d'ar brezel, hag hen war eun dro sakrist en iliz.

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR O'HOUUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-Chall.
2 skoed evit ar broul estren

Ar brezoneg hag ar loiz,
A zo braver ha c'hoar en Breiz.
FURNN AR GEIZ.
Gant brezoneg eo deuet ar feiz,
Gant ar galleg ez ay a Vroiz.
FURNN AR GEIZ.
Dalc'hut bepred d'ho presonieg,
Yez an dud vad ha kialonek.
Fox ar loiz eo ; ma vo trez'hat,
Guspen ar Yez, e vo Peched !
MILIN.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'ho c'has da zoudarded ar Vro

Gweltaz..... 20 real
An dimezelled a Volz..... 40 lur
Eur mignon..... 50 lur

Trugarez en hanter Breiz d'hougnioned a zigas d'imp aluzennou ken madelezus evit soudarded ar Vro ! Kreski a reomp bep sizun da gas *Kroaz ar Vretoned* da zoudarded ha da vartoloded Breiz. Pedi a reomp hon mignoned da rei d'imp hanterou c'hoaz !

Ouspen kas *Kroaz ar Vretoned* d'ar zoudarded, e voulomp breman evito kanaouennou. *Martoloded Dizmud*, ar werz dispar savet d'houmartoloded a Vreiz gant Y. Picard, a blij kenan. Betek deus an Ejipt e teu d'imp gourc'hennou ha meu-leudion diwarni. *Breiz-Izel* ; *Sav*, *Breiz-Izel*, a zo bet moulet iverz war baperenou distag ha n'eus ken 'met goulen anezo o'c'hagout dioustu.

Trugarez d'hou lenner ha mignon ker P. Tr. evit e ganaouenn *D'an artilherien*. Moulet e vo ar sizun a zeu gant an ton, hag e ray plijadur sur mat d'ar re eus hon c'henvroiz a zo du-hont war dalben ar brezel o'ch ober en-dro d'ar c'hanoliou.

Kelou a zeu d'imp iverz eus lennieren a zo prizonierien en Alamagn. Pa n'hellont ket digemeret *Kroaz ar Vretoned* ken, e chouennont diga-nimp leoriou brezonek da zidui o amzer. Kaset hon eus d'ezo eun nebeut leoriou a oa bet kinniget d'imp evito gant Gweltaz. Trugarez d'ezan !

TAOLEN AR BREZEL

Disadorn, 25 eur ar mis, da heul ar ganoliadeg bir ha stank a oa bet komzet anezzi aman ar zuniou-all, armeou ar Fraus ha Breiz-Veur, eur wech boulched da vad linen an Alamanned gant o boulejou kanol, o deus asilhet anezzi en Hanternoz hag e bro-Champagn. Arme Breiz-Veur a zo aet war-rak betek Loos, en hanternoz da ger-

RENERIEN
E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît,
St-Briez.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Lens, e-keit ha ma teue a-benn ar Fransizien da gemer Souchez bag an dachennad tro-dro, er c'hereisteiz da Lens, en em gav breman grounnet war zaou du. Kér Lens a zo en he dalc'h kompezen vras an Hanternoz, ha, pa vo kemeref, e renko an Alamaned tec'het da vad.

Er Champagn an argadeg a zo bet kaset da benn war hed eul linennad a 25 kilometr, etre stériou « Suippes » ha « Aisne ». Kouezet eo da heul etre daouarn ar Fransizien kenta renkennad difennou an Alamaned. Ar reman a deus kollet en emgannouze en tu-hont da 100.000 a zouriard ; war-dro 25.000 anezo a zo bet kemeref da brizonerien, ha 121 pez kanol a zo chomet iverz gant hon zoudarded.

E-touez ar strolladou Fransizien, bet graet meneg anezo gant ar c'heleuennou, e welomp, evel an ordinal, er renk a enor ar Vretoned !

War linen an Itali nebeut a gemm. An Italianed a deus kollet eul lester-brezel, ar Benedetto Brin gant an tan-gwall, a grogas ennan dre zarvoud, evel er Yena, e Toulon, eun nebeut bloavezou a zo.

War linenn ar Rusi, an Alamaned a felle d'ezo, goudre kemeref Vilna, mont ac'hane da Dwinsk, er c'hereisteiz da Riga, e sell da daga ar german, e-lec'h e tleent goanvi war a lavare ar c'haizer. Dizarbennet eo bet an taol gant ar Rusianed. Breman e rank an Alamagn gervel zoken endro he skouadren-vrezel a-zirak Riga. War wellaat kalz ez a traou gant ar Rusianed.

Er Balkaniou, ar Vulgared, goudre chom pell etre ya ha nan, o deus graet o menoz, en eun taol krenn, ar 25 a wengolo. Galvet o deus o arme d'an armou en deiz-se, e sell, sur mat, da vont d'ar Zerbed dre an a-drevy, da rei skeazel d'an Alamaned da zoreuz o bro evit kas sikour d'an Turked.

Nemet, diouz o zu, ar Chresianed a chalvas d'an armou raktal iverz, evit difenn ar Zerbed. Lentat a ra breman da roue ar Vulgari.

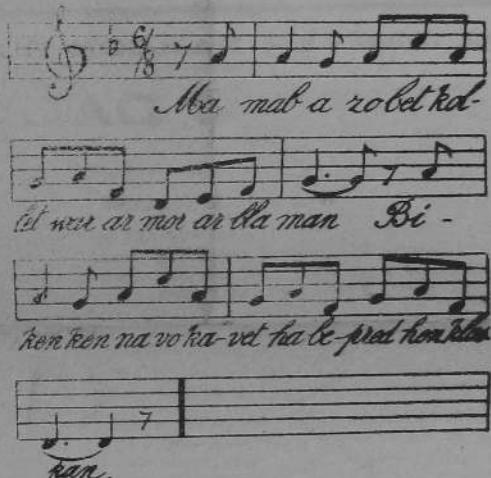
C'hoari a ra e gaz gleb, hag ober e zantig eus e wella, o tiskleria d'an holll n'eus den er bed a gement a vije dougetoc'h d'ar peu'h egetan, ha n'en deus kemeref an armou nemet dre m'en doa graet e venoz start da chom er-maez a vrezel. Ar mell gaouiad a zo anezan !

TRIBUILLHOU AN AOTROU GAR-GAM, pe Torrou-pean an deiz kenta 'z bloas, pezig-c'hoari e daou arvest, 0 fr. 30.

KENTOC'H MERVEL ! darvoud tonnes eus lekor ar Vro spad an Dispac'b. — tri arvest, 0 fr. 40.

RIMADELLOU BREZONEK, Trede Levr Macvaillhou evit ar Vretoned, 2 I. 50.

MAMM AR MARTOLOD

Ma mab a zo bet kollet war ar mor er bla-man ;
Biken ken na vo kavet, ha bepred hen klaskan.

Bep beure, e-tal an ôd, me ya 'vit hen kavet ;
Me hen goul gant ar mor don : ar mor ne respont ket.

Me ya da gorn ar vered 'lec'h eo beziet ma zud ;
Me hen goul gant an douar ; an douar a chom mud.

Nag ar mor nag an douar n'o deus d'in respontet.
O Doue ! na welin ken ar mab am eus ganet !

Choui 'poa, Gwere'hez truezus, korf ho mab da bokad,
Hag eur be ho poa ive 'n ho kichen d'hen lakad.

Pa vin et deus ar bed-man, ma c'herent, me ho ped,
Na douget ket ma c'horf paour e-unan d'ar vered.

O ! douget ma c'horf d'ar mor, an de ma vin maro,
Eno, na hir 've an hent, hon daou ni 'n em gavo.

DIR-NA-DER.

Enor d'ar Brezonieg !

Hor mignon ha kenlabourer ker, an aotrou Henry, eus Lennon, en deus skrivet n'eus ket pell, diwar-benn ar brezonieg, eur c'haer a lizer a zo bet moulet war ar C'hourrier du Finistère.

« Bete breman, emezan, eun darn vrás a dud a zisprize ar brezonieg. Anavezout a ran zoken tud diwar ar maez ha ne brizent ket komz e brezonieg ouz o bugale. — Bah ! emezo, da betra e talv ar brezonieg ? » — Ar re, dreist-oll, a zo aet diwar ar maez

e kér, daoust d'ezona c'houzont nemet eun tammo koz-c'halleg, ne brizent ket komz eur ger brezonieg dirak o bugale ; difenn a reont zoken ouz ar re-all d'hen ober.

Red eo bet d'ar brezel-man dontet evit rei d'ar Vretoned da intent ez eo mad denc'hel d'ar brezonieg.... »

Ys, hor zoudarded, divroet ma 'z oant e-touez tud estren, o deus sancte kriski en o c'halon ar garantez evit ar Yez hag ar Vro. Ar re a zo chomet e Breiz, dreist-oll pa glevont kelou eus an taoliou-kaer graet er brezel gant Bretoned, a drid iverz o c'halon ouz o mamm-vro Breiz. Ar re anezo

a oa bet diskiant a-walc'h evit miret ouz o bugale da ziski ar brezoneg, a wel bremen pegen bras sotoni, pegen bras tñfed zoken o doa graet, o terri a-ratos evel-se al liamm sakr a stag ar Breizad ouz e genvroz bag ouz douar e gavel. Hep kanta ez eo talvou-dek-bras d'eun den gouzout meur a-yez.

« N'eus ket pell, eme an aotrou Henry, e klevet eur vamm ast e kér diwar ar maez, ha distroet adarre war ar maez aboué ma 'z eo digoret ar brezel, o kuunuch'hal dre n'he doa ket desket brezonc d'he mab, a zo hinc prizonier. An holl a our penaos an dud disketa a zo er Frans n'o deus ket gallat lavaret d'o bugale prizoneien ar pez en deus gallat lavaret an distera pilhaouer eus ar vro-man... »

D'enori war eun dro ar brezoeg, ar Vro-hag ar re a zo kouezet er brezel, an aotrou Henry en deus bet ur zonj vat : « Perak, emezan, ar gerent hag o deus bet bugale lajet er brezel ne lafakent ket skriava o hano e brezonc war taolenne-maen a vije savet a-wal'ler berejou evit denc'hel sonj anezo ? » Hen e-unan, an aotrou Henry en deus roet war ze ar skouerbad dre lakaat e bered e barrouze eun daolend'e vab ker kouezet war ande-

chen a enor.

Netra gwelloc'h ! Au aotrou Kaonantan an Nours, rener ar « C'hourrier », bag a ro iverz meuleudi da vennad an aotrou Henry, a gav d'ezan e tlete zoken ar parrezou sevel diwar o c'houst e pep bered a Vreiz-lzel sur bez d'o zoudardet lajet er brezel, gant eun enskrivadur e brezonc o rei da auasout o hanoc'hag o maro gloriis. « Na kaer, emezan, e ve gwelout ar barrez a-bez oc'h en em voda da bedi en-dro d'ar bez-se, bep sul, hag eur wech ar bloaz ospenn, goud eur zervich braz kanet en iliz ! Dizouaniez ha kaz a zo etrezomp Enn pep gwariji a nijf kuit, pa zo temp : « Ar re-man, hor bugale, hor ch'herent, em em ganne a-unan, en em skoazie evit beza krenvoc'h dirak an enebour. Perak ne rafemp ket evello ? »

En tu-hont ma vije douget dre ze ar barrezianiz da bedi gredus gant o anaon ha d'en em unani, e vije ze eus enor dleet graet gant ar Vro d'ar re o deus kresket he brud vad, hag d'hou Yez kaer, ar Brezoneg, a dlete, evel ma larvar ker reiz an zotrou an Nourz, beza er renk kenta dreoll. er vered, evel en t'iez bag en iliz.

DA GENVER PARDON BULAD

EVITE O DAOU !

D'an aotrou Keranflec'h, person mad Bulad.

WAR DON : Ar Chouanted

Oabl splan, stered o lintri, nozvez kaer ha kloar. Brao eo pediar Werch'ez ha pleustri be douar ; Henoaz, eus ar vro tro-dro eur mor a Gristien. A zired, leun a fiziants da Vulad-Pistien.

Itron Varia Vulad, aboue kantyloaveziou, A skuili war ar Vretoned he gwellan bennoziou ; Dre-ze, n'eus ket eun ti plouz e-lec'h n'eo ket pedet, Hag he fardon gant an holl a zo darempredet...

War droad ha stank, diars'hen, e teu an dud d'he zi Da glask sikour ha frealz, da rei kinnig d'ez, Da laret d'ei trugare, da c'houlen he skoazel Evit ar zoudardet paour a zo kelt er brezel.

Ha hi, Mamm garantezus, a zelaou pep peden, Hag a ro da bep-hini, gant eur vousc hoarزادen, E c'houlen bag e venus herve mad an eue, Ha brud he madelezou a nij dreist bro-Gerne.

Me i've, dre c'bras Doue, a zo deut d'he gwelet, — Rak roudou sakr an dud koz a dle bezan hilhet ; — Ma zad a yé, pa oa beo d'he gwelet da gentan, Ha mi breur, bep bloa goude, a yeas evitan...

Hogen, aboue trizek miz ma breur a zo tec'het, Hag en-kreiz tan ar brezel eman bepred dalc'het... Piou a yelo, ar bloa-man, d'ar pardon a gare ? Piou a laro d'ar Werch'ez evitan trugare ?

Trizek miz o vrezelli hep bezan bet gloazet, En-dro d'eran milierou a dud tizet, lajet, Kerafat skoazel eo hounnez eus ho peurz, Mamm gret ! Rak c'houi, o Gwerc'ez Vulad, eo ho peus e virer.

Ha me a zo deut, sta, d'ho kwelet, d'ho pedi, Da dremen en ho chapel eun nozvez a zudi ; Nag eo tener, Itron vad, ober diskui gance'h Ha dilezel ouz ho treid pep trubuilh ha pep nec'h !

Ma zad a zene gwechall aman evidomp-holl, Gant doan n'ez ate hini eus e diad da goll ; Sonj mad ho peus anezan, stoutet e pad an noz Dirak ho skueden arc'hant, o c'hortoz ho pennoz...

Maro eo, setu eiz vloa, hag evitan henoaz E teuan, war skouer ma breur, betek d'Ech'eur wech c'hoaz ; N'ankouait ket anezan ha, ma c'houlen truc, Tennit warnan, o Gwerc'ez, holl-vadelez Doue !

N'ankouait ket kennebeut ma breur en engannou, Betek d'Ech'eur e sav bemde, grovezus, e bedennou ; Diwallot eo bet ganez'h aboue ar penn-kentan, Mirit c'hoaz na zigouzez darvoud ebet gantan !

Panevez d'ar brezel kri e vije bet aman, Daoulinet en hoc'h iliz, eveldomp-ni bremen ; Hep mar, du-hont en Argon, hen a zonj c'hoaz Ennec'h Goût a ra ez omp aman o pedi Ac'hano'h...

D'ezan yes'ched, nerz ha harp, en hanv Doue, Gwerc'ez ! Enkrez ha hirnez a-walc'h en deus bet, ar pôtr kér... Itron Varia Vulad, grit ma tevio en-dro, Ha pellaît, me ho ped, ar wallen diouz hon Bro !

Nag e kuitain seder ho ti, Gwero'hez Vari, Dindan oabl splan, noz kloar ha steret o lintri ; Nag e vo skanv ma c'halon ha dinoc'h ma spered... Bak c'houi a ro e vennad d'ar Breizad paour bepred....

12 a Wengolo 1915.

Ar Choadour.

KELBIEZ HUS HON MIGNONED

A ZO ER BREZEL

Eur mad a gelou ! Hon c'henlabourer ker, Erwan Kerou, a os kollet pep rouden anezan, meur a viz a zo. Eman prizonier an Alamagn. Eul lizer en deus skrivet d'imp da rei eus a gelou : yac'h eo bepred, a drugare Doue. Kas e reomp d'ezan hon gwella menoù ha hini hon lennerien.

Loeiz Herzieu, bag a oa kaporal, a zo bremen serjant ; ar barz mat Taldir a zo bet hanvet da « virgadier ». D'ez e o-dau hon gourc'hennou !

Per Guédès a zo bepred e Pont-Kroaz, klanvdiour. Eman o paouez skriva d'imp al lizer mat da heul ; trugarez d'ezan !

Aotrou ha kenvroad ker,

Pell-zo em eus bet skrivet d'eo'h ! Koulskoude, evelken, va yes'ched ha pep tra em buhez a zo mat bepred. Ha gansoc'h-c'houi ives, fizians am eus.

Digemer a ran bep sizun Kroaz ar Vretoned. Eur frealz e vez, bep chev, evit va c'halon tanva warni c'houedker ar gwierzou ker flouer ha klevet ives kelou eus Brétoned yatar

Vro, a zo kalz anezo, siouz ! o heulh pep-hini e donkadur war daschen an emgann.

Emouz bepred e Pont Kroaz, ba eur oun o tremen daouzek deveze er gér, eus ar c'henta d'an trizk eus ar mis. Bale ha labourat am eus graet a bep eil tro, ha bet am eus muioch a blijadur eget a skuizder, sur mat !

Er c'hanvdi, al labour a zo digresket eur pennad 'zo, rak oupen hanter-gouillo eo, pa n'eus mui nemet war-dro 70 klanvour bennak. Hogan, moarvat, ne zaizo ket da zont adarre eur rummad all.

Bet zo iverz, eur mirz bennak a zo, eur jeneral bras eus an Naoned o vizita ar c'hanvdi. Bet 'oa a-raok er c'hanvdiou all tro-dro, ha, dre-holl enno, e kave sun dra bennak a-dreuz ; nemet amaz e o bet laouen eus pep tra, ha graet en deus e wella gourc'hennou d'ar glanvdiourien...

En desped d'am choant, n'hellan mui kas d'epoc'h evel diagent pennad ebet evit ha 'raok karet : kollet em eus, gant va siouled a vuhez, an awen da deurnia rimadelou Erfin, fizians am eus ec'h adkavio anezan c'hoaz war-lerc'h ar brezel.

D'eo'h bepred a gwir galon.

PER GUÉDÈS.

D'AM FILHOREZ VIHAN

Hos c'henlabourerez ker, Loiza Charran, bag a zo bet maerones e Kermaria-Sular, a gas d'imp ar zo goant-man savet ganti d'he filhorez. Yes'ched ha buhe hir da Lusi vihan digant Doue, hag hon gwella gourc'hennou d'he c'herent ha d'he maeronez !

O devez a dudi, devez a levez, An de 'oa laret d'in e vijen maeronez ! Ma filhorez 'zo koant 'vel n'ez eus ket hini, Roet 'm eus d'ei ives eun hano kaer : Lusi.

Lusi, ma filhorez, deut out war an douar 'N eur bloaz leun a anken... Dre-oll nemet glaç'har ! Frealz kalon da vamm e vez, ma bugel ; Hag esperans da ded war dachen ar brezel.

Lusi, ma filhorez, hirio 'm eus graet al le, Touet a-greiz kalon 'vidout dirak Doue 'Vijes gwir gristen, o trei kein da Zatan, O viret digaular sae wenn da vadeiant.

An hent 'kerzi dreizan zo diés ha berr ; Leun eo a risklou bras, n'eo morsse dizanjer... Gouzanv, chom direbêch, setu hent ar Furnez ! Dre an hent-se 'kerzi, Lusi, ma filhorez.

Doue, a zo ken mat, 'n eus laket 'n ez kenver Eun 'el 'vit da ziwall, rak da nerz 'zo dister, D'az tifenn war da hent e-barz an draouien-man, D'az kas gantan d'an Neny, eun de da ziskuan.

L. CHARRAN.

Kermaria-Sular, ar 25 a Wengolo, 1915.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Blank, masculin, sou ; ce mot du dialecte de Vannes est connu ailleurs, surtout en Cornouaille, et s'emploie souvent par plaisir. « Blank ha blank ar chopinad », un sou la choline, se dit à La Feuillée, Y. Picard.

Blank, faible, peu solide, Léon et Tréguijer. « Me 'zo arri blank ma c'ho, me 'zo blank ma c'ho » je me sens faible par suite du besoin de manger.

Blanson, masc., natte de cheveux ; blansot, faire une natte (de cheveux). Haut - Tréguijer ; blansoni,

belansonin, verbe actif, tresser ; corder, combiner des brins comme font les cordiers. — La forme du Léon, plansouenna, tresser, est plus ancienne.

Blaseta, verbe actif, chercher à reconnaître le goût, goûter, déguster, Tréguijer. — Ce mot rappelle c'houesta, quête en flairant, talmeta, tâtonner.

Blazet, qui a un goût (blaset-mat, blaset-fall, etc.)

(Da houlid).

Le Géran : F. GOUVETTE

St Briec. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ JAR C'HOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezonieg bag ar feiz,
A so breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GRIZ.
Gant brezonieg eo deont ar feiz,
Sant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNEZ AR GRIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prezoneg.
Yez an dud vad ha kalonek.
Taz ar feiz eo ; mañ e trech'et,
Ouspen ar Vez, e vo Pêched!
MILIN.

Alouennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Even..... 20 real

Trugare d'hon mignon « Kar-e-Vro » en hano Breiz !

TAOLEN AR BREZEL

Eur zell ouz ar Balkaniou

— War-zu ar Balkaniou eman troet sellou ar holl. Ferdinand, roue ar Vulgared, evel ma on bet displateg a man ar zizun dreremen, en doa, a-greiz holl, savet e arme.... evit mi-ret ar peoc'h, war a lavare ; anat, avat, e oa e sell da gouezadre a-dreny war ar Zerbed o harpa an Alamaned da doulle o hent evit mont da zikour an Turked.

Da heul an taol-ze, ar Rusi, a-du ganti ar Frans ha Bro-Zaoz, a gasas d'ar Vulgari eun noten verr da res-pont raktal tu-pe-du, ya-pe-nan. Ar roue Ferdinand a respondas « nan », moarvat, rak dioustu e voe torret au darempredou outan ha galvet endro diouz e lez kannaded ar Rusi, ar Frans, Bro-Zaoz hag ar Serbi. Etre-tant, ar roue en doa diskleriet e venoz d'ober brezel d'ar Serbi dre gas du houman ives eun noten tu-pe-du.

E keit-se, an Alamaned a zastum war harzou ar Serbi bagadou sou-darded dindan renadur o jeneral Mackensen.

Ar Chresianed, int-i-vez, a zo re-det d'an armou. Kanuaded ar Gambr, bodet en-dro d'ar c'henta ministr Venizelos, o deus holl en eur vouez diskleriet menoz ar Vro : mont da zi-kour ar Zerbed, ma vije taget ar re-mor gant ar Vulgari.

Nemet, a-eneb d'ar vro eman ar roue, a zo anezan eun Alaman rik a ouenn hag a spered. Petra en deus graet, nemet terri Venizelos eus e garg a vinistr ? Ha setu rouest ! ha mesz adarre !

Da c'hortoz ma vo dironestlet al luiaden, ar Zaozon hag ar Fransizien a zisken soudarded e Saloniq, eur

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

porz-mor bras, hag a zo penn al linen
hent-houarn war-zu ar Serbi. Ar Rusi
aned ives a zestum listri-brezel dirak
Varna, kenta porz-mor ar Vulgared
war ar mor Du.

War a weler, e vo astennet c'hoaz
heb dale pell tachen ar brezel betek
e-Kreiz ar Balkaniou.

Eur zell ouz al linen-vrezel

Daoust da holl adkrogadou an Alamaned, ar re uanet o deus dalc'het start d'an dachen e doa gounezet en Hanternoz hag er Champagn. Er vro diweza-man ar Fransizien o deus kresket c'hoaz o gounid ha tremenet eus kenta linen an Alamaned d'an eil linen anezo dre gemer eur vourc'h hanvet Tahure en eul lec'h emzao.

An Italianed o deus gounezet eun nebeut tachen c'hoaz ar zizun dremenet war-zu kér « Trente ».

Evel ma lavaremp ar zizun dremenet, ar Rusianed a zo gwellaet kalz an traou ganto : denc'hel a reont gant o gounid war an Aotrichian en c'ha-reis-teiz d'o linen, hag, en hanternoz, echu gante o chiladen, ec'h adkemeron tamm-ha-tamm o c'hrenv war an Alamaned en eun niver a grogadou-trec'h.

Er mor Kreizdouarek, eul lestr-splujer aotrichian en deus gouzedet ar Provincia, eul lestr beajourien gall, 5,500 tonnell. An holl dud war e vourz a zo bet saveetaet.

Ar aerlestr gall Alsace, hag a ras, eur pennad zo, labour ous ar gwella o leuskol tarzeregt gant hent-houarn an Alamaned, en deus renket douara e-kichen kér Rethel a zo e dalc'h an enebourien ; an dud a oa war e vourz a zo bet prizoniet.

Son an Artilherien

War don ar zon goz : *Ar fleuren zo koant, Ha deliou racisant, hag ar zon nevez : N'eo ket brao, Jakou, Ober re dorfaou.*

Buhan ha sec'h ha krenn

Eun ar-til her zo har-rek
gant eur ban-ne sou-ben
gant eur ban-ne sou-ben
eun tam bu-tun en e veg

hag eun tam ka-naou-en
DISKAN
Ka-nomp a-bouez-penn
Són an ar-til-he-rien (bis)

Eun artillier zo barrek
Gant eur banne souben (diou wech),
Eun tamm butun en e veg.
Hag eun tamm kanaouen.

DISKAN

Kanomp a bouez penn
Son an artillerien. (diou wech).

Kanomp, eta, mignoned,
Hag a leiz ar gorzen
Da gas betek ar stered
Son an artillerien.

Tud ar gwad hag ar maro,
Ar Voched digalon
Zo dirollet war hor bro
'Vel eur vanden laerøen.

Evel bleizi kounnaret
O tont eus ar c'hoajou,
E tistrujont a merc'hed
Hag ar yugaligou.

Evel paganet distur,
'Ve dleet o staga,
E tevont gant plij dur
An ilizou kaera.

War zao, pôtrede Breiz-Izel,
Ha gant hor c'haneliou
Kerzomp da rei eur gentel
Da zoudarded Gwilhou.

Strinkomp ganto war o fri
Tan ha dir a verniou,
A vo mad d'o dijuni
Da zoudarded Gwilhou.

Strinkomp ganto war o c'hein
Tan ha dir a verniou,
A vo mad d'ober o lein
Da zoudarded Gwilhou.

Strinkomp ganto war o r...
Tan ha dir a verniou,
Ma teuy gwreg an Impalaer
Da wriat o fensou.

Strinkomp ganto 'vit netra
Tan ha dir a verniou ;
Kouls int ha bara KK
Da zoudarded Gwilhou.

Bec'h warzo, ar Voched kriz !
Freuzomp o zrancheou,
D'ober hent d'hor c'henvroiz,
Ha d'o « fourchetezou ».

Goude 'z aimp d'an daoulamm ruz
Gant tout hor c'haneliou
D'ober eur bale d'ar « Prus »
Da di tonton Gwilhou.

Hag, a-raok distrei d'ar gér
Da welet hon tudou,
E krougimp an Impalaer
A-bouez e gilhorou.

P. TR.

Soudard bihan ma Bro !

Kinniget d'an holl zoudarded ha
marloloded alez Kroaz ar Vretoned.
Evit venji maro ma mab

Dindan eur voden lora,
Eur zulvez d'abardaë,
E lavaris kenavo
Da zoudard bihan ma Bro.

An disparti 'voe kalet :
Ma chalon 'oa glac'haret
Pa lavaris kenavo
Da zoudard bihan ma Bro.

Kimiadi a ra ken skany
Evel labousig an hanv ;
Em daoulagad 'oa daero
Da zoudard bihan ma Bro.

Prometi a ra d'in stard
Na vezo ket eur c'houard :
E zever a ray atô,
O soudard bihan ma Bro.

Setu te breman en hent,
Skany da droad atô 'velkent
O vont da zifenn da vro,
O soudard bihan ma Bro.

A-raok monet en diswel,
K tistaolez c'hoaz eur zell,
Eur zellig a-dro-ha-tro,
O soudard bihan ma Bro.

War zour da diegez,
Lec'h ma labourez bemdez
E disheol ar gwez dero,
O soudard bihan ma Bro.

Ha breman setu te pell,
Pell diouz ajoju Breiz-Izel,
Met da envor a chome,
O soudard bihan ma Bro.

Kimiadi 'rez gant fizians
Evit da Vreiz hag ar Frans...
Daoust ha dont a ri en-dro,
O scudard bihan ma Bro ?

Te n'az peus gwelet netra
Met da zever da genta ;
Pep tra all a zeuy d'e dro,
O soudard bihan ma Bro.

Rak-se, aman, diwar-lec'h
Ni a hell beza dinez' ;
Gant da beultrin te 'raio,
O soudard bihan ma Bro.

Eun harz evit hon difenn
Eneb hon enebourien
Tre da betek ar maro,
O soudard bihan ma Bro,

Ma renkez skuilha da wad,
Skuilhet 'vo a galon vad
Evit Doue ha da vro,
O soudard bihan ma Bro.

Da envor gant an avel
A zeuy c'hoaz da Vreiz-Izel ;
Ennout ni 'zonjo atô,
O soudard bihan ma Bro.

Rak ni a oar heb douet
Na zeuy biken ar « Voched »
Da drec'h i hon armeo,
O soudard bihan ma Bro.

Keit ma vo soudarded vad,
Eveldout 'barz ar stourmad,

E vo dalc'het penn d'ezo,
O soudard bihan ma Bro.
Enor ha gloar d'it bepred,
Kouls ha d'ar genvroaded
'Zo ganez en « trancheo »,
O soudard bihan ma Bro.
D'it ni a vo dleourien
Breman ha da virviken,
Ha pa zistroi en-dro,
O soudard bihan ma Bro.
D'it ni a roy eur banked,
Hag eno 'vi enoret
Gant an holl eus tro-war-dro.
O soudard bihan ma Bro.

J.-L. HENRY.

O VONT KUIT !

Eur pennad mat a oa, an dremwel 'oa trenket ;
Daoust ha brezel a vo, daoust ha ne grozo ket ?....
Hag ar re goz, d'an noz a-raok mont da gousket,
A gonte ar brezel e-lec'h ma voemp gwasket.

— « Pebez reuz, emeo, reuz dek-ha-triugent !
Hag ar brezel da zont 'vo gwasoc'h 'vit re kent ! »
— « Ken a vrezel, eme ar yaouankiz dre gater ;
Sonjat n'eus ken o ren roue nag impalaer ! »

Ha dalc'hmat e c'hoarzent, rak kredi a rént start
Kojou laboused kér, teod melus, komzou sart.
Met ar re goz, diskred, a horjelle o feon :
« Brezel 'voe a viskoaz, hag a vo da vieten. »

•••

Siouaz, d'eun abardaez, ar c'hloc'h a dintas glaz :
Allas ! deut ar brezel, ar spont bras hag al laz !
Ha re goz, re yaouank kuit diouz ar parkeier,
E-pad ma koueze trist daerou arm ar c'hlieier !

Lez da eost, kouer kék, ha prim kerz da zoudard !
An Alman fall a skrign.... Dorn anezan, ha start !
Lez da falz, lez da dramin, ha kemer ar c'hlizee ;
Dao ! ha da vugale o do peoc'h marteze...

Ha, kerkent ma ledas an noz du he mantel,
War-lerc'h eur c'henavo d'an nep 'zo d'eo'h santel,
Eur pck d'ho pugale, d'ho kwreg ha d'ar re g...
Setu c'houi aet en hent !.... Soudarded Breiz, bennoz !

Ho kalon a lammas buhanoc'h en ho kreiz
Pa dremenecl, didrouz parkeier gwiniz, heiz,
Pa welech, en dachen, gwrac'hellec'h eost hao :
List ! Hoc'h eost 'vo dornet !.... C'houi, dormit ar « Prus » ! Dao !

Ha setu c'houi war-zu parkeier hoc'h eost ruz...
Lod, en noz, marteze a ruilh daerou e kuz,
En eur redék, ha prim, daved o rejmant,
Met nag a bini all a zoug e galon drant !

•••

Diwezat noz e oa e kér pa zigouezent..
Bouilhadou glao 'zo bet... An naon 'zo 'tre o dent ;
An tiez 'zo serret ; er maez eo red gedal :
Soudard diouz da visach tenn bara ha kig sal !

Goude trei ha distrei, d'ar mintin int klozet ;
Ar fuzuillou nevez etrezo 'zo rannet ;
Hag e kerzont d'ar paz dre gér, soun o fennou !
Dir an armou en heol a strink luc'hadenou.

Paotr kér ha paotr ar maez en eur gichen a gerz,
Rak an holl en emga a renko kemer perz :
Sed aze ur beleg tronsset e zoudanen,
Hag eur bourc'hiz kof teo o vale 'n e gichen.

Pôtred vat Plougastel ha Leoniz pounner
A ziviz en o renk gant glaziked Kemper ;
Ah l'pôtred Breiz, bremalik n'hoc'h anavezimp ken
Pa vez gwicket d'eo'h bragou ruz, kapoten.

Met eo ! anavezet e vo ar Vretoned,
Rak int, da vohana, n'ouzont kila nepred !
'Lech' ma vo da Vreiziz, o Frans, ra vi dinet'h,
Rak int, beo pe varo, a chomo war al lech' !

•••

Hag eur mintinvez eost, a-raok ar gouloù-deiz,
E welemp o vont kuit soudarded dir hor Breiz !
Harzit du-hont, Breiziz, bandenou kriz Gwilihou,
Ha ra euno hor Zent tennou ho fuzuillou !

O dead penn-da-benn o deus bet graet du-hont ;
Hag, a-raok dont betek Pariz da skuilh e spont,
An Alman a rankas pleustri korfou tud Breiz,
Rak, siouaz, hor breudeur a zo kouezet e leiz !

E leiz ives, siouaz, 'zo distro davedomp :
D'ar re-ze, kenvroiz, penn izel, saludomp !
Rak gwelet anezo... Pe eur c'har, pe eur vrech,
A-wechou diou, a zo chomet en emgannlech.

Ha te, a zo en tan, duze, paotr Breiz, dalc'h start !
'Touez soudarded ar Frans bez ar gwella soudard !
Ha diwar hon trech'hiou, en amzeriou da zont,
E vo klevet embann : Ar Vreiziz 'oa du-hont !

EOSTIG KERINEK.

KELVIER KUS HON MIGNONED A ZO KR BREZEL

Evel hon mignon P. Guédès,
Ewan Croq. « Eostig Kerinek », a
skriven a-raok ar brezel marvañfiou
ken kaer war Groaz ar Vretoned,
a zo aet da « glandvjour » aboue
penn kenta ar brezel. Kaset en dous
d'imp, a-uman gant e werz nevez
d'ar zoudarded yaouank « O vont
kuit », al lizer mat-man da heul dar
rei eus e gelou. Trugarez d'ezan !

Mignon ker,

Gwall brez a zo en em gavel war
nomp en deveziou-man. Hirio etigouez
ganeomp tri dren re c'hloazet, evit
klanvdiou Montroulez.

Trugarekaat ac'hanoc'h a renkan
aboue pell 'zo evit Kroaz a zigouez
ganin bep sun. Plijadur ha tristidigez
ivez a-wechou a vez atao ganin oc'h
he lenn.

Kas a ran d'eo'h eun tammig
gwerz. Pell a zo n'ement eus ket savet
gwerzioù, ha marteze n'eo ket ker-
koulz tournet, met forz ne ra !...

..... Graet ma gourc'hementou,
mar plich, d'an aotrou Picard, ma
faeron. Ha, pa ho pezo an tu, kasit
ma gweñla menou d'an holl vigno-
ned a zo en tan.

D'eo'h a galon.

EOSTIG KERINEK.

•••

« Laouik » a skriv d'imp da rei
kelou eman o paouez beza kaset da
gamp Koetkidan, e bro-Wened.

Mignon ker,

Setu me aet da gamp Koetkidan
da zanse deski o micher da bôtre
yaouank ar c'hlast 17, pa dentont
d'ar c'hasarn. Kavet en eus aman
pôtred Gwengamp ha Sant-Brieg.
Gant plijadur em eus gwelet war
Groaz ar Vretoned kelou eus ma
mignon « Bleimor ».... Trugarez evit
Kroaz ar Vretoned a zigouez ganin
mat-tre.

Ho kenvroad leal.

LAOUIG.

Rener Breiz Dishual, Ronan a
Germene, a zo bet kaset iveau da
Vreiz. Gloazet e o bet e pena kenta
ar brezel hag, aboue, emezan, n'eman
ket yac'h-tre.

Ra zeuio aer vat Breiz da beurbra-
ea hon mignoned !

•••

Kelou a deu d'imp war eun dro
eus hon lenner mat, J.-B. Jannin,
hag eus hon rener ker, an aotrou

Moal, neve-digouezet o-daou ens
Larnou war an talben-emgann. Hon
mignoned en ema unau ganimp evit
kas d'ezo o gwella menoz ha pedi
ltron Varia Vir Zikou d'o miret e-
kreiz an tan.

KELVIER KUS AR VRO

PLEUVEUR-BODOU

Laket war an daolen a enor. —
Eur bugel a Bleuveur-Bodou, Désidé
ar Pap, a zo bet laket war an daolen-
enor evit an nerz-kalon hag ar gred
en deus diskouezet en e garg a gravazater,
o vont da zustum ar re c'hloazet e kreiz an tan. Hon gourc'hementou
d'ezan !

GWENGAMP

Enor d'ar Vretoned ! — E-touez
ar zoudaded a zo bet medalennet
neve-to e Gwengamp e welemp ar
Vretoned-man : Y. Simon, kaporal ;
Th. Bourdonnec, Y. Tatour, F. Cadraez,
F. Thomas, P. an Dez, soudarde,
hag all. Enor d'hon c'henvroiz !

MONTROULEZ

Gourc'hementou d'eur c'henvroad
— Hon c'henvroad, an aotrou Fran-
sez Gordon, hag a os a-raok ar brezel
rener an henchoù e Plouigno, a
zo bet, evel eil-letanant en igvet rej-
mant, laket war daolen a enor an arme.
An 30 a eost, e Mesnil-les-Hur-
lus, e teus a beon gant e zoudarded
da zevel labouriou-disfeun dindan tan
eur ganoliaden cus ar stanka. Pa
n'oa c'hoaz nemet serjant, en doa
diskouezet ar bravanez-kalon o vont
dindan an tennou da bourvezi sou-
darded er fosiou. Hon gourc'hementou
d'ezan !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bleat, faible, déolie, délicat, Tré-
guier d'après le Père Grégoire ;
(personne) qui se fatigue vite, qui
n'a pas de résistance ; (fruit) très
mûr ; (fumier) mou, bien con-
sommé.

Bleat, verbe actif et neutre, affai-
blir, s'affaiblir. Bleat a ra mu-
ouz-nui, il s'affaiblit de plus en plus,
Léch'hien.

Bleat ar vugale, effrayer les en-
fants (en les menaçant du loup,
comme dans la fable « Le loup, la
mère et l'enfant » de Lafontaine).
Even.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

MELKONI

Gwenlied skanv, dudi ma daoulagad,
Perak n'ho kwelan ken o fraoual 'us d'ar prad ?
Kemeret peus an tec'h ha nijet pell diouz Breiz,
Ha, pa oc'h aet e-kuit, me a zo trist e leiz.

Deliou ledan ha glas, a ra kaerder ma Bro,
Perak e touget-hu liou sklaset ar maro !
Moarvat, c'houi 'wel o tont kanyou kuz 'vit tud Breiz...
Dirak ho trem liou-koar me a zo trist e leiz.

Kloch bihan ma farouz a gane seder,
Perak ne glevan ken bemde ho kaly tener ?
Tec'h et eo an hini lake buhe 'n ho kreiz (1).
Ha, pa na ganet ken, me a zo trist e leiz.

DIGABESTR.

(1) An aotrou person, a zo aet kuit.

KROZ Lar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Diwar-benn ar skoliou Dalc'homp mat da « Vreuriez ar Brezoneg » !

Bep bloaz, d'ar mare-man, e vez hano er gazetennoù eus ar skoliou. Dont a reomp, m'ivez, evel ar bloaziou a-raok, da alia ar gerent da lakat o bugale « Breuriez ar Brezoneg », a labour eus he gwella da gellen bugale Briz war lenn ha skriva ar brezoneg. Gwir eo, an aotrou Moal n'eman ken er gér ; eman war an talben du-hont e-kreiz tan an emgann. Nemet, fizianz hon eus, ar Vretoned hag ar Bretonezed a roe-dorn d'ezan a raio evitan en-dro d'ar vugale. Pedompholl sent Breiz ha, dreist-oll, sant Erwan paeron ar « Vreuriez », d'e viret ha d'e zistrei yach ha salo d'hon Bro garet ha da vugale « Breuriez ar Brezoneg ». Da c'hortoz, greomp hon gwella da zerc'hel bepred e buhe hon « Breuriez », eman enni « amzer da zont Breiz-Izel ! »

TAOLEN AR BREZEL

War linen ar Veljig ha Bro-C'hall, an Alamaned, dre zevel adkrogadou taer, glask adkemer an dachen o doa kollet. En aner eo d'ezo ! E lec'h kila, ar Fransizien a gresk da vont war-raok, dreist-oll en-dro da « Tahure » e bro-Champagn.

War linen an Itali nebeut a gemm. Ar Rusianed a dalc'h penn breman, eus ar gwella, d'an Alamaned en-dro da gér Dwinsk, hag er c'breisteiz d'un gér-ze en eur vro geunek ha lagennek, aes d'ezo herzel enni ouz an enebourien. Eun treec'h o deus bet war stêr Strypa, er C'halihi, o kemeret 60 ofiser, 2000 soudard, 4 c'hanol ha 10 mindraiherez.

Evel ma oa bet lavaret ar zizun diweza, ouz ar Balkaniou eman troet breman sellou an holl. Ar Vulgared o deus en em zisklériet, a-grez-oll, a-du gant an Alamaned, hag ar reman, suraet d'ezo diwar ze e vijent harpet, o deus kaset eun arme dindan renadur o jeneral Mackensen a-enab d'ar Serbi.

Harzou ar vro-man a zo difennet, diouz an Alamagn hag an Aotrich gant eur stér vras, an Danub, ha stêriou bilhanoc'h, ar Zav a zo kenstêr d'an Daub, hag an Drina, kenstêr d'ar Zav. An Alamaned o deus argadet a-hed an holl linenn-se. Deut int a-benn, an 8 eus ar miz, goude treuzi an Daub, da gement kér a Belgrad », a oa kér-benn ar Serbi gwechall. Breman ar Zerbed o deus kemeret da gér-benn Nich, a zo dounoc'h en o douarou ha Belgrad, dilezet ganto, n'he deus talvoudegez ebet evit

ar brezel. Kalz muioch'a bouez e vije d'an Alamaned kemeret kér Smedrev, er reter da Velgrad, dre m'en em gay enni peun an hent-houarn a gas, a-dreuz d'ar Serbi, da Nich, ar gér benn, ha da Saloni, e-lec'h m'eman ar re unanet. Nemet betek-hen n'o deus ket gallet he c'hemeret. Ar Zerbed o d-eus o dizarbenet eno, an 9 eus ar miz, o preizata digante 4 c'hanol ha mindraillherez. War ar Zav hag an Drina iveau an Alamaned a zo bet dizarbenet gant kolloù bras.

Ar Vulgared, diouz o zu, a glask taga ar Zerbed dre an a-dreñv o ren argadennou war-zu hent-houarn Nich-Saloni, a dremenostik daharzou obro.

Ar re unanet a zalc'h da ziskenn soudardet et Saloni d'o c'has ac'hane da zikour ar Serbi.

Ar Roumani hag ar C'hres o deus diskleriet e chomfent er-maez a vrezel. Er C'hres, ar ministre Venizelos, bat torret eus e garg gant ar roue, a brezeg bepred a-du gant ar re unanet hag ar bobl a zebiant bez'a unvan gantan. Er Vulgari zoken, ar bobl hag ar arme ne heuilhont ar roue nemet dre heg ha dic'hrad-kaer.

Er Frans, ministre ab diavaer, an aotrou Deleassé, en deus roet e zilez. An aotrou Viviani, a zo deut war e lec'h, en deus diskleriet d'ar Gambr mennad ar Gouarnament a zalc'h da zikour ar Serbi gant ar broiou unanet ali. Ar Gambr he deus graet d'e'an eur votadeg a fizians.

Diweza keleier. — An 13 eus ar miz, « Zeppelin », o chourñjal a-us da Londrez, o deus lajet pe c'hoazet kalz a dud dinoaz. Eun emgann war vor, kollus d'an Alamaned, a zo bet er mor Baltik.

Ar Vretoned en asailh

En asailh a-vras a zo bet er Champagn, ar 25 eus ar miz diweza, hag en deus gounezet d'ar Frausizien linenn genta an enebourien, hon c'henvroz a zo bet a farre er reenk a enor. An ofiserien, er gazetennoù bras Pariz, a ro d'o nerz-kalon meu-leudiou dileet mat. Setu aman eun nebeut linennou tennet eus lizer eun ofiser d'ar Figaro, ar 25 a Wengolo, a-raok an taol bras.

Derc'hel a reomp aman al linensioù kenta-oll, da zoudarded an asailh d'en em ziskuiza enni z-benn an taol-houar ! Ac'hant eo e refont o lamm war-raok, er-maez eus ar garridennou, d'an deiz h'a d'an eur merket, da vont da fosiou an Alamaned. Assilhadou ar Vretoned, a zo graet gante hon rejimanchou war-raok, a vo distourmous. Nerz-kalon ar Vretoned a zo dreist da bep tra ! »

Ar 7 a Here, pa voe kemeret « Tahure », ar Vretoned eo a voe war raok d'an asailh adarre a-unan gant ar Vendeaned. Enor d'ezo !

KELZIER EUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Hon mignon ha kenvroad ker, an aotrou abad Perrot, rener Feiz-ha-Breiz, a skriv d'imp al lizer-man eus eur c'hlanvdi, er « Marne », e lec'h m'eman o telen. Kas a reomp d'ezan ha d'ar Vretoned all a zo gaont hon gwella menoz ha hini hon holl lennri.

Aotrou ker,
Bennoz Doue d'ezo'h a wir galon evit ho « Kroaz ar Vretoned » a zigoñez ganen hep sizun. Plijadur hon eus o kana e bro ar C'hallaoued ar c'hanaouennou a ganemp gwechall e Breiz-Izel...

Emomp o vont ac'halek en deiziouman. Kenta ma c'hellin e kasin d'ezo'h va « chomlec'h » nevez.

A galon ganeoc'h

J. Perrot.

Hon c'henlabourer mat, Klaoda, a oa chomet klany gant skuizderiou ar brezel ; kaset e oa bet en eun hospital e « Mantes ». A drugarez Doue, setu hen pare da vat ! Digaset en deus d'imp al lizer-man da heul da rei eus e gelou. Doue da roy d'ezan an nerz da zerc'hel mat betek ar penn en e vicher nevez en-dro d'an aer-listri !

Atroto ha mignon ker,
Setu me a-nevez deut pell a Vreiz-Izel. Emaoun breman war-dro an aer-listri, e « Service d'Aérostation ». N'eo ket eul labour gwall-ziaes.... Setu perak ez eus aman tud eus a beb oad, zoken eus ar re gosa. Digañit d'ia « Kroaz ar Vretoned », mar plich !

Ho kenvroad leal. Klaoda.

Hon lennerez ha kenlabourerez ker, « Koulmig Arvor », a zigas d'imp kelou eus he breur. En em gavet eo en emgannou kriza, hag hen d'ihloaz, nemet ampozeonet eo bet gant ézeñ flerius an Alamaned ; renket en deus mont d'an hospital, ha breman emau en-dro d'ar gér. Ra vo digaset buhan e yec'hed gant prediñiou e c'hoar garet hag aer vat meñziou Kerne !

Eur vignonez vat da « Groaz ar Vretoned », an dimezel Jacob, a Zant-kare, a gas d'imp ives kelou he breug a zo en talben-brezel.

« Yac'h mat eo bepred, a drugare Doue, hag en deve plijadur o lenn e « Groazig ». Karet e oa gantas pa oa er gér, nemet muioch' c'hoaz he c'har breman, p'eman pell diouz ar gér, rak digas a ra sonj d'ezan eus e vamin-Vro Breiz Izel ! »

Kalz eus hon zoudarded Breiz-Izel a oa en em votet e « Kelc'h brezonek » Sant-Malo, a drugare d'eur belleg leun a c'hred hag a garante-Vro, a zo breman et Pontorson, o c'hortoz beza kaset ac'hane war an talben. Derc'hel a reont eno da lenn « Kroaz ar Vretoned » gant plijadur dep sizun, war a skriv d'imp unan ané, P. Paul, en eulizermat. Trugare d'ezau, ha ra zigemeroù, hen ivé hag e holl vignoned a Vreiz-Izel a zo gantan e Pontorson, hon gwella menoz !

E oamp o vont da gloza ar roll-man a geleier, pa zigouez ganimp eur gwall-gelou : maro al lezant Mal-com Stewart Biane, hon mignon a Vro-Skos. Bet pell amzer o veva e Breiz, — a anaveze, emezan, ker-kouls hag e vro c'henidik, — e oa bet mantr et o welet stad truezus ar Yez e skolion. Kaset en devoa d'imp e brof evit « Breuriez ar Brezoneg », da zikour deskilennha skriva ar brezoneg da vugale ar Vro. — « N'ouen ken 'met 22 vloaz, emezan en unan eus e lizerou ; kent-se, mar na gouezan ket er brezel-man, e touan dirak Doue gonestla ma holl vuhez da gaoz ar Gelted e Skos, Breiz, Iwerzon, enez Man ha Kerne Breiz-Veur Ma c'hoant eo adsevel an « Emgleo Holl-geliel », ma vo anezan eur vreuriez kreny, nerzus ha diazoñet en hevelep doare ma vo sikouret dreiziñ Iwerzon gant Skos ha Breiz gant Bro-Gambre ha ma skoazioù iverz an eil re ar ar genta evit gwella mad ar bed keltiek. » En eulizer all, e komz eus « Kroaz ar Vretoned », « lec'h en devoa lennet gant plijadur al linennou hon doa gonestlet d'ezan ». Hemant e voe an diweza lizer hon eus bet digant ; deizet e oa eus an 23 a Wengolo ha daou zeiz goude, an 25, e voe dibabet Skos da asailha an Alamaned en Hanternoz evel ma oa bet dibabet Breiziz da vont d'ezo et Champagn. En asailh-ze eo e kouezas hon migion. Enor d'ezan !

Eulizer a zigouez ganimp eus an « tranneou » digant an aotrou Moal. Moulet e vo ar zizun a zeu. Kelou mat ivez eus hon mignon J. B. jañiu ha Morice.

GWERZ WAR AR BREZEL

Eur gomz 'oa bet lavaret, eur gomz flour d'an diouskouarn :
« Ar bed 'vije ken renet gant ar walen houarn » ;
Met setu mouez ar c'hlleier o c'harm en c'zouriou....
Allas ! ganet ar gwasan eus an holl vrezeliou !

Diredomp holl, Kristenien, da dachen ar brezel ;
Gwelomp nag a dud varo, nag a dud o vervel,
A bep stad, a bep micher kenkous hag a bep oad :
War gorf e dad diskaret ar mab a skuillh e wad.

Hag, er gêr, en Breiz-Izel, gant o bugaligou,
Gwelet nag a intavez, nag a vamm en kanvou !
War oaled an ti goulo nag a daerou skuillhet
Gant hirnez, en eur c'chedal nep na zistroio ket !

Diviz etre an intavez Hag he fried

Ar pried

Mar gall peden an Iliz mesket gant ma daero
Ober d'it, ene karet, distrei c'hoaz war hon tro,
Daoust n'eman ket er vered na da gorf na da vez,
Deus ! gant aluzen eur gomz astenn d'in ma buhez.

An anaon

'Dalek de an parti betek eur ma maro,
Warnon me 'zantas bepred pouez eun dorn 'oa garo,
Ha, koulskoude, ma chalon 'n em c'hreiz a oa seder ;
Nep 'zo galvet da gaout poan 'vo salvet ha salver.

Ar pried

'Boue an eur ma kimiadis diouzit, eun devez hanv,
'N penn an hent 'lec'h m'a tevoa ar maro da c'houzany,
Ma ene 'zo tremenet dre eur mor ankeniou :
Pep devez d'in 'oa eur groaz pa zonjen 'n ez poaniou.

An anaon

Na skuillhet ket a zaerou war boaniou talvoudos
Hag o deus bet skanyaet ho tie dirak Jezuz :
Ken lies soudard kristen a zinj d'ar bed all,
Ken lies all a valloz savet diwar ho tel.

Ar pried

Ya, eun digarez gouelan 'm eus ha ne zenjen ket,
Rak ni 'zo kaoz d'ar maro 'zo ganit digouezed :
Pljjadur, enor, danvez, o chlasket hon eus re,
Keit m'oa da verzerenti o paean d'imp hon die.

An anaon

'Boue pell zo, ma fried ker, 'oa 'vel stanket an hent
Graet gwéchall gant peden Breiz 'trezomp ha Bro ar Zent ;
Red eo d'imp kas eneou bet gwalc'het en o gwad
'Benn terri brouéz (1) Doue da dont d'e dénerat.

Ar pried

Roet 'teus, ene karet, da boaniou, da vuhe !
Pa gousken, te a veilhe ; pa zebren, te 'yuna ;
Pa zeue eus ma genou komzou c'houerv ho kazus,
Te 'gase 'trezek Doue da bedennou nerzus.

An anaon

Evit espern buheziou, stankan war an douar
Ar vammen a gasoni hag ar puns a c'hlac'h
Tro da zell ha da galon ouz aoter an Iliz,
Ha 'n em ginnig gant Doue bemde en sakrifiz.

Ar pried

Nag a desped a zantan pa zonjan 'n em bulé !
C'houi n'ho poa ket ilizou hag a bede noz-de ;
Ni hon devoa beleien, an aoter, ar c'hal,
Ha, siouaz ! d'o darempred ne dostae hini.

An anaon

Ouh ! piou a laro biken ar blaz leun a zudi
En deus ar gwin bet gwasket e liorz Gethsemani ?
Neb a ev eus ar gwin-ze hep distagau e Benn
Nag aman nag er bed-all ne vo trechet biken.

Ar pried

Tremen 'ra war ma chalon 'vel barradou gouelan,
Pa zonjan 'n em flanedan, siouaz ! pa na gavan
Nag en ti nag er parkou netra 'met da roudo,
Ha zoken 'barz ar vered nemet eur bez goulo.

An anaon

'Vel eur brank beo ha nerzus diouz ar wén disklonset,
Diouz ma c'herent ha ma zi 'zo bet distaget ;
Koulskoude, war ma gwall-eur e laraz trugare,
Pa zikour daspren ar Vro ha kreski gloar Doue.

Ar pried

Kennerzet gant da gomzou, ma chalon baour tizet
A lar ganit : Ma Doue, ho polonte bêt grét !
Pa baro ma daoulagad war da skabel c'houlo,
E sonjin 'barz ar skabel 'teus breman en Nenvo.

Klemmou hon Zalver

Tanailhet eo ma C'halon, ma 'z eo 'vel eur gouli,
Gant taoliou yud ar pech'ouz ouzin oc'h enebi ;
Ma daoulagad a zo skuiz dre forz gouelan warnoc'h,
O bugale, kaletoc'h ho kalon 'vit ar roc h.

Ha n'em boa ket embannet 'n ho touez goure'hemennou ?
Saset ma Mamm d'ho keleu ho da c'houl pedennou ?
Hag e peb amzer skuillhet ma gras war ho tud koz ?
Ha 'choui n'ho peus evidon 'met dispriz ha malloz !

Malloz d'am C'hoaz, d'an Iliz, dismegans d'ar beleg
Am eus galvet d'azezan en ho touez du brezeg ;
Ha, pan eo deut ar c'bastid, krouadar disleal,
Eneb d'in, gant kasoni, savet c'hoaz d'am zamall.

Skuinez eo ma C'harantez o stoarm ouz ho krizder ;
Ho parner e vin bremar, pa n'oun keo ho Siver ;
Hag an holl fall ho peus graet, gadelez, laeronsi,
A gouezo war ho tiouskoaz evel glaou d'ho leski.

Touet 'm eas, mar na bleget, ez ay ar bed da goll,
Ha krouadur, man hini ! n'hallo parcan ma zaol ;
Ha, kaer 'po bet stourm outi, o poblou kaledet,
Ma C'hoaz a steredenno war ar bed dismantret.

Deut ! gwalc'hat ho kalonou gant daerou a c'hlac'h
Ha me, gant ho pech'ouz, 'bigno c'hoaz d'ar C'halvar,
Me 'varvo c'hoaz eviodc'h ha 'vit ho pugale !...
Deut ! goulennit ho pardon, rak n'eus ken da zale.

Klozadur

Breudeur, tud a Vreiz Izel, chomet start en ho fe ;
Selouet mouez ho'sh Anaon, selouet mouez Doue !
Brezel d'an holl dizurzou, da beb eur, en pep lech !
Ha d'ar zoudard en emgann Doue gaso an trec'h !

D.-N.-D.

KELEIER EUS AR YBG

LOK-RONAN

Meneg — Hor c'henvroad, Per
Mari Salver, eus an 39vet skoua-
drenig nijerez, a zo bet laket
nevez-zo war an daolen-enor. Hor
gouc'hemennou d'ezan !

PLEYBER-KRIST

Tristidigez ! — Dioublac'h yaouank
a Bleyer, Mari E., 16 vloaz, ha
Mari P., 15 vloaz, troet d'ê o feun
gant ar galleg, ar gwiskamanchou
kér, hag ar c'hoant reded bio, o
deus laeret e Montroulez, e ti an
itron Morel, 4, ru Bariz, eur vouest
hag enni 320 lur. Prenet ganto gwis-
kamanchou dimezzelled, e oant o
vont da gerer penn o hent war-zu
Pariz, pa voent paket gant ar ar-
cherien. Pebez tristidigez gwelet hor
yaouankizou Breiz-Izel oc'h en em
ziwirienni hag o vont da goll
evel-se !

PLEZIDI

Laket taer gwech war an daol-enor. — Bean laket eur wech
war an daolen-enor a zo kaer, met
bean hanvet taer gwech diousto a
zo kaeroc'h c'hoaz. Kement-man a
zo c'hoarvezet gant an aotrou Marcel
Stephan eus Plezidi zo bet laket e
hano war an daolen-enor bete taer
gwech, da gentan, war hini e rejimant
au 31 a Vae, d'an eil war
daolen an « division » ar 16 a Wengolo,
d'an trede, ar 23 a Wengolo,
war daolen ar vrigaden. Setu aman,
da heul, an ti meneg en deus
bet :

Ar 31 a Vae. — « Ar medesin
skoazeller, Marcel Stephan, en deus
diskouezet ar brasa nerz-kalon ha
roet ar vrava skouer-vat o vont, e-
touez ar re genta, en abardaevez an
emgann, da zevel ar re c'hoazet en
araok d'ar fosiou. »

Ar 16 a Wengolo. — « Ar mede-
sin Marcel Stephan, eus ar 48vet
rejimant, a zo diredet, ar 4 eus ar
miz, dindan ar ganotiaden, en eur
foz a genta linen, e-lec'h e oa bet
douarets soufardet e-barz garridennou
dizac'h. E-pad peder eur en deus
roet d'oz e savetaat gant ar
gwella nerz-kalon hag en deus graet
war o vro. »

An 23 a Wengolo. — « An 8 a
Wengolo, en deus diskouezet eur
gred dispar, oc'h ober war dro ar re
c'hoazet diodan an tennou : deut
eo a-benn, dre e nerz-kalon hag e
bartedet e-kreiz an tan, d'ober
digas war a-dreny an holl re varo
ha re c'hoazet en-dro d'e glanvi-
sikour ; hen e-unan n'en deus kuitart
ar c'hlanydi nemet an diweza ha p'edo
an Alamaned o vont e-barz ». Ho gwell a gourc'hemennou d'hon
c'henvroad ker !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Blei(z). Heol blei, la lune, par
plaisanterie ; eur goulou blei, un
mauvais luminaire. Plounévez-Moé-
dec ; eun den-blei, celui qui vit
comme un ours, Bas-Tréguier ;
Arruou evel eur blei, arriver à
l'improviste, Besco, Haute-Cornouaille.

Blej, masc., blejaden, féminin,
beugement, cri violent. « Aze 'zo
blej ! » C'est là qu'il y a des cris !
— Blejer, féminin blejerez, celui
celle qui beugle, qui crie. « Gwasan
blejer eo an den-ze ! » Quel braillard
que cet homme ! — Blejadeg, cris
collectifs, clamour. — Blejerez,
masc., action de crier.

Bleud, Bean en e vleud, être dans
son élément. « Ar zaoud a zo en a
bleud o peuri eno », les vaches sont
tout à fait bien à paître là. Goelo,
Tréguier. Bleudek. Peren vleudek,
poire farineuse (opposé à peren dou-
rennek, poire juteuse), Haute-Cornouaille. Bleudennec.
Bleudennec (pommes de terre) farineuses, en
Goelo, Lec'hvien. Bleudenni, se ré-
duire en farine. « Bleudenni 'ra an
avalou-douar er blos-man », les
pommes de terre se réduisent en
farine cette année. Lec'hvien. —
Bleuta. Mont da vleuta, aller men-
dier.

(Da heuli).

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Gatilaume

(1) Buhanegez, koler.

KROZ Lar VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar breiou estren

Ar bresoneg bag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FURNEZ AR FEIZ.
Sant brzoueg eo deut ar feiz.
Sant ar galleg er ay a Vreiz.
FURNEZ AR GLEIZ.
Dalc'het bepred d'ho prezoneg.
Fer an dud vad ha ksalonk.
Fer ar feiz eo ; ma e-trec'hel,
Ouspen ar Vez, o vo Pochedl
MILIN.

TAOLEN AR BREZEL

Aboue derou ar miz-man an Alamaned n'o deus ket paouezet da zevil adkrogadou aman hag a-hont, da glask adzhounit an dachen o doa kollet e miz gwengolo.

An 19 hag an 20 eus ar miz, dreistoll, er reter da gêr Reims, da heul eur ganoliaden stank gant boulejou mouguis, e loskjont ouz linen ar Fransizien bommou moged flérius teo, evel m'o doa graet war ribl an Izer. Nemet, ar wech-man, hor zoudarded a oa ganto masklou ouz an azennou mouguis hag e c'helljont padout en o fosiou ken na vije aet ar moged ebioù gant an avel. An Alamaned a reas neuze asailhou a vras. Poan gollet e voe d'ezzo ! N'o deus ket gallket kemer troad en hon « tranchéou » ; an nebeut tachen a oa ast ganto a zo bet adkemeret kerkent. Ar c'hogadou-se a zo bet kollus bras d'an enebourien ; ne weler a bep tu nemet o c'horfou maro.

War harzou an Aotrich an Italianed a zalc'h da c'hounit tachen kammed-ha-kammed,

Kammed-ha-kammed
E reer tro ar bed !

Gwella 'zo, o gouarnamant a vije o pente kastikou d'ar re unanet er Balkaniou.

Er Rusi, an Alamaned, dizarbennet a-hel an holl linen er reter hag er c'heresteiz, a dro adarre war-zu Riga en hanternoz. Fizians a zo e vezint dizarbennet eno evel et lec'hioù all. Er c'heresteiz, a-hed stêr Styr diouz tu ar « Bokovine », ez a mat an traou gant ar Rusianed. Evel m'eman tost ar vro-se ouz ar Roumani, e c'halfe martze o gounid poueza war spered ar Roumaned d'o lakut da zont a-dr gant ar re unanet.

Er Balkaniou, ar Zerbed o deus remet kila war linen an Danub rak armou an Alamaned a oa re d'ezzo ; nemet d'herc'hel a reont d'en em zifenn start kenan an meneziou. An Alamaned a c'houzant kollou bras.

Ar Vulgared o deus taget ar Zerbed dre an a-drevn ha trouc'het an hent-houarn etre Nich kér-benn ar Serbi ha Saloni, ar porz-morzh e-

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit, St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

lech e tisken armad ar re unanet diredet da zikour ar Zerbed.

N'eus ket nemeur a gelou c'hoaz eus arme ar re unanet a zo bet diskenet e Saloni ; koulskoude, e kreder o deus gallet kas sikour d'ar Zerbed out ar Vulgared.

Unan eus al listri-samm
, an Amiral Hamelin, a zo bet gouebedet gant eul lestr-splujer alaman ;

Ar Zao on o deus kaset, diouz o zu, listri-splujerien er mor Baltik. Kelou

a deu eus an taoliou kaer graet gant al listri : deut int a-benn da herzel da dremen ouz al listri a zigase d'an Alamaned danvez d'ober poull hag armou. Gouebedet o deus, ouspen, eun nebeut listri-skany alaman « tor-pilherien » pe « enep-torpilherien ».

An nijerien a ra kerkou labour o trouc'ha an henchoù-houarn a-drevn da linennou an Alamaned da ziaesa d'ezzo en em bourvezi, hag oc'h entana an tier hent-houarn, ar c'hardiou hag ar grignolioù ; losket o dije en unan eus ar re-man betek evit dek milion a Bourveziou brezel, en eun taol.

GWERZ

diwar-benn Gouel an Holl-Zent

War don : Jesu, dulcis...

DISKAN :

Enor, enor ! Ha gloar ha gloar,
En Nenv, er mor, war an deuar,
D'an Drinded Zakr e-barz an Né !
Meulodi d'ar Zent, d'an Aele !

Gouel an Holl-Zent 'zo adarre dirazomp o vont da dremen !
Pep tra 'dremen gant an amzer ; houman ne dremeno biken.

Ya, bepred gant ar bobl gristen ar Gouel kaer-man a vez graet ;
Bep blos iveau er baradoz niver ar zent a vo kresket.

Tremenet o deus o buhez en trubuilh, anken ha glac'h ar Breman da viken, en digoll, e voint evrus en Nenv, er gloar.

Gant ar Werc'hez, sent hag aele, gant an holl dud evrus bepred, E kanfont holl kantikou kaer, da rei enor, gloar d'an Drinded.

Eno ne vo ken a glemmou, trubuilh, poan, glac'h ar huanaid !
Jezuz Krist, Vab Doue, 'zech'ho an daerou eus o daoulagad.

En-pad an holl beurbadelez 'voingt evrus en eur gloar dispar...
Evrus, eta, eo neb a vev en gwir gristen war an douar !

Niverus niverus bep blos an dud a ya dirag Doue !
Niverusoc'h int er blosa-man dre ar brezel a ren bemde.

Kalz bemde a skuillh o holl wad evit dont da zifenn hon Bro ;
Mar grant o dead a Gristen, o ene a yel d'an Nenv.

Dre glenved, pe o skuillh o gwad 'walc'hont pec'hed ar Fransizien ;
Goude o maro 'voingt evrus, en Nenv, en-touez ar verzerien.

Koll eo d'ezzo, hervez ar bed, kavet maro kriz evel-se ;
Digollet kaer 'voingt da viken, e-barz an Nenvou, gant Doue.

Ar re 'deus tod marv er brezel, pedent a galon evite !
Met, mar dint marv gwir gristenien, int galloudus dirag Doue.

Ra zeuy gwad an dud santel-ze, kalz muioch c'hoaz 'vit an armo,
Da drei ar walen diwarnomp, da rei hebdale treech d'hon Bro !

Goulenomp dreize ouz Doue hon holl ezommon war ar bed,
Gras da vont, goude hon maro, d'an Nenv, da vro an Eyrusted.

Goulomm dreize digant Doue, dre wad'an holl wir 'ristinenien,
Ma vo laket fin d'ar brezel, ha reit an treech d'ar Fransizien.

Pedompa Drinded hag ar zent da rei breman gwir beuc'h d'hon Bro,
Gras da vevan evrus er bed, ha monet goude d'an Nenv.

JULIAN GODEST.

KLEIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Hon Rener ker, an aotrou Moal, en devoa kaset d'imp, an 2 a Here, eur garten verr da rei kelou e oa o paouez digouezout war an talben, en Hanternoz. An 9, en deus skrivet eun hirr a lizer a zo en em gavet re ziwezat aman, ar zizun dremenet, da ch'allout e voula. Setu-han da heul. An aotrou Moal n'ankous ket e vignoned e-kreiz skuisderiou ha risklou ar brezel. Ni iveau, n'ankouaomp ket anezan ; allies hon spered a nj warzu ennan du-hont en talben, hag e pedompa sant Erwan, e baeron, d'e viret yac'h bepred d'e vignoned ha da Vreiz.

Aotrou Vallée ker,

.... Mesk a zo bet ganimp aboue oun bet laket en hent war-zu aman. Da gentan, aet 'vel eun tenn eus Lannuon, en eur ober peder eur war-augent, hep gallout gwelet nemet ma c'herent ; gwisket, ha dao etrezek « Granville » ! Eno, e rejomp eur poz a zaou zevez, e voemp peursterriet, hag en henchoù adarre etrezek an Hanternoz.

Daou zevez hanter ha diou novez e voemp en tren. War an hent, en eur « gar » bennak, pan hallem diskenn, e skoewp a-gleiz hag a-zehou, etrezek hon c'herent ha vignoned, eur ger bennak war eur garten.

En D. ec'h arujomp ar zul da noz 'benn lojan. An de war-lerc'h ar beure, paket hon stal adarre !

Ne oamp ket er penn c'hoaz. An tren a gasas ac'hanomp eur pennadig. Goude, e reukjomp kargan hon choug ; eur pemp leo bennak a oa d'ober war droad. Ar wech kentan 'ea d'in da zougen ar zac'h, eur zac'h ha na oa ket skany. A drugare Doue e chomjomp adalek kreisteiz da lojan en eur vereri war an hent. Antrooz ar beure, savet adalek têr eur hanter d'ober ar c'halfe, e oamp prest da vont gaot bon hent 'benn c'houec'h eur hanter.

Ar peurrek eus an hent a gavis an hiran. Betek eun eur e valejomp hep dibri. N'em eus ket a vez o lavaret, 'benn 'oamp arru war-houez eun hanter leo diouz hon lojeiz, e oan eun tammoù dilerc'hiet. Eun Amerikan madelezus, savet gantan war ribl an hent eun hostaliri 'vit netra, a rikouras ac'hanoun ha meur a hini all gant eul litrad « limonad », hini eus ar wellan.

Meren a gavjomp da eun eur han-

ter. Goude meren, kalz ac'h anomp a oa prest da vont da glask o zamm plouz da ziskuizan, met, allas ! hon lejig a oa c'hoaz pelloc'h ; kaeroc'h, dindan an delten e renkemp kousket, rak ar c'hardiou dre oll a oa leun. Ar zac'h war ar choug bag en henchou adarre ! Arruout a rejomp en eur veurjez 'lec'h ma oa, herve, chomaj hon c'homagnenez, ar 6^e. Telten-nou a voe stignet dindan ar gwez, ouz ar c'hae war vord ar heut.

Daou Vreton all ha me a stignas iveau hon hini. Gliz stank a rie. Koan a voe debret prim ba prim, kuit a daol nag a skabel, ha ni d'en em asten war hon flouz, eur vriadig etretri. An douar 'oar digomez, an doen tano, an ti diskloz ; ar c'hanoliou a gase betek d'imp o mouez gourdrouz... Bepred e kouskjomp.

An deiz war-lerc'h ar beure e oa peb a bal hag a bigel o c'hortoz ac'h anomp da vont d'an « tranneou » da labourat. Labour skanv a rejomp, m'hen tou ! An amzer a oa a du ganim : glao a rae. A bep mare, ec'h aemp d'azezan el loc'hennou toullet en douar evit dibri hag en em repui.

Noz a oa pa zeujomp d'ar gér, rak aman ne valeer nemet goude noz. Kentan a rejomp war-lerc'h koan e voe ober eun tamm kempenn hag eun tamm kloz d'hon zelten, evit dazen gwelloc'h kousked an noz-man. Ne ouiem ket petra a oa o c'heal ac'hancmp.

Eun eur hanter 'zo pe diou e oamp sorennet dindan hon lién, pa voen dihunet gant trouz treid war an heut, er park, ha galvadennou o sevel eus a bep tu : « Ar zac'h war ar choug ! Evit an holl ! »

Ganimp e savas diskrap. Tenval e oa. Gwell a ze, ar glao a oa tavel. Dastum a rejomp hon zreou en hor-zac'h, an delten war c'horre, ha poent e oa ! Eun pennid goude, e oamp en hent dre ar fank hagar pri, n'ouveemp etresek pelech. An henchou a oa leun a girri, a gezeg hag a zoudarded, darn o vont, darn o tont. Ar vrud a yé etrecomp, eus an eil d'egile, ec'h aemp da zevet ar re a oa en « tranneou ». Eun diou eur bennak e padas ar bale ; tost d'eun eur dre ar ruzelenou enk ha lous hanvet « boyaux ». Heman eo hert ar binijen ! Dibôt nep na dap ket eul lamm etouez ar pri pe ar poulladou-dour. Ha, koulskoude, e ver seder. Santout a raen em c'hreiz 'vei eur vrouez hag a lavare : « C'hoaz ! C'hoaz ! »

Hirie, goude eun devez labour, omp deut da ziskuizan d'eur verer vras, nevezet, e-lec'h ma 'z eus kardiou frank gant leurenou golot a blouz da zic'hourdan an izili. Eur wetur-gegin 'zo ganimp hag hon deve boued tomm bep pred.

Kenavo. Ma gour'hennou d'an holl, mar plich. A wir galon

D.-N.-D.

Breur hon c'henlabourer « Bodsperr », hag a zo war an talben-brezel, en deus skrivet d'imp al lizer-man da rei kelou eus maro unan eus hon lennerien.

Aotrou Rener,

Ar glac'h ar am eus da gemen d'eo'h maro unan eus lennerien Kroat ar Vretoned. Erwan Mahé a ze bet lazet ar zizun dremenet war an talben o'e' ober e zever. Doue ra vo gant e ene !

.... Son « An Distro be deus graet plijadur d'ar gamaraded. Trugarekaat d'eo'h ha da « Laouik » en deus savet ar zon !

Hon holl lennerien o devo eur zonj en o fedennou evit hor c'henvroad ker a zo bet lazet du-hont war an talben o'e' ober e zever.

A-hend-all, kelou a deu d'imp eman daou eus hon lennerien ger, Ar Bri-gant, kaporal-klanydiour, ha Guilloù, klanvdiour, er 47vet rejmant, o paouez beza bet lakat war an daolenn-enor, gant ar meneg meulius-man : « Aboue m'eo digoret ar brezel, o deus diskouezet kalz a c'hred en e c'harg, o sevel ar re c'hoazet. Ar 25 a Wengolo, d'an abardaez, ez ejont en

a-raok d'ar foz-difenn kenta da zevil hon re c'hoazet hag, evel-se, e virjont o buhez da veur a zoudard eus ar rejmant »

Ra zigemero hon daou vignon hon gwalla gourc'hennou !

Kelou mat eus hor c'henlabourer H. Kerniliz a Bont'-n'Abad.

Eur gwall gelou, p'emonp o vont da voula : maro « Dirlem ». Ra vo e ene gant Doue !

HUANADOU

WAR DON: Kalz amzer am eus kollet.

Eus kichen stér an Y..., 'kreiz an dachen vrezel
Ma spered a njij bemde 'trezek ma Breiz-Izel,
'lec'h em eus renket lezel eur wreg yaonank karet,
Gant hon fevar bugelig 'm eus hast da adwelet.

Ac'hant e welan ané, an aeligu bihan,
Ar re ané 'c'hall kerzet, o c'hoari heb ehan,
Hag an hini bilanhan a welan 'n a gavel
O vousc'hoarzin d'e vammig, bep gwech ha ma ha gwel.

Gwelet 'ran ma gwreg karet o ren an tiegez,
O soursial eus pep tra hag en ti hag er maez ;
Nag a boan a renk gouzant, kouls en noz 'vel en de,
Gant kement-se a streuvelet hag gant hon bugale !

Ra deurvezo gant Doue skuikh warni e vennoz,
Hag am diwall diouz pep droug aman e-barz ar foz,
'Vit ma tistroin eun de c'hoaz d'am bro Breiz-Izel
Gant ma gwreg, ma bugale a zo c'hoaz da zevil !

PEN-DERO.

5, Here, 1915.

EUN ALI MAT :

Diskomp lenn ha skriva ar brezoneg

Eur beleg gouiziek ha santel, hag en deus disket ar brezoneg, hag hen ganet e Breiz-Uhel, d'ober vad d'hon zoudarded dirovt, — mil bennoz d'ezan ! — a skriv d'imp E BREZONEC eul lizer leun a wirionneziou uhel diwar-benn ar Yez hag hag ar garantez-Vro. Setu aman, da heul, eun nebeut linennou tennet eus al lizer-ze, a zo meneg enne eus « diskoi lenn ha skriva ar brezoneg ».

Aotrou ker,

.... Ar brezoneg a vez komzet e Breiz.... Nemet a Vretoned, dishevvel war ar poent-se diouz ar poblou all, mar gallont komz o Yez, n'ouzon ket lenn ha skiva anez. Nag a wech ez oun bet souzez ha glaç'haret o klevet soudarded Breiz-Izel o lavaret d'in : « Ni a gomz ar brezoneg, met n'ouzonp ket lenn anezan. » N'eo ket diés, koulskoude, diskoi lenn ar brezoneg. Perak, eta, e Breiz-Izel, ne zeskri ket lenn levrion brezonok d'ar vugale ?.... Hag evit skriva !.... alz a zoudarded a skiv d'in, ... ya, e galleg ! Hiniennou, koulskoude, her gra e brezoneg, hag eun dudi eo evi-doun lenn o lizerou displeget aes ha koant, a lec'h e vez peurlesse treut ha diés ar re skrivet e galleg. Ar brezoneg eo Yez ar Galon !

N'eo ket d'in rei aliou d'ar Vretoned. Met, mar karont o Yez, m'o deus e hoant d'he gwelet enoret gant an holl, red, ya red-mat eo d'ezo he diskit ! Bretoned, diskit o Yez ; lennit ha skrivi e brezoneg, ha, neuze, ne vez ken gr et fae warman ha warnoc'h, o lavaret eo ar brezoneg eur yez evit an an dud dizesk hepken. »

Kaerat kentel ! Greomp hon mad anez ! Ya, kenvroiz ker, mar karomp bezi enoret gant an holl diskomp lenn ha skriva ar brezoneg. Kementse n'eo ket diés ! Dreist-oll, greomp d'ar vugale diskoi lenn ha skriva ar brezoneg dre lakat anez a Breuriez ar Brezoneg. » Rener ar Vreuriez, an aotrou Moal, a ze ar brezel. Nemet, e meur a barouz ez eus c'hoaz tud vat hag a rae skoazel d'ezan da gentelia bugale Breiz-Izel. En em glevit ganto, me ho ped, lennerien ger, da ziski lenn ha skriva ar brezoneg d'ho pugale. Kalz a vistri hag a vestreded-

skol iveau eman troet o sellou breman war ar stumm diou-yezick da gentelia, ar pez a hanver e galleg « Méthode bilingue. » Ar re-za a aliompt start da c'houlen e levrig war ar poent-se digant an aotrou Mocaer, ru Paul Bert, en Orian. Kenteliou diouyezick a zo bet savet ive eus ar gwalla gant an aotrou abad Bozec mest-skol e Saint-Nikolaz ar Pelem ; eun darn ané a zo bet moulet gant « Breuriez ar Brezoneg » : o goulen digant an oberour a zo breman klanvdiour e klanvdi Charlez Bleaz e Gwengamp.

Miz Here 1915

Setu ma kouez an deliou
Ha ma verra an deiou,
Hag ar brezel a bad
Hag e ruilh c'hoaz ar gwad !
Ar c'hlaze dir a ren
Hag ar bed oll a gren
Evel eur blusken dano
Disklapet gant al lano.

TALDIR

Skrivet gantan war eur garten e talben ar brezel. D'ezan hon gourc'hennou hag hon gwalla menoz !

Kimiad eur zoudard d'e bried

Kent kuitat ma fried,
Hag ives Breiz, ma Bro,
Ma iliz, ma bered,
Laran d'e kenavo.

Kenavo, ma fried !
Da c'hortoz ma distro,
Ped eividon bepred
Doue, m'am diwallo.

E bolante Doue,
Gant sikour e Vamm vad,
Ez in-me hebdale
E-kreiz ar gwall-stourmad,

Pell diouz ma Breiz-Izel,
Diouz kerent, mignonned,
Da zifeun ma mamm-Vro
A-eneb ar Voched.

Ha te, ma fried kék,
Da c'hortoz ma distro,
Ped gredus ar Wer'hez,
Ha hi honzikou e

Kempenn mat an iliz,
Dale'h da zon da c'hlielez
'Vit ar zul d'an ofiz,
Ken na zeuin d'ar gér.

Ha, pa vin deut en dro
A greiz tan ar brezel,
Laouen ni a ganô
Enor d'hom Mamm zantel.

Gloar, enor, meulodi
Da Zoue, mestr ar bed,
Da Jezuz, da Vari,
D'Itron Anna Wened !

Neuze c'hoaz ni 'bedo,
Hon daou ad-unanet,
Vel gwechall, en hon Bro,
Sent koz ar Vretoned.

Eur zoudard koz, sakrist
e parouz P...

Lizer eur c'henvroad

bet gloazet en asailh ar Champagn

Hon c'henvroad J. B., hon eus moulet c'hoaz meur a lizer digant war « Groaz ar Vretoned », en deus roet eus e gelou : gloazet eo bet en emgann ar Champagn. Setu aman e lizer Kas a reomp d'ezan hon gwalla menoz hag hon hetou ma pareo buhan.

.... « Setu aman penaos ez oen bet gloazet. D'ar 25 a Wengolo, d'ar beure, e ou ze. Da zeg eur e tleemp mont d'an asailh... Aboue tri devez ha taer novez e klevet eun trouz krun dibaoez gant ar c'hanoliou o krozal. En deiz-se, da 8 eur eus ar beure, e vee adkroget gant ar gano-liaden gwasoch' evit biskoaz. Hon boulejou-tarza a gouzeze puilh war fosioù an Alamaned. Ker stank e oant ken na weljod ken, a-benn eur pennad, nemet eur goumoulen moged ha poult : douar, koadach ha tud a nije en aer. Kement-se hon lakaer laou-n, dreist-o'l pa welemp na responde ket an Alamaned, nemet a-boaz. »

Da zeg eur nemet pemp, — ma mont a zo chomet sac'het d'an eurze, — er mare ma oamp o orient lamait er-maez, setu me, a-greiz-oll, dallet, taolet en aer ha douaret dindau atrejou gant eur bouled a oa o paouez tarza em c'hichen. Unan eus ma amezeien a oa bet lazet, unan all gwall-c'hoazet. Evidoun-me, n'em eus bet nemet nebeut a zroug ; bronduet e os ma diversker ha devet ma daoulagad. Kement-se am eus gwelet er c'hlavdi, rak kollet em boa ma anaoudegez gant ar strons. Heman a oa bet ker kreny ken e oa draihell-oil a dammou ma c'hapoton war va c'hein. Miret eus eus anez i envor a ze, daoust n'eman ket mat da netra ken... Eur burzud eo n'ouen ket bet gloazet grevusoc'h ; red eo d'in beza bet diwallet gant va ael mat !

Breman emoun e D., en eur hospital ispisial evit an diaoulagad. N'eus ket kalz a glanvourien ganin, eun tammiq a tu-hont da gant, hag e-momp predejet eus ar gwalla gant klanvdiourez ar Groaz-Ruz. Galloùt a ran breman lenngant ma lagad kleiz, ar pez a ziverra ma amzer ; ma lagad deou a zo lienet bepred, nemet gwellaat a ra d'ezan ivedez.... Hebdale pell, am eus fisians, e vezin pare... »

J. B.

TRUBUILHOU AN AOTROU GAR-GAM, pe Torrou-penn an deiz kenta'r bloaz, peziz-c'hoari e daou arvest, 0 fr. 30.

KENTOCH MERVEL I Darvoujou tennet eus istou ar Vro epad an Dispach', — tri arvest, 0 fr. 40.

RIMADELLOU BREZONEK, Trede Levr Marvaliou evit ar Vretoned, 2 f. 20.

CHOMIT ER GER I Darvoujou c'hoarvezet gant eur Vintonieg ead da glask.. fortun da Bartz, 0 fr. 30.

LEVRIG-DOURN, Trede-Urz S. Fransez evit tud ar bed, 1 fr. 90.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Gaillaume

KROZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breizh ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Ar brezonet bag ar Izel.
A zo breur ha choar ar Breiz.
FORZAIS NE 1915.
Sant brezonet eo Jeut ar feus.
Sant ar galleg ez ay a Vreiz.
FORZAIS AN GIZ.

Dalc'nat bepred d'ho prezoneg.
Yez an diud vaj ha kalonok.
Ter ar feis eo ; ma se trachet.
Ouspen ar Vez, e vo Pochard !
MILIS.

gant ar Rusianed, ar pez a zo a bouez
bras, rak dre eno e c'halfent toulla
war-zu ar Balkaniou.

Er vro ziweza-man eman bepred
gwall-rouestlet an traou. An Alama-
ned, tueuzet ganto ar stériou a ra
harzou d'ar Zerbi, a zo manet o fri
ouz kleud ar meneziou serz a zo en
tu-hont d'ar stériou. Ar Vulgared a

zo aet tre a-walch war-raak : kemere
o dije Uskub, war an hent-houarn
etre Nich, ker-benn ar vro, ha Salonik,
e-lec'h e tisken armeou ar re unanet.
Ar re-man o dije a-benn breman
skoulmet krogadou taer ha gounid
d'ezou ar Vulgared. E-keif-se, o
skouadrenou e deus kanoliet porzioù
ar Vulgared.

Trugarez !

D'an dimezelled a Volz, o deus
kaset d'imp, evit « Breuriez ar Brezo
neg », a-unan gant eur werz kaer,
eun aluzen a zek lur ;

D'an aotrou Berthou, en deus roet
da Rener koz Kroaz ar Vretoned
eun dousen levriou Istor Breiz, d'o
loénni etre ar re eus hon lennerien
a zo gloazet pe glanv en hospitaliou,
pe brizonerien en Alamaneg.

Trugarez ivez, a greiz kalon, d'hon
c'henvroï soudarded o deus skrivet
d'imp, eun tamam eus a bep tu, da
laret o deus plijadur o lenn Kroaz
bag ar c'hanaouennou hon eus kaset
d'ezou. Emomp o paouez moula war
baperennou distag Son an distro gant
a Laoung » ha Kanaouen an Artillerien
gant P. Tr. O goulen diganimp.
Roet e vezint evit netra d'an neb a
c'houlenno.

TAOLEN AR BREZEL

Er Champagn, dreist-oil, e voe
tomm an traou ar zizun-man. Lavaret
hon eus penaos an Alamed, gouda
leusket azenennou flérius e leiz, o doa
klasket mont da linennou ar Frans-
zien, e sell, moarvat, da gemit kér
Reims. Dizarbennet int bet, ha keme-
ret zoken digante eul lec'h eus ar
c'hreva, hanvet « la Courtney ».

An Italianed o deus gouezet, nevez
zo, uhelennou eus an emzava war-zu
kériou « Trent ha » Goritz ». Ar ger
ziweza-man, war a gréder, ne zaleo
ket da gouezet etre o daouarn. O skou-
dren-vor he deus harpet lini ur re
unanet da ganolies porzioù ar Vuiga-
red. Dre zroukrans, An Aotrichianed
o deus kaset da c'hourzijul a-us da
« Veniz », en Itali, nijerez o deus
freuzet unan eus ilizou ar gér vrudet-
ses.

War linen ar Rusi, an Alamaned a
zale'h da boueza pouunner war armeou
ar Rusianed en hanternoz, etre Riga
ha Dwinsk. Ar Rusianed a ra penn
hag a stourm da vat. A-hend-all, er
mor Baltik, listri-splijerien ar Zhaozou
a gemit o c'hreva gwell-ouz-gwell :
goualedet o deus unan eus listri-rede-
rien an Alamaned, ar « Prins-Adal-
bert », 9,000 tonnell.

Er c'reisteiz eus al linen, war ar
« Styr », eman an tu-gounid bepred

SALUD, BREIZAD !

Ar jeneral Vauthier, kommandant e Roazon,
Vizitas hon c'hanvdi dilun e gwir teson.
En eur ober e dro e-touez ar re c'hoazet,
E klevas ar c'homz-man gant al leanzed :
« Eur Breizad ! » — « Eur Breizad !... D'ezan ha d'e holl dud,
Emezan, zo dleet karantez ha salud ! » —
Hag, abarz monet kuit, e waskas e zourn start
D'ar Breizad laouené gant ger eur sort sondard.

YVONIC PICARD,
E klanvdi al « Lycée », e Sant-Brieg, Here 1915.

Buhez ar « Barveg »

Hon rener ker, an aotrou Moal, a
gas d'imp al linennou-man da heul
diwar-benn e vuhez en « trancheou ».
Trugarez d'ezan !

Setu an de o tarzan war ar gom-
pezen c'hlas goléet a dier ru. Eur
vougen yen a cholo ar vro hag en
em zil e lohen ar « barveg » dre
doullou ar vagor, dre v'indan malveu
an doen ha dre an nor stouvet gant
eur bilhen ha tri ibih.

— « Brrr ! emezan, en eur jachan
gantan e dreid a oa 'n em gavet ouz
al lukan »...

Kerkent e klev trouz ar c'helorniou
o tont en-dro diouz ar c'halo. Dre an
toull ouz e geste e wel pôtre ar
e jug a o tigouezout.

— « Hola ! war zao, tudou ! D'ar
c'halo ! »

Stlapet ar bilhen a geste hag aer
fresk an de o tont da zigeri daoulagad
an dud. Sell ! nag a hini lojet en eun
toull ken bilhan ! Biken n'en dije
sonjet an den e oa aze ken lies a
droad ha ken lies a vrec'h hag e
c'halient en em ziveska holl hep en
em luan.

En eur zihuni, pep-hini a zam
adarre e damm poan. — « Aiou ! ma
brec'h, eme unan ! » — « Daoust pet-
tra zo o c'hoare d'am gar, eme unan
ai ! » — Darn all en em gravign
start. — « Ac hanta ! sach laou, kerz
da gas da loened da vêz ! a ve huchet
warne »...

E keif-se, unan en deus gwisket e
voutou ha setu hen prest da vont er-
maez. Tapout a ra chopinou ar re-all,
hag endro da gerc'hat kafe.

— « Tomm eo, emezan, hastet
buhan eva anezan ! Bep a damm bara
ho po gantan ? » — Hag ar pôtr a
drouchi bara hag a zervij ar re-all
war o barlen.

— « Pôtr kêt, ar c'halo-man n'eo
nemet douz ! » — « Ha n'eo ket re
greny en suki ive ! » — « Pôtr, e
pôtr ar troiou, eur banne « la-
gout » a zo ive da lakat e-barz. Goût
a ret, dech da noz 'camp ast ken prim
en hent ma na oa ket bet amzer da
eva anezan ! » — Bâine pep-hini n'eo
ket bras. Muzuliet ha pouez eo pep
diveraden. Mar zo unan bennak ha
ne kemer ket, henniez a zo kerken
gwelet mat sur gant ar re-all.

Debret lein ha n'eo ket padet pell.
Lod en em astenn adarre war o zam
plouz, lod-all a zav d'ober eur bale
a-raak ma tigouezo an nijerez d'ob-
er o zro. Neuze e vo red en em
glenkan adarre. Lod-all a lak an tan
war o c'halo. Me'zonj, pep-hini en e
beurz e-unan, a lar ive a vouez izel
eun pernac pater.

Eiz eur hanter ! Koulz adlein ! Ar
re a zo chomet da gousket a zav
adarre e fean. Eun tamm bara a zo,
hag eun tamm kig chomet a zilec'h
koan, pe eun tamm fourmaj, pe eun
tamm konfitur. Eun banne gwin da
eva, dre vuzel avat, rak n'eus nemet
ket gwerennad bemde, hag er vro-
man ne gaver ket a zour.

— « Deit, pôtre, eme unan !
Dec'h en boz ket krampouez deus ar
gér. Beza ho po peb a dam ? » Ha
hanter pedet krampouez etre eiz.
Kalon pep « barvez » a zo laouen o
tanza krampouez ar Vro.

Ar vougen a zo savet ; an heol a

deu da domman. Daoust ha ne glever
njerez ebet o fraonval en aer ? —
Nan ! Deomp 'ta d'ober eun tam
tamm tro ermaez, da zic'houda hon izili ha
da glask eur banne dour gwaz hanter-
vren d'en em walch'i.

Setu hon lochenou holl aze en eur
regeñ, henvel ouz eur c'bleun ledan
leuu a doullou louzed. Diaraok, eur
ruzezen, hag eun tamm paye dirak
pep toull. An tachennou, ledet plen
keit he ma par al lagad a zo marellet
a dier ru, gant gwez haleg ha tilh a
regennadou. An tier, avat, n'eus
peuruijan den eme. A-boan ma cho-
mont en o zav, brevet gent ar boulji.
Ar c'halo a strak c'hoaz demost,
n'eus nemet trei e c'henow war aman.
Ar c'halo-man a zo c'hoaz dindan e
c'halloù. — Wiou ! ... Glevet ket
zoken an tennou fuzul o tremen ?
Ken-mer-rak-se eo red diwall da veza
gwelet gant an nijerez boch, rak,
heb dale, ar « pothouarniou » a strakfe
war hon tro. ... Eun trouz 'vel eur
zardonnen en aer. Arru 'zo unan. Has-
tomp klask hon toullou !

End-eun a-walch, bat emeur o
kerc'hat ar zouben hag an dud a dosta
da zibri meren. Daou gelorniad sou-
ben domm, hini vat ! a zo da ranna
etrezomp ; peb a damm kig bevin hon
eus ive, ha setu ! ...

An tan war ar c'halo-butun hag
eun tamm kousk adarre. Lod a gar
ampledji, rak emberr da noz eor da
labourat ha ne vo ket nemeur amzer
gousket.

War-dro diou eur hanter, adveren-
Da bemp eur koan, souben ha kig.
Goude, da zeiz eur chencharmant !
Galvet ha dastumet piz an dud, holl
nemet ar te glany, hag en hent, gant
ar bal pe ar bigel war ar skoaz, betek
al linennou tan.

Ar re a zo chomet er c'hamp a wel
ar re-all, regennet an eil war-lec'h
egile o teuji siouz e-touez an denvalien-
jen. War o lec'h e kerz al louzaquer
gant e c'havaz war e skoaz. Martez,
hini pe hini a zistroio dar ger war
hounnez....

D.-N.-D.

KENTEL D'AN DUD BEV

dre ar gwel eus eur c'horf maro

War don : an Dies irw.

DISKAN :

Selaouet mouez an Anaon,
Krial 'ra d'ech eus e brizou...
Poan vras a ehouzant en gwirion ;
Pedet 'vitau a greiz kalon.

Eur c'horf maro, sur, ne gomz ket,
Met dre skouer 'lavat d'hon spered

Eur gentel gaer ha talvoudous ;
Santet outi, c'houri vo evros.
O paour kêz den, o prenou douar !
Te zo leun a lorc'h bag a chloar,
Pa vez en kreiz eus di vuhe...
Oh ! te gred'out eun dra neuze !

Alies, en pad da vuhe,
Te n'em zav eneb da Zone,
Te n'em zav eneb da nesan,
Hag e rez pep seurt droug d'ezan.

A-wechou, te gred'barz da benn
N'eus netra d'ober d'it lezen,
Out mestr d'ober da volonta,
Hep senti ouz lezen Done.

Hag evel-se te 'ra breman
Beteg an dizurzou brasan...
Oh ! sell ouzin-me korf maro ;
Eur gentel d'it me a roio.

Sell ouzin aman astenot,
Gant ar Maro oun diskaret :
Ta vo diskaret ive,
Marteze zoken hebdale.

Ne gasan ganin d'ar bed all
'Met ma oberou mat ha fall ;
Sant Mikael gant e valanso
'Zo deut da boueza anezo.

Me a koudrouz : gwall-eur d'it te,
Mar bevez en eur wall-vuhe !
Mar marvez er pec'hed marvel,
Te yelo d'an tan eternel.

Eoo, miret en gwirionne
Da viken a welet Doue,
Da wad, da gig, mel da eskern
A vervo en tan an ifern.

Bev, eta, kristen mat bemide
Evit mervel en gras Doue,
Rak ar wéan, e lech'ma kouezo,
Da viken eno a chomo.

Ouz an holl dud e c'houllennan
Pedi 'vit an Anaon bremen,
Ma 'ay war-eün da c'halor an Nenv...
Gras d'an holl da vont di eun de !

JULIAN GODEST.

Maro Job · Per ar Braz · DIRLEM ·

Pa voe kleet warlene ar c'heleier
er parrezion o skei taoliou stank
stank evit gervel ar wazed da zifeno
ar Vro, ar c'halonou a lamas, hag
an daerou a ruilhas eus daoulagad
meur a binio... Tadou, mammou,
bugale a hirvoudas, dre ma welent
ar maro o vont da skei kalet e-touez
ar re a garient. Ar zoudarded evat a
lakas o daouarn war o c'halon hag a
yeas d'ar brezel en eur gana... daoust
me 'z oant o-unan leun a enkrez.

Ar vroadelerien vreizat a zo bet
tamallet meur a wech da veza o la-
bourat evit dispositia Breiz dioe-
Bro-C'hall. Pebez soton ! Ar pez a
welomp er brezel eu-us-man hen
diskouez mat ; rak gwelet hon eus
anezo holl o sevel kouls hag ar re-
all hag o redek d'an emgann... Ha
meur a hini anezo a-henn bremen o
deus ro-t o buez evit ar Frans...
E-touezar re-man n'ankounac'hamp
biken Biel Lannuzel ha Job-Per ar
Braz « Dirlem » a yoa o daou ken
leun a garantez evit hor Mamm-Vro
Breiz-Izel !

N'eman ket em zonj konta aman
buhez va mignon ker Dirlem... Nem
eus ket a amzer d'hen ober ; me i've
a zo souard b'va devezioù a vez
leun bennet gaat al labour. N'hellen
ket, koulskonke, lezcl anezan da vont
diwar ar bed-man hep kimiada diou-
tan, hag hep kas ar c'helou glac'h-
rur da lennerien Kroaz ar Vretoned
o deus hen anavezet kaiz anezo, rak
skrivet en deus bet enni eur maread
trao koant...

« Dirlem » e oa e hanou skriwanier :
eun hanou kavel mat gantan, hag a
lavare mat-tre petra e oa an den.
N'han eus ket ankounac'hant e ben-
nadoù skiantek war Hekleo Penn-ar-

Bed bag e lec'h-all... ha pi ne ve-
ken ne net e skridou e Feiz ha Bréz
diwar-benn ar « vioc'h » c'hallez.

Paour kêz Dirlem ! Edo er loizioù
abaoe ar penn kenta, ha stourmet
en doa kalonek gant e douladig tud
(kaporal e oa), pa voe gloazet da
vintin an 8 a wengolo diweza gant
15 anezo. N'oa ket gwall-c'hloazet d'ar
pocoel-se, hogen, a boan en doa bet
amzer da ober eun dro warnau e-
oran pa deus da goueza warno
eun darzerez, hag e laz-s mik a-
ezan. N'en doa nemet 26 vloaz.

Mercel o tisenn goïr ar Vro,
Daoust hag hen zo kaeroc'h maro ?
An nep a gouez ivar an dachenn
A vero eurus da viken...

Ya, eur maro kaer eo. Hogen,
n'ouzomp ket petra eo denet Dirlem
da vez en tu-all... ha setu e tlemp
pedi evitan.

Kinnig a recomp d'e gerent glac'h-
ret hor gourc'hemennou kanvaouis.

E vignoned a zalc'h eus Dirlem
ar gwella envor.

PLUENZIR.

Ar Brezoneg

Da Galedcoulc'h.

Nan, n' eman ket o chouz maro
Ar brezoneg en hon Bro !
Ha, me gred, e vevo pell
'Vel reier en Breiz-Izel,
Daoust d'ar re a fell d'ezo
Heu lac'h'a, ya, ben mouga !
Daoust d'ar re a fell d'ezo
— Ho ! tud a nebeud a dra ! —
Hen stejja dindan ar yeo
Hag hen barna d'ar maro !

LOEIZ GOURLET & BODSPERN.
Moëlan, 7 a viz Here 1915.

Kroaz ar Vretoned

Hag ar brezoneg en talben-brezel
Lizer eur c'henvroad soudard

Aotrou ker,
... Awan, e f.... n'omp ket kalz a
Vretoned : logos ma-uman ec'h ouz
e-touez soudarded deut eus pevar
c'horn ar Frans. Setu perake ra vad
d'in kaout eur dra bennak hag a
gomble d'in e s Breiz-Izel... Ne ran
ket kalz a fed diouz ar gazetenou,
rak eur Breizad n'eo ket evit kavout
enne peadra da zidu e sp-red. N'eo
ket evit eur Kroaz ar Vretoned !
Ouz he lenn e kaver enni n'ouzon ket
pe seurt douster hag a lak ar galon
da dridal. Siouaz, pa vîr echu da lenn
ar « Groaz », e vez echu ives ar bli-
jadur. Da vibana em bez tanvaet eun
tamin levenez, pez na zigouez ket
gant an holl Vretoned pellaet diouz o
bro gant ar brezel euzos-man.

En de-all, e oan o redek a-dreuz
d'ar parkeier pa 'n em gavis e-tal
kichen eur sort « letren-c'houilia », a
hanver e galleg eur projecteur. «
Dam tost, war eur bank, e welis
daou zoudard o libri eun tammoù bar,

eur gontel 'n o dor dehou, eun tammoù
big dindan biz-meud o dor kleiz. Di-
ouz o doare e oa aez d'in gouzout e
oant Bretoned. Mont a ris d'o c'havout.
Ne oan ket fiziet ! Ha, goude
bez an brigouilhet gante eur gerien-
noù bennak e galleg, en em lakjomp
da gomp brezoneg mat. Ar zoudar-
ded a ouz en-dro d'imp a gave festas
o kleet ac'hanoù. Ni, avat, hep
teurel p'ed d'ezo, a zalc'h bepred.
Hon teodou 'oa eur blijadur d'ê
mont en-dro, rak pell 'zo o doa ket
bet ar c'hraz-se. Pa bellaüs diouz an
daou Vreizad, e oamp mignon vras.
Kement-man a ziskouez penaos ne
vez ar Vretoned 'no aez nemet pa
goimzont e brezoneg ha diwar-benn o
Bro...

Pa ra « Kroaz ar Vretoned » ke-
mennet a plijadur d'bon zoudarded ker,
lennerien vat, reit dorn d'imp d'ha-
digas d'ê, mar plich. Roit d'imp
c'hoaz hanouz zoudarded ! tr moia
e vo ar gwella.

Gourc'hemennou d'hon c'henlabourer, en aotrou Picard

Eman hon c'henlabourer ker, an
aotrou Picard, o paouez kaout a bezh
uhel eul lizer a c'houc'hemennou,
dleet mat d'ezan ! — An aotrou amiral
Ronarch, an hini a oa e penn ar
vartoloded fuzulierien e Dixmud, en
deus skrivet d'ezan d'e veuli evit e-
werz kaer Martoloded Dixmud. Ad-
voulet eo bet labour hon mignoon hag
e vez roet evit netra d'ar vartoloded
ha d'o zud ; e c'houlen digant an aot-
rou Picard, Boulevard Pasteur,
Saint-Brieg.

KLEIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Kelou mat a zeu d'imp eus hon
c'henlabourer ker « Malaje » bag ens
aun aotrou abad Perrot. Tengarez
d'ezo evit a lizouer dudius a vo
moulet ar zizun a zeu !

Na ouelit ket !

Gwiziennet e douar va bro,
Ha Breizad a galon, mar zo,
Dindan bec'h disparti kalet
Ne ouelan ket.

Ho kwaz, ho pugale dinam,
Ho harp, ho nerz, ho kwad, ho flamm,
A renk, maouz, diouzo'h tec'het ;
Na ouelit ket.

Kerzet a reont gant fizians,
Assur, e peoc'h o c'houstrix,
Evit na vo hon Lev'r serret ;
Na ouelit ket.

Evit miret, evit difenn
Hon holl vadou ouz eun Estren
Fallakr, disleal, disrespet ;
Na ouelit ket.

Evit ma c'hellef war ar mor
Hon listri merdei digor
E pep ribl tro-war-dro d'ar bed ;
Na ouelit ket.

Vit d'ar Frankiz skedi uhel
War barreziou hon Breiz-Izel
Hag hon meneziou alaouret ;
Na ouelit ket.

C'hoarzit d'an deiziou evrusoch :

En dreñwel 'n em ziskouez ar Peoc'h

An Treec'h ganj an holl gortozet ;

Na ouelit ket.

Ha gent hon zoudarded maro
Eun deiz ni holl en em gavo

'N eur bed all gant Doue, — me

l'gred ! —

Ne ouelan ket.

Y. PICARD.

KLEIER EUS AR VRO

BANNALEK

Eun nijer breizad. — An nijer
Boure'hiz, hag a zo genidik a Van-
nalek, en deus skrivet d'e dud e oa
o paouez kaer hanouz da cil-let-an-nt
ha kimiget evit ar groaz-enor. Hoo
gourc'hemennou d'ezan !

KARANTEK

Eur « sarplant »-brezel o kouza
er barrez. — An holl vugale a an-
vez c'hoari ar « sarplant », eur s'ut
karzezen paper lostek a silejer war-
bouez eun neuden hag a zav en aer.

An Alamaned o deus ijinet sarpan-
chou-brezel gouest da sevel soudar-
ded en aer da spia ar vro tro-dro.
Unsu eus ar re-ze, merket warnan
hano kér « Ostende », a zo kouezet e
Karantek ; graet e oa e sez ha stag
outan eun orjalen a veur a gilome-
trid hider.

SANT-BRIEG

Bouteier-koad, mar plich ! —
Bouteier-koad 'z bet kaset der vil-
lou-rou d'hon zoudarded kék, d'ezo da
c'hilioù t herzel gwelloch a ze ouz
ar glebor hag ar yemien er fosiou.
Nemet e santer an dienez anezo bre-
man e lec'hiennoù zo war ar maez.
An aotrou Duval, maer Lanvollen,
en deus komzet war-ze e diweza
« kuzul ar Departament », e Sant-
Brieg.

ROAZON

Kongav. — Hon gwella gourc'-
hemennou a gengvan a gasomp d'hon
c'henvroad brudet, an aotrou Anatol
ar Braz, en deus bet ar glac'h ar
goll e vab Robert, kouezet ar 24 a
wengolo diweza war an dachen aenor.
Laket e oa bet war daolen an arme
gounezant gantan medalen ar zoudar-
ded. Tizet eo bet d'ar maro p'edo o
yont da zikour eun torzad soudarded
a oa bet kaset en arack hag en em
gave en argoll. — « Lavaret d'am-
zad, emezan en eur vovel, ez oun
marvet e gwir Vreizad. — Doue da
zigemero en e baradou enne ar gwir
Vreizad-ze a ra enor d'e Vro, ha da
frealoz e dud en o glac'har !

RUNAN

War an daolen a enor. — Hon
c'henvroad, Fransez Gwillou, en deus
gouezet ar groaz-vrezel ha laket eo
bet war an daolen-enor gant ar me-
neg kaer-man ; An 22 a ebrel, pa
zeus d'imp an Alamaned gant aezen,
nou mougas, e oa o labourat war an
a-dreav ; distomet en deus e dud
kerkent ha diredet gante er Iosiu e-
lech e ad'och en em ganna. Dis-
kouezet en deus, en drôad-ze, kalz a
barfeldet hag a nerz-kalon. — Hon
gourc'hemennou !

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Bleoun, masc., tresse unie en
paille (pour les chapeaux) ; pour
celles qui sont dentelées sur les
bords, on ajoute « dantek ». — Ble-
touni, faire une tresse en paille.

Bleuny, bleun, (par n' nasal), bleu,
pluriel collectif, fleurs. Bleun, en
fleurs, Père Grégoire, mieux que
(gwezen) en he bleun, Troude, qui
vou trait plutôt dire « dans sa fleur,
en pleine vigueur » ; autre pluriel
bleuniou. — Bleunven, bleunen,
bleuin, féminin, même sens. — Bleuniet
brao, bien fleuri. — Bleunek, fleuri,
est ancien ; il y avait aussi un nom
bleu(e)n, féminin, lieu plein de fleurs.
— Diminutif, bleuennig, bleuenrig,
féminin, fleurette. — Bleunia, bleunvi,
verbe neutre, fleurir, et substantif
masculin, floraison. — Bleunus,
bleuns, florissant, en bon état, se dit
des personnes et des choses : bleuns
ha bleue'h da werzaz », en bon état
pour la vente ; quelquefois au sens
péjoratif, bleuns veut dire sp'cieux,
qui n'a que l'apparence. — Bleunins,
florissant : « ed bleunias da welet »,
du blé de belle apparence, Even. —
Bleusât, verbe neutre, devenir
florissant, ou prendre bonne appa-
rence.

Bleup, sot, Haute-Cornouaille, M.
Caurel.

(Da heulh).

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaum.

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg nag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FURNEK AR FEIZ.

Sant brezoneg eo deuet ar feiz.
Sant ar galleg eo ay a Vreiz.
FURNEK AR GRIZ.

Dalc'nt bepred d'ho prezoneg.
Yez an duud vad ha kalonok.
Tiez ar feiz eo, m'eo trec'het,
Ouspen ar Vez, e vo Peched!

MILIP.

Alozennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou abad Clerc.... 10 lur

En hano Breiz hag hon zoudarded war
trugare d'an aotrou abad Clerc !

Ouspen Krouz ar Vretoned e ka-
somp' breman d'ho soudarded war
an talben kanacennou a ra kalz a
bijadur d'e : Bro goz ma zadou ;
housh, Breiz - Izel ; Martoloded
Breiz e Dizmud ; Son an Artile-
rien ; An distro, hag all. O goulen,
mar plisch, digant hon mignon, an
aotrou Picard, Boulevard Pasteur,
Sant-Brieg, d'o c'haout evit netra.

TAOLEN AR BREZEL

War linen ar Veljig ha
Bro-C'hall

En Hanternoz, krogadou start a zo
bet an 30 a Here er « C'hoad ar
Vouzhal » hag e Neuville. El lec'h
diweza-man hepken an Alamaned a
zo deut a-bean da adkemer eur pen-
nadic eus an dienenn bet kollet
ganto ; er « C'hoad ar Vouzhal » ar
Fransien e deus daic'het da c'hounit
tache.

Er Champaga e voe tomm
dreist-oll an abaden. An 30 a Here
hag an daou devez war-lerc'h, goude
eur ganoliaden stank, e stagas an
enebourien gant assaillou a-vras, o
kas war-raok soudarded bet galvet
ganto evit se eus talben ar Rusi.
Goude gouzant kolou mantrus, n'o
deus gallet d'ho nemet eur pennadi-
genn war lein krec'hien « Ta-
hure ». En holl grogadou ze kanolier-
rez ar Fransien e deus diskouezet
beza trech'da hini an Alamaned ha
gouest da herzel ouz an assalibou
gwasa.

War linen ar Rusi hag
an Itali

An Italianed a zalc'h da c'hounit
tacheu ; kemered e deus Riva, eul
lech kreny war lenn a Garde ».

Er Rusi, an Alamaned a fello d'eo
goani e kericou Riga ha Dwinsk war
ster Duna, ha kemered evit se linen an
Duna adalek ar mor Baltik betek
Dwinsk. Eur milion a zoudarded o

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labourion d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

doa laket d'al labour-ze, war a greder,
hep kontu an dro wenn o deus graet
dre vor ouz kér Riga gant o skoua-
dren eus ar Baltik. Poan gollet eo bet
d'ezo. Anat mat eo breman e rankint
tremen ar goanv en a-dreny da linen
an Duna.

Er c'histeiz eus o linen, ar Ru-
sianed, a zo bet trec'h d'an Aotri-
chianed war stér Strypa, an 31 a
Here hag ar c'henta a viz Du ; keme-
ret o deus da brisonerien 80 ofiser ha
5.500 a zoudarded.

Er Balkaniou

Er Serbi, an Alamaned, treuzet
ganto stér Danub, a gerz breman, dre
draouien stér « Morava », unan eus
kenstérior an Danub, a eneb da gér
Nied, ker-benn ar vro, evit kemered
ac'hane penn e hent war-zu Konstan-
tinopl. Betek-hen ne henvel ket e ve
Nich tre en argoll, o verza m'eman ar
gouarnamantenn bepred. E korn biz-
reter ar Serbi, an Alamaned o deus
ti et keja gant unan eus armeou ar
Vulgared, nemet re ziae eus an hen-
chou er c'horn-bro-ze evit ma c'helle-
kement-se beza a dalvoudegez vrás
d'eoz.

Ar Vulgared, diouz o zu, o deus
taget ar Zerbad dre an a-dreny ha
deut a-benn da drouch'a etrezo hag
ar re unanet, diskennet d'o zikour e
porz-mor Salonik. Eus arme ar re
unanet n'eus ket nemetur a gelou
c'hoaz ; en em zastumet eo e Krivo-
lak, en hanternoz da Salonic, da
chortoz mont war-raok. E-keit-se,
o skouadren-vor he deus kanoliet
Dedeagatch, eur porz-mor d'ar Vul-
gared, an 21 a Here, ha Gallipoli, a
zo d'an Turked, an 20 hag an 29 a
Here Kalz a listri-splujerien gall ha
saoz a zo deut a-benn d'en em zila er
mor Marmara, tost da Constantinopl,
dre striz an Dardanell, daoust d'ar
rouedou a oa bet stignet outo gant an
Turked. Unan hepken, an « Tur-
quoise », a vije bet kemered hag an
dud var e vourz, 26 ané. paket da bri-
zonerien.

Ministred nevez

An 29 a Here, an aotrou Viviani,
penn ar vinistred, dre ma sante n'o
ket harpet a-walc'h gant ar Gambr,
en deus roet e zilez d'an aotrou
Poincaré. Heman en deus galvet an
aotrou Briand da zevel ministred ne-
vez. Miret eo bet an aotrou Viviani
da eil-breizid, rak n'eus ket a zis-
parti nag a zizunvniez etre ar vinis-
tred nevez hag ar re goz, pa lab our
bepred evit difeon ar vro, kuit a bo-
litikach milliget ! Fizians a zo e tal-
cho an aotrou Briand eus ar gwella

gant an hent-se ; brudet eo, neket
hepken evit e ampartiz hag e ouzie-
gez e traou ar Renerez, hogen evit e
e spered uhel, goustet da reiza pep
tra e sell eus mad ar Vro, hep plega

ouz c'hoantegeziou ar bolitikerien.
Eur Breton eo hag a ra enor d'ho
Bro Breiz ! Ra bado pell en e garg
a rener ar vinistred evit gwella mad
ar Frans !

D'AN AOTROU ANATOL AR BRAZ

Gant doujans.

Breiz-Izel da Vro-C'hall a ro he bugale :
Gant enor e kouezont war an dachen bemde.
An deiz-all c'hoaz, alias ! setu eur gwall-gelou
'Zo deut eus an taïben war askel an Ankou :
« Mab Anatol ar Braz, ar skrivagner brudet,
D'e dro, war an dachen 'zo bet ivet falch'et. »
Evit daspreur ar Frans kinniget en aberz, (1)
Robert ar Braz kouezet 'kreiz e vrud hag e nerz,
Tizet gaant eur boled e skoas 'n e galon,
A zo eur gaer a skouer da bep soudard breton.
E iwiwa komzou, a zo bet dastumet
Gant e genvroaded, d'ezan holl mignonned,
'Zo enorus kenan da Vreiz-Izel a-bez,
Dellidus da veza war eur c'haer a vaen-bez
Garonet da virout d'imp, d'ho diskennidi
E enor diravel e kalon pep-hini :
— « C'houi 'laro, mignonned, c'houi a laro d'am zad
Penaoz ez oun marvet evel eur gwir-Vreizad ! —

LOEIZ GOURLET « BODSPERN ».

(1) Sakrifiz.

Keuz da « Zirleimm » !

Da heul pennad « Pluenn-zir »
diwar - benn maro Job ar Braz,
« Dirleimm », bon eus bet eur
ma-read lizerou o tiskouez nag a geuz a
zo d'ezan dre-oll e Breiz-Izel. Setu
aman da heul lizer an aotrou abad
Perrot, rener Feiz-ha-Breiz.

Aotrou Vallee ker,

Digouezet eo ganen ho Krouz ar
Vretoned hag enni e kavan kelou
trist maro « Dirleimm »... Paour kék
Job ar Braz ! E varo a zo eur c'holle
evit Breiz-Izel ! Hag evidoun-me
va-unan, em eus keuz braz d'ezan,
rak e garet a raen kalz abaoe dek
vloaz e anavezen...

Diouz e du, Ronan a Germene,
rener mat Breiz Dihual a gonte
« Dirleimm » e-touez he c'henks-
vagnerien, a gas d'in ar pennad
kaer-man diwar-benn maro hon
mignon :

Maro Job ar Bras

E diweza niveren Krouz « Pluenn-
zir » a zispleg eur pennad-skrid
diwar-benn hon mignon Job-Per ar

Braz, kouezet war dachen an enor
an 8 a Wengolo 1915. Eun
dlead e evidoun dont d'am zro da
zegas eur c'himiad leun a ch'laç'har
d'an hini a zo bet unan eus hon
c'henlabourerien galoneka.

Goude e zervij soudard, dindan al
les-hano a « Yann-Brezel », ar Braz
en em renkas a du gant paotred
« Strollad broadel Breiz » hag a una-
nas e labour hag e boar d'o re evit
adsevel ar Vro. Lennerien Breiz
Dihual o deus ket ankouac'hant
e bennadou leun a garantez-vro,
skrivet bepred en eur yez reiz, kem-
penn ha nerzus. Diwezatoc'h, gonde
ar brezel, e tastumimp ar skridouze
en eul levrig a vez evez ennan eur
berradur eus buhez hon mignon.
Kement-se a zo dleet da envor « Yann
Brezel » ha paotred « Strollad broadel
Breiz » a zo o menoz hen ober.

— « Pa voe klevet warleue ar
c'hlieier er parreziou o skei taoliou
stank-ha-stank, eme « Bluenn-zir »...
ar zoudarded a lakaos o daouarn
war o c'halon hag a yeas d'ar
brezel .. —

Ya ! kuzat a rejomp e douz hon
c'halonou kalz a draou, n'emant ket
an eur o disrevel, hag ez ejomp

d'an armz, d'an dachean vrezel c-lec'h e teus prestid d'en em unan ga-neop hou bredeur a. Geumri, a Vro-Skoz hag a Iwerzon.

Ya ! mont a reiomph holl, zoken ar re'ñ devoa goustet o buhez da Vreiz, da Vreiz-hepken !

E-touez ar re-mau ez oas-te, « Yann Breiz ! » Ha bremm out kouezid du-hont, e fosiom-dileun a Hanternoz, pell diouz Breiz a gares kement. Konezet out, met ar gwad a teus skuilhet n'en deus ket livet an douar hep tsivoudevez evit Breiz.

Korfoù ar Vretoneg maro a harz an en-bour da zont pelloc'h. An Alamaned n'o deus ket laket o zred war hon lannerie ba n'hello ket o lis-tri tostaat ouz aochou hon bro-lizou Breiz a zav bepred war-zu an nemv o zouriou dantelezet ha siould hon c'hoajou bras n'e ket bet stra-tuilhet gant tarziou ar c'hanol.

E-touez ar breiou dismarmet, Breiz a c'hom diwallat mat a bep dismegas hag e zoudarded a zav o fenn sounn, e-kreiz an emgann, e-mesk eur re bernak a zo dinerg ha digalon.

Kousk e pezch, « Yann Breiz », Goueno ar Vretoneg a zo didrec'h et ha didrec'hus.

Kousk e pezch... Warchoaz e vez diskaret ar re-fall, ha Doue, en eur ranna etre ar poñiou bara ar Frankiz, a roio d'hou Gouenn ar gohra zo dileet d'ar re o deus miret o Feiz bag o Nerz.

RONAN A GERMENE,
Rener Breiz Dihual.

An Eveziek a ra labourvat!

« An Eveziek » eo hano car c'hanol war garr-dre-dan, pe « auto-canou », nevez-flamm. Hanvet eo bet evel-se gant ar Vretoneg kalonk a vez o vleina anezan. — « An « Eveziek » a skrив d'imp eur mignon, ez eus stad ennomg gant ; evel e genseurt « ar Choufrig », e ra labour dispar ouz ar Voched... »

Hou gourc'hemeñnon d' « an Eveziek », d'ar « Choufrig » ha d'ar bôtre vat a ra war o zro !

Keleier eus hon soudarded a zo en talben

Hou mijnon ha kenlabourer mat, an « Eeu », a zo bremm klanvdiour en Hanternoz, a gas d'imp eus ar vroze al lizer-man da heul, — trugare dézan évitan ag hon gwella menoz d'ezan ha d'hou soudarded a Vreiz a zo gantan du-hont !

Aotrou Rener,

Trugarez d'ech a greiz kalon da zigas « roaz ar Vretoneg » d'in beteg aman. Vad a ra d'in ha dam mignoch lein anei, klevet keleier ar vro ha disk warini kanquennou bras. Soudarded Breiz, evite da votut digaset pell diouz ar gér, n'int ket evel kalz a ziroadennou all hag a ankoù o brezoneg kerken hou ma taolont o zroad en Gall. Aman, ar Vretoneg a gomz brezoneg ; dreis oll e-lec'h ma vez paotred ar 73vet ne vez ket klevet eur ger galleg. En iliz zoken, da vihana pa vezont etreze, pa na vez ket re-oll a dud diañez. Belied pe Challaoued, o brasam plijadur eo kanañ unan bennak eus kantikou koz Breiz. Tomman a ra o c'halon neuze ken e weler meur a wech an dour o ont war o daoulagad.

A-wezhioù e vez kanet-unan nevez bennag hig a gord gwellañ gant stad ar soudarded er brezel. Setu

aman eun tamm hini berr-berr a zo bet kanet gante-n'eus ket pell ar bennoz ar Zakramant d'an abord eno. Da zant Erwan eo graet. N'ho peus ket econnim da chouloù ha skolok a rae an iliz.

PEDEN AR ZOUDARDED VRET ON DA ZANT ERWAN

DISKAN :

Nan eus ket en Beuz, nan eus ket unan. Nan eus k'ent eur zant evel svit Erwan.

War zoudarded Breiz, zo bremm er boan Skulhenn ho pennos, antron sañt Erwan. Faoñdach gweloc'h, patroù Breiz-Izel, N'Zilenn ar Gwir aman er brezel.

Boet d'imp kalon, roet nez eñch eñch brech ; War hon eñchouet roet d'imp an trech.

Hou tud zo eñch eñch an anken ; Roet d'ñch konfert, roet d'ñch soutien.

Ha, pa vimp distro war hon ch'iz d'ar gér, Ni yel d'ho peñi d'ho tuvgarek, Aotrou sant Erwan, hon difennor mad !

Siouaz, soudarded an 73vet zo en un hirioù O aluzenner, — o person evel ma raent anezan. — an aotrou Croizier, eur Breiz savet eus eskop-ti Kemper, an hini a oa o kas ar c'hanlag an traou en Bennoz ar Zakramant an noz a gontan d'ech, a zo o paouez bout lazer gant eur vouléd kanol e-barz an tñchoc'h. Interet e vo fete en bered. ar baroù aman e-lec'h m'emoù o skrivan d'ech. Bennoz Doue war e ene !

An Ean.

AN NIJEREZED

Heligenta a zo etre ar stadou e brezel evit an ijñ-rez.

Er Ruz, a-raok ar brezel zoken, e bet savet gant eun ijñer hanvet Sikorski ijñerez bras-divent gouest da zougen kaoliou skanv.

Unan eus ijñerez Sikorski o veza kouezet etre douarn an Alamaned, ar man a glaskas he hñvelekaat. Sevel a reont bremm ijñerez brasbras, warne daou goufr o tougen peb arganol skanv ha diou vindraillherez. D ou rod-vins, a lec'h unan, a zo warne ievit evit o stleja, 270 a gæzeg a nent war bep-hini apé.

Gant ar Zaouon eo bet ijinet ar foudusa ijñerez : gallout a rate, o lakaat hñlñ nerz he mèkanikou, ober betek 250 kilometr dre eur. Diu eur hepen a gemerje d'eur seurt ijñerez mont eus B-nac'h da Baris !

Ar Frans eo a gærz er penn kenta eus ar stadou evit an ijñerez. Reizet eo bet he « skouadren-aer » war skouer hñ skouadren vor. Ouñ hec'h ober ez eus, da-genta, ijñerez mentet-dreis hñvel ouz re Sikorski, warne daou ganol ; ar re ze eo, evel pa larvarien, listriñ uarner ar « skouadren-aer » ; d'an eil, o terchel lec'h listriñ redieren ar skouadren vor, ez eus ijñerez mentet-etre lag armet gant eur c'hanol ; goude-ze e teu ijñerez skanv ha mibin, a zo evel « torpilherien » an aer. Ar « skouadren-aer » ze eus ar Frans he deus graet hag a dalc'h d'ober ar gwella labour.

O storia an ijñerez az eus kalz a Vretoneg, evel hon e heuroad Bourhis, a Vannes, a gomz anezan ar zizun dremeton, pe ar Gill a Lok-Roman, a zo bet displateg et istor soñez war « roaz ar Vretoneg ». Darn ane o deus kavet en o servij daies eur maro gloriou, evel Loeiz Mari Kergoien a Alre, karter-mestr ha storier ijñerez, a zo bet nevez zo laket war daolen a enor an arme gant eur meneg-mañ : « Starier leun a galon hag a barfedded, a zo bet e-pad c'houezh miñ er skouadren-vombez (« escadre de bombardement ») ; graet en deus en tu-hont da dregont bombezaden en noz beg en deiz, ha bet tizet enne meur a wech gant tenou an enebourien ; kavet en deus e

varo, an 19 a Here, en eun darvod c'hoarvezet d'gar-nijjal. » Enor d'an nijerien vreton !

Ar jeneral-meur e Bro-Zaoz

Ar jeneral Jolte a zo aet da Vio-Zaoz da welet ar rone ha d'en emglevet gweloc'h c'hoaz gant e chouaroamant diwar-benn ar brezel. Frouez mat a c'hortozer eus an engelevad o-ze, dreis-oll evit kas bulan war-raok brezel ar Balkaniou.

Notennou gant eur Breizad diwar-beun emgann "Loos"

E dibenn Gwengolo, e-keit ha misse ar Fransizien a-benn da drouoc'h a linec'h an enebourien ar Cham-pago, arme Breiz-Veur, dioùz he zu, a drec'h war an Alamaned en Hanternoz, en-dro da Loos. Setu anan war emgann Loos notennou unan eus hon c'henlabourerien ger, « Marlarje ». Klanvdiour-juben eo e martegerez Breiz-Veur. Tougarez d'ezan evit e noteñou, ha ra zñch'hon zent Breiz d'e viret bepred e-kreiz an tan !

... Pevar devez leun omp bet en emgann Loos. Gwelet ho po war ar c'helouennou lizer ar jeneral French o lavaret e oa e-barz bon « division » marc'hegerien.

Pemzek-deiz beunak en a-raok e oa bet graet d'imp tostaat. Eus al lec'h ma oamp, a-dreñv d'eur grec'hien, e klevemp sklent an tennou kanol. A-benn ar fin e tigouezas ar gourc'henn : « Bezit prest da vont war-raok ». Ha me lar d'ech e oa en-dro d'imp pôtreñ hag a oa prest da c'hoari ganti ! Sevel da daer eur, mont gant hon lient da bemp eur ha chom war greiz an deùz da c'hortoz en euc'hoad : « un devez skanv a labour gouest da r'i naon d'imp ! Chaket e vez eun tñz, bara war rïol an hent, evet eur bannach « te », ha yao ! adarre war varc'h !

... War-dro teir eur goude kreiste e tremenemp e-bioù d'eun ti-hent-houarn bihan, eun diou leo bennak diouz ar Voched. Siouñ pe tra ! A greiz-oll « ch...ch...bang ! » Eur zon hag a anvezomp mat... Krog e oa pôtreñ Gwilhou da vourjou ac'hannoù. Kosteñ an hent-houarn e oamp hag ar « pouthouarn » -ze ha tarza war dro hñter kant troatad ac'hane war an ti, e-kreiz ar « salle d'attente ». Ha poult hñ mein silpat en nec'h ! Pemp minnuten goude, daou-all, tostik a-us d'hou fenn, kement ha lar d'imp : « Gouzout a recomp emoc'h aze ». An dud-ze a zo ijioù an dialoul oc'h ober ane. Daou viz zo n'endou betan ti-bihan bouled ebet. Dont a ra ar varc'hgerien da deus, « Boum ! » setu krog an abaden !

D'ar zadorn, mar hoc'h eus sonj, e oa laket ar c'hragad da vezan. Bech'a oa keñ na oa ! Pebez dourni gant ar c'hanoliou ! N'o doa fin ebet da zisonkañ na da harzial, evel kanaouen an ifern. Da zerr-noz dreis-oll e oa euzus.

Gwas a ma zo eo chom en eur park, ennan toulou bras, e-lec'h e oa bet diskarget ar « pouthouarniou ».... Diskennet e oamp tost da V..., eur vorc'h diouz ellet gante, a-t a iliz da Ankou, hag eur fler euzos war-dro. Ne ouimp seurt, ni pôl ed ar c'hanvdiou, nemet klevet an tennou ha gortoz, gortoz dindan ar glao, gant an dour a flistran er braden dindanom.

E-kichen e oa eur parkad mat a ed kaer. Disilhan a rae, hag hen melen ha doro, ha den ebet da drouch'han na da chare... C'hoari ar brezel n'eus ket a lec'h gautan evit labouriou all !

Beure-mat, goudo bezan krent gant ar riou d'ut ar godre-hennou : « Mont a drenv eun tammoù ». Ha ni da vont ! En eur dremen e welis eun daolen i-kis : en hou trafen e oa to-war-dro dioù da sen a b-zioù kanol, pe oupen zoken ! En noz e oa spouz gweloc'h a alua ru, o tont er-maez bep taol ; bremm ne weler nemet o genou du.... En hon c'hiñen a stlejer d'o douara daou varc'h a zo bet tizet gant eur vould, unan ané trouz'h-t net e benñ d'ezan hag egile divouzel Paour kñez loen !

An deiz war-lerc'h, goudo bezan deut war hon c'hiñ er gérig, e voe savet hon c'hanvdiou da brederia ar re c'hoazet...

(E-touez ar re e cleas hon mignon ober war o zro en e glanvdi e oa ofiserien eur rejmant a Vro-Skoz a voe tizet pa gerzant kalonek e penn o zoudarded. Piou'or ? martzez al letant Stuart Blane, a skrivas d'imp eulizer ken leun a garantez-vro hag a voe laezet en emgann-ze, a oa en o mesk....)

Deut omp war hon c'hiñ bremm en eñc'hig siou. Man d'ober ken nemet heuñ an ofiserien, ha mont war varc'h ha ruiha dre an henchou bras en eur c'harr-dre-dan....

M.

SELKIER SUS AR YAOZ

BREST

Enor d'eur c'henvroad. — Hon c'henvroad brudet, an aotrou amiral Guéprate, a zo bet savet eus « eneb-amiral » da « ves-amiral » evit an doare dispar m'en deus renet e listriñ-brezel en Dardanel. Enor d'ezan hag ive d'an amiral Ronarch o paouez beza savet war ulhalet ive !

Maro an aot ou Jaouen. — Dimerc'h e varve e Brest, d'an oad a 70 vloaz an aotrou Jaouen, reñer an ijñerez-vor, pe « géie maritime ». Ganet en Oriant, an aotrou Jaouen a oa bet digemeret en arsalan evel micherour koad ; deut e oa a-benn dre e labour da zevel d'an ulha kargou. Eur Breton mat, eun den madelezus hag eur gwall-labouer a oñ anezan : a-raok e varc'h e labouer c'hoaz war zevel e Brest eur skol da ziski micherour d'ar zoudarded ha d'ar vartoloded bet machaguet er brezel. Doue da vo gant e ene !

Darvoudou mor

An 28 Here, al lestr teir-gwern dre lién Hoche, 3000 tonnel, eus Nioned, war e hent eus Ipswich da Leith, bro-Skos, a zo bet kollet, tud hag all : 23 a dud a oa en e vourz.

Er mor Kreizduarek, ar Zaouon o deus kollet daou lestr da heul stoka-dennou ouz listri-all : an tarzer (« torpilleur ») N 96, kollet e raz Gibraltar ; daou ofiser ha nao martolod a vank ; hag an Hyth a oa e labour sevel an tarzerezed-strad et-dro d'an Dardanell ; 155 a dud a vane kollet gant heman.

Ar vag-pesketerez Emmanuel eus Konk-Kerne a zo bet kollet war aochou enez Groa ; ar be-ketaerien a zo bet kollet, ne net an Ni, patron ar vag.

AN DIAOUL POTR, marvailh gant Dir-na-Dor, 32 pajen, Priz, gant ar frejoukas, 6 gweneg.

PIPI GONTIO, levr marvailhou nevez, gant Dir-na-Dor, 184 pajen; Priz : 6 real; 4 gweneg ousper evit ar frejoukas.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ba c'hoar en Breiz.
FORNEZ AR GIZ.
Gant brezoneg eo deut ar feiz,
Gant ar gallig ez ay a Vreiz.
FORNEZ AR GIZ.
Dalc'hit bepred d'ho presoneg.
Yez an dud vad ba kalonek.
Faz ar feiz eo ; ma e trech'et,
Ousper ar Vez, e vo Pech'e!

MILIN.

TRUGAREZ !

Rener koz « Kroaz ar Vretoned »,
dre n'oa ket re yac'h, en deus renket
lezel heb o respont eun nebeut lizerou
mignonned, ar zün-man hag ar zün a-
rank. Trugarekaat a ra eus a greiz e
galon e holl lennerien o deus skrivel
d'ezan, dreist oll ar re ané a zo war
an talben ! Kerkent ha ma vo aesc'h,
e responto o lizerou. En gortoz, e kas
d'ezo e c'hourmennem gwellha ha ré
Kroaz ar Vretoned.

TAOLEN AR BREZEL

War dalben ar Frans hag ar Rusi
nebeut a gemm. War wellaat ez a
bepred an traou gant ar Rusianed :
harzet o deus da vat an Alamaned a
dostaat ouz Riga ha Dvinsk en Han-
ternoz, hag, er C'hristeiz, ec'h adme-
meront o c'henrev er « Chalais » ;
gounezet o deus tachen war-zu Lem-
berg, kér-benn ar vro-ze.

An Italianed o deus kemeret eun
ode-veneziou hanvet doa Lana, a oa
bet dastumet enni difennou eus ar
c'hrenva gant an Aotrichianed ; ar re-
man a gil tam'm ha tam'm.

Er Serbi eman diaes ha luziet be-
pred stad an traou. Renket o deus ar
Zerbed dilezel kér Nich, an 3 eus ar
miz. An Alamaned n'eo deus kavet
netra enni nemet daou bez kanol dis-
mantret. Aboue ar 5 eus ar Miz e
talc'hont an hent houarn etre Belgrad
ha Nich.

Dioùz o zu ar Vulgared, treuzet
gantez an linen, a felle d'ezo kerz
war-zu kér Monastir, er C'hristeiz
d'ar Serbi, e sell, moarvat, da drouc'-
ha ouz ar re unanet da vont dazikour
ar Zerbed ha da gelc'hia ar re-man
da vad. Dizarbennet int bet gant ar
re unanet en eun ode-veneziou han-
vet ode Babouna, trech'et da vad ha
kaset en-dro war o c'hiz gant kollo
bras.

Al listri-splujiernen alaman, a oa
deut a-benn da zont er mor Kreiz-
douarek, dre raz Gibraltar, o deus
graet freuz war al listri er mor-ze.
E-touez al listri o deus gouleddet en
em gav eul lestr eus ar Japan, ar
Yukon, hag eul lestr-bea-
chourien italian, an Amrica. War he-
man e oa Amerikaned ha trouz a zav
da heul en Amerik evel pa voe gou-
leddet al Lusitania. Ar Zaozon a zo en

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labourion d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieuc.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

em laket kerkent da vont d'al listri-
splujiernen-ze ha d'o distruja, evel m'o
deus distrujet ar re ané a oa en-dro
d'o enez. Paket o deus unan ané
war aochou enez « Crête » ha da
gredi eo e teuint buhan a-benn eus ar
re-all. Er mor Baltik o deus iveau
gouleddet eul lestr-reder alaman.

Ar Vulgared treitor

WAR DON :

Les Finistériens, pe eur ton
brezonek bennak.

Ar Vulgared, tud dife,
Breudeur fall hep karante,
O deus taget ar Serbed { Diou wech.
Dre zorn ar Bruzianed

Troet 'deus kein da Zoue,
Kenkouls 'vel d'ar Wirione,
O skoazelli an Turked
A-duganteur « Voched ». { Diou wech.

Nan eus ket c'hoaz 'met daou vloa
'Doa esaet memes tra,
Met bet e voent kastizet, { Diou wech.
Ya ! evel ma oa dleet.

Me am eus c'hoaz ar greden
Penaos 'devo eur zouben,
Eur souben a vo salet
Digant ar re unanet. { Diou wech.

Aet 'zo evit skoazelli
Broig leal ar Serbi
Eun niver a zoudarded
War-zu broar Vulgared. { Diou wech.

Me ho ped, mignonned ker,
Ar re 'zo c'hoaz 'barz ar gér,
Da bedi 'n Aotrou Doue { Diou wech.
Dont'dodiwall noz hada,

Ha da rei d'é ar viktoar,
'Vit kaout peu'h war an douar,
Peu'h padus d'an dud
[a Fe, { Diou wech.

Hag an trech' d'ar Wi-
[rione ! { Diou wech.

PENN-BEZU.
Bleiner karr dre-dan.

An eil a viz Du, 1915.

Evit ar Brezoneg !

War ar Chourrier an aotrou
Corentin, mestr karet holl skrivagnieren
ha kelaouennerien Breiz-Izel,
en deus skrivel ar penaad-man da
heul, ker kelteus diwar-benn ar
brezoneg. Mil bennoz-Doue d'ezan
en hano Breiz ! Aman, e tiegez
Kroaz ar Vretoned, n'ez eus ac'h
nomp, a drugarez Doue, nemet gwir-

Vreiziz. Gant-se, bezit sur, aotrou
Corentin, e raimp holl hor gwir wella
da heul hooch' aliou ker skiar tek
diwar-benn karet ha miret hor bre-
zoneg, yez hor mamm-Vro Breiz-
Izel !

Da genta, an aotrou Corentin a
respont ar re a oar mat ar brezoneg
met n'ouzont ket lenn anezan. —
« Ni a oar lenn, emezo ; evelato,
aesc'h a kavomp lenn galleg eget
lenn brezoneg ». —

Ma c'houzont brezoneg, eme an
aotrou Corentin g'int gwirionez, ha
ma plij gwelloc'h d'ezo lenn
galleg, n'ez eo nemet abalamour
ma n'int ket en em voazet da lean
brezoneg. Hag e keant-se ne reont
ket mad ! An holl Vretoned a
diele lenn brezoneg, skriva e brezo-
neg, ha poania da zeski gwelloc'h
ar brezoneg evel ma poaniont da
zeski gwelloc'h ar galleg.

Ar re a nach ouz ar brezoneg,
yez broadel hor Bro Breiz-Izel, al
lec'h a enor dleet d'ezan, a glev gou-
deze o tegement :

Unan eus paotred ar galleg a la-
vare en e lizer : « Ar re-ze hag a
c'houlen muioch' a lec'h d'ar brezo-
neg a glask diskar ar galleg, yez hor
bro ».

Yez hor Bro, — d'eomp-ni, Bre-
toned, — a respont an aotrou Coren-
tin, eo da genta ar brezoneg emi-
chans. Hag, evelkent, tanó e tle
beza, e-touez ar vrezonegerien, an
niver eus ar re a garfe kas ar galleg
d'an traon. Brasoc'h martezo eo an
niver eus ar re a labour, hep gou-
zout dare d'ezo, da ziskar ar brezo-
neg.

Dre-ze, eur zoudard en deus skri-
vet evit lavarout e tis'hiye kenan
ar gentel roet war ar Chourrier, —
ha war Kroaz ar Vretoned, — gant
hor mignon J.-L. Henry d'ar gerent
ha ne tell ket d'ezo na kaozeal na
lezel kaozeal e brezoneg ouz o bu-
gale. Setu aman eun aroud eus e
lizer :

« Moi aussi je cause en français à
mes enfants ; et, si je retourne de la
guerre, je le ferai encore. Car ils
sauront toujours mieux le breton que
le français. »

— « Er geriou diweza-man eman
ho fazi, kamarad, a respont anaotrou
Corentin.

Ma na vije nemedoc'h hag eun ne-

beudig all oc'h ober evel doc'h, o ka-
ozeal e galleg gant ar vugale, neuze
e c'hellif'en ho kredi pa lavarit e ouio
atao ho pugale gwelloc'h ar brezoneg
eget ar galleg. Met c'hoant ho peus
e rafe an holl evel doc'h, ha va fedi a
rit da roi d'ezo an ali-ze.

Mad ! neuze e veze echu gant ar
brezoneg e berr amzer. Rak, ma na
zesk ket ar vugale ar brezoneg en o
familh, e pelech'h e tell d'eoc'h e
c'hellif'en hen diskri ? N'eou ket er sko-
liou... Ne ve ket kennebend gant o
c'hataraded, pa na c'houezfent ket
muioch' egeto.

Gant ar c'hiz ho peus kemeret, ka-
marad, eo e teus ar brezoneg da
veza harluet eus ar c'hériou ; eus ne-
beudig bennak en em lakeas da goa-
zeal galleg en o zi ; a nebeudou ar
c'hiz en em astenases eus an eil 'ti d'e-
gile, eus an eil ru d'eben. Gwelit
breman ha gouzout a reer elevato
gwelloc'h brezoneg eget galleg e
kér ?... Oc'h heulia war ar maez ar
rouden heuliet e kér, e c'hoarvezfe
war ar maez evel e kér. » —

E tiez a zo eman ar c'hiz da gao-
zeal war eun dro galleg ha brezo-
neg.

Hogen, eme an aotrou Corentin,
di ziwall ez eus neuze pe ne vezo
dialek na brezoneg na galleg mad en
tiez e-lec'h ma vezou heuliet ar c'hiz-
se : an eil hag egile a vezou kemmes-
ket evit turmi eur stlabelz-yez eus ar
sort a gomzer e meur a vro. Daoust
zoken ha ne gaver ket, a-benn vre-
man, eun dra bennak elev-se en-dro
d'ar c'hériou ? Rouez eo ar Vretoned
a vev a dost d'ar c'hériou ha ne la-
kont ket kement a c'halleg evel a
vrezoneg en o c'haozio.

Nebentoc'h a riskl a ve evit ar bre-
zoneg da veza heuzet ma vije ar ge-
rent, — ar re zoken a gred e tleont
ober evel hor zoudard, — start
a-walc'h evit lavarout d'o bugale az-
alek ma 'z eont er skol : « Er skol
emaoc'h hiviziken e stad da zeski gal-
legat ; dre-ze, azalek breman, er gér
c'hou a gomzo e brezoneg, e brezo-
neg nemetken ! »

Ha, da gloza, selaouit ar gentel-
man leun a furnez hag a garantez-
Vro :

Dreist-oll, Bretoned, n'ez it ket da
virout ouz o pugale deski ha karout
hor brezoneg ker kaer ! Dalc'homp
d'ezan evel ma tleomp d'ec'hel da
gement vad a lezas gineomp hon tud
koz o tiskenn er bez. Oc'h ober fae
war an traou koz, war gwiriou ha

gion e vro, an den a den a nebeudos da ziskenn izeloc'h eget e renk, evit sonjal hepken en e gol. — « Galleg pe vrezon'g, Gall p' Vreizad, petra ra ze d'in, gant ma vezin mad ? » — Setu ar pez a glever alies en hor

bro, evet ma klever Gallaoued o larvarout na rafent forz evit beza « Boched » !

Arabat en em lakaat war an hentse ; er penn all anezan e kaver peurhies chadeonou...

KAROMP HOR BRO !

Yud ha laosk eo an den a gaz bro e gavel.

War e benn tle kouezan

Malloz e genvroiz, rak hen 'zo, — Mez d'ezan ! — Ouz ar mab fougous a gaz he mamm henvel.

Koulskoude, en hon touuez, aman, nag a hini

A zo par d'an den ze !

— « Eur vro gouez ha dister eo hor Breiz, emeze, Eur vro a vez komzet eur yez c'haro enni... » —

Estranjourien ez omp 'vito ha netra ken.

Chench a stad hag ober o zud kran eo hepken O youl... Ha setu-i war-zu « ar Gér a breiz » ! (1)

Hep sonjal er malloz pouunner a bouez warno Hag o lakay da goll, heb dale pell, eno O yec'hed, o ene, en eur vuhez direiz.

MATHALIS.

(1) Da lavaret eo « Pariz », ar gér vrás a ra me freiz bep bloas eus kant ha kant a Vretonezed diroet, evel ma ra ar bleiz e breiz eus an denvez a zo tec'het dionz o banden hag o messerien.

Keuz da « Zirlemm » !

Hoo c'henlabourer Mathalis a skriv d'imp al lizer-man :

Autre ker,

Emoun o paouez leon war « G oaz ar Vretonezed » maro hon miganoù « Dirlemm ». Laret d'eoc'h pegen g'ar'haret ez oun bet gant ar gwall-gelouze a ve dic'hallus !

Aboue m'eo digor ar brezel, ne ran nemet krenan deiz ha noz evit hon holl vignoned a zo e-kreiz an tan hag an tennou ha muioch'h c'hoaz evit hon paour-kéz mamm-Vro a zo beunde e riskl da goll, an eil goude egile, he g'wella difenourien.

A hellgalon ganeoc'h e karantez non mam-Vro

MATHALIS.

eman klany war e wele. Gwell a ze, war a lavar ar vedesined, n'en deus askorn torret ebet, nemet ar brondou, ar brev hag ar c'high-tor a ra diaze bras d'ezan. Doue d'e zigaso buhan e yec'hed !

HARDI, BREIZIZ !

Hardi Breiziz ! Hardi, paotred ! Dale'h-mat atao war ar Voched ! Hardi Breiziz pennou kalet !

Pennou kalet evel ar mæn, Tud ha ne zojont dirak den ; O enebour, p'o gwel, a gren.

Gwaz 'vit leoned kounnaret, E sailhont d'an Alamaned ; regi a reont evel tiged.

Breiziz a zo bet a-viskoaz Kalonek er brezelou bras : Hen diskouez a recnt hirio c'hoaz.

Er Marn, e Dixmud, er Champagn Soudard Gwilhou an Almagn O deus gwelet paotred « Bretagn »,

Lemm o lagad, kalet o brec'h, Uhel o fenn ganto d'an nech', O vont atao a-raok hep nech'

Pa'n hellont gant o fujiñho Na gant o bailhonezeno, A daoliou penn lammont warno.

A daoliou dourn, a daoliou m-in E taolont ané war o c'hein, Ha dreivo lammont war al lein.

O zadou koz iveau 'zo bet Brezelourien nerzus meurbet ; En holl vroiou 'oant anavet.

Monet a reant d'an emgann Gant botou koad, togou ledan, Brageier bras, cheletou gloan.

A-zindan o zreid an douar A grene g'nt eun trouz bouzar, Pa'vezent o tont gant kounnar.

A hed da hed ar stankennou E kleved o chamoüennou O tistrei eus ar stourmadou.

O bugale vihan a zo Breman o tispenn o roudo ; Mé gred ez int re bar d'ezo !

Ya, me 'zo sur, o relegou A drid laouen en o beizoù Pa glevont trouz o chanolion,

Trouz kanoliou ar Vretonezed O taoubenna Alamaned, Ken na lammont vel glesk'ered.

Ar bed-oll eman e zellou War zoudard Breiz en taibennou ; D'ezo ar brasa enoriou !

EOSTIG KERINEK.

Kleaved roue Bro-Zaoz

Roue Bro-Zaoz, p'edo oc'h ober eun emweladen war an arme er Frans, a gouezas diwar e varc'h, hag, aboue

Zoken e enebour gaouiad.

A renk anzav breman ervad Ez eo paotred Breiz eur zoudard mad.

Ya, paotred Breiz a ya atao ; Nerz-kalon ne vank ket d'ezo Ha leun int a garantez vro !

Y.-L. HENRY.

KELEIER EUS AR VRO

BREST

Soudard rusian e Brest — Eun 70 soudard rusian bennak a zo nevez-digouezet e Brest. Tapet e oant bet da brizonieren gant an Alamaned h. laket ganto da zevel labouriou-difenn er Champagn. Dibroniet int bet gant hon zoudarded pa 'z ejont war-raok er Champagn. Eus Brest e vezint kaset en-dro d'o bro dre vor kerkeut ha ma vo gallet.

PLABENNEG

Meneg a enor. — An aotrou Erwan Keffleg, bet brigader an archerien e Plabenneg, a zo bet laket war daolen enor an arme gant eur meneg meulius-tre d'ezan. Hon gourc'hemannou !

MONTROULEZ

Diwallomp diouz an estren ! — Eun nebou mizioù a zo e tigouez e Montroulez eun itron, piividik mor war a lavare, hag a ras dispignou bis, hep o faea. D'an diwez, marc'hadourien Montroulez, skui gant « paemanchou löska ha promeau kaer » an itron, a zougas klemm outi. Neuze e voe dizoloet n'oa nemet g-vier er pez a lavare eus he fried a vije bet ofiser an arme ha piividik-bras. Betek-hen n'ez eus ket gall et dizolo piou eo nag a be vro ez eo deut da Vontroulez. Darn a gred n'eo anezi nemet eur spierez.

Enor d'eur c'henvroad. — Hon c'henvroad Albert Granjean, fazulier-martolod, o zo bet Liket war daolen an enor ar arme, ha roet d'ezan ar veidan a vrezel, gant ar stereden abouret. Hon gourc'hemannou d'ezan !

BENAC'H

Laeronsi. — Laeron a zo en em zilet en iliz-parouz e Benac'h e kreiz noz ; divarc'het o deus ar c'hesiou ha laeret kement a oa enne, eur pemp skoed bennak, war a greder. Eman an archerien oc'h ober enklask war ze.

BANNALEC

Tan-Gwall. — Ar zun diweza, an tan a gregas, n'ouzer ket penoù, en eur bern kolo e mereri Kervadiou a zo dacl'het gant an itron an Oac'h. Houman n'oa ket er gér ; ha zad, an aotrou Jiffre lag ar vugale eo a welas an tan, nemet re ziwezat e oa ha ne voe gallet savelei netra eus ar berniou kolo, foenn ha melchon a oa war leur ar vereri. Eur gwall-goll eo evit ar verourez pa na vo nemet hanter-zic'haouet gant an « asuans ».

SANT-BRIEG

Eul lizer mat diwar-benn soudard ar Vro. — Eman an aotrou abad Douarec, aluzenner ar zoudard, o paouez skriva d'an aotrou 'n eskob eul lizer meulius-tre da zoudard ar Vro.

— « Daou eus hon rejimanchou Breiz a zo bet kaset el linen gent d'an emgana. Kerzet o deus war-raok gant kement a her hag a rantaiz, ken o deus dellezeut an eil hag egile beza meneget war ar roll-enor. Diwar-vremen e vez stag ar groaz-vrezel ouz gouriz o bannielou ruz-gwenn-glas.

Peder linennad « trancheou » ke-meret, eiz kant prizonier, eur bern armou ha danvez a bep seurt, setu ar gounid graet, ar 25 a wengolo, hant ar pevar bataillon a Vreiz ! »

Enor d'ar Vretoned !

GWENGAMP

Medalennet. — Eur Gwengampad, an aotrou Tb. Bredant, letanant er 48vet, a zo bet nevez-zo laket war an diaolen-eur ha medalennet gant ar menog enorus man : « Ofiser leun a zalc'h, a galon hag a herder, en deus graet an holl vrezel ; gloazet eo bet grevus ar 16 a vezeven gant eun darzaden diwar eur bouled-kanol. » Hon gourc'hemannou d'ha c'henvroad kalonek !

LANGOAT

Tao-kaer eul Langoadad ! — Ar 24 a wengolo diwezan, Augustin Skornec, eus Langoad, serjant er 48vet, e-keit m'edo oc'h en em ganna start er garridennoù a diaolio « grenadou », a voe gloazet en e zourn dehou ; d'herc'h a reas gant e zourn kleiz. Glouzit adarre en e groazel, ne c'houas kuitaat d'ober war-dro e c'houli nemet pa voe bet gourc'hemannet d'ezan gant an ofis'r. Ei or d'hon c'heny oad a zo bet laket evit e nerz-kalon war diaolen ar kannarme.

ROLL-GERIOU

(Kendalc'h)

Blezan, Goelo ; blejan, Tréguier ; blejat, Haut-Tréguier, verbe actif, tresser, mettre en grapp, (des oignons) ; blezenni, même sens. — Blezad, blejat, masc., pluriel -ou, -o, paquet (d'oignons arrangés en grappes pour être suspendus) ; blej, masc., pluriel -ou, -o, même sens. — Avalo 'zo er ween, 'bed ar branko, evel blejo ognon » Tréguier, il y a des pommes dans l'arbre, le long des branches, comme des paquets d'oignons ; ober blejou, faire de ces grappes d'oignons.

Blik, presbyte, Cornouaille. Besco. Blim (homme) vif de caractère ; prompt au travail. Coadout.

Blincho (par n' nasal), extrémité des branches ; brindilles, Tréguier ; blinchennek, qui a une foule de petites branches, Tréguier.

Bioa(z), (et bla, avec mutation vla, la, en Tréguier populaire), an. Sans traduire le mot « un » : bean 'zo bloaz, il y a un an. Evit ar bloa(z), cette année (en Léon, plutôt er bloaz-ma, quelqu'un fois hevline) ; da vloaz, l'année prochaine. An hini a gign e vaout er bloaz-ma, A zo kuit d'e douza da vloa. Celui qui écorche son mouton cette année est dispensé de le tondre l'année prochaine (Proverbe). War-dro bloaz a zo, il y a uu an environ ; eur bugel bloa(z), enfant d'un an.

Bloc'h (homme) rouge et gros, Coadout.

Blod, masc., pluriel blojo, cale, objet qui sert à caler, tenir en équilibre un meuble, etc. Tréguier, Goelo. Koul blod, bois qui peut servir à cet usage. — Blodan, verbe actif, caler, mettre d'aplomb avec une cale. Blodan ar treou po bijont, caler des objets qui chancellent.

Bleuta. Kas da vleuta, envoyer, promener, renvoyer, Y. Picard.

(Da heuli).

TRUBUILHOU AN AOTROU GARMON, pe ferrou-peun an deiz kenta 'z bloaz, pezig-c'hour a daou arvest, 0 fr. 30.

KENTOCH' MERVEL ! darvoud tennet eus istor ar Vro epad an Dispac'h, — tri arvest, 0 fr. 40.

AN DIAOUL POTR, marvailh gant DIRNA-DOR, 32 païen. Priz, gant ar frejoukas, 6 gweneg.

PIPI GONTO, levr marvailhou neve, gant DIR-NA-DOR, 184 païen. Priz, 6 real; 4 gweneg oupen evit ar frejoukas.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZlar VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar leiz,
A so breur ba c'hoar en Breiz.
Founez ts koz.
Manti brezoneg eo deuet ar fuis
Jauz ar galleg es ay a Vreiz.
Founez ar Gres.
Dalc'hit bu red d'ho prezoneg
Tet an duf red ba kalonok.
Tet ar leiz so, dia .. trezhet.
Quipen ar Vreiz e zo Puc'had!
Milip.

TAOLEN AR BREZEL

En Artois a zo bet dalc'hmad kann
etre kanolioù ar Fransizien ba re an
Alamaned. Goude emgannou té ar
pevarzek eus ar miz, an Alamaned o
deus lezet eun niver bras eus o re
war an dachen.

Ar Fransizien o deus taiolet bombe-
zennoù-war an treniou e gar Rove.

En Argonn, emgannou té etre an
diou ganolieriez.

Diouz o zu, ar Zerbed a zalc'hmad
bepred, hogen ar cheleier deuet
d'imp da ziweza n'ezi int ket ken mad
eget ar re eus ar sizun dreñemet. Red
eo bet d'ez o kila hag o dese kollet
kér Tetovo, e kichen Kalkandelen,
warzu kuz-heol Uskub.

Ar Fransizien bet kaset da harpa
ar Zerbed a gendalc'h da stourm ar
gwella ma c'hellont da zizarbeon ar
Vulgared.

Al lestr-brezel italian *Piemonte* en
deus taiolet bombezennou war gér
Dedeagatch. Heman a zo eun taol-
baer a bouez. An Italianed a gerz
mat war-raok war-u Goritz ha war
an « Isonzo ». An emgannou graet
ganto en diwe a zo eur sin vat evid
kerz ar brezel en amzer da zond.

Nijerez eus an Aotrichianed a zo
bet a-us kér Brescia hag o deus leus-
ket da goueza warni bombezennou
a-leiz. Eun nebeud a dud a zo bet
lazet ha gloazel.

Ar Rusianed a zalc'h bepred start
war-u Riga. Kollou an Alamaned e
kerz ar miz a zo bet pouanner bras.

Gouarnamant an Amerik, bepred
laosk, ne ra van ebet ouz mestaolioù
an Alamaned. Ar re-man o welet ke-
ment-se a gresk o hardizieg'z d'ober
reuz ar muia ma c'hellont.

Sellou an holl a zo bremen war-zu
ar Gres. An aotrou Denys Cochin a zo
bet kaset gant ar Gouarnamant da
gér Athènes, evit gwelet ar roue
Constantin ha kaozel gantan diwar-
stاد an traou er vro-ze. Ar bobl
he deus graet eun digemer eus ar
gwella da Denys Cochin.

Hogen da ziwall a zo ouz ar C'hre-
sianed tud dre zindan ha treitor.
War an tu-ze eman brema an dalc'h
da welet a be du ez ay ar roue Con-
stantin, kar-tost da Impalaer an Ala-
magn.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemar ane

Heman en deus diskleriet penaos ez
aje d'ober eur b-le da Constantinoapl
ar goany ma; ia.. ma vije lezet da
vond di gant ar re-unanet a zo prest
d'henn digemer eus ar gwella gant o
listri-brezel o vont da staga gant al
labour ouz porzioù-mor ar Gres
Heb dale e vezogwelet traou nevez
o c'hoarvez out war an tu-ze.

An « De Profundis »

troet e brezoneg gant
an aotrou Luzel

N'oufemp ket ober gwell, evit senti
ouz hon rener ker, an aotrou Moal,
pa c'houlen diganimp traou gouestl
da zevel ar sperejou en amzer-man a
vrezel, eget rei aman an droidigez da
heul eus an « De Profundis » gant ar
skrivagner hag ar barz brudet, an
aotrou Luzel. E miz an Anaon, dreist-
oll, hag en amzer a vrezel, eo d'imp
pedi gant ar re varo !

Eur voouez hec'h-unan

Eis a greiz punz don ar poaniou
E krian ho trezeg, Aotrou,...
Aotrou, selaouet ma c'hlemmou !

Holl

Troet ho tiouskouarn, ma Jezuz,
Etrezek ma mouez truezus,
Ha bezet d'in karantezus !

Ar voouez hec'h-unan

Hervez hon droug mar hon barnet,
Aotrou, piou a vezou kavet
Glan a-walc'h vit bezit salvet ?

Holl

Met c'houi 'varno gant karantez,
Hag a roy d'imp ar wir vuhez :
Ho lezen n'eo ket didruez !

Ar voouez hec'h-unan

Me am eus fizians 'n ho komzou :
C'houi 'zo leun a vadelezou,
Ha n'am c'holifet ket, ma Aotrou !

Holl

Diouz ar beure beteg an noz
Me c'houlen dalc'hmat ho pennoz,
Ha gant fizians kalz he gortoz.

Ar voouez hec'h-unan

Rag c'houi 'zo leun a vadelez,
A c'halloid hag a garantez,
Evit prenan ar pec her kér.

Holl

Ya, c'houi 'glevo klemm ar pec her,
Rag holl int ho pugale ger,
Had'eez holl 'vefet Salver !

Va Buc'h velen

Eur pennadig renkan adstigna va zelen
Vit rei eur veuleudi dleet d'am buc'h velen,
Ar c'haera aneval gant he c'herniel uhel,
He bleo flour, he zroad skanv 'giz hini our gaerel,

D'ar beure, ez ae 'r-maez en a-raak d'ar vanden
A gase, a vleine dre'n henhou penn-da-benn.
Ma c'houene avel dreut, sur d'ar park gwasketa
E kerz dizehan ha dillo da voueta.

En deiziou brumennet, pe c'hoaz pa goueze glô,
E weleñ ananezi, trist evel ar maro,
O vont dre harz ar c'helez d'eur wrimen c'holoet,
Evit kavout an tu da veza disglavet.

Ped gwech, pa oan paotrig, 'vit senti ouz va zad,
M eus he dizarbennet, o kredi ober mad ?
Raktal, va loen feuket en he zao a chome
'Vel da glemm war e stad..... Petra 'zonje neuze ?

Piou iveauz laro d'in perak, da boent an ést,
E klasker ar ragaign ? Eus an dra-ze 'oun test.
Pell pell 'zo, d'ar bed-all eo aet va buc'h velen,
Met he stumm 'zo manet engravet 'barz va fenn !

Yvonig PICARD.

KLEIER BUS HON MIGNONED**A ZO IR BREZEL**

Hon Rener ker, an aotrou Moal, en
deus skrivet d'imp, an i i eus ar miz,
al lizer-man da heul, a raio kalz a bli-
jadur d'an holl e lenn. Kas a reomp,
holl izili « Tiegez Kroaz ar Vre-
toned », hon gwella menoz d'an aotrou
Moal, hag e pedompon hon zent Breiz
d'e viret bepred, hen hag ar Vre-
ned all a zo gantan war an talben.

Aotrou Vallée ker,

... Me 'oa en sonj, eun toullad dei-
ziou zo, skrivan d'ec'h, met ken lies
a veach hon eus bet d'ober hag an
amzer a zo bet ken berr ganin m'am
eus renket dale pelloc'h evit n'am
boa c'hoant.

Dec'h da noz e tigouezas ganin
gwerz an aotrou Picard war « Mar-
toloded vreton Dixmud ». End-eün
a-walc'h, e oan o tigeriar pakad, pan
arruas mignoned deut goude koan
d'ober eur c'hornedad butun. Red eo
laret d'ec'h emonip aman o tiskuizan
hag ez omp eun go bennak dastumet
en eur c'hardi e-lec'h ma tremenomp
lod eus hon deveziou hag hon noz-
viou war o hed.

Pep-hini a oa gant e gaoz, eur
goulou war elum amao ha du-hont,
plautet en sur penn irvin pe harpet
ouz plench ar voger. Ni i'vea enaouas

eur goulou, hag en em zerras en-dro
d'ar c'helouennou brezonek ha d'ar
pakadig sonioù.

War ar werz « Bretoned Dixmud »
e tōlis da gentau ma daoulagad ha,
pa voe roet he hini da bep-
hini, setu ni da glask eun ton
da ganan anezzi. Ton « Silvestrik »
n'a ket reiz rik, met, dre m'o eun
ton kaer hag anavezet, e stagjomp
gant hennez. Mouskana ne raemp ken
da gentan ; koulskoude, ne voe ket
pell e weljomp an dud ouz en em
zerrí en-dro d'imp ; n'intentant ket
ar c'homzou, met an ton a gavent
brao.

Kaset e voe ar werz pean-da-benn
ha adkanet eun eil gwech, ha, goude,
e renkis lakat anezzi e galleg evit an
Normaned batet o selaou. Laouen e
oamp o rei da c'houit d'an dud-man
ez eo ar brezoneg eur yez skrivet, ha
skrivañ gant tud a ouziegez evel an
aotrou Picard.

War-ze, pep-hini a gavas e c'her
da lavaret. Lod eus ar zelaoueren a
zo aman pemziz miz'zo hag o devos
gwelet a-dost taoliou-kaer ar varto-
loed vreton. — « A-genver gant an
devez hec'h, eme unan, e oa bet
c'hoarvezet emgann Dixmud ! » —
En eavet hon devos eta da ganan
meuleudi hon c'henvroiz er c'houlz
dleet, evit an deiz-ha-bloaz... Ar gaoz
a badas pell, keit ha ma padas ar

goulou. Kalz a ziroc'he ma oamp c'hoaz oc'h enori an darvoadou eslamus c'hoarvezet arlenn war ar c'horn-douar-man...

War an deiz e oamp aet, daou vi-gnon, d'ober eun dro d'ar vourc'h nesan. Mont a rejomp d'ober eur be-den d'an iliz. Ilizou ar vro-man a zo brao, met pegeit war-lerc'h re Breiz-Izel ! Re nevez int, savez kuit a vein, ... re fichez ha re sklerivez !

Henvet eo o doare ouz hini ar vro, plien ha dizolo. Kaez gedal ho po dre aman eun draonien e-lech m'en em giz eur wazig e-mesk ar brouskoad ; kaer gedal ho po cur grec'hien hag eun dreuwel da ziskuan ha da flou-ren ho lagad ; aman n'ez eus lusk nep lec'h : an doue ne red k'ez, an douar n'eus finv ebet enman ; ar vro oll en em ziskouez en eur pez, ledet pouanner ha disneuz. Eur skuiader bag eun hirnez eo bale en eur vro evel-hen !

En iliz, a lavaran d'ec'h, e welis eun dra ha ne oan ket e gortoz kavout eno : eun daolen du skrivet warni e galleg hag e flamankeg. Diou skol a oa en iliz-man, unan e pep korn, ar skoliou e vezan bet gouestlet d'ar glanvourien ha d'ar zoudarded glo-vonet.

Er vereri e-lec'h omp o chom e c'houenienn digant eur plac'hig ha goût a ouie lenn ar flamankeg. — « Ya, emezi, desket e ve d'imp er skol » — Hag, evel ma klevet ac'h-nomp a kzozeal brezonig, — « Hag ho yez-chou, emezi, SKRIVET e vez ivé ? — « Evel just, emeziou ! Ni hon eus ive eveldoc'h kelouennou ha skoliou en hon yez. » —

Setu eta, petra a ra talvoudegez eur yez, ma ve SKRIVET !

Gant-se, hon gwierzou, hon c'he-louen « roas ar Vretoned » a zo eur binvidigez evit Breiz hag evel eun testeni a noblans dirak lagad an estren.

Kenavo, setrou Vallée ker ; kinnig-uit, mar plich, trugare ha goure'h-mennou eus ma feurz d'an aotrou Yvone Picard. D'eo'h a greiz kalon.

ERWAN AR MOAL.

Goude-skrid. — Setu ni o'ostast da ziliou an Avzent ha da Nedelec. Daoust Kroaz ar Vretoned n'halfe ket moula bep sul, evit ar zoudarded ha n'eus aman na sul n'eouel, kantikou ha nouelou brezonig, evel « Spered sakr ha divin ». « Diskennet eus an Nenvou », hag all ?

Me garje, evidoum ma unan, kaout eur c'haontik bennak evel-se etre ma daouarn, hag ar greden am eus e rajeant k'iz a vad. Kaset d'imp, ken-vroiz, me ho ped, penda da vagan ennomp ar Fe goz, a-unan gant ar Viogoz ! Ezomm hon eus !

Kelou a deu d'imp iveau eus « La-ouig » a zo breman distro e Cherbou, kérbenn e rejiman, hag eus Jozef Gourlet, breur hon mignon ha kenskrivagner ker « Bodsperr ». Heman hag a oa war an talben a zo breman klanv en eus hospital ; hei a recomp d'ezan parea buhan.

Da heol maro « Dirlemm » e ti-gouez ganimp bep tu lizerou digant migoneoù o tiskouez pegen karet e oa gant an hoïl, hag iveau pegen start labour a ra evit ar Vro, pa lelle d'ezan skriva e kement paperen a wele beza gousset da vat da Vreiz ha d'ec'h amzer da zont. War « Breiz-Dishual » e skriva pennadou taer war frankiz Breiz, dindan al les-hano a « Yann Breiz » ; an himi a « Vru-ger » en doa kemeret da zevel e voez evit argoueriadezh war « Brug ». Eman « E. Gwenno », rener « Brug », o paouez skriva d'imp da uaani e desteni ouz hiai hon c'hen-

vroiz a deu a bep tu da rei meuleudi da labour vat « Dirlemm ».

Rei a recomp da zonj e vo dastumet oberou ha pennadou « Dirlemm » gant renerien « Breiz Dishual » ha savez diwarne eul levrig. Kas oberou « Dirlemm » d'an aotrou G. le Mercier d'Erm, rue Madame Molé, Van-nes, a zo karget d'o dastum ha d'embann.

Trugarez a laveromp eur wech c'hoaz d'hoi holl genyroz soudarded a skriv d'imp eus an talben-brezel, evit goulendiganimp « Kroaziou » ha kanaouennou nevez a zo moulez c'hoaz heb dea ; o goulen digant an aotrou Picard, Boulevard Pasteur, Sant-Brieg.

E-touez al lizerou diweza hon eus het ez eus unan digant an aotrou Es-nault, a Naoned, ar Breizad gouiziek ha gredus a lake e boan, a raok ar brezel, da embann oberou ar skri-vagner brezonig brudet « al La ». Eman breman elinen an tan, serjant en eur gompagnunez a vindrailhere-zed ; ha, daoust d'ezan, emezan, da veza chomet en a-raok bepred gant Bretonez all aboue c'zemek miz, eman dic'hloaz ha dic'hlenved. Ra chomo evel-se betekar fin, d'ezan da c'hallout adkrig, goude ar brezel, gant e labouriou a zo ken enorus ha talvoudek da Vreiz !

Eul lizer all hon eus bet digant « Malarje » a zo yac'h daoust da la-bour tenn e glanvi war lerch arme Breiz-Veur, du-hont en Han-tenez.

.... Abaoe ma lizer diwezan, emezan en e lizer, em eus chenhet allies a chomaj. Biskoar kement a bourmenaden n'em boa graet em buhe ! En noz, dindan an dour dreis-oll, eo kalet bezan lusklet war warc'h. Hirian am eus graet eo ugent leo hep paouez ; ha c'hoaz, pa voemp arru, e voe laret d'imp n'oa ezom eb-tac'honamp...

Haoter an amzer e vezan kloz en eul lochen glet... Pa vo echu ar brezel, hag aet en-dro amzer « ar zizail-hou », e c'helliñ kontan d'ec'h neur a varvalh kaer.

Kenavo ar c'henta, ha bevet ar « Groazig ». M.

ANNÉE

D'am mignon E-wan Gorvin
o prezeti war ar mor.

Ma c'halion a zo glac'haret,
Evidon n'eus dudu ebet :
Peil diouz ma bro me 'zo kollet.

Kollet war eun douar estren
Ha mignon ebet em c'hichen,
Pebez glachar ! pebez acken !

War ma fenn an oabl a zo du,
En-dro d'in an douar 'zo ru
Gant ar gwad a ruifh a beg tu.

Gant gwad ma c'henvoiz karet
A welan dre-oll astennet
Hep buhe. Brezel milliget !

O. pegoulz e vo fin eta
Gant al lazadék eus-us-ma,
Dizenor an amzer vrema ?

Pegoulz ! ta e vin a neve
Em zi bihan, tal ar mene,
E lec'h eman ma c'harante ?

Pa sonjan en hon parkeier
E lec'h ma nij an alc'houeder
Er beureou leun a sklerder,

Pa sonjan en hon pardoniou,
E son jaie hon parroziou,
E doussler peuc'hus hon méziou,

Keuz an eurusted tremen
A voug ma c'halon glac'haret,
Evel eur goabren ar stered.

Mar deo red d'in rei ma buhe,
Kemer hi, Brezel didrue.
Ra vo benniget youl Doue !

Tud ma bro, tud vad Breiz-Izel,
Pedit dirak 'n ôter sanctel
'Vit ar re a zo er brezel.

Ar Menegiad.

Gwiskamant ar Chresianed

Tennet eus lizer eur zoudard diskennet
e Salonik gant arme ar re unanet

.... Aman, e kér Salonik e lee'h
omp diskennet, e welomp o tremen
dre ar ruiou kalz a Chresianed a-
ziwar ar maez o tougen gwiskamant
ar vro. Brao a-walc'h eo da welet
Ar baotred a vez ganto eur porpant
mezer du, henvel ouz hini Leoniz ha
brageier berr moan gant loerou
gwenn. Dreist d'o dragou e wiskont
eur seurt brozic lien gwenn o tisken
beteg o daoulin.

Kenta gwech ma welis eur Gresian
gwisket evel-se, ne vogn ket evit
miret da gaout fent : « Sell, eme-
zoun-me, setu aze eur paotr a zo
c'hoant d'ezan aveli losten e roched,
pa laka ananezi dreist d'e vragou ! »
Boteier koad a vez ganto ivéz hag a zo
iskis. Beget int hir hir, war-dro eun
troatad. Ha petra a lakont e penn ar
beg hir-ze, nemet eus doupen c'hlou-
henvel ouz an douppenn a stagez
e Breiz ouz boned ar vugaligou ?
Ar Barizianed, pa iremenont dre
Gastel-Paol, a vez ar c'his ganto
prena eur re vontou koad beget ha
kelc'hiñ gant kouevr luf, d'o miret
en eur eus o beaj ; kaeroc'h enor
e'hoaz e vije digas eus ar vro man
da Vreiz eur re vontou gresian o b'
gou moan touppennet !

Kuzul-brezel ar re unanet

Ar choralon Repington, en eur
pennad-skrid er gazeten *Times* a gas
gourc'hemennou d'an aotrou Asquith,
ministr bras Breiz-Veur, diwar-benn
e venoz da furmi eur c'huzel-brezel
ar re unanet. N'oufed ket ober netra
welloc'h da gas ar brezel war-rao
« Unaniez a ra nerz ! »

MENEGOU A ENOR

Montroulez

An aotrou Kerneis, serjant-nijer,
mab d'an aotrou Kerneis, avokad, a
zo o paouez beza laket war an daouen
a enor eus an arme gant eur meneg
meulusr-tre : « Nijer poellek hag am-
part ; eo bet e garr niñ tizet meur a
wech gant boulejji an eñebour hag en
deus allies en em gannet ouz kirrij-
en Alamaned. »

Ar groaz-vrezel a oa bet roet d'e-
zan eun nebeud zo. Hon goure'h-
menou !

— Ar chaporal Yann Nicol eus
ar Gvet rejiman a ijñerez a zo o
paouez beza iaket war diaouen enor an
arme gant jeneral-penn an 10vet
arme.

Kemperle

An aotrou Paol ar Stunff, medisin
major a eil klas a zo bet roet d'ezan
ar groaz-enor gant ar meneg kaer
man : « Medisin kaloneg eus an dibab
a zo chomet o prederia ar re c'hoazet
en eur c'halvndia gouez warnan stank
ar bombezennou. » Enor d'ezan !

Kerfeunteun

An aotrou abad Ar Gall, aluzenner
ar zoudarded, ha rener skol-dishual
Sant-Charlez, a zo bet roet d'ezan
ar groaz a enor hag ar groaz vrezel
gant eur meneg meulusr-tre.

Enor da veleien ar Vro.

Taol-kaer hon martoloded

Eun taol kaer a zo bet graet er mor
Kreizdouarek gant unan eus hon
listri. Paket en deus, en tu hont da
enezen « Crête », eul lestr turk kar-
get gant armou ha pourveziou-brezel,
ha danou-ugent martolod hag unek
ofiser war e vourz. Ne oa war vourz
al lestr gall nemet dek martolod
armet. Ar re-man a bakas al lestr
tu hont ha pourveziou en eun taol krenn
diwar asaillh. Eun taol kaer hennez
hag a zigas sonj eus an asaillou taer
a veze etre al listri-brezel gwech-all
en amzer « Kourserien-vor vrudet
Saint-Malo » !

Darvoudou mor

BREST

Gwall amzer ar sizun dremenet he
deus graet kalz a reuz war aochou
Breiz. Eul lestr dre-dan Louise o
ton eus Glasgow (Bro-Skoz) a zo
digouezet e porz-mor Brest en eur
wall-stad. Red e vo d'ezan chom eno
a-benn ma c'hello adkemer ar mor.

A-hend-all, daou lestr a os e doun-
vor aboue eun nebeud deizou a zo
bet redist da zond er porz da glask
goudor ha bevansou a vanke d'ezo.

Ar mor bras a o ken fuloret ma
oa bet red da bemp lestr-tarzer o
vond kuit, dont war o c'his da c'hor-
toz gwelloc'h amzer.

Ar wall-amzer he deus noazet ouz
al labouriou eus ar porz-mor.

En kér, siminaliou a zo kouezet ha
toennou a zo bet dismantret. Peder
e gwezen vras a zo bet diframmet war
eun blasen.

KELEIER EUS AR VRO

KERAEZ

Torfed eus eur « barvez ». —
Ar zoudard Jozef Ar Moign, eus ar
248vet rejiman, a zistroz eus an tal-
ben evit mond e konje, dilun diweza,
d'ar gér e Paol, gant tren Gwengamp.
Digouezet e Kallak, e tiskennas evit
eva eur bannac'h hag e vankas an
tren. Chom a reas eno d'en em vezzi
da c'hortoz an tren all, hini an abar-
daez, a ye war-zu Kerazez. Pignal a
reas er wetur a genta klas hep gou-
zout d'ezan ; hag, o welet e on faziad,
e fellas d'ezan chenches gwezetur. Eno e
kavis eur martolod hag e wreg. O
terri gweren an nor, e taolas an
tammo gant ar martolod e han
Morvan.

Yann Barthelemy, rener an tren, a
zigouezas raktal evit goulen e han
digant ar zoudard hag ober prosez
d'ezan. Heman, fular eñez, dorras
al letern a oa gant Barthelemy hag,
o kemer e gontel, a blantas eiz taol
e korf ar paouerk'ez impliet hag a
c'hoazas ar martolod. Barthelemy a
zo marvet eun nebeud goude. An
torfjour a zo bet serret hag ambrou-
get da brizon Guengamp.

PLLOUVORN

Lazet gant eur c'hole. — Loeiz
Larher, oajet a 70 vloaz, labour-
douar en Keryvoan, hag a oa och
ober war dro al loened, a zo bed ka-
vet maro ebarz ar c'haou. E gorf a
oa goloet a wad hag a deil. Toulgo-
fet e oa bet gant eur c'hole.

SANT-THERIEN

Darvoud tan. — Charles Landrein,
our bugelig 16 miz, a oa chouet war maen an oaled e ti e
dud, er vourc'h. An tan a gorgas
soudan en e zilhad, e-keit ha ma oa
aet e vamm er-maez. Houman a
glevas c'ho-forz ar bugel hag e keme-
ras eur c'helorniad dour da deurel
varnan, mez siouaz ! an de warlerc'h
e varve.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar feiz,
A zo breur ha choar en Breiz.
FORNEZ AR FEIZ.
Want brezoneg so deout ar feiz,
Gant ar galleg ez ny a Vroiz.
FORNEZ AR GIZ.
Dalc'out bepred d'ho prexonog,
Yez an tud vad ha klozen.
Fer ar feiz so ; ma ce trac'hent,
Ouspen ar Vez, e vo Poc'hed !
MILIN.

GOURCHEMENNou a zonedigez-vad !

Hon mignon ha kenlabourer ker, an aotrou Loeiz Gourlet, barz « Bod-spern », a zo bremen e Sant-Brieg e ti Saint-Gwilherm, e-llec'h e ro skoazel d'hon rener koz da ober « Kroaz ar Vretoned ». Ra vo deut mat en hon touez, e-barz tiegez « Kroaz ar Vretoned » !

Alozennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zondarded ar Vro

Eur glanvioures 8 real
Breur an « Tremenner » 2 real
Eur mignon 20 real
Eul leanner a Vro-Wened 18 real

Trugarez en hano Breiz hag he zondarded !

Trugarez ive d'ar eus hon lennien zoarded o deus kaset lizerou d'imp ! Hon gourchennou d'hon mignon Quéré, eus ar 71er, ha E. ar Sann, eus an 248er, a zo bet hanvel da zerjant !

TAOLEN AR BREZEL

Ar Brezel er Frans hag er Zerbi

Ei « Artois », er Champaign, en Argou hag en Alzas, ar ganoliadeg a bad bepred diouz an daou du. Netra a bouez a-hend-all.

Er Zerbi, an Alamaned hag ar Vulgared a zalc'h bepred da glask kelc'hia war arme ar Zerbed. Ar re-man a renk kila war-zu ar mor Adriatik. An Ialianed a zo prest da gas eun arme diouz an tuze d'o harpo, ar pez a vo aez d'ezo da ober, o veza n'o dije nemet eur mor stizh a-wale'l da dreuzi, evel pa vye evit mont eus Breiz da Vro-Zaoz.

Ar Fransizien, en hanternoz da Zalonik, e-llec'h ez int diskennet, a zalc'h penn d'ar Vulgared. Ar re-man a c'hourdrouz bremen kemer

Monastir, eur gêr grev diouz an tuze. Neuze e ch'ellfent redia ar re-unanet da chenach lec'h an talben, e'vit miret da veza kels'hiet. Daoust da ze, ar re unanet a zo en em glevet evit herzel start ouz an enebour, ha fiziaus a zo e teuint a-benn d'hen ober, dreist-oll pa vo arru sikour an Italianed.

Dirouestlet eo ar guden evit pez a zell ar C'hresianed. Disklériet o deus penaos ez int prest da rei d'ar re unanet kement o doa goulennet, nemet lezet e vezint en o frankiz da chom er-maez eus ar brezel.

Ar Brezel en Itali, er Busi hag en a Dardanel

An Italianed a stag da vombéa kér « Goritz », na zaloet ket da veza kemer ganto.

War linen stêr Dvina an traou a ya gwell-ouz-gwell gant ar Rusianed hag e vije an Alamaned o prienti kila a-hed an holm linien-ze. Izeloc'h, war stêr Styi ez a mad an traou iveau gant hon mignon.

Ar Roumani hag ar Rusi a zo o vond d'en em glevet da vad, evit lezel ar zoudarded rusian da dremen. Gwell a ze. An traou evelise a gerzo buanoc'h.

En Dardanel arme Bro-Zaoz he deus kemeret eur foiz-diten d'an Turked. Gwall zioufou jez a an traou war an tuze. Nemet en em zigoll ar Zaozon o kerzet founnus-tre war-zu Bagdad, eur gêr binvidik d'an Turked, en Azi-Vihana.

Er Chameroun, eun d'evaden eus an Alamaned en Afrik, ar Fransizien o deus paket kér Tibati, unan eus k'hou bras ar vro-ze.

An Amprest

evit Difen ar Vro

Ar 25 eus ar mis e voe digoret ar wez war an Amprest nevez evit difeno-rez ar Vro. Talvoudus-bras eo d'ar brestourien, tag ouspen-ze eun dleud eo d'anneb a ch'ell rei arc'hant evit sikeur da deurell an Alamaned er-maez. A drugare d'an aotrou Prefed e vo laket en hon parouzon a Vreiz-Izel skritellou e brezoneg, di-kiert warne eus ar gwella divizou an Amprest nevez. Holl vignoned « Kroaz » a l'anno ar skritellou-zec'hag a raio o galloud da zigas arc'hant d'an Amprest evit Difen ar Vro !

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit, St-Brieg.

Brezel 1914-1915

SON WAR ZUJED AN AOUR

TON :

Er Finister ez on bet ganet

I

Ar brezel abaeu triwach' miz
A lak an douar da grema ;
Biskoaz ne Welchjod tra ken iskiz
Abaoue man ar bed 'n' e za.

Sellit nag a dud
'Ve gwelet bemde
Evel loened mud
Draiheit didrus
Hag o'h astean da viken
O chorf war an dachen !

II

Piou a zo kôz d'eur reuz ken spontus
'Met Gwiliou hag e gonsorted :
Pennou foll an Otrich hag ar Prus
O doa c'houant da chouarn ar bed ?

'Met o zore'hennou
'Vo kaset da fall,
Rak an hol vroioù
A zav da ziwall
O frankiz hag o douar
Gant eur galon dispar.

III

Goud'e ver kement eneb d'ez
Komprent eta nag a boan
'Zo evit dont a benn dioute
Ha da zistarda o chrab'an ;

Daou ugant vloaz 'zo
Eur zonk n'o doa ken :
Atao klask an dro
D'hon brevi souden :
Gant-se 'oa lemm o armou,
Karget o chanoliou.

IV

Siouaz, ar starta deus al labour
A zo ganimp-ni, tud ar Franz ;
Da gas m'et hon bro an duil treitor
Hon eus o'hoaz defot eun tam lan,

Kanolou dre vil,
Boulejou dre vera
Da sklapa a bil
D'ez war o chern,
Ma chomfont holl gourvezet
War an douar kalet.

V

Seul-vui a ganoliou a zavfomp,
Seul-well 'vo armet Yann zoudard,
Seul nebeutoc'h a dod a golomp ;
Ha kalon 'vo da zerc'hel stard,

Met red e kompre
E renkomp prena
Digant an estren
Kaiz traou da farda
An armou 'vit hon gwazed,
Pe c'hoaz dilbad ha boued.

VI

Nemet an traou-ze 'vit o fêa
Eo red kavet arc'hant hag aour,
Dre-ze ar Frans a choulen brema
Digant ar pinvik hag ar paour

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUAMANCHOU

An aotrou H. Miard, 27, bali Charner, zigemer ane

Dont a galon vad
Da harpa o bro
Pep den en e stad
Muia ma c'hello
En eur droka 'vit paper
An aour 'deus 'n' o zier,

VII

Bea 'zo tud aonik, war henvel,
A gred c'hall ar billejou koll
O valvoudegez goude'r brezel
Hag e velef revinet oll ;

Ar re-ze 'zale'h kuz
En eur goz loeren
An aour prisius
Red 'vit dont a-benn
Deus an hailloned krisa
'Zo o klask o c'hrigna.

VIII

Pegen bras mez e ve d'ar re-ze,
Pad ma zo kalz a goue gant joa,
Nac'h renta dar Vro ha d'an arme
Eur zervich na goust d'e netra !

Mad e vije grët
Da gement tosten
Ma ve refuzet
Ar pezion melen
Pere 'ziskouefez re skler
Bea chomet er gér.

IX

Bep tro m'o deus bet renket skoazia
'Vit difenn ar Franz en danjer
Ar Vretoned 'barz ar renk kenta
'Deus c'hoariet o fôret têr ;

Diskouezomp d'an hol
Omp c'hoaz eur bobi vad
A oar rei he aour
Kerkoulz hag he gwad ;
Trokomp 'ta hon holz beziou
Evit ar billejou.

PÔTR MONTROUZEZ.

Keuz da « Zirlemm » !

Eun nebeud mignon da « Zirlemm » o deus laket en o zonj embann e skridou en eul levr.

An aotrou Camille Le Mercier d'Erm a zo bet karget d'i ren al labour ze. Goulen a ra digant ar re o dese anez o kas d'ezan skridou Job ar Bras (barzongeju, pennadou, lizeriou, en brezoneg pa en galleg, gwerz pe yez-plén, dorn-skrid pe voulet) ha disklériadourion all a bouez diwarbenn hon c'henyroad a zo bremen kement a geuz d'ezan.

Digemer a rajo ive gant kalz a blijudur an arc'hant a vez o kaset d'ezan gant ar Vretoned o deus c'hoant d'ober eun dra hennag da gas ar menozze da vad evit d'ezel heo an envor eus ar Barz karet « Dirlem », marvet ken yaouank oc'h ober e zlead war dachen an emgann.

(Kas an arc'hant hag ar skridou d'an aotrou Camille Le Mercier d'Erm, Villa « Les Lilas », rue Melé, Vannes, Bretagne).

Ar Brezoneg

Trugarez d'an aotrou Corentin !

Eus a bep tu e tigouez ganimp li-
zrou digant hon lenneieo da veuli
zer da drugarekavat an aotrou Corentin
evit e bennad ken leun a furnez hag
e gentelio uhel diwar-benn « ar
Brezoneg ». Setu aman da henlize-
rou hon c'henlabourer ker « Laouik »
ha hini hon Rener mad, an aotrou
Bocher :

Aotrou ker,

... Lennet em eus gant ar vrava-
plijadur pennad leun a furnez an aot-
rou Corentin diwar-benn « ar Bre-
zoneg er familou » Ol ! ya, gwir
eo ! ne diteset ket skui a och adla-
varet d'ar gerent vreton ez eo eun
dilead eite deski ar brezoneg do
bugale ez yaouank. An darnvua o
deus ar si d'ober evel ar zoudard ar
skriva d'ar « Ch'hourrier » ; pe c'hoaz,
goude deski d'o bugale yez o bro, dre

LAOUIK.

Ma mignon ker,

... Siouaz, ar Vretonec n'o deus
ken anaoudegez a-walch evit gouzout
o deus eur Yez ! Kaeat tenzor ma
c'housvelet an dalvouez anezan !
Gant-se, ma gwella gourc'h emennou
da bennad an aotrou Corentin ! Gwiri-
oneziou a bouez bras a zo ennan. An
hevelep menoz a oa war ma spered
hag a gase ma fluen pa skriuen kens-
kriz « Mouez Meneiou Kerne » hon
barbez tener Filomena Cadoret, ha pa-
fellas d'in kinnig d'eo'ch ma barzoneg
« An Oaled ». Kalz a ra fae war ar
seurt gwirioneziou, met an dud poellek
ar gwir Vretonec, — ha stank
emaint ! — o c'har, o mir, hag o fre-
zegez en-dro d'e !

AR YEODET.

HIRNEZ

Hanter miz du ! Er c'hoad, avel ar goz-amzer
A ziskar, bep kaouad, an deliou d'an douar ;
Oh ! diwall d'o flastra gant da dreid, tremener !

Deliou kouezet o deus glac har...

Hag int a zo ken koant, an deliou alaouret
Pa drouzont trueuzus dindan ezennig yen,
Pa zigasont da zonj eus mignonner karet,
Mignonner ha ne welfomp ken !

Kalz, d'an amzer-neve, pa oant o tigeri,
A zeue dindane, dibreder, da vale ;
Ne ouant ket gu'divet c'hoaz da vont da vrezelli,
Ha sed int kouezet a-raok d'e !

Ha gwalen ar brezel a zo warnomp bepred,
Hep mar, gwasc'h bremen eget n'eo bet biskoaz ;
Ha, daoust d'hon gouz'invou, d'ar gwad yaouank a red,
N'eo ket echu d'be reuziou c'hoaz.

Nag a drubuilh er vro, rann-galon ha hirnez !
Nag a zarvoud mantrus a bep tu c'hoarvezet !
Nag a diegez paour karget a zinez,
Ar penn ané, siouaz, lazet !

Ya, pa goue ar zerr-noz war hon bro Breiz-Izel,
Eur zerr-noz mizou-du, ken doanis d'ar galon,
Ar c'hlenn a zav ennomp a renk neuze tevel,
Eun dra bennak a ra d'imp aon...

Eun dra bennak... Petra ? Diès mat da c'houzout ;
Eun dra bennak a ra d'hon diabarz frailha,
Eun dra bennak hag a glaskomp dalc'hmad hep e gavout,
Eun dra hag hon lak da ouela....

An tad, ar vamm, pleget d'an noz a us d'o zan,
A zelt, hep ranna ger, ouz o zi re c'houllou ;
O stad a zo poanies : chomet int o-unan,
Eos o mibien mui a gelou !

Ar wreg paour en he zav dirak ar c'havelig
Ne gred ket mousc'hoarzin d'ezan evel gwechall ;
Pokat a ra hepken startoc'h d'he bugelig,...
He spered a zo e lec'h all.

Ar plao'h yaouank ive, war-lerc'h ar gousperou,
P'eman o tout d'ar gér dre wenogen ar c'hoad.
A zonj en neb, he c'har lag a guz he daerou,...
Hi he deus ive kalonad !

Hag holl ha pep-bini a c'hortz de-ha-de
Ar pez na dosta ket, d'hon sonj, buhan a-wale'h :
Diwez ar brezel kri hag ar peuc'h da c'houde,
Met ar walen warnomp a zalc'h !

Hag a zalc'h didrue... Hag a wask war an dro
Ar re a chom aman hag ar vrezelourien ;
Kasti hou eus tennet warnomp ha war hon bro,
Ha d'ar Mestr ez omp dileourien.

Pegouls, o ma Doue, e kemeret trus
Hag e plijo ganec'h trei ar reuz diwarnomp ?
Hon fec'hed a zo bras, paect hon eus iv...
Na zilexit ket ac'hanomp !

Kleier, a daol bemnoz a-us d'hon zraouennou
Kanvoa ha glaz evit hon zoudarded marvet,
Pegouls e kanfet d'imp Te Deum an tec'hion ?
Ya, pegouls e vez kleetet ?

Hanter miz du ! Er c'hoad, avel ar goz-amzer
A ziskar, bep kaouad, an deliou d'an douar ;
Oh ! diwall d'o flastra gant da dreid, tremener,
Deliou kouezet o deus glac har....

AR C'HOADOUR

Feiz ha Breiz

Ar geloun vrezonek Feiz ha Breiz
he deus paouezet beza embannet aboue
deraou ar brezel, dre m'eo bet red
d'he rener kalonek, an aotrou abad
Perrot, kuitaat evit mont d'ober e
zlead e servich ar vro. Neus bremen
kelounen embannet e brezoneg nemet
« roaz ar Vretonec ». Goulen anezzi,
27. Bali Charnier, e Saint-Brieg.
Priz eur gumanant : c'houezek real,
ar bloaz. Diskenn priz a vo graet da
leunerie Feiz ha Breiz

Brezel d'ar vezventi

An aotrou Aristide Briand, ministre
bras ar vro, ha rener Kuzul ar Vinistred,
en deus digemeret an deiz all
kannaded bet kaset d'e welet a-barz
ar Vreureez enep ar Vezventi. Ar
c'hannaded - man o deus gouennen
outan lakaat e holl nerz da stourm
ervad ouz ar vezventi villiget a ra
kement a reuz er vro.

Rener ar Chouzul en deus respontet
d'e penaos ar gouarnamant a zalc'h
bepred stard da veza war evez ouz
kement a zell an dra-za ken pouezus
evit amzer da zout ar Vro. « An evach
a laz muioch a dud eget ar c'hlaze. »

MENEGOU A ENOR

An 22me rann-arme zoudarded
war droad a zo enni rejimanchou
Gwened, an Oriant, Kemper ha Brest
a zo a paouez beza laket war an
daolen-enor gant ar meneg-man :
« Dindan enadur poellek he mestr,
ar jeneral Bouyssod, ar 25 a viz
gwengolo diweza, he deus asailhet
an enebour war-hed eul leo donder,
o kemer kanoliou e leiz. N'he deus
paouezet epad diou zizanvez d'en
em gannaooz eun enebour hag en eca
zilene stard, o tizarbenn anezan hep
ehan hag och ober bemdez eun
niver bras a brizonierien. »

Enor d'ar zoudarded Vreton !

ERGE-VIHAN

Yann Nedellec, eus Sant-Juluan,
soudard ar c'holoniou, a zo bet laket
e hano war daolen a enor e rejimant
gant ar meneg-man : « Soudard kalonek,
a zo chomet eun hanter-eur dindan
ar bombezennou oc'h ober war
dro eur serjant ha pwear soudard
lazet hag eun all gloazet ; roet en
deus d'e gamaraded eur skouer uehl
a gal'onder. Gouliet eo bet en asailh
a-vras ouz « tranehou » an Alamaned
ar 25 a viz gwengolo. »

ELLIANT

Eur bugel eus ar barrez, Herri ar
Bris, eus eilvet rejimant soudarded ar
c'holoniou, a zo bet hanvet da eil-
letanant ha roet d'ezan ar Groaz-
vrezel.

GWENGAMP

An eil-letanant Moris Mallein, eus
ar 48vet, a oa bet lazet an 8 a viz
gwengolo, a zo bet laket e hano war
daolen-enor an arme.

— Paul Rolland, kaporal, er 65vet
war droad, a zo bet laket ive e hano
war daolen-enor an arme ha roet
d'ezan ar Groaz-vrezel.

Enor d'ezo !

KEMPERLE

Eur Breton yaouank eus kér, Loeiz
ar Gallig, a zo bet laket e hano war
an daolen-enor goude emgannou taer
ar Champagn. Paket en deva, gant
pevar soudard all eus e gompagnenez,
ar c'heneta kanol a voe kemeret gant
ar Fransizien emgannou-ze. Roet
eo bet d'ezan abaoe ar vedalen-
enor goude taoliou-kaer graet gantan
dirak Tabur, er Champagn. Gloazet
eo bet ha red trouc'h eur c'har d'e-
zan, hag eman bremen en eur c'hlann-
di damdost d'an talben.

DARVOUDOU TAN

Magazin bras ar

« Marc'had-Mad » tan-gwall

Eun tan-gwall en deus distrujet eun
adieti eur magazin bras ar Marc'had-
Mad. Ar flamz a zave uehl spontus
dreist tier kér. Den ebed ne oar c'hoaz
penaos eo bet kroget. Ar bomperien
o deus graet ogwir wella evit dont a
benn dioutan. Daou po dri anezzo a zo
bet gloazet pe diazez gant ar moged.

C'houez'hout soudard gouliet, hag
a oa prederiet er bempvet estach eus
an ti, a zo bet gallet o disken hag o so-
vetat holl.

A drugare Doue, ar bomperien,
gant kalz a boan, a zo deut a-benn
de vouga an tan ho da viront outan
d'en em astenn.

KELEIER SUS AR VRO

AR FOLGOAT

Eur filouter yaouank. — Dilun
diweza, an aotrou Simon, labourer-
douar, o welet e vanke d'ezan eur
vuoc'h en e bark, a glaskas anezzi.
War an hent bras e tigouez gant
eur c'higer o ren eur vuoc'h. Oc'h
anavezout e dra, al labourer a c'houn-
nas ouz ar c'higer petech en devoa
kavet ar vuoc'h-ze. Ar c'higer a zis-
klérias peuaoz en doa prenet anezzi
digan eur c'hren-baotr, a oa da heul,
evit ar priz a dri-c'chant-hanter-kant
lur. Hogen, savet diskred eun, e
oa o vont da gavout mamz ar paotr
evit gouzout ganti ar wirionez.

Ar filouter bihan a voe paket rak-
tal Heman n'oa ket e daol-es a d'e-
zan da laerez. Tec'het e oadiouz hos-
pital ar vulage dilezet e Brest, hag
aboue en doa laerz meur a zen el
lec'hioù m'en doa tremenet.

GWITALMEZE

Josef Cloarec, kaporal en eilvet re-
jiman an Enezzi, en deus pevarzek
vloaz servij ha pemzel vloaz kam-
pagn pe servij-brezel. Aet war an
talben raktal goude diskleriadur ar
brezel, e voe paket da brizonier gant
e rejimant e kér « Maubeuge ». Dont
a reas a-benn da dec'het goude stan-
ka e c'henou gant eur dourdan pilhou
d'ar zoudard alaman a oa karget da
vesa ar brizonierien. Distrei a reas
neuze d'an talben en Argon, hag e
kemeras perz en emgannou bet eno.
Gloazet eo bet e-kerz eun asailh hag
en deus renket koll an hanter eus e
droad dehou.

KEMENEVEN

O c'hoari d'ar butuner. — O tana
plouzennoigou d'a « vutuni », eur
bugel eiz vloaz, Kaourintin Philippe,
en deus laket an tan war eur bern
kola a zaou-agent mil lur ha war eur
bern foen a dregont mil lur. Mil skoed
eo bet eus kouestet d'e dud « butuna-
den » ar paotr bihan.

KEMPERLE

Eur beleg kouezet war an da-
chen a enor. — An aotrou abad
Gabriel Carré, breur d'an aotrou
Garré, mouler-leorier, en deus kavet
ar maro war an dachen-emgann,
p'edo o kerc'hat d'ar c'hlannvi eur
zoudard gloazet. Kaset e oa bet d'an
talben war e c'houlen ha kaeroc'h a
ze e vo c'hoaz dirak Doue ar rôad en
deus graet e vuhe.

MONTRoulez

Hon c'henvroad, an aotrou Y. Sa-
liou, ofiser en tgvet war droad, bet
laket e hano war an daolen-enor, a zo
bet roet d'ezan ouspen ar vedalen-
enor goude taoliou-kaer graet gantan
dirak Tabur, er Champagn. Gloazet
eo bet ha red trouc'h eur c'har d'e-
zan, hag eman bremen en eur c'hlann-
di damdost d'an talben.

Le Gérant : F. GOUYETTE
St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezonig hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR GIZ.
Gant brezonig eo deut ar feiz,
Gant ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNEZ AR GIZ.
Dalc'hit bepred d'ho prsoneg.
Yez an dud vad ha kalonek.
Fer ar feiz eo ; ma 'zo trech'et,
Ouspen ar Vez, e vo Pech'e!
MILIN.

Aluzennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Aotrou person Plesidi..... 10 lor
Mathaliz..... 4 real
Ar bars « Tredaner »..... 20 real
An aotrou Abad Havard,
Sant-Malo..... 20 real

Trugare d'hon mignonned en hano soudarded ar Vro ! Digaset d'imp ives c'hoaz hanoui soudarded, mar plich. Gant an direiz deut da heul ar brezel, Kroaz he deus kollet kalz a lennerien et Breiz-Izel, o veza n'eman ket gwerzet ken gant ar Croaz challek. C'hoant d'en em digoll he deus o vont da vizita hon soudarded en o fosiou.... Dre an daou lizer da heul e welfet nag a blijadur hag a vad a ra d'ezo, du-hont war an talben-brezel.

22 a viz Du

Aotrou Rener ker,

Kroaz ar Vretoned a gav ac'hannom bep sizun, ha gant plijadur e vez digemeret atao... Chennjet hon eus lojeiz. N'emaomp mui o veva er c'hoajou tost d'ao talben, mes en eur c'hamp kaer, kamp M..., eur pemzak leu bennak diouz linan an tan. Ouspen mil Breton omp aman !...

Diskouez a reomp da dud ar vrom n'eo ket maro c'hoaz ar feiz en hor c'halonou. Bep sul, da eiz eur, e vez eun oferen evit ar Vretoned. Kana a reomp ar c'hantikou desket gwechall e-pad a retrouj e Breiz. Goude an Aviel eur zarmon brezonek, — brezonig ya'c'h ! — gant unan pe unan eus ar veleien a zo ganeomp, a zigas da zoj d'emp eus an ofisou a heuilhemp a-raok ar brezel en ilizou kaer hor Bro... Re vihan e vez an iliz evidomp, hag an aotrou persona a chom sebezet o welet kemend-all a wazed en e iliz, rak war-dro aman n'eo ket gwall-start ar feiz....

Da rei skoazel d'hon soudarded da gana kantikou breznek, hon eus la ket moula war baperennou an diou « Beden » gaer a oa bet savet gant daou eus hon c'henlabourerie, « Pe den ar soudarded vreton da zant Ewan » gant « An Elin », ha « Peden evit hon soudarded lazet » gant « Eos-tig Kerinek ». An diou beden-ze o

RENERIEN**E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.**

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoît, St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA KOUMANANCHOU

An aotrou H. Miard, 27, bali Charner, zigemer an

deus bet an « Imprimatur », pe aotreadur an Aotrou 'n Eskob. O goulen, mar plich, d'o ch'avout evit ne tra.

C'hoant hon dije breman da voula an Nouvel koz dispar « Spered Sakr ha divin, m Ho ped, reit d'in ar c'bras. Da c'hallout diskleria ar Mister 'zo ken bras », a zo bet goulenet digamp gant hon Rener ker an aotrou Moal. Nemet n'hou eus ket ar c'homzou anezan. Pedi a reomp ar re eus hon lennerien a oar ar c'homzou-ze dre'n envor da gas ané d'imp, mar plich.

Setu aman eul lizer all a zo bet kaset d'bon c'henlaborer, an aotrou Picard, gant unan eus e skolaerien goz a Gastel-Paol. Ouspen ma ro da Groaz ar Vretoned ar wella skoazel gant e skrijou kaer, an aotrou Picard a laka e holl amzer vak da gas Kroaziou ar Vretoned ha kanaouennou brezonig d'hon soudarded, d'o didui, d'o frealzi ha d'o ch'halonekaat. Trugarez d'ezan en hano Breiz hag he soudarded !

Eus ar fosiou-difenn, ar 25 a viz Du, 1915,

Aotrou Picard,

Bennoz-Doue d'eoc'h evit ar strolad kanaouennou hag evit Kroaz ar Vretoned ! O skriva d'eoc'h an deiz all, ne ouien ket da biou e kaozeen. Diouz o skritur hag ho skridououn deut da zojal ec'h anavezen ac'hano'h. An hini a gan hirio gant kement a garantez Breiz ha Bro-C'hall eo, moarvad, an hini a zeske d'emp kentelion war ar brezelioù bras e skeud an tour dantelezet e Kastel-Paol. Eur wech c'hoaz trugarez ha va gwella gour'hemannou....

TAOLEN AR BREZEL

War dalben ar Frans, kanoliadec dalc'hmad eus an daou du. E gwalarm Berry-au-Bac, eun emgann gant ar vaionetezen he deus roet d'emp ar gounid ; an Alamaned a deus tec'hett en eur lezel kalz eus o re war an dachen, ha prizonerien e leiz a zo choimet etre hon daouarn. Hon nijerien o deus bombezennet ti-gar Noyon, distrujet pemp karr-nij alaman ha kaset d'ar strad eul lestrig enebour.

An Itali a zalc'h da gelc'hia muioz-mui kér grenv « Goritz ». War dalben ar Rusi, an Alamaned a deus ranket dilezet Mitau, eur gér grenv a zaichent. An Alamaned a glasker tremen ar stér « A » e bro ar G'houlrand a zo bet dizarbennet. Goude trech' ar Rusianed war dalben Riga, kér Tukkum, eul lec'h krenv a bouez bras, a vije bet dilezet gant an Alamaned.

Stad an traou er Balkaniou a zalc'h da veza luziet ha tenval.

Armeou ar Zerbed o deus ranket tec'hett er Montenegro hag en Albani.

Eun emgann a zo bet etre ar Zerbed hag ar Vulgarid dirak Monastir ; ne deo ket c'hoaz kement ar gér man. Ar ponchou war ar « Cerna » a zo bet distrujet holl gant ar Zerbed, o trouc'h a ouz an epebourien da vont war-zu Salonik. Er gér-man eman bepred ar re unanet.

Ar C'hres he deus respondet da c'houennou ar re-unanet, o rei d'ar re-man ar gwir da dremen war douar ar Vro, ha d'en em zerviji eus an henchou-houarn. Diskem a ra bemdez pevar mil den e porz Salonik.

En « Dardanel » kanoliadec a beptu. An Turked, evit ar wech kenta, o deus en em zervichel eus an aezennoù flérius, mes hep ober droug ebet da zen.

KENAVO**DISKAN :**

Kenavo, kenavo, kenavezo !

Kenavo, kenavo, kenavezo !

Pebez tristidigez ha pebez amzer du !
Garmaden a ch'laç'h ar a glevet a beptu.

Kenavo, bugale, kenavo ma fried !
Kenavo, tad ha mamm, breudeur ha c'hoarezed !

Petra 'zo kiriek da gement a drubuilh ?
Brezel a zo bepred ; ar gwad, alias, a ruilh.

An emgann a vo start, red ec'h eo partia ;
Ar Frans 'zo en danjer, n'eus ken da varc'hata.

An Tad a Familh :

Kenavezo, ma gwreg, ma fried vertuzus !
Boe mza oamp unanet ni a oa evurus.

Red eo da guitaät, az lezel da-unan
Da gelen, da vezur hon bugale vihan.

Diwall ané atao pell pell diouz pep danjer,
Digas d'eze ive envor deus o zad ker.

Ha me, diouz ma c'hoste, pa vin pell pe pelloc'h,
Hag en noz hag en de me a zonjo ennoc'h !...

An Den Yaouank :

Kenavo, ma Bro gaer, kenavo Breiz-Izel !
Kenavo d'it, Kerne, bro garet ma c'havel !

Kenavo, ma c'herent, kenavo mignonned !
Marteze, piou hen goar ? ne zistroiñ me ket !

Kenavo mignonez, fleuren ar gwerc'hed,
Te hag a zibabis da vezan ma fried.

Kenavo Jakobin, kenavo marc'h melen !
Nan efomp ken hon-daou da genstriv Rostrenen.

Kenavo ma Jako, kenavo ma marc'h mat,
Hanvet e-bars ar vro « Tad an ebeulien vat » !

D'it-te em eus keuz bras, o ma marc'h dishual
A zanten dindanou gant an hast o tripal !

Kenavo ma c'hi koz, ma mignonig fidel ;
N'aimp ken d'an nezadeg hon-daou da Ganivel.

Kenavo Bothoa, kenavo parouz kaer !
Ennout e tremenis hep soursi ma amzer.

Kenavo iliz koant, o iliz ar gaeran !
E-lec'h em eus me graet gwechal ma fask kentan.

Kenavo bered vad, 'lec'h m'eman o repoz
Ma zonton Jan-Mari ha ma holl dudou koz !

Kenavo d'it ive, ma nezig Log-Gweltaz !
 O kuitat ac'hantout ma glac'h ar zo bras...
 Mar distrofemp d'ar gér, ma breudeur ker ha me,
 D'hon zad ha d'hon moereb o pebez levene !
 Mes d'hon zad mat, dreist-ell, pebez devez a joa !
 U'hoar Tazi (1) a ganfe d'imp eun Alleluia.
 Met, mar deu an Ankou, mevel vil ar Voched,
 Da falch' eun bennak deus ar breudeur karet,
 Neuze, mignonner ker, unanet ho peden
 Gant pastor Bothoa e-pad an oferen.
 Goullennit gant Doue ar repoz eternel
 'Vit soudardig ar Frans, he servijour fidel.

An hini a lakas ar c'homzou-man 'n eur werz
 'Zo arru koz ha fall, kollet en deus e nerz.
 Nan hallo ken, allas ! mont da zifenn e vro,
 Met e nizien nerzus en e lec'h a rauo.

PENHOUARN.

(1) Anastazi.

KELZIER EUS HON MIGNONED A ZO BR BREZEL

Kelou a zo deut d'imp ar zizunman eus hon Rener, an aotrou Moal ; hon c'henlabourer ker Klaoda ; hon mignon an aotrou Jaffrennou, ha meur a hini eus hon lennerien vat, a zo holl yac'h, a drugarez Doue. Hon menoz kaloneka d'ezo holl, ha Doue d'omiro bepred e-kreiz tan ar brezel !

Setu aman lizer hon Rener ker, an aotrou Moal :

Aotrou Vallée ker,

Digouezet eo ganin ho lizer diwezan ; trugare d'ec'h !... En emi denn a ran gwellañ m'hallan. Dibri mat a ran ar pez a roed d'imp. Dilhad ive am eus trawalc'h, rag dougen anez er zach'a zo d'ober, ha beptri, Ipevar de, e chenjomp lec'h : teir, leio d'ober war droad, ha sammet.

Evrus on o klevet oec'h yac'h. Me 'zo ive, a drugare Doue. Bemde e vezzen skuiz, met bemnoz e tiskuizan. Ez oun o tanzen eur pennad-skrid eyit Kroaz ar Vretoned, met amzer a zo nebeut nebeut...

Kenavo d'ar blijadur da gaout eus ho kelou, ha gourc'hennou d'an holl e ti Kroaz ar Vretoned ! Ho mignon.

Y.-M. ar M.

G.-S.— E oan o teurel pled hirie penos aman, er vered ha war an tier, an holl skritelloù a zo e flamankeg. Pegouls e vo graet kemend-all a stad eus hon brezoneg, e Breiz-Izel ?

Emomp war an hent da welet seveni mennad hon Rener ker. An holl o deus gallet lenn, en hon parouziou, ar skritelloù a zo bet nevezavet e brezoneg eus ar reisa diwar-benn an « Amprest ». Eur vad a gammel war-rôk eo ze. Fizians hon eus e vo dalch'et ganti hag e vo rentet d'ar brezoneg, goudre ar brezel, al lec'h a enor dieet d'ezan.

•••

El lizer-man da heul, unan eus hon gwellañ lennerien a ro d'imp eus e gelou. Goudre bez e genta linenn, sez miz dioustu, bag hen 44 vloaz, setu hen laket da labourat war e vicher a galvez. Plijadur a ray d'hon lennerien gouzou doare hon mignon hag ar vicherourien all a zo gantan, darn anezo Bretoned.

Atronenez rerenerien Kroaz ar Vretoned,

... Goude chom er genta linenn eus an 19 a viz Meurz beteg an 13 a viz Here, setu oun bet laket da labourat war va vicher evit eur pennad. Diés em eus kavet kuitata va c'hamarad gwele ba va c'haporal I oeiz ar Prat. breur da Glaoda (Pluenzir), kouls-koude en em gavan evrus aman, pa'z eo gwir e c'hellan repoz bemnoz bremen. Och' ober lochou klet evit ar mindraillherezed emoun, o veza oun kalvez eus va micher. Kavet em eus aman eur c'hamarad, F. B., eus parrez Tregunc, hag e roan va niveren Kroaz ar Vretoned d'ezan da lenn, pa em eus achuet lenn anez.

Dek kalvez emomp aman a-grevet, en eun tiig bihan graet gant plenoch popli ha toët gant paper goudronet. An ti en deus 6 mètr hed ha 2 vetr haoter a lec'hed, hag e kouskomp dek, hag a-wechou daouzek e-barz. Yac'homp holl, a drugarez Doue, ha kouls-koude emomp er glebour alies. Alo ! c'hoaz eun tammiq kallon evit faeza ar « Voched » !

Kenavo d'eur wech all.
J.-M. Q.

Kanaouen eur zoudard breton

o tistrei deus ar brezel d'ar gér

Arru ec'h eo 'velkent an devez A oa pell zo ganin gortozet ; Hirvoudi am eus grët aliës, Bremen ma chaden 'zo torret... O devez karet,
O devez benniget !

Sav warnon da heol madelezus, Ma tommo c'hoaz ma izili ! O heol, skuill ar skilriñ lintrus, Ha kemer lod 'barz ma dudi.

Meur a wech em eus bet poan-spered, Skuillhet em eus iv'e daerou ; Hirie ez on evurus meurbet : Echu ec'h eo d'am zrubuilhou.

Devez benniget,
O ken gortozet !

Tridal 'ra ma c'halon en em c'herez, Seder ez on evel eun eostig ; Soudan e welin c'hoaz ma bro Breiz, Ma farouz, ma zud, ma 'dousig'.

E-pad ma zroiou er brezel bras, 'M eus gwelet kalz a vroiu koant, Met n'em eus gwelet, nan biskoaz ! Hini hag a vefe ken drant

Ha ma bro garet,

Breiz-Izel hanvet.

O ma Breiz, rouanez ar briou, Breiz, bro didius ha dispar, Eur zoudard bugel d'az aochou Eus a nerz e galon az kar !

Hebdale en em gavo adarre Ma zreid war da zour kalet, Hag eno, gant an amzer-neve, E klevin kan al laboused,

Pere a larc

E-touez o zonio :

a Dizro, dizro, soudard yaouank, Deus da welet da lojennig, 'Lec'h ma kavi eun nor digor-frank, Eun tad, eur vamm hag eun « dousig ».

O ! gwelet a ran tour an iliz, Klevet a ran mouez ar c'heleier ; Gant o zon en em gavan diskouz, Ma c'halon 'zo laouen, seder,

Rvk, ma 'z eo ken kri

Tec'hel, kimiadi, Pegen evrus e, eo iye, Goude ma vîr bet ankeniet, Dizrei mat, yac'h ha leun a vuhe D'ar vro lec'h ma vîr bet ganet !

N'oufe den laret ar blijadur

A zo bremen 'barz ma ine ; C'housaz ar bleun balan hag ar glazur A ra d'in bevan a-neve...

Dirazon e welan

An ti a garan !

Ti plouz mazud koz, ma mamm, mazad, O ti bihan koant ma c'havel, Ac hanout-te a garin dalc'h-mat, Ennout-te e fell d in mervel !

Ennout-te e teuin da ziskuiza

Deus ma zroiou hir-hir ha pell, Ennout e chomo ma dous Anna A ra bremen warnou eur zell.

He daoulaga'l glas

D'in-me a ouelas...

En em frealz hirie, ma dousig koant, Setu e hoaz da wella mignon ; Gant an na gemer ken nec'hant, Rak d'it-te ec'h eo e galon !

Tad ha mamm gêz, setu ho pugel,

Paet gant an d'e d'ar vro ; Dizro ez eo c'hoaz da Vreiz-Izel.

Warnan no skuilhet ken daero,

Met roet d'ezan

Ho pennoz ar gwellañ ;

Benniget bremen e garante, Ha graet ma vezo evrus ; Annaig a vo e wreg heb date, Annaig a vo d'ec'h doujus.

Eur skouer vrás a galonder

roet gant daou zoudard breton

Hon c'henvroiz a lenno gant plijadur eur c'hrenna eus eul lizer skrivet ganteur serjant diwar-bennan aotrone Mauduit, gindik eus a Gemperle, ha boutaouer-koad aroak ar brezel, ha Cadoret, eus an Oriant, o deus diskozezet, du-hont, war dalben ar brezel, eun nerz-kalon dispar :

An 30 a viz Here, en « Artois », el lec'h hanvet al « Labyrinthe », eun tenn-miñ alaman a strake etre an dioulinen, o stanka ar c'hariden elec'h e laboure an daou Vreton Cadoret ha Mauduit.

Goudre ar darzaden, da heul eur sklerjez dallus, e weljont e oa bepred o goulou war elum, met dizac'het e oa an douar er penn-adreny eus an toull o lezel gasto nemet eul lec'h striz da fiaval. Montr Mauduit a oa chometza-zay war nau heur hanter eus an noz.

Neuze e fellas d'ezo dont buhan er-maez eus an toull tenval-ze, hag e stagjont gant al labour, en eur gana soniou brezonek.

Goudre eun nebeud amzer, an èr o veza deut rouez, ne c'heilont ken dialani nemet gant poan. Toulla'reont bepred. Erfin e weljont eur prenynoz o lugerni a-us d'è hag ar stered en ovlao.

War-dro hanternoz e oa. Hep koll kalon, e paou ezont, evit selau. Klevet a rejont kaozeal alamameg en o chichen.

Eur c'hrelan alaman a zo dirazo. Raktal en em guzont ha bec'h adarre d'ober eun toull all da zond er-maez en tu-enep war-za al linen c'hall.

Goudre eul labour rust ha tenn, an eil nosvez e c'haljont diboufa, met an noz a zo skler, rag al loar a zo savet. Red e vo d'ezo gortoz an noz

alt evit gallout tec'het hep beza gwelet.

O dilhad a zo e truilhou. Setu ouspen daouzevez n'o deus ket bet da zibri oa da eva. Epad an deiz, ar grenadenou a darz e-kichen an toull elec'h 'maint kuzet. Hon bombezennou a gouez stank damdost d'è oc'h ober reuz etouez an Alamaned. Klevet a reont an e o krial-forz gant an anken.

D'an deirvet nosvez, ar c'henta a viz du, da greiz au noz, Mauduit a zigouez e kichen ar gedour galt.

Cadoret a yware lerc'h ware grabanou hag e sailhont o daou er fosioudien ar Fransizien elec'h eus mall gant o c'hamaraied da rei d'è da zibri da ha eva, rag kalz ezom o doa.

D'ar gourc'hennou graet d'ezo e respondont : « Ar gente gwech e tigouez an tol-ze ganeonp, ni a c'houio en em denna gwellc'h. »

Ar saperien Mauduit ha Cadoret a zo bet roet d'è ar vedalen-enor,

GOURLHEMENNOD

Bet hon eus da ziweza eul lizer digant hon mignon ker ar borz « Bodlann » eus Keraez, a zo o c'hom bremen e Pariz. Mad eo ar bed gantan. Eur vîc'hig vihan a zo ganet d'ezan, en deus roet d'ei an hanou a Viviana.

Yec'hed ha buez bir da Viviana vihan hag hoa gwella menoz d'he zad ha d'hemam.

MENEGOU A ENOR

GUIPAVAS

An aotrou Yann Cardinal, serjant er 22vet kompagneuz eus an 219vet rejmant a zo bet laket war daolenenor ar vrigaden gant ar menegman : « War an talben aboue derou ar brezel, bepred war-zao evit ober e zlead en emgannou rusta, karget da evesaat ouz labouriou ar gompagnenez, a zo bet gloazet grevus er mareze. »

An aotrou Cardinal a oa aroak ar brezel, e kloerdi ar Spered-Santel, e Pariz.

MONTRouLEZ

Daniel, adjutant er 116vet war droad a zo bet laket war an daolenenor ar vrigaben gant ar meneg-man : « Is-ofiser leun a herder da gendelc'hier an urz-vad etouez ar zoudard. En deus graet e zlead en asailh avras ouz fozou-difen an Alamaned er Champagn. En deus kemeret perz ar 26 a viz gwengolo gant eur c'hant den benag en asailh ouz eñebour o vlenia e zoudarded beteg an orjaleno-difen.

Bet en deus ar vedalen-enor hag ar groaz-vrezel da heul an eil menegman : « Bet gloazet diou wech en asailh ar 26 hag en hini an 28 a viz gwengolo. »

KELZIER EUS AR YSO

HENBONT

Euu haro yaouank. — Eur paotr yaouank oajet a c'houezek vloiz hep ken, e hano Castel, a zo marvet da ziweza, o rei e vuez d'e vro. Kuia-ta a reas d'an 3 a viz hero 1914, gant soudarded ar bempzket « territorial ». Oc'h en em guzat e gwelet an treñ e tigouezas evelse en talben, En, goudre kalz a droiou, e oa bet digemeret gant an 73vet rejmant war droad.

Oc'h en em gaana da heul ar soudarded-man eo e kavas eur marc-enor.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie S.-Gatiaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

A brezoneg bag ar reiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FONNEZ AR ZEIL.
Sant Yves ne deout ar feiz,
Sant ar galleg eo ay a Vreiz.
FONNEZ AR GEL.
Dalc'h bepred d'ho prezoneg.
Ter ar ded vod ha klonez.
Ter ar feiz eo; ma ve tréchet,
Douspan ar Vez, e vo Poched!
MILIN.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Alouennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An Tad Trebaol 4 real
Juluan Godest 4 real
Trugare d'hon mignonned !

TAOLEN AR BREZEL

Dimerc'h her diweza, hon Tad Santel ar Pab en deus hanvet pevar cardinal nevez. Da gever al lid, n-ze en deus gaet diwar-henn ar brezel hag ar peoc'h eur brezegen eus ar c'haera.

N'eus ket bet an deiziou tremenet netra a bouez bras war d'iben ar Frans. En « Artois » hag er « Champs » kanoliadeg. Eun nebeut argadeau alaman a zo bet dizarnennet.

Kemm ebet gant ar sizou dremenet war d'iben an Itali, houman a zo en em glevet da vad gant Bro-Saoz hag ar F'ans evit ar pez a ell an disken zo darded e porz S-lonik, ha da zelc'h etat eno. Roue ar Chres a lavar bepred ez eo a du gant ar r'-umanet evit rei d'eo traokiz da dremen war douar e vro, nemet karout a raf gwelet hon souarded o kuituat Saloniq da zond war o chiz, ar pez a vefe eur lazi bras evidom pa hag hon lafke en eur wali-stad. Ze ne vez ket gaet ; dalc'h et veo e o beteg ar fu.

Souarded ar Zerbi a zo bet rediet d'en em repui en Aibani.

Ar Vulgared n'em em glevont ket moi gant o chenseurteud. An abek da ze eo ma fell d'an Aotrich kaout Monastir. Ar bobl vulgar, nac en arm n'emaist a du gant kement-se. Gwelet mad a reont penaos ar Aotrich a zo o klask tapout Saloniq dre Vonastir.

Ar Vulgared a choulen paouez gant ar brezel, kas endro an Turked er-maezeus an Thras elec'h m'emaist

breman. « Disunvaniez a ra dinez. » Gant-se, gant an holl glemmou-eus ar Vulgared, ez ay prim war loskaat an ere et ezo hag o mignoned, Alamanei ha Turked.

An Alamagn a zo aet skuiza-walc'h gant ar brezel he deus dichadennet war an Europ. Coul-n a ra ar peoc'h, Kambr ar gannaded a zo en em votet evit komz diwar-henn kementse. An aotrou Bethmann-Holweg a zo laouen-bras da gaout eno un diarez mat da zisplega e venozou war ar peoc'h, o seblanti beza rediet d'hen ober gant koste-en ar voutinerien (socialisted) hag ar bob. Evelse ne vez ket gallod tamall d'ar gouarnamant beza klasquet ar pleg-ze. Ar c'banseller a gont ive war ar Pab ha gouarnamant ar Stadou-Unanet d'ober o gwella da veza a du ganta da gas ar mennad-se da vad.

War dalben ar Rusi an traou a gerz difoun ; netri nevez a bouez diouz an tu-ze, nemet prest eo ar Ruisianed da gas souarded da staga ouz ar Vulgared pa vez red.

En « Dardanel » ar bemp eus ar misz eun argaden gant an Turked a zo bet dizarnennet gant ar re-umanet,

Ar Zaozon a oa aet e brim war-zu Bagdad, eur gér binvidik-mor eus an Azi-Vihana o deus kavet war o hent eun arme a Durked a oa re d'eo ; gant-se o deus ranket mont war o chiz.

Er mor « Marmara » eul lestr-spluier saoz en deus gouelet eul lestr-enep-tarzer turk. Daoù ofiser ha daou-ugent martolod a zo bet prizoniet.

KUZIER BUS HOY MIGNONED A ZO ER BREZEL

Hon c'henlabourer Gweltaz en deus bet digant hon Rener ker, an aotrou Moal, eul lizer o lavaret e oa yach bepred Gwelet en deus, war an talben, eur medisin genidik a Vreiz. an aotrou Boucher, ha koozeet gantan eus ar Vro. Doue da viro e yec'hed d'an aotrou Moal ha d'ho c'henvroiz, a zo gantan e fosiou difenn an Hamernoz ! Gwall-zies eo d'eo breman gant ar glebour hag ar yenien a ya war griski : giao a ra war harzou Bro C'hall evel aman, hag erc'h a zo kouezet e lechiouzo.

Kelou mat a zeu d'imp eus hon

c'henlabourer Erwan Kerou a zo prizonier e Meschede, Alamagn. A-unan gantan, en hevelep kompagnunet, ez eus kalz a Vretoned all. « Kaset ez eus bet d'eo cun nebeut pakadoù a-berz « Kroaz ar Vretoned », Kaset e vo pakadoù all ar re eus hon skrivañnerien hag hon lennerien a zo breman prizonierien. Digemeref e vo gant plijadur an alouennou a deurvezo hon mignonned digas d'imp evito.

Hon holl lennerien o deus dalc'h et sonj eus ar pennadou a veze gwechall war « Groaz ar Vretoned » hep mis diwar-benn « Cenad », pe « unnad » an Tad Trebaol, ar misioner santel ha gouiziek a boanie da zistrei ouz an Iliz Katolik hon breudeur dianket a Vro-Gambre (Pays de Galles) ; savet en doa e « Gannad » da unani an diou bobl mai-ouz-mui dreist d'ar mor, evel ma oant unanet an amzer hon zent koz, pa na reont nemet « Eur Yez, eur Feiz, eur Galon ». Gant ar brezel an Tad Trebaol en deus ranket dilezel e vision hag e « Gannad » benniget da gerner peurz e d'fenn ar vro. Skrivet en deus d'imp eus an hospitaile-lech m'eman klanvdiour da gas e wella menoz da « Groaz ar Vretoned » ha d'he lennerien. Trugarez, d'ezan, hi ra viro Doue anezan e-kreiz risklou ar brezel, d'ezan da adkrigi e hoaz gant e « Gannad » hag e labour santel evit Doue hag ar Vro !

Mamm hon mignon ar Vro-Skoz, a letanant Malcolm Stewart Blane, he deus bet ar vadelez da gas da Rener koz « Kroaz ar Vretoned » eun nebeut pennadou he deus gaet moula en envor d'ho mab ker, a-unan gant e boldet. Eur gwall-goll eo bet maro al letanant Malcolm Stewart Blane, neket hepken evit Bro-Skoz, e vamm vro, hogen ives evidomp-ni Breiziz, evel evit ar Geltaid o : Iwerzoniz (Irlandais) ha Kambreiz (Gallois), p'en devoa gouestlet e vuhez da grevnaat « Unaniez ar Geltaid » en sell eus o « Emzav ». E-touez ar pennadou a zo bet embannet gant e vamm en envor anezan, en em gav eur pennad skrivet gantan e fosiou-d'fenn, eun nebeut a raoz e varo, hag ennan evel eur « rak-taolen » eus ar pez en devoa ch'hoant d'ober. E sell emomp d'e drei e brezoneg. Kas a reomp da vamm hon mignon, en hano Breiz a-bez, hon gwella gourc'hennou a gengavañ hag a drugarez, hag e choulennoù digant hon lennerien kaout koun eus hon mignon dirak Doue, ma vo e vennoz gant e eñe !

TRUBUILHOU AN AOTROU GAM, pe Torrou-penn an deiz kenta'z bloaz, pezg-c'hoari e daou arrest, 0 fr. 30.

Kenavezo, Dirlemm !

Kenavezo, Dirlemm, maro ez out eta ! Au Ankou a ro d'it eun tremen ar c'haera ! War douar ha war vor, hirio evel gwechall Breiz Izel eo a ro moia skor da Vro C'hall.

Kenavezo, Dirlemm ! o pebez kalonad Evit da vignoned, vit da vamm [dad ! Sonit ar c'hanv, kleier parrezig Gwimilio, Sonit ar c'hanv, kleier, d'ar barz yaouank [maro].

Kenavezo, Dirlemm, te zo bet douaret Pell diouz bro ger Arvor, pell diouz da dud [karet ! Mes eun deiz a deuio, maretez a-r'korr pell, E teuy da relegou da jom da Vreiz Izel.

Kenavezo, Dirlemm, Hor Zalver ker Jezuz En devo grët warnout eur zell trugarezus ! Gloc'h ar Baradou da viken ra skedi, O tougen en da zourn skourr ar verzerentil

Kenavezo, Dirlemm, da vignoned ato Ac'h-anout an envor da viken a zalc'ho... Kenavezo, Barz mat, kousk e peoch d'ha [ch'hal] Ma'z ay ar Voched lor diwar douar Bro-C'hall.

Kenavezo, Dirlemm ; ar gwad ac'h eus skuilhet Evit difenn ar Vro ne vez ket kollet ; War an douar glepict gant gwad ar verzerien E vleunio skedusoc'h rozen ha lilien !

« PLUENZIR ».

Port d'Issy (Seine), 29 decembre 1915.

AL LITHUANIZ

Al Lithuani a zo eur vro enni war-dro sez million a dud o komz eur yez d'eo o-uman hag o heuill, al lezen gatolik.

Al Lithuaniz, daoust d'eo da veza kelc'hiet a bep tu gant rouanteleziou bras, ar Rusi, ar Aotrich hag an Alamego, o deus gouezet miret mat o yez, o stum-spered o gwiskamant, o gizou, o c'hredennou hag kement tra a ra o broadslez. Mar n'o deus ket galat miret o frankiz dindan ar rouanteleziou-ze, da vihana o deus miret o ene a bobl.

En amzer gent an douar dalc'h et gante en em lede adaleg ar mor Baltik betegen ar mor Du.

Er stum ze e raent evel eun harz ouz ar breizerien a zeus eus broiou ar Zav heol da wast a Europa hag e talc'hont penn d'eo kalonk. Eur vad dreist o deus gaet da boblou an Europa. Gwaz a ze d'eo e kouezjont e dalc'h Polonia, ha pa vos laeret ha

dismantret ar Bologn e voe iveau dispenet ha sujet al Lithuaniz gant ar Rusi bag an Alamagn.

Adaleg neuze al Lithuaniz o deus bet da c'houzant da viret o yez hag o feiz.

Er brezel-man al Lithuaniz o deus en em ziskouzezet leal e-kenver ar Rusi. An noblans alaman o doa gwellet ar c'hérou gwella, ar gouren lithuan a enebas start outo. Fizians o deus er re-unanet a fell d'ezo adsevel ar pobloù bihan dre rei d'ezo o emrenerez hag o frankiz.

Istor koz al Lithuaniz a zo plividik bras, he deskadurez a zo kaer, hag he foaniou bremont a zelleste a-walc'h d'ez eun dic'baou aberz ar Rusi. Al Lithuaniz o deus fiziens war gement-se.

Hirio al Lithuaniz a zo distrujet-oll. Al Lithuaniz o deus tec'het rag an Alamaned ha red eo bet d'ezo en em guzat er c'hoajou don.

Ar bobl-man ne fell ket d'ez beza renet na gant Poloniz, na gant ar Brusianed, na gant ar Rosianed ; hec'h « emrenerez » hag be frankiz a fell d'ez kouaout ha netra ken, evit labourat da gerzat war hent he spred hag he galvedigez a bobl.

BUGALE BREIZ !

Kinniget da lennerien vihan
« Kroaz ar Vretoned »
War don : Me meus bet plijadur.

Bugale Arvorik,
Bleuniou a goantiri,
Ho sellou birvidik
Zo leun a velkoni...
Bugale Arvorik,
Perak na ganet moi ?

En draouen, er mene
Kan an evnedigou
Gwechall en em veske
Gant no c'hoarz-dennou ;
En draouen, er mene
N'eus ken nemet kanvou.

Evel eur barr-arne
En oablu digatar,
Eur walen didrue,
Eur walen a c'hlac har,
Evel eur barr-arne,
Zo kouët war an douar.

Ar Brusianed fall
O deus bet huveet
Sunan, evel gwechall,
Gwad hon bro dismantret ;
Ar Brusianed fall
A renk plaedat !

Ho tad a zo pell pell,
Kreiz tan an emgannou ;
He zellou en dreuwel
Ho mamm a ra kanvou...
Ho tad a zo pell pell,...
Sec'h et d'ei he daerou !

Eledigou tener,
Jezus eo ho Mignon,
Goulet vit hon bro ger
Gonid, peuc'h ha pardon ;
O eligou tener,
Digoret E galon !

Bugale Breiz-Izel,
Chouï eo konfort ho pro ;
Warnoc'h eman he zell
Er reuz-man ken ga'o ;
Bugale Breiz-Izel,
Seiaouet he c'hlemmo.

He dor d'ec'h a ginnig,
'Vel eun arouez a c'hlaoar,
Baniel an Herminig
Ru-gwad, splan La dispar.
O mibin Arvorik,
Miret-han digailhar !

KOULMIG ARVOR.

E dra da bep-hini!

Ar zizun dremenet hon lennerien o aman deus kavet « Kanaouen eur zou-dard o tistrei deus ar brezel d'argér. »

Ar ganaouen-ze, hag a oa bet ka-set d'imp gant eul lenner, n'oa hanoberour ebet warni...

Kemeret e oa bet gant al lenner di-war al levr « Bleuniou Yaouankiz », ha distummet gantan en hevelep doare ne voe ket anavezet ganimp.

Keuz hon eus da gement-se, hag e pedomp hon Renier ker, an aotrou Bocher da bardoni d'imp an taol a zo bet graet gant eul lenner dre-zievets ledhen moarvat,

PEZIOU NEVEZ TOULL

Ar c'houarnamant en deus laket er ch'ouverz, peziou nevez eur real.

Ar peziou-man a zo toull en o c'breiz. Graet e oant e mis gouere 1914 ; hogen diskleriadur ar brezel a viras d'o feur-ober ha d'o skigna.

Hebdale pell e vezint gwelet war varc'hajou ar vro.

KIMIAD EUR ZOUDARD YAOUANK

WAR DÖS : Kaourantinig

Ma c'halon baour a zo fraillhet,
Ma daoulagad a zo glebiet,
Karget e'h on a boan-spered.

Bro ar Frans, evit he zouten,
A losk warnon eur c'halvaden,
Ha red eo d'in heuilh al lezen.

Kenavo d'ec'h, k'ement garan,
Red mad eo d'imp dispartiet,
Kenavo d'ec'h, laran breman.

Kenavo d'ec'h, ma mam, ma zad,
A zo bet evidon ken mad,
Kenavo d'ec'h, gant kalonad.

Kenavo d'ec'h, breur, c'hoarez,
A zo holl ganin-me karet
Breman 'vefom dispartiet.

Kenavo d'ec'h-hu, ma mamm-gozi
Pedet evidon de ha noz,
Ma heuilhin roudou ma zud koz.

Kenavo, lec'hig du lius,
Elec'h tremenas evurus,
Ma bugaleaj, re foannus.

Kenavo, dreist-oll, ma dousig,
Fleurennig flour, ma c'halonig,
Kenavo ma zurzunlig

Tavit, ma dous, na ouetelet ket,
Ho mignon ker 'vo ket kollet,
Ha feal d'ec'h a vo bepred.

Kenavo d'ec'h holl dud ma bro,
Kenavo ac'h d'an distro,
Da gement 'garen, kenavo !

MAB AR CHOUAN.

PEVAR LEVR MARVAILHOU evit ar Vretoned, 3 fr. 20.

KENTOCH MERVEL ! darvoud tennez eus istor ar Vro epad an Dispach', tri arrest, 0 fr. 40.

Darvoudou-mor

Eul lesti-dre-dan saoz taolet d'an aod

Ar pevar a viz kerzu, war-dro eun eur hantec eus an abardaez, al lestr zaoz a « Star of New Zealand », eus porz-mor Belfast, a oa aet d'an aod war eur roch e kichen ener Volenec, dre eun amzer gloet ha tenval, mor kounaret hag avel vrás. Ar vingtolded, 48 den, a zo bet sovetaet. Ar vag-pesketaerez. « Santez-Anna-Alre », mestr warni Kerberenes, he deus sovetaet 23 martoled.

Ar vagig-sovetaerez eus enez Volenez, he mestr an aotrou Delarue Aimable, ar sovetaer brudet, en deus sovetaet 25 den.

Al lest a zo kollet. E oa o tond eus Montevideo ; karget e oa a gig skornet ha mais evit an Haor. O vont e porz Brest edo. Renet e oa gant ar ch'abitent Paul.

Gouda beza tremenet an noz e Molenez, an dud war e vourz a bet ble-niet war-zu Brest.

MENEGOU A ENOR

MONTROUZEZ

Edouard Ledan, serjant er 6vet rejimant a ijinerez, a zo bet laket e hanow war daolen-enor an arme. « En asailh a-vras ar 25 a viz gwengolo, en doa graet e zlead gant eur nerz-kalon-dreist hag ar brasso dispriz ouz ar maro. Mont a reas beteg eil linen an Alamaned ; hag hep paouez en deus dalc'het da vond war-raok. » War veza hanvet da eil-letanant e oa p'eo bet skeot war an dachen a enor.

— Per Ledan, breur d'an hini hanvet ubeloc'h, serjant-major er 248vet rejimant war droad, a zo bet hanvet da eil-letanant da heul emgannou taer ar Champagn. An 248vet en doa stourmet ken kalonek ma en deus ar jeneral Joffre laket ar rejimant-ze war an daolen-enor ha staget ouz e vaniel ar groaz-vrezel.

— An aotrou Yann Lefebvre, eus ar 7vet rejimant a galonierez, breur d'an aotrou Ch. Lefebvre, avokad, a zo en talben aboue deraou ar brezel, hag a oa bet gloazet ha hanvet da gabiteen goude emgann ar Marn, a zo o paouez kentek war daolen-enor an arme an deiziou-man, ha roet d'ezan da heul ar groaz-vrezel. — Hon gourc'hemennou.

ROSTRENN

An aotrou Jozef Jégou a zo bet roet d'ezan ar vedalen-enor gant ar menegman : « Is-Ofiser leun a nerz-kalon. A zo bet gwall-c'hlaoazet en asailh ouz al linennou alaman, d'ar 25 a viz gwengolo. » Bet en deus da heul ar groaz-vrezel. Hon ourc'hemennou.

PONT-MELVEZ

■Yann Aberrien, sergeant an 151 vet war droad a zo bet laket war daolen-enor ar rann-arme gant ar menegman : « En deus e pad tri devez kendalc'het da stourm gant e strollad soudarded dindan tarzadennou ar boulji-kanol. Gloazet eo bet. Hon gourc'hemennou d'ezan !

AR C'HOUERC'HAD

Medalen ar brezel.— Hon c'heuvroad enorus Anton Bourdonnec, eus ar Genkiz, mab henan Kerloho, a zo bet laket war an daolen a enor gant ar jeneral rener ar 87vet rann-arme war droad.

Serjant er 73vet « territorial » an neus roet meur a wech e-kreiz ar brasa danjer testeni eus e galoniez ha roet atao ar wella skouer d'e zoudarded.

■Hon gourc'hemennou ar gwella d'ar serjant ha iv'e wreg yaouank

a ren gant kement a breder he méri vrás aboe ma 'ch eo ét he fried d'ar brezel.

PENHOUARN.

KELZIER EUS AR YAO

ROSKO

Buanek ha lser. — Yann-Mari Guivarc'h 47 vloaz, mevel e servij an iron Fransoaz Guivarc'h, er Prateriou, a oa distroet diwezad er gér eun nczyez. An nor a oa bet serret. Fulor ennau, ar mevel a dorras ar weren war eur prenest hag a zailhas e-barz an ti.

Ne layaras netra da zen, 'met, o kemer daouzac'h ognon, ez eas an de warlerc'h da werza anezo evit ar vagig. An bevar lur ha tregont d'eur marc'hadour a Rosko.

Beza en devo da respont eus a laeronni-ze dirag ar varnerien.

SANT-BRIEG

Maro trumm sur zoudard. — Mab an aotrou Belbeoc'h, soudard er 71vet, e oa gwan e yec'hed. Dir-gwener diweza, e koanias evel kustum hag ez eas d'e wele, er ch'azern Charner ; antronoz vintin, e oa kavel maro.

AN DIAOUL POTR, marvailh gant Dir-Na-Dor. 32 pajen. Priz, gant ar frejoukas, 6 gwenneg.

PIPI GONTO, levr marvailhou nevez, gant Dir-Na-Dor, 184 pajen. Priz : 6 real; 4 gwenneg ouspen evit ar frejoukas.

RIMADELLOU BREZONEK, Trede Levr Marvailhou evit ar Vretoned, 2 f. 20.

CHOMIT ER GER ! Darvoudou c'hoarvezet gant eur Vretoned eat da glask.. fortun da Bariz, 0 fr. 30.

LEVRIG-DOURN, Trede-Urz S. Fransez evit tud ar bed, 1 fr. 90.

AN TEIR C'HAD HAG AR MEVEL LAER, daou bez-c'hoari farsus, berr berr, eas da c'hoari e pep leach. — Evit bugale, pe tud yaouank : 0 fr. 30.

TOG JAN HA POTR E VRAGOU BER, daou bez-c'hoari eur ar bravon gant Dir-Na-Dor, en eul levrig a 50 pajen. Priz, gant ar frejoukas : 6 gwenneg.

BUHE HA MERZERENTI JANED ARK; konted d'ar vugale gant Dir-Na-Dor; 55 pajen. Priz : 6 gwenneg gant ar frejoukas.

BUHE AN DEN EVURUS CHARLEZ BLEIZ, dug a Vreiz, gant Dir-Na-Dor, 70 pajen. Priz, gant ar frejoukas : 8 gwenneg.

EUL LEVR NEVEZ

KENTELIOU LABOUR-DOUAR

gant Gwilherm

Al levr nevez-man a hello ober kals a vad d'ar labourerien-douar. Setu aman roll ar pennadou a gaver eanan : Labouriou ar park; An tel hag ar tempz; Ar foenn; An eost; Ar jistr; Ar mel; Ar chezeg; Ar zaou; An oc'hén; Ar moc'h; An denved; Ar chonified; Ar ch'lennou; Ar boued loened; An avalour-douar; Al laez; Sendikad hag asurans; Kuzulhou medesinez; Lavariou fur.

Kavet e vez da brena e ti-moulez ar Bobl. Keraez. Chouec'h real eo ar prez anezan gant ar frejoukas, evit eul levr hepken; dek real evit daou levr.

Le Gérant : F. GOUYETTE

St Brieuc. — Imprimerie St-Guillaume

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar blouz, evit Breiz ha Bro-Chall.
2 skoed evit ar broiou estren

Ar brezoneg bag ar leiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
FURNEZ AR KAL.
Sant brezoneg eo deout ar feiz,
Want ar galleg ez ay a Vreiz.
FURNEZ AR GEIZ.
Dalc'ont bespr d'ho brezoneg,
Fer an dud vad ha kalonek,
Fer ar feiz eo; mis e trez'het,
Gouzen ar Yez, e vo Poc ned!
MILIN.

Alazennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

An aotrou Corre, adjudant. 20 real
An dimezel B. al Léz..... 4 real
An dimezel Nagard..... 8 real
Trugare d'hou mignonned !

TAOLEN AR BREZEL

Aboue ar pemzek eus ar miz e vœu
paouezet a zigemer arc'hant gant an
Amprest evit difenn ar Vro. Kredi a
rér ez eo aet mad an traou gant al
labour-ze. A-benn eun nebeut deiziou
e tevio kelou d'emp.

War dalben ar Frans, n'ez eus ket
bet nemeur a dra a-bouez bras ar
zizun-man ; nemet kanoliadeg stank
a-walch diouz an daou du evel kus-
tum en « Artois » bag argadennou
bihan hep chencharment.

Hervez keleier a-bouez deut d'imp
an deiziou-man, e veze c'hoant gant
an Alamaned da gas eun niver bras a
dud war dalben ar Veijig da staga a-
vras ouzimp. Met prest omp d'o dige-
mer kalonek.

**

War dalben an Itali eman sioul a-
walch an traou ive : argadennou a
nebeut a bouez evel war hou talben-
ni. Koulsconde, ar gouarnamant en
deus kaset zoudarded d'an Albani ha
digouezet int eno. An Aotrichianed o
deus kollet o foan, o klask o di-
abenn.

An Alamaned, er Rusi, a gas sou-
darded war linen Riga, d'esa kemer
ar gér-man da heul Dvinsk. War ar
stér « Strypa » e reont memes tra da
gas ar Rusianed er maez eus Galisi
ar Zav-Heol.

En « Dardanel » a re-unanet o
deus bombezennet kanoliou an Tur-
ked war aochou an Azi. An Arabed o
deus enebet ouz-ar Zaozon, en Ejipt,
e-kichen kér Matruh ; dizarbennet int
bet gant ar re-man ha kollet o deus
kalz a dud.

**

An Alamaned a gendalc'h da gas
soudarded er Zerbi hag e velet
gouest da dremen harzou ar Chres
a-benn dek devez. Ar Vulgared, war
a greder, ne heuilhent ket anezo.
Dleid ar Chresianed a zo skler : ober
o galloud da herzel ouz ar Vulgared,
mar bez red.

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

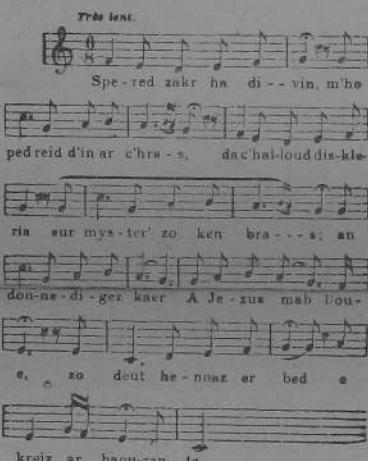
Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieuc.

EMBANNOU-KONVERZ HA
KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Bezet a vez, armeou ar re-unanet, start beteg ar pal pella. Fizians a zo,
bet red d'ezo kila war-zu Sabonik, a e vezô dizarbennet da vad an enebour
lak ar gér-man e stad d'en em zifenn diouz an tu-ze.

SPERED SAKR HA DIVIN

Spered sakr lia divin, m'ho ped, reit d'in ar c'hras
Da c'hallout diskleria eur mister zo ken bras :
An donedigez kaer a Jezuz, Mab Doue,
A zo deut war ar bed e-barz ar baourente.

E oamp pell 'zo amzer o c'hortoz anezan
Da zont war an douar evit hon dasprenan ;
Digouët eo an termen ma vefomp diniec'het,
Ganet eo e Betlém gwir Dasprener ar bed.

An Neny hag an douar o welet ar bugel
A drid gant levensz en eur gana Nouel !
Klevet a iér en oabl mouezioù ar Baradoz,
Hag eur skierder dispar a splann e-kreiz an noz.

Bete parkou Betlém eun ael a ziskennas :
« Setu neventi gaer, kaera 'zo bet biskoaz !
Dihunet, emezan, ha savet, pastored ;
Ganet eo ho Salver, aet d'ar c'hraou d'e welet. »

Pa gley ar bastored gant an ael ar mister,
Penos emañ ganet ho Mestr hag o C'hrouer,
E leont o dñved war ar roz o peuri.
Evit mont 'trezek kér raktal d'e azeuli.

Ne oa ket skler an deiz pa gayjont anezan
E-barz eur marchosi hep na goulou na tan ;
Na mezer na lién n'en devor war e dro,
Nemet gouriz e vamm, netra ken d'e c'holo.

Hag int holl d'an daoulin tro-war-dro d'ar c'havel,
O laret o fedenn hag o kana Nouel !
Rei a rejont d'ezan, 'vel merk a garante,
Peb a zonezong herve o faourente.

Me ho ped, holl boblou, heuilhet ar bastored,
Azeulet ho Krouer war ar plouz astennet :
Sonjet en e gichen e renko, pa vo braz,
Astenn e izili evidoc'h war ar groaz.

E faourente 'zo kaoz d'bon holl binividigez,
Deut eo d'hon c'hennerza dre e zempladurez ;
Hon c'halon a c'houlen evit repoz enni,
Giac'h'ar bras en dese mar bez kollet hini.

KELBIER BUS HON MIGNONED A ZO ER BREZEL

Troet eman breman sellou an holl
ouz bro ar Zav-heol, ha dreist oll ouz
an Ejipt, pa ginnig an Alamaned,
goude k'-meret ar Zerbi, mont di da
aloubi ar vro binydik-se ha da lemel
digant ar Zaozon kanol Suez a drezen
dre eno oc'h unani ar mor Kreizdou-
reh hag ar mor Ruz. Setu aman, da
heul, eul lizer mat digant an aotrou
Dyévre, ofiser a vor, a zo bet kaset
war al lestr-brezel M..., da zifenn ar
ganol, ha gantan kalz a vartoloded a
Vreiz-Izel, a zo eveltan lennerien
gredus da « Groaz ar Vretoned ».
D'ezo holl e kasomp gwella menoz
« Kroaz » ha Breiz-Izel !

Aotrou ha kenvroad ker,

Dont a ran d'ho trugarekaat en
hano eun nebeut martoloded vreizad
a zo ganin war al lestr-brezel « M... »
er mor Ruz, hag a zo laouen-bras o
kaout, bep sizun, ho « Kroaz ar Vre-
toned » a zigas d'ezo c'houez-vat du-
dus ar Vro. Eur vras a blijadur eo
evidomp sonjal en hon Breiz karet,
p'emomp aman en eur sort bro vrein :
berniou traez war verniou mein, hep
eur wezen, hep eur banne dour red.
Hag ar mor n'eo ket gwelloc'h aman
eget an douar : ar mor Ruz a reer
anezan, ha hanvet mat eo gant an
heol grizias o para warnan an avel
skarnil o tevi.

N'eus forz, mont a ra mat atao !
Prest omp, ha gwaz a ze d'an Turked,
mar o dije c'hoant da zont aman. Di-
gemeret mat e vezint ! Kanol Suez
a zo difennet mat gant ar zoudarded
zaoz hag ar vartoloded gall... ha
breton !

A wir galon,

D....

E-touez soudarded armeou Breiz-
Veur en em gav e Bro-Chall gant ar
brezel, ez eus kuz a Gelted eveldomp,
Kambreiz (Gallois), Iwerzoniz (Irlandais)
ha Skosiz (Écosse), evel hon
mignon al letenant Malcolm Blane,
en deus kavet eur mare gloriouz en
emgannou an Hanternoz. Eur blijadur
eo evit hon breudeur a Vreiz-Veur
ober anaoudegez gant ar Vretoned ha
kaozeal ganto eus hon Istor, hon
Gouenn, hon Yez keltiek, hon
Barzed, hon Amzer-da-zont. Da heul
ar c'hoazeadeennou ze a tihun karantez
ar Vro a oa morgousket e kalon meur
a Vreizad. Setu aman eul lizer digant
unan eus hon c'henvorz divroet en
Normandi gant kalz a Vretoned all.
Savet o doa etrezo eun tammiq breu-
riez, nemet n'o doa ket laket betek-
hen evez a-walch ouz ar Yez. Eun
ofiser eus arme Bro-Zaoz, an aotrou

Barry, bag hen gouï-ick bras war ar Yez keltiek, a reus amoudegez ganto bag a ziskouezas d'ezo nag a bouez a zo en bon Yez vroad evit bon amzer-vreman hag evit hon amzenda-zont.

Rak te, Yez koz, eo buh-z Breiz ! evel ma lare ar barz brudet a Blouret, an aotrou Lozel. Gras d'hon c'henvroiz eus an Normandi d'hen gwelet gwell-ouz-gwell ha da ziski ervañ skriya hon Yez kaer !

Aotrou ker,

Dont a ran da skriya d'och a-bez an aotrou Barry, eun ofiser eus arme Breiz-Veur o chom e Rouan, ... Hag ar vadelez ho pese da zigas din levriou « Dictionnaires » brezonk ha galleg.

C'hoant bras em eus da ziski ar brezonk herve ar reolennou.

Digemeret em eus eur « Grammaire » digant an aotrou Prud homme, eus Sant-Brieg.

Me a zo eur Breizad, bugel da zant Briac, pen-eo-gwir oñen ganet e paronc Boulvriak.

Pa'z in d'ar Vro gant plijadur ez in d'ho kwelet. Digemeret t ma gwelan goure'hemennou.

F C...

Hon mignon ker, an aotrou J. ar Velly, en deus skrivet evit « Kroaz ar Vretoned » eur werz kier diwar-beno istor e rejmant bag eur zon dindus « En hon Trancheou », a zo bet gloazet. Skriva a ra d'imp al lizer da heul da rei eus e gelou. En eur drugarekaat anezan evit e lizer mat, e hetomp d'ezan, en han hano hag en han hon holl lennerien, paredigez vuhan.

Aotrou ha mignon ker,

Setu me er c'hlanvi B.... Laouen e vijen o kaout auan « Kroaz » a gasch' d'in wac an talben. Gloazet ou betem brec'h ar 25 a wengolo, met bogos pare ouz breman. N'em eus ken nemet eun tammoù « paralysie faciale » o terc'bel ac'h'anon er c'hlanvi. A drugare Doue, ne c'houzavan tamm ebet.....

Unan all eus hon migooneg, an aotrou Lotrou, en doa a-raok ar brezel savet eur skol vrezonek e Pariz a zo breman medesin ar arme. Skriva a ra d'imp da rei eus e g-lou a zo mat, nemet e kav hir an amzer pa ne zeu ket « Kroaz ar Vretoned » da zigas d'ezan aer vat Breiz-Izel. Ho pet fizians, kenvroad ker. Dont a ray davedoc'h hiviziken an aliesa ma yo gallat !

Kenvroad ker,

Atao e tigemeran gwech ha gwech-all « Kroaz ar Vretoned ». C'hoant am bije da gas d'ezo eur pen-nadig bennak evit le lennerien. Met, petra a fell d'eo'h ? Nevezentioù n'heilan ket rei ; ken boavet ouz breman ouz ar brezel ken na welan netra da gouta ! Hir e pad an amzer aman ; gant-se, ra zeuio « Kroaz » davedom an aliesa ar gwella ! Digemeret mat a vez...
Ho kenvroad leal.

L...

Ar « Beden ar Zoudarded yreton da zant Erwan », rimet ken c'houek gant ar barz mat « an Eùn », a oa bet moulet war baperennou distag. Kement en deus plijet d'hou lennerien ken e vos ranket le advoula. Breman e cheller he gouleññadar diganiimp. Kaset e vo, evit neutr, d'hou zoudarded ha d'ar veleien a Vreiz war an talben, a unan gant eur « Beden d'ar Werchez » gant Eostig Kerinek, a zo bet moulet war an eneben anezzi. Setu aman eul lizer a zo bet skrivet d'an aotrou Picard, hon c'henlabourer ker, gant eur mignon en talben brezel, lag a ziskouez nag a blijadur o devez hon zoudarded keiz o kana ar « Beden da zant Erwan » hag ar c'haouennou berzonke all a gavont war « Kroaz ar Vretoned ».

Aotrou ker,

Eur blijadur eo bet d'in digemeret aman « Kroaz ar Vretoned » ha lenn warni peizou barzoniez an aotrou « Ivnig », va c'henvroad. Ar « Beden da zant Erwan » kerkent ha m'eo digouezet aman e kastel G. e-lec'h m'momp evit eur p-mad, a zo bet avet eur strollad kaneri n'dhe c'hana en eur vouez. Héligno a vez aman bepred etre an holl gamar-ded da c'hout piou a lenno « Kroaz » da genta hag a stag da gana ar c'haouennou a vez warni...
Kenavo an distro.

E ar B.

Eos Sant-Malo an aotrou abad H..., a zo kement a vad d'ar zoudarded d'ar Vreiz-Izel, en deus kaset d'imp eur poltred tenet war eur garten-bost eus eur Werchez kaer, a zo bekkinniget gant zoudarded zo em gav breman war an talben. Savez eo bet ar skeuden-ze e porz ti ar Chelch' zoudarded. Ar re yaouank eus ar c'hlas 16, a raok kuitaat, a zo deu stank d'zaoulin dirak ar Werchez kinniget gant ar re gozo a t d'an tan pedi o deus gaect evit ar re-man, hag en em erbedi int-i iveau d'o Mamm eus an Nenv. Miret mat e vezint ganti e-kreiz risklou ar brezel.

..

Kelou mat a zeu d'imp eus hon c'henlabourer Erwan Querou a zo prizoner e Me chede, Alamago. Aunan gantan, e kamp Meschede ez eus kalz a Vretoned all, dek en hevelep kompagneuz gantañ, hag e vezont kazet a-gevret da labourat, d'ezo da ch'ballou en em glevet hag en em zi-kour.

En hano « Kroaz », ha gant skoazel eun nebeut mignonet vadetezus, -- trougar d'ezo ! -- hon eus kaset d'hou c'henvroiz prizoniet eur pakadig bennak a gevans d'o zikour da dremen ervañ goseliou Nedelec.

Trugarekast a reomp ar re eus hon lennerien o deus skrivet d'imp da laret chenj « adres » zoudarded pa renkent chenj lec'h pe mont d'ar c'hlanvi. Evel-se bon eus esper e talcho bepred « Kroaz ar Vretoned » da zigas d'ezo, gant Yez ha kanaouennou ar Vro, eun tammoù frealz ha dudi !

An Trouc'her gouzer e menez Are

Eur c'hoec'h en mout war choueg e gein Hag en eur poudig pri e lein,
Eman war e droad
En e vontou koad,
Gant e falz war goulb e vrec'h,
O vont war e bouez d'an nec'h,
Er beure,
D'ar mene
'Lec'h ma reak ober
E garrad gouzer.

..

Dioc'h-tu e krog en e labour
E giz ar gwella devez our,
Ken e welit an drammou
Oc'h n em astenn a renkadou.

Vel'n Aotrou Doue pa grouas ar bed,
E laka eur c'horriad etre pep pred (1) ;
Skei a ra war e vén
Gant e ziren
O pebez here dispar !
E-unan hel lavar:
Neuve,
Er mene,
Hou eo ar roue !
Evel-se e vezvez a dremen
Hag ma loskfe eur glemmaden.

(1) Eun doare-lavar a deu alies gant Kernevitz.

Paour kér trouc'her gouzer !
'N em ober d'e vi-hier
Eo dead an den fur...
Te hea goar, m'hen assur !!!

IVONIG PICARD.

Lizer eur zoudard eus ar C'hlas

16 o vont d'an talben.

Hou c'henvroad ha mignon ker. Per Losquin, en doa skrevet d'imp c'hoat eur c'laer a tier eus Pontorson, a gas d'imp doar e veaj ac'hane a. Un n ar brezel. T ogarez d'ezan evit e lizer mat hag eun zent Breiz d'e viro, ben hag ar Vretoned all a zo gant n !

Aotrou ker,

Skriva a ran al lizer-man evit rei da chouzout d'eo'h n'remon ket m i e Pontorsen. L'ezek deiz'io, e kuitajomp aochou Menez Sant-Mikael evit mont da Zant-Malo e-lec'h e vormp gwisket a-nevez. Kemeret a rejomp an hent-houarn disul diwez goudre kreisteiz hag ez omp diwez aman, en talben, dilun da banteroù.

Aman emomp e-kreiz lec'hioù-emgan X.... A-bed an hent-eus diskenn an hent-houarn d'ar gér ma chomomp enni, e wler kalz a veziou soudardeo. An tour eus an iliz a zo diskaret ha douar ar vered a zo bet troet-oll gant bouljui kanol an Alamaned. O welet an holl draouze, e tride hon c'halon d'imp-ni, ar zoudarded yaouank eus ar C'hlas 16, hag e sonjemp er re a oa net aman en hon raok hag o deus roet o gwad evit o bro....

An holl zoudarded a zo aman a zo eus Breiz-Izel, ha ne glever komz dre-oll nemet brezonet.

Lennet em eus war eur « Groaz ar Vretoned » bennak en doa roet an aotrou Be-thou eun nebeut eoriou Is-tor Breiz da lodeoni etre ar zoudarded gloazet. Ni garfe kaout uoan, hag, evel-se, e tremeoemp abardaezioù hir ar goant o leun taoliou kaer hon Ta-lou koz. Pell a zo n'em eus ket bet « Kroaz ar Vretoned ». Mall am eus da gaout keleier eus hon mignonet a zo er brezel. Martez, a-barz nemeur, e welimp ar fosiou-difenn iveau !

An aotrou H. a Zant-Malo a gaso d'imp gwech en amzer lizerou e brezonet. « Kroaz ar Vretoned » a zeuio ive d'hou didu bep sizun, am eus fizians. Trougarez d'non mignonet a Vreiz ha d'eo'h a wir galon ! Eur gwir-Vreizad.

P. L...

EUR GWALL-ZARVOUD en Haor

Gouarnamant ar Veljik en doa en Haor eun ti-labour bras evit ober poull. An deiz all eun tarz-poultr en deus distrujet anezan ha lazet pe gloazet ouspen eur millier a vicherouren i labourat ennan.

MARTOLODED DIXMUD

Hon lennerien o deus lennet war « Kroaz ar Vretoned » eun nebeut mizioù a zo eur gaer a werz saveten eur da Vartoloded Dixmud gant hon mignon ha kenlabourer mat, an aotrou Ivonig Picard.

Ha ma ! martolod-d Dixmud a zo bet galvet da zond endro war o c'hiz d'an « dépôts » da c'hortoz beza kavet war eun talben ali.

Araok kuitaat, ar jeneral-meur Joffre en deus kaset d'ezo urz an deiz a zo aman war-lec'h :

* Abarz ma kuitao ar vrigaden m talben-brezel, ar jeneral-meur a fell d'ezan laret d'ar vartoloded ez eo bet laouen o welet an netz-kalon dispa o deus diskouezet dre-holl aboue derou ar brezel, di dan renadurez an amra Ronarc'h.

* Ar gal-nder dreist bet c'is-zet gant ar vrigaden e tacheinoù-mann an Yser, e Nieport ha Dixmud a chomo evel eur skouer d'hou bugale en amze da zond.

* Martoloded Dixmud bag o renriñ e a'hell beza leun a lorzh evitjar pajennou gloriou a chomo skrevet da viken war diaolenou an istor.

KELEIER EUS AR VRS

PLOUNAOUR-MÉNEZ

Eur plac'h yaouank flastry i dan eur c'herr. — Mari-Louis Horlaç'h, 24 bloaz, matez e ti an aotrou Alan Coat, e Keravel, a en aet en hent da vienna eur c'harr da Viusu, en parrez Pleyber-Krist.

Azezet e oa war ar vrec'h-ar. Soudou eul luc'heden heuillet gant eun tarz-kurun a spontas ar march a bartias en diaoulod. Ar plac'h yaouank a gooezas, ar rod a dremonas war he c'horf hag he lazas war an taol.

MONTROULEZ

Marvet evit ar vro. — An aotrou Yann ar Saout, serjant-major er, vet war droad, ganet e Gwikelan, an unek a viz eost 1884, marvet evit ar Frans, ar 25 a viz gwengolo 10 5, e Tanur.

An aotrou Ar Saout a oa e penn bureo ar retrejou evitjan ouvrierien Maer : kuitet en doa evel zoudard simpl e derou ar brezel, ha gounit a reas buhan ar galons ou serjant-major war an dachen. Kemeret en doa pe z e meur a emgauñ taer hep beza gloazet, pa zeo kouezet, skoet da vad, ar 25 a viz gwengolo 11 12, en emgauñ Ta-lur.

Ar Saout a oa eun den mad, prest da renta servij d'an holi, ha karet gant e genvreudeur. Ar re-man a zalc'h dioufan ar gwella sonj.

D'e familiñ e kasomp hon goure'hemennou a gengany.

MENEGOU A ENOR

PONTIVY

Per Collias, ginidik eus ar Sourn, adjudant er 62vet war droad, a zo bet laket war an diaolen-enor evit e galonder en asailh a vrás ar 25 a viz gwengolo. Kemeret a reas eur vindrillerez d'an enebour hag e kemeras goudre renadur e gompagnuezen da vont war raok.

Hon goure'hemennou d'ezan !

PONTREO

Eur bugel a Bontreoc'h, an aotrou Emmanuel Huet a zo bet laket war an diaolen-enor gant ar meneg meulix man : « Skouer a galonder. Bepted prest, evel serjant-kravazater, da vont di gerc'h ar re varo hag ar c'hoazet kouezet er penn-pella war dachen an emgannou. En deus douget d'hou linennou an 30 a viz maë hag an 20 a viz mezeven 1915 korf e gabien ha binic komandant eur gompagnuezen ; ar 27 a viz gwengolo korf eur c'habiten ha re eun niver bras a soudard gloazet.

An eil gwech eo d'ezan beza laket war an diaolen-enor. — Hon gwella goure'hemennou d'ar belg breizad-ze !

KROAZ AR VRETONED

PRIZ AR CHOUMANANCHOU

16 real ar bloaz, evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 skoed evit ar broiou estren

RENERIEN

E. AR MOAL, AR YEODET-BOCHER.

Kas al labouriou d'an aotrou Vallée, 23, rue St-Benoit,
St-Brieg.

EMBANNOU-KONVERZ HA

KOUMANANCHOU

An aotrou H. MIARD, 27, bali Charner, zigemer ane

Aloennou da « Groaz ar Vretoned » d'he c'has da zoudarded ar Vro

Liouranig ar Roz 20 real
Gweltus 20 real
An aotrou Mengay 20 real

Trugare d'hou lennerien o deus bet ar vadelez da gas da « Groaz ar Vretoned », evit hon zoudarded derou-mat ken maledezus ! Trugare-kast a dilemp ivez hon lennerien gredus, an Dimezelled a Volz, a zigas d'imp eus Kiberion loereier gloan graet ganto evit hon lennerien a zo en talben brezel. Mil bennoz Doue d'ez !

BLOAVEZ MAT !

« Kroaz ar Vretoned » a gas d'he holl lennerien ha mignoned he gwella hetou a vloavez mat !

Hon lennerien a weo pelloc ligwerniou hon c'henlabourerien J. L. Henry ha Julian Godest war ar bloavez mat. Greomp holl diouz kelennudrez gwerz kaer Julian Godest, ha pedom a greiz hon c'halonou an Aotrou Doue, p'eman etre ezaouarn diskoulm ar brezel gag hon Amzer da zont.

Hag oupen dalc'homp sonj penaos « Unaniez a ra Nerz » ha bezomp unanet gwell-ouz-gwell kenetrezomp holl, Bretoned vat « Tiegez Kroaz ar Vretoned, e sell eus ar Mad, da labour startoc'h evit biskoaz « Evit Doue gag ar Vro » !

TAOLEN AR BREZEL

An Amprest evit difenn ar Vro en deus tremen et pevez ar milliard.

War duibennou ar Frans hag ar Veljig an traou a zo act mat ar zizuman : zanoliadeg stank eus an daou du. En Hanternoz an Alamaned a zo bet harz gant eun dic'hlanne dour bet graet gant ar Veljed.

Hou nijerez o deus taolet bombezennou war gar Metz. En Alzas, e Hartmansveilerkopf, hon soudarded o deus paket daoukant kant prizonier, en o souez eun nebent mat a ofisieren.

Ar Zaozon, o deus dizarbennet, diooz o zu, argadennou alaman gant aezennou flérius.

En Itali, war venez Sant Mikael, an Italianed o deus paket eur fo-difenn d'an Aostrianed ha kemeret da brizonierien kant pemz soudard ha daou ofiser. Mont a reont mat war raoz etrezez kér Goritz.

Er Rusi, ez eus bec'h war an Alamaned, pa harz an amzer fall outo da vont war-raok. O argadennou a vez

dizarbennet bewech gant ar Rusianed.

Er mor Baltik, daou lestr-splujer saoz o deus gouelet eul lestr-rederner-sklirijenner hag eul lestr-tarzer alaman ; ar vartoloded a oa war ar Bourz anezo a zo bet gallet o sovetaat.

Sellou an holl a zo bremen troet war zu Saloniq. Ar re-uanet a zalc'h da grenvaat ar gér-man hag ar chéria bilan tro-dro. Roue ar Ch'res en deus goulenet ouz an Aotrich hag an Alamagn ma virfent a lezel an Turked hag ar Vulgared da dremen war zouar ar Rouantelez, rag ar bobl a zo en enep da ze.

An Alamaned hag ar Vulgared a zalc'h da vont bepred d'ar Zerbed war zouar an Albani. Hogen an Italianed a zo eno prest da skoazelli ar Zerbed da zizarbenn an eneborien. War a weler, n'eo ket c'hoaz an traou prest d'achui diouz tu ar Balkanioù.

Da ziweza, ar Rusianed o deus taonet bombezennou war ar porz bulgar « Varna ».

En « Dardanel » netra nevez abouez, nemet eo bet red d'ar Zaozon distrei war o ch'iz eun darn eus o zoudarded da vont d'eun talbenn all.

Emeur en gortoz eus eu gwali daol benak a-beurz an Alamaned war dalbenn Bro-C'hall ha hini ar Rusi.

BLOAVEZ MAD DA ZOUDARRED BREIZ !

D'eo'h, paotred Breiz-Izel,
D'eo'h, paotred ma bro,
Pe c'houz a zo er brezel,
Pe 'barz ar e bazarnio,
D'eo'h holl e reketan
Bloavez eurus ha mad,
Hag evidoc'h e pedan
Bemdez Doue, hon Tad

Da roi nerz-kalon d'eo'h
Da c'houzv ho poanio
Ha da zigas d'emp pelloc'h
Ar peoc'h en dizro,
'Vit ma teufoch d'izale
Da zec'ha hon daero,
Ha ganeoc'h al llore
A librente hor bro.

C'houz ha a zo dir-det
Ha dilezet pep tra
Raktal ma'z oc'h bet galvet,
Hep chom da varc'hata,
Evit difenn Breiz, ar Frans
Ouz o enebourien,
Tud hep feiz, hep koustians,
Tud krit lag hep lezen,
Tud hag o devoa sonjet
Hon ober sklavourien !
Met e houz 'peus d'e respontet :
" Nan ! Ni zo Fransizien ;
Hag, en despet d'ar Chaisier,
Fransizien ni vezo !
Ya, ni o c'haso d'ar gér,
Pe holl ni a varvo... »

Kalz ac'hanc'h 'zo kouezet

War dachen an enor
Ne vezint ket ankouezet !
Ni 'zalc'hio o envor;
O hanoc'h 'vo merket
War daolen Breiz-Izel
Ha da viken enoret
Evel tud divarvel,

Rak skuilhet o deus o gwad
Ha roet o buliez
Evit difen ar gaoz vad
Ouz ar vuanegez;
Hag holl o deus meritet,
Kouls pinvidig ha paour,
E ve o hano skrivet
E lizerennou aour,

Ha diskouezet da skoueriou
D'ar re a zo da zont,
A-hed ap hoil amzeriou,
'Vei tud taer ha dispont,
Hag o skeudennou santel
Tie betek fin ar bed
A vezo e Breiz-Izel
Gant an holl enoret.

J. L. HENRY.

KLEIER BUS HON MIGNONED

A ZO KR BREZEL

Keleier mata zo d'imp eun tam
a bep tu eus hon mignoned a zo er
brezel.

Da genta hon Rener ker, an aotrou
Moal. Yac'h eo bepred daoust da
skuizderiou ha da wall-risklou ar
brezel. Doue da vo meulet !

Aotrou Vallée ker,

An diwezan reuziad
trancheou a zo bet skuizus a-walc'h :
douar ba faok e leiz ha kanoliadeg
bemde. A drugare Doue, n'em eus
bet droug ebet ha ma yec'hed ive a
zo mat !

Labour boulc'het am eus evit
Kroaz Me'zonz e chellin achu an
deiziou-man, rak eun tammig diskui
hon devo, n'eus forz peoös e vo
kont.

Me'zond ha mignon ker,
H. Kerviliz, a Bont u-Abad, en deus
skrivet d'imp eus an talben al lizer
dudius man a blijo sur d'hou holl
lennerien. Trugare d'z'an evitan !
Mil bennoz-Doue ivez d'ezan evit ar
menozio kaer a zispleg e dibenn e
lizer hag a frealo mieur a galon ! Ya,
« red eo beza kreny ha kalonek be
pred Ar c'halonou d'an nec'h ha
fizians atao ! »

Aotrou Rener ker,

Gant plijadur vras e tigemeran bep
sizun ho « Kroazig » a zigas d'in,
evel pa lavarf, eul lodennig eus va
Breiz vennig ! Bep gwech, gant ar
brasa mall, e tisplegan ar gelaouennig
karet, e teu davedoun ganti, dre he
yez, eur skeudennig eus Ene ar Vro
gaer am gwelas o ch'nel. Lizerou
pouezus an aotrou Moal, gwerziou
trist pe zoniou drant hon Barzed vat,
eun dudi e vez bepred lenn anezo !

Ho lizer en deus dalect
eun tammig a-raak dont beteg en
nouz ; rak ne voen mui war an
talben. Teiz zizun am eus tremenet e
kichen B... o tiski labourant gant ar
mindraillerez. Echou eo bremen va
maread-skol hag ez oun deit en-dro
d'am c'hompañenez, o tisuiua aez
eun nebeudig amzer en a-dreñv.

Hogen, hep dale pell, hon bataillon,
teuzet gant daou all, a rajo an
Xvet rejimant. Ar gompagniun
mindraillerez a vezd ha hénal a vo savet
d'an deiz kenta'r bloaz. Ha d'al la
bour kerkent du beurober hon deska
durez, evit beza e stad da enebi ouz
ar Voched pa vo red !

Laouen bras ez oun ouz va stad
nevez, rak, oupen ma'z eus berr
anzer bepred o pleustri war ar pez
n'anavezer ket, e vezin evrus o kaout
etre, wa daouarn eur vindraillerez, ar
benvigh-se ken ijinus ma'z eo burz
dous, kouls lavaret ! Gwelit hoc'h
unan, aotrou Rener : bep muneten e
ch'ell ar vindraillerez teur war an
enebourien etre pemp kant ha c'houe'h
kant bouled ! Aes eo kompreñ pebez
labour talvoudus eo barrek da gas da
gas da beut gant eun ijin evel hennet eun
den disponit a galon !

Me'zond ha bep ar mare en anaou
degez eus ar pez a erruo ganin. Fi
zians am eus e tiwallo bepred an A
otrou Doue hag ar Werc'h ac'h
e-kreiz risklou bras ar brezel-man.
Pe vare am bo an eurval da adkavout
va Breiz, va c'herent a gwreg ha va
bogaligou kement karet ? Pe vare ?
— Roue an Nenvou hepken her goar !
Gortozomp ha pedom-Pen ma teuio
an Trez'h dindau hon bannielou huhan
ha founnus Red eo beza kreny ha
kalonek bepred ; n'eus ket da var
e hata ! Nan ! Rak mar deman ar
Maro alies dirak, ar vez a zo bepred
a-dreñv. Ar c'halonou d'an nec'h, eta,
ha fizians atao !

Ho kenvroad feal.

H. K...

Hon mignon Per Guédés eus ar bu
reo e lec'h m'eman o skriva, rak
n'eman ket klandviour ken, a skriva
d'in al lizer mat-man. Trugare d'ezan
evitan !

Aotrou ha kenvroad ker,
Bet em eus, eiz de zo, eun nebeudig
soniou ho peus bet ar vadelez da

gas d'in. Trugarez evito ! Eun dudi eo d'in bepred, ha breman muioch' eget biskoaz marteez lenn pennadou brezonek ken c'houez. Dreizo en eagan adarre da zonjal an amzer gwechall pa c'hellen tanva frankiz hag evurusted ar vuhez, du-hont er maeziou koant va bro. Pegouls, eta, polloch' ec'h advevo adarre an amzer ?...

Breman ar c'hlansdi a zo hogos goulo, pa n'eus mui ennan nemet tregont klanvour. Nam boa mui em zervij nemet pevar, pa voe graet d'in c'henj micher. Setu e voe red d'in, en desped d'am c'hoant, lezel va c'hlansvourien evit kemper ar bluen en eur bureo.....

Digemer a ran bep sizun *Kroaz ar Vretoned* ha ma flijadur e vez lenn anez, rak, en desped d'ar brezel, ar gweriou flour, ar zoniou laouen n'int ket c'hoaz kollet.

Ho pet ar vadefez da reketa d'ho kenlabourer e ti-moulez *Kroaz ar Vretoned*, Loeiz Gourlet, an demat eus va ferz. D'eo'h a wir galon.

P. G...

Gant sikour eun nebeut lennerezed hag itronized mat, — trugarez d'ezo ! *Kroaz ar Vretoned* he deus gallet kas eun dek pakad bennak d'ar re eus he lennerien a zo prizonerien en Alaman, leorion brezonek, bevans ha leorier gloan evit ar goanv. Setu enomp o paouez kaout eur garten digant unan eus hon migomed, Yann Guichard, a oa bet gloazet kaouez etre daouarn an Alamaned. Mat eo e yec'hed, emez' ; bet en deus ar pez a ou bet kaset d'ezan ; beti a ra ar bloavez mat da *Groaz ar Vretoned* ha d'e holl lennerien ha skravignezen ! — Bloavez mat d'ezan iveau, ha nerz ha yec'hed digant Doue, d'ezo da herzel ouz ar poanion a bep seurt o devez da c'houzany, pell diouz ar vro, etre daouarn ar Voched kriz !

E oamp o vont da gloza ar pennad-mau, pa zigouezas ganimp eul lizer mat digant hon c'henvroad ker, C. Menguy, a zo breman medesin war an talben. Trugarez a-greiz kalon d'ezan evit e hetou mat, e aluzen da *Groaz ar Vretoned* hag e lizer kaer a vo moulet ar zizun a zeu.

GWERZ

evit heti ar bloavez mat d'an holl boblou unanet hs, dreist-oll, d'ar bobl a *Vro-Frans* evit ar bloavez 1916.

WAR DON : *Glac'h ar Werc'nez*.

Ma Doue, reit d'in ar c'hras, en devez a hirie,
Da heti ar bloavez mad, evit ar bloaz nevez,
D'an holl bobl 'zo unanet, evit difen hon bro,
Eneb ar Brusianed, tud kri meurbet garo.

Pa zonjan nag a zismantr a zo graet 'vit ar bloa,
Ma ch'halo 'zo glac'haret, n'hellan ober mui joa.
Gwelet an treou dismantret dre-oll 'barz en Europ
Dre ar brezel skrijus-man, kouls madou evel pobl !

Broiou ha kériou a oa demeus ar re gaerañ
A zo bet meurbet gwastet dre ar brezel breman ;
War zoar, war vor'ez eus kalz a dreou dismantret
Dre ar brezel skrijus-man. Glac'hars eo gwelet !

An dod k'ez a oa o chom e-barz ar broiou-ze
'Zo dispennet o madou, drastet en pep doare ;
Ousenn darn 'zo bet gwallet, darn all a zo lazet
Gant ar Brusianed kriz, en pep stum distrojet.

Darn-all a hellas tec'hel hep gouzant ar maro,
Met mont rankont da vevan holl pell bras diouz o bro,
Gant an naon bag ar zec'hed, a-wechou hanter-noaz,
Hep netra d'en em vevan, en tristidigez vras.

Darn kollet o friejou, darn all o bugale,
Tad pe vamm, pe vreur, pe c'hoar 'oa o vevan gante ;
Biken n'hellfont 'n em welet, na biken en o bro
Ne c'hellfont bevan en peuch'h en-touez o mado.

Sellemp breman en hon bro pebez da c'hlac'h ar bras
'Zo laket en-touez an dud dre ar brezel-man c'hoaz...
An dud, pep-lhini 'n e stad a veve en o éz,
Hog's holl emaint bremen 'barz an dristidigez.

Pried, mab pe vreudeur vad a zo aet d'an arme...
Kalz ané a-benn breman 'deus kollet o buhe ;
Ar re man evit o zud eur skoazel vat a oa,
Ha breman o ziegez a yelo da netra.

Tud pinvidik, tud a renk a veve kalz meurbet,
Gant o gwreg, o bugale, e-barz 'n evrusted ;
Breman evit pell amzer an dud-ze 'vo 'n glac'hars
Dre m'eo lazet ar pried gant ar brezel digar...

Mar kendalc'h e homz ar brezel pell amzer war hon bro,
Pep tra a vo rivinet, tud, loened ha mado ;
Kalz a dud a vo lazet, kalz a vo mac'hagnet,
Nebeut a dud 'zeu d'ar gér leun a nerz, a yec'hed.

O brezel 'zo meurbet kriz, brezel meurbet digar,
En kalon tud an Europ te 'laka ar glac'hars ;
Ni dre bep sort pec'hajou 'zave enep Doue,
Brem n'omp bet kastizet abalamour d'ez.

An Europ he deus pech'et, an Europ 'zo gwasket,
Ha dre wad an dud zantel pep droug a vo paet ;
Au dud all dirak Doue ne dalvezont netra,
Met aba'amour d'ez 'vo dismantret pep tra.

Ha piou a laro d'in-me pegeit amzer 'teuy c'hoaz
Ar brezel-man da zismant tud hon bro Frans siouaz ?
Na laret pelech e vo an trech mat assurte ?
Doue hepken hen goar mat, an dud ne c'houzont ket !

Doue 'zo holl-c'halloudek, Mestr bras an armeo,
An trech 'vo roet gant d'ar gosten a garo ;
Na gonfomp ket war an dud 'vit kavet ar viktoar,
Met kontomp holl war Doue, Mestr an Nenv, an douar !

Marhoneusec'hoant, Fransizien, kaout heb dale an trech',
Pellat diwarnomp ar c'holl, ar gwalleur hag an nech',
Servijomp-Han 'n e lezen, goulomp pardon outan,
Hag heb dale pell an trech 'vo roet d'imp gantan.

'Vit bloavez mat e betan breman d'ar Fransizien
Kavout heb dale an trech war o enebourien,
Gras da vevan 'n evrusted er bed-man, da ha noz,
Ha gras, goudre hon maro, da vont d'ar Baradoz !

JULIAN GODEST.

TREC'HIOU BREIZ

A-viskoaz hon bro Breiz he deus ranket souten brezelion tenn d'en em zifenn ouz hec'h enebourien. Plijadur a'ray d'bon lennerien ha dreist-oil d'hon zoudarded ker, moarvat, ober eur zell ouz trech'hout ha taoiliou-kaer hon tadou koz er brezelion-ze.

En amzer, end-eün, ma teue hon tadou koz, argaset diouz enezenn Vreiz-Veur gant ar Zaozon, d'en em ziazeza er vro-mau, e tigouezas ar Franked e Bro-C'hall. Ar Franked-ze a oe anezo Germaned, da laret eo eur bobl a ouenn hag a yez gant an Alamaned breman. Ar rouane anezo a gemeras Pariza gér-benn o rouantelez, hag ac'hant e klaskjont astenn o galloud war ar vro tro-tro ha betet war ar Vretoned.

Ar re-man a enebas start. Gweroc, roue Gwened, eo a voe trech d'ezo da genta.

Eur pennad goudre, sant Judicaïl, -- a zilelas goudre-ze ar gurunen da vont da vanac'h, -- a drec'has d'e dro war ar roue Frank Dagobert, pao-tr " e vrugou war an tu-gin".

Nemet dindan an impalaer Charlez-Veur, en doa astenoz e veli war un niver broiou ha deut da veza galloud kenan, ar Vretoned a renkas asanti da baes d'ezan au traach. Miret a rejont, nag evit se, o frankiz hag o emerezer.

En em zic'haoui a rejont goode maro Charlez-Veur. Neuze ar roue brudet Nevenoe a nac'has paea an truach. An istor-ze a zo bet displeget en e hed eus ar brava war ar "Barzaz Breiz". Ar roue Frank, Charlez Voal, a gerzas oar Vretoned gant eun arme vras. Stad a oa enan gant e zoudarded deut an darmavu an eus Bro Saks, e douen Alamagn, tud garo anezo, hanter-baganet c'hoaz ha spontus da welet gant o c'hlac'hdir, o bouc'hili pouuner hago gwafou bras. Ne votent ket evit marc'hegerien skany ar Vretoned ! Charlez Voal a renkas tec'hel e-kreiz noz gant ar vez o lezel war dachen engann Ballon, er plouz 845, dismantrou e armead Saksoned.

Engann Ballon eo ar c'haera trech'bet gounezet biskoaz gant ar Vretoned. Savet eo bet gant an Breiz en e frankiz krenn evit eur pennad mat a amzer.

Goudre ar Franked e voe tro an Normaned da daga hon bro Breiz.

Au Normaned a zeue eus an Hanternoz war lister; paganed e oant ha krit kenan, o wasta hag o tana pep tra dre ma trémement.

Ar roue Alan-Veur a zrec'has e 'Questembert'. Leshavet eo bet, evit an tacl-kaer-ze, "Tad ar Vro". Breiz "Kevrediged-Vreiz" o deus sav-t eur peul-maen en enor da emmang trech "Questembert".

Goudre maro Alan-Veur, an Normaned, a oa deut a-bein d'en em ziazeza en aber stêr "Loar", a ad-

krogas da wasta Breiz. An noblans bag ar venec'h a reobas tec'hel, hag ar vro a voe breset dindan dreid an enebourien,

Alan Barv-Iort, mab-bihan da Alan-Veur, a zeus a-bein d'he dili-amis. Galvet ganfeur manac'h a Landeveneg, ar bleur Yann, eus enez Vreiz e-lec'h e a tec'het e dad, e vodas e-dro d'ezan eun armead Bretoned feal, hag e foiez ganto an Normaned e meur a engann. An hini diweza eus an engannou-trec'h-z, a ziframmas Breiz diouz kraba ou an Normaned, a c'hoarvezas e Plourivo, e laoneg "Poull ar Chouiled".

N'anvezet ket en Plourivo Traouien "Poull ar Chouiled"
Eno kieze dir hon tado
"Lendas an Normaned.
Da heul).

MELEIER HSUS AR VRO

IGWENGAMP

Marvet evit ar Frans. — Setu amau warlerc'h hanooi eun nebeut soudarded eus kér, kouezet war dacheo an enor : An aotrou Fransez Tanguy, Auge Dieulesaint, ha Yan ar Besque, eus ar 24vet rejimant war droad ; Jozef Berthou, soudard er 23vet rejimant an Enezi.

LARUEN

Hor soudarded kalonek. — Ar groaz-vrezel hag ar groaz enor a zo bet roet d'al letanant Albert ar Galloud ; ar groaz-vrezel d'al letanant Josef Savean, d'ar serjanted Olivier Coëdic ha Itron Thepaut, d'ar zoudarded Itron ar Rouz, ha Yan-Loc'h Guegan.

Enor da zoudarded ar Vro !

MONTROUZEZ

Darvoud marvet. — Ar zoudard Yann ar Baut, 37 vloaz, eus an 12vet «territorial», a oa o tigouezout er gar dire ar «express» diweza eus an noz. Fellout a reas d'ezan disked a raoz paouez an tren. Dre walleur e kouezas dindan ar rojou a vrevas e c'har. Kaset eo bet d'ar c'hlansy hag ez eo marvet eou goudre ma oa bet trouc'het e c'har d'ezan.

MENEGOU A ENOR

SANT-BRIEG

An aotrou Loeiz Keromest, eil galioner en eilvet rejimant an Enezi, mab d'eur serjant-polis eus kér, a zo bet iket war daolen-enor ar vrigden gant jeneral rener e strollad kanlierz gant ar menegou-man : « Impliet evel telefoner e kic'hia e letanant er 25 a yiz gwengolo, eo bet hanter-c'holoet a zoar gant tarzerez eun obus, en deus respoant d'e letanant a lare d'ezan paouez eun nebeut : « Ze n'eo netra, red e vefe inioch' evit miret ouzin d'ober ma dead. »

Hon gourzhameou d'ezan ha d'e dad-i

Le Gerant : F. GOUYETTE

St Briec → Imprimerie St-Guillaume